MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

DR. BOROS ISTVÁN, DR. DUDICH ENDRE, DR. KOTLÁN SÁNDOR ÉS DR. SOÓS LAJOS
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

DR. SZÉKESSY VILMOS

XVI. KÖTET

LEPIDOPTERA

5. FÜZET

MOLYLEPKÉK IV.
MICROLEPIDOPTERA IV.

(145 ábrával)

ÍRTA
DR. GOZMÁNY LÁSZLÓ

Fauna Hung. 40.

AKADÉMIAI KIADÓ BUDAPEST

1958

A XVI. kötethez tartozó valamennyi füzet borítólapjának beszolgáltatása ellenében a kötet kemény kötéstábláját bármelyik könyvesbolt kiadja.

Az ábrákat a szerző rajzolta

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Szerkesztésért felelős: Jolsvay Alajos — Műszaki felelős: Szöllősy Károly
Kézirat beérkezett: 1957. II. 5. — Terjedelem: 26 (A/5) ív
44255/58 — Akadémiai Nyomda, V., Gerlóczy u. 2. — Felelős vezető: Bernát György

MICROLEPIDOETERA IV. — MOLYLEPKÉK IV.

Írta

DR. GOZMÁNY LÁSZLÓ

9. családsorozat : GELECHIOIDEA

Ez a családsorozat öleli fel — többek között — a legnagyobb lepkecsaládot, a Gelechiidae családot. Az ide tartozó csoportok fő jellemzői a rendszerint hosszú és fejlett, sarló alakban a homlok fölé emelkedő, meggörbült ajaktapogató, valamint a hátulsó szárny erőteljesebb fejlettsége a primitívebb családsorozatokkal szemben. Azoknál ugyanis a hátulsó szárny rendszerint keskeny, vékony, lándzsa alakú, a Gelechioidea sorozatba tartozó fajok hátulsó szárnya viszont rendszerint trapéz alakú, felső csúcsa többnyire erősen kihúzott, néha csőrszerűen hegyes és erős. Ez a sajátság egyetlen más lepkecsaládnál, sőt rovarrendnél sem fordul elő! Olykor a szárny alakja tojásdad vagy megnyúlt ovális, esetleg széles lándzsa alakú, vagy tűszerűen vékony és hegyes, ajaktapogatója azonban ilyenkor is mindig erős, és sarló alakúan felgörbül. Esetleg az erezet sajátos fejlettsége különíti el az alacsonyabb fejlettségi fokon álló csoportoktól. Ilyen sajátságokkal találkozunk ugyan egyes Tineida-fajoknál is, de azoknak erezete jóval primitívebb, bonyolultabb, s az elülső szárny pikkelyei közé szőrök elegyednek.

A lepkék szárnyrojtja általában igen hosszú — ami még ősi vonás —, de szélesedő szárnyuk, pikkelyzetük a fejlődés útján előre mutat, így e nagy családsorozatot összekötő kapocsként foghatjuk fel az egyszerűbb sorozatok és a legmagasabb fejlettséget elért molylepke-családsorozatok között. Valószínűleg külön és önálló ága a fejlődésnek, és ugyanolyan értékű fejlődési ágat képvisel, mint a Tortricoidea és Pyraloidea sorozatok.

Hernyóik már ritkábban folytatnak endofág és aknázó életmódot, főleg összevont (de nem sodort!) levelek között élnek.

Hazánkból eddig 6 családot, 115 nemet és 367 fajt mutattak ki.

36. család : COSMOPTERYGIDAE — LÁNDZSÁSSZÁRNYÚ MOLYOK

Fejük rendszerint simán szőrözött, szemük kicsi, pontszemeik többnyire hiányzanak. Csápjuk hosszú, rendszerint az elülső szárny háromnegyedénél hosszabb, sőt olykor majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárny ; csáptőízük szintén megnyúlt, több nemnél erőteljes sertesor van rajta. Ajaktapogatóik hosszúak, felgörbülők, sarló alakúak, többnyire simán szőrözöttek, elálló pamacs vagy vastagabb szőrözet csak ritkán fordul elő, a csúcsíz néha hosszabb, mint a második íz. A hímeknek farpamacsuk van, a nőstények tojócsöve rendszerint messzire kinyúlik. Elülső szárnyuk igen megnyújtott, hosszú, keskeny, rojtjuk nagy. Hátulsó szárnyuk alakja a tűszerűen keskenytől a széles lándzsa alakúig

változik, szintén igen hosszú rojtokkal. Elülső szárnyuk erezetének jellegzetessége a nyélen ülő r_{4+5}, amely a felső szegélyen vagy pontosan a csúcs előtt végződik (külön ágként lefutó r_5 az e családba tartozó fajok közül csak a *Cataplectica profugella* STT. egyes példányain található, e fajt azonban hazánkból még nem mutatták ki, míg egybeolvadt r_{4+5} ér csak a hazai *Oroclintrus* GOZM. nemen figyelhető meg). Egyes nemeknél az elülső szárny sejtjének külső határa párhuzamos a külső szegéllyel, ez esetben a belőle eredő *m* és *cu* rendszer ágai egymással többnyire párhuzamosak, és egymástól bizonyos távolságban erednek, más nemeknél a sejt külső határa majdnem merőleges a külső szegélyre ; ezeknél a *cu* és *r* ágak a sejt alsó szögletéből erednek, és szétváltan futnak le a szegélyekre. A belsőér rendszerint végig lefut a belső szegélyre, ahol vagy találkozik a végsőér végével (esetleg újra elválik tőle : Momphinae alcsalád), vagy a két ér egymással majdnem párhuzamos, és végeik rendszerint nem érintkeznek (Cosmopteryginae alcsalád). Ez utóbbi alcsaládnál a szárnyak igen keskenyek, s elülső szárnyuk erezetében sokszor még az m_1, sőt az m_2 is az r_{4+5} nyelén foglal helyet, míg a Momphinae alcsalád tagjainál a szárnyak viszonylag szélesebbek, és az m_1 ér csak kivételesen csatlakozik az r_5 érhez. Hátulsó szárnyukon a sejt viszonylagosan széles, az *rr* ér megközelíti vagy érinti az m_1 eret, a két másik *m* ér a *cu* rendszer ereihez csatlakozik ; közöttük a sejt több nemnél nyitott.

Az ide tartozó lepkefajok legtöbbje ragyogóan színezett, gyakori rajtuk az ezüst, arany, bíbor, lila színezeti elem, akár sávok és foltok, akár az alapszín formájában jelenjék is meg. A *Mompha* HBN. és több rokon-nem fajainál az elülső szárnyak síkjából gyakran jellegzetes pikkelycsomók emelkednek ki (kopott példányoknál ezek eltűnnek, míg a helytelenül feszített állatoknál a felmeredő pikkelyek lesimulnak!).

A családot fő összekötő kapocsnak tekinthetjük a primitívebb fejlettségű (különös hangsúllyal a lándzsa vagy ék alakú hátulsó szárnyra) molylepkecsaládok és a magasabb fejlettségű (szélesebb hátulsó szárnyú) Gelechioidea családok között, bár önálló fejlődési fokot képvisel. Az erezet vizsgálatánál óvatosan kell eljárni, mert a szárnyak keskenysége az alkoholos vagy xylolos kezelést nehézkessé teszi, a szárnyat összesodorja, és rendszerint a rojtokat is letépi. Egyes fajok nagyon hasonlítanak más csoportok keskeny szárnyú fajaihoz (Coleophoridae, Argyresthiinae stb.), az erezet vizsgálata azonban a kérdéses esetekben biztosan eligazít. A szintén hosszú elülső szárnyú Gracilariidae-fajok csápja pedig mindig hosszabb, mint az elülső szárny.

A család az egész Földön elterjedt, fajai többnyire igen színpompásak. Hazánkból eddig 15 nemet és 35 fajt mutattak ki. A lepkék többnyire éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

Hernyóik különféle növényfajok belsejében vagy levelein élnek. Közülük kártevőként csupán a *Blastodacna atra* HAW. és a *Cosmopteryx Zieglerella* HBN. fajokat említhetnénk, de komoly gazdasági kártételüket eddig még nem figyelték meg.

A nemek határozókulcsa

1 (10) Elülső szárnyán az r_{4+5} nyélen van, ugyanezen a nyélen ül az m_1 is, a belsőér eléri a belső szegélyt, rendszerint párhuzamos a végsőérrel (2. ábra : B, D, 3. ábra : B, D és 4. ábra : B) (1. alcsalád : *Cosmopteryginae*).

2 (3) Elülső szárnyán a sejt külső határa többé-kevésbé merőleges a külső szegélyre (4. ábra : B) 5. nem : **Batrachedra** STT.

3 (2) Elülső szárnyán a sejt külső határa többé-kevésbé párhuzamos a külső szegéllyel (2. ábra : B, D és 3. ábra : B, D).

4 (5) Elülső szárnyán az *m* erek a sejt felső csúcsához közel csoportosulnak, a *cu* erek a sejt alsó sarkából erednek (3. ábra : D) 4. nem : **Eustaintonia** SPUL.

5 (4) Elülső szárnyán az *m* erek egymástól viszonylagosan távol, a sejt külső határa mentén erednek, a *cu* erek is egymástól távol vannak (2. ábra : B, D és 3. ábra : B).

6 (9) Elülső szárnyának erezetében az $m_{1,2}$ az r_{4+5} nyeléből ered (2. ábra : B, D).

7 (8) Elülső szárnyának csúcsa igen hegyes, hátulsó szárnya tűszerűen keskeny (2. ábra : B) 1. nem : **Cosmopteryx** HBN.

8 (7) Elülső szárnyának csúcsa ívben visszahajlik, hátulsó szárnya viszonylagosan széles, lándzsa alakú (2. ábra : D) 2. nem : **Pyroderces** Z.

9 (6) Elülső szárnyának erezetében csak az m_1 ered az r_{4+5} nyeléből (3. ábra: B) 3. nem : **Tetanocentria** RBL.

10 (1) Elülső szárnyán az r_{4+5} rendszerint nyélen van, de az m_1 tőle elváltan ered (ha vele egy nyélen ül, a belsőér nem éri el a belső szegélyt, hanem beleolvad a végsőérbe) (2. alcsalád : *Momphinae*).

11 (16) Elülső szárnyán az m_3 és a $cu_{1,2}$ a sejt alsó sarkából ered, többnyire egy pontból vagy egymáshoz nagyon közel, utána egymástól majdnem sugárszerűen távolodva érnek a szegélyekre ; a sejt külső határa többé-kevésbé merőleges a külső szegélyre (4. ábra : D, 6. ábra : B, D).

12 (13) Elülső szárnyán az r_{4+5} egybeolvadt (!), a cu_2 tövi része meggörbült (4. ábra : D) 6. nem : **Oroclintrus** GOZM.

13 (12) Elülső szárnyán az r_{4+5} nyélen van, a cu_2 egyenes.

14 (15) Elülső szárnyán az m_{2+3} egybeolvadt (6. ábra : B) 7. nem : **Blastodacna** WCKE

15 (14) Elülső szárnyán az m_2 és m_3 külön ágakként futnak le (= *Spuleria* HOFM., *Laverna* CURT. partim) (6. ábra : D) 8. nem : **Heinemannia** WCKE.

16 (11) Elülső szárnyán az m_3 és a $cu_{1,2}$ egymástól távol erednek, többé-kevésbé párhuzamosak, a sejt külső határa majdnem párhuzamos a külső szegéllyel (pl. 7. ábra : B).

17 (20) Elülső szárnyán a belsőér nem ér el a belső szegélyig, hátulsó szárnyán a sejt nyitott (7. ábra : B, 11. ábra : B).

18 (19) Elülső szárnyán az m_1 nincsen az r_{4+5} nyelén, hátulsó szárnyán az m_{1+2} és az $m_3 + cu_1$ nyélen ül (7. ábra : B) 9. nem : **Chrysoclista** STPH.

19 (18) Elülső szárnyán az m_1 az r_{4+5} nyelén ül, hátulsó szárnyán az *m* és *cu* rendszer ágai külön lefutásúak (11. ábra : B) 14. nem : **Stagmatophora** HBN.

20 (17) Elülső szárnyán a belsőér a belső szegélyig ér, hátulsó szárnyán a sejt zárt (pl. 7. ábra : D, 8. ábra : B).

21 (24) Elülső szárnyán az m_1 az r_{4+5} nyelén van, vagy vele egy pontból ered a sejt felső sarkából (8. ábra : B, D).

22 (23) Elülső szárnyán az igen rövid m_1 az r_{4+5} nyelén van, az m_2 és m_3 külön ágakból áll (8. ábra : B) 11. nem : **Ascalenia** WCKE.

23 (22) Elülső szárnyán a hosszú m_1 az r_{4+5} tövéből ered, az m_2 és m_3 ér összeolvadt (8. ábra : D) 12. nem : **Sorhagenia** SPUL.

24 (21) Elülső szárnyán az m_1 az r_{4+5} tövétől távol (nem vele egy pontból a sejt felső sarkánál) ered (pl. 7. ábra : D).

25 (26) Hátulsó szárnyán az m_{1+2} nyélen van (7. ábra : D) 10. nem : **Cyphophora** HS.

26 (25) Hátulsó szárnyán az m_1 és m_2 külön lefutású.

27 (28) Elülső szárnyán a végsőér erősen ívelt lefutású, hátulsó szárnyán az *m* és *cu* rendszer ágai megközelítően párhuzamosak (= *Lophoptilus* WALLGR., *Laverna* CURT. partim) (10. ábra : B) 13. nem : **Mompha** HBN.

28 (27) Elülső szárnyán a végsőér egyenes, hátulsó szárnyán az *m* és *cu* ágak nem párhuzamosak (12. ábra : B, D).

29 (30) Elülső szárnyán a közös nyélen ülő r_{4+5} a felső szegélyen végződik (12. ábra : B) 15. nem : **Limnaecia** STT.

30 (29) Elülső szárnyán az r_5 a külső szegélyre fut le, nincsen mindig egy nyélen az r_4 érrel (a *profugella* STT. egyes példányain) (= *Heydenia* HOFM.) (12. ábra : D) [16. nem : **Cataplectica** WLSGHM.]

1. nem : **Cosmopteryx** Hbn.

Feje előreálló, sima pikkelyek borítják, a pikkelyek csillogóak, zöldes vagy fémes fényűek. Szeme meglehetősen kicsi, megnyúlt tojásdad, pontszeme nincsen. Csápja olyan hosszú, mint az elülső szárnya, vékony, sima, tőíze bunkószerű, sertesora nincs. Ajaktapogatója igen hosszú, vékony, felgörbülő, csúcsíze jóval hosszabb, mint második íze (egyharmadával hosszabb), nyelve pikkelyezett (1. ábra : A). Elülső szárnyának csúcsa igen hosszú, elvékonyodott. Erezetében a sejt megnyúlt, keskeny, az *r* ágak rövidek, íveltek, a sejt alsó határát az r_5 alkotja (!), a sejt r_3 és r_5 között zárul. Az r_5 ér a csúcsba fut le, rajta ül az r_4, m_1 és m_2. Az m_3 és a *cu* erek a sejt alsó határából erednek, a belsőér nem érinti a végsőeret, mindkettő eléri a belső szegélyt. Hátulsó szárnya tűszerűen elvékonyodott, ívelt. Erezetében az m_1 az *rr* ágán van, a többi *m* ér hiányzik, de közte és a *cu* erek között a sejt nyitott (2. ábra : B). E nem fajai a legszebb molylepkék közé sorolhatók. Mintázatukban arany, ezüst, violás, fehér, narancssárga, vakítóan csillogó rajzolati elemek (sávok, vonalak, pettyek) vannak, fejük és toruk zöldes ezüst- vagy zöldes aranyfényű pikkelyekkel díszített, csápjukat fehér gyűrűk ékesítik. Elülső szárnyukon rendszerint egy narancsszínű keresztsáv van, alapszínük sötét.

A nembe viszonylagosan kevés faj tartozik, de az egész Földön elterjedt. Hazánkból eddig 2 fajt mutattak ki.

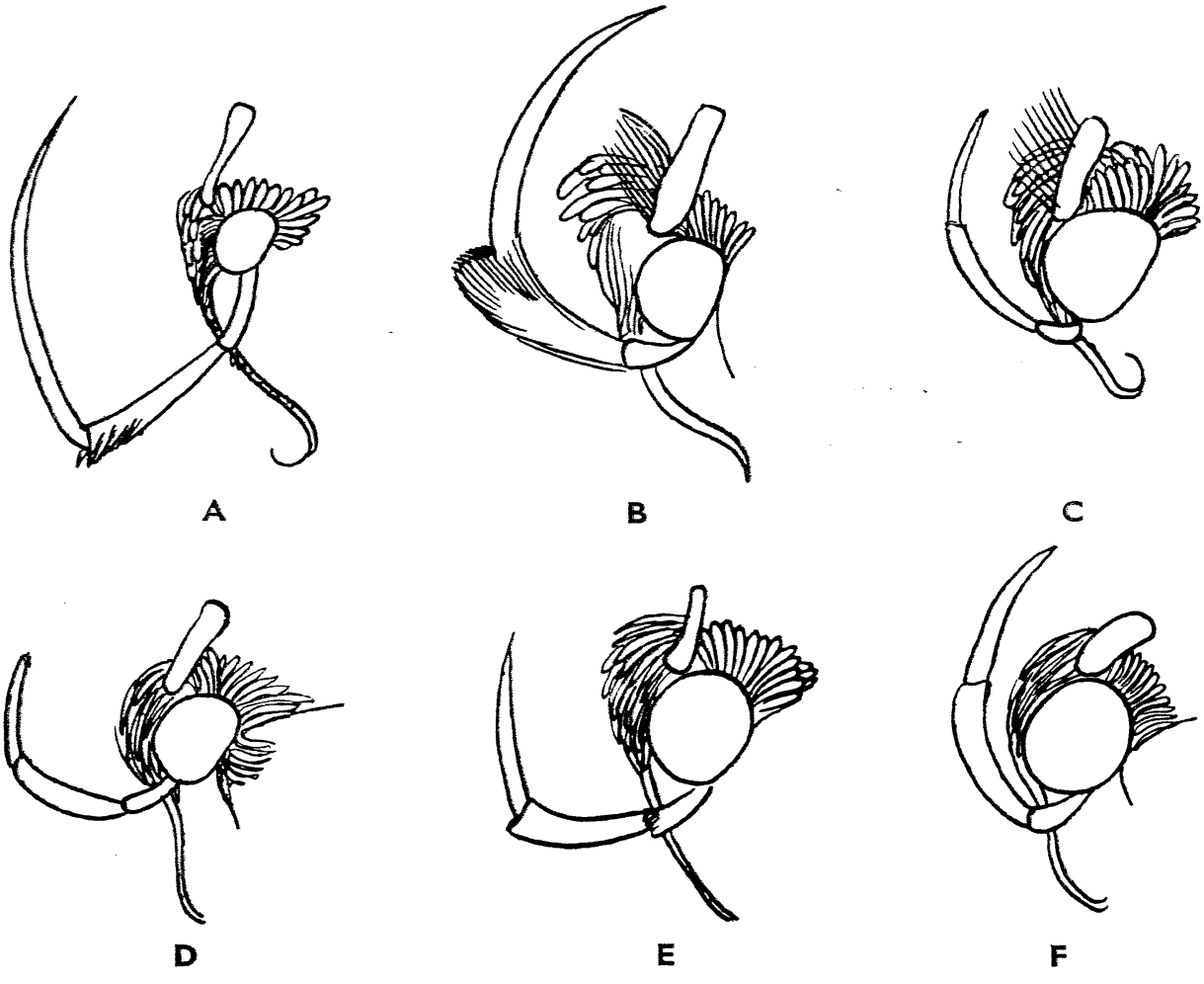

1. ábra. A : *Cosmopteryx*, B : *Pyroderces*, C : *Tetanocentria*, D : *Eustaintonia*, E : *Batrachedra* és F : *Oroclintrus* feje (Eredeti)

A hernyók aknáznak, aknájukon kívül bábozódnak (a *Lienigiella* Z. kivételével). Károkat a *Zieglerella* HBN. okozhat, amely komlón él. Hazai károsításáról azonban még nem tudunk. A lepkék napfényben ritkán repülnek, de ébren vannak, s csápjukat kecsesen forgatják.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne világos : barnás agyagsárga. A felső és a belső szegélyen, valamint a szárny közepén két, gyengén csillogó, fehér vonal húzódik egymással párhuzamosan a szárny közepéig, ahol 2 keresztbe álló, de keresztsávvá össze nem olvadó nagy, ragyogó ezüstös petty van, amelyek domborúan kiemelkednek a szárny síkjából. A felső petty külső határa fekete. A két pettyet kifelé még 2 ezüstszínű, rendszerint sávvá összeolvadt és ferdébben elhelyezkedő petty követi. Utánuk a szárny erősen elkeskenyedik, míg a lefelé görbülő csúcstérben ismét 1 fehér vonal fut végig. A rojtok, a hátulsó szárny és testének többi része ismét világos barnásszürke. Torának két oldalán és közepén szintén fehér vonal fut végig. 11—12 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója X., XI. a *Phragmites communis* leveleiben aknázik

[Lienigiella Z.]

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne sötét : barnásfekete vagy fekete. Külső kétharmadában narancssárga keresztsáv van, amelyet aranyszínűen csillogó keresztsávok szegélyeznek.

3 (4) Legfeljebb 7 mm fesztávolságú kis faj. Szárnyának tőterében 3 rövid, fehér, párhuzamos vonal fekszik, a narancsszínű keresztsávot mindkét oldalról aranyoszöld csillogású pikkelyekből álló széles keresztszalag keretezi, amelyet a felső szegélyen fehér, ék alakú folt követ. A szárnycsúcsba is vékony, aranyszínű vonal fut, amelyet alulról fehér pikkelyek határolnak. Torán két oldalt és középen aranyszínű vonal fut végig, csápja sötét, végén néhány keskeny, fehér gyűrűvel. 6—7 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje IX. Hernyója a *Parietaria officinalis* leveleiben aknázik

[parietariae HER.]

4 (3) Nagyobb, 9—12 mm fesztávolságú fajok.

5 (6) Elülső szárnyának tőterében 3 párhuzamos, hosszanti és viszonylagosan hosszú, fehér vonal fekszik. A narancssárga keresztsávot kívülről határoló arany-ezüst színű szalag közepén megszakadt, és ezen a nyíláson keresztül a narancsszín vékony és hosszú vonal alakjában a csúcsig fut, ahol fehér és ezüstszínű vonalban folytatódva a rojt hegyéig húzódik. Csápjának vége szélesen fehér, előtte 2 (egy keskeny és egy széles) fehér gyűrű van (2. ábra : A). 11—12 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban Ócsán és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje IV—VI. Tápnövénye a *Phragmites communis*, amelyen ősszel aknázik

Scribaiella Z.

6 (5) Elülső szárnyának tőterében nincsenek hosszanti fehér vonalak, hanem fémes, zöldes arany csillogású pikkelyek (keresztsáv vagy mező) ; a narancsszínű keresztsáv külső, aranyszínű szegélye nem szakadt meg.

7 (8) Elülső szárnyának tőterében szélesen kiterjedt, trapéz alakú mező van, amely zöldes aranyszínű és erősen csillog. Nagy kiterjedése miatt a tőtér sötét barnásfekete alapszíne — az aranyszínű tő és a narancsszínű keresztsáv belső, aranyszínű határsávja között — keskeny keresztsávvá zsugorodott össze. A csúcstérben nincsen fehér ékfolt, de a csúcs rojtjában vékony hosszanti, ezüstszínű vonal látható. Csápjának vége fehér, előtte 2 keskeny, fehér gyűrű van. Feje és tora zöldes aranyszínben csillog. 9—11 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten, Ócsán és Középrigócon gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Hierochloë australis* és a *Festuca arundinacea*, amelyeken VIII., IX. aknázik

Druryella Z.

8 (7) Elülső szárnyának tőterében a zöldes arany színező elem nem mező, hanem keresztsáv alakjában van jelen.

9 (10) Elülső szárnyának többi rajzolati eleme egyezik a rokon *Druryella* Z. fajéval, kivéve, hogy 3—5. potrohszelvénye felül sárgásbarna. Csápjának vége szélesen fehér, előtte ugyanolyan széles fehér gyűrűvel. 9—10 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Vicia sepium* és a *Lathyrus tuberosus*, amelyeken VIII., IX. aknázik

[**Schmidiella** FREY]

10 (9) Potrohszelvényei barnák, elülső szárnya ugyanolyan, mint az előző fajé. Csápjának vége szélesen fehér, előtte jóval (egyharmadánál) keskenyebb gyűrűvel. 9—11 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a komló, amelynek leveleiben VIII., IX. aknázik (= *eximia* HAW.)

[**Zieglerella** HBN.]

2. nem : **Pyroderces** Z.

Feje kissé előreálló, homloka széles, szeme nagy. Csápja majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőízén erős sörtesor van. Ajaktapogatója nagy, felgörbülő, sarló alakú, második ízét a vége felé erős szőrözet vastagítja meg, csúcsíze vékony, hegyes, hosszabb, mint a második íze (1. ábra : B). Elülső szárnyának csúcsa ívelten visszahajlik. Erezetében a sejt külső határa majdnem párhuzamos a külső szegéllyel, az r_{1-3} erek távköze alig csökkenő, az r_{4+5} nyelén ül, az m_{1-2} is, az m_3 és *cu* erek távolsága az eredetüktől kezdve egyforma. Hátulsó szárnya hegyes, lándzsa alakú, az $rr + m_1$ csúcsölelő nyélen ül, a sejt határa az *rr* és m_3 közé esik, a cu_2 meglehetősen a tő felé vonult vissza (2. ábra : D).

A nem elterjedése a holarktikumra esik. A *Rileyi* WLSGHM. észak-amerikai kártevő faj. Európában csak 3 gazdaságilag közömbös faj él, amelyek közül hazánkból eddig kettőt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne sötét okkersárga, a felső és a belső szegélyen végigfutó és helyenként a szárny belsejébe belépő, csillogó, fehéressárga vonalmintázattal. Ez a mintázat mind a felső, mind a belső szegélyen három részre szétszakított, széles, hosszanti rajzolati elemekből épül fel, amelyeket helyenként sötétbarna pikkelyek kereteznek. Ugyanilyen színű 2 vonaldarab fekszik a sejtben is, ahol a sötétbarna pikkelyek is sűrűbbek. A csúcstérben (a rojt hegyéig folytatódóan) vékony fehéres vonal látható. A rojt a csúcstér körül okkersárga, a külső szögletben szürke. Ugyancsak szürke a hátulsó szárny és annak rojtja is. Csápja egyszínű, világos (2. ábra : C). 12—14 mm.

Közép- és dél-európai faj, amelyet Elő-Ázsiában is megtaláltak. Hazánkban mindenütt előfordul. Két nemzedéke V., VI. és VIII. repül. Tápnövényei *Centaurea*- és *Carlina*-félék, amelyeken VI. és ősztől tavaszig él

argyrogrammos Z.

2 (1) Elülső szárnya okkersárgás őzbarna; a fehér vonalmintázat nagy részben eltűnt, a sejtből teljesen, a szegélyeken alig kivehető. Sokkal erősebb a sejtben a sötétbarna pikkelyekből álló mintázat, amely 2, a közepén és a végén álló, határozatlan alakú foltból áll (nőstény). A hím tőterében nagy, igen ferdén elhelyezett, őzbarna mező van. Csápja élesen feketével és fehérrel gyűrűzött. Rojtja és hátulsó szárnya olyan, mint az előző fajé. 13—15 mm.

Eddig csak Magyarországon gyűjtötték. A Kisbalaton területéről írták le, azóta Ócsán is megtalálták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye és hernyója ismeretlen; valószínűleg mocsári növényeken él

Klimeschi Rbl.

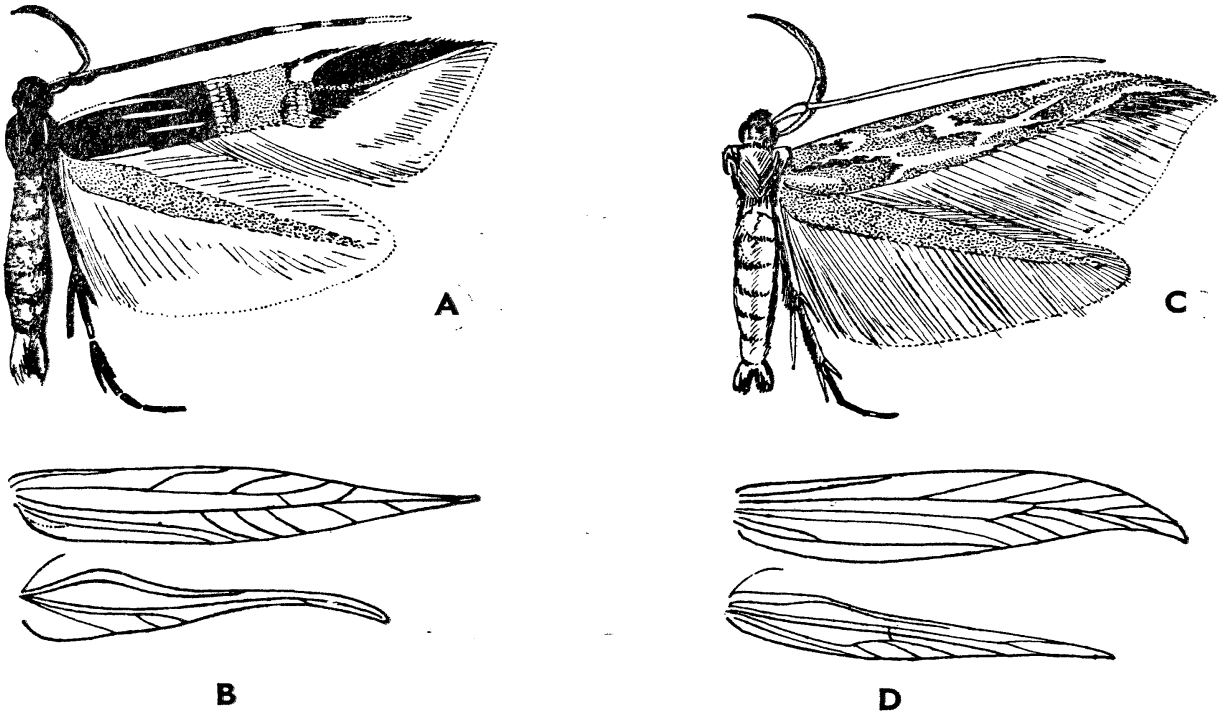

2. ábra. A : *Cosmopteryx Scribaiella* Z. — B : *Cosmopteryx* erezete — C : *Pyroderces argyrogrammos* Z. — D : *Pyroderces* erezete (Eredeti)

3. nem : **Tetanocentria** RBL.

Feje erősen a torához szorított, szőrözete előresimuló, tarkóján kétoldalt ráboruló. Szeme nagy, előreálló, pontszeme nincsen. Csápja háromnegyed olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze vastag, viszonylagosan rövid, sertesora erős. Ajaktapogatója felgörbülő, sarló alakú, csúcsíze csupán olyan hosszú mint a második ize, síma, a második iz megvastagodott (1. ábra: C). Elülső szárnya hosszú, lándzsa alakú, kihegyesedő, a sejt külső határa párhuzamos a külső szegéllyel. Az r_{4+5} nyélen ül, ugyanezen a száron van az m_1 is, az m_2—cu_2 erek egymástól egyenlő távolságban erednek. Hátulsó szárnyán az *rr* a csúcsban végződik, az m_{1+2} nyélen van, de a sejt külső határa hiányzik, az cu_2 erősen a tő felé csúszott. A szárny alakja megnyúlt, lándzsás (3. ábra : B). A fajok hasonlítanak a *Coleophora* HBN. nem egyszínű fajaihoz, de azok nem annyira csillogóak és erezetük egészen más.

A nemet eddig csak Európából ismerjük, ahonnan 3 fajt írtak le. Ezek közül 1 hazánkban is előfordul.

Gazdaságilag közömbös fajok tartoznak ide.

— — Feje, tora, potroha és elülső szárnya élénk okkersárga, a pikkelyek ragyogóak, erősen a szárnyhoz simulnak. Az alapszínbe a csúcstéren barnás pikkelyek vegyülnek. Rojtja hasonlóan okkeres színű. Hátulsó szárnya sötétszürke, világosabb rojttal. Lábai sárgásszürkék. Nagyon hasonlít a *Coleophora ochripennella — flavipennella*, illetve *stramentella* Z. csoport fajaihoz, ezért az e fajoknak vélt példányok erezete gondosan megvizsgálandó (3. ábra : A). 14—16 mm.

Ausztriából leírt faj. Hazánkban Nadapon (Meleghegy) és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg a *Quercus pubescens*, vagy valamelyik vele együtt tenyésző növény

ochraceella RBL.

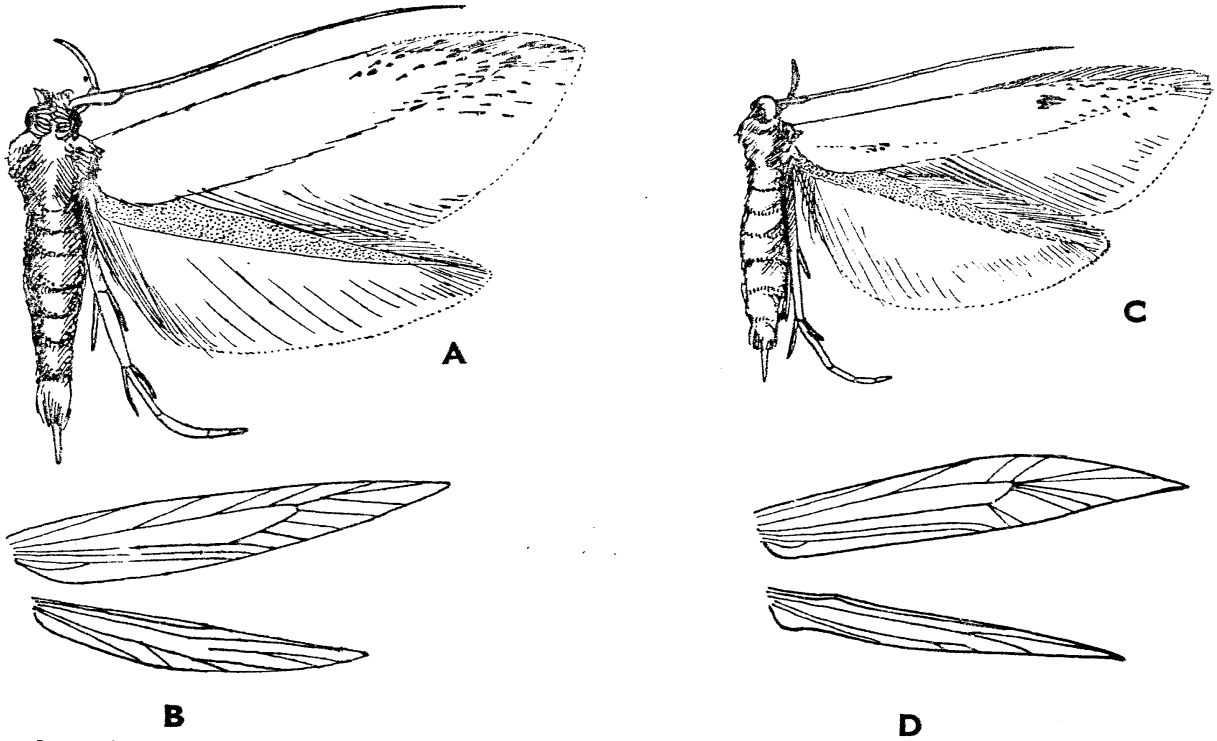

3. ábra. A : *Tetanocentria ochraceella* RBL. — B : *Tetanocentria* erezete — C : *Eustaintonia pinicolella* DUP. — D : *Eustaintonia* erezete (D : SPULER nyomán, a többi eredeti)

4. nem : **Eustaintonia** SPUL.

Feje kissé előreugró, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs. Csápja majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze viszonylagosan rövid, vékony, sörtesora nincsen. Ajaktapogatója felgörbülő, sarló alakú, második íze majdnem csupasz, csúcsíze alig rövidebb nála (1. ábra : D). Elülső szárnya keskeny, hosszú. Felső szegélye a közepén túl éles ívben lefelé hajlik, a belső szegély majdnem egyenes vonalban vezet a kihúzott csúcsba. Erezetében az r_1 a tőhöz közel ered, r_3 a sejt felső sarkából az $r_{4,5}$-tel együtt, s ugyancsak ide csoportosulnak az *m* erek is. A *cu* rendszer erei a sejt alsó sarkából erednek a belső szegélyre, rövidek, egyenesek. A sejt külső határa majdnem párhuzamos a külső szegéllyel. Hátulsó szárnya igen keskeny, megnyújtott, az *rr* + m_1 csúcsölelő nyélen van, az m_2 hiányzik, az m_3 összeolvadt a cu_1-el, a sejt nyitott. Rojtja mindkét szárnyon igen hosszú (3. ábra : D).

A nem csak egyetlen fajt ölel fel, amely európai elterjedésű. Hazánkban is gyűjtötték. Hernyója fenyőültetvényekben kárt okozhat.

— — Elülső szárnya világos és tompa okkersárgás színű, amelybe a ráncban és a sejtben, valamint a külső csúcstérben gyéren elszórt sötét pikkelyek vegyülnek. Rojtja világosszürke, akárcsak hátulsó szárnya és annak rojtja. Feje, tora sárgásszürke, potroha szürke (3. ábra : C). 12—14 mm.

Európai faj. Hazánkban Fenyőfőn és Kaposvárott gyűjtötték. Két nemzedéke VI., VII. és VIII. repül. Tápnövénye az *Abies alba*, amelyen IV., V. és VII. él

pinicolella DUP.

5. nem : **Batrachedra** STT.

Feje kissé előreálló, homloka lazán és előreborulóan pikkelyezett. Szeme nagy, kidülledő, pontszeme nincsen. Csápja majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze rövid, vékony, sörtesor nincsen rajta. Ajaktapogatója nagy, felgörbülő, sarló alakú, a második íz vastagabban szőrözött, mint a csúcsíz, amely alig hosszabb a második íznél (1. ábra : E). Elülső szárnya hosszú, igen keskeny, felső szegélye a közepénél meghajlik és lefelé tart, belső szegélye majdnem egyenes vonalban fut a csúcsig. Erezetében az *r* erek egymástól csökkenő távolságban erednek, az r_{4+5} összeolvadt vagy az r_{3+4} olvadt össze (?) és az m_1-el nyélen van ; a két *cu* ér összeolvadt, igen rövid. A sejt nagyon hosszú, külső határa merőleges a külső szegélyre, az *m* tövi része elég jól látható. A belső- és végsőér párhuzamos. Hátulsó szárnya igen keskeny, tűszerűen vékony, erezetében az $m_{1,2}$ nyélen ülve csatlakozik az *rr* águhoz, az m_3 eltűnt, a *cu* ág magában áll, közte és az m_{1+2} között a sejt nyitott (4. ábra : B).

A nembe csupán néhány faj tartozik, de az egész Földön vannak képviselői, főleg Ausztráliában. Európában 2 faja él, amelyek közül egyet hazánkban is megtaláltak. Ez gazdaságilag közömbös.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyán a pikkelyek csúcsa sötét bárnásfekete, többi részük világos hamuszürke, így a szárny liszttel behintettnek tűnik. A sötét pikkelyek főleg a ráncban és a sejt végén halmozódnak fel. A ránc tövi

részén hosszanti sötét vonal fekszik, amelyet rövidebb fekete folt követ (közöttük és a sötét folt után 2 világossárga folt foglal helyet). Ugyanilyen világossárga sáv van a szárny egyharmadában a felső szegély alatt és a sejt végéből a csúcstérbe nyúló hosszú, feketés vonal közepén (megszakítja azt) s annak végénél. A külső szegély mentén szintén 4 ilyen sárgás folt látható. Hátulsó szárnya és a szárnyak rojtjai szürkék. Csápja sötéten gyűrűzött, ajaktapogatója fehér, mindkét ízen 2—2 széles, barna gyűrűvel (4. ábra : A). 13—15 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban Budapest környékén és az Alföldön gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Populus alba* és *tremula*, amelyeknek összeszőtt levelei között él tavasszal

praeangusta HAW.

2 (1) Elülső szárnyán a barnásszürke behintés egyenletesen sűrű, de tőterén világos, sárgás rozsdaszínű ; ugyanilyen színű sáv fut a ránc egyharmadából kiindulva a felső szegélyen át a rojt kezdetéig. 9—11 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték, de előfordulása az Alföld déli részein nem valószínűtlen. A Fauna Regni Hungariae adata valószínűleg Dalmáciára vonatkozik. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Tamarix gallica*

[Ledereriella Z.]

6. nem : **Oroclintrus** GOZM.

Feje odanyomott, lapos, szeme nagy, kidülledő, pontszeme nincsen. Csáptőíze rövid, vaskos, sertesor nincsen rajta. Ajaktapogatója hirtelen felgörbülő, második íze alig szőrözött, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz. Fejszőrözete előreboruló, sima (1. ábra : F). Elülső szárnya hosszú, egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 igen közel ered a tőhöz, az $r_{2,3}$ és az egybeolvadt r_{4+5} egymáshoz nagyon közel erednek a sejt felső sarka körül, hozzájuk szorosan csatlakozik az

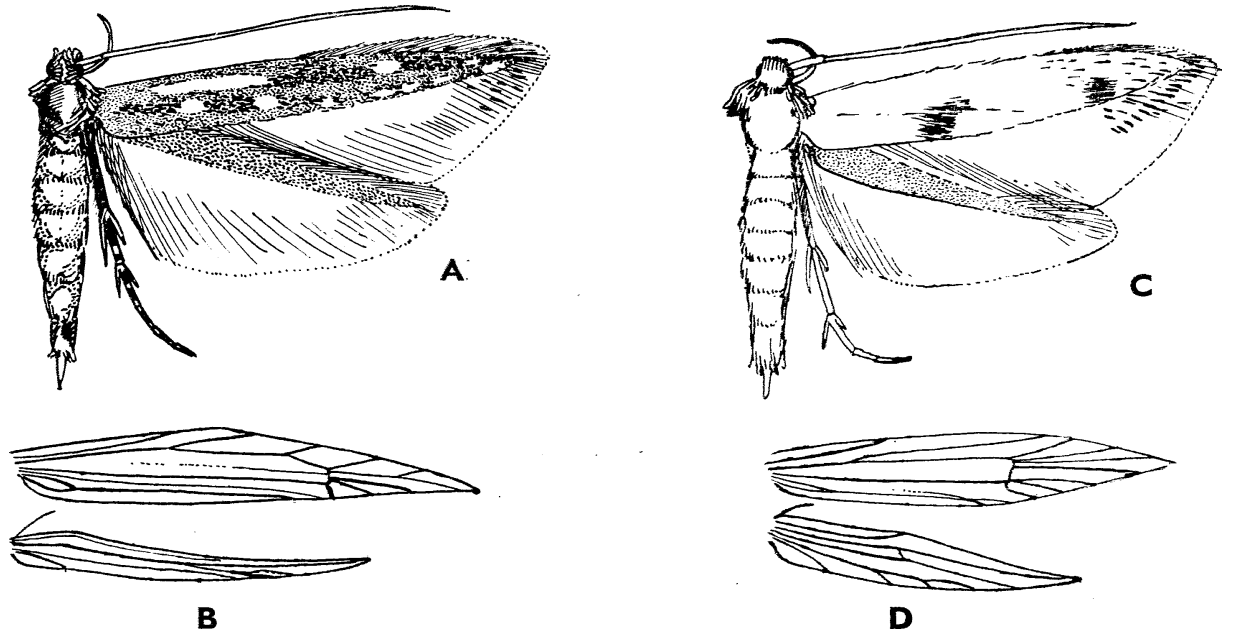

4. ábra. A : *Batrachedra praeangusta* HAW. — B : *Batrachedra* erezete — C : *Oroclintrus perplexus* GOZM. — D : *Oroclintrus* erezete (B : SPULER nyomán, a többi eredeti)

m_1 is. Az m_{2+3} egybeolvadt, egy pontból ered a cu_1-el és a sajátságosan meggörbült cu_2-vel. A belső- és a végsőér a Momphinae alcsalád nemeire jellegzetes módon találkozik és ismét szétválik. Hátulsó szárnya megnyúlt lándzsa alakú, az *rr* a csúcsba fut le, hozzá csatlakozik az m_1, az m_{2+3} összeolvadt, közöttük és az m_1 között a sejt nyitott (4. ábra : D).

A nemet Magyarországról írták le, eddig egy faja ismeretes.

— — Feje, tora, elülső szárnya világos, fehéres hamuszürke, a csúcstéren gyér, szürke pikkelybehintéssel, úgyhogy a szárnynak ez a része liszttel behintettnek tűnik. Egy-egy sötét és bizonytalan körvonalú folt látható, amely a sejt közepétől a belső szegély közepéig leér, illetve a sejt végétől a külső szögletig. Ezek a foltok friss példányokon valószínűleg kissé felmeredő pikkelycsomókból állnak. Rojtjai és hátulsó szárnya világosszürke (4. ábra : C). 13 mm.

Eddig egyetlen példánya ismeretes a Budakeszi melletti Hársbokorhegy karsztbokorerdős területéről (*Quercetum pubescentis — Festucetum sulcatae* mozaikkomplex). Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

perplexus GOZM.

7. nem : **Blastodacna** WCKE.

Feje előreálló, fölfelé, majd előreborulóan, lazán pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze viszonylagosan rövid, erős sörtesorral. Ajaktapogatója nem hosszú, ívben meghajlott, inkább előremeredő, mint felgörbülő, csúcsíze kb. olyan hosszú, mint a második íze, amely alig szőrözött (5. ábra : A). Tora széles. Elülső szárnya viszonylagosan széles, kihegyesedő, belső szegélye erős ívben meghajlott, felső szegélye kissé homorú. Erezetében csak a nyélen ülő r_{4+5} ered a sejt felső sarkából, egyébként az *r* erek eredőpontjai fokozatosan közelednek egymáshoz, az m_{2+3} összeolvadt és egy pontból ered a $cu_{1,2}$-vel a sejt alsó sarkából. A sejt külső határa majdnem merőleges a külső szöglet ívére. A belső- és a végsőér találkozik és ismét szétválik. Hátulsó szárnya megnyúlt, lándzsa alakú, hegyes. Erezetében az *rr* egy ideig egybeolvadtan fut le a közös nyélen ülő m_{1+2}-vel, majd ismét elválik e nyéltől, és a felső szegélyen végződik. Köztük és az m_3 között a sejt nyitott (6. ábra : B).

Európai nem, amelybe 3 faj tartozik, ezek közül kettőt hazánkban is megtaláltak. Az *atra* HAW. az almafák rügyeiben kárt okozhat. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Feje feketés, elülső szárnyának alapszíne szintén, csupán a sejt végénél látható egy Y-alakú minta. A felső szegélyen, a rojt kezdeténél egy sárgás ék irányul a csúcstér felé. A ránc közepén nagy, fekete pikkelycsomó terül el. 10—12 mm.

Németországban és Angliában gyűjtötték, hazánkban még nem. Repülési ideje VII. Tápnövényei *Crataegus*- és *Malus*-félék. Kártételéről nem tudunk

[**vinolentella** HS.]

2 (1) Feje sárgásfehér, belső szegélyén világos mintázat van, felső szárnyáról hiányzik a sárgás ék.

3 (4) Vállfedői és elülső szárnya sötét barnásszürke, a belső szegély a tőnél, majd a ránc végénél fekvő tér fehér. Ez utóbbi fehér folt felnyúlik a sejt végéhez, és ott a szárny belseje és a csúcstér felé hosszú, vékony vonalat bocsát ki magából (nagyon lapos Y-alakú mintázat). A ráncban rozsdasárga vonal húzódik végig, s ilyen pikkelyek elszórtan a világos részekben is fellépnek. A csúcstérben a felső és a belső szegélyen világossárga pikkelyek találhatók, amelyekből azonban nem jön létre határozott mintázat. 12—14 mm.

Európai faj, hazánkban Budapesten és Nadapon gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az almafa, amelynek rügyeiben él, IV—VI. (= *putripennella* Z.) — Lándzsásszárnyú almamoly

atra Haw.

4 (3) Vállfedője, tora és elülső szárnyának alapszíne feketésszürke. Nagyon hasonlít az előző fajhoz, de fehér mintája kevésbé határozott és kiterjedt; mintázatából mindig hiányoznak a rozsdasárga pikkelyek (6. ábra : A). 12—14 mm.

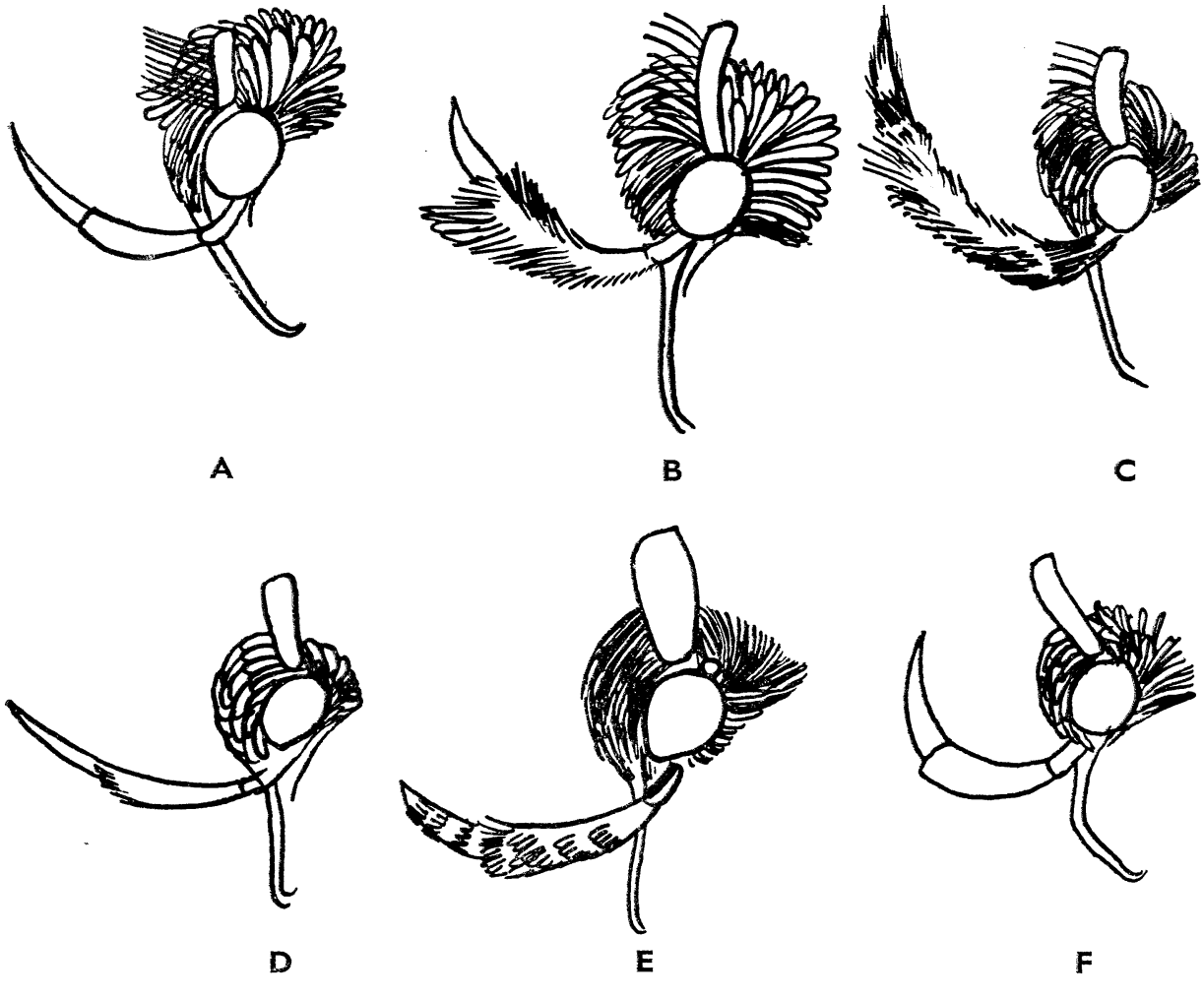

5. ábra. A : *Blastodacna*, B : *Heinemannia festivella* Schiff., C : *H. Laspeyrella* Hbn., D : *Chrysoclista*, E : *Cyphophora* és F : *Ascalenia* feje (Eredeti)

Európai faj. Hazánkban Budapesten és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Crataegus*-félék, amelyeknek gyümölcsében ősszel él

Hellerella DUP.

8. nem : **Heinemannia** WCKE.

Feje eléggé elálló ; durva, laza, előreboruló pikkelyzet és szőrzet borítja. Szeme viszonylagosan kicsi, pontszeme nincsen. Csápja olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze közepes hosszúságú, erős sertesorral. Ajaktapogatója ívelt, felgörbülő vagy előremeredő, második ízén durva és változó erősségű szőrözet van, amely a *festivella* SCHIFF. esetében bozontossá válik. Csúcsíze csupán fele olyan hosszú, mint a második íze (5. ábra: B—C). Elülső szárnya hosszú, kihegyesedő, alkata közel áll a rokon *Blastodacna* WCKE. nem szárnyának alkatához, s erezete attól csupán annyiban tér el, hogy az m_1 és az m_2 egymástól távol, külön ágként fut le. A legtöbb fajnál a szárny mezejéből sűrű pikkelycsomók állnak fel. Hátulsó szárnya kissé szélesebb, lándzsa alakú (6. ábra : D).

E nembe tudomásunk szerint csak palearktikus fajok tartoznak, amelyek gazdaságilag közömbösek. Hazánkból 4 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek és a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Elülső szárnya sötét, csillogó kékesfekete. Rajzolata nincsen, a ránc közepén és végén felálló pikkelycsomó látható. Feje és ajaktapogatója élénk tojássárga. Hátulsó szárnya és rojtjai sötétszürkék. 12—15 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Crataegus*-félék, amelyeknek előző évi hajtásaiban ősszel él

aurifrontella HBN.

2 (1) Elülső szárnya nem kékesfekete.

3 (6) Elülső szárnyának alapszíne tojás- vagy aranysárga, rajzolata fekete foltokból vagy keresztsávokból áll.

4 (5) Feje és ajaktapogatója hófehér. Elülső szárnyának alapszíne világossárga, amely szín a csúcstérben aranysárgába megy át. A szárny egyharmadában hatalmas fekete petty van, amely keresztsávnak is beillik ; ezt kétoldalról fehér szalag keretezi, előtte a tőtéren a belső szegélyre simuló nagy fehér folt van, amelyet részben sárga szín tölt ki. Ennek a foltnak a külső szegély felé eső részén egy fekete végű, nagy, felálló pikkelycsomó emelkedik ki. A második nagy fekete petty a szárny kétharmadában fekszik, talapzatával a külső szögletre támaszkodva (nem ér fel a felső szegélyig), s ezt is fehér szalag keretezi. Ennek közepén foglal helyet a második nagy, fekete és felálló pikkelyekből alkotott pikkelycsomó. A felső szegély a szárny közepéig barnásfekete, onnan a rojt kezdetéig sárgásfehér, majd a rojt a csúcsig ismét sötét feketésbarna. A csúcsból 2 sötét választóvonal fut le a külső szegély feléig. Közéjük fehér pikkelyek keverednek. A rojt a külső szegélyen sárga, a külső szögletben sötétszürke, akárcsak a hátulsó szárnya, amelynek

rojtja világosszürke. Ajaktapogatójának második ízén nagy szőrpamacs van, amely fehér szőrszálakból áll (5. ábra: B, 6. ábra: C). 17—19 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban a Középhegységből ismeretes. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Solidago virga-aurea*

festivella SCHIFF.

5 (4) Feje, tora és ajaktapogatói tojássárgák. Mintázata hasonlít az előző fajéhoz, de a sötét rajzolati elemek jóval kiterjedtebbek. Alapszíne végig egyenletesen sötét (aranyló) tojássárga, a belső szegélyen a tőnél nincsen fehér mező, a két fekete petty igen erős és kiterjedt, fehér keretük keskeny, a felső szegély barnásfekete színe széles sávban végigfut az egész szegélyen, s csak egy kis sárga folt szakítja meg a második fekete folt fölött. Rojtja a felső szegélyen, a csúcs körül és a külső szegélyen barnásfekete, csupán a külső szögletben sötétszürke. Hátulsó szárnya és rojtja szürke. Ajaktapogatójának csúcsízén fekete gyűrű van, második ízének szőrözete nem egyesül széles pamaccsá, de erős (5. ábra : C). Valamivel nagyobb az előző fajnál. 18—21 mm.

Közép-európai, inkább hegyvidéki faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

Laspeyrella HBN.

6 (3) Elülső szárnyának alapszíne fehér. Mintázata sötétbarna és világos rozsdasárga elemekből épül fel. 3 határozatlan körvonalú ferde és egymással párhuzamos keresztsáv húzódik a felső szegélyről : egy a tőtől a belső szegély egyharmadához, egy a szárny felénél a külső szöglet fölé,

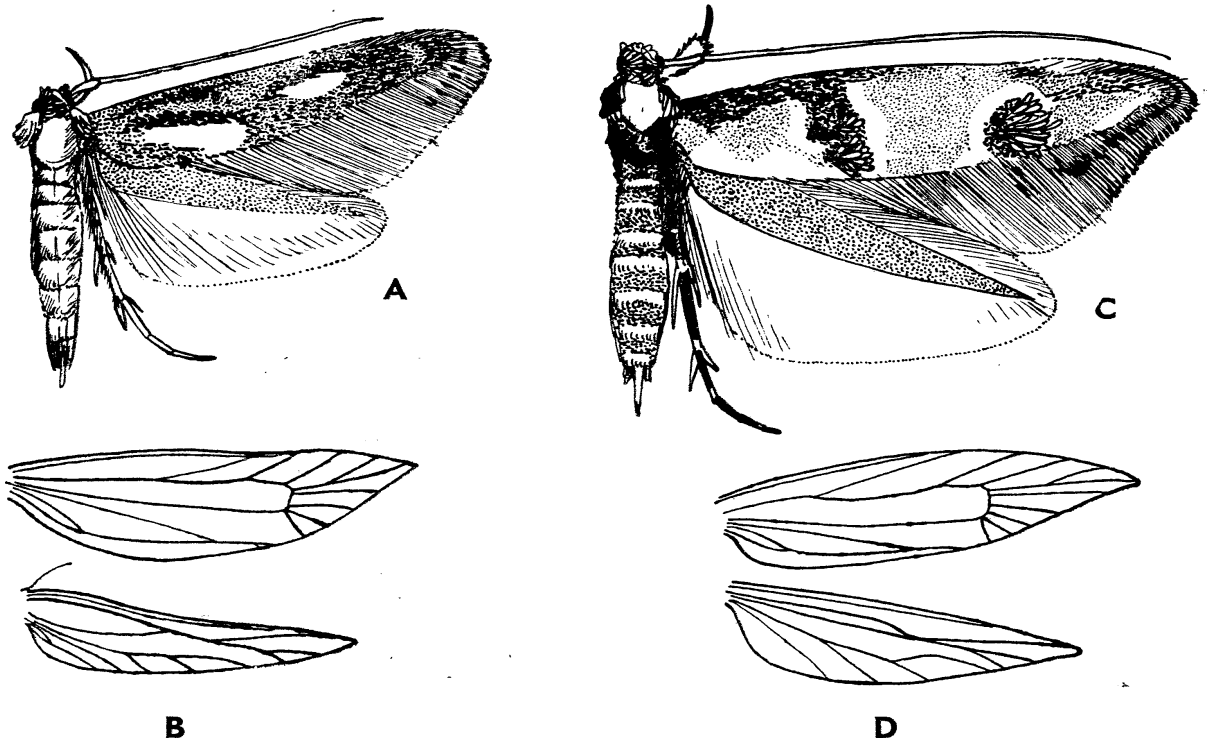

6. ábra. A : *Blastodacna Hellerella* DUP. — B : *Blastodacna* erezete — C : *Heinemannia festivella* SCHIFF. — D : *Heinemannia* erezete (Eredeti)

a harmadikat a barna rojt alkotja a felső szegélyen és a csúcs körül. Ezek között lépnek fel a rozsdasárga színezeti elemek ; 2 többször megszakított hosszanti szalag, egyik a sejtben, a másik a ráncban. A két sötét, felálló pikkelycsomó a két első sötétbarna sávban foglal helyet a ránc felénél és a külső szöglet fölött. Feje és tora fehér, vállfedői sötétbarnák, ajaktapogatójának második és csúcsízén 1—1 barna gyűrű foglal helyet. A nem legkisebb faja. 9—11 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Nadapon gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye a tölgy

Stephensi Stt.

9. nem : **Chrysoclista** Stph.

Feje erősen a torához szorított ; fémes csillogású, széles, teljesen a fejhez simuló pikkelyekkel. Szeme közepes nagyságú, pontszemei nincsenek. Csápja vastng, tőíze rövid, sertesor nincsen rajta. Ajaktapogatói gyengén ívelten, inkább előremeredők, mint felhajlók, csúcsízük majdnem olyan hosszú, mint a második íz (5. ábra : D). Elülső és hátulsó szárnya lándzsa alakú, széles, kihegyezett. Elülső szárnyának erezetében az r_1 ívelt, az $r_{2,3}$ egymáshoz közel ered, az r_{4+5} nyélen ül, az m_3 és a cu_1 összeolvadt, az *m* és *cu* erek párhuzamosak. A sejt külső határa majdnem párhuzamos a külső szegéllyel. A belsőér viszonylagosan rövid, és hamarosan beleolvad a végsőérbe. Hátulsó szárnyán az *rr* a csúcsba torkollik, az m_{1+2} hosszú nyélen van, tövi részük jól látható, innen a sejt nyitott a szintén nyélen ülő $m_3 + cu_1$ érig (7. ábra : B). A lepkék ragyogóan színezettek, igen hasonlítanak a *Mompha terminella* Westw. rokon fajhoz, de az majdnem fele akkora, s szárnycsúcsa előtt a felső szegélyen széles fehér ék fekszik. Hasonlítanak továbbá a *Microsetia* Stph. nem fajaihoz is, azoknak viszont a Gelechiidae család nemeire jellegzetes, a felső csúcsban erősen kihúzott hátulsó szárnyuk van.

A nem a holarktikumra szorítkozik, a fajok között gazdasági kártevő nincsen. Európából eddig 2 faja ismeretes, amelyeket hazánkban is megtaláltak.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Kis faj, elülső szárnyán a tőmező széles, fekete, akárcsak a felső szegély éle. Alapszíne vörösessárga. A szárny egyharmadában, a ránc alatt 1 nagy, lilás, fémfényűen szikrázó fekete petty van, felette a második kissé a csúcs felé tolódott el, míg a harmadik a külső szöglet felett foglal helyet. A belső szegély szélesebben fekete, mint a felső. A csúcs előtt, a rojt elején is néhány fémfényű pikkely foglal helyet, de foltot nem alkotnak. Rojtja sötétszürke; a csúcs körül aranyló és fémes fénynyel csillogó pikkelyek lépnek ki rá. Feje, tora és vállfedői zöldes fényben csillognak. 11—12 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban eddig csak Kaposvárott gyűjtötték. A Fauna Regni Hungariae adatai téves meghatározáson alapultak. Repülési ideje V—VII. Hernyója lombfák korhadó törzsében él

Linneella Cl.

2 (1) Nagyobb faj, mint az előző. Elülső szárnyán a tőmező nem fekete, viszont a tőből a szárny egyharmadáig a felső szegély mentén széles fekete sáv vonul végig, ahonnan elkeskenyedve fut tovább a rojtig. A lilás fényű

pettyek igen nagyok, a két alsó közepéből fekete szőrcsomó mered föl. A felső szegély rojtja előtt a fémfényű pikkelyek annyira kiterjedtek, hogy szinte külön pettyként foghatók fel a külső szögletben elhelyezkedő nagy petty fölött. Utána a rojtot sárgás ék szakítja meg. Belső szegélye szélesen fekete, rojtja feketésszürke, csúcsa körül lilásan csillogó pikkelyekkel. Hátulsó szárnya és rojtja sötétszürke, feje, tora és vállfedői csillogó szürkéslilák (7. ábra : A). 12—16 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és környékén gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Salix alba* (= *bimaculella* HAW.)

lathamella FLETCHER

10. nem : **Cyphophora** HS.

Feje viszonylagosan nagy, simán előreboruló szőrözettel. Szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja széles, tőíze vaskos, sörtesora nincsen. Ajaktapogatója ívben felgörbülő, vaskos, második ízét pikkelyek vastagítják meg, de pamaccsá nem állnak össze, csúcsíze rövid, zömök, nem hegyes, csupán fele akkora mint a második íze (5. ábra : E). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, viszonylagosan széles, jól kivehető külső szöglete van, felső szegélye ívben kissé meghajlott. Erezetében a sejt külső határa szabálytalanul zegzugos, összességében azonban párhuzamos a külső szegéllyel ; az r_{4+5} nyélen ül, az *m* és *cu* erek egymástól kb. egyforma távolságban erednek, kivéve a cu_2, amely jobban a tő felé csúszott. Ezek az erek nagyjából párhuzamosak. A belsőér találkozik a végsőérrel, majd ismét elválik tőle. Hátulsó szárnya majdnem olyan széles, mint az elülső szárnya, hegyes, lándzsa alakú. Erezetében az *rr* a csúcs előtt végződik, az m_{1+2} nyélen van (7. ábra : D).

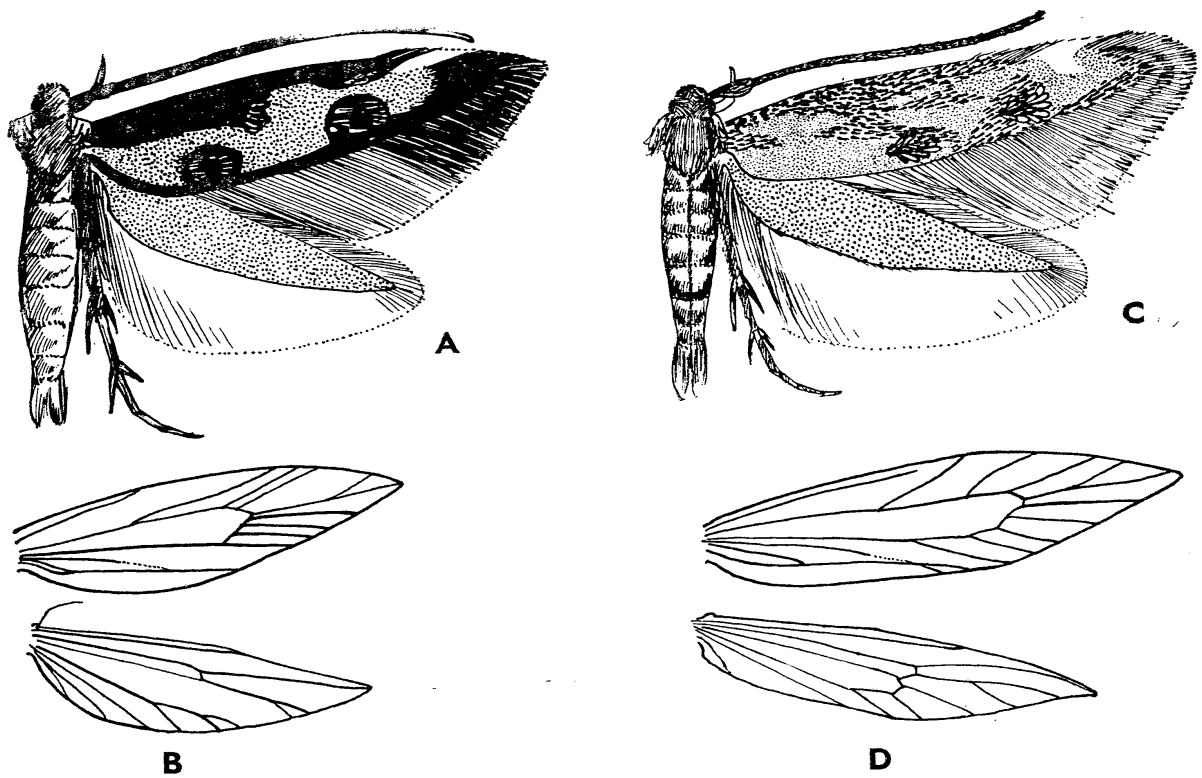

7. ábra. A : *Chrysoclista lathamella* FLETCHER — B : *Chrysoclista* erezete — C : *Cyphophora idaei* Z. — D : *Cyphophora* erezete (B és D : SPULER nyomán, a többi eredeti)

A nembe csupán 1 faj tartozik, amelyet hazánkban is megtaláltak. Megközelítően hasonlít a *Mompha Schrankella* HBN. fajhoz, de az félakkora sincs.
Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne agyagbarna. A felső szegély a rojtig, valamint a ráncban és a sejt végén húzódó széles sáv barna, az utóbbi lilásezüst fényű. A 2 nagy, felálló pikkelyből alakult petty a ránc közepén és a külső szögletben foglal helyet, szintén lilás-ezüstösen csillogók, közepük feketés, rendszerint ezüstös keretük van. A két petty között, a sejt közepén, egy megnyúlt (néha hiányzó) apró, fehér folt van. A felső szegélyen, a rojt kezdeténél, piszkosfehér ék nyúlik a csúcs felé. A rojt végén lilásezüst sáv húzódik végig, a rojt azonban fehér és barna pikkelyek keverékéből áll, a külső szögletben szürke. Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja világosszürke. Feje és tora csillogó barna (7. ábra : C). 19—22 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban eddig csak Izsákon gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Chamaenerion angustifolium*, amelynek gyökerében hernyója IV., V. él

idaei Z.

11. nem : **Ascalenia** WCKE.

Feje kicsi, felül elég durván pikkelyezett, arca sima, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja kétharmad olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze közepes vastagságú, sörtesor nincsen rajta. Ajaktapogatója viszonylagosan hosszú, felgörbülő, sarló alakú, a csúcsíz olyan hosszú, mint a második íze, mindkettő lapos (5. ábra : F). Elülső szárnyának felső szegélye a közepe után kissé meghajlik, a külső szöglete teljesen ellapul, a szárny egyenletesen kihegye-

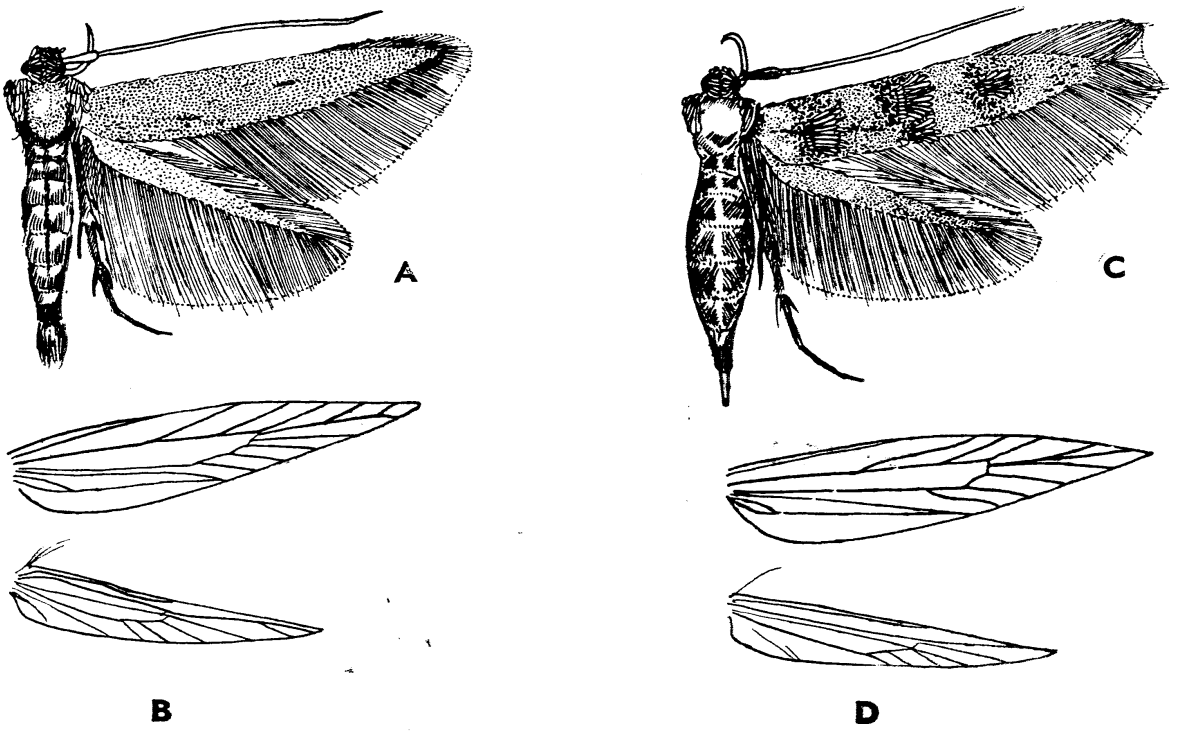

8. ábra. A : *Ascalenia vanella* FREY — B : *Ascalenia* erezete — C : *Sorhagenia rhamniella* Z. — D : *Sorhagenia* erezete (Eredeti)

sedik. Erezetében az r_{4+5} nyelén ül a csúcshoz közel az m_1 ér, a többi ér egymással nagyjából párhuzamos, a sejt külső határa szintén többé-kevésbé párhuzamos a külső szegéllyel. Hátulsó szárnya megnyúlt lándzsa alakú, hegyes. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen ül (8. ábra : B).

Ebbe a nembe csak 1 közép-európai faj tartozik, amelyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, sajátos pikkelyei miatt hasonlít a *Douglasia* STT. nem fajaihoz, amelyektől azonban rajzolata révén könnyen elkülöníthető.

— — Elülső szárnyának alapszíne csillogó sötét barnásszürke, csupán a ráncban és fölötte ferdén a sejtben fekszik egy alig kivehető fekete vonal. A pikkelyek csúcsa világosabb, mint a tövük, ezért a szárny nagyító alatt liszttel behintettnek tűnik. Feje, tora és csápja hasonló színű, mint az elülső szárny alapszíne. A rojtok mindkét szárnyon világosszürkék. Hátulsó szárnya sötétebb szürke (8. ábra : A). 10—11 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban a Velencei-tó gárdonyi partján gyűjtötték. Két nemzedéke VI., VII. és IX., X. repül. Tápnövénye a *Myricaria germanica*, amelyen V., illetve VIII. él

vanella FREY

12. nem : **Sorhagenia** SPUL.

Feje kissé elálló, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja kétharmad olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze rövid, vége kiszélesedő, tövénél néhány sörteszál található. Ajaktapogatója ívben felgörbülő, sarló alakú, csúcsíze olyan hosszú, mint az alig szőrös második íze (9. ábra : A). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, erezetében az r_{4+5} nyélen van, s tövéből (vagy róla ?) ered az m_1, az m_{2+3} összeolvadt, a cu_2 ívelt. A sejt külső határa merőleges a külső szegélyre. Hátulsó szárnya megnyúlt, hegyes, lándzsa alakú. Erezetében az m_1 ér nem érinti az rr ágát, az $m_{2,3}$ egy pontból ered, s itt van a sejt külső csúcsa is (8. ábra : D). A kifeszített lepkék elülső szárnyának csúcs körüli rojtja jellegzetesen lefelé görbül.

A nembe csak 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. Gazdaságilag közömbös. A mesterséges fényt kedveli, éjszaka repül.

— — Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, mintázata kivehetetlen, tulajdonképpen az alapszín világosabb és sötétebb márványzatából áll. A ránc egyharmadában a belső szegélyig terjedően nagy, felfelé álló pikkelyekből álló pikkelycsomó foglal helyet, s további 3 ilyen pikkelycsomó állt össze a szárny közepén az egész szárnyon keresztbe vonuló sávvá. (Ez a rajzolati elem emlékeztet egyes *Adrasteia* CHAMB. fajokra, azok azonban a Gelechiidae családba tartoznak.) A sejt végén hasonló, de kisebb pikkelycsomó van, a csúcstérben pedig szerteszét egyes felálló pikkelyek láthatók. Rojtja szürke, a csúcstérben kilépnek rá a szárny barna és szürke pikkelyei. Hátulsó szárnya és rojtja világosszürke (8. ábra : C). 10—11 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten és Fóton gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Rhamnus*-félék, amelyeknek eleinte a gallyaiban aknázik, azután összesodort levelei között él IV—VI.

rhamniella Z.

13. nem : **Mompha** Hbn.

Feje a torához szorított, illetve kissé elálló, sima pikkelyek borulnak rá ; szeme megnyúlt, közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja négyötöd olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze rövid, némely fajnál kis sörtesorral. Ajaktapogatója nagy, ívben fölfelé görbült, középső íze alul kissé megvastagodott, szőrös, csúcsíze hegyes, olyan hosszú, mint a második íz (9. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, felső szegélyének kétharmadánál kissé lefelé hajló, külső szöglete hiányzik, a belső szegély egyenesen a csúcsba fut. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_3 és cu_1 ívben meggörbült. A szárnyon többnyire jól látható felálló pikkelycsomók vannak. Hátulsó szárnya keskeny, hegyes. Erezetében az ágak mind megvannak, az *rr* a csúcsba tart, az m_1 elég távol van tőle, tövi része jól látható, az m_2 közelebb ered az m_3-hoz, mint az m_1-hez (10. ábra : B). A lepkék színesek, rajzolati elemeik sokszor fémesen csillogók.

A nem valószínűleg csak holarktikus elterjedésű. Főleg hegyvidéki fajok tartoznak ide. Hazánkban 7 képviselőjét mutatták ki eddig.

Tápnövényeik majdnem mind az Onagraceae család növényfajainak sorából kerülnek ki.

Éjszaka repülnek, a mesterséges fényt szívesen keresik fel. A legtöbb fajnak két nemzedéke van. Gazdasági kártevő nem fordul elő közöttük.

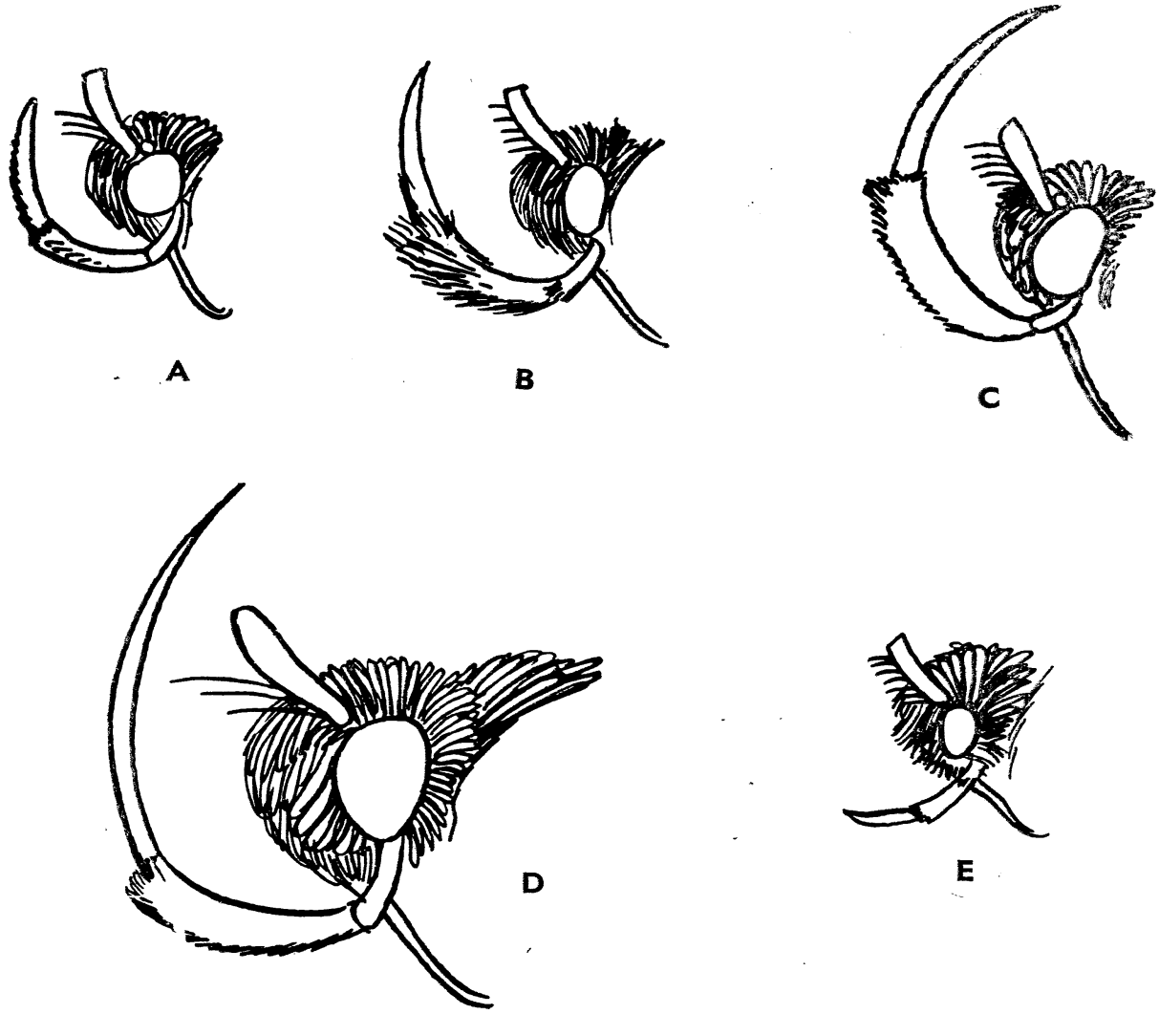

9. ábra. A : *Sorhagenia*, B : *Mompha*, C : *Stagmatophora*, D : *Limnaecia* és E : *Cataplectica* feje (Eredeti)

1 (10) Elülső szárnya okkersárgás, igen kevés rajzolati elemmel, vagy narancsvörös, ólmos, illetve ezüstös csillogású pikkelyekből álló mintázattal.

2 (5) Elülső szárnyának alapszíne okkersárgás.

3 (4) Elülső szárnya, feje, vállfedői és tora világos okkersárga. Mintázatát sötétebb okkersárga pikkelyek alkotják, de e rajzolat elmosódott. A tőtérnél a belső szegély kezdeténél 1 kisebb, a ránc végén pedig 1 nagyobb, okkerbarna pikkelyekből álló, felmeredő pikkelycsomó foglal helyet. Rojtja világos okkerságás. Hátulsó szárnya igen világos sárgásszürke, rojtja ugyanilyen színű. Ajaktapogatója fehéressárga. Nagy faj, 14—18 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Bátorligeten, a Bükk hegységben és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Epilobium hirsutum*, amelynek gyökerében, később leveleiben aknázik

ochraceella CURT.

4 (3) Elülső szárnya, feje, vállfedői és tora világos agyagsárgás, némi szürkés árnyalattal. Mintázata ugyancsak elmosódott és sötétebb okkeres agyagbarna pikkelyekből áll. A felmeredő pikkelycsomók kisebbek, mint az előző fajéi, de helyük ugyanott van. Rojtja olyan színű, mint a szárny, a külső szöglet felé szürkés. Hátulsó szárnya és rojtja szürke. Ajaktapogatója sárgásfehér. Kisebb faj, mint az előző: 12—14 mm.

Európai faj. Hazánkban eddig csak a Bükk hegységben gyűjtötték. Repülési ideje VII. és IX—tavaszig tart. Tápnövényei *Epilobium*-félék, amelyeknek összeszövött hajtásai között él

fulvescens HAW.

5 (2) Elülső szárnyának alapszíne narancsszínű vagy aranyló narancsvörös.

6 (7) Elülső szárnyának alapszíne narancsszínű, csápja végig sötétszürke. Fejét, vállfedőit és torát erősen ólmos csillogású pikkelyek borítják. A narancsszínű alapszín kb. ugyanakkora területet borít be, mint a többi rajzolati elem; a tőtér és egy vékony, ferde keresztsáv ólomszínű; közöttük a ráncig nyúlóan egy nagy, barnásfekete, kerek folt fekszik; a ráncban az ólomszínű ferde keresztsáv végénél van a fekete pikkelyekből álló, felmeredő pikkelycsomó; a felső szegély közepén, valamint alatta a belső szegélyről a csúcstér felé húzódó újabb fél keresztsáv van, amelyek ólomszínűek; a csúcstér felől mindkettőt fehér folt határolja. A csúcstér ólomszínű és feketésbarna, s ez a szín kiterjed a csúcs rojtjára is. A rojt egyebütt sötétszürke. A köztes területek narancssárgák (10. ábra: D). Hátulsó szárnya és rojtja sötétszürke. 12—13 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. és VII., VIII. Tápnövénye a *Chamaenerion angustifolium*, amelyen nagy hólyagaknát készít

[Schrankella HBN.**]**

7 (6) Elülső szárnyának alapszíne aranyló narancsvörös, csápján fehér gyűrűzés van.

8 (9) Csápjának vége szélesen fehér. Elülső szárnyán a narancsvörös szín erős túlsúlyban van a más színű rajzolati elemek fölött. Feje, tora és vállfedői erősen csillogó aranyos ólomszürkék. A tőtéren hatalmas fekete folt van, amely túlér a ráncon is, kerete csillogó ólomszínű. A ránc közepén felálló fekete pikkelycsomó foglal helyet, amelynek végéből ívben meghajlott fekete és ólomszínű sáv fut a sejt végére, ahol ólomszínű pettyben végződik. A felső szegély éle végig fekete, a rojt elején kis fehér ék nyúlik a csúcstérbe. A csúcstér és rojtja fekete, illetve ólmos csillogású, a belső szöglet felé egyre világosodó szürke színű. A sejt közepén apró ezüstfehér pont van. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja szürke. 10 mm.

Angliából és Németországból mutatták ki. Hazánkban még nem találták. (A korábbi irodalmi adatok téves határozáson alapultak, és a hasonló mintázatú, de a Gelechiidae családba tartozó *Microsetia Herrmannella* F. fajra vonatkoznak! A rokon *Chrysoclista*-fajok jóval nagyobbak, s a szárnyak fehér éke hiányzik.) Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Circaea lutetiana*, amelynek levelein zöldes foltaknát készít

[terminella WESTW.]

9 (8) Csápjának külső felén 4—5 fehér gyűrű van. Elülső szárnyán a narancsvörös alapszín nagyon a háttérbe szorítja az ólomszínű és sötétbarna rajzolati elemeket. Tarkója, vállfedői és tora ólmosan csillogó; arca fehéressárga. Tőtere és a felső szegélyről a ránc közepén át a belső szegélyig húzódó széles, ferde sáv fényes ólomszürke. E sáv végén, továbbá a ránc végén foglal helyet 1—1 pikkelycsomó, amelyek szintén ólomszínűek. Kettőjük között a felső szegélyen ugyanolyan nagy, ólomszínű petty van, a közbülső tereket sötétbarna szín borítja. A rojt elején fehér ék van, a csúcstér barnásfekete és ólomszínű. Az alapszín ezek szerint csak három helyen maradt meg: a belső szegélyen a tőnél, a sejt végén és a csúcstéren kis területen. A felső szegély sötétbarna. Rojtja sötétszürke, a csúcs körül két éles fekete választóvonal fut benne végig, a külső szögletnél világosszürke. Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja világosszürke. 10—11 mm.

Közép- és dél-európai faj, hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. és VII., VIII. Tápnövénye a *Chamaenerion angustifolium*, amelynek leveleiben aknázik

[Raschkiella Z.]

10 (1) Elülső szárnyának alapszíne sötét, amelyen világos (rendszerint fehér) mintázat van.

11 (12) Elülső szárnya zöldesen csillogó sötét feketésbarna, rajzolata csupán egyetlen fehér foltból áll (a sejtben, a szárny közepén). Feje ragyogó zöldes, fémfényűen csillogó. Rojtja és hátulsó szárnya sötétszürke. Potroha zöldes aranyszínű, erősen fénylő. 10—11 mm.

Európai faj. Hazánkban eddig csak Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VII. végétől tavaszig tart. Tápnövényei *Circaea*- és *Epilobium*-félék, amelyeknek leveleiben aknázik

epilobiella RÖMER

12 (11) Elülső szárnyán több a világos rajzolati elem.

13 (14) A nem legnagyobb faja : 15—18 mm. Feje, tora feketésbarna. Elülső szárnyának alapszíne fekete. Tőtere, 1 folt a belső szegélyen (a ránc alatt elhelyezkedő 2 nagy, felmeredő pikkelyekből álló pikkelycsomó között) és 2 ellentett folt a csúcstér előtt fehér. A felső folt igen nagy, kerek, az alsó ék alakú, vékony. A fehér részeket határozatlan körvonalú barna mezők határolják. A két pikkelycsomó mögött és a sejt közepén, valamint a végén ólomszínű pettyek fekszenek. Rojtja világosszürke, a csúcsa körül 2 éles feketésbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosszürke.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Chamaenerion angustofolium* és az *Epilobium montanum*, amelyeknek összefont levelei között él

[conturbatella HBN.]

14 (13) Fesztávolsága 14 mm alatt van.

15 (18) Feje, tora és elülső szárnyának tőtere világos (fehér vagy sárgásfehér). Az itt következő fajok rajzolata általában a többé-kevésbé világos tőtérből (a világos szín a belső szegélyre is kiterjed) és 1 külső, ferde, világos színű keresztsávból áll.

16 (17) Feje, ajaktapogatója, vállfedői, tora és elülső szárnyának tőtere elefántcsontfehér. A szárny kétharmadában ferdén keresztbe húzódó ugyanilyen színű keresztsávot középen ólomszürke petty szakítja meg (a fehér szín körülveszi vagy keretezi), alatta fekszik a ránc végén a kisebbik fekete pikkelycsomó. A nagyobbik a ránc közepén foglal helyet, színe feketésbarna. Néha a tőtéren is van egy ilyen kis petty. A szárny belső felének mintázata különben igen tarka : az ibolyásbarna alapszínben hosszanti irányú és szabálytalan körvonalú barna vonalak futnak végig, helyenként sötétbarnával keretezve a többi ibolyaszínű mezőt. A szárny külső fele barna, a csúcsot sötétbarna pikkelyek ölelik körül, s a barna rojton még 2 sötétbarna választóvonal fut végig. A rojt színe a külső szöglet felé barnából szürkébe megy át. Ajaktapogatójának csúcsízén barna gyűrű van (10. ábra : A). 12—13 mm.

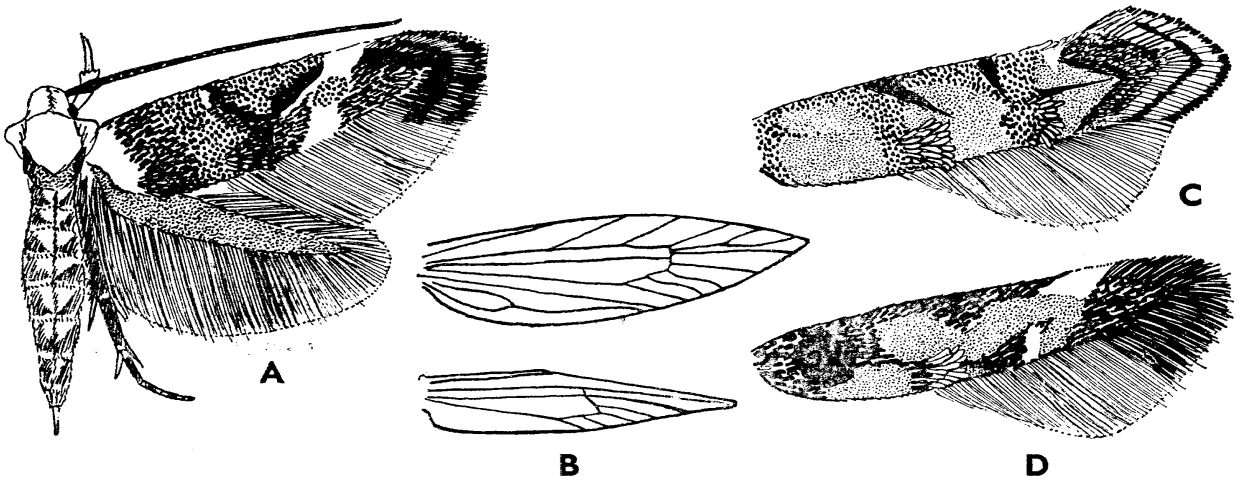

10. ábra. A : *Mompha propinquella* STT. — B : *Mompha* erezete — C : *M. miscella* SCHIFF. és D : *M. Schrankella* HBN. elülső szárnya (Eredeti)

Közép-európai faj. Hazánkban Ócsán és Simontornyán gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Epilobium hirsutum*, amelynek leveleiben tavasszal aknázik

propinquella STT.

17 (16) Feje, ajaktapogatója, vállfedői, tora és elülső szárnyának tőtere, valamint belső szegélye egészen a külső szögletig piszkos sárgásfehér. Mintázatában több a világos sárgásfehér színezet, az ibolyás színű pikkelyek gyérebbek. A felálló pikkelycsomók kisebbek, a külső ferde keresztsávot nem szakítja meg sötét színű folt, mert az rajta kívül, a külső szegély felé helyezkedik el. Rojtja szélesebben szürke. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosszürke. Ajaktapogatójának csúcsízén 2 fekete gyűrű van. 10—11 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Két nemzedéke V., VI. és VIII. repül. Tápnövénye az *Epilobium hirsutum*, amelynek leveleiben aknázik

[**lacteella** STPH.]

18 (15) Feje és tora sötét színű.

19 (22) Elülső szárnyán viszonylagosan kiterjedt rozsdabarna rajzolati elemek vannak.

20 (21) Elülső szárnyán a ránc közepén és a sejt végén (a külső szöglet fölött) 1—1 nagy kiterjedésű erősen felmeredő, sötét pikkelycsomó van. Alapszíne rozsdás, amelyet a szárny egyharmadánál és kétharmadánál kékesszürke keresztsávok vágnak ketté. Külső határukon fekszenek a pikkelycsomók. A csúcstérben hosszanti, sötétbarna vonal fekszik, a rojt előtt fehér horog áll, a barna és kékesszürke pikkelyek teljesen fedik a csúcs körüli rojt tövét is. A rojtban még 2 fekete választóvonal van, alattuk a rojt szürke (10. ábra: C). Hátulsó szárnya és rojtja szintén szürke. Ajaktapogatójának csúcsíze rövid, sötétszürke. 9—10 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapest környékén találták; a közönséges napvirágot tartalmazó *Festuca* társulások (rétek, sztyeppek) jellemző, gyakori faja. Repülési ideje V—IX. tart, tápnövénye a *Helianthemum ovatum*, amelynek leveleiben aknázik

miscella SCHIFF.

21 (20) Elülső szárnyán a felmeredő pikkelycsomók kicsik, vagy alig emelkednek ki a szárny síkjából. Rajzolata sokkal egyöntetűbb, mint az előző fajé. Alapszíne ibolyásbarna, a belső szegély széles sávja és a külső ferde keresztsáv sárgásfehér, a sejt közepén hosszanti barna sáv húzódik végig, amelyet a külső keresztsáv szakít meg. A csúcs körüli rojtban 2 ibolyás és 3 fehér választóvonal van, alattuk a rojt szürke. Hátulsó szárnya és rojtja szintén szürke. Ajaktapogatójának csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz, rajta 2 sötét gyűrű van. 10—12 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban eddig csak Tokodon és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei *Epilobium*-félék, amelyeknek szárában él, duzzanatokat okozva rajtuk

decorella STPH.

22 (19) Elülső szárnyának mintázatában nincsen kiterjedt rozsdabarna színezet, legfeljebb a csúcstéren találunk néhány ilyen színű, elszórt pikkelyt.

23 (24) Elülső szárnyának közepén és a ráncban végig egy-egy hosszanti fekete vonal húzódik, amelyek mindkét helyen egy ízben megszakadnak. A szokásos világos rajzolat helyén (a belső szegélyen és a külső keresztsáv helyén) világos, szürkésfehér pikkelyek fekszenek (tövük szürke, csúcsuk fehér). Különben a szárny sötétszürke, némi ibolyás árnyalattal. A szárny első harmadában néha elmosódott körvonalú, szürkésfehér keresztsáv van, a csúcstérben pedig néhány rozsdás színű pikkely fekszik. Rojtja a csúcstér körül sötétszürke, 2 fehér választóvonal szakítja meg, alattuk világosszürke, akárcsak a hátulsó szárny és annak rojtja. Ajaktapogatójának színe szintén fehérrel és szürkével kevert. 12—14 mm.

Németországban és Csehszlovákiában, valamint hazánkban Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Chamaenerion angustifolium*, amelynek duzzanataiban tavasszal él

nodicolella FUCHS

24 (23) Elülső szárnya sokkal egyszínűbb, mint az előző fajé, csúcsterében nincsenek rozsdaszínű pikkelyek, belső szegélye nem világos, a 2 keresztsáv viszont jól kivehető, világos barnásszürkés fehér. Alapszíne különben barnásszürke, némi ibolyával keverve. Az előző fajra jellemző hosszanti fekete vonások (a ráncban és a sejt közepén) alig láthatók, vagy teljesen hiányzanak. Ajaktapogatója barnásszürke. 11—13 mm.

Közép- és dél-európai, valamint elő-ázsiai faj. Hazánkban eddig még nem gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövénye az *Epilobium montanum*, amelynek termésében él a nyár folyamán

[**subbistrigella** HAW.]

14. nem : **Stagmatophora** HBN.

Feje előreálló, szeme nagy, pontszeme van. Csápja négyötöd olyan hosszú, mint elülső szárnya, tőíze szintén hosszú, a vége felé megvastagodó, erős sertesorral. Ajaktapogatója nagy, ívben felgörbülő, sarló alakú, csúcsíze sima, vékony, olyan hosszú, mint a második, finoman szőrözött íz (9. ábra : C). Elülső szárnya keskeny, néha a töve a legszélesebb, olykor a csúcsa igen vékony, visszafelé hajló, szinte elkorcsosult ; a belső szegély széles ívben fut át a visszagörbülő csúcsba. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, belőle származik az m_1 is, a többi *m* és a *cu* erek egymástól kb. egyforma távolságban erednek, és párhuzamosan futnak le ; a belsőér nem ér el a belső szegélyig. A sejt kihúzott vége a csúcs felé néz. Hátulsó szárnya keskeny, lándzsa vagy ék alakú, hegyes. Erezetében az m_1 az *rr*ághoz közelít, amely a csúcsba tart ; néha az m_1 csatlakozik is az *rr*ághoz, közte és a *cu* ágakhoz kapcsolódott *m* erek között a sejt nyitott (11. ábra : B). A lepkék a legszínpompásabb lepkék közé tartoznak, mintázatukban a ragyogó, fémesen csillogó színek uralkodnak : a sávok és pettyek szikrázó arany, ezüst, ibolya, lila vagy kék színűek. A *Rebeli* KRONE, *tririvella* STGR., *albiapicella* HS. és *serratella* TR. fajok hasonlítanak az *Argyritis* nem fajaihoz, de azok hátulsó szárnyának csúcsa csőrszerűen előreugrik (Gelechiidae).

Az egész holarktikumban elterjedt nem, hazánkban 8 faja fordul elő.
Fajai között gazdasági kártevő nincsen. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (12) Elülső szárnyának alapszíne sötét : fekete, feketésbarna, barnásfekete vagy sötét aranybarna.

2 (5) Elülső szárnyán a mintázat 3 világos színű keresztsávból áll, amelyek közül egyik sem szakad két részre.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne fekete, mintázata 3 egymással párhuzamos és egymástól egyenlő távolságban lefutó fehér keresztsávból áll. Rojtja a csúcstér körül feketésszürke, a külső szegély felé egyre világosodik, és itt világosszürke. Feje, tora és vállfedői barnásfeketék, ajaktapogatójának második íze fehér, csúcsíze sötét, kívül hosszanti, vékony, fehér vonallal. 11—12 mm.

A jugoszláviai tengerpartról írták le. Hazánkban még nem gyűjtötték, lehet azonban, hogy az ország déli részén előfordul. Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Convolvulus cantabricus*, amelyen májusban aknázik

[**Rebeli** KRONE]

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna, a 3 keresztsáv a felső szegélyen egymástól egyenlő távolságban ered ; a belső szegély felé a 2 külső keresztsáv a középsőhöz közeledik, de sem azt, sem a belső szegélyt nem éri el. Színük ragyogó ezüst-arany. A csúcs alatt még egy ugyanilyen színű apró folt van. Rojtja szürke, széles sötét választóvonallal. Vállfedői, tora és csápja fekete, a külső harmada fehér, a középső harmada fehérrel gyűrűzött. Feje, arca és ajaktapogatója krétafehér (11. ábra : A). 12—16 mm.

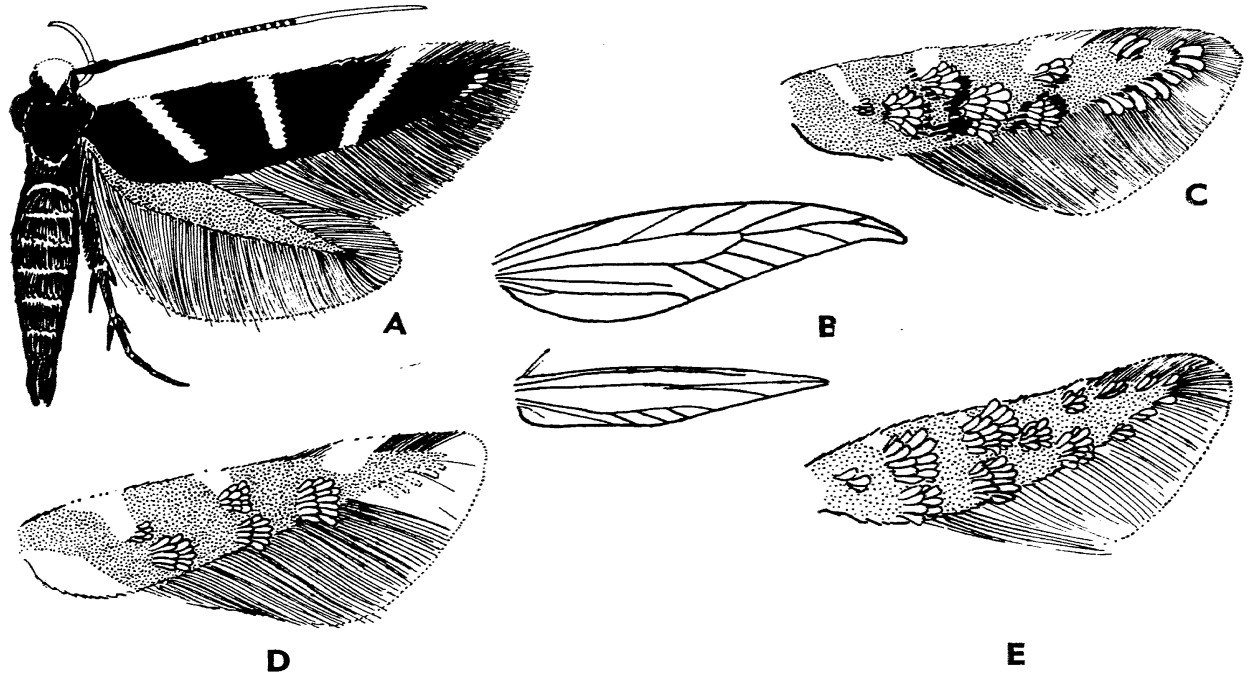

11. ábra. A : *Stagmatophora tririvella* STGR. — B : *Stagmatophora* erezete — C : *St. Nickerli* NICK., D : *St. Dohrni* Z. és E : *St. Isabellella* COSTA elülső szárnya (Eredeti)

A Szovjetunió délnyugati részéből írták le, azóta megtalálták Lengyelországban és Csehszlovákiában is. Sztyepp jellegű és homokos területek jellemző faja. Hazánkban Budapest környékén, Kecskeméten, Pásztón, Fóton és Nyírbátorban gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

tririvella STGR.

5 (2) Elülső szárnyán a mintázatot alkotó keresztsávok némelyike megszakadt, alsó részük rendszerint apró pettyként vagy foltként külön lép fel, s esetleg még más, ragyogó színű (arany-ezüst) pettyek is lehetnek a szárnyon.

6 (7) Elülső szárnyának rajzolatában nincsenek ragyogó színű pettyek, csupán 3 keresztsáv, valamint a csúcsban egy fehér folt. A keresztsávok tompa krétafehérek, szembetűnők, körvonalaik szaggatottak. Az első igen ferde és a felső szegélyen a tőből kiindulva a ráncig ér. A második merőleges a belső szegélyre és a szárny közepén húzódik végig, a ránc fölött megszakad és a vége fehér petty alakjában a belső szegélyen foglal helyet. A legkülső a közepén szakadt ketté és megnyúlt ellentett foltok alakjában helyezkedik el a rojtok kezdeténél. Arca sárgás, ajaktapogatója fehér, a középső ízén barna gyűrű van, a csúcsíz tövénél sötét gyűrű, amelyből 2 vékony, barna vonal fut a csúcsig. 10—12 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapest környékén és Nyírbátorban gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. és VII., VIII. Tápnövénye a *Globularia aphyllanthes*, amelynek virágfejében él

albiapicella HS.

7 (6) Elülső szárnyának mintázata ragyogó arany- vagy ezüstszínű pettyekből és esetleg sávokból áll.

8 (9) Nagyobb faj, mint a következők : 12—18 mm. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, némi aranyló csillogással. A három keresztsávból csak a tőfelöli teljes, amely igen meredeken fut le a belső szegélyig. A két külső sáv két-két részre szakadt, s a nagy pettyeknek látszó alsó részek a felső félsávoktól erősen a tő felé tolódtak el. A rajzolati elemek színe ragyogó ezüst, erős aranyos csillogással. Még a csúcstérben is látható néhány elszórt aranyszínű pikkely. Vállfedője és tora feketésbarna. Feje és ajaktapogatója sárgásfehér, csúcsízén széles, barna gyűrű van.

Közép- és dél-európai, valamint elő-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Linaria genistifolia*, valamint az *Antirrhinum majus*, amelyeknek gyökerén szövedékben él tavaszig

serratella TR.

9 (8) Kisebb fajok, mint az előző : fesztávolságuk 7—10 mm.

10 (11) Elülső szárnyán a csúcs külső szegély felé eső részén a rojtban éles sötét választóvonal húzódik, ettől kifelé a rojt széles terjedelmű hófehér. Alapszíne feketésbarna, tompa fémfényű csillogással. A mintázat ezüstszínű sávrészletekből, illetve pettyekből áll, amelyeknek pikkelyei felállnak. A tőtéren 1 petty van, utána majdnem a belső szegélyig érő keresztsáv következik. A felső szegély közepén 1 petty van, a csúcs előtt

pedig 3 gyengébb petty. A ránc közepén ugyancsak 1 petty foglal helyet (ez a felső szegély középső pettyétől számítva a tőhöz van közelebb), majd a belső szegélyen a külső szögletig szintén 3 petty következik. A csúcstér legkülső részében ismét 1 petty található. A nőstény mintázata hasonló, de szárnya kissé csökevényes : a csúcstér előtt erősen befűződik, majd a csúcstér bunkó alakúan szétterjed. Feje és tora feketés, vállfedői és arca fehéresek. 9—10 mm.

Dalmáciában és Ausztriában, hazánkban pedig Bátorligeten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Salvia pratensis*, amelynek földre terülő tőlevelein készíti hólyagaknáit

extremella Wcke.

11 (10) Elülső szárnyán a csúcs körül a rojt végig sötétszürke, választóvonala alig látszik. Alapszíne sötét aranybarna. Mintázatának színe ezüstös aranyszínű. A tőtér pettye hiányzik, az első rajzolati elem a fehéres keresztsáv, amelyet a szárny egyharmadánál egy fél keresztsáv követ ; a rojton csak 1 petty foglal helyet (e rajzolati elemeknek kezdő pikkelyei a felső szegélyen fehérek). A belső szegélyen csak 2 petty van : a külső szöglet fölött és a csúcs alatt. A csúcs hegyén 1 aranyszínű petty látható. Rojtja szürke, hátulsó szárnya és annak rojtja szintén. Feje, tora és vállfedője aranybarna. 7—9 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje IV—VII. Tápnövénye a *Lavandula stoechas* és a *Thymus vulgaris*, amelyeken ürülékszemcsékből készített fekete zsákban aknázik

[**Grabowiella** Stgr.]

12 (1) Elülső szárnyának alapszíne világos: fehéres, sárgásbarna, aranyosbarna vagy aranyló narancsszínű.

13 (14) Elülső szárnyának alapszíne aranyló narancsszínű, széles tőtere feketésbarna, amelyet egy széles, arany-ezüst színű keresztsáv választ el a narancsszínű középső mezőtől. Az utóbbiban a szárny közepén 2 egymás felett álló arany-ezüst színű petty foglal helyet, majd a sejt közepén 1 ugyanilyen petty látható. A rojtok kezdeténél — fent is, lent is — 1—1 ugyanilyen színű petty van, mögöttük a tőtér barnásfekete. A pettyeknek barnásfekete keretük van. A csúcs rojtján széles ívben kanyarodva ibolyásan fénylő, ezüstszínű pikkelyek foglalnak helyet ; a rojt barnásszürke, a külső szögletnél világosszürke, akárcsak hátulsó szárnya és rojtja. Feje és tora csillogó fémfényű, arca ezüstszínű, ajaktapogatójának második íze fehér, csúcsíze sötét. Hasonlít a *Chrysoclista* nem, továbbá a *Mompha terminella* Westw. és a *Chrysopora* nem (Gelechiidae) fajaihoz, de emlékeztet a *Pancalia* (Schreckensteiniidae) és a *Chrysoesthia* (Heliodinidae) nemekbe tartozó fajok színezetére és mintázatára is. 7—9 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban a Bükk hegységben (Panna-rét) és Csobánkán gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Stachys officinalis*, amelynek leveleiben ősszel aknázik

Heydeniella Fr.

14 (13) Elülső szárnyának alapszíne nem aranyos narancsszínű, tőtere nem feketésbarna, hanem olyan, mint az alapszíne.

15 (20) Elülső szárnyának felső szegélyétől a tőtérnél ferde, széles, többnyire ék alakú fehér sáv nyúlik a szárny belsejébe; ez a sáv néha még a ráncon is túlnyúlik.

16 (17) Feje sötét, az első fehér sáv keskeny, alig ék alakú, a második (a szárny közepén a felső szegélyen) foltszerű, a harmadik (a rojt kezdeténél) széles, téglalap alakú. E két utóbbi vörös-ezüst színű nagy pettyben végződik. A belső szegély mentén 3 nagy, vörös-ezüst színű petty követi egymást egyenes vonalban ; a csúcs körüli rojtra ugyanilyen színű fényes pikkelyek borulnak. Ezek és a pettyeket alkotó pikkelyek szélesek, nagyok, domborúan kiemelkednek a szárny síkjából. A pettyeket rendszerint sötét szín keretezi. Az alapszín világos, aranybarnás agyagsárga. Rojtja szürke, akárcsak hátulsó szárnya és annak rojtja (11. ábra : C). Ajaktapogatója fehér, második ízének csúcsán barna gyűrű foglal helyet, csúcsízén kívül és belül vékony, hosszanti, barna vonal húzódik végig. 10 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye az *Achillea millefolium*

Nickerli Nick.

17 (16) Feje fehér, elülső szárnyán az első fehér keresztsáv széles, ék alakú, a középső viszonylagosan nagy.

18 (19) Elülső szárnyának alapszíne világos sárgásbarna, sok fehérrel keverten, csápja felül barnával gyűrűzött. A belső szegélyen a tőtér alsó része szélesen fehér, a felső szegély 3 félsávja szintén fehér, végükön tompa, aranyszínű pettyekkel. A belső szegélyen, egészen a külső szögletig, szintén 3 petty foglal helyet, de ezek nem egyenes vonalban követik egymást, hanem a belső szegély ívét követik. A csúcstéren sok a fehér pikkely, amelyek a rojtra is kilépnek. Az aranyszínű pikkelyek szélesek, nagyok, felemelkedők (11. ábra : D). Vállfedőinek vége és ajaktapogatója fehér, csúcsízének végén barna gyűrű van. Tora sárgásbarna. 11—12 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Plantago albicans*, esetleg a *Stachys officinalis*, amelyeken tavasszal aknázik

[Dohrni Z.]

19 (18) Elülső szárnyának alapszíne sötét sárgásbarna, aranylóan csillogó, kevés fehér színezettel (a mintázat körvonalai igen élesek) ; barna csápjának feléig hosszanti fehér vonal fut végig. Tőterén nincsen fehér szín, helyette 1 aranyszínű, rövid vonal fut a ránchoz. Az első nagy fehér éket (keresztsávot)sötétbarna szegélyezés kíséri, különben rajzolata olyan, mint az előző fajé. Tora is fehér. Ajaktapogatója fehér, csúcsízén 2 vékony, barna vonal fut végig. 9—11 mm.

Dél-Franciaországból leírt faj. Hazánkban még nem gyűjtötték, bár az ország déli részein előfordulhat. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei *Helichrysum*-félék

[divitella CONST.]

20 (15) Elülső szárnyának tőterében nincsen ferde, fehér keresztsáv.

21 (22) Elülső szárnyának mintázatát szikrázó aranyszínű pettyek és 1 ugyanilyen színű ferde, tőtéri keresztsáv alkotja ; az aranyló pikkelyek mennyisége egyensúlyban áll a világos sárgásbarna alapszín terjedelmével. A felső szegélyen 2 aranyszínű petty van, a ráncban szintén 2, amelyek a belső szegélyig terjednek ; a sejt közepén 1, majd a csúcstér rojtjában — mind fent, mind lent — 3—3 kis aranyszínű petty foglal helyet. A pettyek körvonala nem szabályos, a széles pikkelyek szétállnak, és kiemelkednek a szárny síkjából. A felső szegélyen az aranyszínű pettyek felső része fehér. Rojtja végig világosszürke (11. ábra: E). Tora sárgásbarna, feje világos, ajaktapogatójának második íze fehér, csúcsíze sötét, csápja fehéren és barnán gyűrűzött. 12—13 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban Szőregen gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

Isabellella COSTA

22 (21) Elülső szárnyán az aranyszínű mintázat éles, az aranybarna alapszín erősen túlsúlyban van a rajzolati elemek fölött. A tőtér keresztsávja meredek (alig ferde) ; a ráncban 2 aranyszínű petty van, amelyek nem érnek le a belső szegélyre, s a felső szegélyen is 2 ugyanilyen színű petty foglal helyet. A csúcstér körüli rojtban szintén található több aranyszínű pikkely, de a külső szöglet fölött elhelyezkedő kivételével nem sűrűsödnek pettyekké. Rojtja, hátulsó szárnya és annak rojtja sötétszürke. Tora olyan színű, mint az alapszín, feje csillogó, arca és ajaktapogatójának középső íze fehér, csúcsíze kívül sötét. Hasonlít a *Grabowiella—extremella* csoport fajaihoz! 8—10 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei *Helichrysum*-félék

pomposella Z.

15. nem : **Limnaecia** STT.

Feje nagy, kissé előreálló, finoman és odasimulóan szőrözött. Szeme nagy, pontszeme nincsen. Csápja majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőíze vaskos, hosszú, néhány sertével. Ajaktapogatója igen nagy, ívben magasan a feje fölé görbül, sarló alakú, csúcsíze kétszer olyan hosszú, mint a második íze (!), amelyet gyenge szőrözet vastagít meg (9. ábra: D). Elülső szárnya megnyúlt, lándzsa alakú, felső szegélye a közepe után kissé lefelé hajlik, belső szegélye egyenletes ívben megy át a csúcsba. Erezetében az r_1 hosszú, közel ered a tőhöz, a többi *r* és *m* ér többé-kevésbé a sejt vége körül csoportosul, az r_{4+5} nyélen van, az *m* és *cu* erek majdnem párhuzamosak. A belsőér nem ér egészen a belső szegélyig, érintkezik a végsőérrel. Hátulsó szárnya hosszú, hegyes, lándzsa alakú. Erezetében az m_1 az *rr* ágához csatlakozott, az m_2 — cu_2 erek párhuzamosak (12. ábra : B).

A nembe egyetlen európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. Hasonlít az *Atremala lonchoptera* STGR. fajhoz, de az jóval nagyobb, és hátulsó szárnya igen széles (*Xyloryctidae*). Gazdasági jelentősége nincsen. A lepke gyakran száll mesterséges fényre. Főleg mocsaras, nedves területeken található.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos nádbarna. Felső szegélye gyakran világos színű. A sejtben a szárny egy- és kétharmadánál 1—1 megnyúlt, sötétbarna pont van, amelyeket fehér pikkelyek kereteznek. Néha sötétbarna, hosszanti árnyék köti őket össze, amely esetleg egészen a csúcsig kihúzódhat. Egyes példányokon a ráncban is vannak sötét pontok vagy vonások. Hátulsó szárnya szürke, rojtja mindenütt világos sárgásszürke. Teste és csápja olyan színű, mint az elülső szárnya, ajaktapogatója világosabb (12. ábra : A). 15—22 mm.

Európai és észak-afrikai faj. Hazánkban minden nádasban előfordul. Színe igen hasonlít a száraz nád színéhez. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Typha*-félék

phragmitella STT.

16. nem : **Cataplectica** WLSGHM.

Feje kicsi, a torához szorított, előreállóan szőrözött. Szeme viszonylagosan kicsi, pontszeme nincsen. Csápja háromnegyed olyan hosszú, mint az elülső szárnya, tőízén sertesor van. Ajaktapogatója ívelt, középső íze rendszerint vaskosabb, mint a csúcsíze, amely ugyanolyan hosszú, hegyes. A tapogatók rendszerint előreállók (9. ábra : E). Elülső szárnya viszonylagosan széles, egyenletesen kihegyesedő. Erezetében fontos bélyeg a csúcsölelő (!) r_{4+5}, amely át-

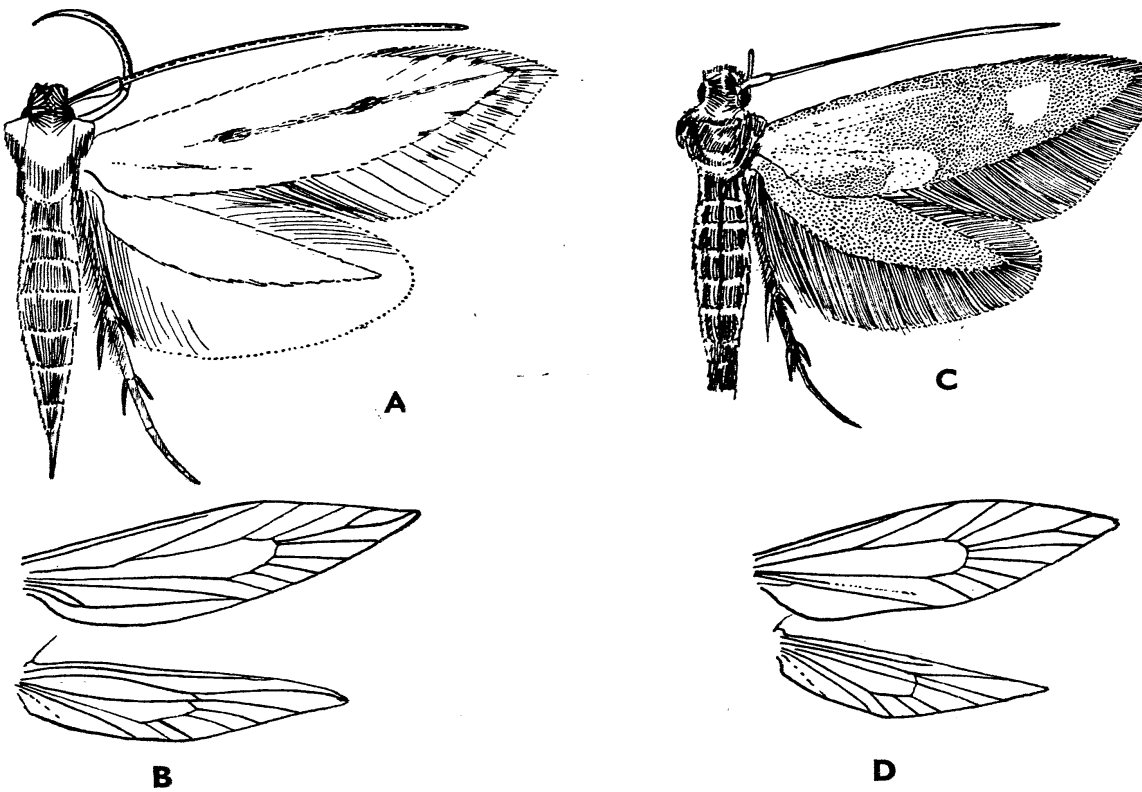

12. ábra. A : *Limnaecia phragmitella* STT. — B : *Limnaecia* erezete — C : *Cataplectica fulviguttella* Z. — D : *Cataplectica* erezete (B és D : SPULER nyomán, a többi eredeti)

menetet jelent az Oecophoridae és Gelechiidae családok felé. A *profugella* STT. fajnál az r_4 és r_5 egyes példányokon külön is válik. Az r_1 hosszú, a többi *r* és *m* ér a sejt vége köré csoportosul, a *cu* erek hátrább húzódtak. Minden ér megvan, nem párhuzamosak, ezért a sejthatár majdnem merőlegesen áll a külső szegélyre. Hátulsó szárnya hegyes, lándzsa alakú. Erezetében az m_1 az *rr* érhez csatlakozott, az m_2 közel van hozzájuk, tövi része jól látható (12. ábra : D).

A nem Európában terjedt el, hazánkban még egyetlen faját sem gyűjtötték.
Főleg hegyvidéki fajok, hernyóik többnyire Umbellifera-félék magjain élnek. Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék a napfényt kedvelik.

1 (2) Feje, vállfedői, tora és elülső szárnya barnás olajzöld. Rajzolata nincsen, a szárnyon csupán néhány elszórt, fekete pikkely látható. Hátulsó szárnya és rojtja sötétszürke. Egyes példányokon az elülső szárny erezetében az r_4 és r_5 ér külön halad, más példányokon viszont hosszú nyélen ülnek. 8—9 mm.

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei *Angelica*-, *Aegopodium*- és *Pimpinella*-félék, amelyeknek magvaival táplálkozik

[profugella STT.]

2 (1) Feje és elülső szárnyának alapszíne sötét rozsdabarna ; a sejt végétől a csúcstérbe benyúló nagy, tompa színű aranysárga folttal. A ránc végződése alatt bizonytalan körvonalú tompasárga folt van ; ez a színezet mérsékelten a ránc elején és a felső szegély alatt is fellép, ezért a szárny tőtere világosabb, mint a külső része. Tora és ajaktapogatója barna (12. ábra : C). 10—13 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Angelica*-félék és az *Aegopodium podagraria*, amelyeknek magvaival ősszel táplálkozik

[fulviguttella Z.]

37. család : BLASTOBASIDAE — AVAREVŐ MOLYOK

Fejük erősen a torhoz szorított, lapos. Szemük nagy, alatta szőrcsomó fekszik, pontszemük csak a *Blastobasis* Z. nem fajainak van. Csáptőízükön nagy és erőteljes sertesor található. Ajaktapogatóik felgörbülnek, de viszonylagosan rövidek. Elülső szárnyuk hosszú, keskeny, mind a két szegély felől kihegyesedő. Erezetükben az r_1 a tőhöz viszonylagosan közel ered, igen hosszú, az r_{2-5} erek a sejt felső sarka körül csoportosulnak, az r_{4+5} hosszú nyélen van, mind a kettő a felső szegélyen végződik, az m_1 még közel van az r_{4+5} nyeléhez, de a többi *m* és *cu* ér szinte egy pontból ered a sejt alsó sarkából. A belsőér a belső szegélyig ér, nem érintkezik a végsőérrel. Hátulsó szárnyuk hosszú, széles, majdnem olyan széles, mint az elülső szárny, gyengén kihegyesedő. Erezetében az *rr* a felső szegélyen, a csúcs előtt végződik, az m_3 ívelt, mindenkor nyélen van a cu_1 érrel. A lepkék színezete igénytelen, mintázatuk egyszerű. Éjszaka repülnek.

Az ide tartozó fajok hernyói többnyire növényi eredetű hulladékanyagokon (avar stb.) élnek, gazdasági kártevő nincsen közöttük.
Ismereteink szerint a család főleg az északi féltekén, kiváltképpen Észak-Amerikában terjedt el, Európában csupán néhány faj képviseli. Magyarországról eddig összesen 2 nemét és 3 faját mutatták ki.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Elülső szárnyának erezetében az m_2—cu_2 erek egymáshoz nagyon közel erednek, hátulsó szárnyán az m_2 erős ívben meggörbült, az $m_3 + cu_1$ rövidebb-hosszabb nyélen ül, vagy azzal egy pontból ered a sejt alsó sarkából (13. ábra : B) 1. nem : **Hypatima** HBN.

2 (1) Elülső szárnyának erezetében az m_2—cu_2 erek egy pontból erednek a sejt alsó sarkából, hátulsó szárnyán az m_{2+3} egybeolvadt, nyélen ül a cu_1 érrel (13. ábra : D) 2. nem : **Blastobasis** Z.

1. nem : **Hypatima** HBN.

Feje simán és előreborulóan szőrözött, szeme nagy, alatta szőrcsomó van, pontszeme nincsen. Csápja szőrös, tőízén erős sörtesor van. Ajaktapogatója felgörbülő, csúcsíze rövidebb, mint a második íze (13. ábra : E). Elülső szárnyának erezetében az r_1 közel ered a tőhöz, az összes többi ér a sejt vége köré csoportosul, ahol egymáshoz igen közel erednek. Hátulsó szárnya széles, gyengén kihegyesedő. Erezetében az *rr* és m_1 majdnem párhuzamos, körülölelik a csúcsot, az m_2 igen erős ívben meggörbült, egy pontból ered az igen hosszú nyélen ülő $m_3 + cu_1$ érrel (*binotella* THNBG.), vagy a rövidebb nyélen helyet foglaló $m_3 + cu_1$ nyelén van, közel a sejt alsó csúcsához (*inunctella* Z.) (13. ábra : B).

Főleg a holarktikumban elterjedt nem, amelynek hazánkból 2 képviselőjét mutatták ki. Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

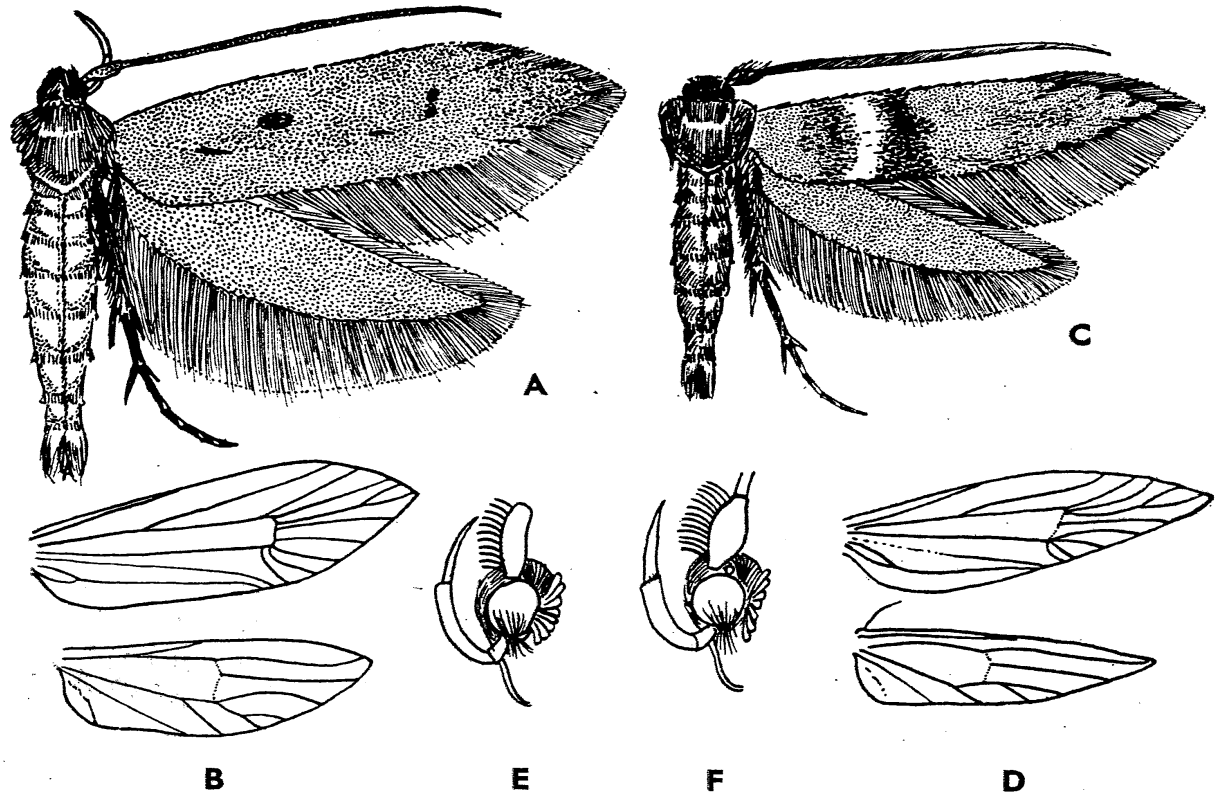

13. ábra. A : *Hypatima binotella* THNBG. — B : *Hypatima* erezete — C : *Blastobasis phycidella* Z. — D : *Blastobasis* erezete — E : *Hypatima* és F : *Blastobasis* feje (Eredeti)

1 (2) Elülső szárnya világos barnás hamuszürke, a csúcstéren sok barnás pikkellyel; a szárny felülete selymesen fényes. Mintázata a következő elemekből áll: 1 hosszanti vonal fekszik a ránc egyharmadában, fölötte a sejtben, kissé a csúcs felé tolódva 1 nagyobb fekete pont van, majd a sejt végén 2 apróbb fekete pont egymás felett, s ugyancsak 1 vékony, fekete vonal látható a ránc vége felett a külső szögletben. Igen hasonlít az Oecophoridae családba tartozó *Tubuliferola flavifrontella* HBN. és *T. Josephinae* TOLL fajokhoz, de azoknak erezetében a hátulsó szárnyon az m_3 ér igen messze ered a *cu* erektől (13. ábra : A). 19—22 mm.

Európai faj (Anglia és Dél-Európa kivételével). Hazánkban a Bakony hegységben gyűjtötték. Repülési ideje VI. Hernyója állítólag fenyőféléken vagy fenyőtű-avaron él

binotella THNBG

2 (1) Elülső szárnya sötét agyagbarna, sárgásan csillogó; a sejt végén egy alig kivehető sötét pontpár van. 14—15 mm.

Európai faj (Angliát kivéve). Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápláléka valószínűleg növényi hulladékanyag

inunctella Z.

2. nem : **Blastobasis** Z.

Feje széles, erősen a torához szorított, szőrözete előre simuló. Szeme nagy, alatta szőrcsomó; pontszeme van. Csáptőízén erős sertesor látható. Ajaktapogatója felmeredő, csúcsíze alig vékonyabb, mint a második íze (13. ábra : F). Elülső szárnya keskeny, egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 ívelt, közel ered a tőhöz, a többi ér igen szorosan a sejt felső és alsó sarka körül csoportosult, az r_{4+5} hosszú nyélen van, az m_2—cu_2 erek egymástól messzire elváltan futnak le. Hátulsó szárnya hegyes, lándzsa alakú. Erezetében az *rr* kissé ívelt, az m_{2+3} összeolvadt és rövid nyélen ül a cu_1 érrel (13. ábra : D). Az ide tartozó fajok színezete egyszerű, rendszerint szürke.

A nem holarktikus elterjedésű, az európai fajok 1 kivételével déli területek lakói. Hazánkból 1 faját ismerjük.
A mesterséges fényt kedvelik.

— — Elülső szárnya barnás hamuszürke, a tőtéren 1 fehér keresztsávval, amelyet kifelé sötét árnyék határol. A sejt végén 2 sötét pont van, amelyeknek mérete és erőssége igen különböző lehet. Az alapszín erőssége is változó (13. ábra : C).

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápláléka valószínűleg növényi törmelékanyag

phycidella Z.

38. család : XYLORYCTIDAE — TRÓPUSI MOLYOK

Fejük előreborulóan szőrözött, szemük viszonylagosan kicsi. Csápjuk vaskos. Ajaktapogatójuk sarló alakú, felgörbül. Elülső szárnyuk széles, rántcerük nagy, erezetükben az r_1 közel ered a tőhöz, az r_{4+5} nyélen van, de az r_5 hol a külső,

hol a felső szegélyen végződik ; a sejt alsó csúcsa az m_3 ér eredeténél van (!), a cu_1 hátrább, a cu_2 igen messze (a tőhöz viszonylagosan közel) ered ; mindkettő hajlított, a belső szegély felé domború. Hátulsó szárnyuk olyan széles, mint az elülső (sok trópusi fajnál szélesebb !), erezetükben az $rr+m_1$ hosszú ágakkal rövid nyélen ül, csúcsölelő; az m_2 többnyire hiányzik, az m_3 nyélen van a cu_1 érrel, vagy az csúszott hátrább a tő felé, a cu_2 messze hátul van. A sejt külső határa az m_2 és m_1 között hiányzik vagy alig látható. A külső szegély szélesen ívelt.

A nagy család főleg Dél-Amerikában és Ausztráliában terjedt el, de a forró égövi és szubtropikus területeken mindenütt megtalálható. A palearktikumban csak néhány nem és faj fordul elő. Hazánkból 2 nemet és 2 fajt mutattak ki.
Gazdasági kártevő nincsen közöttük.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Hátulsó szárnyának erezetében az m_3 + cu_1 nyélen van (= *Euteles* HEIN.)
1. nem : **Odites** WLSGHM.

2 (1) Hátulsó szárnyának erezetében az m_3 messze a cu_1 értől ered
2. nem : **Atremaea** STGR.

1. nem : **Odites** WLSGHM.

Feje előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja vaskos, sima. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbült, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze, amelyet szőrözet vastagít meg (14. ábra : F). Elülső szárnya széles, felső szegélye többé-kevésbé egyenletes ívben hajlott, külső szögletet alkotó belső szegélye jól kivehető. Erezetében az erek egymástól egyre csökkenő távolságban erednek, az r_{4+5} csúcsölelő nyélen van, az m_1 közel a sejt felső, az m_2 a sejt alsó sarkánál ered, a *cu* erek hátrább vonultak. A belsőér csökevényes, a végsőér tőhurka igen nagy. Hátulsó szárnya hasonlít a Gelechiidae családba tartozó fajok jellegzetesen kihúzott csúcsú szárnyához, a külső szöglet felé szélesedő ; az rr + m_1 nyélen van, az m_2 hiányzik, az m_3 nyélen ül a cu_1-el, a sejt külső határa a *cu* erek között csökevényes (14. ábra : D).

A nembe Európában csak 1 faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
Gazdaságilag közömbös. A lepke a mesterséges fényt szívesen keresi fel.

— — Feje, tora és elülső szárnyának alapszíne tompa szalmasárga. Vállfedőinek töve barnás. Mintázata a következő : a felső szegély töve és 1 apró (néha hiányzó) pont a szárny egynegyedénél a sejtben sötétbarna; a szárny kétharmadában széles barna keresztsáv húzódik a felső szegélytől kissé ferdén a külső szögletig, belső határán (a sejt végén) keskeny, fekete, félhold alakú folt van ; a keresztsáv külső szegélye kétszer kipúposodik, a csúcstér szintén barnás. Rojtja a felső szegélyen és a külső szögletben barnás, különben szalmasárga. Hátulsó szárnya világosszürke (14. ábra : C). 11—13 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban a Dunántúlon és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Salvia officinalis* (= *Kollarella* COSTA)

lutrella DUP.

2. nem : **Atremaea** STGR.

Homloka boltozatos, szőrözete előreboruló, szeme viszonylagosan nagy, pontszeme nincsen. Csápja vastag, pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója nagy, sarló alakú, felgörbülő, magasan a feje fölé nyúló; második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze (14. ábra : E). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő, felső szegélye egyenletesen ívelt, belső szegélye elég jól kivehető, a külső szöglet meglehetősen éles. Erezetében az r_1 közel ered a tőhöz, a többi sugárér egyre csökkenő távolságban ered, az r_{4+5} hosszú nyélen van, a felső szegélyen végződik, illetőleg az r_5 a csúcsba fut le, az m_1 a sejt felső, az m_2 annak alsó sarkához közel ered, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a cu_2 igen messze hátra vonult. Mind a két *cu* ér ívelt, a külső szegély felé halad. Hátulsó szárnya kiszélesedő trapéz alakú, igen hasonlít a Gelechiidae családba tartozó jellegzetes fajok hátulsó szárnyának alakjához, csúcsa igen erősen kihúzott, a szárny szélesebb, mint az elülső szárnya, külső szegélye lendületesen ívelt. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van, a sejt külső határa az m_2 eredetéig hiányzik, az m_2 távol van a sejt alsó sarkából eredő m_3-tól, amelytől a *cu* erek szintén távol erednek (14. ábra : B).

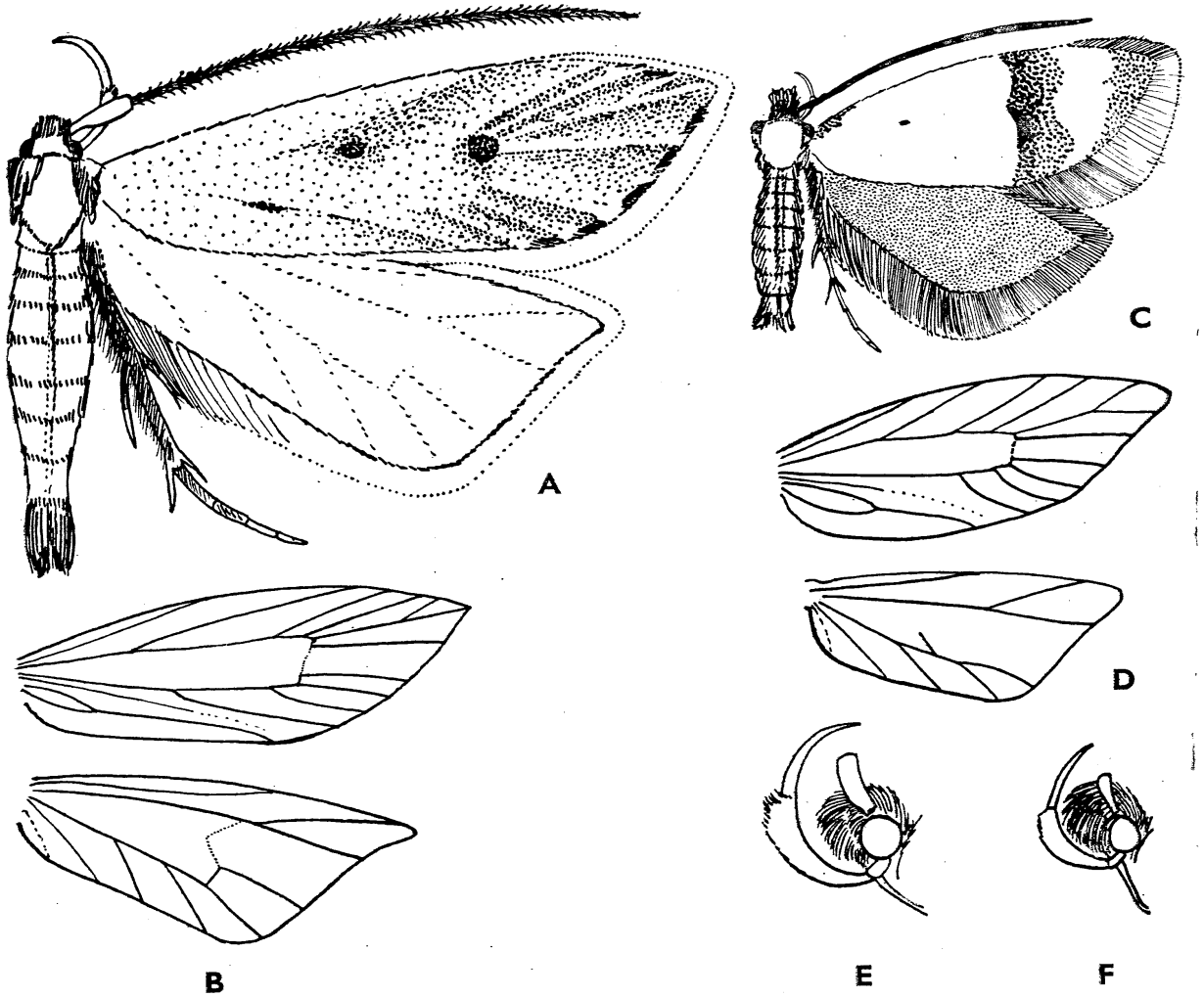

14. ábra. A : *Atremaea lonchoptera* STGR. — B : *Atremaea* erezete — C : *Odites lutrella* DUP. — D : *Odites* erezete — E : *Atremaea* és F : *Odites* feje (Eredeti)

A nembe eddig csak 1 fajt soroltak, amely Közép-Európában található. Ez a faj hasonlít a *Limnaecia phragmitella* STT. fajhoz (Cosmopterygidae), de az kisebb és hátulsó szárnya lándzsa alakú.

Gazdaságilag közömbös. A lepkét a mesterséges fény vonzza.

— — Feje, tora, vállfedői és elülső szárnyának alapszíne világos vöröses-szürke. A ránc egyharmadában megnyúlt feketés petty fekszik, fölötte (de kijjebb a csúcstér felé) a sejt közepén és annak végén még 1—1 feketés petty látható. A hímnél az erek között sötét behintés húzódik a csúcstér felé, a nőstény világosabb, mintázata gyakran alig kivehető. Rojtja világosszürke, hátulsó szárnya fehéres, rojtja világos (14. ábra : A). 16—30 mm.

Hazánkon kívül eddig csak Franciaországban és Belgiumban gyűjtöttek néhány példányt. Nálunk nádasok és lápok ritka faja (Kisbalaton, Velencei-tó, Fertő-tó, Rákospalota, Izsák). Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

lonchoptera STGR.

39. család : OECOPHORIDAE — DÍSZMOLYOK

Fejüket rendszerint előresimított szőrözet borítja, csápjuk közepes hosszúságú, tőízén 5 alcsalád legtöbb nemében sertesor van. Ajaktapogatójuk jellegzetesen felgörbülő, sarló alakú, egyes alcsaládoknál azonban egyenesen előrenyújtott, rendszerint erősen szőrözött vagy nagy pikkelyek borítják, s csupán egy alcsaládnál kicsi és olykor lefelé irányuló (Chimabachinae). Elülső szárnyuk széles, megnyúlt, csúcsát a rojt erősen lekerekíti. Erezetében az r_1 elég közel ered a tőhöz, az r_4 és r_5 rendszerint nyélen van (igen ritka eset, hogy külön ágakként jelenjenek meg), az r_5 a külső vagy a felső szegélyen végződik, a belsőér mindig jelen van, legalábbis a vége szembeszökően kitinizált. Ez utóbbi az egyik fő elkülönítő bélyeg, amely a hozzá igen közel álló Gelechiidae családtól megkülönbözteti. Hátulsó szárnyuk sokszor igen széles, néha szélesebb, mint az elülső szárny (egyes nemekben a tőnél, másokban a külső szegélynél a legszélesebb). Alakja tojásdad, féltojásdad vagy megnyúlt ellipszis, sohasem határozottan ék, illetőleg lándzsa alakú. Ha a tőtér igen széles, kikerekített és kiugró, akkor a vizsgált példány valószínűleg a Depressariinae alcsaládba tartozik. Az *rr* és m_1 erek soha nincsenek nyélen, s rendszerint párhuzamosak, egyszersmind sokszor az m_2 érrel is. Ennek a bélyegnek az alapján lehet a legbiztosabban elkülöníteni a féloválisan hátulsó szárnyú Gelechiidae fajoktól (Symmocinae alcsalád).

Az egész földön elterjedt, gazdag fajszámú, nagy család (mintegy 3000 faj tartozik bele). Képviselői főleg Ausztráliában és Dél-Amerikában fordulnak elő, vannak azonban a holarktikumra jellemző nemei is (*Depressaria* HAW. stb.). Hazánkból eddig 33 nemet és 101 fajt mutattak ki.

Hernyói különféle növényeken élnek, közöttük nem egy növényi hulladékanyagokkal táplálkozik. Gazdasági és háztáji kártevő a *Hoffmannophila pseudospretella* STT. és az *Endrosis lacteella* SCHIFF.

A lepkék többsége meglehetősen nagyméretű, szárnyaikon díszes mintázat látható. Főleg éjszaka repülnek, kivéve a Philobotinae alcsalád fajait. A mesterséges fény erősen vonzza őket. Megtalálhatók magas hegységekben és síkságokon egyaránt, nedves és száraz éghajlati adottságok mellett, hideg és meleg időszakokban is.

A családot az ivarszervi bélyegek alapján több alcsaládra osztjuk. Az egyes külső alaktani bélyegek magukban nem kizárólagos értékűek, ezért a határozás során többet kell figyelembe venni.

Az alcsaládok határozókulcsa

1 (4) Ajaktapogatójuk igen nagy, sokszorosan hosszabb a fejénél, előremeredő vagy fölfelé görbülő, második íze kb. olyan hosszú, mint a csúcsíze, és elálló szőrökből kialakult, bozontos pamacs burkolja; oldalról laposra nyomott, ezért a megvastagító szőrözettel együtt léc alakú (41. ábra : A és 43. ábra : A). Mintázatában soha sincsenek élénk színű (sárga, vörös, fekete) vagy élesen körvonalazott sávok vagy foltok (ilyenek csak az Oecophorinae alcsaládba tartozó és az alábbi 2 alcsalád fajainak ajaktapogatójához hasonló tapogatójú *Oecophora* LATR. nem fajainál fordulnak elő).

2 (3) Elülső szárnyukon a *cu* erek rendszerint egyenesek, legfeljebb a cu_2 eleje görbült meg kissé, az r_5 ér a külső szegélyen végződik
3. alcsalád : **Philobotinae**

3 (2) Elülső szárnyukon a *cu* erek erősen meggörbültek, főleg a cu_2; az r_5 ér pontosan a szárny csúcsában végződik 4. alcsalád : **Eleuchriinae**

4 (1) Ajaktapogatójuk nagy, gyakran hosszabb a fejénél, előremeredő vagy sarló alakban felgörbülő ; második íze hengeres, oldalról rendszerint nem lapított (bár ez is előfordulhat), általában durván vagy odasimulóan és erősen szőrözött vagy pikkelyezett, de sohasem úgy, hogy az íz lécszerűnek látszik. Ha igen, úgy a fajok mintázata jól körülhatárolt, éles, élénk színezetű (sárga, vörös, kékes, fekete stb.); esetleg ajaktapogatójuk kicsiny vagy lecsüngő.

5 (8) Ajaktapogatójuk viszonylagosan kicsiny, szőrös, előremeredő vagy kissé lecsüngő.

6 (7) Elülső és főleg hátulsó szárnyuk igen széles, ez utóbbi szélesebb, mint az elülső szárny. A nőstény szárnyai elkorcsosultak, kicsinyek. Elülső szárnyuk erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered. Csáptőízük csupasz
1. alcsalád : **Chimabachinae**

7 (6) Elülső és hátulsó szárnyuk keskeny, a nőstény szárnyai épp annyira fejlettek, mint a hímé. Elülső szárnyuk erezetében az r_3 is az r_{4+5} nyelén van, hátulsó szárnyuk erezetében az $m_3 + cu_1$ szintén hosszú nyélen ül. Csáptőízükön sertesor van 7. alcsalád : **Amphisbatinae**

8 (5) Ajaktapogatójuk nagy, előremeredő vagy felgörbülő, mindig jóval hosszabb, mint a fejük ; második íze rendszerint erősen szőrözött, de a szőrözet többnyire az ízhez simul, nem bozontosan elálló ; második íze sohasem többszöröse a csúcsíz hosszának.

9 (10) Hátulsó szárnyuk felső csúcsa élesen kiugrik (mint a Gelechiidae család fajainál) [8. alcsalád : **Deuterogoniinae**]

10 (9) Hátulsó szárnyuk felső csúcsa nem ugrik ki, rendszerint lekerekített, tompa, vagy csupán mérsékelten hegyes.

11 (12) Elülső szárnyuk erezetében az r_4 egybeolvadt az r_5 érrel, az r_1 ér végződése előtt a felső szegélyen apró stigma van. A lepkék alapszíne fehér [5. alcsalád : **Herrichiinae**],

12 (11) Elülső szárnyuk erezetében az r_4 és az r_5 ér majdnem mindig megvan külön lefutásúak vagy közös nyélen ülnek ; az r_1 végződése előtt a felső szegélyen soha sincsen stigma. (Ha esetleg az elülső szárny erezetében az r_{4+5} egybeolvadt, akkor sincsen az r_1 előtt stigma ; a lepkék élénken színezettek, foltosak, vagy keresztsávjaik vannak : Oecophorinae alcsalád : *Fabiola* Busck, *Decantha* Busck, *Promalactis* Meyr. nemek).

13 (14) Elülső szárnyukon a cu_{1+2} nyélen van. Ha nincsen nyélen, akkor a hátulsó szárny vagy szélesebb az elülső szárnynál (ha a hátulsó szárny a tőtérnél a legszélesebb : *Horridopalpus* Hannem., *Depressaria* Haw. ; ha a külső szögletnél : *Hypercallia* Stph., *Henicostoma* Stph., *Semioscopis* Hbn.), vagy ha nem, akkor az elülső szárny erezetében a $cu_{1,2}$ egymáshoz nagyon közel erednek és íveltek, hátulsó szárnyuk erezetében pedig az $m_{1,2}$ egymáshoz igen közel van (*Cryptolechia* Z.)
2. alcsalád : **Depressariinae**

14 (13) Elülső szárnyuk erezetében a $cu_{1,2}$ soha sincsen nyélen, a hátulsó szárny sem a tőtérnél, sem a külső szögletnél nem szélesebb az elülső szárnynál. Elülső szárnyukon a $cu_{1,2}$ erek általában egymástól meglehetősen távol erednek ; ha közel erednek, akkor a hátulsó szárnyukon az m_1 távol van az m_2 értől 6. alcsalád : **Oecophorinae**

1. alcsalád : **Chimabachinae**

Fejüket durva szőrök fedik, amelyek előreborulnak. A hímek csápja pillás, a tőízen nincsen sertesor. Szemük viszonylagosan nagy, pontszemük van. Ajaktapogatójuk hosszabb-rövidebb, előremeredő, szőrös, néha bozontos. Elülső szárnyuk széles, csúcsa felé egyre szélesedő, a csúcs tompa. Erezetében az r_1 a sejt közepe táján ered, az r_{4+5} nyélen ül, az r_5 a szárny csúcsában vagy a külső szegélyen végződik, az m_2—cu_2 erek egymástól többé-kevésbé egyforma távolságban a sejt alsó sarka köré csoportosulnak, a belső- és a végsőér erős, a tőhurok közepes nagyságú. Hátulsó szárnyuk tojásdad, szélesebb, mint az elülső szárny, a legszélesebb a tőtérnél, csúcsa lekerekített. Erezetében az *rr* és m_1 a csúcs előtt a felső szegélyén végződik, az m_2 távol van a közös pontból eredő $m_3 + cu_1$ értől. A nőstények szárnyai elkorcsosultak, repülni nem tudnak.

' Ebbe az alcsaládba a palearktikumban csak 2 nem és 3 faj tartozik, amelyek hazánkban is előfordulnak.

A hernyók összeszőtt vagy összehúzott levelek között élnek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Elülső szárnyának sejtjében nincsen melléksejt ; hátulsó szárnyának sejtje meredeken levágott (15. ábra : E) (= *Chimabache* Hbn.)
1. nem : **Diurnea** Haw.

2 (1) Elülső szárnyának sejtjében kis melléksejt van; hátulsó szárnyán a sejt alsó sarka élesen és hosszan kihúzott (17. ábra : C) (= *Dasystoma* CURT.) 2. nem : **Cheimophila** HBN.

1. nem : **Diurnea** HAW.

Feje előreállóan vagy előreborulóan szőrözött, csápja egyenletesen vagy csomókban állóan pillás (hím), tőízén nincsen sertesor, csupán szőrök, illetve pikkelyek. Ajaktapogatója hosszabb, mint a feje, előreálló, középső ízén laza szőrözet van, tövi része simább (15. ábra : A—D). Elülső szárnya a csúcsa felé egyre szélesedő, erezetében az r_5 a csúcsban végződik, a cu_2 viszonylagosan távol van a sejt alsó sarkától. Hátulsó szárnya széles, erezetében a sejt külső határa rövid, meredek (15. ábra : E).

A nembe csak 2 faj tartozik, amelyek hazánkban is előfordulnak. A 2 faj a legkorábban, illetve a legkésőbben repülő molyok közé tartozik.

A hernyók két összeszőtt levél között élnek lombfákon, polifágok. Egyes években a levélzet összerágásával kárt okozhatnak.

1 (2) Hímjének csápján minden ízen csomókba szedett pillák vannak. Elülső szárnya okkerbarnás, alig látható, gyenge rajzolattal. Egy-egy sötét pont van a sejt egyharmadában és a végén, közöttük a sejt alján 1 hosszanti fehér vonás. A felső szegély élén olykor fehér pikkelyek fekszenek. Hátulsó szárnya szürke. Ajaktapogatója kissé felgörbülő, második ízét rásimuló szőrözet vastagítja meg; ez az íz kétszer olyan hosszú, mint a hegyes csúcsíz (15. ábra : A). Nőstényének csápja egyszerű,

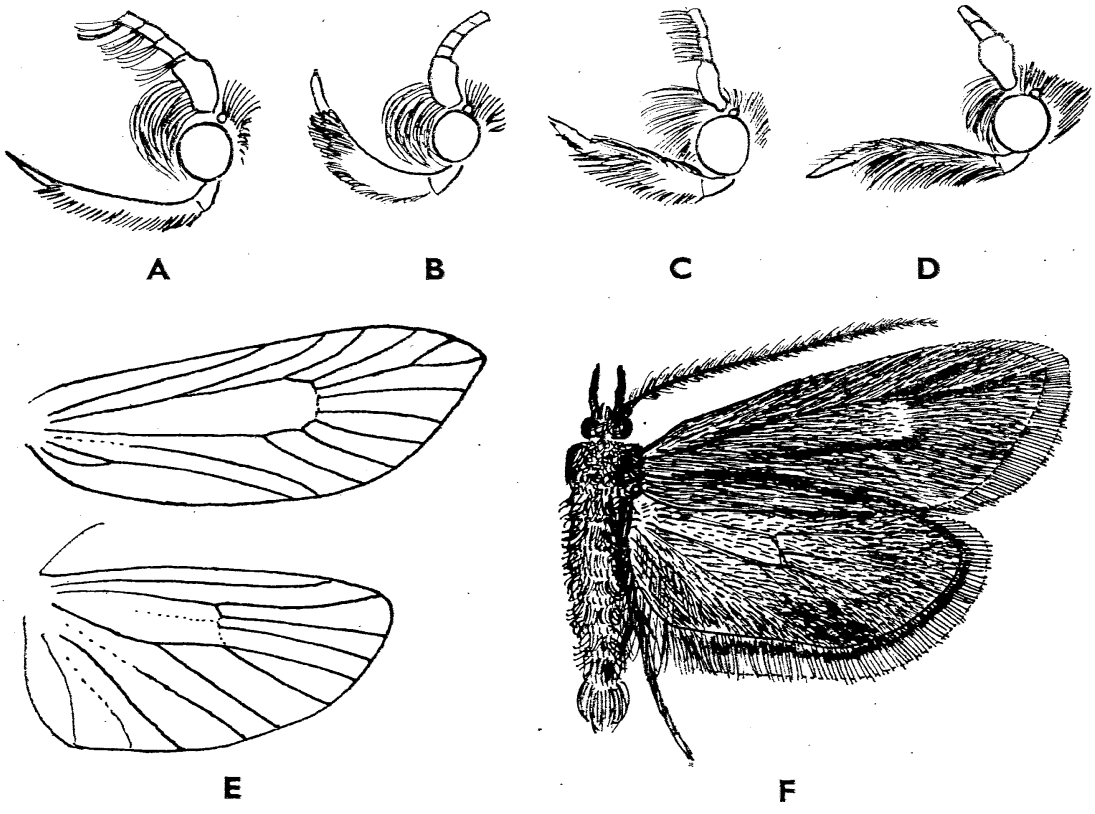

15. ábra. A : *Diurnea phryganella* HBN. hímjének és B : nőstényének feje — C : *Diurnea fagella* F. hímjének és D : nőstényének feje — E : *Diurnea* erezete — F : *D. phryganella* HBN. hímje (Eredeti)

barnával és fehérrel gyűrűzött, ajaktapogatója hasonlít a híméhez, de kissé rövidebb (15. ábra : B). Elülső szárnyának alapszíne fehéres hamuszürke, sötétszürke pikkelybehintéssel, amely barna pikkelyekkel keverten 2 keresztsávot alkot : egy, csúcsával a szárnycsúcs felé mutató V-alakú sáv van a szárny egyharmadában, s egy ferdén elhelyezett, kissé meggörbült másik sáv halad a csúcstér előtt a felső szegély kétharmadától a külső szögletig. Szárnyai rövidebbek, mint a híméi, jóval keskenyebbek és hegyesebbek. Repülni nem tud (15. ábra : F, 16. ábra : A). Hím : 21—25 mm, nőstény : 17—21 mm.

Európai faj, amely a Szovjetunió délkeleti részeiig hatol el. Hazánkban mindenütt gyakori. Repülési ideje X., XI. Tápnövénye a tölgy

phryganella HBN.

2 (1) Hímjének csápján minden ízen alul sorban álló pillák vannak. Elülső szárnyának alapszíne fehér, határozatlan körvonalú mintázattal és az egész szárnyfelületre kiterjedő sötétszürke pikkelybehintéssel. A mintázatból 1, a szárny egyharmadában a belső szegélyt el nem érő vékony, feketésszürke keresztvonal, a sejt közepén pedig 2 egymás felett álló fekete pont, majd tőlük kifelé 1 újabb fekete pont és a sejt végén egy vékony keresztvonal vehető ki. A csúcstéren szintén egy rövid fekete vonal fekszik, a rojt tövén sötét foltsor húzódik végig. Hátulsó szárnya világosszürke, tövén és közepén áttetsző. Ajaktapogatója jóval hosszabb, mint a fej, elálló szőrök vannak a hegyén, töve simább, a csúcsíz messze kilátszik (15. ábra : C). Nőstényének csápja egyszerű. Szárnyai kicsinyek, mintázata olyan, mint a hímé, de erőteljesebben színezett, a pikkelyek között a fekete és sárgás pikkelycsomók kissé felállnak. Ajak-

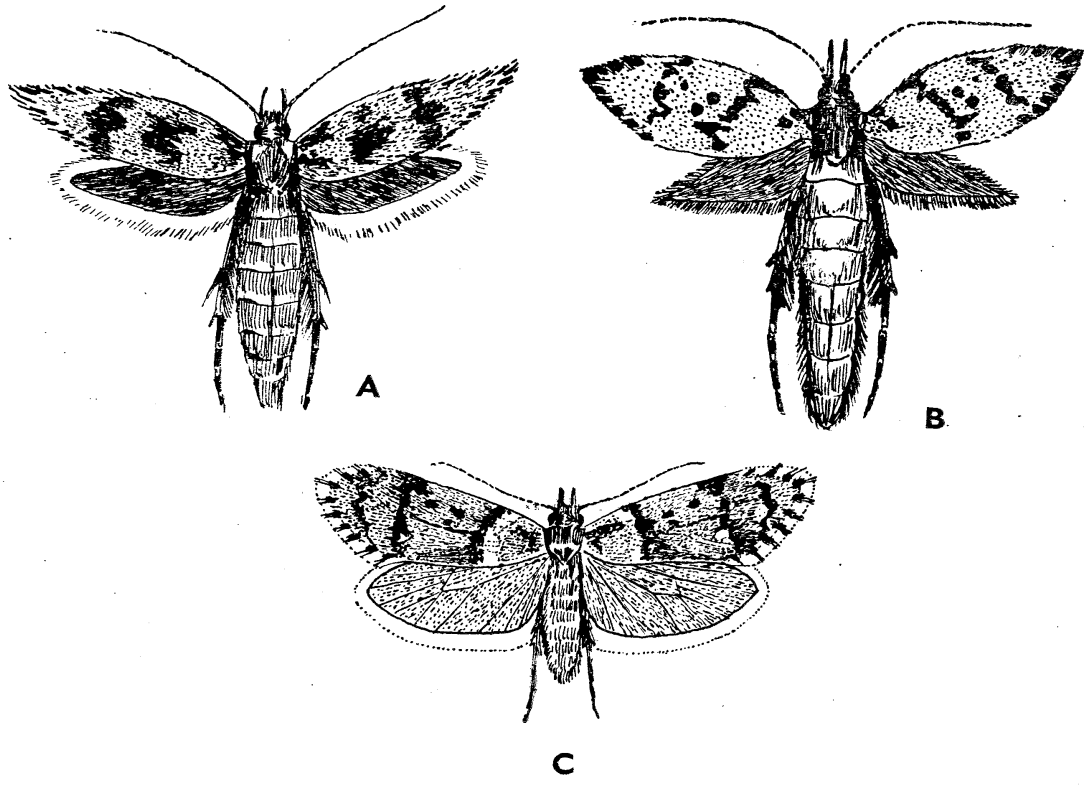

16. ábra. A : *Diurnea phryganella* HBN. és B : *D. fagella* F. nősténye — C : *D. fagella* hímje (Eredeti)

tapogatója olyan mint a hímé, de szőrözete erősebb (15. ábra : D, 16. ábra : B—C). Hímje : 28—32 mm, nősténye : 18—22 mm.

Elterjedési területe Európától Kelet-Szibériáig terjed. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje III., IV., V. Hernyója két összehúzott levél között lombfákon él, polifág

fagella F.

2. nem : **Cheimophila** Hbn.

Fejét laza és szétboruló, igen erős szőrözet fedi, hímjének csápja alul egyenletesen pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója alig éri el a feje hosszát, lazán és szétborulóan, erősen szőrözött, úgyhogy csúcsíze alig látszik ki ; a nőstényé egyszerűbb, de ez is erősen szőrözött, kissé lecsüngő (17. ábra : A—B). Elülső szárnya viszonylagosan hosszú, kiszélesedő, csúcsa tompa, a nőstényé hegyes, összezsugorodott. Erezetében az r_{4+5} nyélen ül. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső (17. ábra : C).

Ebbe a nembe csak 1 faj tartozik, amely hazánkban is mindenütt előfordul.
Gazdasági kártételéről nem tudunk. A hím lepke kedveli a mesterséges fényt, a nőstény röpképtelen.

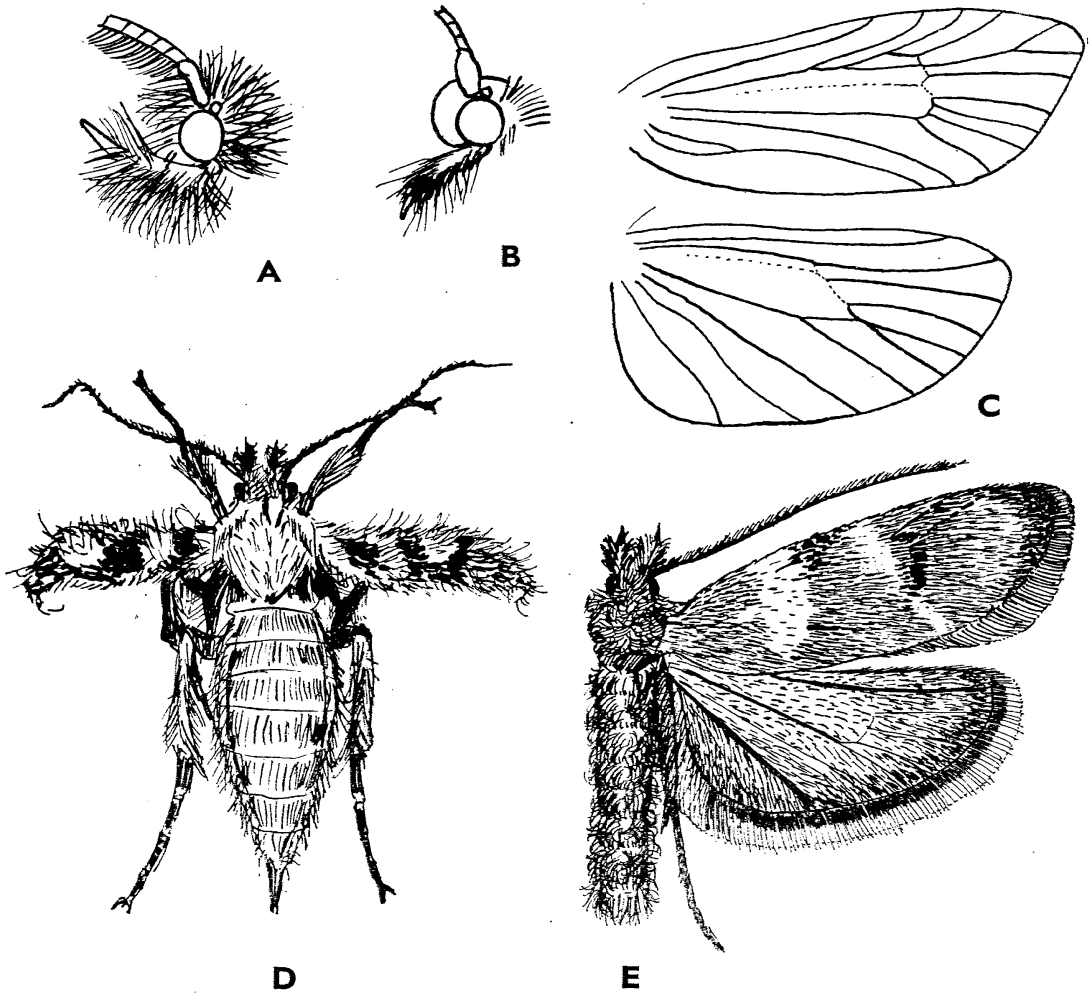

17. ábra. A : *Cheimophila salicella* Hbn. hímjének és B : nőstényének feje — C : *Cheimophila* erezete — D : *Ch. salicella* Hbn. nősténye és E : hímje (Eredeti)

— — Hímjének csápján minden ízen alul sorban elhelyezett pillák vannak. Elülső szárnyának alapszíne változó erősségű barna, amelybe fehér színezet vegyül. Ha a fehéres szín nagy terjedelmű, a barnás szín főleg a 2 széles zegzugos keresztsávban sűrűsödik össze, amelyek a felső szegély egyharmadából, illetve kétharmadából indulnak ki, de a belső szegélyt nem érik el. A külső keresztsáv azonban majdnem mindig csak a sejtet lezáró sötét vonalra korlátozódik. Ha a sötét pikkelyek vannak túlsúlyban — mint az esetek többségében —, akkor a fehér pikkelyek csak a 2 sötét keresztirányú rajzolati elem oldalain lépnek fel. Hátulsó szárnya barnásszürke, gyengén pikkelyezett, szinte áttetsző. Ajaktapogatója valamivel rövidebb, mint a feje, második ízén erős és lazán szanaszét álló szőrözet van, amelynek a színe sötétszürkés barna. Nőstényének elülső szárnya apróra zsugorodott. Színében több a fehér, a sötét részek viszont feketék, a pikkelyek közé sok fekete szőr vegyül, főleg az *sc* ér szőrös. Ajaktapogatója rövidebb, mint a hímé, feketésszürke, kevesebb hosszú szőrszállal (17. ábra : D—E). Hímje : 22—24 mm, nősténye : 12—14 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje IV. Hernyója összeszőtt levelek között él, főleg *Salix*-féléken

salicella HBN.

2. alcsalád : **Depressariinae**

Feje előreborulóan szőrözött, csápja hosszú, ajaktapogatója nagy, erős, többnyire kétszer vagy háromszor olyan hosszú, mint a feje, erős pikkelyzettel vagy szőrökkel. Elülső szárnya rendszerint tompán lekerekített és széles. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, sokszor a *cu* erek is. Hátulsó szárnya rendszerint igen széles, sokszor szélesebb, mint az elülső (a fonákról vizsgálva és a rojtot figyelmen kívül hagyva), tőtere többnyire igen fejlett, lebenyszerűen kiugró ; némely esetben a külső szögletnél a legszélesebb.

Az egész Földön elterjedt, nagy fajszámú család. Hazánkból 9 nemet és 56 fajt mutattak ki. Az *Alloclita recisella* STGR. hazánkban nem fordulhat elő, elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Csápja másfélszer olyan hosszú, mint elülső szárnya
10. nem : **Carcina** HBN.

2 (1) Csápja rövidebb, mint elülső szárnya.

3 (4) Ajaktapogatójának második ízén igen nagy, háromszögletű, elálló szőrpamacs van (21. ábra : A) (= *Depressaria* HAW. partim)
4. nem : **Horridopalpus** HANNEM.

4 (3) Ajaktapogatóján nincs háromszögletű, nagy pamacs.

5 (10) Elülső szárnyának erezetében a cu_{1+2} rövid nyélen van.

6 (7) Elülső szárnyának külső szegélye a szárny csúcsa alatt behúzott, a külső szegély ívelt (36. ábra : A—B) [8. nem : **Exaeretia** STT.]

7 (6) Elülső szárnyának külső szegélye a csúcs alatt nincs behúzva : a szegély a szárny csúcsától a külső szögletig egyenletesen ívelt.

8 (9) Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, főleg a tőtérnél, amely erősen előreugrik és kiöblösödik a belső szegélybe történő átmenet előtt (28. ábra : A). Ajaktapogatójának második ízén a szőrözet nagy, a szőrök elállnak, a csúcsíz majdnem olyan hosszú, mint a második íz (22. ábra : C) 7. nem : **Agonopteryx** HBN.

9 (8) Hátulsó szárnya csupán olyan széles mint az elülső szárnya, tőtere alig szélesedik ki, a szárny megnyúlt (27. ábra : A). Ajaktapogatójának csúcsíze csak egyharmad olyan hosszú, mint a második íz (22. ábra : B), a szőrözet az ízhez simul, gyenge (= *Depressaria* HAW. partim, *Agonopteryx* HBN. partim) 6. nem : **Martyrhilda** CLARKE

10 (5) Elülső szárnyán a cu_{1+2} nincsen nyélen, vagy ha esetleg nyélen van (egyes példányok a *Semioscopis* HBN. nem fajai közül!), úgy hátulsó szárnya nem a tőtéren a legszélesebb, hanem a külső szögletnél, s a szárny alakja megközelítően tojásdad.

11 (14) Ajaktapogatója határozottan sarló alakú, élesen fölfelé görbül.

12 (13) Ajaktapogatójának második ízén erős és elálló szőrözet van, a szőrpamacsban elölről nézve mély, vályúszerű bevágás látható (22. ábra : A) 5. nem : **Depressaria** HAW.

13 (12) Ajaktapogatójának második ízén nincsen erős és elálló szőrözet, a szőrök az ízhez simulnak (20. ábra : A) (= *Epigraphia* STPH.) 3. nem : **Semioscopis** HBN.

14 (11) Ajaktapogatója nem határozottan sarló alakú, hanem legtöbbször egyenes, legfeljebb szelíd ívben meghajlott, esetleg megtört.

15 (16) Ajaktapogatójának csúcsíze széles, lapos, lándzsahegy alakú (37. ábra : B) 9. nem : **Hypercallia** STPH.

16 (15) Ajaktapogatójának csúcsíze vékony, tűszerű, hegyes.

17 (18) Hátulsó szárnyának erezetében a sejt az m_2 és m_3 között meredeken lemetszett, elülső szárnyának síkjából nem állnak fel pikkelycsomók, hátulsó szárnya egyenletesen keskeny (18. ábra : A) (= *Rhinosia* TR. partim) 1. nem : **Cryptolechia** Z.

18 (17) Hátulsó szárnyának erezetében a sejt alsó sarka kiugrik, a szárny kiszélesedik, a külső szögletnél a legszélesebb (19. ábra : A), elülső szárnyán felálló pikkelycsomók vannak (19. ábra : B) 2. nem : **Henicostoma** STPH.

1. nem : **Cryptolechia** Z.

Feje viszonylagosan kicsi, szeme nagy. Csáptőízén nincsen sertesor, ajaktapogatója nagy, felálló, háromszor vagy négyszer olyan hosszú, mint a feje. A második ízen sűrű, többnyire rásimuló vagy alig elálló szőrözet van, csúcsíze rövid, hegyes, tűszerű (18. ábra : D). Elülső szárnya megnyúlt, hegye tompa. Erezetében az r_{4+5} nyélen ül, az erek a felső szegélyen végződnek, a cu_1 és cu_2 ívben meghajlított. Hátulsó szárnya a külső szegélyig egyforma széles, kissé trapezoid alakú. Erezetében az m_3 és cu_1 ér egy pontból ered, fölöttük a sejt külső határa az m_2-ig meredeken lemetszett (18. ábra : A).

Igen nagy nem, amely főleg a trópusokon ölel fel sok fajt : a palearktikumban csupán néhány képviselője fordul elő ; ezek közül Magyarországból eddig 2 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági kártevő nincsen közöttük.

1 (4) Elülső szárnyának alapszíne sötét szürkésbarna.

2 (3) Ajaktapogatója és feje sárgásfehér ; vállfedője barna, tora középen fehér. Elülső szárnyának alapszíne élénk barnásszürke, mintázata fehér. A ráncban fehér sáv nyúlik végig, s ugyancsak fehér a belső szegély is. A felső szegély egyharmadából a ránc végéig egy másik fehér sáv vonul le, benne (a sejt közepén) sötétbarna petty van. Egy másik keresztsáv a sejt végén halad át, de ez csak ritkán terjed ki a szegélyekig, benne középen 2 barna petty fekszik. A rojt kezdeténél egy fehér, háromszög alakú folt van, a külső szegély mentén pedig újra egy fehér sáv vonul végig. Rojtja fehér, tövénél széles sötétbarna, csúcsa előtt vékony világosbarna választóvonallal. Ajaktapogatója sárgásfehér, második íze kívül sötétbarna (18. ábra : B). 15—20 mm.

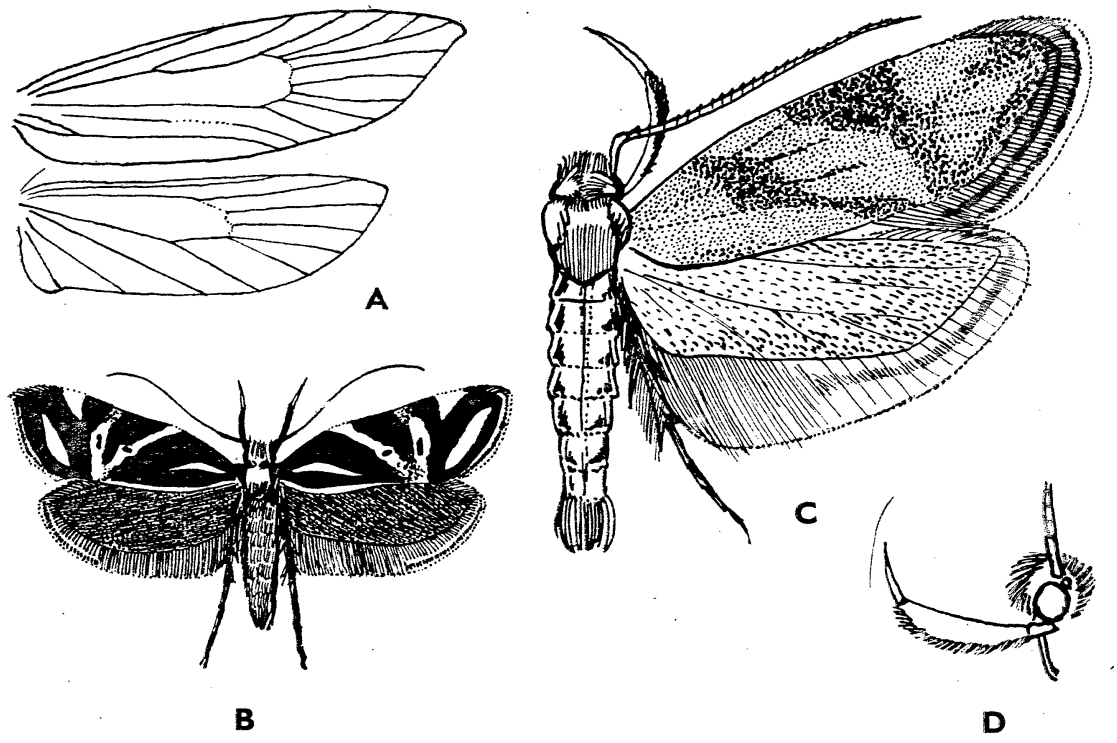

18. ábra. A : *Cryptolechia sordidella* Hbn. erezete — B : *Cryptolechia denisella* F. — C : *C. ferrugella* Schiff. — D : *C. denisella* F. feje (Eredeti)

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban a Középhegységben és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje V. Tápnövénye ismeretlen

denisella F.

3 (2) Igen hasonlít az előző fajhoz, de kevesebb benne a fehér rajzolati elem, az elülső ferde keresztsáv csak gyengén kivehető. Ugyanilyen a ránc sávja is. A rojt előtti fehér háromszög egészen elmosódott. Feje fehéres rozsdasárga. 17—19 mm.

Eddig csak Ausztriában és Csehszlovákiában gyűjtötték, hazánkban még nem. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[monastricella FR.]

4 (1) Elülső szárnyának alapszíne sárgásbarna, rozsdássárga, vagy kénsárga.

5 (8) Mintázata fehér.

6 (7) Feje, vállfedői és tora tompasárga. Elülső szárnyának alapszíne világos sárgásbarna. A fehér mintázat a következő elemekből áll: 1 vékony, igen ferde keresztsáv húzódik a felső szegély egyharmadától a külső szögletig, az alapszín egy foltszerű részét fehér gyűrű veszi körül, 1 háromszög alakú rövid folt van a felső szegélyen a rojt kezdeténél és 2—3 fehér pont a csúcs előtt, szintén a felső szegélyen. Rojtja fehér, 1—1 széles belső és vékony külső sötét szürkésbarna választóvonallal. — Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja világosszürke, a csúcs körül fehér. Homloka és ajaktapogatója hófehér. 13—15 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Onobrychis*-félék

[sordidella HBN.]

7 (6) Feje és torának közepe fehér, tarkója és vállfedői sárgák. Elülső szárnyának alapszíne világosabb sárgásbarna, mint az előző fajé, de ez a szín a csúcstér felé egyre sötétedik. Mintázata szintén fehér, de kiterjedtebb. A ferde keresztsáv erősebb, szélesebb, a sejtben rendszerint oldalágat bocsát ki a csúcs felé, de ez csak a sejt határáig ér. A felső szegélyen a rojt előtt álló rövid, fehér ék vékony vonallá húzódott ki, amely egészen a csúcsig ér; a rojt alatt 4—5 fehér petty van; a külső szegély mentén széles fehér sáv húzódik. Rojtja fehér, a belső választóvonal éles, fekete, a külső sötétbarna. Hátulsó szárnya olyan, mint az előző fajé. Arca és ajaktapogatója hófehér. 16—18 mm.

Eddig csak az Adriai-tenger partvidékéről ismeretes. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen (= *apicisignella* KLIM.)

[Zernyi SZENT-IVÁNY]

8 (5) Mintázata barna.

9 (10) Ajaktapogatója, feje, vállfedői, tora és elülső szárnyának alapszíne világos rozsdasárga. Mintázata barna: 1 ferde keresztsáv fut le a felső szegély egynegyedétől a ráncig, 1 hasonló ferde keresztsáv halad a felső

szegély kétharmadából a külső szögletig (a felső szegélyen széles folttá terjedve) ; a csúcstér és a külső szegély előtt egy hosszanti sáv szintén barna. E rajzolati elemek azonban igen elmosódottak. A sejt végén 1 sötétbarna pont van, de ez néha hiányzik. Rojtja sárgás, 2 barna választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb. Hasonlít az *Acompsia flavella* DUP. (Gelechiidae) fajhoz, de annál a hátulsó szárnyon az $rr + m_1$ nyélen van (18. ábra : C). 13—16 mm.

Európai faj, hazánkban is mindenütt megtalálták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Campanula persicifolia* és a *C. rotundifolia*, amelyeknek csővé összeszőtt levelei között él. Fiatal korában a hernyó fehéres aknát készít

ferrugella SCHIFF.

10 (9) Feje, vállfedői, tora és elülső szárnyának alapszíne kénsárga. Felső szegélyének az éle fehéres. A tőből a sejt alsó határa mentén a szárny közepéig (ott kiszélesedő) hosszanti barna szalag húzódik, amely a sejt végén megszakad, majd ismét folytatódik a csúcsig. Ajaktapogatója felül fehér, alul sárga. Hátulsó szárnya csillogó, fehéres. 22 mm.

Egyetlen hím példány alapján írták le a Szovjetunió délnyugati részéből („Sarepta"). A későbbi irodalom csupán egy ízben említi még : a Fauna Regni Hungariae szerint ugyanis Magyarországon előfordul (ezt az adatot vette át SPULER is). Sem az adat eredetét, sem a bizonyító példányt nem ismerjük. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

[**sareptensis** MÖSCHL.]

2. nem : **Henicostoma** STPH.

Fejszőrözete előre, illetve felfelé irányuló. Feje közepes nagyságú, szeme nagy. Csápja erősen ízelt, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója igen nagy, felfelé mutató, középső íze kissé hajlott, háromszor olyan hosszú, mint a feje, csúcsíze rövid, vékony. A második ízt erős szőrözet vastagítja meg (20. ábra : D). Elülső szárnya széles, tompán lekerekített. Erezetében az r_{4+5} a csúcs előtt a felső szegélyen végződik. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú. Erezetében a sejt külső határa az alsó sarok felé megnyúlt (19. ábra : A).

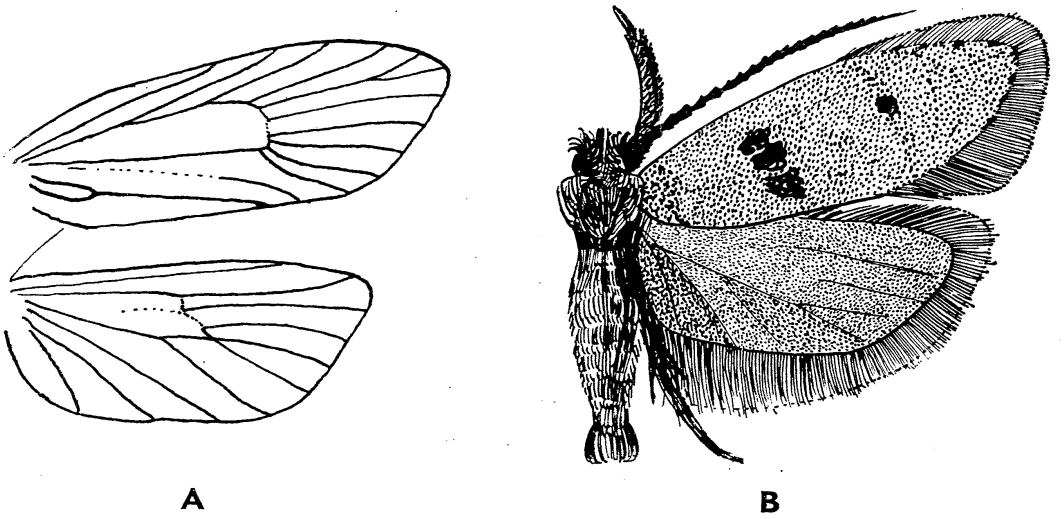

A B

19. ábra. A : *Henicostoma* erezete — B : *H. lobellum* SCHIFF. (Eredeti)

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. A nembe csak 3 faj tartozik, 1—1 Afrikában, Észak-Amerikában és Európában. Az utóbbi hazánkban is előfordul. Gazdasági vonatkozása nincsen.

— — Feje, tora és elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a pikkelyek vége fehér. A sejt közepén 3, a sejt végén 2 egymás fölött fekvő, fekete pikkelyekből felhalmozódott, a szárny síkjából felmeredő pikkelycsomó van, amelyeket belülről fehéres szín határol. Rojtja barnásszürke, az erek végződésénél sötét foltok vannak. Ajaktapogatójának második íze barna, csúcsíze világos. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna, rojtja még világosabb szürke (19. ábra : B). 16—19 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Főleg a nedves jellegű erdőket kedveli. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a kökény

lobellum SCHIFF.

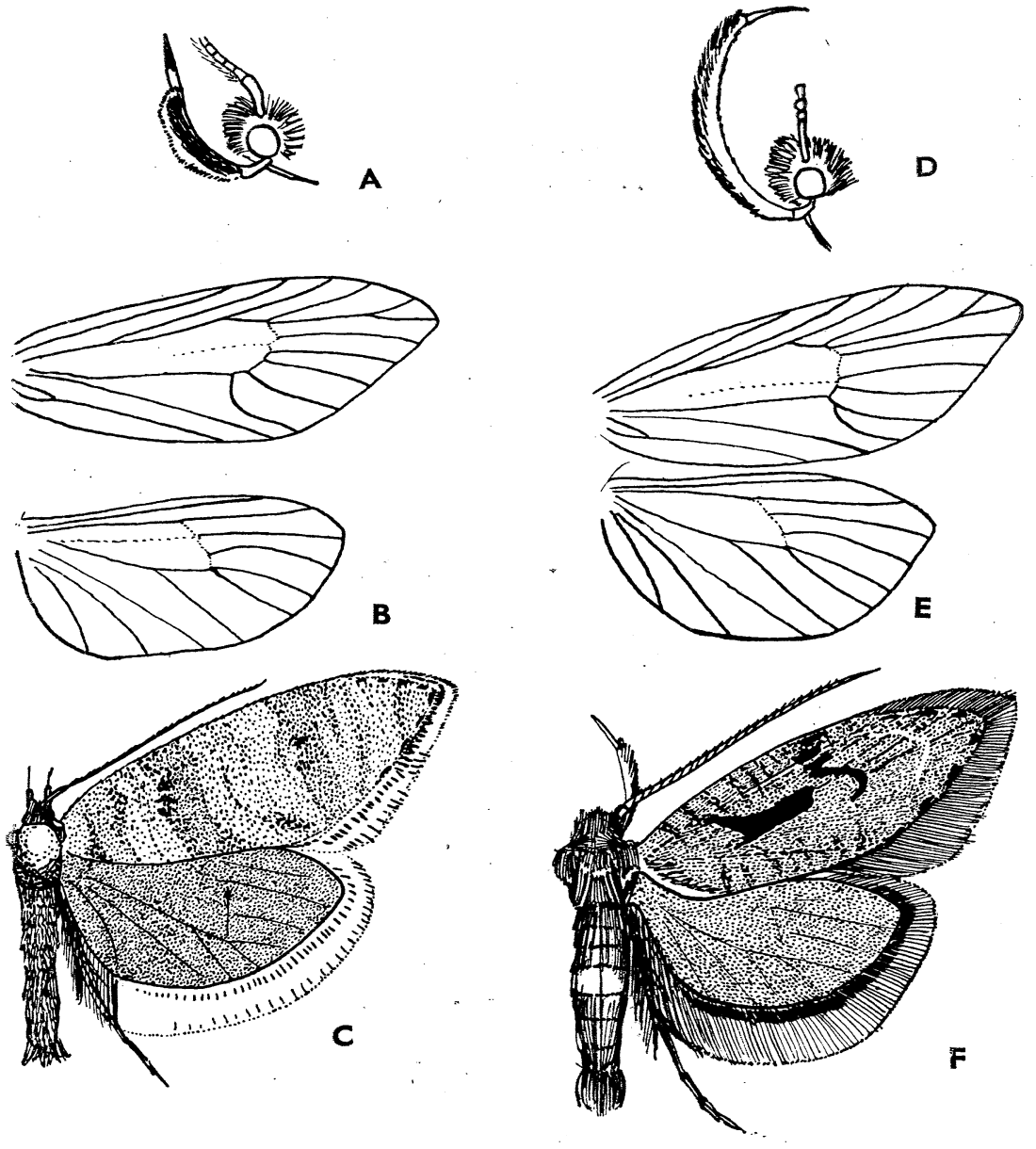

20. ábra. A : *Semioscopis Steinkellneriana* SCHIFF. feje — B : *Semioscopis* erezete — C : *S. strigulana* F. — D : *Henicostoma* feje — E : *Semioscopis Steinkellneriana* SCHIFF. erezete — F *S. Steinkellneriana* SCHIFF. (Eredeti)

3. nem : **Semioscopis** Hbn.

Fejét előreboruló, illetve felálló szőrözet fedi. Szeme nagy, pontszeme van. Csápján alul finom pillázat vonul végig, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója viszonylagosan rövid, alig másfélszer hosszabb, mint a feje, második íze alig szőrös, csúcsíze rövid, sima, hegyes (20. ábra : A). Elülső szárnya erősen megnyúlt, szinte hosszú háromszöggé szélesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az erek a felső szegélyen végződnek, a cu_1 és cu_2 néha (egy fajon belül is) nyélen van, néha szabad lefutású. Hátulsó szárnya tojás alakra emlékeztet, szélesebb, mint az elülső szárnya. Erezetében az m_2 a sejt alsó sarkához közel ered (20. ábra : B, E).

A nembe néhány holarktikus és 1 ausztráliai faj tartozik. Hazánkból eddig 3 faját mutatták ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék tavasszal találhatók, éjszaka repülnek, a mesterséges fényre alig szállnak. Főleg hegyvidéki fajok tartoznak ide.

1 (2) Elülső szárnyán a sejt végén kerek, fehér petty van. Feje, tora és elülső szárnya ibolyásszürkével kevert barnásvörös. A felső és belső szegélyen, valamint a külső szegély mentén fehér pikkelyek vannak, a barnásvörös szín főleg a sejtben és a csúcstér előtt lép fel. A sötét ibolyásszürke színezet fő rajzolati eleme egy, a szárny egyharmadában álló elmosódott, ferde keresztsáv, valamint egy, a csúcstér tetején fekvő hosszanti vonal. A sejt végén a fehér petty nagy, kerete fekete. A hímek rajzolata elmosódottabb és világosabb, mint a nőstényeké. Hím : 30—32 mm, nőstény : 26—29 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje III., IV. Tápnövényei *Betula*-félék

[anella Hbn.]

2 (1) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen kerek, fehér petty, legfeljebb annak a csúcs felé eső fekete kerete maradt meg.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne igen világos fehéres hamuszürke, minden barna színelem nélkül, csupán helyenként vegyülnek bele sötétszürke pikkelyek. Ha mintázata mégis van, akkor az 1—1 sötétszürke pontból áll a sejt egyharmadában és annak a végén ; utóbbi azonban olykor hiányzik. Rojtja fehér, az erek végződésénél sötétebb foltok láthatók, a rojtban 2 világos választóvonal fut végig. Hátulsó szárnya átlátszó fehéresszürke, rojtja fehér. Feje, tora és vállfedői sötétszürkék, de ebbe a színbe is keverednek fehér pikkelyek (20. ábra : C). 28—30 mm.

Közép- és délkelet-európai faj. Hazánkban Fenyőfőn gyűjtötték. Repülési ideje III., IV. Tápnövényei *Populus*-félék (?)

strigulana F.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne porszürke, vöröses vagy barna árnyalattal.

5 (6) Nagy faj : 25—30 mm. Feje, tora és elülső szárnyának alapszíne vöröses porszürke. Mintázata : a tőből a ránc egyharmadáig barnásfekete sáv húzódik, ott megtörik és felnyúlik a sejtbe, ahonnan ismét kifelé haladva sötét foltban végződik. A sejt végén befelé nyitott fekete félkör van (a hiányzó fehér petty külső kerete), ezen túl a csúcstér felől széles,

sötétbarnás mező fekszik, s ugyanilyen szín sötétíti el a ránc alatt a tőteret és foltokká szakadozottan a felső szegélyt. A mintázat a nősténye éles, a hímen alig kivehető. Rojtja világos, az erek végződésénél sötétbarna pettyek fekszenek. Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban Kaposvárott és a Bakonyban gyűjtötték. Repülési ideje III., IV. Hernyója lombfákon él, polifág

avellanella HBN.

6 (5) Kis faj : 18—22 mm. Feje, tora és elülső szárnyának alapszíne barnás pikkelyekkel behintett porszürke. Igen hasonlít kis *avellanella* HBN. nőstényekhez, de a feketés sáv a ráncban nem a tőből indul ki, hanem a szárny egynegyedénél kezdődik, szélesebb és felülről csatlakozik a sejt végén fekvő fekete félkörhöz. Rojtja világos, az erek végén sötétbarna pettyek vannak. Hátulsó szárnya áttetsző, világos (20. ábra : F).

Európai faj, amely a Szovjetunió délnyugati részén is előfordul. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje III., IV. Tápnövényei *Crataegus-*, *Prunus-*, *Sorbus-* és *Fraxinus*-félék, amelyeknek összehúzott levelei között él

Steinkellneriana SCHIFF.

4. nem : **Horridopalpus** HANNEM.

Feje előreborulóan pikkelyezett, szeme nagy. Csápja egyszerű, tőízén néhány serte van. Ajaktapogatója nagy, sarló alakúan a feje fölé görbül és annál kétszer hosszabb. A csúcsíz majdnem olyan hosszú, mint a második íz, amelyen igen nagy, előreugró és háromszög alakú pikkelypamacs van (21. ábra : A). Elülső szárnya egyenletes szélességű, csúcsa egészen lekerekített. Erezetében az r_{4+5} a csúcs előtt a felső szegélyen végződik, a *cu* erek egymástól igen messze erednek. Hátulsó szárnyának tőtere széles, a belső szegély homorú, majd eléggé éles szögletet alkot a külső szegéllyel. Erezetében az m_2 közel van az m_3 eredetéhez (21. ábra : C).

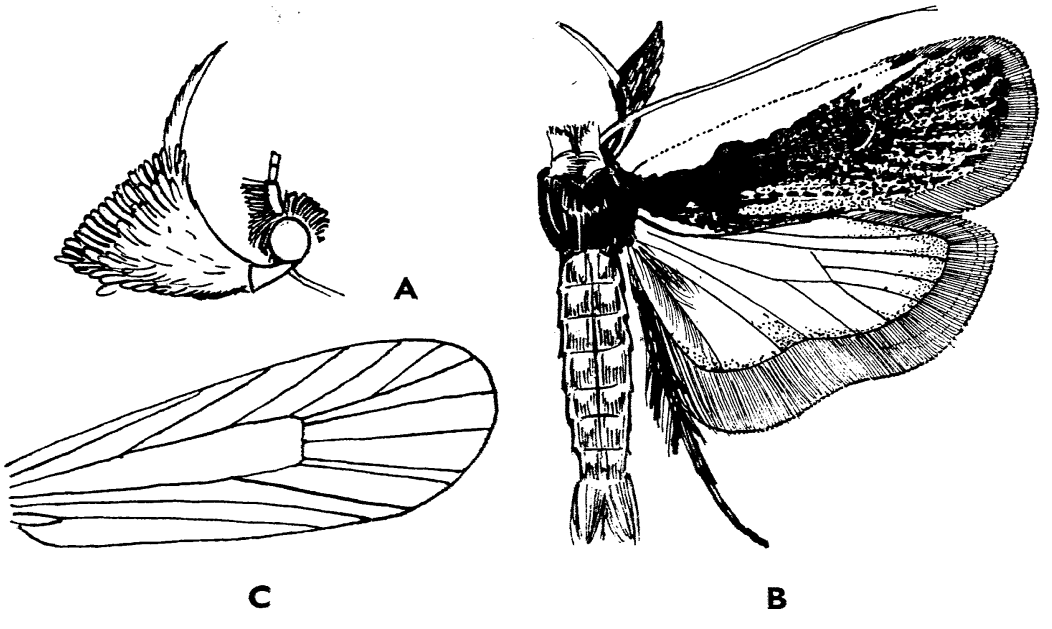

21. ábra. A : *Horridopalpus* feje — B : *H. dictamnellus* TR. — C : *Horridopalpus* elülső szárnyának erezete (Eredeti)

A nemet az ajaktapogató sajátos szerkezete alapján választották ki újabban a *Depressaria* HAW. nemből. Eddig 2 ide tartozó fajt ismerünk, hazánkban közülük csak egyet gyűjtöttek. Hernyóik tápnövénye valószínűleg nem ernyős- vagy összetett virágzatú növények (ellentétben a rokon *Depressaria* HAW. és *Agonopteryx* HBN. nemek fajainak tápnövényeivel). A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A fajok gazdaságilag közömbösek.

— — Feje világos vörösesbarna, tora sötét vörösbarna. Elülső szárnyának alapszíne sötét vörösesbarna, amely színből a világos pirosasbarna erek élesen kiemelkednek. A tőtéren több a sötét, a csúcstéren több a világos színezet. A felső szegély a tőtől a rojt aljáig igen világos (majdnem fehér) pirosasbarna. Rojtja világos vörösesbarna, az erek végződésénél sötétbarna pettyekkel. Hátulsó szárnya fehéresszürke, a szegélyek felé sötétedő. Ajaktapogatójának csúcsíze és a második íz pikkelypamacsának felső része világos pirosasbarna, ettől lefelé sötét vörösesbarna (21. ábra : B). 32—35 mm.

Eddig csak Dél-Németországban, Ausztriában és Jugoszláviában gyűjtötték. Hazánkban Budapesten találták (a Fauna Regni Hungariae adata, bizonyító példányt nem láttunk). Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Dictamnus albus*

dictamnellus TR.

5. nem : **Depressaria** HAW.

Fejét sima és előreboruló pikkelyek fedik. Szeme közepes nagyságú, pontszeme kicsi. Csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója* nagy, kétszer olyan hosszú, mint a feje, jellegzetesen sarló alakú, és közvetlen a fej előtt fölfelé görbül. Csúcsíze vékony, hegyes, második ízén nagy, kifelé ívelő pikkelypamacs van, amely elölről vályúszerűen bemélyed (22. ábra : A). Elülső szárnya megnyúlt tojás alakú, csúcsa egyenletesen lekerekített. Erezetében a nyélen ülő r_{4+5} a csúcs előtt a felső szegélyen végződik, a cu_2 mindig elváltan és távol ered a cu_1 értől, amely a sejt alsó sarkából indul ki. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, tőtere igen fejlett, széles, lebenyszerű, külső szöglete gyenge, csúcsa eléggé lekerekített. Erezetében az $m_3 + cu_1$ rendszerint apró nyélen van, esetleg egy pontból erednek a sejt alsó sarkából, az m_2 szintén velük egy pontból, vagy hozzájuk közel ered (23. ábra : A).

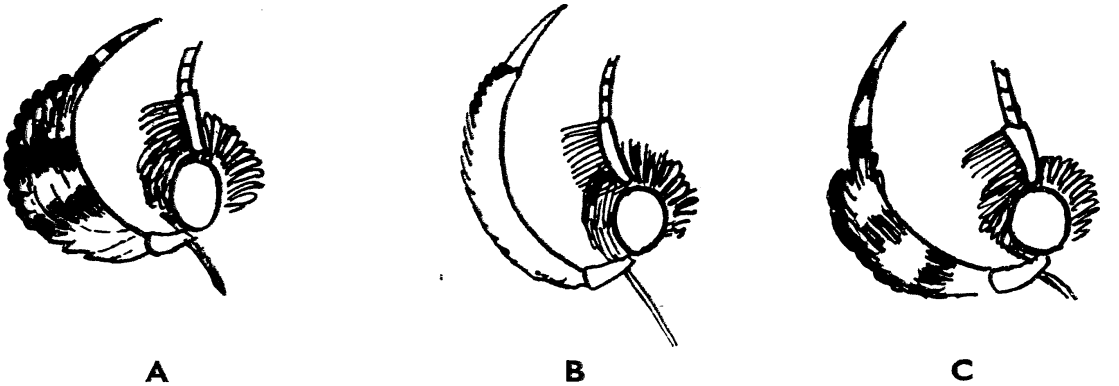

22. ábra. A : *Depressaria*, B : *Martyrhilda* és C : *Agonopteryx* feje (Eredeti)

* Az ábrákon az ajaktapogatókat aránytalanul nagynak rajzoltuk, hogy azok alakja és mintázata szembeszökőbb legyen.

A *Depressaria* HAW. csoportba tartozó fajok mintázata igen egységes, ezért határozásuk elég nehéz. A sötét alapszínű elülső szárnyon (sárga vagy egyéb világos alapszínű faj e csoportban nem fordul elő !) rendszerint kivehető a sejt végződése mögött (a csúcstér előtt) lefutó világos színárnyalatú keresztsáv, amely a sejt felső sarka környékén többé-kevésbé éles szögben megtörik ; a sejt végén gyakran apró fehér pont látható ; a sejtben, a ráncban és az erek között olykor fekete vonalak fekszenek.

Az igen nagy fajszámot felölelő *Depressaria* s. l. nemet újabban osztották szét a *Depressaria* HAW., *Agonopteryx* HBN., *Martyrhilda* CLARKE és *Horridopalpus* HANNEM. nemekre. A *Horridopalpus* HANNEM. nemet ajaktapogatójának szőrpamacsa révén könnyen megkülönböztethetjük a rokon nemektől. Az *Agonopteryx* HBN. nembe tartozó fajoknak legbiztosabb elkülönítő bélyege a *Depressaria* HAW. fajoktól viszont az, hogy az elülső szárny erezetében a cu_{1+2} érpár nyélen ül. Bár a *Martyrhilda* CLARKE nem fajainál a *cu* rendszernek ugyanez a szerkezete, e fajokat viszont a simán szőrözött ajaktapogató választja el a durván szőrözött ajaktapogatóval rendelkező *Agonopteryx* HBN. és *Depressaria* HAW. nem fajaitól. S noha az *Agonopteryx* HBN. nembe tartoznak olyan fajok is, amelyeknek ajaktapogatója igen simán szőrözött, a tapogató ízeinek méretarányai biztosan elválasztják e fajokat is a *Martyrhilda* CLARKE nem fajaitól. Az előzőnél ugyanis a csúcsíz majdnem olyan hosszú, de legalább háromnegyed olyan hosszú, mint a második íz, míg az utóbbinál a csúcsíz alig egyharmada a második íz hosszának.

Az igen sok fajt felölelő nem kizárólagosan holarktikus elterjedésű, az egyenlítőtől délre nem fordul elő. Magyarországról eddig 16 faját mutatták ki.

A hernyók tápnövényei, néhány kivételtől eltekintve, az ernyős (Umbelliferae) és fészkes (Compositae) virágzatú növények közül kerülnek ki. Az ernyős virágzatú növényeken élők szövedékükkel rendszerint az ernyőt húzzák össze, és ott táplálkoznak. Bár egyes fajokat külföldön kerti kártevőként tartanak számon (*D. nervosa* HAW., *D. depressella* HBN.), hazai kártételükről eddig még nem tudunk. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt elég közömbösek, leginkább tenyésztéssel gyűjthetjük őket. Áttelelnek, s a telelőhelyek átvizsgálásával (halomba hordott rőzse, zsúpfedél, kukoricaszárak stb.) könnyen kopogtathatók.

1 (2) Mintázatát csupán hosszanti fekete vonalak alkotják, amelyek közül 1—1 van a tőtér alján és a ráncban, 2 párhuzamos hosszabb vonal a sejtben, s ugyancsak 1—1 rövidebb vonal a felső szegély alatt, valamint a külső szegély mentén az érközökben. Hátulsó szárnya piszkos fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és elülső szárnyának alapszíne vöröses hamuszürke. 19—24 mm.

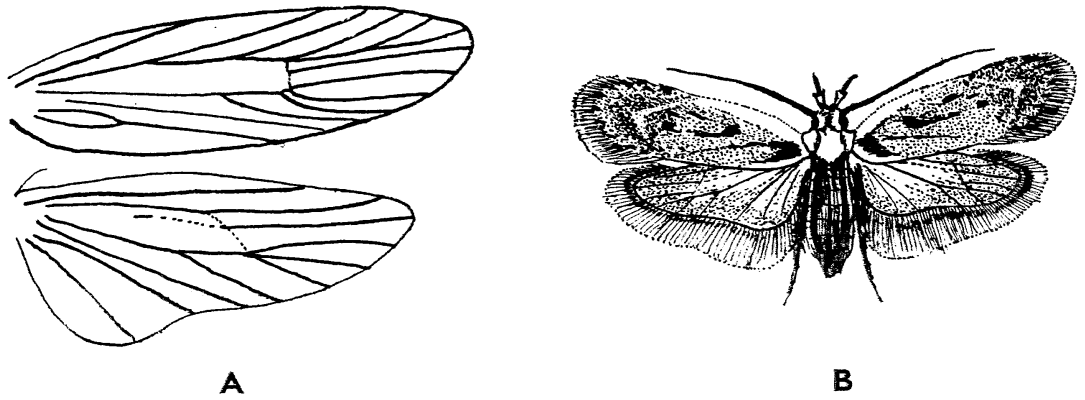

23. ábra. *A* : *Depressaria absynthiella* HS. erezete — B : *D. absynthiella* HS. (Eredeti)

Ausztriában, Jugoszláviában és Belgiumban gyűjtötték. Hazánkban Budapesten és Vörsön találták. Repülési ideje X—IV., áttelel. Tápnövénye ismeretlen

cervicella HS.

2 (1) Elülső szárnyának mintázata több rajzolati elemből áll, nem csupán hosszanti fekete vonalakból, illetve e vonalak hiányzanak.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne sötétvörös, kevés barnával keverve. Mintázata csupán a világos keresztsávból áll, amely sárgásfehér, körvonalai azonban elmosódottak; esetleg foltokra szakadt, vagy alig kivehető, sőt olykor teljesen hiányzik. Néha a sejtben vagy a ráncban is fellépnek sötét vagy fehéressárga pikkelyek, de határozott mintázatot nem alkotnak. Feje, tora és ajaktapogatója okkersárga, ajaktapogatójának csúcsízén sötét gyűrű van. 16—19 mm.

Európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VIII—IV., áttelel. Tápnövényei a *Daucus carota*, továbbá *Pimpinella*-félék és *Peucedanum*-fajok

depressella HBN.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne sötétebb, mintázata több rajzolati elemből tevődik össze.

5 (26) Feje, tora és vállfedői, vagy közülük legalább valamelyik világos: fehér, világossárga vagy fehéres, illetve világos pirosasszürke.

6 (13) Ajaktapogatójának csúcsíze világos színű, közepén és tövén feketés gyűrű van (a sötét gyűrű határozott és teljes, nem csupán folt alakjában jelentkezik a csúcsíz belső vagy külső oldalán).

7 (10) Elülső szárnyán a sejt végén fehér pont van.

8 (9) Kisebb faj, mint a következő: 19—20 mm. Elülső szárnyának alapszíne sárgásbarna, sötétbarna, sűrű, világosszürke behintéssel. A fekete vonalak a sejtben erősek, az érközökben elmosódottabbak, a világos keresztsáv megtört: derék- vagy hegyesszögű. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora világosszürke, majdnem fehéres, sokszor egészen fehér, némi sötét árnyalattal, vállfedői barnásak. Ajaktapogatójának középső íze belül fehér, kívül sötétebb, két sötét folttal, csúcsíze sárgásfehér, két fekete gyűrűvel.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten és Nyíren (Kecskemét mellett) gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Daucus carota*

Douglasella STT.

9 (8) Nagyobb faj: 22 mm. Elülső szárnyának alapszíne tompa barnásvörös, soha sincsen benne elszórt fehér vagy szürke pikkely. A sejt elején sötét vonal van, amelyet kívülről fehér szín határol, a csúcstéren az erek között fekete vonalak fekszenek, a külső fehéres keresztsáv hegyes szögben

megtört. Hátulsó szárnya kívül szürke, belül világosszürke. Feje és tora fehéres, a tor szürkével behintett, vállfedői barnák. Ajaktapogatója csontszínű, kívül 2—2 kis fekete folttal ; csúcsízén (a világos csúcs alatt) széles fekete gyűrű van. 22 mm.

Alpesi és balkáni faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. (Áttelel ?) Tápnövénye ismeretlen

[Beckmanni HEIN.]

10 (7) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen fehér pont. Helyette fekete pont látható, vagy az is hiányzik.

11 (12) Elülső szárnyán a sejt végén fekete pont van. Alapszíne vöröses sárgásbarna. A felső szegély töve a fekete tőtér fölött fehéres, a sejt közepén egy nagy, feketés folt van, a sejt végén fekete pont, közöttük fehéres behintés látható. A ráncban a tőből kiindulva finom fekete vonal húzódik, néha a felső szegély alatt is vannak az erek között fekete vonalak, akárcsak a csúcstérben és a külső szegély mentén. A világos keresztsáv vékony, elmosódott, éles szögben megtört, mindkét szára egyenlő hosszú. Rojtja szürke, néha rózsás fényű. Hátulsó szárnya szürke, a tőtéren világosabb. Tora sárgásfehér, csak elöl sötét, feje rózsás- vagy bíborpirosas. Ajaktapogatójának csúcsíze sárgás, két széles fekete gyűrűvel (23. ábra : B). 16—19 mm.

Németországban, Ausztriában és Franciaországban gyűjtötték. Hazánkban Somogy megyében találták. Repülési ideje VII., VIII. (Áttelel ?) Tápnövénye az *Artemisia absinthium*

absynthiella HS.

12 (11) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen sem fehér, sem fekete pont. Alapszíne tompa barnásvörös, majdnem húsvörös, erős fehér behintéssel, kiváltképpen a felső szegélyen, a keresztsávnál és a külső szegélytéren. A sejtben 3 egymás után következő fekete pont van, amelyek közül a középső a legkisebb ; néha a ráncban is van 1 kis fekete pont. A fehéres keresztsáv elmosódott, széles, belülről barna árnyék kíséri, élesen megtört, felső része jóval hosszabb, mint az alsó. A szárnyon nincsenek fekete vonalak. Rojtja a tövénél vöröses, azután szürke. Hátulsó szárnya szürke, a tőtéren világos. Feje és tora fehéres, kissé pirossal befuttatott. Ajaktapogatójának második íze tompasárga színű, csúcsánál fekete gyűrű van ; csúcsíze fekete, csúcsán és közepén 1—1 fehér gyűrűvel. 15—17 mm.

Eddig csak Sziléziában gyűjtötték. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje IX. (Áttelel ?) Tápnövénye ismeretlen

[silesiaca HEIN.]

13 (6) Ajaktapogatójának csúcsíze sötét (fekete vagy sötétbarna), hegye világos (sárga vagy fehér), nincsenek rajta fekete gyűrűk, legfeljebb elmosódott világos folt az íz belsején vagy oldalán.

14 (15) Nagyobb faj, mint a következők: 22—25 mm. Feje és tora nagyon világos fehéressárga, vállfedője sötét feketésbarna. Elülső szárnyának alap-

színe vörösesbarna, a világos keresztsáv keskeny, éles szögben megtört, két része egyenlő hosszú. A sejtben sötét vonal húzódik, amelyet fehér szín keretez, a sejt végén nagy fehér petty van. A keresztsáv környékén az ereken sötét vonalak fekszenek, rojtja vörösesszürke. Hátulsó szárnya világosszürke. Ajaktapogatójának második íze sárgás, kívül sötétebb, csúcsíze sötét feketésbarna, belül kissé sárgás, csúcsa sárga.

Angliában és Németországban gyűjtötték. Hazánkban Kaposvárott találták. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Chrysanthemum vulgare*

emeritella Stt.

15 (14) Kisebb fajok, mint az előző, legfeljebb 20—21 mm fesztávolságúak. Fejük és toruk nem annyira élesen világos fehéressárga, mint az előző fajé.

16 (17) Elülső szárnyán 2 határozatlan körvonalú keresztsáv van ; a belső egyenes, a külső alig meghajlott, nem megtört és nem hegyesszögű. Elülső szárnyának alapszíne csillogó bíborbarna. A világos keresztsávok és az általuk közrefogott, valamint tőlük a tő és a csúcs felé eső szárnyrészek körvonalai szintén igen elmosódottak. A sejt sötét részein 1—1 alig kivehető sötét pont van. Rojtja ibolyás- vagy barnásszürke, hátulsó szárnya világosszürke. Feje, vállfedői és tora világos sárgáspiros, ajaktapogatójának második íze belül és oldalt sötét, kívül okkeres ; csúcsíze fekete, hegye világos. 14—17 mm.

A Földközi-tenger keleti és középső partvidékén elterjedt faj. Hazánkban a Bükkben (Almár), Ohaton és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje X—V., áttelel. Tápnövénye ismeretlen

marcella Rbl.

17 (16) Elülső szárnyán csak a világos keresztsáv látható, amely többé-kevésbé éles szögben megtört.

18 (19) Elülső szárnyán a sejt végén a fehér pont helyett fekete pont van. Alapszíne sötét vörösesbarna, sok fehér pikkellyel a szegélyek mentén. A rajzolat igen éles és kontrasztos. A ráncban és a sejtben 2—2 fekete vonás van, közöttük fehér pikkelyek foglalnak helyet. A tőtér is fekete. A fehér keresztsáv mindkét oldalán az erek között hosszanti, fekete vonalak fekszenek. A keresztsáv éles, fehér, hegyesszögben megtört. Rojtjának töve sötétbarna, kívül fehéresszürke. Hátulsó szárnya világosszürke. Arca és tora világos szürkésfehér, tarkója és vállfedői barnák. Ajaktapogatójának második íze feketésbarna, hegye élesen sárga ; csúcsíze fekete, hegye sárga (24. ábra : A). 19—21 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Simontornyán, Budapesten, Ócsán és a Középhegységben gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Chaerophyllum*- és *Anthriscus*-félék

chaerophylli Z.

19 (18) Elülső szárnyán a sejt végén fehér pont van.

20 (21) Elülső szárnyán a fehér keresztsáv mindkét oldaláról hiányzanak az érközti fekete vonalak. Alapszíne sötét bíborbarna, több-kevesebb fehéres behintéssel, amely főleg a ránc környékén lép fel. A sejtben rövid fekete vonal látható, ezt fehér pikkelyek követik, valamint a sejtvégi fehér pont, amelyet kívülről fehér pikkelyek határolnak (e rajzolati elemeket úgy is felfoghatjuk, hogy a sejt végén 1 fehér és 1 fekete pont van). A külső szegélytér mentén szintén fehéres pikkelycsomók láthatók; a keresztsáv elmosódott, fehér, igen éles szögben megtört, alsó része jóval hosszabb, mint a felső. Rojtjának töve feketéssel kevert világosszürke, vége rózsapiros. Arca, vállfedőinek vége és torának közepe fehéres, tarkója, vállfedőinek töve és torának eleje pirosasbarna. Ajaktapogatójának második íze belül fehéres, kívül sötét vörösesbarna; csúcsíze vörösesbarna, hegye fehéres. 19—22 mm.

Németországban, Finnországban, Franciaországban és Romániában gyűjtötték. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Bupleurum falcatum*

[bupleurella HEIN.]

21 (20) Elülső szárnyán a fehér keresztsáv mindkét oldalán megtalálhatók az érközti fekete vonalak.

22 (25) Elülső szárnyának tőtere a belső szegély felé és fölé kiterjedően szélesen feketésbarna, csak a belső szegély töve világos (keskeny csík).

23 (24) Vállfedője végig sötét feketésbarna. Elülső szárnyának alapszíne sötét vörösesbarna. A sejt közepén hosszanti fekete vonal húzódik, amelyet a közepén fehér pont szakít meg, s amely a sejtvégi fehér pettynél végződik. Az r_1 és r_2 ér mentén szintén erős fekete vonal fekszik, a többi érmenti fekete vonal gyenge. A fehér keresztsáv éles szögben megtört, felső szára hosszabb, mint az alsó. Rojtja világos vörösesbarna, az erek végződésénél a jellegzetes fekete pontok jól kivehetők. A sötét és világos vörösesbarna pikkelyek váltakozása a szárnyat viszonylagosan tarkává

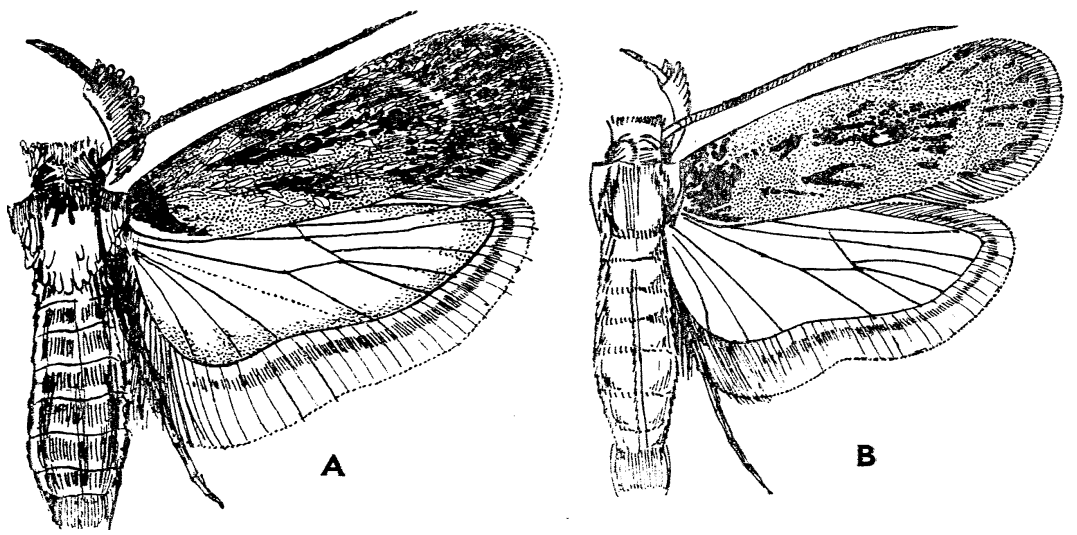

24. ábra. A: *Depressaria chaerophylli* Z. — B: *D. heracliana* DE GEER (Eredeti)

teszi. Feje és tora világos sárgásbarna, ajaktapogatójának második íze belül sárga, oldalt sötétbarna, 1 nagy sárga folttal, kívül barna ; csúcsíze feketés, belül nagy sárga folttal (de ez nem veszi gyűrűszerűen körül), hegye sárga. 19 mm.

Dél-európai, Földközi-tenger melléki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. (Áttelel ?) Tápnövénye ismeretlen

[**tenebricosa** Z.]

24 (23) Vállfedőjének csak a töve sötétbarna, a többi része világos sárgásbarna. Elülső szárnyának alapszíne sötét vörösesbarna, mintázata nem annyira kontrasztos, mint az előző fajé. A fehér behintés gyérebb, a fekete vonások gyengébbek, rajzolata egyszerűbb és egyöntetűbb. Feje és tora sárgás, némi barnás árnyalattal. Ajaktapogatójának második íze minden oldalról sárga, néhány barna pikkellyel, kívül 2 kis barnás folttal ; csúcsíze kívül feketés, belül sárga (ez a szín azonban nem veszi gyűrűszerűen körül az ízet), hegye sárga. 21—23 mm.

Németországban, Svájcban és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Libanotis pyrenaica* és a *Pastinaca sativa*

[**Hofmanni** Stt.]

25 (22) Elülső szárnyának tőterében csak közvetlenül a belső szegély töve fölött van némi elsötétedett színezet, különben a közvetlen tőtér is olyan világos, mint a szárny többi része. Az alapszín világos pirosasbarna, amely színbe sok szürke és némi fehér pikkely vegyül. A fekete vonalak gyengék, a sejt fehér pontjai és az éles szögben megtört keresztsáv szintén elmosódott és gyenge, beleolvadnak a mintázatba. A külső szegélytér az erek végződésénél ülő fekete pontok előtt világosabb, mint az előző fajoknál. Feje, tora és vállfedőinek csúcsa világos sárgásbarna vagy sárgásszürke. Ajaktapogatójának második íze mindenütt sárgás, külső oldalán 2 határozatlan körvonalú barna folttal ; csúcsíze feketés, belül sárga (ez a szín azonban nem fogja gyűrűszerűen körül az ízet), hegye sárgás. 17—19 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Daucus carota*, *Pimpinella saxifraga* és a *Cnidium dubium*

[**pulcherrimella** Stt.]

26 (5) Feje, tora és vállfedői sötét színűek : vöröses- vagy barnásszürkék, illetve vörös- vagy barnássárgák, csak egyes fajokéi bőrsárgák.

27 (32) Feje és tora bőrsárga (világos sárgásbarna). E csoportba nagy fajok tartoznak (22—28 mm).

28 (29) Elülső szárnyán a ráncban nincsen sötét vonal, alapszíne vörösbe hajló barnásszürke. Rajzolata igen elmosódott : a sejtben 2 sötétebb folt van, a végén 1 pont, az érközti sötét vonalak halványak, a világos keresztsáv elmosódott és éles szögben megtört. Hátulsó szárnyának tőtere nagyon erősen kiugrik. Feje, tora és vállfedői sötét bőrsárgák, az ajak-

tapogatójának második ízén levő pikkelypamacsot egyenlő arányban fellépő barna és sárga pikkelyek alkotják ; csúcsíze sárga, 2 feketés gyűrűvel. 24—26 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. (Áttelel ?) Tápnövényei *Thapsia*-félék

[**veneficella** Z.]

29 (28) Elülső szárnyán a ráncban fekete vonal van.

30 (31) A ránc fekete vonala igen erős és villaszerűen kettéágazik. Elülső szárnya a csúcs felé szélesedik, rajzolata igen éles. Alapszíne világos bőrsárga, a mintázat barna. A sejtben 3 feketés pont van, amelyeket hosszanti sötét vonal köt össze. A világos keresztsáv éles szögben megtört, előtte és mögötte az erek között sötét vonalak fekszenek. A szárny legsötétebb része a tőtér és a ránc környéke. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnya sárgásszürke. Feje, vállfedői és tora bőrsárga. Ajaktapogatójának második íze belül sárga, kívül barna, sárgásan csillogó ; csúcsíze sárga, 2 éles, fekete gyűrűvel (24. ábra : B). 23—28 mm.

Európai, elő-ázsiai és észak-amerikai faj. Hazánkban is mindenütt előfordul. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Pastinaca sativa*

heracliana DE GEER

31 (30) A ránc fekete vonala alig látszik, egyszerű, nem villaszerűen elágazó. Alapszíne világos sárgásszürke. Elülső szárnya keskenyebb, mint az előző fajé. A rajzolati elemek elmosódottak, gyengék. A világos keresztsáv igen hegyes szögben törik meg, előtte az érközti sötét vonalak igen gyengék, sokszor hiányzanak. Rojtja szürkés, hátulsó szárnya világosszürke. Feje, vállfedői és tora bőrsárgás, némi szürke árnyalattal. Ajaktapogatója barnás, sárga árnyalattal, csúcsíze kétszer feketén gyűrűzött, hegye világos. 23—27 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI—IX. (Áttelel ?) Tápnövényei *Ferula*-félék

[**discipunctella** HS.]

32 (27) Feje és tora nem bőrsárga, hanem sötét színű (vöröses, barnás, szürkés). Kisebb fajok, rendszerint 22 mm fesztávolság alatt (kivéve a ***badiella*** HBN., ***libanotidella*** SCHLÄG. és ***corticinella*** Z. fajokat).

33 (46) Ajaktapogatójának csúcsíze sötét, közepén világos gyűrű van, azonkívül a hegye is világos (kétszer sötéten gyűrűzött).

34 (37) A világos keresztsáv igen éles szögben törik meg, a hegye egészen a szárny csúcsáig ér, az érközök fekete vonalai nagyon hosszúak, a mintázat uralkodó tényezői.

35 (36) Hátulsó szárnyának erezetében az $m_3 + cu_1$ ér igen hosszú nyélen ül (!), az m_2 ér pedig mindig velük egy pontból, a sejt alsó sarkából ered.

Elülső szárnyának alapszíne barnásvörös vagy sötét sárgásbarna, gyenge fehéres behintéssel (főleg a felső szegélyen és a tőtéren). A fekete vonalak erősek, hosszúak. Hátulsó szárnya világosszürke, az erek sötétek. Feje, tora és vállfedői sötét barnássárgák vagy szürkések. Ajaktapogatója sötét, belül sárgás, csúcsíze kétszer sötéten gyűrűzött. 18—22 mm.

Európai, észak-afrikai és észak-amerikai faj. Hazánkban főleg nedves jellegű területeken fordul elő. Repülési ideje július végétől tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Cicuta virosa*

nervosa HAW.

36 (35) Hátulsó szárnyának erezetében az m_3 és cu_1 ér egy pontból ered a sejt alsó sarkából, vagy ha kis nyélen ülnek is, de az m_2 ér tőlük mindig elválasztva, kissé feljebb ered. Elülső szárnyának alapszíne barnásvörös, fehér pikkelybehintéssel ; a szárny kissé szélesebb, mint az előző fajé, egyébként ahhoz nagyon hasonlít (25. ábra : A). 18—22 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban főleg nedves jellegű területeken (Kisbalaton, Velencei-tó környéke, Simontornya, Ócsa, Bátorliget) gyűjtötték. Repülési ideje szeptember elejétől tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye szintén a *Cicuta virosa*, valamint az *Oenanthe aquatica*

ultimella STT.

37 (34) A világos keresztsáv élesebb vagy tompább szögben megtört, hegye azonban sohasem ér a szárny csúcsáig.

38 (41) Kis fajok, 20 mm fesztávolság alatt.

39 (40) Elülső szárnyának tőterén a ránc kezdetéig terjedően erős, keskeny, fekete folt van, a sejt végén fekete petty. Alapszíne vöröses szürkésbarna, a fekete vonalak igen elmosódottak, sokszor alig látszanak vagy éppen hiányoznak. A világos keresztsáv élesen megtört, hegyes. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, vállfedői és tora ugyanolyan színű, mint elülső szárnyának alapszíne. Ajaktapogatója piszkos sárgásfehérrel kevert barnásszürke, csúcsízén 2 feketés gyűrűvel. A legkisebb *Depressaria*-fajok közé tartozik. 14—17 mm.

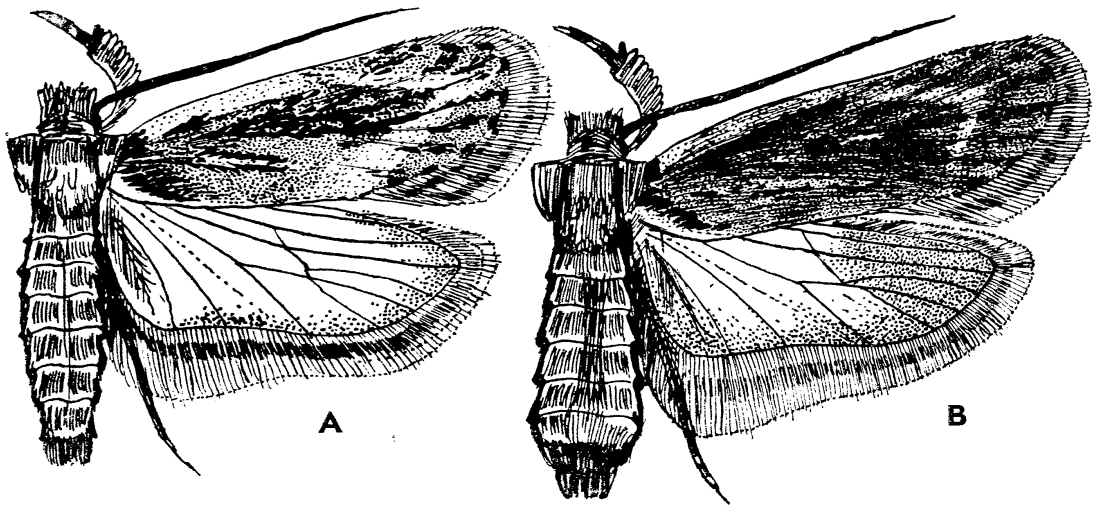

25. ábra. A : *Depressaria ultimella* STT. — B : *D. corticinella* Z. (Eredeti)

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Nádudvaron gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye az *Artemisia campestris*

artemisiae NICK.

40 (39) Elülső szárnyának tőterén nincsen fekete folt, a sejt végén fehér petty van. Alapszíne vörösesbarna, fehéres behintéssel. A fekete vonalak gyengék, de sűrűn következnek egymásra, a világos keresztsáv derékszögben megtört, a sejtvégi fehér pontot rendszerint fekete szín keretezi. Hátulsó szárnya szürke, tora vörösesbarna, feje szürkés. Ajaktapogatójának középső íze elöl sötétbarna, kívül 2 sötét folttal, csúcsíze sötét gyűrűvel. 16—19 mm.

Európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. (Áttelel ?) Tápnövényei *Chaerophyllum-* és *Anthriscus*-félék

[**Weirella** STT.]

41 (38) Nagyobb fajok, 20 mm fesztávolság fölött.

42 (43) Elülső szárnyán a felső szegély ugyanolyan színű, mint a szárny többi része. Alapszíne tompa barnásszürke, rajzolata alig van, csupán a sejtvégi fekete pont látszik jól. A ránc, a sejt és a keresztsáv két oldalán helyet foglaló fekete vonalak alig látszanak, a keresztsáv igen gyenge, és csupán néhány fehér pikkelyből áll, derékszögben megtört. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora kissé világosabb, mint elülső szárnyának alapszíne. Ajaktapogatójának második íze barnásszürke, csúcsíze piszkosfehér, 2 széles, fekete gyűrűvel. 21—24 mm.

Euráziai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. (Áttelel ?) Tápnövényei a *Pastinaca sativa* és *Heracleum*-félék (= *Uhrykella* FUCHS)

badiella HBN.

43 (42) Elülső szárnyán a felső szegély világosabb, mint a szárny többi része.

44 (45) Elülső szárnyának felső szegélye szélesen világos pirosasbarna, alapszíne sötétbarnás. A világos színezet gyakran a csúcstéren keresztül a külső szegélytérre is kiterjed. Töve kiterjedten feketésbarna, a feketés vonalak jól látszanak, a sejtben 2 sötét pont van, a sejtvégi pont erős. A világos keresztsáv hegyes szögben megtört, erőteljes. Hátulsó szárnya világosszürke, az erek sötétek. Feje, vállfedői és tora világos vörösesbarna, ajaktapogatójának második íze belül sárgás, kívül vöröses, a pamacs barnás ; csúcsíze vöröses, 2 fekete gyűrűvel. 24—30 mm.

Európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje augusztus végétől tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Libanotis pyrenaica* és a *Laserpitium latifolium*

[**libanotidella** SCHLÄG.]

45 (44) Elülső szárnyának felső szegélye rendszerint világos szürkésbarna, némi pirosas árnyalattal, alapszíne különben sötét vörösesbarna. Ha az alapszín kiterjed a felső szegélyre is, akkor mindig találhatók benne világos, szürkés vagy fehéres színű pikkelyek. Sötétebb, mint az előző faj, a

sejtben és az $r_{1,2}$ erek mentén erőteljes sötét vonalak fekszenek, a szegélytér sohasem világosabb, mint a szárny többi része. A fekete vonalak és a világos, külső keresztsáv éles, erősen megtört, hegyes. Hátulsó szárnya sötétebb szürke, mint az előző fajé. Feje és tora sötét vörösesbarna, vállfedőinek hegye világosabb. Ajaktapogatója sötét vörösesbarna, belül piszkosfehéres sárga ; csúcsízén 2 fekete gyűrű van (25. ábra : B). 23—26 mm.

Eddig csak Kisázsiában és a Balkán félszigeten találták. Hazánkban Budapesten és Isaszegen gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. (Áttelel ?) Tápnövénye ismeretlen

corticinella Z.

46 (33) Ajaktapogatójának csúcsíze sötét, csak a hegye világos. Ha ezen az ízen belül van is világosabb színű folt, az sohasem fogja körül gyűrűszerűen.

47 (50) Elülső szárnyán a sejt végén fehér pont van, amelyet több-kevesebb fekete pikkely keretez vagy határol.

48 (49) Tora (4—5 pikkely) fehér, szárnya hegyesebb, mint a következő fajé, a világos keresztsáv éles szögben megtörik. Alapszíne vörösesbarna, a fekete vonások a sejtben és a keresztsáv két oldalán erősek, tőtere alig sötétebb, mint a szárny többi része. Feje és tora vörösesbarna. Ajaktapogatójának második íze ugyancsak sötét vörösesbarna, belül világos ; csúcsíze fekete, hegye fehéres. 20—22 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Fenyőfőn gyűjtötték. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye az *Achillea millefolium*

olerella Z.

49 (48) Tora egyszínű vörösesbarna, szárnya kerekebb, mint az előző fajé, a világos keresztsáv egészen lekerekített, csak ritkán hegyes. Alapszíne vörösesbarna, a fekete vonások gyengébbek, mint az előző fajnál, a sejtvégi fehér pont igen erős, tőtere a felső szegélyre kiterjedően erősen elsötétedett. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora vörösesbarna, ajaktapogatója olyan, mint az előző fajé (26. ábra : A). 17—21 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban is mindenütt előfordul. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Chaerophyllum bulbosum* és *Anthriscus*-félék

albipunctella Hbn.

50 (47) Elülső szárnyán a sejt végén fekete pont van, amelyet elszórt fehér pikkelyek vesznek körül, de ezekből sosem áll össze fehér petty ; az uralkodó rajzolati elem a fekete pont.

51 (52) Elülső szárnyának vörösbarna alapszínét rendszerint elnyomja a fehér pikkelybehintés, olyannyira, hogy az alapszín tisztán csak (a tőtér felől kiindulva) a ránc alatt látható. A felső szegélyen, a sejtben és a ráncban egymás alatt 1—1 vastag, hosszanti irányú, fekete vonal fekszik ; a sejt

erős fekete pettyét a tő felől fehér szín határolja. A fehér keresztsáv tompaszögben megtört, majdnem lekerekített, fehér színe kiterjed a külső szegélytérre is. Az érközti sötét vonalak csak a keresztsávon belül (a tő felől) vannak meg, a csúcstérről hiányzanak. Rojtja világos sárgásszürke, hátulsó szárnya majdnem fehéres, áttetsző. Feje és tora világos vörösesbarna ; ajaktapogatójának második íze kívül ugyanilyen színű, belül fehéres ; csúcsíze sötét, hegye és belső része világos. 16—20 mm.

Az Alpokból és a Kárpátokból ismeretes. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart. Tápnövényei *Laserpitium*-félék, továbbá a *Meum athamanthicum* és a *Heracleum austriacum*

[Heydenii Z.]

52 (51) Elülső szárnyának alapszínében fehér vagy hamuszürke pikkelyzet főként csak a sejtben és a keresztsávban látható. Alapszíne sötét vörösbarna, a felső szegélyen élénken vörösebb. A fekete vonalak elmosódottak, rendszerint alig látszanak. A sejtben a 3 fekete pont rendszerint vonallá húzódott ki, a sejt végén álló pont nagy. A világos keresztsáv elmosódott ; fehér pikkelyekből áll, hegyes. Hátulsó szárnya sötétszürke, belül világosabb. Feje és tora vörösbarna. Ajaktapogatójának második íze vöröses, belül világos ; csúcsíze sötét, hegye vöröses, belül szintén van 1 nagyobb vörös folt (26. ábra : B). 15—19 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Pimpinella saxifraga* és a *P. major* (= *Reichlini* HEIN. és ssp. *hungarica* SZENT-IVÁNY)

pimpinellae Z.

6. nem : **Martyrhilda** CLARKE

Feje előreborulóan szőrözött, szeme viszonylagosan nagy. Csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója nagy, sarló alakban felgörbülő, második ízét rásimuló szőrök és pikkelyek vastagítják meg, elöl sekély, vályúszerű mélyedés van benne; csúcsíze rövid, hegyes, csak egyharmad olyan hosszú, mint a második íze (22. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen széles, csúcsa kihegye-

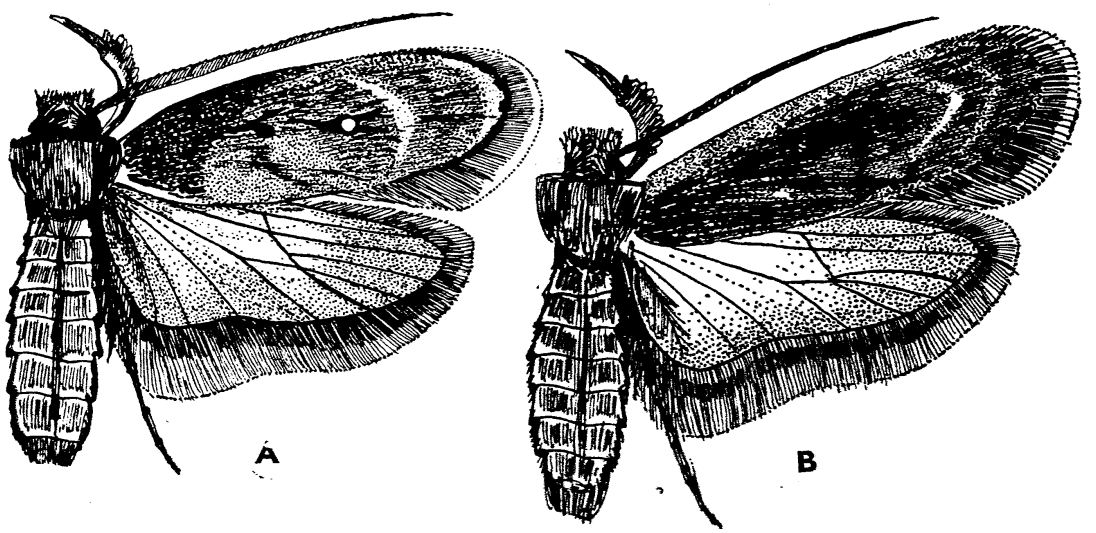

26. ábra. A : *Depressaria albipunctella* HBN. — B : *D. pimpinellae* Z. (Eredeti)

zettebb (a fonákról vizsgálandó!), mint a *Depressaria* HAW. nem fajaié. Erezetében az r_{4+5} nyélen ül, a felső szegélyen végződnek, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a cu_{1+2} nyélen ül és széles ívben meggörbülve hátrább ered, s a külső szögletnél végződik. Hátulsó szárnya egyenletesebben ovális, mint a *Depressaria* HAW. nemnél, mert tőtere kisebb, alig kiugró, sőt majdnem lekerekített. Erezetében az m_2 igen közel ered a sejt alsó sarkából lefutó $m_3 + cu_1$ erekhez (27. ábra : A).

Bár a nemhez legközelebb álló *Agonopteryx* HBN. nem fajainak ajaktapogatóján a második ízen eléggé elálló szőrözet van, akadnak közöttük olyanok is, amelyeken a szőrözet annyira az ízhez simul, hogy a *Martyrhilda* CLARKE fajok ízszerkezetéhez hasonlítanak. A döntő alaktani bélyeg, amely a két nem fajait egymástól elválasztja (az ivarszervi jellegzetességeken kívül !) a *Martyrhilda* CLARKE fajok ajaktapogatójának viszonylagosan igen rövid csúcsíze, amely csak egyharmad akkora, mint a középső íz, míg az *Agonopteryx* fajoknál a csúcsíz majdnem olyan, de legalább háromnegyed olyan hosszú, mint a második íz. Az ivarszervi vizsgálat természetesen biztosan eldönti a kérdést, mert a *Martyrhilda* fajok ivarszervében a sacculus felső szegélyén 2 hosszú, szétágazó hegyű függelék van, míg az *Agonopteryx* fajoknál csupán egy.*

A nembe aránylag csak kevés faj tartozik, amelyek a holarktikumban terjedtek el. Hazánkból eddig csupán 2 fajt ismerünk. Gazdaságilag közömbösek.

A lepkék a *Depressaria* HAW. és *Agonopteryx* HBN. nem fajaival ellentétben a mesterséges fény iránt igen érzékenyek. Éjszaka repülnek. E nem fajainak lepkéi nem telelnek át!

1 (4) Elülső szárnya szinte teljesen rajzolatmentes, alapszíne tojássárga vagy elefántcsontfehér, 1—2 apró fekete ponttal.

2 (3) Elülső szárnya élénk szalma-, illetve tojássárga, tőtere éles vonalban lemetszett, fekete. A sejtben (a szárny egyharmadánál és a sejt végénél)

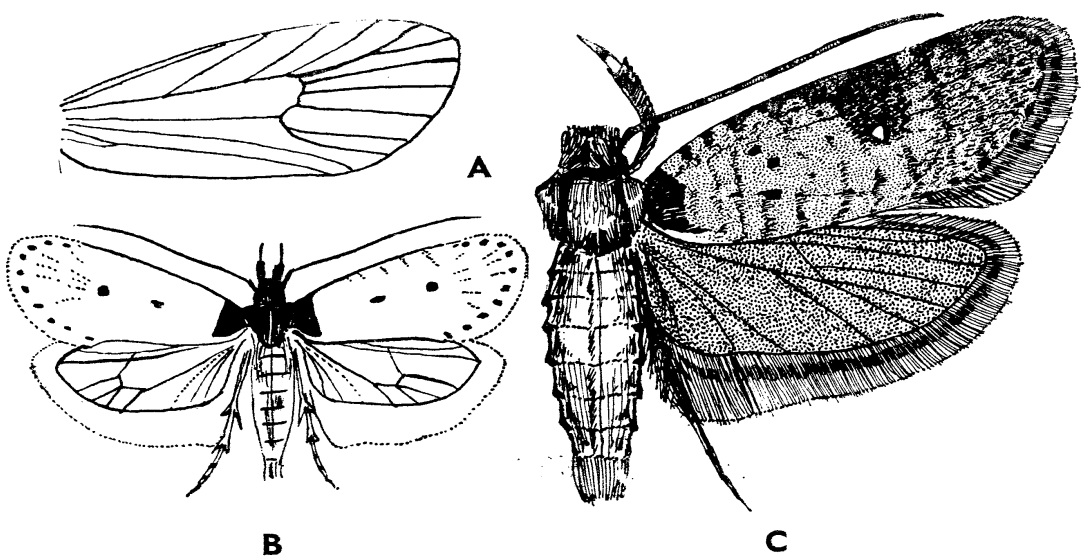

27. ábra. A : *Martyrhilda* elülső szárnyának erezete — B : *M. culcitella* HS. — C : *M. lutosella* HS. (Eredeti)

* Az ajaktapogató második ízének erősen rásimuló szőrözete alapján a *Martyrhilda* CLARKE nembe sorolhatnánk a következő fajokat : *furvella* TR., *doronicella* WCKE., *petasitis* STNDF., *liturella* HBN., *hypericella* HBN., *impurella* TR., de az ajaktapogató ízeinek méretarányai és az ivarszerv szerkezete az *Agonopteryx* HBN. nembe utalja őket.

1—1 éles, fekete pont van. A rojt tövénél (az erek végződése mentén) alig kivehető fekete pontok fekszenek. Hátulsó szárnya szürke, tőtere fehéres. Feje és tora koromfekete. Ajaktapogatója sötétbarna, csúcsíze világossárga, kívül a hegyéig barna. A nem legkisebb hazai faja (27. ábra : B). 16—18 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Nadapon gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Chrysanthemum corymbosum*

culcitella HS.

3 (2) Elülső szárnya világos csontfehér vagy elefántcsontsárgás. A sejtben (a szárny egyharmadánál és a sejt végén) 1—1 sötét pont van, s ugyancsak 1 pont van a ráncban is, kissé messzebb a tőtől, mint a sejt első fekete pontja. A tőtéren, a felső szegély mentén és a csúcstérben igen finom, barnás beporzás látható. Sokat repült példányok rajzolatlan elefántcsont-színűvé kopnak. Feje és tora olyan színű, mint elülső szárnya. Hátulsó szárnya áttetsző, világosszürke. Elülső szárnyának fonákján sűrű, sötét pikkelybehintés van. Ajaktapogatója csontszínű, második ízén kívül sötét barnásszürke behintés látható. 20—25 mm.

Magyarországon kívül eddig csak Bécs mellett gyűjtötték. Hazánkban a molyhostölgyes karsztbokorerdők és tisztások jellegzetes faja, ahol nagy számban lép fel. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen (!) (=*Gozmányi* BALOGH)

Preisseckeri RBL.

4 (1) Elülső szárnyán több rajzolati elem van, alapszíne sötétebb.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, igen sok hamuszürke behintéssel, amely széles sávban a felső szegély mentén és a külső szegély terében helyezkedik el. Hamuszürke továbbá az igen éles szögben megtört keresztvonal is, valamint egy nagy folt a ránc vége fölött. A legsötétebb a tőtér. A sejt végénél feketés pont van. Rojtjának töve barna, kifelé szürkés, világos. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora barnával kevert hamuszürke. Ajaktapogatójának második íze belül fehéresszürke, kívül és elöl barna, a végén hamuszürke gyűrű van ; csúcsíze hamuszürke, közepén és végén sötét gyűrűvel. 20—25 mm.

Észak-európai faj, amelyet Németországban és Karinthiában is megtaláltak. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

[ciniflonella Z.]

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne sötét sárgásszürke vagy vörösessárga, vörösesbarna, illetve barna.

7 (10) Elülső szárnyán a sejt végén erős és határozott körvonalú fehér pont van, amelyet sötétbarna pikkelyek kereteznek.

8 (9) Elülső szárnyának alapszíne vöröses bőrsárga. Tőtere és felső szegélye közvetlenül a sejtvégi fehér pont fölött széles terjedelemben sötétbarna ; ugyanilyen sötétbarna behintés látható — többé-kevésbé szabálytalan

keresztvonalkák alakjában — az egész szárnyfelületen. Ezért mintázata összhatásában márványozottnak mondható. Rojtja sárgásbarna. Hátulsó szárnya sötétszürkés. Feje, vállfedői és tora vöröses bőrsárga. Ajaktapogatójának második íze belül piszkosfehér, kívül és elöl barna; csúcsíze sárga, közepén széles, barna gyűrűvel (27. ábra : C). 19—23 mm.

Dél-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[lutosella HS.]

9 (8) Elülső szárnya a csúcsa felé erősen kiszélesedik, alapszíne vörösesbarna, finom sötét behintéssel, ami a szárnyat márványozottá teszi. A felső szegélyen apró sötét és fehér pontok váltakoznak egészen a csúcsig, ahol 4 nagyobb fehér ékecske fekszik. A sejtvégi pont fehér, apró. A külső pontsor (az erek végződésén elhelyezkedő apró, sötét pontok) íve a csúcsnál kihegyesedik. Hátulsó szárnya világosszürke, áttetsző. Tarkója, tora, vállfedői és tőterének eleje hamuszürke, világos. Feje sötétebb. Ajaktapogatója világosszürke, második íze kívül barna. 21—26 mm.

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[hepatariella Z.]

10 (7) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen fehér pont, csak 1 fekete petty, amely fölött sötét árnyék húzódik végig. Alapszíne sárgásszürke. A rán[illegible] felénél 1 fekete pont látható, felette kifelé még egy. Tőtere és a szárny felső része sötéten behintett, a felső szegély csúcs felé eső felét és a külső szegélyt sötét pontok tarkítják. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Szárnyainak fonákja szürke, a felső szegélyek és a csúcsterek erős szürke behintésűek. Feje és tora porszürke. Ajaktapogatójának második íze porszürke, hegyén fekete gyűrű van; csúcsíze sárgásszürke, tövénél fekete gyűrű látható. Rajzolata általában hasonlít az *Agonopteryx putridella* SCHIFF. rajzolatához. 17—19 mm.

A Szovjetunió délnyugati részeiről ismeretes faj, amelynek 1 példányát gyűjtötték Érmihályfalván is. Hazánkban még nem fogták, de előfordulása Debrecen környékén vagy Ohaton valószínű. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

[praeustella RBL.]

7. nem : Agonopteryx HBN.

Feje előreborulóan szőrözött, szeme viszonylagosan nagy, csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója nagy, felmeredő, sarló alakú, második ízén kissé elálló pikkelyzettel, amely az ízet megvastagítja, elöl vályúszerű bemélyedéssel. A második íz hosszabb, mint a *Depressaria* HAW. nem fajainak második íze, csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz, de legalább háromnegyed olyan hosszú (a *Martyrhilda* CLARKE nemnél a csúcsíz csupán kb. egyharmada a második íz hosszának) (22. ábra : C). Elülső szárnya egyenletesen széles, csúcsa éles (fonákoldaláról vizsgálva !). Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a felső szegélyen végződnek, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a cu_{1+2} mindig nyélen ül (ez a bélyeg biztosan elválasztja e nem fajait a *Depressaria* HAW. nem fajaitól),

ívben meghajlottak. Hátulsó szárnya trapezoid alakú, tőtere kevésbé kiugró, mint a *Depressaria* HAW. nem fajaié, szélesebb, mint az elülső szárnya. Erezetében az m_2 közel van az egy pontból eredő $m_3 + cu_1$ érpárhoz, de tőlük mindig elkülönülten ered (28. ábra : A).

Sárga és sárgás alapszínű fajok csak az *Agonopteryx* HBN., és a *Martyrhilda* CLARKE nemekben fordulnak elő, a *Depressaria* HAW. nemben nem. Ugyancsak az *Agonopteryx* HBN. nembe tartozik egy másik nagy fajcsoport, amelynek alapszíne vöröses, májszínű vagy barnásvörös, és mintázatuk csupán a sejt végén fekvő finom fehér pontból áll. Gyakori rajzolati elem még a sejt egyharmadában és alatta (de kissé távolabb a tőtől) a ráncban található 1—1 fekete pont, amelyet ferde pontpárnak nevezünk. A tő és felette a felső szegély kis darabja rendszerint világosabb árnyalatú, mint az alapszín; ez az eldőlt L-betűhöz hasonló minta szintén jellegzetessége e nemnek. A külső szegély mentén az erek végződését apró fekete pontok jelzik ; ez az ún. külső pontsor. Elhelyezkedésének miként je (ívelt, megtört stb.) rendszerint a fajra jellegzetes, jó határozó bélyeg.

Bár a fajok színezete és rajzolata alapján több nagy csoport különböztethető meg, az átmeneti alakok miatt a határozókulcsot nem lehetett e jellegzetességekre alapítani. A kulcs az ajaktapogató csúcsízének gyűrűzöttsége, illetve rajzolatmentessége alapján készült. Ha kopott példányok meghatározására teszünk kísérletet előbb az egyik, majd a másik bélyegcsoport alapján, az egyik esetben a meghatározás sikerülni fog, a másikban áthidalhatatlan ellenmondásba keveredünk.

Az igen sok fajt felölelő nem az egész holarktikumban elterjedt. Hazánkból eddig 29 fajt mutattak ki.

Hernyói főleg ernyős és fészkes virágzatú növényeken élnek, de előfordulnak pillangós virágzatúakon stb. is. Gazdasági kártevő nincsen közöttük.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt csak mérsékelten érzékenyek. Inkább a sík és dombvidékek, mint a magas hegységek lakói, főleg a száraz és meleg területeket kedvelik. A lepkék áttelelnek, az avarból, összehordott rőzséből, kukoricaszárakból, zsúpfedélből stb. könnyen kopogtathatók.

1 (36) Ajaktapogatójának csúcsíze teljesen egyszínű, nincsen rajta sötét gyűrű, legfeljebb (egyes fajoknál) az íz hegye fekete.

2 (21) Elülső szárnyán a sejt végén fekete pont van. Ez a pont néha pettyszerűen nagy, néha egészen apró. Ha hiányzik is, soha sincsen a helyén

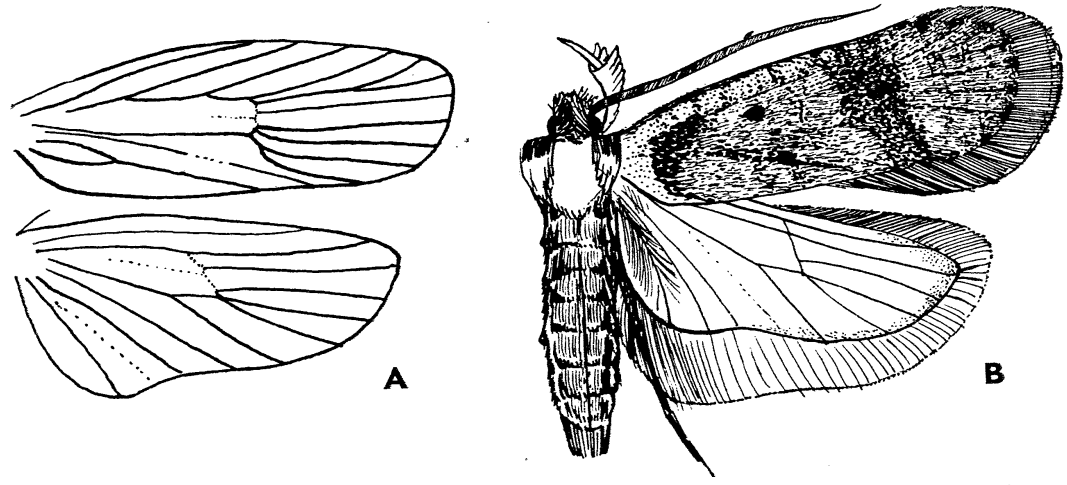

28. ábra. A : *Agonopteryx* erezete — B : *A. angelicella* HBN. (Eredeti)

fehér pont vagy petty. A fekete pontban nincsenek fehér pikkelyek sem, azaz a fekete pont nem apró „szemfolt".

3 (4) A sejtvégi pont nagyon erős, viszonylagosan nagy, s olyan sötét árnyék közepén fekszik, amely a felső szegély feléről kiindulva ferdén a külső szögletig tart (ez a ferde keresztsáv vagy árnyék ebben a nemben igen ritka rajzolati elem). Elülső szárnyának alapszíne élénk okkersárga, amely helyenként pirosas, a legtisztábban közvetlenül a tőnél észlelhető, ahonnan a felső szegélyig terjed (ez az eldőlt L betűhöz hasonló rajzolati elem az egész nemnek egyik jellegzetessége). A sejt egyharmadában és alatta, kissé kijjebb, a ráncban van a fekete pontpár; az alsó pont néha hiányzik. A tő- és csúcstéren legtöbbször durva, barna pikkelybehintés lép fel. Néha a ferde, keresztirányban lefutó árnyék is hiányzik. A külső pontsor egyenletesen ívelt. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora bőrsárga, ajaktapogatója sárga, második íze kívül kissé barnás (28. ábra : B). 17—19 mm.

Közép- és észak-európai faj. Hazánkban Ócsán gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Angelica*-félék, továbbá az *Eupatorium cannabinum*, *Heracleum*-félék stb.

angelicella HBN.

4 (3) A sejtvégi fekete pont apró, a sötét ferde keresztsáv vagy árnyék hiányzik.

5 (8) Elülső szárnyának közepén nagy, barna folt van.

6 (7) A barna folt a sejtvégi fekete pont alatt terül el. Elülső szárnyának alapszíne igen világos okkersárga; a ferde pontpár első pontja erős, az alsó (a ráncban) igen elmosódott, esetleg hiányzik, néha viszont széles barna árnyék helyettesíti. A külső pontsor íve a csúcsnál kihegyesedik. Hátulsó szárnya fehér, legtöbbször ezen is van pontsor, éspedig a rojt tövénél. Feje, tora és vállfedői ugyanolyan színűek, mint az elülső szárnya; második tapogatóízének pikkelycsomója igen erősen előreáll; emlékeztet a *Horridopalpus* HANNEM. nem pikkelycsomójának szerkezetére. 20—23 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Kaposvárott és Máriabesnyőn gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart. Áttelel. Tápnövényei *Centaurea*- és *Scabiosa*-félék

flavella HBN.

Változata:

1. Elülső szárnyán néha erős, barna pontbehintés lép fel; ilyenkor az alapszín halványabb, szalmasárgás var. **Sparrmanniana** F.

7 (6) A barna folt a felső szegély közepe alatt, a sejt vége fölött terül el. Elülső szárnyának alapszíne tompa okkersárga, sötétebb, mint az előző fajé. A felső szegély külső részén és a csúcstér elején sötét pikkelybehintés látható. A ferde pontpárból rendszerint csak a felső pont van meg, a sejtvégi igen gyenge. A külső pontsor rendszerint hiányzik, rojtja azon-

ban a külső szegélyen sötét, míg az előző fajé olyan, mint az alapszín. Feje, tora, vállfedői és tőtere világos okkersárga, ajaktapogatója fehéres okkersárga, második ízének pikkelypamacsa kicsi, egyforma széles (29. ábra : A). 19—23 mm.

Európai (és kanadai) faj. Hazánkban Kaposvárott és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. (Áttelel ?) Tápnövényei *Genista-* és *Sarothamnus*-félék

costosa HAW.

8 (5) Elülső szárnyán nincsen nagykiterjedésű barna folt, legfeljebb a ráncban látszik egy sötét, hosszanti árnyék (*pallorella* — *subpallorella* csoport).

9 (10) Elülső szárnyán a rajzolat uralkodó tényezője a sejt és a sugárerek, amelyek erősen elsötétedtek. Alapszíne tompa sárgásszürke, többkevesebb feketés pikkelybehintéssel. Az erek sötét színe néha igen erős, s velük együtt a sejt is jelentős mértékben elsötétedhet, néha viszont a feketés szín csak a sugárerekre és a sejt alsó határára szorítkozik. A ferde pontpárból a felső pont erős, az alsó néha hiányzik vagy alig látszik, akárcsak a sejtvégi pont. A külső pontsor kereken ívelt. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, vállfedői és tora sötét sárgásszürke, tora néha feketés. Ajaktapogatója olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne, második íze kívül sötét ; csúcsízének hegye egyes példányoknál fekete. 20—24 mm.

Nyugat- és délnyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye az *Ulex europaeus*

[umbellana STPH.]

10 (9) Elülső szárnyán az erek nem sötétedtek el, legfeljebb egyes példányoknál a középső ereken van némi sötét behintés.

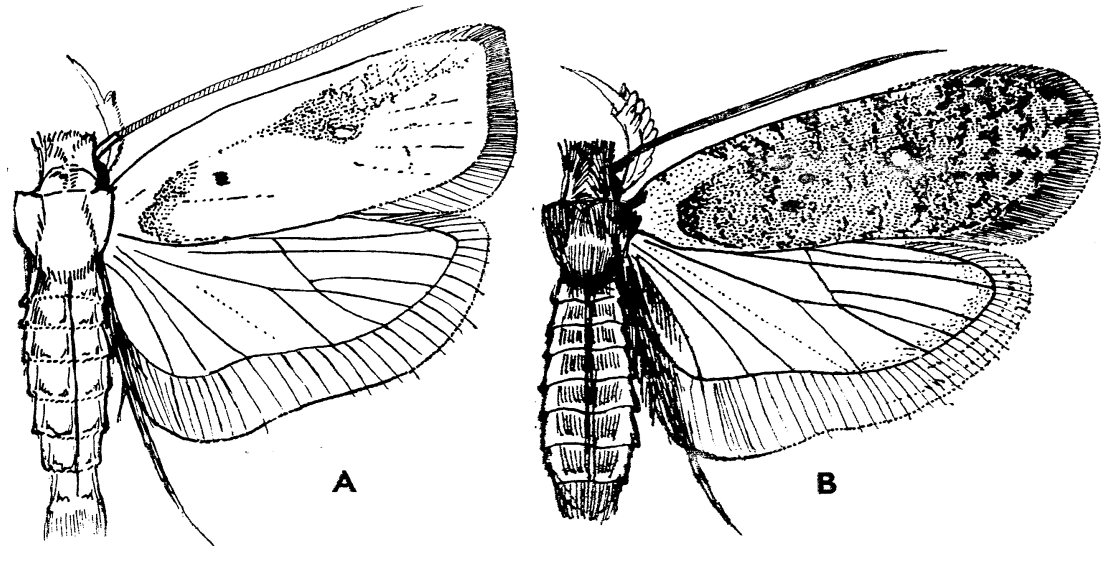

29. ábra. A : *Agonopteryx costosa* HAW. — B : *A. adspersella* KOLL. (Eredeti)

11 (12) Elülső szárnyán a belső szegélyről (közel a tőhöz) a ráncon keresztül és a sejten túl viszonylagosan széles sötét árnyék fut végig. Az alapszín világos fakósárga, többé-kevésbé sűrű, szabálytalan, sötét pikkelybehintéssel (ez utóbbi barna és sohasem vöröses). A ferde pontpárból rendszerint csak a felső pont látható ; a sejtvégi pont többnyire erős. A külső pontsor a csúcsnál kissé kihegyesedő ívet alkot. Hátulsó szárnyának színe a világosszürke és a fehér között ingadozik. Feje, vállfedői és tora sötét sárgásszürke. Ajaktapogatója világossárga, második ízén igen erős pikkelypamacs van, amelynek alakja emlékeztet a *Horridopalpus dictamnellus* Tr. pamacsára, de nem olyan nagy. (Ebben a csoportban csak a rokon *flavella* Hbn. fajnak van hasonló szerkezetű ajaktapogatója). Csúcsízének a hegye néha sötétes. 22—26 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Centaurea-*, *Arctium-* és *Serratula*-félék

pallorella Z.

Változata:

1. A behintés sötétebb, főleg az ereken; a sötét árnyék a belső szegélyen és a ráncon elmosódott, de mindig megvan, és ha a fény megfelelő szögből esik a szárnyra, mindig látható

ssp. **subpallorella** Stgr.

12 (11) Elülső szárnyán soha sincs olyan sötét árnyék, amely a belső szegélyről a ráncon át a sejten túlra terjed.

13 (14) Hátulsó szárnya sötétszürke. Elülső szárnyának alapszíne sárgás porszürke, elég világos. A ferde pontpár között a felső ponthoz közelebb, de tőle kijjebb még 1 apró fekete pont van; a sejtvégi pont erős. A csúcstérben és a külső szegélytérben gyenge sötét pikkelybehintés látható (de csak gondos vizsgálat esetén), amely többnyire csak az ereken helyezkedik el. A külső pontsor a csúcstéren kereken ívelt. Hátulsó szárnyának rojtja világos fehéresszürke. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója olyan színű, mint elülső szárnyának alapszíne, sőt a tapogató egy kissé még világosabb és teljesen rajztalan. 15—17 mm.

Franciaországi és romániai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. (Áttelel ?) Tápnövénye a *Ferula nodiflora*

[**nodiflorella** Mill.]

14 (13) Hátulsó szárnya világosszürke vagy fehéresszürke, de sohasem élénk sötétszürke.

15 (18) Elülső szárnyán a külső pontsor hiányzik vagy alig kivehető, legfeljebb 1—2 pontból áll.

16 (17) Elülső szárnyának alapszíne fakósárga, némi pirosas árnyalattal, töve és felső szegélyének eleje világos sárgásszürke. A szárny nagy részét finom, sötét pikkelybehintés fedi, a ferde pontpár megvan, de a sejtvégi fekete pont rendszerint hiányzik ; helye azonban ilyenkor sem fehér,

hanem az alapszín borítja. A külső pontsorból csak 2—3 pont maradt meg a középső erek végénél. Hátulsó szárnya világosszürke. Vállfedői és tora olyan színű, mint elülső szárnya, fején nincsen barna pikkely. Ajaktapogatója sárga, második íze kívül barna, csúcsíze rajzolat nélkül. 19—22 mm.

Euráziai és észak-afrikai faj. Hazánkban Uzsán gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Sarothamnus-* és *Genista*-félék

atomella HBN.

17 (16) Elülső szárnyának alapszíne élénk okkersárga. A ferde pontpár megvan, a sejtvégi pont erős, a felső szegélyen a csúcsig apró, sötét horgocskák ülnek. A külső pontsor egészen elmosódott, alig kivehető. Hátulsó szárnya csillogó fehéres színű. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint elülső szárnyának alapszíne, tora kissé szürkés. Ajaktapogatója okkeres, második íze kívül barnás, csúcsízének hegye feketés. 23—24 mm.

Eddig csak Dalmáciában gyűjtötték. Hazánkban még nem találták, de lehet, hogy a déli vidékeken előfordul. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

[**crassiventrella** RBL.]

18 (15) Elülső szárnyán a külső pontsor jól látható, erős.

19 (20) Elülső szárnyának alapszíne csontsárga, a ferde pontpár és a sejtvégi pont között egy negyedik pont is van. Az alapszínt több-kevesebb sötét behintés fedi; tőtere sötét, meredek vonal határolja, a tő és a felső szegély eleje világos. A külső pontsor erős, íve a csúcsnál kihegyesedik. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne; ajaktapogatójának második ízén kívül sötét behintés látható. 17—19 mm.

A Baltikumból („Litvánia") és Szászországból ismeretes faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. (Áttelel ?) Tápnövénye a *Cnidium dubium*

[**quadripunctata** WCKE.]

20 (19) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke. A sejt végén fellépő pont, amennyiben megvan, közel esik a ferde pontpárhoz. A szárny felületén igen finom, sötét pikkelybehintés látható, tőtere nem világosabb a szárny többi részénél, a pontok erősek, az alsó rendszerint gyengébb vagy hiányzik, a külső pontsor kereken ívelt, pontjai nagyok. Hátulsó szárnya világosszürke. Tora és vállfedői olyan színűek, mint az elülső szárny alapszíne; feje és ajaktapogatója tompa okkersárgás, második íze kívül szürkés. Igen hasonlít a rokon *adspersella*-csoport fajaihoz, de ajaktapogatójának csúcsíze teljesen rajzolatlan. 22—24 mm.

Ausztriában és Svájcban gyűjtötték, hazánkban még nem. Repülési ideje VII. (Áttelel ?) Tápnövényei a *Siler aquilegium* és a *Laser trilobum*

[**silerella** STT.]

21 (2) Elülső szárnyán a sejt végén fehér pont van, amelyet néha erős fekete szín keretez („szemfolt").

22 (23) Ajaktapogatójának második ízén erős és előremeredő, majdnem háromszög alakú pikkelybozót van, amely a *Horridopalpus* HANNEM. bozótjához hasonlít, de nem olyan nagy. Elülső szárnyának alapszíne sárga, némi pirosas árnyalattal. A ferde pontpár közül a felső határozott, jól kivehető, az alsó árnyékszerűen elmosódott vagy hiányzik. A sejtvégi fehér pontot fekete szín keretezi, és néha még előtte is fekszik egy apró fehér pont a sejt közepe táján. Egyes példányoknál még halvány, ferde árnyék is látható, amely keresztsávként húzódik át a szárnyon a felső szegély felétől a külső szögletig (mint a rokon *angelicella* HBN. faj esetében). A külső pontsor igen elmosódott, alig kivehető, s ugyancsak gyér a szárny sötét pikkelybehintése is. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója ugyanolyan színű, mint elülső szárnyának alapszíne. Ajaktapogatójának második ízén a pikkelyzet kívül gyengén elsötétedett. 16—20 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. (Áttelel ?) Tápnövénye ismeretlen

[irrorata STGR.]

23 (22) Ajaktapogatójának második ízén nincsen bozótszerű pikkelycsomó, a pikkelyek szabályosan az ízhez simulnak.

24 (31) Elülső szárnyának alapszínében soha nincsen határozottan kivehető sárgás színelem, alapszíne húspirossal árnyalt szürke, világosszürke vagy porszürke, esetleg tiszta barnásvörös.

25 (28) Kisebb fajok, fesztávolságuk 14—18 mm.

26 (27) Elülső szárnyának alapszíne élénk barnásvörös. A ferde pontpár között a sejtben egy harmadik apró pont is van, amely közelebb áll a felsőhöz. A sejtvégi fehér pont erős, feketével keretezett. A felső szegélyen fekvő sötét horgocskák elmosódottak, eléggé beleolvadnak a sötét alapszínbe. A külső pontsor kereken ívelt. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, vállfedőinek vége, tora és elülső szárnyának töve sárgás. Ajaktapogatójának második íze kívül sötét, csúcsíze teljesen egyszínű sárga. Igen hasonlít a *cnicella*-csoport fajaihoz, de azok ajaktapogatójának csúcsíze kétszer sötéten gyűrűzött. 14—18 mm.

Európai faj. Hazánkban Fenyőfőn gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Peucedanum oreoselinum* és *cervaria*, valamint a *Selinum carvifolia* és a *Libanotis pyrenaica*

parilella TR.

27 (26) Elülső szárnyának tőtere és a vele közvetlen kapcsolatban álló felső szegély töve nem világosabb, mint a szárny többi része. Alapszíne porszürke, némi fakó (sárgás) csillogással. A ferde pontpár elhelyezkedése igen ferde, néha hiányzanak. A sejtvégi pont igen kicsi, fehér, legtöbbször csak külső fekete kerete van meg. A felső szegélyen a csoportra jellegzetes apró, sötét foltok hiányzanak, a külső pontsor elmosódott, többé-kevésbé kereken ívelt. Hátulsó szárnya világosszürke, a szegély mentén sötét. Feje és tora sárgásszürke, arca igen világos. Ajaktapoga-

tója kívül világosbarnás, belül fehéres, csúcsize világos porszürke. 15—18 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Daucus carota*

rotundella Dgl.

28 (25) Nagyobb fajok, fesztávolságuk 21—28 mm.

29 (30) Elülső szárnyán a ferde pontpár tagjai csaknem függőleges vonalban helyezkednek el; a két pont között a felsőhöz jóval közelebb, de tőle kifelé a sejtben még 1 nagy, sötét pont van, amely a felsővel gyakran nagy folttá egyesül. A sötét behintés igen gyér, alig látható. A felső szegély horgocskái gyengék, a sejtvégi fehér pontnak kívülről erős, fekete kerete van. Külső pontsora majdnem teljesen hiányzik. Tőtere és a felső szegély töve világosabb színű, mint a szárny húspiros árnyalattal borított szürke alapszíne. Feje, vállfedői és tora olyan világos, mint a tőtér; éppúgy ajaktapogatója is, de ez utóbbi második ízének szőrözete kívül sötét. 23—25 mm.

Franciaországban, Tirolban és Jugoszláviában gyűjtötték. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VIII. Tápnövénye a *Peucedanum cervaria*

[**cervariella** Const.]

30 (29) Elülső szárnyán a ferde pontpár kevésbé meredek, a közöttük álló harmadik pont soha sem olvad össze a felsővel, tőle mindig elég távol van. A sötét behintés erős és a sejt alsó részének kivételével az egész szárnyra kiterjed. A felső szegély sötét horgai erősek, a sejtvégi fehér pont sötét kerete széles, erős. Külső pontsora jól látható, íve a szárny csúcsában kissé kihegyesedő. Alapszíne világos, sokszor fehéresszürke, főleg a tőtéren és a felső szegély mentén. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint a tőtere. Ajaktapogatójának második íze kívül barnás (29. ábra : B). 21—28 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten, Simontornyán és Csornán gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. (Áttelel ?) Tápnövényei a *Bupleurum falcatum*, *Meum athamanthicum* és az *Athamantha cretensis* (= *amanthicella* Hein.)

adspersella Koll.

31 (24) Elülső szárnyának alapszínében mindig határozott sárga színezet van, barnással vagy vörössel keverve.

32 (33) Kisebb faj, mint a következők : 16—19 mm. Elülső szárnyán a sugárereken fekete vonalak fekszenek. Alapszíne a sötét barnássárgától a világos sárgásbarnáig terjed, a sárgás szín a legtisztábban a ránc környékén lép fel. A sötét, barnás színelem széles, hosszanti mezőként főleg a sejtben és a csúcstéren látható, és ebből különösen élesen válnak ki a sugárerek sötét vonalai (néha a középsőereken is van sötét behintés). Egészen sötét példányok színe sötét csokoládébarna, szinte ibolyás fényűek, némi sárgával elegyítve. A ferde pontpár éles, az alsó pont

vonallá húzódott ki, közöttük a sejtben egy harmadik pont is van. A sejtvégi fehér pont éles, kerete sötét. A külső pontsor igen erős, határozott, szabályosan kerek. Hátulsó szárnya erősen vagy mérsékelten sötétszürke. Feje, vállfedői és tora világos vagy sötét sárgásbarna, ajaktapogatója fakósárga, kívül barnás.

Közép-európai faj, amelyet az Urál hegységben is megtaláltak. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. (Áttelel ?) Tápnövénye a *Peucedanum officinale*

[**putridella** SCHIFF.]

33 (32) Nagyobb fajok, mint az előző : fesztávolságuk 19—23 mm ; erezetükön soha sincsenek sötét vonalak.

34 (35) Elülső szárnyának csúcsa határozottan hegyes, a sejtvégi fehér pont előtt a sejtben még 1 fehér pont van. Alapszíne tompa okkersárga, barnásvörös behintéssel, amely sötét példányoknál majdnem teljesen elfedi a sárga színt. Világosabb példányoknál a sötét behintés a tőteret lezáró keresztsávra és a csúcstérre korlátozódik. A ferde pontpár között még 1 pont van, de ez tőlük kissé kifelé helyezkedik el ; az alsó pont néha vonallá húzódott ki. A sejtvégi 2 fehér ponton keresztül ferde, sötét árnyék húzódik a felső szegély felétől a külső szögletig úgy, mint a rokon *anglicella* HBN. és *irrorata* STGR. fajoknál. Az ereken a sötét behintés néha erősebb, de ilyen esetben sem alkot határozott vonalat. A külső pontsor éles, a pontok vonalakká húzódtak ki, íve a csúcsban hegyes. Rojtjának vége a csúcs körül a felső szegélyből derékszögben megtörve megy át a külső szegélybe. Feje, tora és vállfedői világossárgák, tora kissé pirosas. Ajaktapogatója sárgás, második íze kívül barna. 19—23 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye az *Astrantia major*

astrantiae HEIN.

35 (34) Elülső szárnyának csúcsa határozottan lekerekített, a sejt végén csak 1 fehér pont van. Különben minden részletében hasonlít az előző fajhoz. 19—22 mm.

Ausztriában és Dél-Európában (valamint Marokkóban) fordul elő. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. (Áttelel ?) Tápnövénye a *Siler montanum*

[**alpigena** FREY ssp. **Ragonoti** RBL.]

36 (1) Az ajaktapogató csúcsízén mindig van rajzolat. Az íz rendszerint világos, közepén (lásd 38. sorszámtól kezdve) vagy a csúcsa felé (lásd 55. sorszámtól kezdve) teljes sötét gyűrű van ; sok fajnál a középső sötét gyűrűn kívül a csúcsíz tövén is fellép egy sötét, bár olykor nem teljes gyűrű (lásd 58. sorszámtól kezdve) ; esetleg csupán a csúcsíz tövénél van sötét gyűrű (lásd 97. sorszám), illetve az csak az íz belső oldalán látható ; esetleg az íz külső oldalát futja be sötét színezet (lásd 93. sorszám), amelyből azonban nem alakul ki határozott alakú mintázat.

37 (58) Ajaktapogatójának csúcsíze világos színű (rendszerint sárga), rajta 1 jól kivehető, határozott körvonalú, teljes, sötét gyűrű van.*

38 (55) A sötét gyűrű megközelítő pontossággal az íz közepén foglal helyet.

39 (48) Elülső szárnyának rajzolati elemei közül a legfeltűnőbb vagy egy széles, meredek lefutású keresztsáv, vagy egy nagy, sötét folt a felső szegély alatt, illetve a sejtben (a ferde pontpár felső pontja és a sejtvégi pont között).

40 (41) Elülső szárnyának legfeltűnőbb rajzolati eleme egy széles, meredek keresztsáv, amely a felső szegély közepéből indul ki, és egyre szélesedve a belső szegélyig ér, ahol teljesen szétfolyik, és az egész szegélyre kiterjed. A keresztsáv színe vörösesbarna, a szárny alapszíne okkersárga, benne vörösesbarna színű, apró, függélyes irányú és szabálytalanul elrendezett keresztvonalkák vannak, úgyhogy a szárnyfelületnek a keresztsávon kívül fekvő sárga részei összhatásukban márványzottnak tűnnek. A keresztsávtól a tőtér felé eső sárga mező tojás alakú. A ferde pontpárból csak a felső pont maradt meg, a sejtvégi viszont erős és megnyúlt. A külső pontsor hiányzik, a rojtban 2 sötét választóvonal van. Feje sárga, vállfedői és tora sárga vagy sötétbarna, hátulsó szárnya sötétszürke. Ajaktapogatója fakósárga, második íze kívül sötét, csúcsízének közepén (elöl néha nyitott) sötét gyűrű van (30. ábra : A). 18—22 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Doronicum austriacum*

doronicella Wcke.

41 (40) Elülső szárnyán nincsen széles, sötét keresztsáv ; a rajzolat legkiemelkedőbb eleme egy sötét folt.

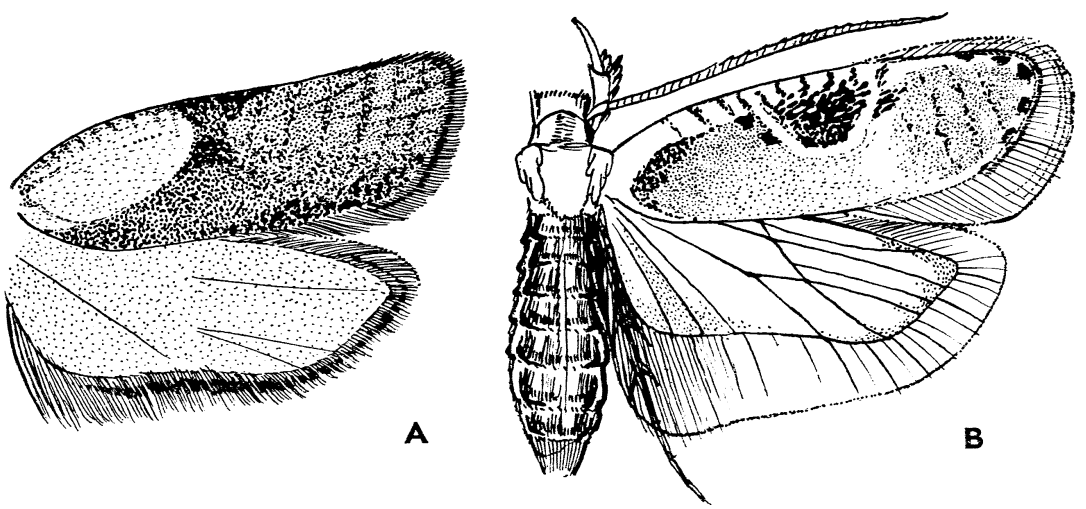

30. ábra. A : *Agonopteryx doronicella* Wcke. elülső és hátulsó szárnya. — B : *A. Alstroemeriana* Cl. (Eredeti)

* Az ebbe a csoportba tartozó *doronicella* Wcke. és *incarnatella* Z. faj egyes példányain az ajaktapogató gyűrűje elöl nyitott.

42 (45) A sötét folt a felső szegélyen vagy alatta foglal helyet.

43 (44) A sötétbarna folt két kis, árnyékszerű karral a felső szegélyig ér, különben egész terjedelmével alatta foglal helyet. Tőle kétoldalt helyezkedik el a sejt 2 erős fekete pontja: a ferde pontpár megmaradt felső pontja és a sejtvégi pont. Alapszíne világossárga, a felső szegély mentén és a csúcstér elején apró, sötét pikkelyek borítják. A külső pontsor pontjai viszonylagosan nagyok, ívük a csúcsnál éles szögben megtörik. A szárny csúcsa hegyes, rojtja világossárgás. Hátulsó szárnya fehéres, rojtja fehér. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója sárga, csúcsízének közepén fekete gyűrű van. 20—24 mm.

Ausztriában és Csehszlovákiában élő magashegyi faj. Hazánkban Budapesten és Dunapentelén gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Áttelel. Tápnövénye a *Petasites hybridus*

petasitis Stndf.

44 (43) A sötét, feketésbarna színű folt alapjával a felső szegélyéhez simul, alsó határa fehérrel keretezett. Alapszíne fehér, de ez a szín csak a tőtéren és a felső szegély tövénél látható tisztán, különben rózsás és világos sárgásbarna felhőzet futja be ; a szárny legvilágosabb része a csúcstér. A ránctér a csúcs felé egyre világosabban sárgásbarna. A sötét foltot kivéve a szárny igen világos. A ferde pontpárból csak a felső maradt meg, a sejtvégi beleolvadt a sötét foltba. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója világos, fehéres, csúcsízének közepén erős, sötét gyűrű van (néha a töve is elsötétedett, de sohasem gyűrűszerűen), hegye fekete (30. ábra : B). 20 mm.

Európai, szibériai és észak-afrikai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Conium maculatum*

Alstroemeriana Cl.

45 (42) A sötét folt jóval kisebb, mint az előző két fajé ; nem érinti a felső szegélyt, hanem a sejt közepén foglal helyet. Rendszerint elmosódott, árnyékszerű, nem feltűnő.

46 (47) Elülső szárnyának tőtere nem világosabb, mint a szárny többi része, amely világossárgás hússzínű, finom, sötét pikkelybehintéssel. A ferde pontpár igen finom, a sejtvégi pont alig kivehető (vagy hiányzik), közöttük fekszik a barnás színezetű folt. A külső pontsor gyenge, nem ér a csúcsig. A szárny rojtja húspiros. Hátulsó szárnya sárgásfehér. Feje, vállfedői és tora világos, ajaktapogatója fehéres, csúcsízének közepén sötét, néha nyitott gyűrű van. 16—17 mm.

Németországból leírt faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[incarnatella Z.]

47 (46) Elülső szárnyának közvetlen tőtere világosabb színű, mint a szárny többi része, amely tompasárgás színű, minden piros árnyalat nélkül, erős de igen apró, barna behintéssel. A ferde pontpár éles, a külső hiány-

zik, helye világosabb, közöttük terül el a széles, sötét árnyékfolt. A külső pontsor erős, íve a csúcsnál élesen megtörik. Hátulsó szárnya világos fehéressárga. Feje, tora és vállfedői olyan világosak, mint elülső szárnyának tőtere. Ajaktapogatói sárgásfehérek, sötét gyűrűvel; néha tövük is sötétebb, de nem gyűrűszerűen (31. ábra : A). 16—18 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Fonyódon, Kaposvárott, Budapesten és Debrecenben gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Sarothamnus scoparius*

assimilella Tr.

48 (39) Elülső szárnyának rajzolatában nincsen sem keresztsáv, sem nagyobb kiterjedésű sötét folt.

49 (52) Elülső szárnyának alapszíne igen világos sárgásbarna, majdnem fakósárga.

50 (51) Nagyobb faj, mint a következő : fesztávolsága 21—24 mm. Külső pontsora hiányzik. A ránc fölött fekvő szárnyrészeken igen finom és gyér, világos vörösesszürke beporzás van ; a ferde pontpár csak gyengén kivehető, a sejtvégi pontnak csak világosabb helye maradt meg. Hátulsó szárnya világosszürke, majdnem fehéres. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint elülső szárnyának alapszíne ; ajaktapogatójának csúcsízén fekete gyűrű van, és néha a tövénél is néhány fekete pikkely.

A Földközi-tenger környékéről ismeretes faj. Hazánkban még nem gyűjtötték (az eddigi hazai vonatkozású irodalmi adatok téves határozáson alapultak). Repülési ideje júliustól tavaszig tart. Tápnövénye a *Cytisus hirsutus* (= *novaspersella* Spul.)

[**aspersella** Const.]

51 (50) Kisebb faj, mint az előző : fesztávolsága 16—18 mm. Külső pontsora gyengén kivehető. Elülső szárnyának alapszíne világos fakósárga, többé-

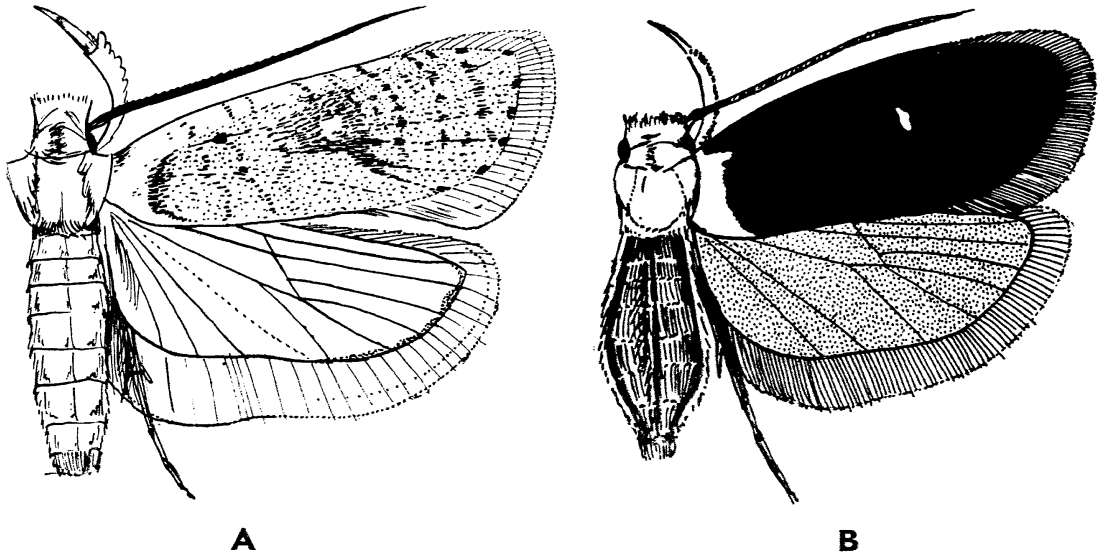

A B

31. ábra. A : *Agonopteryx assimilella* Tr. — B : *A. furvella* Tr. (Eredeti)

kevésbé sűrű, szürke pontbehintéssel, amely a sejtben néha árnyékszerű folttá sűrűsödik. A ferde pontpárból csak a felső maradt meg, a sejtvégi pont alig látszik. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtja fehéres. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója fakósárga, ajaktapogatójának csúcsízén fekete gyűrű van.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Carlina vulgaris* (? = *aridella* Mn.)

nanatella Stt.

52 (49) Elülső szárnyának alapszíne nem sárgás, hanem sötétebb : barnásvörös vagy barnás hamuszürke.

53 (54) Elülső szárnyának alapszíne barnás hamuszürke, gyenge húspiros árnyalattal. Tőtere és felső szegélyének töve világosabb színű, mint a szárnyfelület többi része, amelyet sötét pikkelybehintés díszít. A ferde pontpár éles, a felső pont jóval erősebb, közöttük egy harmadik pont is látható. A sejtvégi sötét pont igen nagy, a közepében 1—2 fehér pikkely van. A felső szegélyen 5 nagy, fekete pont látható, amelyek csatlakoznak a külső pontsorhoz. Utóbbi jól kivehető, éles, íve a csúcsnál kihegyesedő. A csúcsteret egy elég jól látható, keresztben lefutó pontsor zárja le. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az elülső szárnya, némi szürkés behintéssel. Ajaktapogatójának csúcsízén sötét, széles, sötétbarna gyűrű van. 23—25 mm.

Dél-európai, észak-afrikai és palesztinai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Thapsia germanica*

thapsiella Z.

54 (53) Elülső szárnyának alapszíne igen élénk vörösesbarna. Mintázata csupán egy, a sejt végén fekvő élénksárga pontból áll ; ugyanilyen színű a közvetlen tőtér és felette a felső szegély töve is. Mind a ferde pontpár, mind a külső pontsor hiányzik. Rojtja barnásszürke. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója sárga, csúcsízén sötét gyűrűvel. Hasonlít a *cnicella*-csoport tagjaihoz, de azoktól nagy méretei és élénkebb színe révén könnyen elkülöníthető (31. ábra : B). 23—28 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten, Fóton, a Velencei-hegységben és Sümegen gyűjtötték. Repülési ideje június elejétől őszig tart. Tápnövénye a *Dictamnus albus*

furvella Tr.

55 (38) A sötét gyűrű az ajktapogató csúcsízének a hegyén foglal helyet ; csupán az íz hegye marad világos.

56 (57) Feje, tora, vállfedői, elülső szárnyának közvetlen tőtere, egy rövid, hosszanti vonal a felső szegély közepe alatt és 3 rövid ékecske a rojt kezdeténél élénk bőrsárga, különben alapszíne sötét barnásszürke. A tőtér külső része és a sejt (egészen a felső szegély alá) kékesfekete.

A sejtben 1 rövid, koromfekete, ferde ék alakú folt van, amely a ferde pontpár összefolyásából jött létre. A külső keresztsáv hegyesszögben megtörik, világos ; a külső pontsor helyét éles, fekete, a csúcstér felé kihegyesedő, és a felső szegélyen 3 sárga ék által megszakított vonal foglalja el. Rojtja sötét, 2 feketés választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb színű. Vállfedőinek töve sötét. Ajaktapogatója belül világossárga, kívül barnásfekete, csúcsíze sárga, hegye alatt igen széles fekete gyűrűvel, a hegy maga sárga (32. ábra : A). 19—20 mm.

Európai és észak-afrikai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Hypericum*-félék (= *hypericella* Tr.)

liturella Hbn.

57 (56) Feje, tora, vállfedői, elülső szárnyának közvetlen tőtere, felső szegélyének töve és 1 ferde keresztszalag a sejt fekete éke fölött sárgásszürkeszürke, alapszíne különben barnásszürke-barnásvörös. A ferde pontpár eltűnt, a ráncban egy rövid, vékony, fekete vonal van. A külső keresztsáv világos, szürkés, élesen megtört ; a külső pontsor kihúzott vonalkákból áll, és a csúcsban kihegyesedő ívben fut le. Rojtjában a felső szegélyen nincsenek világos színű ékek. Rojtja barnásszürke. Hátulsó szárnya világosszürke. Ajaktapogatója belül világos sárgásszürke, kívül sötét, csúcsíze világos, a csúcsa alatt széles feketés gyűrűvel. 16—19 mm.

Közép-európai és dél-franciaországi faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Salix caprea* (= *conterminella* Z.)

[**hypericella** Hbn.]

58 (37) Ajaktapogatójának csúcsízén 2 fekete gyűrű van: egyik az íz közepén, a másik az íz tövén, vagy a csúcsíz rajzolata más.

59 (92) A csúcsízen 2 fekete gyűrű van.

60 (71) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen fehér pont, csupán fekete, vagy az is hiányzik.

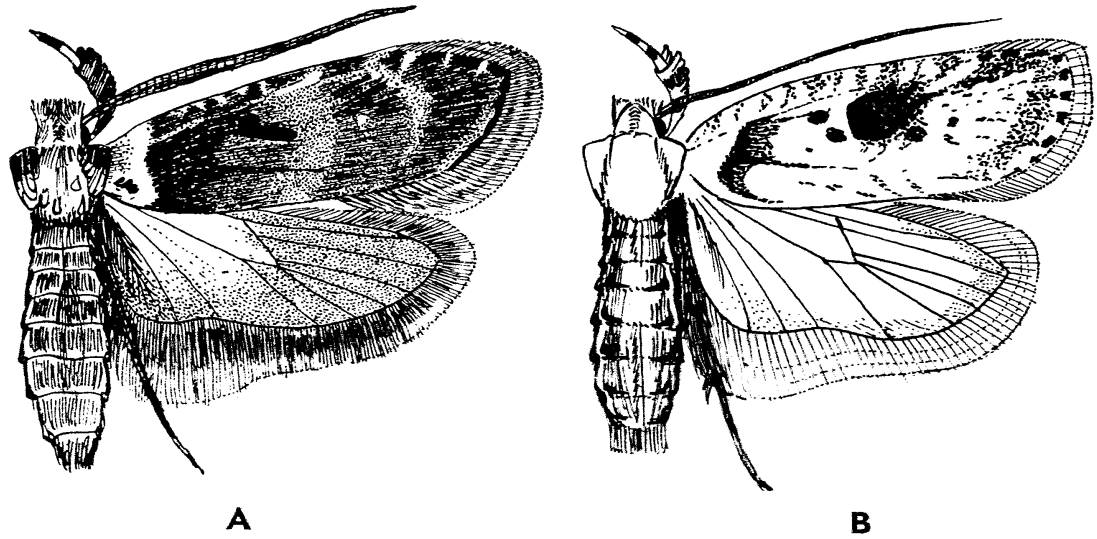

A B

32. ábra. A : *Agonopteryx liturella* Hbn. — B : *A. arenella* Schiff. (Eredeti)

61 (64) Elülső szárnyán a sejtben a felső szegély felé terjedő nagy, határozott körvonalú (nem csupán árnyékszerű) sötét folt van.

62 (63) Nagyobb faj : fesztávolsága 22—24 mm. Elülső szárnyának alapszíne tompa okkersárga, több-kevesebb sűrű barna behintéssel. A behintés a legsűrűbb a csúcstér előtt, ahol éles szögben megtört, ferde keresztsávvá tömörül össze. A világos tőteret szintén sötétbarna sáv zárja le. A ferde pontpár igen éles, nagy ; a sejt sötét foltja nagykiterjedésű, kerek ; közvetlenül hozzá csatlakozik a sejtvégi sötét pont. A külső pontsor erős, íve a csúcsnál kihegyesedik. A szárny rojtja világos. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, vállfedői és tora színben egyezik az elülső szárny alapszínével. Ajaktapogatójának második íze kívül sötét, csúcsízén 2 fekete gyűrű van (32. ábra : B). 22—24 mm.

Európai, észak-afrikai és észak-amerikai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart. Tápnövényei *Centaurea-*, *Cirsium-*, *Arctium-*, *Scabiosa-*, *Carlina*-félék

arenella SCHIFF.

63 (62) Kisebb faj ; fesztávolsága 18—19 mm. Elülső szárnyának alapszíne tompa okkersárga, kissé vöröses árnyalattal, sűrű barna behintéssel, amely azonban jóval apróbb pontokból áll, mint az előző fajé, és sehol sem sűrűsödik össze rajzolati elemmé. A ferde pontpár jól kivehető, a sejt sötét foltja kisebb, kerek ; hozzá csatlakozik a sejtvégi pont. A külső ferde keresztsáv világos, hegyesszögben megtört. A külső pontsor kevésbé éles, íve a csúcsnál kihegyesedik. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtjai fehéresszürkék. Feje, vállfedői és tora kissé sötétebb az elülső szárny alapszínénél. Ajaktapogatója világos, kívül sötét, csúcsízén 2 sötét gyűrű van.

Európai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Cirsium-*, *Arctium-*, *Serratula-* és *Carduus*-félék

propinquella TR.

64 (61) Elülső szárnyán a sejtben csupán árnyékszerű, határozatlan körvonalú sötét folt van, vagy egyáltalán nincsen ilyen folt.

65 (70) Elülső szárnyán a sejtben határozatlan körvonalú, csupán árnyékszerű sötét folt van.

66 (67) Kisebb faj, mint a következők: 15—18 mm. Elülső szárnyának alapszíne vöröses okkersárga, sötét pontbeporzással. A sejt sötét árnyékfoltja gyengén kivehető, a ferde pontpár jól látható, igen ferdén elhelyezett, a sejtvégi pont erős. A külső pontsor gyenge, meglehetősen kereken ívelt, a szárny csúcsa szintén kerek. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatójának színe egyezik az elülső szárny alapszínével. Ajaktapogatójának második íze elöl vöröses, kívül sötét, csúcsíze sárgásvörös, a 2 sötét gyűrű közül a tövén fekvő néha csak homályosan látszik (33. ábra : A).

Közép-európai faj. Hazánkban a Bükk hegységben gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Cirsium*-félék

carduella HBN.

67 (66) Nagyobb fajok, mint az előző : 19—22 mm.

68 (69) Elülső szárnyának csúcsa hegyes. Ez a bélyeg biztosan elhatárolja az előző és a következő fajtól. Elülső szárnyának alapszíne vöröses okkersárga, a ferde pontpár jól látszik, a sejtvégi igen gyenge, vagy hiányzik, közöttük fekszik az előző fajénál terjedelmesebb sötét árnyék. A szárnyfelületet apró, elég sűrű pontbehintés tarkítja. Külső pontsora halvány, íve a csúcsban kihegyesedik. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, vállfedői és tora sötétebb színű az elülső szárny alapszínénél. Ajaktapogatójának második íze kívül és elöl vöröses, csúcsízén 2 fekete gyűrű van. 19—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kis- és délkelet-ázsiai faj. Hazánkban Simontornyán, Budapesten és Radványban gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Centaurea cyanus*

laterella SCHIFF.

69 (68) Elülső szárnyának csúcsa lekerekített, alapszíne igen tiszta vöröses bőrsárga, homályos sötét pontbeporzással. Legszembeszökőbb rajzolati eleme a ferde pontpár, azonban még ez sem éles. A sötét árnyék a sejtben igen gyenge, külső pontsora hiányzik. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója olyan színű, mint elülső szárnyának alapszíne, csúcsízén 2 fekete gyűrű van. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Centaurea*- és *Carduus*-félék

[**subpropinquella** STT.]

Változata:

1. Dél-európai és kisázsiai alfaja sárgásabb, árnyékszerű foltja a sejtben élesebb
[ssp. **rhodocrella** HS.]

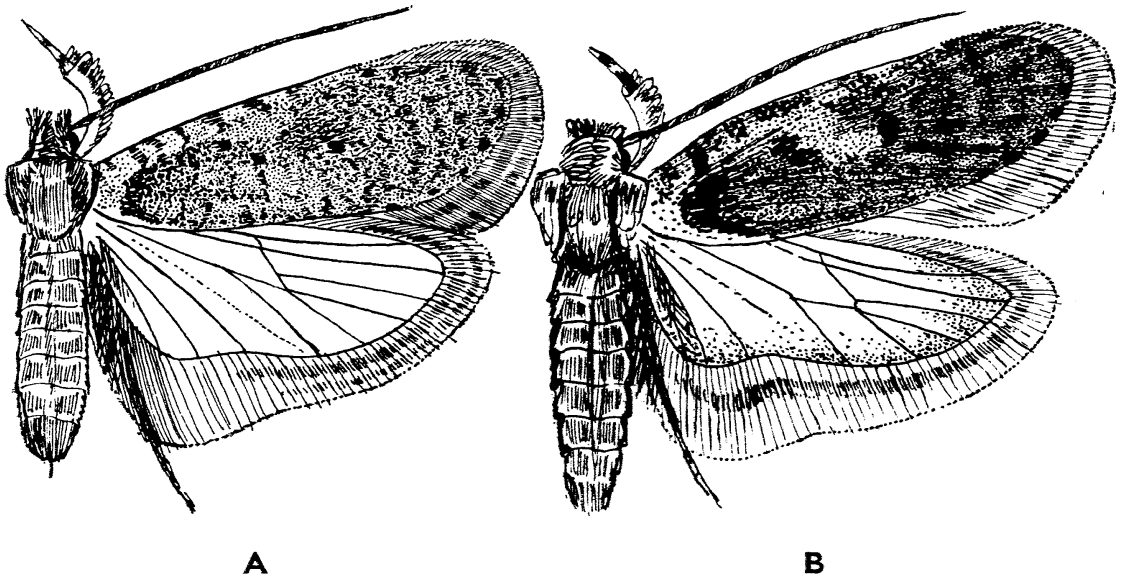

A B

33. ábra. A : *Agonopteryx carduella* HBN. — B : *A. zephyrella* HBN. (Eredeti)

70 (65) Elülső szárnyán nincsen sötét folt vagy sötét árnyék. Alapszíne vöröses-szürke, minden sárga színelem nélkül. A szárnyat apró, finom pikkely-beporzás díszíti, a ferde pontpár mindkét pontja rendszerint megnyúlt, és ferde keresztvonalkává olvadt össze. A sejtvégi pont erős, jól látható. Külső pontsora egyenletes, teljesen kerek ív. Rojtja világosszürke, hátulsó szárnya fehéres. Feje, vállfedői, tora és tőtere világosabb szürke, mint elülső szárnyának alapszíne. Ajaktapogatója okkersárgás szürke, csúcsíze tompa vöröses, 2 sötét gyűrűvel (33. ábra : B). 15—18 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Anthriscus*-félék

zephyrella HBN.

71 (60) Elülső szárnyán a sejt végén fehér pont van, amelyet gyakran sötét színezet keretez. Olykor még előtte is fellép 1 további fehér pont (kb. a sejt közepén).

72 (77) Elülső szárnyán a sejtben a ferde pontpár és a sejtvégi fehér pont között erős, jól kivehető, többé-kevésbé kerek, sötét folt van.

73 (74) Kisebb faj, mint a következők : fesztávolsága 13—14 mm. A legkisebb *Agonopteryx* faj. Elülső szárnyának alapszíne barnás bíborvörös. Ez a szín a legvilágosabb a belső szegélynél és a külső szegélytéren, a felső szegély felé egyre sötétedik, szinte elfeketedik, és éles vonalban lezárja a világos, széles, fehéresszürke felső szegélyt és a tőteret. A felső szegély mentén apró, fekete pontok sorakoznak. A ferde pontpár apró, rendszerint kis ferde vonalkává olvadt össze, a közte és a sejt sötét foltja közötti keskeny mező sárgásszürke. A sejtvégi fehér pontot sötét szín keretezi, a külső pontsor hiányzik vagy alig kivehető. Rojtja vöröses, a külső szöglet felé szürke. Hátulsó szárnya sötétszürke, tőtere világos. Feje, vállfedői és tora olyan világos, mint a felső szegélye. Ajaktapogatója vöröses, csúcsíze piros, 2 fekete gyűrűvel, a hegye rendszerint feketés (34. ábra : A).

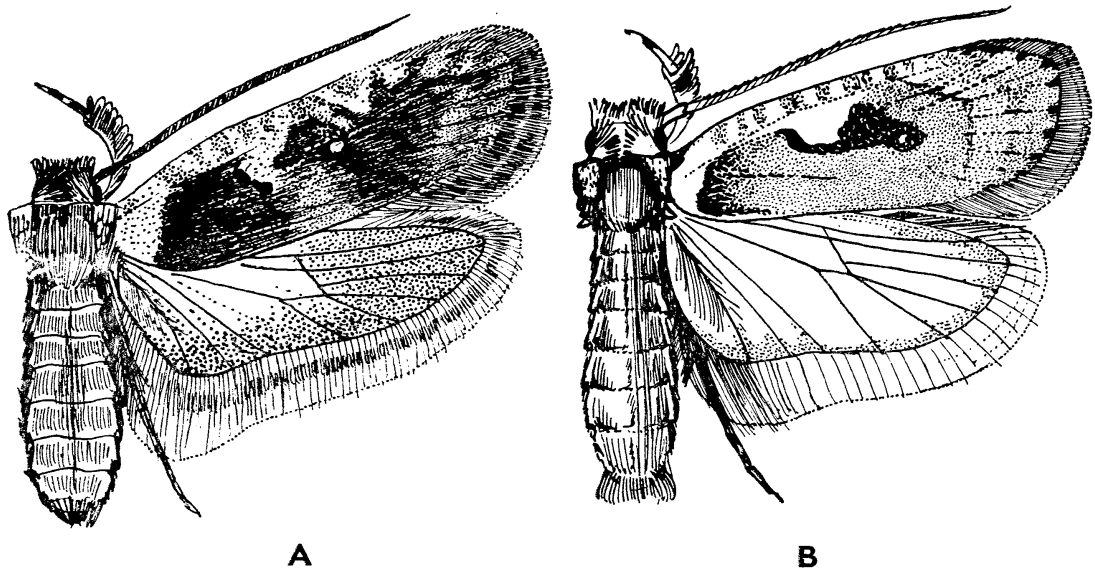

A B

34. ábra. A : *Agonopteryx purpurea* HAW. — B : *A. ocellana* F. (Eredeti)

Közép- és dél-európai, valamint elő-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Chaerophyllum-*, *Daucus-* és *Torilis*-félék

purpurea HAW.

74 (73) Nagyobb fajok, mint az előző : fesztávolságuk 18—23 mm.

75 (76) Elülső szárnyán a ferde pontpár alsó pontja viszonylagosan hosszú fekete vonallá húzódott ki, rendszerint a felsővel is összefolyik. A sejtvégi fehér pontot széles vörös gyűrű keretezi ; a vörös szín a sejtben hosszan kihúzódik a tő felé is, ahol a sötét folt alsó határát alkotja. Alapszíne világos hamuszürke, gyenge ibolyásszürke árnyalattal és finom, sötét pikkelybehintéssel. Tőtere világosabb, mint a szárny többi része, meredek, sötét külső sáv határolja. Külső pontsora elég éles, íve a csúcsnál alig hegyesedik ki. Rojtja vöröses. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója olyan világos színű, mint elülső szárnyának közvetlen tőtere. Ajaktapogatójának csúcsízén 2 feketés gyűrű van (34. ábra : B). 18—22 mm.

Európai és szibériai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Salix*-félék

ocellana F.

76 (75) Elülső szárnyán a ferde pontpár igen erős, a pontok kerekek, a sejtvégi fehér pontot gyenge barnás szín keretezi, a sötét folt alatt nincsen vörös sáv, legfeljebb gyenge barnás szín. Alapszíne fakó sárgás hamuszürke, a sötét pikkelybehintés rendszerint jóval apróbb, mint az előző faj szárnyán. A tőtér és a felső szegély világosabb színű, mint a szárny többi része, a tőteret sötét vonal zárja le. Külső pontsora viszonylagosan erős, íve kerek. Rojtja és hátulsó szárnya világosszürke. Vállfedői és tora olyan színű, mint az elülső szárny tőtere, feje és vállfedőinek töve sötétebb szürkésvörös. Ajaktapogatója barnásszürke, csúcsízén 2 sötét gyűrű van. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint észak-afrikai faj (a Kanári-szigeteken is előfordul). Hazánkban mindenütt megtalálták. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Peucedanum-*, *Carum-* és *Daucus*-félék

Yeatiana F.

77 (72) Elülső szárnyán a sejtben a ferde pontpár és a sejtvégi fehér pont között nincs sötét folt, csak igen halvány, sötét árnyék.

78 (83) Nagyobb fajok, mint a következő csoport tagjai : fesztávolságuk 18—24 mm. Színezetük viszonylagosan világos, vöröses agyagsárga vagy világos sárgásbarna ; váltakozó sűrűségű, meglehetősen erős pontbehintés tarkítja őket.

79 (80) A ferde pontpár mögött (a külső szegély felé) alig 1—2 fehér pikkely található, a tőtér és a felső szegély töve alig világosabb, mint a szárny többi része. Elülső szárnyának alapszíne vöröses agyagsárga, barnásvörös pikkelybehintéssel. A sejtvégi fehér pont és az előtte a sejtben

fekvő, mindig meglevő fehér pont sötét kerete igen gyenge ; fölöttük (néha alig kivehető) sötét árnyékfolt fekszik. A külső pontsor egészen elmosódott, íve kihegyesedő, a szárny csúcsa szintén hegyes. Rojtja olyan színű, mint a szárny alapszíne. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői és tora olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. Ajaktapogatója is vöröses agyagsárga, csúcsízén 2 sötét gyűrű van. 19—23 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Sarothamnus*- és *Genista*-félék

[scopariella HS.]

80 (79) A ferde pontpár mögött a sejtben erős fehér színezet látható ; közvetlen tőtere és felső szegélyének tövi része jóval világosabb, mint a szárny többi része.

81 (82) Elülső szárnya keskenyebb, hegyesebb és kisebb, mint a következő fajé. Alapszíne világosabb vagy sötétebb barnás, legtöbbször piros árnyalattal és sötétebb, barnás behintéssel. Tőtere és a felső szegély az r_1 ér végződéséig világosabb, mint a szárny többi része. A ferde pontpár rendszerint vonallá folyik össze, elölről fehér pikkelyek határolják. A sejtvégi fehér pont erős, kerek, az előtte fekvő fehér pont rendszerint megnyúlt, s mindegyiket sötét szín keretezi. A külső világos keresztsáv többnyire elmosódott, a külső pontsor gyenge. Hátulsó szárnya és rojtja szürke. Csápja igen hosszú, rendszerint olyan hosszú, mint az elülső szárny. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója olyan színü, mint az elülső szárny tőtere (35. ábra : A). 18—24 mm.

Európai és észak-afrikai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei *Torilis*-, *Anthriscus*-, *Chaerophyllum*- és egyéb ernyős virágzatú növényfajok

applana F.

82 (81) Elülső szárnya szélesebb, csúcsa kerekebb, csápja rövidebb, mint az előző fajé. Különben hozzá mindenben hasonlít, legfeljebb egyes példányainak színezete tarkább és sötétebb. 20—24 mm.

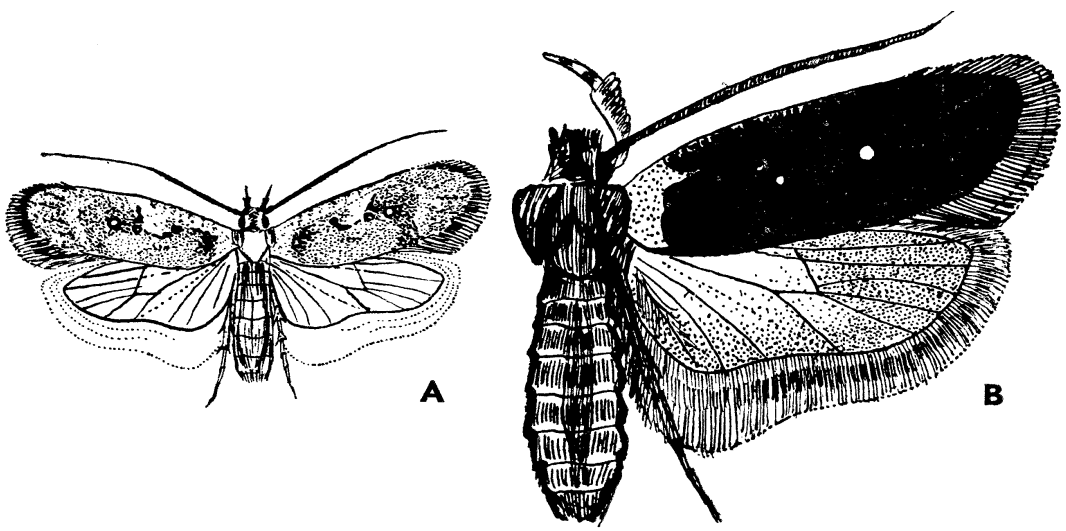

35. ábra. A : *Agonopteryx applana* F. — B : *A. cnicella* Tr. (Eredeti)

Európai és kaliforniai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei ernyős virágzatú növényfajok

ciliella STT.

83 (78) Kisebb fajok, mint az előző csoport tagjai : fesztávolságuk 15—19 mm. Színezetük igen egységes : többnyire tiszta sötét barnásvörös (sötét májszínű), alig tarka. Egymáshoz igen közel álló fajokat felölelő homogén csoport.

84 (85) Tora, vállfedőinek vége és közvetlen tőtere élénk okkersárga, némi vöröses árnyalattal. Feje szintén okkersárgás, többnyire azonban sötétebb vöröses vagy barnás színű. Elülső szárnyának alapszíne igen egyöntetű sötétvöröses csokoládébarna. A ferde pontpár pontjai aprók, a felső mögött mindig van 1—2 fehér pikkely, a sejtvégi fehér pont igen erős, mindig magában áll, kerete feketés. Rojtjának színe egyezik az elülső szárny alapszínével. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb. Arca fehéressárga, ajaktapogatója vörösesbarna, csúcsízén 2 sötét gyűrű van. (A rokon *selini* HEIN. ajaktapogatójának csúcsízén a gyűrű alig kivehető, szabálytalanul elsötétedett). 17—19 mm.

Dél-európai és marokkói faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje V—VIII. (Áttelel ?) Tápnövénye a *Ferula nodiflora*

[ferulae Z.]

85 (84) Tora, vállfedői, feje és elülső szárnyának tőtere sohasem okkersárgás, hanem rendszerint szürkés vagy világosbarna.

86 (89) Elülső szárnyán a ferde pontpár fekete, a sejtvégi (és a sejt közepén, még esetleg előtte fellépő második) fehér pont kerete feketés.

87 (88) Elülső szárnyának alapszíne rézvörös, gyenge ibolyás árnyalattal. Az alapszín kevésbé egységes, mint az előző fajé, több benne a sötét szín márványozó hatása, ez azonban csak erős nagyításnál vehető ki. A ferde pontpár alsó pontja nagy, kihúzott, majdnem összefolyik a felső ponttal, kívülről fehér pikkelyek határolják. A sejtvégi és a sejtközépi fehér pont erős, keretük sötét. A külső pontsor gyenge, íve a csúcsnál kihegyesedik. Rojtja és hátulsó szárnya világosabb színű, szürkés. Tora, vállfedői és közvetlen tőtere világos szürkésvörös. Feje élénkebb vörös, arca sárgásfehér. Ajaktapogatója vöröses, csúcsíze tompapiros, 2 sötét gyűrűvel. 16—19 mm.

Németországban, az Alpokban és Spanyolországban gyűjtötték, hazánkban még nem. Repülési ideje VIII. (Áttelel ?) Tápnövényei *Senecio*-félék (= *sarracenella* RÖSSL.)

[senecionis NICK.]

88 (87) Elülső szárnyának alapszíne nem rézvörös, hanem barnás porszürke, mintázata még élénkebb és márványozottabb, mint az előző fajé. A ferde pontpár pontjai egyforma nagyok, sohasem nyúltak meg, és nem folynak össze. A sejtvégi 2 fehér pont kerete sötét. Viszonylagosan jól kivehető a világos keresztsáv, amely igen hegyes szögben törik meg

(ez az előző fajnál alig, vagy egyáltalán nem látható). A külső pontsor kereken ívelt, bár a szárnya hegyesebb, mint az előző fajé. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői, tora és elülső szárnyának közvetlen tőtere világos sárgásszürke, de sohasem okkersárga. Arca és ajaktapogatója sárgás ; az ajaktapogató második íze elöl és kívül barnásvörös, csúcsízen 2 sötét gyűrű van. 14—16 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövényei a *Pimpinella saxifraga*, *Sium latifolium* és *Senecio glaberrimus*

capreolella Z.

89 (86) Elülső szárnyán a ferde pontpár és a sejtben fekvő fehér pontok kerete nem fekete, hanem barnásvörös vagy piros.

90 (91) Elülső szárnyának alapszíne barnásvörös, a ferde pontpár sötét barnásvörös színével alig emelkedik ki belőle. A fehér pontok kerete ugyanilyen színű. A közvetlen tőtér fehéresszürke, a belőle kiágazó fogszerű nyúlvány átlépi az *sc*-eret (ez a bélyeg csak ennél és a következő fajnál található !). Rojtja olyan színű, mint elülső szárnyának alapszíne, a külső pontsor jól látható, sötét barnásvörös, íve a csúcsban kihegyesedik. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői szintén vörösesbarnák, fejszőrözetébe szürke szőrök keverednek, arca fehéres. Ajaktapogatója belül fehéres, kívül vöröses, csúcsízén 2 sötét gyűrűvel (35. ábra : B). 19—20 mm.

Közép- és dél-európai, észak-afrikai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten, Lovasberényben, Csepelen, Peszéren és Királyhalmon gyűjtötték. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye az *Eryngium campestre*

cnicella Tr.

91 (90) Elülső szárnyának alapszíne világos szürkésvörös, a ferde pontpár igen élénkpiros, akárcsak a sejtben fekvő fehér pontok kerete. A felső szegélyen és a csúcstér előtt sötétbarna pikkelyek lépnek fel, amelyek ív alakúan sorakoznak. Rojtja világosabb színű, mint az elülső szárny alapszíne. Hátulsó szárnya világosszürke. Tora, vállfedői és tőtere világosszürke, némi piros árnyalattal. Fejének vöröses szőrözetébe szürke szálak keverednek. Arca fehér, ajaktapogatója belül fehéres, kívül vörösesbarna, csúcsíze világos, 2 sötét gyűrűvel. 17—18 mm.

Észak-olaszországi, spanyolországi és romániai faj. Hazánkban még nem találták. Az ausztriai adatok kétesek. Repülési ideje augusztustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye ismeretlen

[**oinochroa** Tur.]

92 (59) Ajaktapogatójának csúcsíze vagy szabálytalanul elsötétedett és nincsen rajta határozott rajzolati elem, vagy van rajta gyűrű-, illetve foltmintázat, de ezeknek színe az előzőleg tárgyaltakétól eltér.

93 (96) Ajaktapogatójának csúcsíze elsötétedett, nincsen rajta határozott rajzolati elem (a *cnicella*-csoport rokon fajai).

94 (95) Elülső szárnyának alapszíne sötét barnásvörös, feje, tora, vállfedői és közvetlen tőtere sárga. A ferde pontpár gyengén kivehető, a sejtvégi

pont és a sejtben előtte fekvő fehér pont erős, keretük sötét ; néha sötét árnyék vonul rajtuk keresztül a felső szegély közepétől a külső szögletig (ilyenkor az alapszín világosabb). A külső pontsor jól látszik, íve a csúcstér felé kissé kihegyesedik. Olykor világosabb színű, hegyes szögben megtört külső keresztsávja is van. Ajaktapogatójának csúcsíze kívül szabálytalanul elsötétedett, belül világossárgás, igen gyengén kivehető és szabálytalan, elölről nyitott sötét gyűrűvel (a rokon *ferulae* Z. ajaktapogatójának csúcsízén 2 szabályos, sötét gyűrű van). 15—18 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Selinum carvifolia*

[**selini** HEIN.]

95 (94) Elülső szárnyának alapszíne a sárgásbarna és az ibolyásbarna között váltakozik. Feje, tora, vállfedői és elülső szárnyának közvetlen tőtere sárgásbarna, sötétebb alapszínű példányoknál viszont olyan sötét, mint az alapszín. A ferde pontpár többnyire jól kivehető, a sejtben csak a sejt végén van 1 fehér pont, ennek kerete sötét. Sötét pontok sorakoznak a felső szegélyen és a külső csúcstérben is. A külső pontsor éles, íve a csúcstérnél kihegyesedik. Rojtja világosabb, mint a szárny alapszíne. Hátulsó szárnya szürke. Ajaktapogatójának második íze belül sárgás, kívül és elöl barnás ; csúcsíze világos, kívül szabálytalanul elsötétedett. 15—17 mm.

Ausztriában, Romániában és Marokkóban gyűjtötték. Hazánkban még nem került elő. Repülési ideje júniustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Seseli hippomarathrum*

[**hippomarathri** NICK.]

96 (93) Ajaktapogatójának csúcsíze világos, rajta sötét gyűrű vagy folt van, de ezek az íz tövénél foglalnak helyet ; esetleg az íz fekete, s a közepén egyetlen világos gyűrű van.

97 (100) Ajaktapogatójának csúcsíze világos, az íz tövénél fekete folt vagy gyűrű van.

98 (99) Ajaktapogatójának csúcsíze világos barnásszürke, tövénél belül nagy sötét folt van. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, igen jellegzetesen márványozott : az egész szárnyfelületet apró, fehéres keresztvonalkák szelik keresztül ; a nagy, fekete színű, ferde pontpár alsó pontjától 1 sárgás színű, hosszú vonal nyúlik a csúcstér közepéig. Sejtvégi pontja igen apró, fehér (olykor hiányzik). A külső keresztsáv és a pontsor hiányzik. Hátulsó szárnya szürke. A ráncban is van egy hosszú, vékony, sárgás vonal. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója ugyancsak barnásszürke. 22—24 mm.

Dél-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. (Áttelel ?) Tápnövénye a *Ruta angustifolia*

[**rutana** F.]

99 (98) Ajaktapogatójának csúcsíze világos, a tövénél sötét gyűrű van. Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, a ferde pontpárból csak a felső pont maradt meg, a sejtvégi fehér pont erős, kerete fekete; előtte egy hasonló, de kisebb fehér pont is található a sejtben. Közvetlen tőtere és a felső

szegély töve hamuszürke. Feje és tora feketésbarna, csak közepük hamuszürke. Ajaktapogatójának második íze hamuszürke, kívül feketésbarna, csúcsíze sárgásszürke, tövénél feketésbarna gyűrűvel. A *cnicella*-csoportba tartozik, de valamennyiük közül a legnagyobb : 21—23 mm.

A Szovjetunió délnyugati sztyeppjeiről leírt és Romániában is előkerült faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VII. Áttelel. Tápnövénye ismeretlen

[melancholica RBL.]

100 (97) Ajaktapogatójának csúcsíze fekete, közepén éles, sárga gyűrűvel. Elülső szárnyának alapszíne sötét barnásvörös, fehér és fekete mintázattal. Közvetlen tőtere és felső szegélye fehér, benne sok apró, barnás horog van. A felső szegély közepén a fehér szín mély éket ereszt a sejtbe. A sejtet itt (a fehér ék tő felé eső határán) fekete vonal osztja ketté. A csúcstér előtt derékszögben megtört fehér keresztsáv van. A fekete külső pontsor közeit fehér pontok töltik ki. A fekete mintázat a ráncban, a sejtben és a csúcstéren az ereken fekvő sötét vonalakból áll. Rojtja szürke, 1 fekete és 2 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnyának töve fehéresszürke, kívül sötétszürke. Feje, vállfedői és tora fehér, a tort sárgás és barna pikkelyek tarkítják. Ajaktapogatójának második íze sárgásfehér, csúcsánál sötétbarna gyűrű van, csúcsíze feketés, közepén sárgás gyűrűvel. 17 mm.

Közép-európai faj, hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. (Áttelel ?) Tápnövényei *Hypericum*-félék

[impurella TR.]

8. nem : **Exaeretia** STT.

Fejét előreálló, illetve előreboruló szőrök és pikkelyek fedik, szeme viszonylagosan kicsiny, pontszeme van. Csápja pillás (hím), tőízén erős sörtesor van. Ajaktapogatója sarlószerűen felgörbülő, hosszabb, mint a feje, második ízét szőrözet vastagítja meg, elöl a szőrözet vályúszerűen bemélyed, csúcsíze rövid, zömök, hegyes (szerkezete és méretarányai hasonlítanak a *Martyrhilda* CLARKE neméhez) (37. ábra : A). Elülső szárnya alig szélesedik ki, csúcsa azonban éles, sőt kissé

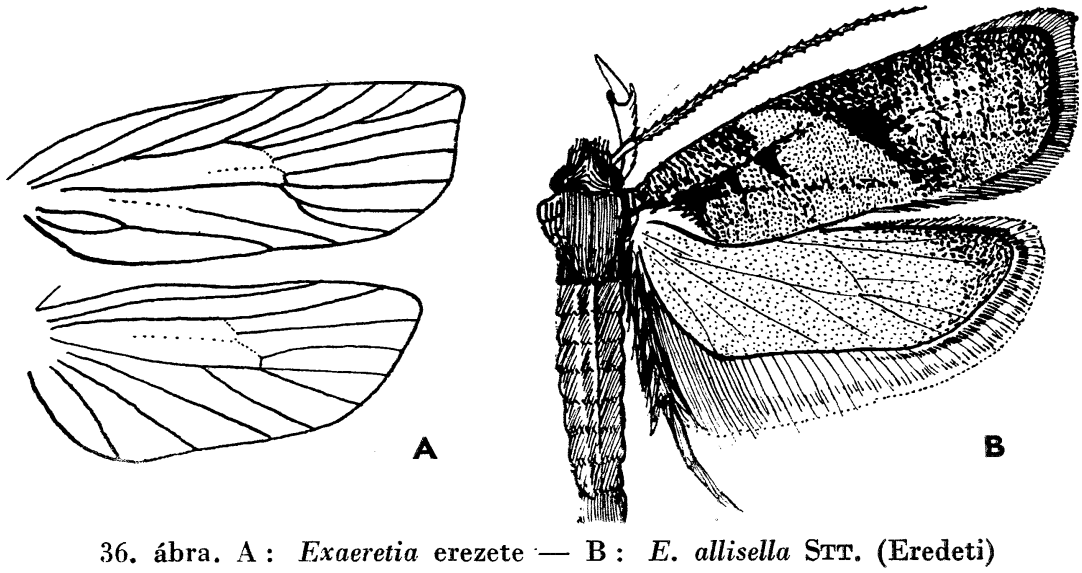

36. ábra. A : *Exaeretia* erezete — B : *E. allisella* STT. (Eredeti)

előreugrik ; külső szegélye meredek, sarka lekerekített. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a felső szegélyen végződik, a cu_{1+2} nyélen ül. Hátulsó szárnyának tőtere széles, onnan elkeskenyedik, trapezoid alakú, csúcsa tompán lekerekített. Erezetében az m_2 viszonylagosan távol ered az egy pontból származó m_3 és cu_1 erektől (36. ábra : A).

A nembe csak egyetlen faj tartozik, amely Észak- és Közép-Európában él. Hazánkban még nem találták meg.

Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, egészen a felső szegély közepéből eredő és a külső szögletig nyúló éles, sötétszürke vonalig, amelytől kifelé a szárny ismét fokozatosan világosodik. Ebben a részben sok a barnás pikkely, a szárny csúcsa és a külső szegélytér ellenben ismét hamuszürke. A választóvonal közepén a sejtet egy elég széles, feketés vonal határolja. A közvetlen tőteret a belső szegély felett szintén sötétbarnás vonalka keretezi, s a sejt első felében is található egy keskeny és rövid, barnás keresztárnyék. Rojtja sötétszürke, éles, barna választóvonallal. Nősténye nagyobb, több benne a hamuszürke színelem, tőterén viszont több a barnás ; a keresztvonal keskenyebb. Hátulsó szárnya fehéres. Tora és vállfedői világosszürkések, feje sötétebb, ajaktapogatója ismét világosabb, csúcsíze sötétszürke (36. ábra : B). Hím : 14—16 mm, nőstény : 21—23 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje június végétől szeptember elejéig tart. Hernyója az *Artemisia vulgaris* szárában és hajtásaiban él

[**allisella** Stt.]

9. nem : **Hypercallia** Stph.

Feje előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápízein alul igen hosszú pillák és szőrök vannak, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatójának második íze négyszer olyan hosszú, mint a csúcsíze, egyenesen fölfelé és előre mered ; a csúcsíz kissé föláll. Erősen, de viszonylagosan simán szőrözött (37. ábra : B). Elülső szárnya erősen kiszélesedik ; csúcsa élesen lekere-

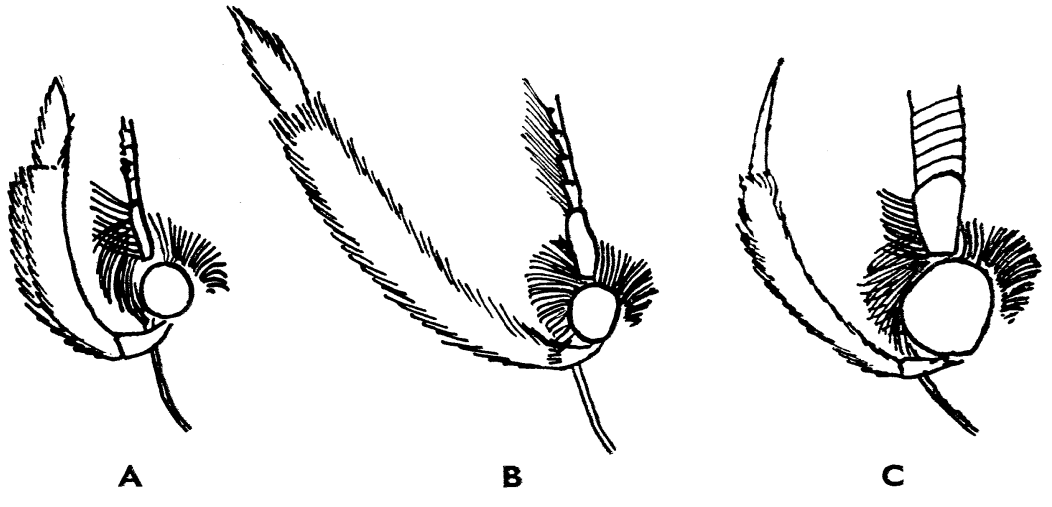

37. ábra. A : *Exaeretia*, B : *Hypercallia* és C : *Carcina* feje (Eredeti)

kített, külső szegélye behúzott, külső szöglete erős. Erezetében az r_{4+5} közepes hosszúságú csúcsölelő nyélen van, az m_2 és m_3 egymáshoz közel ered, a $cu_{1,2}$ kissé meghajlott, egymáshoz viszonylagosan közel erednek. Hátulsó szárnya széles, trapezoid alakú, szöglete és csúcsa lekerekített, majdnem másfélszer olyan széles, mint az elülső szárnya. Erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkából. Az erek egymástól kb. egyforma távolságban haladnak (38. ábra : A).

A nem az egész Földön elterjedt, főleg Közép- és Dél-Amerikában van sok képviselője. Európában csak 1 faja él, ez Magyarországon is előfordul.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne aranysárga, tompa vérpiros rajzolattal, amely viszonylagosan széles szalagokból áll, és a következő elemekből tevődik össze : a belső szegélyről a tőhöz közel kiinduló szalag a szárny csúcsa előtt végződik a felső szegélyen. A sejtben szétválik és az alapszínből kör alakú részt fog közre, amelynek közepén a sejt végén fekvő piros petty helyezkedik el. A felső szegélyről 4 rövid szalag nyúlik a szárny közepe felé, a negyedik a piros körbe torkollik. A külső szegéllyel párhuzamosan szintén piros szalag fut végig. Rojtja sárga. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtja fehéresszürke. Feje, tora és vállfedői kívül, csápja felül és ajaktapogatói szintén aranysárgák (38. ábra : B). 19—21 mm.

Európai, kisázsiai és mongóliai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Polygala*-félék, amelyeknek fiatal hajtásain szövedékben él

citrinalis Sc.

10. nem : **Carcina** Hbn.

Fejszőrözete előreboruló és lesimított, szeme nagy, pontszeme van. Csápja másfélszer olyan hosszú, mint az elülső szárny (!), ízei rövidek, vastagok, tőízén sertesor van. Ajaktapogatójának második íze fölfelé meredő, de nem sarló alakban visszagörbülő, második íze majdnem kétszer olyan hosszú, mint a csúcsíze,

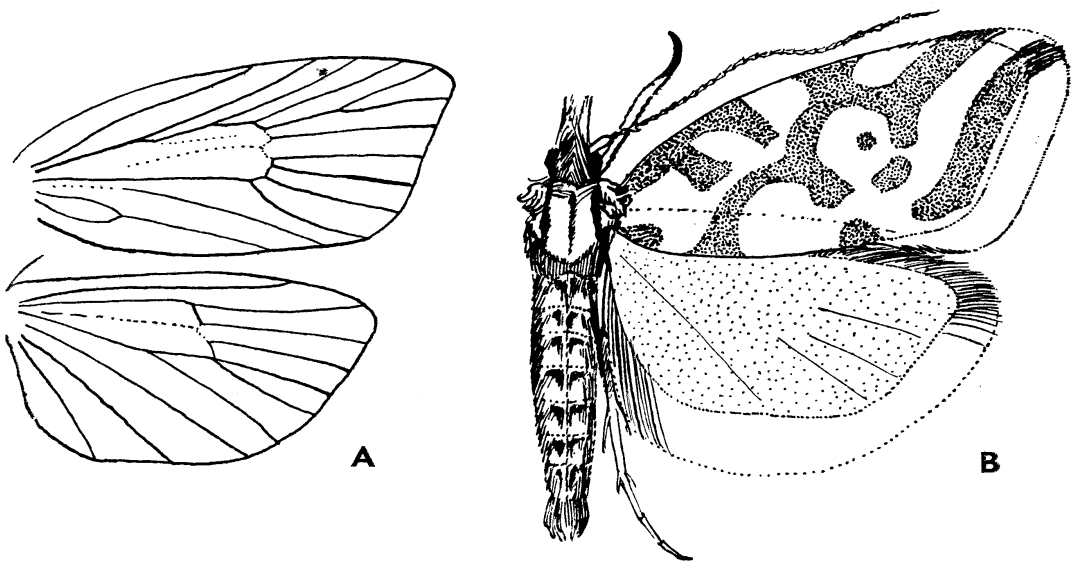

38. ábra. A : *Hypercallia* erezete — B : *H. citrinalis* Sc. (Eredeti)

szőrözete rövid, rásimuló (37. ábra: C). Elülső szárnya egyenletesen széles, csúcsa hegyes, külső szegélye ferde, külső szöglete tompán lekerekített. Erezetében az r_{4+5} csúcsölelő nyélen van, a cu_{1+2} szintén nyélen ül, és a külső szegélyen, illetve a külső szögletben végződik. Hátulsó szárnya csak igen kevéssel keskenyebb, mint az elülső, alakja trapezoid, külső szöglete jól látható. Erezetében az *rr* és az m_1 majdnem a csúcsban végződik, az m_2 távol van a ferdén visszafelé lemetszett sejt alsó sarkánál nyélen ülő $m_3 + cu_1$ érpártól, amelyek a cu_2-vel egy pontból erednek (!) (39. ábra : A).

Ebbe a nembe csak 2 faj tartozik, az egyik Belga-Kongóban fordul elő, a másik holarktikus elterjedésű. Ez utóbbi hazánkban is előfordul.

Gazdasági jelentősége nincsen. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli. Főleg a száraz tölgyesekre jellemző faj.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos pirosasszürke, sárgás mintázattal. A felső szegély egyharmada és 1 nagy folt a szegély felénél élénksárga ; a ránc és a sejt szintén sárga, de halványabb, némi pirosas árnyalattal. A sejt sárga mezőjét 2 pirosasszürke keresztsáv vágja 3 részre. A rajzolat elemeinek terjedelme változó. Rojtja élénksárga, tövénél bíborszínű választóvonallal, a külső szögletnél szürke. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, vállfedői, tora, csápja és ajaktapogatója szintén pirosasszürke (39. ábra : B). 18—21 mm.

Közép- és dél-európai, valamint észak-afrikai, kisázsiai és kanadai faj. Hazánkban Száron és Budapest környékén gyűjtötték. Magyarországon a molyhostölgyes karsztbokorerdők jellegzetes faja. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Quercus-*, *Fagus-* és *Pyrus*-félék, amelyeknek levélfonákján szövedékben él

quercana F.

3. alcsalád : **Philobotinae**

Fejük előreborulóan vagy felállóan szőrözött, csápjuk közepes hosszúságú. Ajaktapogatójuk igen hosszú, rendszerint egyenesen előremeredő vagy kissé felálló, második íze oldalról laposra nyomott, igen sűrű és egyenletes szélességű szőrözettel (az íz ettől léc alakú formát ölt), csúcsíze apró, vékony, tűszerű, néha alig bukkan elő a második íz szőrözetéből. Elülső szárnyuk igen megnyúlt, viszonylagosan keskeny. Erezetében az r_{4+5} mindig csúcsölelő nyélen van, a

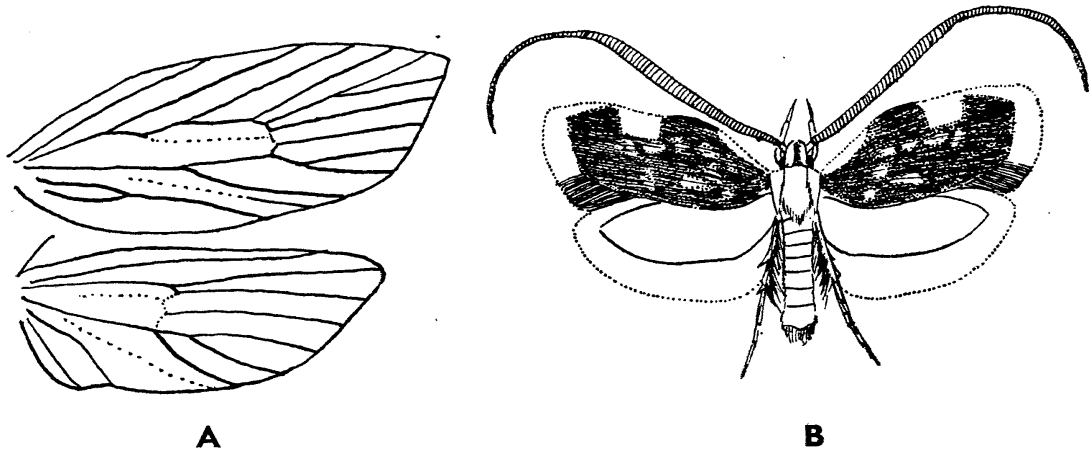

A B

39. ábra. A : *Carcina* erezete — B : *C. quercana* F. (Eredeti)

cu erek hajlottak. Hátulsó szárnyuk olyan széles vagy csak valamivel szélesebb, mint az elülső szárnyuk, kihegyesedő trapezoid vagy elliptikus alakú. Erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered a megnyúlt sejt alsó sarkából.

Igen nagy fajszámú alcsalád, amely túlnyomó többségében Ausztráliában terjedt el, míg a palearktikumban meglehetősen kevés nem és faj képviseli. Hazánkból eddig 5 nemet és 12 fajt mutattak ki. Európában gazdasági kártevő nincsen közöttük.

A nemek határozókulcsa

1 (4) Elülső szárnyának csúcsa hosszú és hegyesen kihúzott, erezetében a cu_1 és cu_2 egy pontból ered.

2 (3) Az előreugró csúcs egyenes, a szárnyak alapszíne sötét (46. ábra : B—C) [7. nem : **Protasis** Stph.]

3 (2) Az előreugró csúcs erősen lefelé görbül, külső szegélye sarló alakú ívben meghajlik, a szárnyak alapszíne világos (fehér) (44. ábra : A, C) 5. nem : **Holoscolia** Z.

4 (1) Elülső szárnyának csúcsa hegyes, de nem kihúzott, nem görbül lefelé, külső szegélye többé-kevésbé egyenes ; erezetében a cu_1 és cu_2 vagy egymástól távol, vagy egy pontból erednek, esetleg igen apró nyélen ülnek.

5 (10) Elülső szárnyának erezetében a cu_1 és cu_2 egymástól távol ered.

6 (7) Hátulsó szárnya egyharmaddal szélesebb, mint az elülső szárnya, az erezeten sötét vonalak fekszenek (41. ábra : B—D) 2. nem : **Topeutis** HS.

7 (6) Hátulsó szárnya csupán olyan széles, mint az elülső, rajzolata is más.

8 (9) Elülső szárnya egyenletesen keskeny, csúcsa élesen kihegyesedik, de nem ugrik előre ; erezetében az r_{4+5} igen hosszú nyélen van, a szárnyak alapszíne sötét (45. ábra : A) [6. nem : **Aplota** Stph.]

9 (8) Elülső szárnya a csúcs felé fokozatosan kiszélesedik, hegyes csúcsát a rojt erősen letompítja, mintázata tarka ; erezetében az r_{4+5} igen rövid nyélen van (40. ábra : A, C) 1. nem : **Harpella** Schrk.

10 (5) Elülső szárnyának erezetében a cu_1 és cu_2 egy pontból ered vagy igen apró nyélen ül ; mintázatuk egyszerű, csupán 1—2 színes hosszanti sávból áll.

11 (12) A két ajaktapogató szétágazik (felülről nézve látható !), a hím csápja egyszerűen pillás, a pillák igen rövidek; a nőstény szárnya olyan, mint a hímé (42. ábra : A, C) 3. nem : **Pleurota** Hbn.

12 (11) A két ajaktapogató szorosan egymás mellé simul (felülről nézve látható!). Ha mégis kissé szétállnak, az csak a halál után vagy a feszítés közben bekövetkezett izomelernyedés következménye. A hím csápján hosszú és sűrűn elhelyezkedő pillázat van, a nőstény szárnya igen keskeny, elkorcsosult (43. ábra : A—C) 4. nem : **Macrochila** STPH.

1. nem : **Harpella** SCHRK.

Feje sűrűn és előreborulóan szőrözött, a szőrözet nem simul le; szeme nagy, pontszeme nincsen. Csápja majdnem olyan hosszú, mint az elülső szárnya, a hímé sűrűn és hosszan pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója igen nagy, ötször olyan hosszú, mint a feje, második íze lapos, szőrözete rásimul, csúcsíze kétharmad olyan hosszú, mint a második íze, hegyes, vékony. A tapogatók második íze fölfelé mered, a csúcsíz rendszerint a feje fölé görbül (40. ábra : B—C). Elülső szárnya egyenletesen és erősen kiszélesedő, széles rojtjának külső szegélye meredek. Erezetében az r_1 nagyon közel ered a tőhöz, az r_{4+5} nyélen van, az m erek egymástól távol erednek. Hátulsó szárnya tojásdad, csupán olyan széles, mint az elülső szárnya, külső szöglete teljesen lekerekített. Erezetében az m_3 és a cu_1 egy pontból ered (40. ábra : A).

A nembe csupán egy chilei és egy palearktikus faj tartozik ; utóbbi hazánkban is előfordul.

Nem gazdasági kártevő.

— — Elülső szárnyának alapszíne élénk fahéjbarna, a csúcstér felé világosodik. Rajzolata 2 sárga elemből áll : a ráncban 1 széles és fölfelé domború ívet leíró élénksárga szalag fut a külső szögletig, ahol a rojtban is sárgán végződik ; a sejt végéről pedig 1 rövidebb, szintén széles sárga sáv húzódik a felső szegélyre a csúcs elé, ahol szintén elsárgítja a rojtot. Néha az egész csúcstér, sőt a külső szegélytér is elsárgul. Rojtja sárgás, csupán a csúcs előtt és a külső szöglet fölött sötét fahéjszínű. Hátulsó

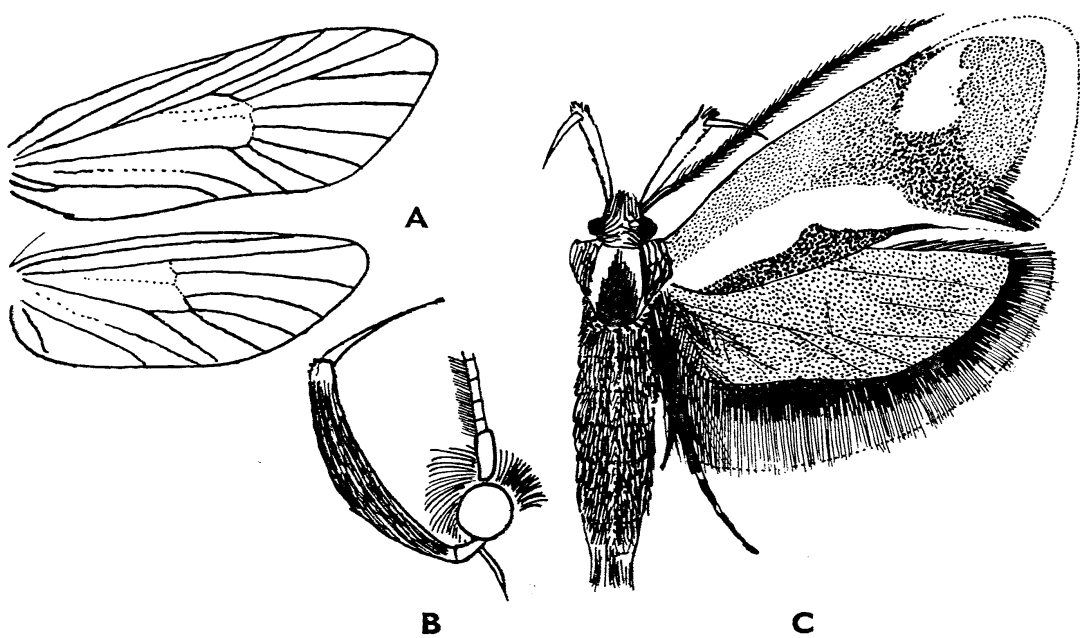

40. ábra. A : *Harpella* erezete és B : feje — C : *H. forficella* SC. (Eredeti)

szárnya barnásszürke. Torának közepe barna, különben a feje és vállfedői sárgák. Ajaktapogatója sárga, második íze kívül barna. Nősténye rendszerint nagyobb, mint a hím (40. ábra : C). 22—28 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VI., VII. Hernyója tavaszig öreg, korhadó tölgy, kőris és nyír kérge alatt, vagy fájában él

forficella Sc.

2. nem : **Topeutis** HS.

Feje fölfelé, majd előreborulóan szőrözött, a hosszú szőrök a homlokon kúp alakban állnak össze. Szeme nagy, pontszeme van. Csápja (a hímnél) alul pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója igen hosszú, megközelíti az egész test fél vagy háromnegyed hosszúságát, második ízén fölfelé és lefelé elálló erős szőrözet van, ezért oldalról tekintve az íz lécszerűnek látszik. Csúcsíze hegyes és rövid (41. ábra : A). Elülső szárnya egyenletesen széles, kihegyesedő, csúcsa néha igen éles, külső szegélye erősen ívelt, külső szöglete tompa. Erezetében az r_{4+5} hosszú nyélen van, a *cu* erek alig íveltek. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa hegyes. Erzetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered a sejt kihúzott alsó sarkából (41. ábra : B).

Közép-európai nem, amelynek egyes képviselőit megtalálták Kisázsia, illetve Kelet-Ázsia néhány pontján is. Eddig 4 fajt osztottak ebbe a nembe, amelyeket hazánkban is gyűjtöttek.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék nappal a fűben rejtőzködnek fűszálakhoz vagy apró növényi szárakhoz simulva, könnyen felzavarhatók. A mesterséges fényt kerülik. A nőstények szárnya kissé elkorcsosult, illetve rövidebb és keskenyebb, mint a hímeké. Melegkedvelő fajok, főleg köves réteken, legelőkön találhatók.

1 (4) Ajaktapogatója fele olyan hosszú, mint a teste, elülső szárnyának alapszíne tiszta fehér.

2 (3) Ajaktapogatójának második íze hatszor olyan hosszú, mint a szem átmérője. Elülső szárnyának alapszíne fehér, az erek sötétek, de az erek közötti mezőkben is vannak sötét vonalak, amelyek azután legtöbbször beletorkollnak a sötét erekbe (főleg a sugárerek végződésének környékén), ami a felső szegély erősebb elsötétedését idézi elő. Csúcsa kevésbé ugrik előre, mint a következő fajé. A sejt végén apró sötét pont van, külső szegélye viszonylagosan meredek. Rojtjában 2 egyforma erős sötét választóvonal van. Hátulsó szárnya szürke, csupán két és félszer olyan hosszú, mint amilyen széles (a rojt nélkül !), elülső szárnyának külső szöglete alól alig ugrik kijjebb. Feje, tora és vállfedői fehérek, ajaktapogatója fehér, a második íz kívül élénkbarna, felül csak néhány barna szőrszál van rajta. Nőstényének szárnya keskenyebb, rajzolata élesebb ; hátulsó szárnya fehér, erezete sötét, éles, külső szegélye egyenes (41. ábra : C). Hímje 20—21 mm, nősténye valamivel kisebb.

Ausztriában, Lengyelországban, Spanyolországban és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg fűféléken él

barbella F.

3 (2) Ajaktapogatójának második íze kilencszer olyan hosszú, mint a szem átmérője. Elülső szárnyának alapszíne tisztább fehér. Az erek sötét vonalai és az érközti mezők sötét vonalai élesebbek, nem folynak össze, felső szegélye ezért világosabb, mint az előző fajé. Csúcsa élesebb, nyújtottabb, külső szegélye élesen ívelt, a külső szöglet teljesen eltompult, a rojt belső választóvonala elmosódott, a külső éles. Hátulsó szárnya világosszürke, erei kissé sötétek, a szárny háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles (rojt nélkül!), csúcsa élesebben és messzebbre ugrik ki az elülső szárnya alól, mint az előző fajé ; ahhoz egyébként nagyon hasonlít. Nőstényének elülső szárnya keskeny, csúcsa élesen kihúzott, hosszú, erezetrajza éles, tompabarna ; hátulsó szárnya keskeny, csúcsa kiugró, külső szegélye erősen homorú. 20—22 mm, a nőstény kisebb.

Lengyelországból leírt faj. Megtalálták Ausztriában és hazánkban is (Nadap). Repülési ideje V. Tápnövénye ismeretlen

Adamczewskii TOLL

4 (1) Elülső szárnyának alapszíne sárgásbarna vagy sötét barnássárga.

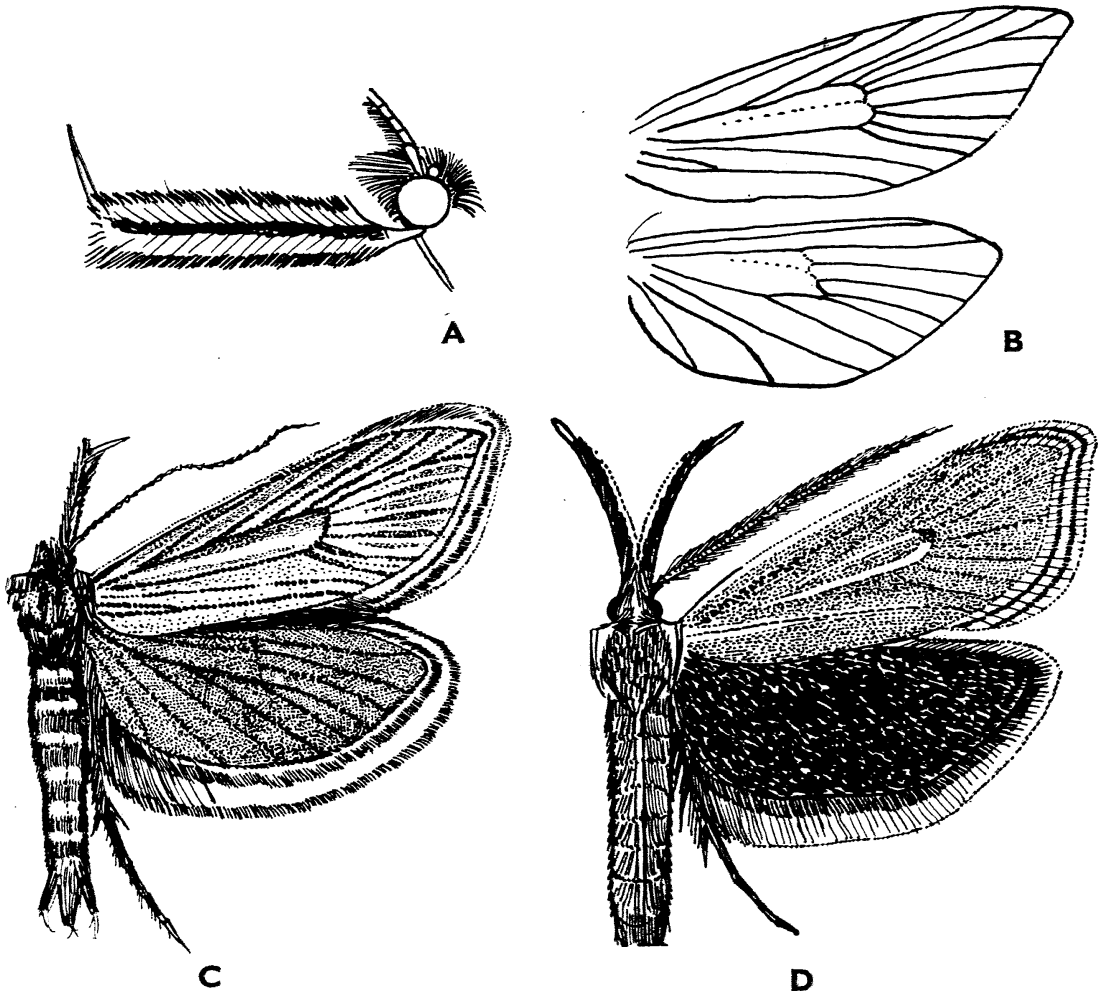

41. ábra. A : *Topeutis barbella* F. feje — B : *Topeutis* erezete — C : *T. barbella* F. — D : *T. criella* TR. (Eredeti)

5 (6) Alapszíne világos sárgásbarnával kevert fehér, az erek és közeik sötétek, de a világos színezet uralkodik. A sejt végéről sötét és széles árnyék halad a csúcsba. Hátulsó szárnya sötét, az erezet jól látszik. Nősténye a hímhez hasonlít, de világosabb színű. Feje, tora és vállfedői sötétek, fehér behintéssel, ajaktapogatója a rokon fajok közül a leghosszabb : háromnegyed olyan hosszú, mint a teste, színe sötét, belül világos. 22—25 mm.

Ausztriában, Bulgáriában, Olaszországban és Kelet-Szibériában gyűjtötték. Hazánkban a Fertő-tónál, Kaposvárott és a Mátrában (Bagolyirtás) találták. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

labiosella Hbn.

6 (5) Alapszíne a rokon fajok közül a legsötétebb, sárgás barnásszürke vagy okkerbarnás ; ez a színezet annyira kiterjed az egész szárnyra, hogy rendszerint csak a sejtet határoló erek maradnak világosak, valamint a sejt csúcsából a szárny csúcsába vezető vonal. A sötét pont jól látszik. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. A nőstény színe olyan, mint a hímé, de világosabb árnyalatú, sőt fehéresbarna példányok is akadnak közöttük. Hátulsó szárnya igen élesen rajzolt. Ajaktapogatója kétharmad olyan hosszú, mint a teste (41. ábra : D). 19—22 mm.

Németországban, Ausztriában, Dalmáciában és Olaszországban gyűjtötték. Hazánkban a Balaton környékén, Szekszárdon, Budapest környékén és Nyírbátorban került elő. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Genista pilosa*

criella Tr.

3. nem : **Pleurota** Hbn.

Feje fölfelé állóan, majd előreborulóan lazán szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. A hím csápja pillás, a pillák finomak, a csáp tőízén csupán néhány serte van. Ajaktapogatója igen nagy, középső íze előremered, felül és alul elálló szőrök fedik, lapos, léc alakú ; csúcsíze vékony, hegyes, többnyire felálló (42. ábra : A). Elülső szárnya keskeny, egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van ; az r_1-et kivéve az erek egymástól egyforma távolságban erednek, a cu_2 azonban egy pontból ered a cu_1-el, töve ívben meghajlott. Hátulsó szárnya trapezoid — elliptikus, hegyes. Erezetében az m erek egymástól egyenlő távolságban erednek és futnak, az m_3 és cu_1 egy pontból származik (42. ábra : B).

Az egész Földön elterjedt nagy nem ; képviselői főleg a Földközi-tenger környékén és Ausztráliában fordulnak elő, míg Amerikában eddig csupán 1—2 fajt találtak. Hazánkból 5 fajt mutattak ki.

Legtöbbjük életmódja ismeretlen, gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék nappal a fűben rejtőzködnek, ahonnan könnyen felzavarhatók. A mesterséges fény iránt teljesen érzéketlenek. Melegkedvelő, szárazságtűrő fajok.

1 (6) Elülső szárnyának alapszíne fehéres vagy szürkés, éles, barnás csík- vagy pontmintával.

2 (5) Elülső szárnyán élesen határolt hosszanti barna csík van.

3 (4) Nagyobb faj, mint a következő : 20—26 mm. Elülső szárnyának alapszíne a fehéres hamuszürke és a mérsékelten sötét barnásszürke között váltakozik ; felső szegélyen éles, meglehetősen széles fehér csík van, alatta kb. kétszer olyan széles, élesen határolt barna csík fut végig a tőtértől a csúcsig ; ennek a csíknak alsó határa kissé elmosódott, közvetlenül alatta, a sejtben több a fehér, azután több a hamuszürke színező elem, amely egészen a belső szegélyig terjed. A szárny első harmadában ferde pontpár látható, a sejt végén pedig erős fekete pont. A külső szegélyen az erek végződése mentén erős barna vonalkák fekszenek. Rojtja világosszürke, kissé elmosódott választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora és vállfedői kívül hamuszürkék, csápja barna. Ajaktapogatója hamuszürke, kívül és alul élénk sötétbarna, csúcsíze rövid, kb. egynegyed olyan hosszú, mint a második íz. 20—26 mm.

Európai, nyugat-ázsiai, mongóliai és észak-afrikai faj. Hazánkban Szakonyfalun, Budapesten és Izsákon gyűjtötték. A két utolsó adat igen kétes. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Calluna vulgaris*

bicostella CL.

4 (3) Kisebb faj, mint az előző : 12—16 mm. Elülső szárnyának alapszíne tisztább fehér ; a szárnyat a közepén és a belső szegélytéren barnásszürke és hamuszürke behintés díszíti. A felső szegély hófehér, az alatta végigvonuló barna csík szélesebb és élesebben határolt, mint az előző fajnál. Sötét pontjai nincsenek. Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéresszürke, második íze kívül barna. 12—16 mm.

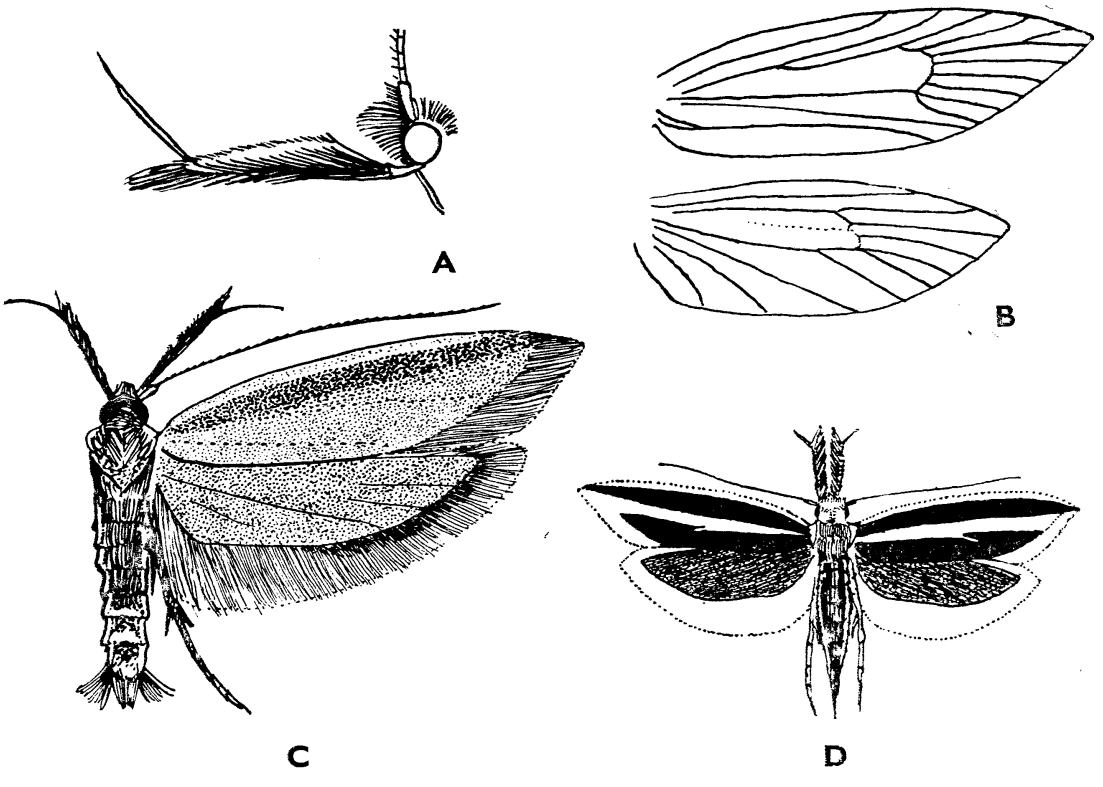

42. ábra. A : *Pleurota pyropella* SCHIFF. feje — B : *Pleurota* erezete — C: *P. pyropella* SCHIFF. — D : *P. aristella* L. (Eredeti)

Dél-európai, észak-afrikai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték, de előfordulása dél-dunántúli csarabos területeinken valószínű. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Calluna vulgaris*

[ericella Dup.]

5 (2) Elülső szárnyán nincsen hosszanti barna csík, az egész szárnyfelületet sötét, barnásszürke pikkelybehintés borítja ; alapszíne fehér. A szárny egyharmadánál a sejtben megnyúlt barna petty látható, alatta a ráncban és tőle kissé kifelé 1 elmosódott pont, a sejt végén pedig 1 erőteljesebb barna petty. Rojtja fehér, töve barna. Hátulsó szárnya szürke, rojtja fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója barnával kevert fehér, csúcsíze rövid. 18 mm.

Portugáliában, Dalmáciában és Kisázsiában élő faj. Hazánkban még nem gyűjtötték, bár előfordulása dél-dunántúli csarabos területeinken nem valószínűtlen. Repülési ideje VI. Tápnövényei *Calluna*- és *Erica*-félék

[amanniella Mn.]

6 (1) Elülső szárnyán nincsen hamuszürke rajzolati elem vagy pikkely.

7 (10) Elülső szárnyának közepén élesen elhatárolt, csillogó, ezüstfehér csík vonul végig.

8 (9) Felső szegélye viszonylagosan széles csíkban hófehér, némi ezüstös csillogással, a rákövetkező barna csík kissé szélesebb, az alatta fekvő ezüstfehér csík majdnem olyan széles, mint a barna csík. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora és vállfedői sárgásfehérek, csápja barna, ajaktapogatója fehéres, kívül és alul sötétbarna, csúcsíze hosszú, majdnem fele olyan hosszú, mint a második íze (42. ábra : D). 18—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten és környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

aristella L.

9 (8) Felső szegélye csupán vékony vonalban fehér, a rákövetkező barna csík ezért jóval szélesebb, mint az előző fajé ; az alatta fekvő ezüstfehér csík szintén csupán fele olyan széles, mint a barna csík, és a sejt végének elérése után egészen elvékonyodik. Különben igen hasonlít az előző fajhoz. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, hazánkban még nem találták. (A hazai vonatkozású irodalmi adatok téves meghatározásokon alapulnak.) Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei az irodalom szerint „apró növények"

[Schlägeriella Z.]

10 (7) Elülső szárnyának felső szegélye rendszerint fehér vagy világosabb színű, mint az alapszíne. Ha a szárny közepén is van hosszanti irányú fehér csík, úgy az igen elmosódott. Esetleg az egész szárny egyszínű sárgás, minden rajzolat nélkül.

11 (12) Elülső szárnyának alapszíne élénken csillogó, fémfényű aranysárga, a belső szegély felé tompább színű. Felső szegélye vékony csíkban világosabb, fehéres. A sejt és a ránc kissé világosabb színű, mint a szárny többi, aranyszínű része. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója tompasárga, második íze kívül és alul sötétbarnás, csúcsíze kb. egyharmad olyan hosszú, mint a második íze. 20—23 mm.

Olaszországból, a Balkánról, a Kaukázusból és Kisázsiából ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[metricella Z.]

12 (11) Elülső szárnyának alapszíne nem élénken csillogó aranyszínű.

13 (14) Ajaktapogatójának csúcsíze igen hosszú, de csak fele olyan hosszú, mint a második íze. Elülső szárnyának alapszíne a tompasárgától az élénksárgáig terjed. A tompasárga és élesen rajzolt példányoknál a világos felső szegély alatt éles barna csík húzódik a tőtérből a csúcsba ; a sárga szín élénkebbé válásával viszont a barna rajzolati elem elmosódik vagy egészen eltűnik. Akadnak egészen fehérbe hajló példányok is, ezeknek barna mintája alig látható. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az elülső szárny, második íze kívül és alul barna (42. ábra : A, C). 16—23 mm.

Ausztriai, dél-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Salvia officinalis* (= ab. *luteella* Rbl., var. *salviella* HS.)

pyropella Schiff.

14 (13) Ajaktapogatójának csúcsíze viszonylagosan rövid, alig egynegyed olyan hosszú, mint a második íz.

15 (16) Az elülső szárny külső szegélyterén az erek rendszerint fehérek, és maga a tér is igen világos ; a felső szegély fehér, alatta elég éles barna csík húzódik, amelynek alsó fehér határa meglehetősen éles. Az alapszín különben világos okkersárga. Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja világos. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója okkersárgás, második íze kívülről barnás. 18—22 mm.

Dél-európai, kisázsiai, kaukázusi és szibériai faj. Hazánkban Vörsön gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

Pungitiella Hein.

16 (15) Az elülső szárny külső szegélyterének erei nem fehérek, a szárny hosszanti barna csíkjának fehér alsó határa elmosódott. Teljesen hasonlít a rokon *pyropella* Schiff. fajhoz, és attól csak az ajaktapogató ízeinek méretarányai különböztetik meg. 15—18 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban Budapesten, Tasson, Mezőberényben, Kaposvárott és Újszászon gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

brevispinella Z.

4. nem : **Macrochila** Stph.

Feje fölfelé állóan, majd előreborulóan szőrözött, a szőrök a homlokon kúp alakú pamacsot alkotnak. Szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs. Hímjének csápja bozontos és erősen pillás, tőízén néhány sertével. Ajaktapogatója hosszú, oldalról lapított, felül és alul erős szőrözettel ; a két tapogató mindig egyenesen előre mered, és egymásmellé zárul (43. ábra : A). A hím elülső szárnya egyenletesen kihegyesedik, erezete olyan mint a *Pleurota* Hbn. nemé. Nőstényének elülső szárnya vékony, bordaszerű csökevénnyé módosult. Hímjének hátulsó szárnya széles, elliptikus, erezete olyan, mint a *Pleurota* nemé ; a nőstény hátulsó szárnya teljesen hiányzik (43. ábra : B—C).

A nembe eddig csak 1 európai faj tartozik. A nem teljes elterjedését nem ismerjük és csak a *Pleurota*-nembe tartozó fajok revíziója után jelölhetjük ki.

Gazdaságilag közömbös faj. A lepkék nappal a fűben rejtőzködnek, ahonnan könnyen felzavarhatók. Éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kerülik, a nőstény röpképtelen.

— — A hím elülső szárnyának alapszíne barnássárga; az élesen rajzolt fehér felső szegély alatt sötét olajbarna, hosszanti csík van. A csúcstér és a külső szegély világosabb, sok rajta a fehér pikkely. Rojtja fehér, halvány barna választóvonallal. Hátulsó szárnya sötétbarnás, rojtja fehér. A nőstény elülső szárnya igen keskeny, bordaszerű, felső szegélye keskeny csíkban fehér, különben olajbarna. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint elülső szárnyának alapszíne. Ajaktapogatója mindenütt sárgásbarnával kevert sötétbarna, igen hosszú (43. ábra : B—C). Hímje : 22—28 mm, nősténye : 26—30 mm.

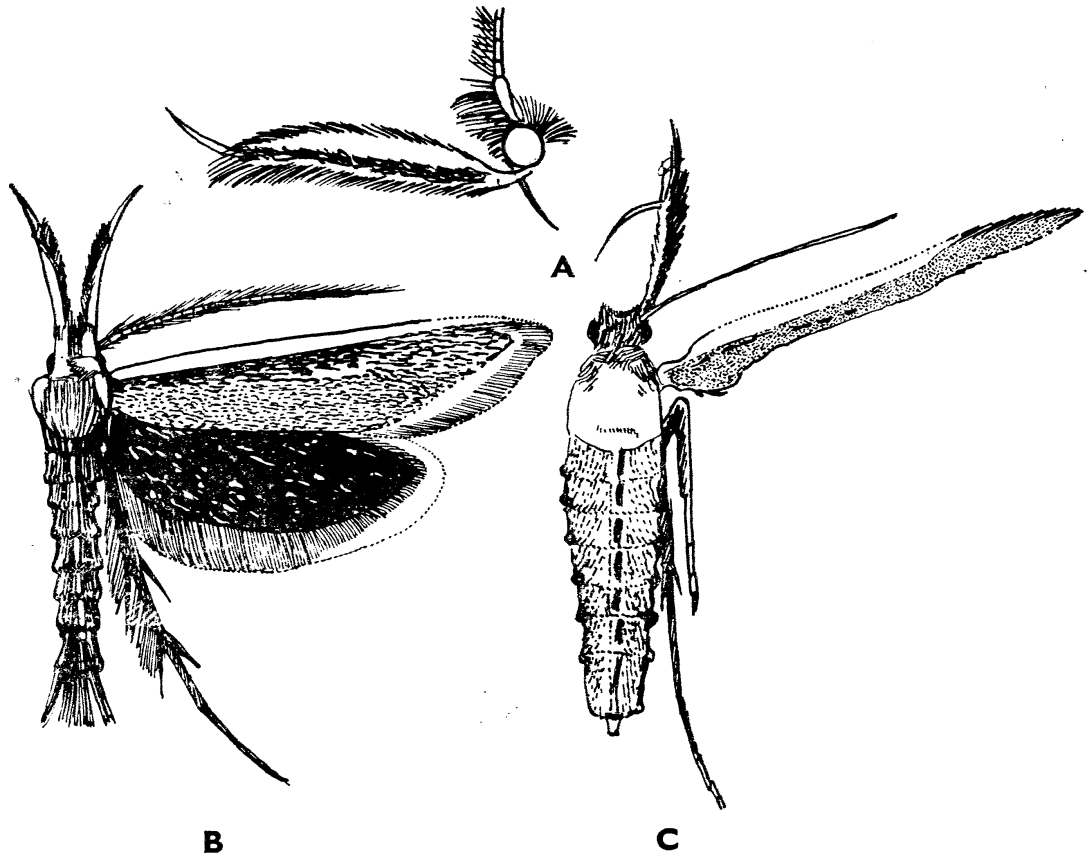

43. ábra. A : *Macrochila* feje — B : *M. rostrella* Hbn. hímje és C : nősténye (Eredeti)

Közép-európai faj, hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei fűfélék, amelyeknek gyökerén él

rostrella HBN.

5. nem : **Holoscolia** Z.

Feje fölfeléállóan majd előreborulóan, lazán szőrözött, szeme kicsi, a hím pontszeme nagy, hosszúkás, a nőstényé kicsi, kerek. Csápja egyszerű, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója nagy, előremeredő, második íze oldalról lapított, felül és alul elállóan szőrözött, ezért oldalról tekintve léc alakúanak látszik ; csúcsíze kicsi, a szőrözetből nem látszik ki (44. ábra : B). Elülső szárnya széles, szárnycsúcsa sarló alakúan és élesen visszahajlik, ívét a rojt még élesebbé teszi. Erezetében az r_{4+5} nyélen ül, az m_2—cu_2 töve ívben meghajlott. Hátulsó szárnya ugyancsak széles, csúcsa kihúzott, hegyes, belső szegélye ívelt. Erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered (44. ábra : A).

A nemből csupán 4 faj ismeretes, amelyek a palearktikumban (Európa, Kisázsia) terjedtek el. Hazánkból csak 1 fajt mutattak ki.

A lepkék nappal a fűben rejtőzködnek, ahonnan könnyen felzavarhatók. A mesterséges fényt kerülik. Hernyóik valószínűleg mind fűféléken élnek. Gazdasági kártevő nincsen közöttük.

— — Elülső szárnyának mintázata igen tarka és díszes. Alapszíne tojássárga ; a felső szegélyen, a rojt fölött és alatt 1—1 széles, hosszanti csík húzódik, s a sejt külső felében is van 1 rövidebb, de szélesebb fehér folt. Ebben 2 hosszanti, barna vonal halad végig. A csúcstér szintén fehér, s itt az ereken kb. 6 barna vonal fekszik. A sejt végén feketésbarna petty van, és barnás pikkelyek sorakoznak a felső szegély fehér sávja alatt és a ránc végénél is. Rojtja hófehér, töve mindkét szegélyen élesen barna, közepén széles világosbarna választóvonal húzódik végig, csúcsa szintén világos-barna. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója fehér, a második íz szőrözete alul szürke (44. ábra : C). 9—12 mm.

Közép- és dél-európai, kisázsiai és belső-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei fűfélék, amelyeknek gyökerén él

forficella HBN.

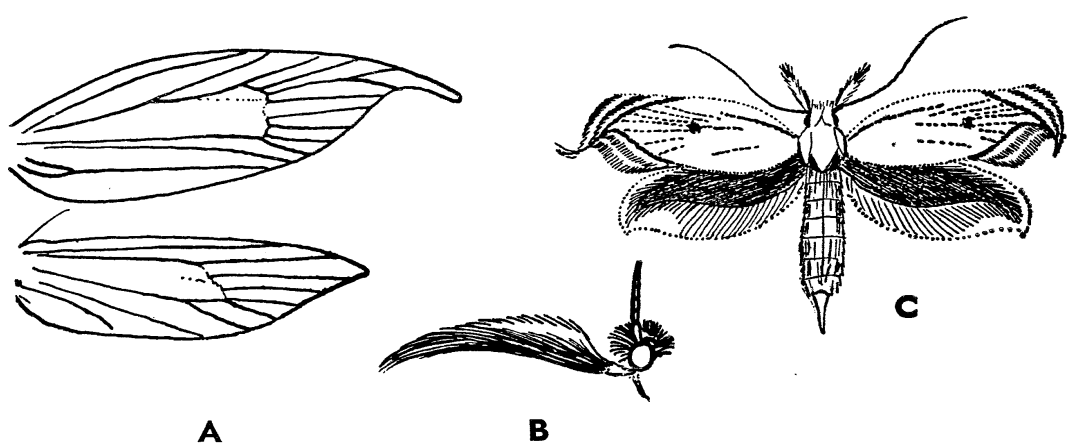

44. ábra. A : *Holoscolia* erezete és B : feje — C : *H. forficella* HBN. (A : SPULER nyomán, a többi eredeti)

6. nem : **Aplota** STPH.

Feje előreborulóan, lazán és durván szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. A hím csápja pillás, tőízén sertesor van. Ajaktapogatója előremeredő, második íze hosszú, lapos, felül és alul elállóan szőrözött, léchez hasonló ; csúcsíze rövid, a szőrözetből kiáll (45. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen széles, csúcsa hegyes, külső szöglete erősen hajlott. Erezetében az r_{4+5} hosszú csúcsölelő nyélen ül, a *cu* erek alig íveltek. Hátulsó szárnya majdnem trapezoid, külső szöglete eléggé lekerekített, olyan széles mint az elülső szárny. Erezetében az m_3—cu_1 egy pontból ered (45. ábra : A).

A nembe csak 2 európai faj tartozik, hazánkban közülük még egyiket sem találták meg. A lepkék élete rejtett ; gazdasági kártételükről nem tudunk.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna, gyér okkersárga behintéssel és mintázattal. A ránc egyre szélesedő okkersárga területet foglal el, középen nagy barna petty van. A petty fölött, de közelebb a tőhöz 1 másik petty is látható, amelyből okkersárga csík húzódik egy, a sejt végén helyet foglaló újabb pettyig. Ez utóbbiból a sárga színelem az erek mentén sugár alakban terjed szét a csúcstérben. A sárga színben itt is sötétbarna pikkelyek vannak. A felső szegély alatt viszont elszórt sárga pikkelyek láthatók. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje okkersárga, vállfedői és tora sötétbarna, ajaktapogatója barnássárga, csúcsíze igen rövid, hegyes, fölfelé mered (45. ábra : C). 10—11 mm.

Közép- és dél-európai faj, amelyet a Szovjetunió délnyugati részein is megtaláltak. Repülési ideje VII. Tápnövényei gyümölcs- és tölgyfák törzsén tenyésző mohák

[palpella HAW.**]**

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne sötét földbarna, sárga behintés nélkül, legfeljebb a külső szegélytérben van néhány elszórt sárga pikkely. A sejt egyharmadában, majd alatta, azután kissé kijjebb, a ráncban, végül a sejt végén 1—1 nagy feketésbarna petty van. Rojtja sötét. Hátulsó

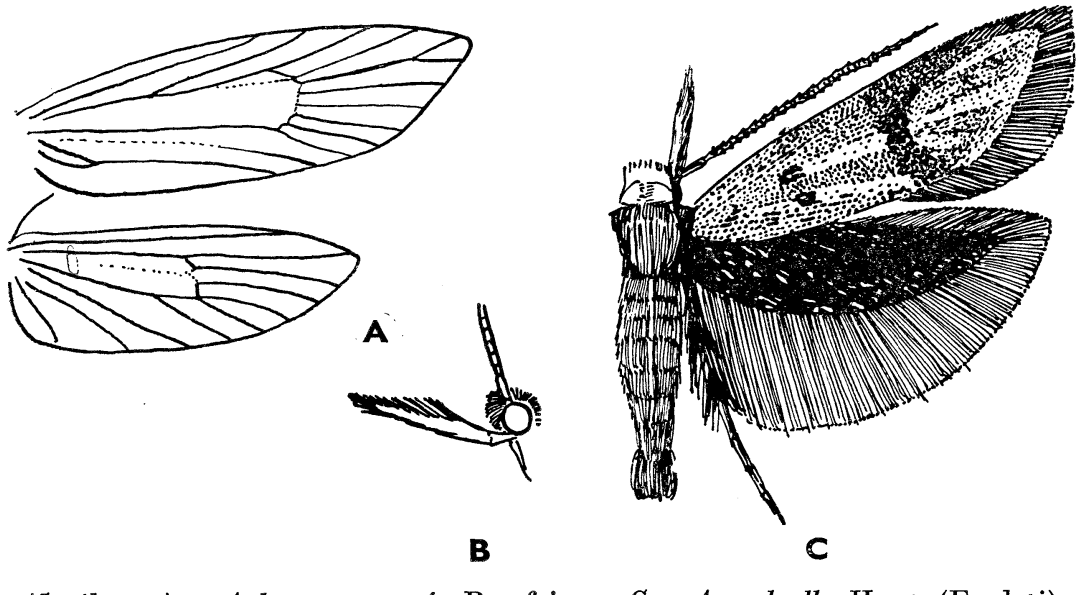

45. ábra. A : *Aplota* erezete és B : feje — C : *A. palpella* HAW. (Eredeti)

szárnya sötét barnásfekete. Feje, tora és vállfedői barnásszürkék. Ajaktapogatója belül sárgás, különben sötétbarna, csúcsíze a szőrözetből jól láthatóan kiáll. 18 mm.

Szászországban, Ausztriában és Erdélyben gyűjtötték. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[Kadeniella HS.]

7. nem : **Protasis** STPH.

Feje előreborulóan és lazán szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. A hím csápja erősen pillás, tőízén nincsen sörtesor. Ajaktapogatója igen hosszú, előremeredő, második íze oldalról összenyomott, felül és alul erősen szőrözött, a csúcsíz alig látszik ki (46. ábra : A). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, külső szöglete teljesen tompa. Az r_{4+5} nyélen van, a $cu_{1,2}$ a sejt alsó sarkából egy pontból ered, a cu_2 töve meghajlított. Hátulsó szárnya kihegyesedő trapezoid alakú, külső szöglete alig kivehető. Erezetében az m_3 és cu_1 a sejt alsó sarkából ered (46. ábra : B).

A nembe 4 palearktikus faj tartozik. Hazánkban eddig még egyet sem találtak meg. Tápnövényeik ismeretlenek.

— — Elülső szárnyának alapszíne az élénk szalmasárgától az okkersárgáig terjed. Felső szegélye a tőtől kezdődő (a rojt előtt elmosódó) széles csíkban sötét barnásszürke, alsó határa elmosódottan megy át a sárga színbe. A sejt végén olykor apró fekete pont van. Rojtja sárga. Hátulsó szárnya sötét barnásfekete, rojtja barnásszürke, elmosódott szürke választóvonallal. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója felül és belül sárga, különben sötétbarna (46. ábra : C). Hímje : 13 mm, nőstényе : 15 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[punctella COSTA**]**

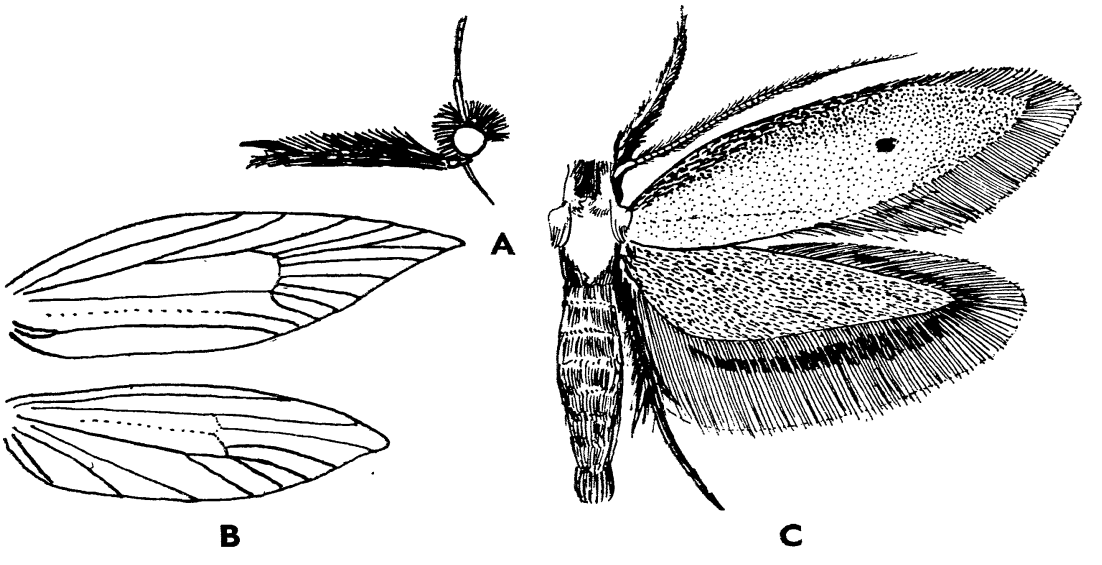

46. ábra. A : *Protasis* feje és B : erezete — C : *P. punctella* COSTA (Eredeti)

4. alcsalád : Eleuchriinae

Fejük előreállóan szőrözött, homlokukon kúp alakú szőrpamaccsal. Szemük nagy, pontszemük nincsen. A hím csápja pillás. Legjellegzetesebb az ajaktapogatójuk, amelynek középső íze lapos, felül és alul erős szőrözettel, oldalról léc alakúnak látszik (ebben egyeznek a megelőző alcsaládéval), a szőrözet azonban az íz csúcsa felé egyre szélesedik ; az íz maga kissé fölfelé ível, bár lényegében előreálló (47. ábra : A, 48. ábra : A). Elülső szárnyuk erezetében az r_{4+5} nyélen van, de az r_5 már a felső szegélyen végződik (47. ábra : B, 48. ábra : B).

Az igen nagy fajszámú alcsalád főleg Ausztráliában és a Csendes-óceán szigetvilágában terjedt el ; több nagy fajszámú nem él Amerikában, míg Európában csupán 2 neme található, amelyek közül hazánkban egyet mutattak ki.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Hátulsó szárnyuk tőtere igen fejlett, széles (hasonlít a *Depressaria* Haw. neméhez), szélesebb, mint az elülső szárnyuk (47. ábra : B)
1. nem : **Anchinia** Hbn.

2 (1) Hátulsó szárnyuk tőtere nem fejlettebb, mint a szárny többi része, keskenyebb, mint az elülső szárnyuk (48. ábra : B) (= *Cacochroa* Hein.)
[2. nem : **Cacophyia** Rbl.]

1. nem : Anchinia Hbn.

Feje lazán és előreborulóan szőrözött, a szőrözet a homlokán kúp alakú csomóba áll össze. Szeme nagy, pontszeme nincsen. A hím csápja erősen pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója előremeredő és kissé felfelé ívelő, második íze lapos, alul és felül egyre növekedő hosszúságú szőrözet borítja ; csúcsíze kicsi, hegyes, felmeredő (47. ábra : A). Elülső szárnya a csúcs felé szélesedő,

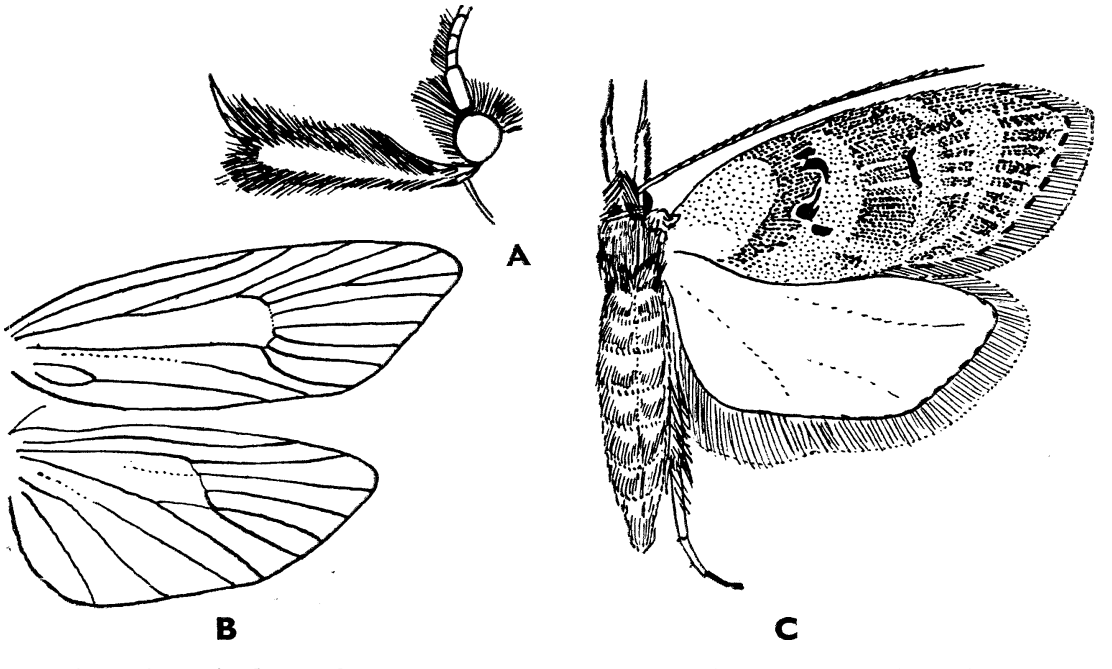

47. ábra. A : *Anchinia* feje és B : erezete — C : *A. daphnella* Hbn. (Eredeti)

külső szöglete éles. Erezetében az r_{4+5} közepes hosszúságú nyélen ül, az r_5 a csúcs előtt a felső szegélyen végződik, az m_3 gyengén, a cu_1 erősebben, a cu_2 erősen ívelt. Hátulsó szárnyának tőtere széles, erősen fejlett, alakja ezért a trapezoidba megy át ; az m_3 és cu_1 a sejt alsó sarkából ered. A szárnyak rojtja igen rövid (47. ábra : B).

A nembe néhány európai, 2 dél-afrikai és 1 indiai faj tartozik. Hazánkban 1 fajt gyűjtöttek.

Tápnövényeik *Daphne*-félék. Magashegyi fajok.

1 (2) Nagyobb faj, mint a következők : fesztávolsága 21—26 mm. Elülső szárnyának alapszíne csontszínű, tompa okkersárga és szürke mintázattal. A felső szegély közepén széles, bíborszürke folt nyúlik a sejt alsó határáig, a foltot két oldalról fehér szalag határolja, előtte a tőtér felé a sejtben 2 egymás felett álló sötét pont van (ezeknek kerete fehér), alattuk kifelé aráncban is van egy, végül a sejt végén egy igen erős fekete petty van, amelyeknek kerete szintén fehér. A sárga színelem a tőtéren, a belső szegélyen, továbbá a pontpár és a bíbor színű folt között, valamint gyengén a külső szegélytéren lép fel. A szegélyen, a felső szegélyről kiindulva és a csúcs felé kiugorva 1 vékony fehér keresztsáv fut a külső szöglet elé, ahol a ránc végéhez csatlakozik ; előtte és mögötte a csúcstérben és a külső szegélytéren az erek végződésénél erős fekete vonalak láthatók. Rojtja világos, kissé elmosódott választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója csontszínű, második íze kívül világos, alul sötétbarna (47. ábra : C).

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban a Dunántúl ausztriai határán, Szakonyfalun gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Daphne mezereum*

daphnella Hbn.

2 (1) Kisebb fajok, mint az előző : fesztávolságuk 14—17 mm. Alapszínük sötét ibolyásbarna vagy barnásszürke.

3 (4) Elülső szárnyának tőtere a szárny egyharmadáig cseresznyepiros, innen kifelé sötét ibolyásbarna. A szárny egyharmadában és kétharmadában 2 világos, zegzugos keresztvonal húzódik a felső szegélyről a belső szegélyre ; bennük a sejtben 1—1 széles, felmeredő pikkelyekből álló fekete keresztvonal van. Az erek végén fekete pontok fekszenek. Rojtja világosszürke, választóvonala sötét. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői cseresznyepirosak. Ajaktapogatója kívül vörös. 16—17 mm.

Közép- és dél-európai hegyvidéki faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei a *Daphne mezereum* és a *D. cneorum*

[cristalis Sc.]

4 (3) Elülső szárnyának tőtere és 2 világos, zegzugos keresztvonal a szárny egyharmadában és kétharmadában szürke, a szárny különben barnásszürke, amelyet fahéjszín fed. A szegélytéren világos vonalak fekszenek. Az erek végei sötétek, rojtja világos. Hátulsó szárnya szürke. A felálló pikkelycsomók feketék. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója világos szürkésbarna, kívül sötét, csúcsíze feketés. 14—16 mm.

Az Alpokban, Dalmáciában és Dél-Franciaországban gyűjtötték. Hazánkban még nem került elő. Repülési ideje VII. Tápnövényei *Daphne*-félék

[laureolella HS.]

2. nem : **Cacophyia** Rbl.

Feje előreborulóan, de lesimítottan szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. A hím csápja egyszerű, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója nagy, második íze előremeredő, de fölfelé ívelő, sűrű, rásimuló szőrözet borítja, csúcsíze rövid (48. ábra : A). Elülső szárnyának felső szegélye ívelt, egyharmadánál megtörik ; a $cu_{1,2}$ erősen ívelt, a belső szegély felé domborúak. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső, tőtere mérsékelten fejlett ; maga a szárny keskeny, kihegyesedő. Erezetében az m_3 és a cu_1 a sejt alsó sarkából ered (48. ábra : B).

A nembe csak 1 faj tartozik, amelyet hazánkban még nem gyűjtöttek. Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke. Ez a szín főleg a tőtéren, a ránc környékén és a sejttől kezdődően a csúcs-, valamint a külső szegélytéren lép fel az erek mentén. A szárny többi része hamuszürke, a tőteret 3 fekete pont zárja le, amelyeket hamuszürke szín keretez ; van azonkívül a sejt végén is 2 fekete pont, amelyek egymás fölött állnak, és majdnem összefolynak. A pikkelyek vége hamufehér, tövük sötét, úgyhogy a szárny liszttel behintettnek látszik. Rojtja szürke, 2 széles barna választóvonallal, hegye fehéres. Hátulsó szárnya szürke, világosabb színű rojttal. Feje, vállfedői és tora hamuszürkés barna. Ajaktapogatójának második íze hamuszürkés, kívül 3 sötét gyűrűvel ; csúcsíze fekete, igen széles fehér gyűrűvel (48. ábra : C). 11—13 mm.

Dél-európai, kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Wocke-nak a múlt századból származó adata („etiam in Hungaria habitat") bizonyára Dalmáciára vonatkozik. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Phyllirea*-félék

[permixtella HS.]

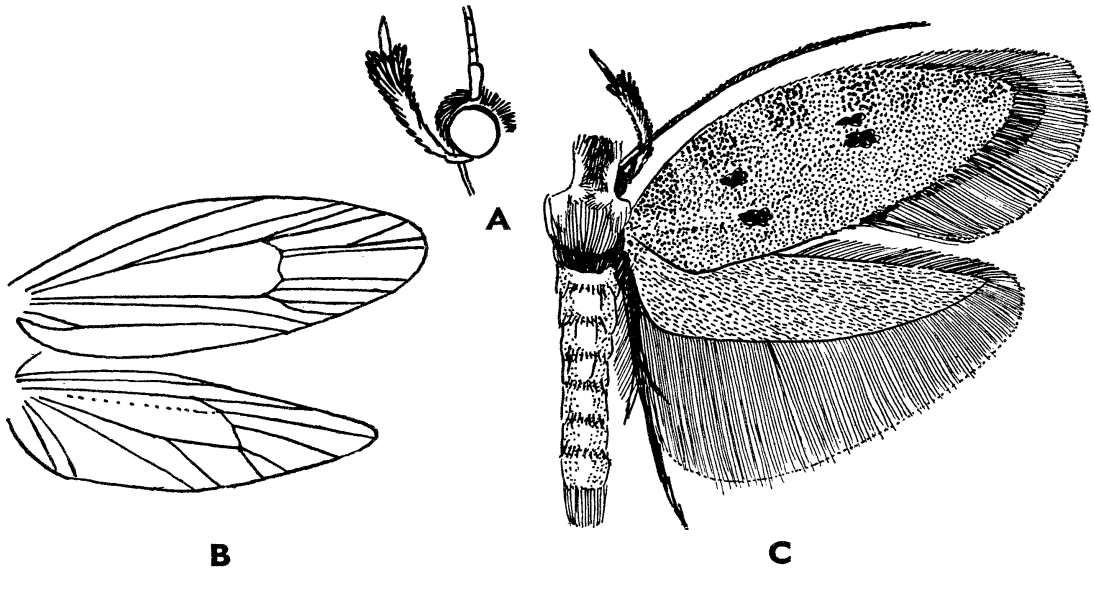

48. ábra. A : *Cacophyia* feje és B : erezete — C : *C. permixtella* HS. (Eredeti)

5. alcsalád : Herrichiinae

Fejük előreborulóan szőrözött, ajaktapogatójuk sarló alakúan felgörbülő. Elülső szárnyuk erezetében az r_1 vége előtt a felső szegélyen apró stigma van, az r_{4+5} összeolvadt (!), tövi részük az r_1 kiágazása után válik ki a sejt felső szegélyéből. Hátulsó szárnyukon a jellegzetes Oecophorida-erezet látható : az *rr* a csúcs előtt a felső szegélybe torkollik, az m_1 tőle távol a csúcs alá fut le, az *rr* és *m* erek párhuzamosak.

Az alcsaládot újabban állították fel. Az apró stigma miatt eddig a Hyponomeutidae családban tartották nyilván, de erezete, ajaktapogatójának szerkezete, ivarszerveinek alkata az Oecophoridae családba utalja az egyetlen ide tartozó nemet. Hazánkban még nem gyűjtötték.

1. nem : Herrichia Stgr.

Feje előreborulóan szőrözött, a hím csápja egyszerű, igen apró, pillaszerű szőrözettel, szeme nagy, pontszeme nincsen. Ajaktapogatója nagy, sarló alakban fölfelé görbül, második ízén odasimuló szőrözet van, csúcsíze vékony, hosszú, hegyes (49. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen szélesedő, a szárny kétharmada után kihegyesedik, csúcsa elég éles. Erezetében az r_1 végződése előtt a felső szegélyen apró stigma van, az r_{4+5} összeolvadt, a csúcs előtt végződik a felső szegélyen, az *m* erek a külső szegélyen ; a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a $cu_{1,2}$ erek tőle hátrább erednek. Az r_{4+5} tövi része az r_1 elágazása után válik ki a sejtből és melléksejtet alkot. Hátulsó szárnya ugyanolyan széles és megnyúlt, mint az elülső ; jellegzetessége az egymástól kissé eltávolodott cu_1 és m_3 ér. Tövi része nem fejlett (49. ábra : A).

A nembe csak 1 faj tartozik. Hazánkban még nem találták meg.
Gazdasági jelentősége nincsen.

— — Elülső szárnya fehér; a felső szegély töve, a ránc felénél és a sejt végénél 1—1 nagy folt és a kettőjüket összekötő elmosódott és határozatlan alakú sáv sötétbarna. A csúcstérben és a külső szegélytéren sötétbarna pikkelybehintés látható. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya és annak rojtja

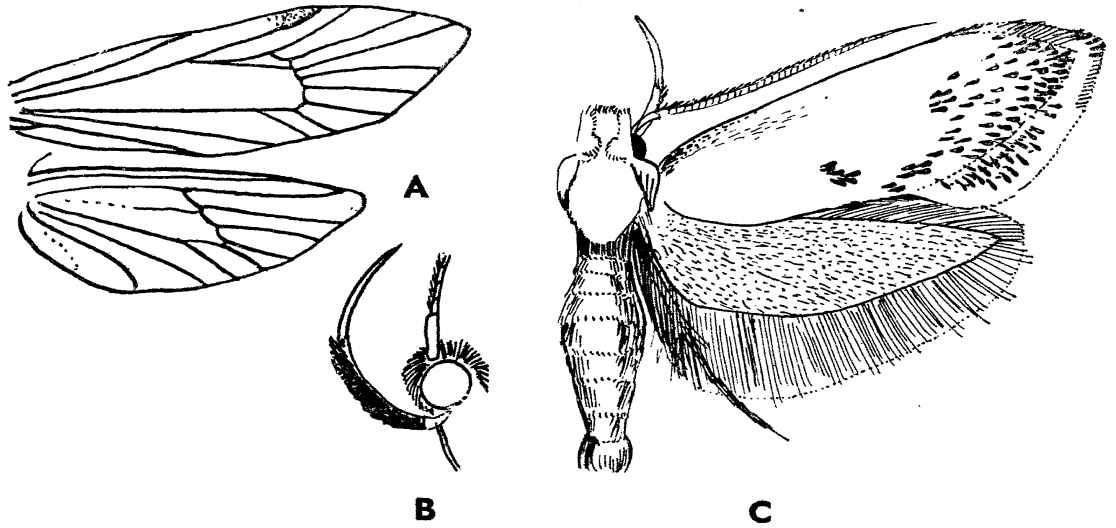

49. ábra. A : *Herrichia* erezete és B : feje — C : *H. excelsella* Stgr. (Eredeti)

szintén fehér. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér (49. ábra : C). 13—16 mm.

Eddig csak Délnyugat-Németországban (Schwarzwald) találták. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei fenyőfélék

[**excelsella** STGR.]

6. alcsalád : **Oecophorinae**

Fejük előreborulóan szőrözött, a hímek csápja többé-kevésbé erősen pillás. Ajaktapogatójuk nagy, vékony, sarló alakú, felgörbülő, csúcsíze hosszú, hegyes. Második ízét rendszerint szőrözet vastagítja meg. Ez a szőrözet az *Oecophora* LATR. nemnél hasonló kiterjedésű és szerkezetű, mint a Philobotinae vagy Eleuchriinae alcsalád nemeinél, azonban az elülső szárny erezetében az r_5 a felső szegélyen végződik, míg a Philobotinae alcsaládnál a külső szegélyen ; az *Oecophora* LATR. nem elülső szárnyán a cu_2 igen erősen ívelt, míg az Eleuchriinae alcsaládnál a *Cacophyia* RBL. nemé egyenes, az *Anchinia* HBN. nem hátulsó szárnya pedig jóval szélesebb, mint az elülső szárny (a tőtérnél !). Elülső szárnyuk erősen megnyúlt tojásdad alakú, kihegyesedik ; erezetében az r_{4+5} nyélen van, és a felső szegélyen végződik, illetve egyes nemeknél egybeolvad (ez a jellegzetesség a családon belül csak a Herrichiinae alcsaládnál található meg ; ebben az alcsaládban azonban az elülső szárnyon az r_1 végződése előtt a felső szegélyen apró stigma van, amely itt mindig hiányzik). A $cu_{1,2}$ soha sincsen nyélen (ez elválasztja a legtöbb Depressariinae nemtől), hátulsó szárnyukon viszont az m_1 és m_2 egymástól mindig távol esik, főleg akkor, ha elülső szárnyuk erezetében a $cu_{1,2}$ erek egymáshoz közel erednek (ez elválasztja a többi Depressariinae nemtől).

Az ide tartozó nemek legtöbbjének erezete igen változatos és nem nyújt megbízható támpontot határozókulcs készítéséhez. Az erezet szerkezete a nemen, sőt egyes fajokon belül is eltérő sajátságokat mutathat, főleg az erek egymáshoz viszonyított távolsága tekintetében. A nemeket ezért nem is az erezet jellemzi, hanem az ivarszerv szerkezete. Az ivarszervek vizsgálata azonban fáradságos munka, és el is kerülhető. Az alcsaládba tartozó fajok ugyanis nagyok, díszes rajzolatuk pedig annyira sajátságos és jól jellemezhető, hogy alkalmas határozókulcs készítésére. Bár ez a kulcs mesterkélt, gyorsabb és könnyebb határozást tesz lehetővé, mint az ivarszervek vizsgálata. A nemek tárgyalásánál természetesen ismertetjük az egymáshoz közel álló, illetve erezetük szempontjából csak nehezen elhatárolható nemek ivarszervi jellegzetességeit is. A rendes határozókulcs után még az egyes nemek ivarszervi jellegzetességeire alapított határozókulcsot is adunk.

Ez az igen nagy alcsalád főleg Ausztráliában, Új Zélandban és Amerikában terjedt el, ahol a Gelechiidae családdal együtt a kisebb számban képviselt sodrómoly-féléket (Tortricoidea) helyettesíti. A palearktikumban is elég sok faja él, számuk azonban a trópusi területeken és a déli féltekén élőkéhez mérten csekélynek mondható.

Hernyóik közül sok növényi hulladék anyagokkal, korhadt fával stb. táplálkozik. Gazdasági kártevő az *Endrosis lacteella* SCHIFF. és a *Hoffmannophila pseudospretella* STT., amelyek száraz háztartási készletekben okoznak kárt.

Éjszaka repülnek, a mesterséges fény majdnem mindannyiukat vonzza. Hegyvidéki és síksági fajok egyaránt akadnak közöttük, úgyszintén nedves és száraz területeket kedvelők is. Hazánkból eddig 15 nemet és 28 fajt mutattak ki.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Elülső szárnyának erezetében az r_{2+3} és az r_{4+5} is nyélen van, az m_3 és cu_1 érpár mind az elülső, mind a hátulsó szárnyon egymástól igen távol ered (53. ábra : A) [3. nem : **Fuchsia** SPUL.]

2 (1) Elülső szárnyának erezetében az r_{2+3} soha nincsen nyélen, az m_3 és a cu_1 érpár pedig egymáshoz viszonylagosan közel ered.

3 (4) Hátulsó szárnyán az $m_3 + cu_1$ egybeolvadt, viszonylag hosszú nyélen ül az m_2 érrel (52. ábra : A) 2. nem : **Endrosis** HBN.

4 (3) Hátulsó szárnyán az m_3 és cu_1 külön fut le; egymástól távol, közel vagy egy pontból erednek, de soha sincsenek nyélen az m_2 érrel.

5 (6) Hátulsó szárnyának tőtere erősen fejlett, a szárny itt majdnem szélesebb, mint elülső szárnya. A nem egyetlen faja a *Depressaria*-fajokra emlékeztet (51. ábra : B—C) 1. nem : **Hoffmannophila** SPUL.

6 (5) Hátulsó szárnyának tőtere lekerekített, nem fejlett, a szárny sohasem olyan széles, mint az elülső. A fajok rajzolata nagyon elüt a *Depressaria*-fajok rajzolatától.

7 (12) Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} egybeesik. — Az itt következő többi Oecophorinae nem erezetének egyéb sajátságai igen egyformák, sőt az erezet a nemek között ingadozó és átmeneti szerkezetet tüntet fel. Általában az r_1 elég közel ered a tőhöz, a többi r erek egymástól többé-kevésbé csökkenő távolságban erednek, a sejt a csúcs felé többé-kevésbé szélesedik, a legtöbb nemnél az r_{4+5} rövidebb-hosszabb nyélen ül (egyes nemeknél egybeolvadnak), mindig a csúcs előtt végződnek a felső szegélyen, az m erek egymástól egyforma távolságban erednek, az m_3 néha egy pontból származik a cu_1 érrel, néha tőle távolabb, a cu erek egy pontból vagy egymástól távol erednek, vagy igen rövidek és egyenesek, vagy íveltek és hosszúak. Hátulsó szárnyuk erezetében az rr és m_1 egymással többé-kevésbé párhuzamos, egymástól elég távol erednek, ugyancsak ilyen az m_2 és m_3 ér is, ez utóbbi eredhet a cu_1 érrel egy pontból vagy tőle távolabb a sejt alsó sarkából (ritka esetekben apró nyélen vannak). A cu_2 elég hátra vonult.

8 (9) Elülső szárnyának rajzolati elemeit nagy foltok alkotják (64. ábra : A) (= *Oecophora* LATR. partim) 13. nem : **Decantha** BUSCK

9 (8) Elülső szárnyának rajzolati elemeit keresztsávok alkotják.

10 (11) A keresztsávok csillogó ezüstfehérek, keskenyek (65. ábra : A) (= *Oecophora* LATR. partim) 14. nem : **Fabiola** BUSCK

11 (10) A keresztsávok sárgák, szélesek (66. ábra : A) [15. nem : **Promalactis** MEYR.]

12 (7) Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} sohasem esik egybe, hanem hosszszabb-rövidebb nyélen ül.

13 (14) Hátulsó szárnya élénk kénsárga (67. ábra : A)
[16. nem : **Esperia** HBN.]

14 (13) Hátulsó szárnya nem kénsárga, hanem szürke vagy feketés.

15 (16) Elülső szárnyának alapszíne feketés olajbarna, tőtere és 1 keresztsáv okkersárga (68. ábra : A) 17. nem : **Dasycera** STPH.

16 (15) Elülső szárnyának rajzolata más, vagy a szárny egyszínű és nem feketés olajbarna, hanem világosabb.

17 (18) Elülső szárnya egyszínű okkersárgás vagy sárgásszürke, legfeljebb 2—3 sötét pont van rajta, így 1 a sejt elején, 1 a sejt alatt a ráncban és 1 a sejt végén. Nagy fajok : 17—23 mm. (54. ábra : B) (= *Oecophora* LATR. partim, *Borkhausenia* HBN. partim) 4. nem : **Tubuliferola** STRAND

18 (17) Elülső szárnya mintázott. Ha a szárny egyszínű, vagy ha mintázata csak 1—2 pont, akkor a fesztávolság legfeljebb 15 mm.

19 (20) Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, mintázata 3 világos folt (61. ábra : A) (=*Oecophora* LATR. partim, *Schiffermülleria* HBN. partim)
11. nem : **Telechrysis** TOLL

20 (19) Elülső szárnyának alapszíne vagy mintázata, illetve fesztávolsága más.

21 (22) Kisméretű, barna és szürke, sötét alapszínű fajok, 1 pár világos és ellentett folttal a csúcstér előtt, vagy 1—2 fekete ponttal ; fesztávolságuk 10—14 mm (= *Oecophora* LATR. partim)
5. nem : **Borkhausenia** HBN.

22 (21) Méreteik vagy rajzolatuk és alapszínük más.

23 (24) Elülső szárnya vagy világos okkersárgás piros, és a belső szegélytől a sejt végéig fekete, félhold alakú folt nyúlik, vagy pedig a nőstény elülső szárnya barnás agyagsárga, a hímé sötétbarnás, mindkettőjük feje sárga, toruk viszont nem (= *Oecophora* LATR. partim, *Borkhausenia* HBN. partim) (57. ábra : D) 7. nem : **Batia** STPH.

24 (23) Elülső szárnyának rajzolata vagy alapszíne más.

25 (26) A hím elülső szárnya barnás agyagsárga, a nőstényé élénk okkersárga, rajzolatuk nincsen, mindkét nem feje és tora okkersárga (56. ábra : C) (= *Oecophora* LATR. partim, *Borkhausenia* HBN. partim)
6. nem : **Tichonia** HBN.

26 (25) Elülső szárnyának rajzolata vagy alapszíne más.

27 (28) Elülső szárnyának alapszíne fahéjvörös, okkersárga sávmintázattal, vagy a szárny rajzolatlan, alapszíne ebben az esetben igen világos agyagsárga (= *Oecophora* LATR. partim, *Schiffermülleria* HBN. partim) (59. ábra : A) 9. nem : **Metalampra** TOLL.

28 (27) Elülső szárnyának rajzolata vagy alapszíne más.

29 (30) Elülső szárnya sötét narancsvörös, a belső szegélyről a szárny közepéig 3 ólom-ezüst színű, rövid keresztsáv húzódik (nem sávok és pettyek!) (60. ábra: A) (= *Oecophora* LATR. partim, *Schiffermülleria* HBN. partim) 10. nem : **Bisigna** TOLL.

30 (29) Elülső szárnyának mintázata vagy alapszíne más.

31 (32) Elülső szárnyának alapszíne élénk vöröses agyagsárga, fehér vonal-, illetve ékmintával ; legfeljebb 15 mm fesztávolságú faj (58. ábra : C) (= *Oecophora* LATR. partim) 8. nem : **Epicallima** DYAR

32 (31) Elülső szárnyának alapszíne vagy rajzolata más.

33 (34) Ajaktapogatójának második íze oldalról lapított, léc alakú, fölfelé és lefelé elálló szőrözettel; előremeredő, négyszer olyan hosszú, mint a feje, feketésbarna vagy sárga (= *Harpella* SCHRK. partim, *Alabonia* HBN.) (69. ábra : A—B) 18. nem : **Oecophora** LATR.

34 (33) Ajaktapogatójának második íze nem léc alakú, szőrözete más, csak kétszer olyan hosszú, mint a fej ; sarló alakúan felgörbül (= *Oecophora* LATR. partim, *Borkhausenia* HBN. partim) (62. ábra : A) 12. nem : **Schiffermülleria** HBN.*

Egyes Oecophorina nemek határozókulcsa a hím ivarszerv bélyegei alapján

1 (6) A sacculus felső szegélyén nagy (gyakran tövisszerű) nyúlvány vagy lebeny van.

2 (3) A nyúlvány széles, háromszögletes (50. ábra : A) 13. nem : **Decantha** BUSCK

* Ennek a mesterséges és nem a tényleges rokonsági kapcsolatokat kifejező határozókulcsnak a kiegészítésére közöljük a hím ivarszervre alapított határozókulcsot is. Ebből azonban kihagytuk az erezet, egységes rajzolat, illetve az ajaktapogató szerkezete alapján könnyen meghatározható és elkülöníthető *Hoffmannophila* SPUL., *Endrosis* HBN., *Tubuliferola* STRAND, *Fuchsia* SPUL., *Promalactis* MEYR., *Esperia* HBN., *Dasycera* STPH. és *Oecophora* LATR. nemeket, amelyekre nézve a felsorolt külső alaktani bélyegek összhangban állanak a valóságos rokoni viszonyokkal.

3 (2) A nyúlvány hosszú és vékony.

4 (5) A valva széles, háromszög alakú, hegyes, az aedeagus rövid és vastag (50. ábra : B) 5. nem : **Borkhausenia** HBN.

5 (4) A valva keskeny, lekerekített, az aedeagus vékony, meghajlított (50. ábra : C) 11. nem : **Telechrysis** TOLL.

6 (1) A sacculus felső szegélye sima, nincsen rajta nyúlvány vagy lebeny.

7 (12) Az ivarszervben van clavus (pl. 50. ábra : D—E).

8 (9) A clavus sűrűn sertézett (50. ábra : D) 6. nem : **Tichonia** HBN.

9 (8) A clavus csupasz.

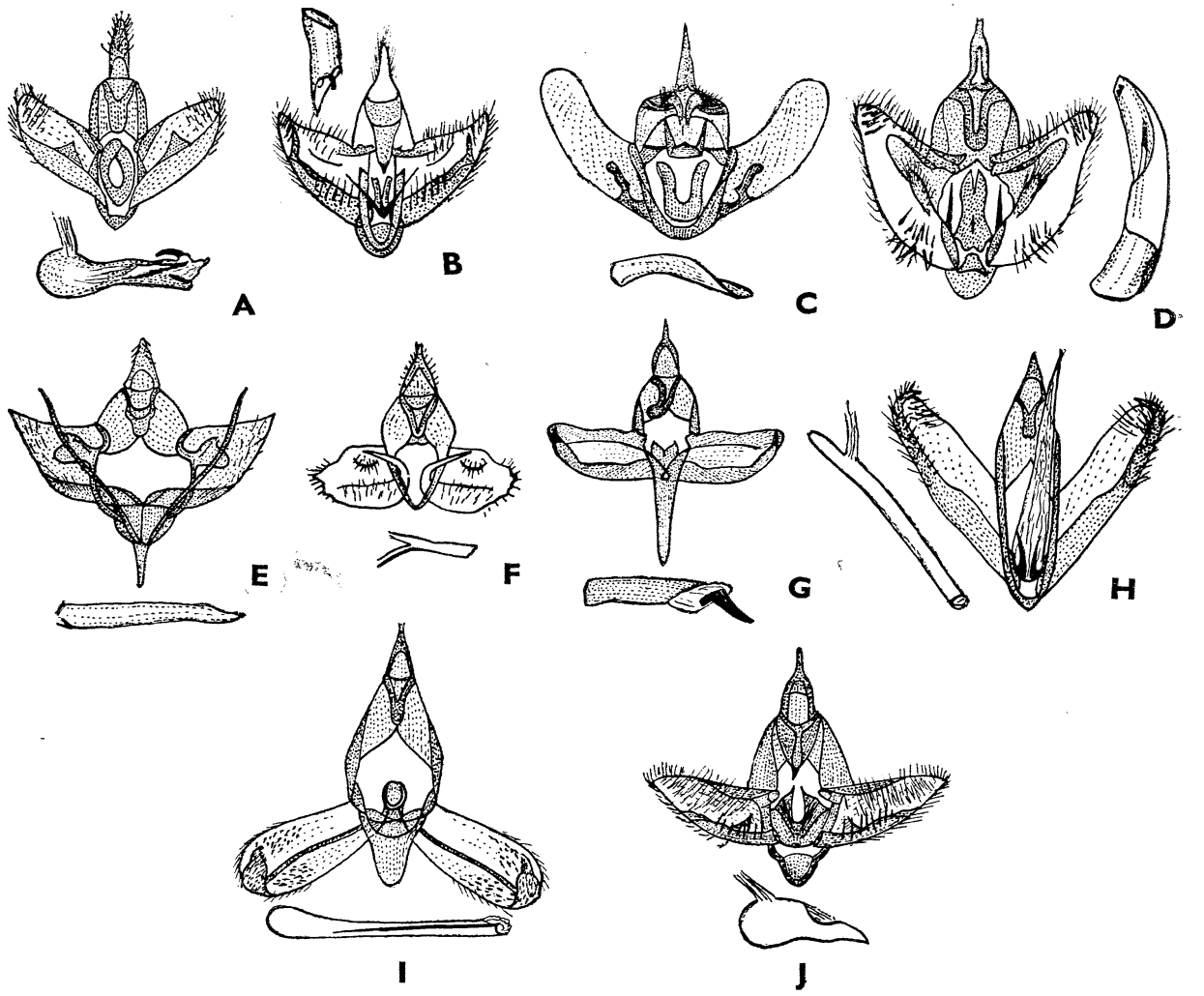

50. ábra. Hím ivarszervek : A : *Decantha Borkhauseni* Z. — B : *Borkhausenia fuscescens* HAW. — C : *Telechrysis tripuncta* HAW. — D : *Tichonia tinctella* HBN. — E : *Fabiola Pokornyi* NICK. — F : *Schiffermülleria augustella* HBN. — G : *Batia lunaris* HAW. — H : *Epicallima formosella* F. — I : *Bisigna procerella* SCHIFF. — J : *Metalampra cinnamomea* Z. (TOLL nyomán)

10 (11) Az aedeagus hosszú, a vinculum vékony és hosszú (50. ábra : E)
14. nem : **Fabiola** BUSCK

11 (10) Az aedeagus rövid, a vinculum szintén rövid (50. ábra : F)
12. nem : **Schiffermülleria** HBN.

12 (7) Az ivarszervből hiányzik a clavus.

13 (14) A vinculum hosszú, a sacculus vége hosszú és kihegyesedő tövisbe megy át (50. ábra : G) 7. nem : **Batia** STPH.

14 (13) A vinculum rövid.

15 (16) A valva hosszú és keskeny, a sacculus vége kihegyesedik, az anellus igen hosszú, zsákszerű (50. ábra : H) 8. nem : **Epicallima** DYAR

16 (15) A sacculus végén nincsen tövis, az anellus rövid, kicsi.

17 (18) A sacculus vége kiszélesedik, lebenyszerű, az anellus rövid (50. ábra : I)
10. nem : **Bisigna** TOLL

18 (17) A sacculus vége hegyes, az anellus U-alakú (50. ábra : J)
9. nem : **Metalampra** TOLL

1. nem : **Hoffmannophila** SPUL.

Feje fölfelé, majd előreborulóan szőrözött, csáptőízén erős sertesor van. Szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Ajaktapogatója a feje fölé görbül, sarló alakú, második ízét szőrözet vastagítja meg, ez azonban teljesen az ízhez simul, elöl sekély, vályúszerű bemélyedés van rajta. Csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz (a Depressariinae alcsaládnál mindig rövidebb !) (51. ábra : A). Elülső szárnya egyenletesen széles, kihegyesedő, külső szöglete elég jól látszik. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az $m_{1,2}$ párhuzamos, az m_3 és *cu* erek erős ívben meghajlottak, mind egymástól egyforma távolságban erednek (a *Depressaria* HAW. fajok m_3 ere sohasem hajlik meg, hanem mindig egyenes!). Hátulsó szárnya trapezoid alakú, éles külső szöglettel, tőtere nem fejlettebb, mint a szárny többi része. Erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered (51. ábra : B).

A nembe csupán 1, az egész Földön elterjedt faj tartozik, amely hazánkban is közönséges. Hernyója zsákban él száraz, főleg lisztből készült anyagokban, háztartási készletekben. Kártételét legjobban tisztasággal, a készletek zárt edényekben, helyen stb. tartásával előzhetjük meg.

— — Elülső szárnyának alapszíne barnás agyagsárga, amely szint majdnem teljesen befedi a sötétbarna pikkelybehintés. A szárny egyharmadában erős pontpár látható, amely a sejtben és a ráncban közvetlenül egymás alatt helyet foglaló 2 fekete pontból áll. Van még 1 nagy pont a sejt végén is. A *Depressaria* HAW. fajokra jellemző külső pontsor az erek végződése mentén igen erős. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya szürke.

Feje barnássárga, vállfedői és tora sötétbarna. Ajaktapogatójának második íze belül sárgás, kívül sötét; csúcsíze feketés (51. ábra : C). 18—24 mm.

Az egész Földön elterjedt faj. Hazánkban is közönséges. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója háztartási készletekben él

pseudospretella STT.

2. nem : **Endrosis** HBN.

Feje igen simán és előreborulóan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme nincsen. Csáptőízén erős sertesor látható. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a feje, sarló alakú, felgörbülő, második ízét rásimuló szőrözet borítja, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz (52. ábra : B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, kihegyesedő, külső szöglete teljesen ellapul. Erezetében az r_1 igen

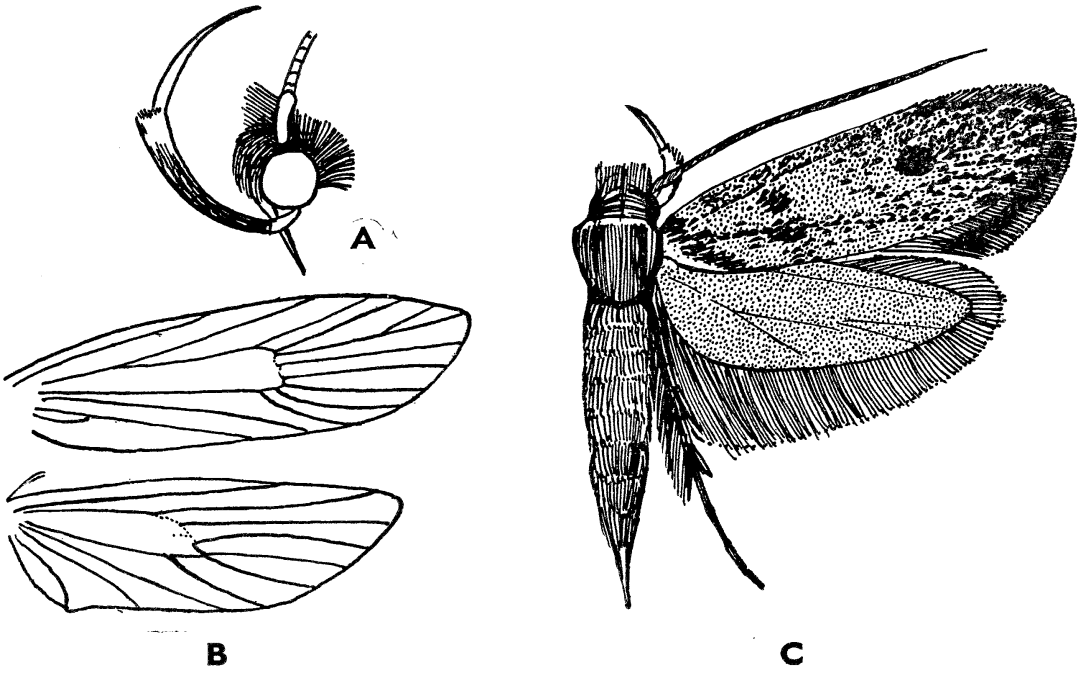

51. ábra. A : *Hoffmannophila* feje és B : erezete — C : *H. pseudospretella* STT. (Eredeti)

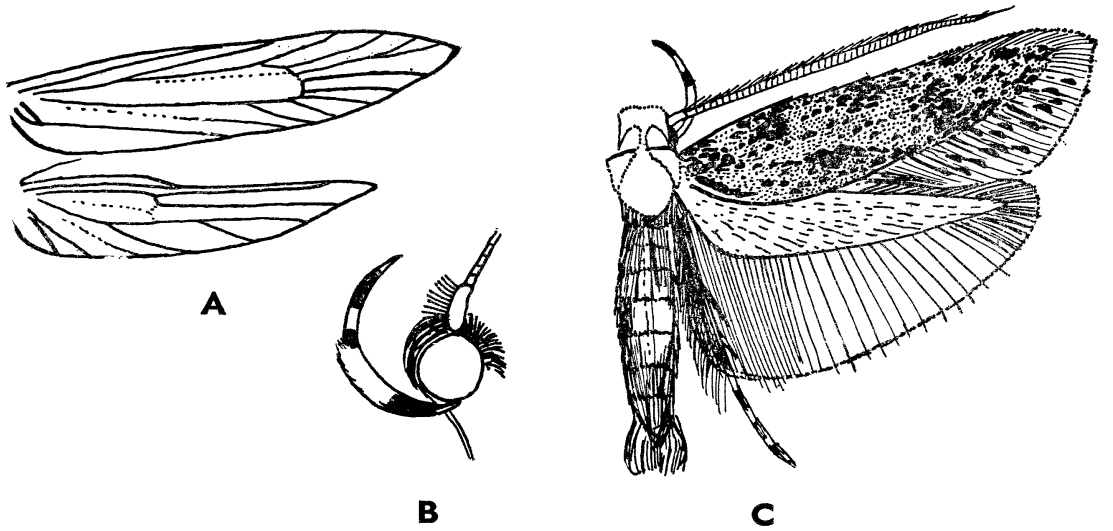

52. ábra. A : *Endrosis* erezete és B : feje — C : *E. lacteella* SCHIFF. (A: SPULER nyomán, a többi eredeti)

közel ered a tőhöz, a többi sugárér egymástól csökkenő távolságban, az r_{4+5} nyélen ül, az $m_{1,2}$ a belső szegély felől homorúan meghajlott, az m_3 egyenes, a $cu_{1,2}$ a belső szegély felé domborodik. Az r_{4+5} tövi része közel ered az r_1-hez. Hátulsó szárnya hosszú, keskeny, erezetében a sejt igen rövid, az m_1 kissé meghajlott, tövi része sejtosztónak tekinthető, az m_2 nyélen ül az egymásbaolvadt $m_3 + cu_1$ érrel együtt (52. ábra : A).

A nembe csak 1 faj tartozik, amely az egész Földön elterjedt gazdasági kártevő. Tápláléka a háztartásokban tárolt száraz készletfélék, főleg szárított gyümölcs és gomba. Kártétele ellen a raktárhelyiségek tisztántartásával, az üres raktárak idegmérgekkel történő fertőtlenítésével (4% DDT Hungária Matador permetezés; a falakra és a mennyezetre 1 dl/1 m², a padlóra pedig 10%-os Hungaria Matador 1 kg/100 m²) védekezhetünk.

— — Elülső szárnyának alapszíne porszürke, rajta sötét pikkelybehintés van. Közvetlen tőtere fehér, azonkívül erős fehér behintés lép fel a felső szegély alatt a sejtben és a csúcstérben is. Határozott minta azonban sem a sötét, sem a fehér pikkelyekből nem alakul ki, a sötét vagy a világos szín terjedelme példányonként változó. A sejt elején (továbbá alatta, de kijjebb aráncban), közepén és végén 1—1 sötét pont fekszik, amelyek közül a sejtvégi pont 2 apró pontból olvadt össze egyetlen nagy pettyé. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze hófehér, csúcsíze fekete, közepén széles fehér gyűrűvel, a hegye ismét fehér (52. ábra : C). 16—19 mm.

Az egész Földön elterjedt faj. Hazánkban is közönséges. Repülési ideje szinte egész éven át tart. Hernyója növényi hulladékanyagokban, szárított gyümölcsben, gombában és különféle háztartási készletekben él (= *sarcitrella* L.) — K a m r a m o l y

lacteella SCHIFF.

3. nem : **Fuchsia** SPUL.

Feje elállóan és lazán szőrözött, csak arca sima. Szeme nagy, pontszeme nincsen. Csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízén lesimuló gyenge szőrözet van, csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz (53. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, elég széles,

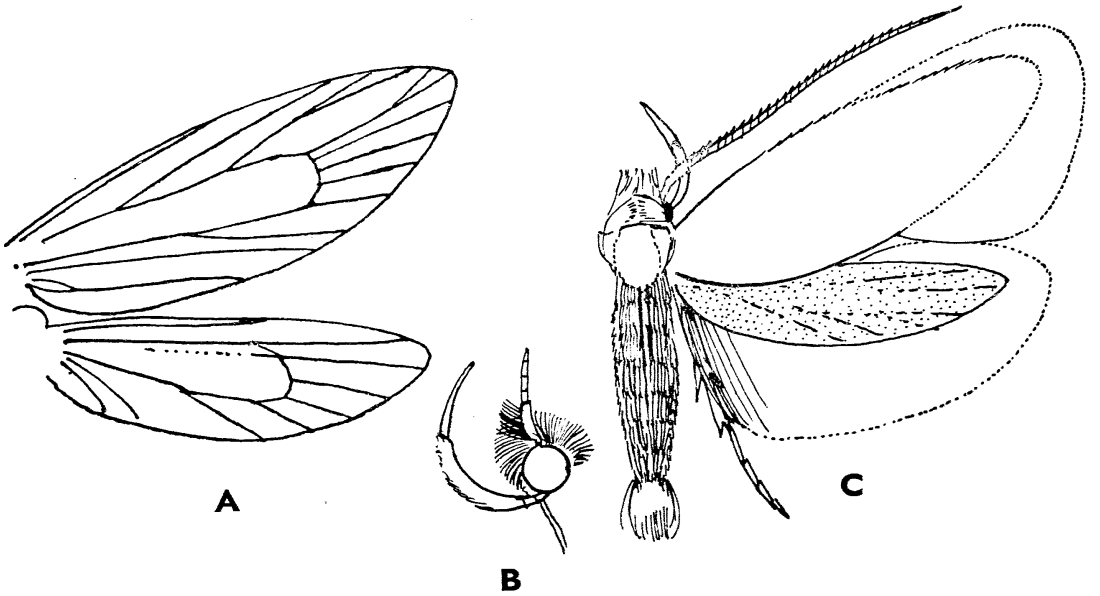

53. ábra. A : *Fuchsia* erezete és B : feje — C : *F. luteella* HEIN. (Eredeti)

erezetében az r_{2+3} és r_{4+5} erek nyélen vannak, az *m* és *cu* erek egymástól egyforma távolságban haladnak. Hátulsó szárnya keskeny, az m_3 a sejt alsó sarkából ered, a *cu* erek hátrább vonultak (53. ábra : A).

A nembe csak 1 faj tartozik, amelyet hazánkban még nem gyűjtöttek. Gazdasági jelentősége nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne egyöntetű tompa okkersárga, rajzolata egyáltalán nincs. Hátulsó szárnya fehéresszürke, a nőstényé keskenyebb, mint a hímé. Feje sárgásfehér, tora és vállfedői világos okkersárgák. Ajaktapogatója sárgásfehér (53. ábra : C). 14—16 mm.

Eddig csak Alsó-Ausztriában találták. Repülési ideje VII. Tápnövénye a *Peucedanum cervaria*

[luteella HEIN.**]**

4. nem : **Tubuliferola** STRAND

Feje röviden és előreborulóan szőrözött, csáptőízén erős sertesor van. Szeme nagy, pontszeme nincsen. Ajaktapogatója sarló alakú, fölfelé görbül, másfélszer olyan hosszú, mint a feje, második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz (54. ábra : D). Elülső szárnya

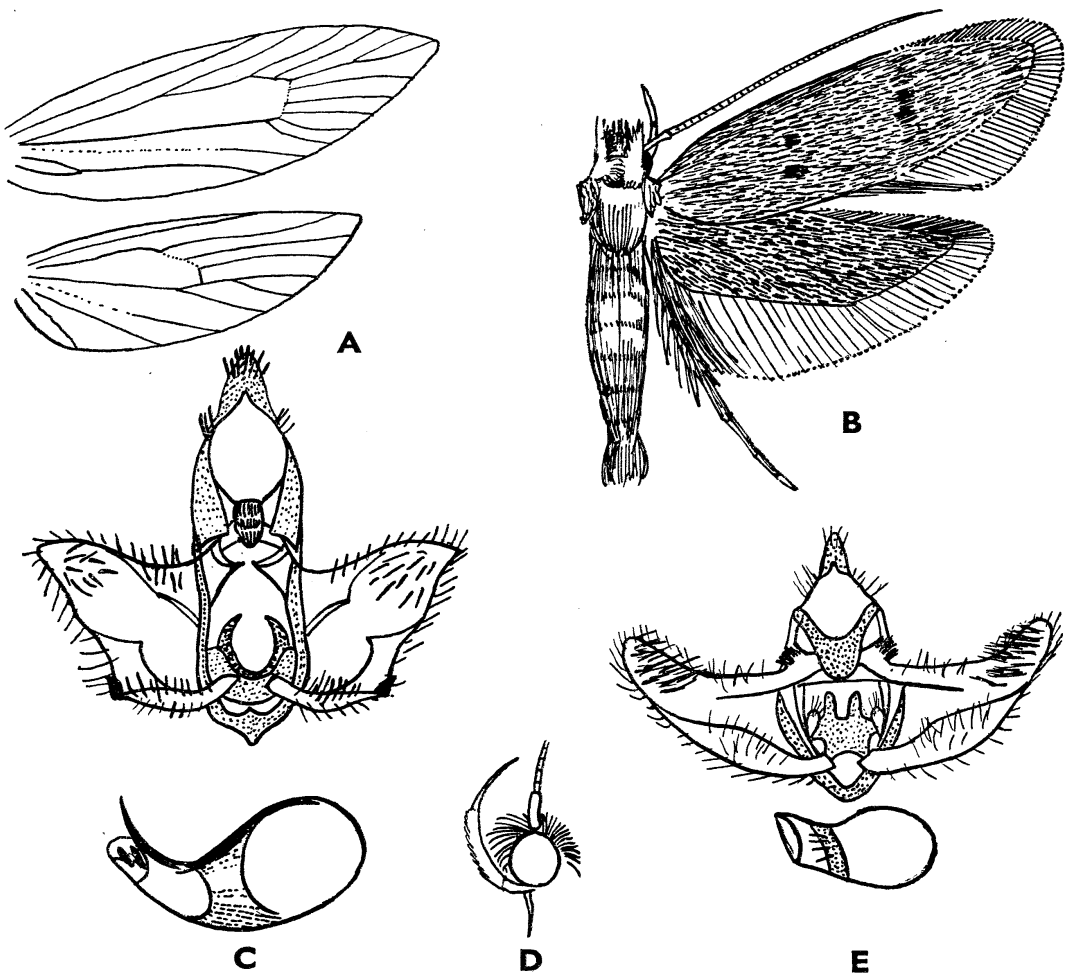

54. ábra. A : *Tubuliferola flavifrontella* HBN. erezete — B : *T. flavifrontella* HBN. — C : *T. flavifrontella* HBN. him ivarszerve — D : *Tubuliferola* feje — E : *Tubuliferola Josephinae* TOLL him ivarszerve (C és E : TOLL nyomán, a többi eredeti)

egyenletesen kihegyesedő, erezetében a $cu_{1,2}$ meghajlott, az r_{4+5} nyélen ül. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső, erezetében az $m_3 + cu_1$ rövid nyélen ül (54. ábra : A).

A nemet ivarszervi sajátságok alapján két alnembe osztjuk : A gnathos tojás vagy golyó alakú, röviden szőrözött ; a valva széles, tövénél erősen kiszélesedő, éles foggal vagy csúccsal (54. ábra : C) = 1. alnem : *Tubuliferola* s. str. (ide 2 faj tartozik : *Panzerella* Stph. és *flavifrontella* Hbn.). A gnathos lapát alakú, sima ; a valva keskeny, töve alig széles, sima (54. ábra : E) = 2. alnem : *Tubuliferodes* Toll (ide 1 faj tartozik : *Josephinae* Toll).

A nembe az eddigi vizsgálatok szerint mintegy 10 faj tartozik, amelyek Európában és Kisázsiában terjedtek el. Hazánkban közülük csupán 3 faj került elő.

Életmódjuk annyiban tér el az alcsalád legtöbb más nemétől, hogy a hernyók zsákot készítenek és abban élnek. Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Elülső szárnya teljesen rajzolatlan, alapszíne tompa okkersárgás, némi csillogással. Rojtja világosabb. Hátulsó szárnya barnásszürke, feje sárgásszürke, akárcsak tora és vállfedői. Ajaktapogatója világos, csúcsíze kissé barnás. 17—18 mm.

Közép-Európában, Olaszországban és Kisázsiában fordul elő. Hazánkban Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Betula*-félék

Panzerella Stph.

2 (1) Elülső szárnyának mintázata rendszerint 3 pontból áll : 1 a sejt elején, 1 alatta a ráncban (ez inkább vonalszerű) és 1 nagy petty a sejt végén. Ezek közül sokszor csupán a sejtvégi maradt meg.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne a sárgásszürke és a sötét szürkéssárga között váltakozik. Rajzolatának pontjai többé-kevésbé élesek vagy teljesen halványak. Hátulsó szárnya szürke. Feje sárga, vállfedői és tora szürkés, ajaktapogatója szintén szürke. A következő fajtól ivarszervi vizsgálat nélkül biztosan csupán a repülési idő segítségével különíthetjük el : májustól június elejéig repül. Igen hasonlít még a *Hypatima binotella* Thnbg. (Blastobasidae) fajhoz is, de annak hátulsó szárnyán a m_2 erős ívben meggörbült, és egy pontból ered az igen hosszú nyélen ülő $m_3 + cu_1$ érpárral (54. ábra : B). 19—21 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Nadapon, Budapesten és Bátorligeten gyűjtötték. Az irodalmi adatok, amennyiben nem adják meg a gyűjtés idejét, megbízhatatlanok. Repülési ideje május elejétől június elejéig tart. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg avaron él. Hernyója durva, cső alakú zsákot készít

flavifrontella Hbn.

4 (3) Mindenben hasonlít az előző fajhoz, az ivarszervi vizsgálaton kívül biztosan csak a későbbi repülési idő alapján választható el tőle : június végétől augusztus elejéig repül. 19—22 mm.

Lengyelországból leírt faj. Hazánkban Nadapon, Kaposvárott, Ócsán és Budapesten gyűjtötték. Előfordul még Ausztriában és Olaszországban is. Tápnövénye ismeretlen

Josephinae Toll

5. nem : **Borkhausenia** Hbn.

Feje előreborulóan és odasimulóan szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. Csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója felmeredő, többé-kevésbé sarló alakú, második ízén az ízhez simuló szőrözet van; csúcsíze háromnegyed olyan hosszú, mint a második íz, hegyes (55. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében a sejt nem szélesedik ki, az r_1 közel ered a tőhöz, a cu_1 a sejt alsó sarkából ered, az m_3 rendszerint vele egy pontból. Hátulsó szárnya lándzsa alakú, keskenyebb, mint az elülső. Erezetében az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel (55. ábra : A).

Hímjének ivarszervében az uncus hegyes, a gnathos kihegyesedő, clavus van, a valva háromszög alakú, hegyes, a sacculus hegyes tövisben végződik, az anellus két része egymásmellé szorított, a vinculum rövid, lekerekített, az aedeagus rövid, vastag. Potrohának első szelvényein ugyanolyan szarutüskék foglalnak helyet, mint pl. a *Coleophora clypeiferella* Hofm. potrohán (lásd : XVI. **3**: p. 84 és 50. ábra : B).

Ebbe a nembe az eddigi vizsgálatok szerint csupán 3 európai faj tartozik. Hazánkból eddig 2 faj került elő.

Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Elülső szárnyán a csúcstér előtt 2 ellentett aranysárga folt van, az alapszín ibolyásbarna. Az ellentett foltok durván háromszög alakúak, elhelyezkedésük igen ferde, párhuzamosak a külső szegéllyel. Egyéb mintázata nincsen. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői és

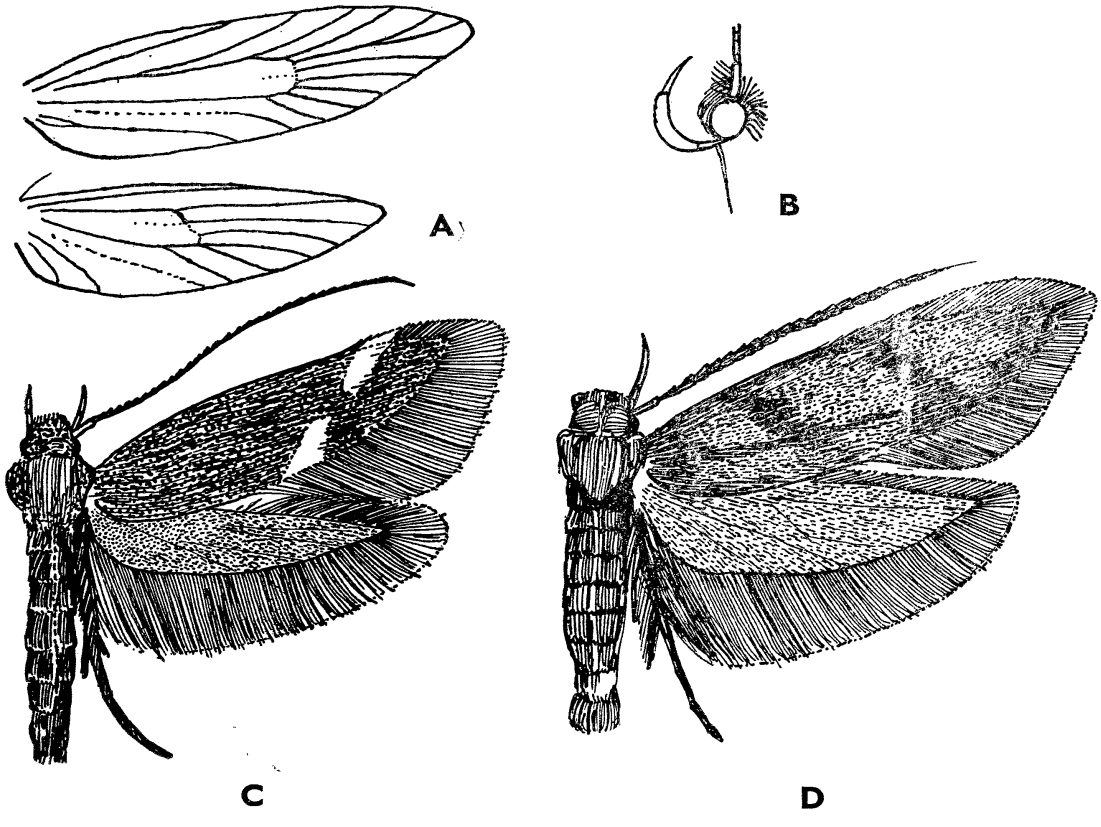

55. ábra. A : *Borkhausenia minutella* L. erezete — B : *Borkhausenia* feje — C : *B. minutella* L. — D : *B. fuscescens* Haw. (Eredeti)

tora szintén sötét. Ajaktapogatója viszonylagosan rövid, belül sárga, kívül sötét (55. ábra : C). 12—14 mm.

Európában és Palesztinában kimutatott faj. Hazánkban Pápán, Kaposvárott és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója növényi hulladékanyagokkal táplálkozik

minutella L.

2 (1) Elülső szárnyán nincsenek világos ellentett foltok, mintázata csupán sötét pontokból áll.

3 (4) Feje világossárga. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a sejt elején és közvetlenül alatta a ráncban 1—1 sötét pont van, a sejt végén pedig 1 erősebb petty. A pontok, illetve a petty terjedelme és erőssége változó. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői szintén szürkék. Ajaktapogatója belül fehéresszürke, kívül sötét, csúcsíze háromnegyed olyan hosszú, mint a második íz. 10—12 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[luridicomella HS.]

4 (3) Feje felül sötétbarna, arca világosabb, sárgás. Elülső szárnyának alapszíne sötét agyagsárgás barna, a szárny egyharmadában található 2 sötét pont elhelyezkedése igen ferde, a ráncban fekvő jóval kijjebb van, a sejtvégi petty nagy. E pontok gyakran egészen elmosódottak, nagyok, sokszor a ránc végig sötét. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya sötétszürke. Tora és vállfedői sötétbarnák, ajaktapogatója barnásszürke, rövid, csúcsíze valamivel rövidebb, mint a második íz (55. ábra : D). 10—12 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban eddig a Dunántúlon és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

fuscescens HAW.

6. nem : **Tichonia** HBN.

Feje előreborulóan szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. Csáptőízén néhány serte van. Ajaktapogatója több, mint háromszor olyan hosszú, mint a feje, vékony, sarló alakú, a fej fölé görbülő, második ízén egészen odasimuló rövid szőrözet van, csúcsíze kb. olyan hosszú, mint a második íz (56. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, a rojt szélesnek tünteti fel. Erezetében a sejt fokozatosan kiszélesedik, az r_{4+5} viszonylagosan hosszú nyélen van, az m_3 elég távol fut le a cu_1 értől. Hátulsó szárnya lekerekített trapezoid, megnyúlt sejtje hosszú, erezetében az m_3 nem egy pontból ered a cu_1 érrel (56. ábra : A).

Hímjének ivarszervében az uncus hosszú, hegyes, a tegumen hosszú, igen széles, a gnathos U-alakú, a valva széles, lekerekített, a clavus lebenyszerű, szőrös, a sacculus hiányzik, az anellus két része egymás mellé szorított, a vinculum rövid, lekerekített, az aedeagus igen hosszú és vastag, benne egyetlen erőteljesen fejlett cornutus-tüskével (50. ábra : D).

A nembe csak 1 európai faj tartozik, amelyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül és a mesterséges fény erősen vonzza.

— — Elülső szárnya teljesen egyszínű, mindennemű rajzolat nélkül. Hímjének alapszíne barnás agyagsárga ; nősténye élénk okkersárga (vö. a *Batia unitella* Hbn. és *Metalampra diminutella* Rbl. fajokkal, amelyek szintén rajzolatlanok és egyszínű sárgásak). Hátulsó szárnya szürkésfekete. Feje és tora okkersárga-sárga. Ajaktapogatója több, mint háromszor hosszabb a fejnél, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz, mindkettő világossárga (56. ábra : C). 14—15 mm.

Európai faj. Hazánkban is mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VII. Hernyója korhadt fákban él

tinctella Hbn.

7. nem : **Batia** Stph.

Feje előreborulóan és lazán szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. Csáptőízén erős sertesor van. Az ide tartozó fajok egyik csoportjában az ajaktapogató rövid, alig másfélszerese a fej hosszának, második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze rövidebb, mint a második íze ; a másik fajcsoport ajaktapogatója legalább háromszor vagy négyszer olyan hosszú, mint a fej, az ízek simák, a csúcsíz olyan hosszú, mint a második íz (57. ábra : A—B). Elülső szárnya majdnem a csúcsig egyenletesen széles, csúcsa tompán lekerekített, de rojtja kiszélesíti. Erezetében az r_{4+5} igen rövid nyélen van, a sejt erősen kiszélesedik. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső. Erezetében az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel (57. ábra : C).

A rajzolat és az ajaktapogató alakja alapján két csoportot alkotó fajokat az ivarszerv egységes szerkezete foglalja össze. A hím ivarszervében az uncus hegyes, a gnathos U-alakú, a tegumen rövid és széles, clavus nincsen, a valva keskeny, hosszú, vége lekerekített, a sacculus keskeny, hegyes, végén a hegy elválik a valva lemezétől, a valva mentén begörbül, az anellus kicsi, V-alakú, a vinculum igen hosszú, hegyes, az aedeagus hosszú, keskeny, a nagy, tövisszerű cornutus a vesica csúcsából mered ki (50. ábra : G).

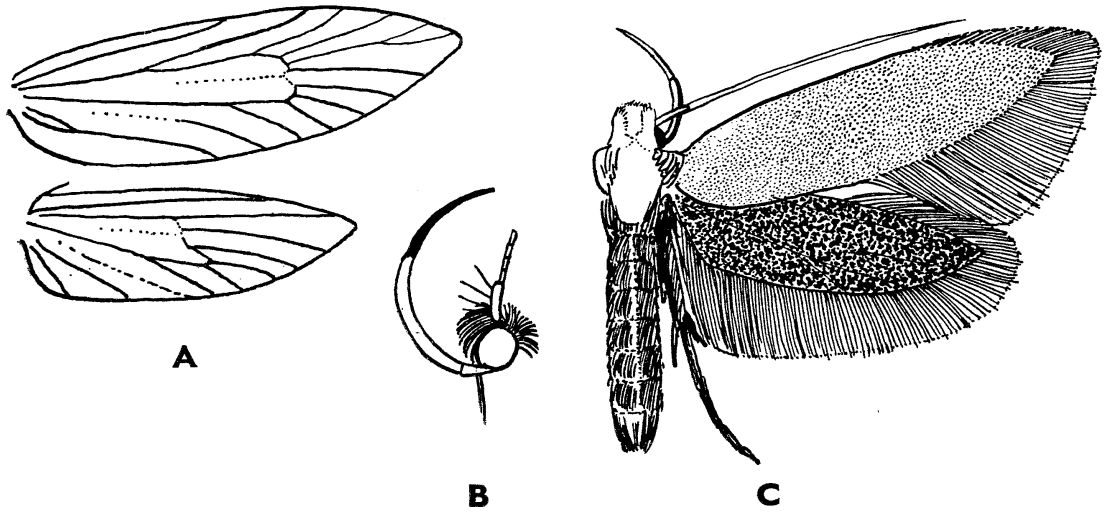

56. ábra. A : *Tichonia tinctella* Hbn. erezete és B : feje — C : *T. tinctella* Hbn. (Eredeti)

A nembe az eddigi vizsgálatok alapján 4 európai faj tartozik; továbbá még 1—1 faj ismeretes a Szovjetunió ázsiai részéből, illetve Dél-Afrikából. Hazánkban mind a 4 európai fajt megtalálták.

Gazdasági jelentőségük nincsen. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Elülső szárnyán nincsen rajzolat, egyszínű. Hímjének alapszíne sötétbarnás, a nőstényé sötétbarnás aranysárga. Rojtja ugyanolyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. Feje világos okkersárga, tora barnás (vö. a *Tichonia tinctella* HBN. és *Metalampra diminutella* RBL. rokon fajokkal). Ajaktapogatója igen hosszú, majdnem négyszer olyan hosszú, mint a fej, középső íze sárga, csúcsíze sötétbarna (a *tinctella* HBN. csúcsíze sárgás). 11—15 mm.

Európai faj. Hazánkban is mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Hernyója korhadó fákban él

unitella HBN.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne sárgás, rajzolata 1 sötét, félhold alakú folt, amely a belső szegély közepéről nyúlik a sejt vége felé.

3 (4) Kisebb faj, fesztávolsága legfeljebb 10 mm. Elülső szárnyának alapszíne tompa okkersárga, felső szegélyének éle majdnem a rojt kezdetéig vöröses-barna, külső szegélye mentén vöröses. A belső szegély közepéről fekete, többé-kevésbé félhold alakú, sokszor azonban csupán vékony vonallá kihúzott folt nyúlik föl a sejt végéhez. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje barnával kevert fehér, tora és vállfedői okkersárgák. Ajaktapogatója másfélszer olyan hosszú, mint a fej, fehér, második íze kívül barna, csúcsíze barnával gyűrűzött. 8—10 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei valószínűleg zuzmófélék

lunaris HAW.

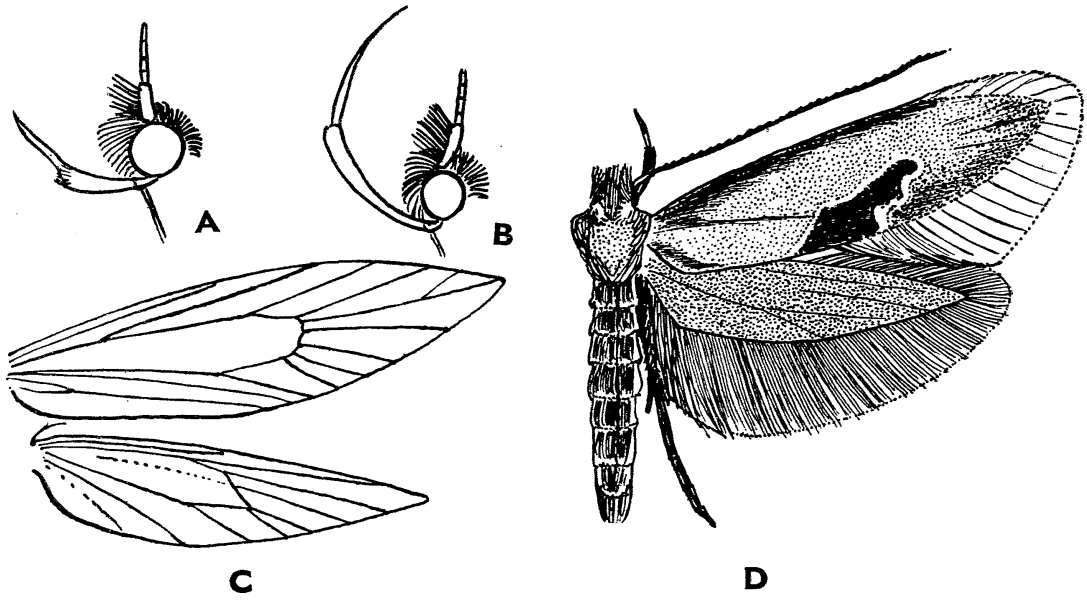

57. ábra. A: *Batia lambdella* DON. és B: *B. unitella* HBN. feje — C: *B. lambdella* DON. erezete — D: *B. magnatella* JÄCKH (Eredeti)

4 (3) Nagyobb fajok, fesztávolságuk 14—19 mm.

5 (6) Elülső szárnyának felső szegélye barnásszürke. A fekete folt nagy, háromszög alakú, tetején még 1 kis, félhold alakú foltocska illeszkedik hozzá. Külső szegélye barnásvörös. Különben mindenben egyezik az előző és a következő fajjal. 15—19 mm (57. ábra : D).

Németországban és Ausztriában gyűjtötték. Hazánkban a Dunántúlon és Isaszegen találták. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

magnatella JÄCKH

6 (5) Elülső szárnyának a felső szegélye barnásvörös. A fekete folt félhold alakú, de csúcsa vékony vonallá ágazik ki. Külső szegélye barnásvörös. Különben mindenben egyezik a 2 előző fajjal, de az elsőnél nagyobb, a másodiknál kisebb. 10—13 mm.

Közép- és dél-európai faj ; Kisázsiában is megtalálták. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Hernyója fakéreg alatt él

lambdella DON.

8. nem : **Epicallima** DYAR

Feje előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója két és félszer olyan hosszú, mint a fej, második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz (58. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, belső szegélye a külső szögletnél kissé behúzott. Erezetében a sejt kiszélesedő, az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel, a *cu* erek rövidek, meredeken a belső szegélyre vezetnek. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső, kihegyesedő tojás alakú. Erezetében az *m* erek kissé ívelten, az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel (58. ábra : A).

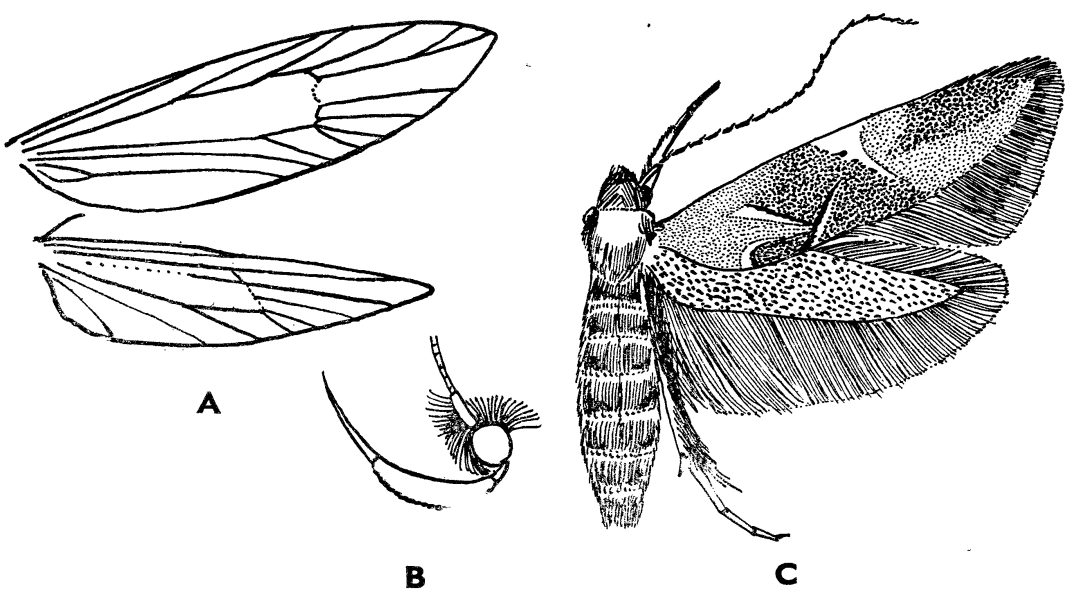

58. ábra. A : *Epicallima* erezete és B : feje — C : *E. formosella* F. (Eredeti)

Hímjének ivarszervében az uncus rövid, hegyes, a gnathos V-alakú, a clavus hiányzik, a valva igen hosszú, keskeny, lekerekített, a sacculus hosszú, hegye görbe, elválik a valva lemezétől, annak a csúcsával együtt görbül vissza, az anellus igen hosszú, átlátszó cső, a vinculum igen rövid, hegyes, az aedeagus vékony, igen hosszú (50. ábra : H).

A nembe eddig csupán egyetlen európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt gyakran keresi fel.

— — Elülső szárnya élénk agyagsárga ; ez a szín azonban csak egyes helyeken marad meg, minthogy többnyire a rozsdabarnába hajló sötét rajzolati elemek elfedik. A belső szegély egyharmadánál széles, lapos folt van, amelyet kétoldalról hófehér vonal és néhány fekete pikkely határol ; a tőből a ránc felé haladó ívelt fehér vonal és az r_1 ér által közrefogott terület szintén rozsdabarnás a ránc tetején keresztül egészen a külső szögletig és a szárny kétharmadában a sejt végére futó fehér vonalig. Ez a fehér vonal élesen elhatárol egy lassan elsötétedő fehéres háromszöget a csúcstér előtt, fölötte és a külső szegély mentén a szárny ismét rozsdabarna. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje és tora sötét barnásvörös, ajaktapogatójának második íze világos barnásvörös-okker, csúcsíze fehér, vége feketés (58. ábra : C). 12—15 mm.

Közép- és dél-európai, Egyiptomból is ismert faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója alma- és akácfa kérge alatt él

formosella F.

9. nem : **Metalampra** Toll

Feje előreborulóan szőrözött, szeme nagy, csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, második ízén gyenge és az ízhez simuló szőrözet van (59. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, kissé lekerekített. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek rövidek, meredeken

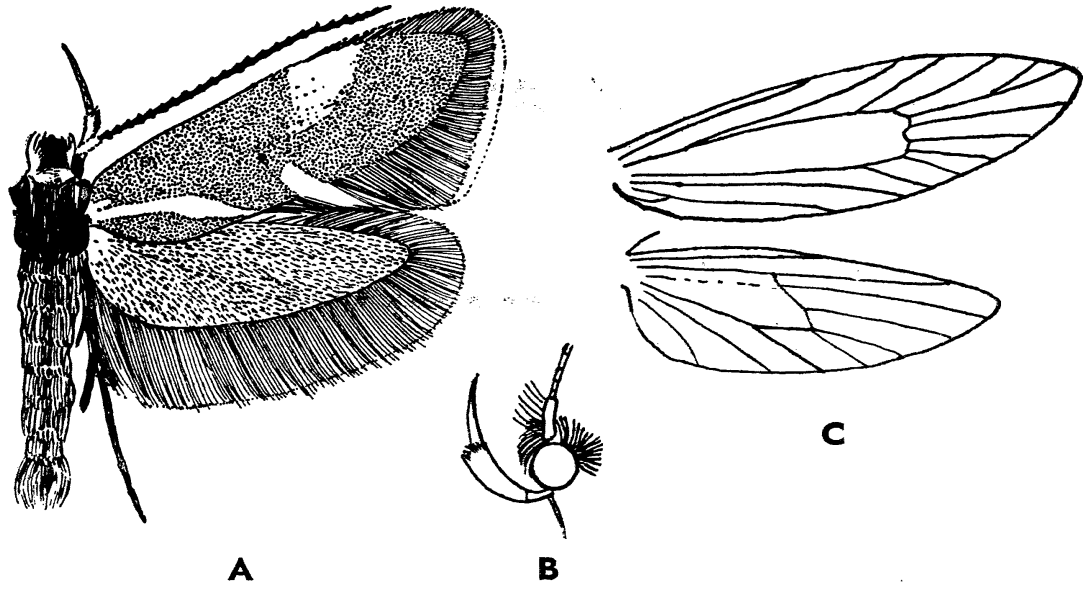

59. ábra. A : *Metalampra cinnamomea* Z. — B : *Metalampra* feje — C : *M. cinnamomea* Z. erezete (Eredeti)

a belső szegélyre vezetnek. Hátulsó szárnya megnyúlt tojás alakú, kissé kihegyesedő. Erezetében a cu_1 egy pontból ered az m_3 érrel (59. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus nagy, hegyes, a gnathos U-alakú, a tegumen nagy és széles, a clavus hiányzik, a valva hosszú, kihegyesedő, a sacculus keskeny, tövise nincsen, az anellus U-alakú, közepes nagyságú, az aedeagus vízcsepp alakú (50. ábra : J).

A nembe eddig csak 2 európai faj tartozik, amelyeket hazánkban is megtaláltak. Gazdasági kártételükről nem tudunk. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Feje, vállfedői, tora és elülső szárnya világos csontsárga, némi világosbarna pikkelyzettel; utóbbi azonban csak erősebb nagyítás alatt látszik. Rajzolata nincsen. A faj világosabb, mint a színezet és rajzolat tekintetében hozzá legközelebb álló *Tichonia tinctella* Hbn. (a *Batia unitella* Hbn. jóval sötétebb); nagyon hasonlít még az *Eremica pales* Gozm. (Gelechiidae, Symmocinae alcsalád) fajhoz, az utóbbinak ajaktapogatója azonban rövid és erezete egészen más. Hátulsó szárnya sötétszürke. Ajaktapogatója világos csontsárga, felgörbülő. 11—13 mm.

Dalmáciában és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban Kaposvárott, Budapesten és Pásztón fogták. A molyhostölgyes karsztbokorerdők és dolomitos területek egyik jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

diminutella Rbl.

2 (1) Feje, tora, vállfedőinek külső része és elülső szárnyának alapszíne fahéjbarna. Rajzolata citromsárga. A tőből a ránc közepéig, majd onnan a belső szegélyre hajlóan hosszú csík halad. A sejt külső feléből 3-alakú, megtört vonal fut a külső szögletig, ahol a ráncban kiszélesedve végződik. A felső szegélyen a rojt elejéről nagy, háromszög alakú folt nyúlik le a sejt mögé. A rajzolati elemek szegélyei elmosódottak. Rojtja fahéj színű, a vége sárgásfehér. Hátulsó szárnya sötétszürke. Tarkója, valamint a vállfedők belső szegélye citromsárga. Ajaktapogatójának második íze belül sárga, kívül fahéjbarna, csúcsíze feketés (59. ábra : A). 11—13 mm.

Közép-Európában és a Szovjetunió nyugati részében gyűjtötték. Hazánkban Kaposvárott, Budapesten és Királyhalmon találták. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója korhadó fában él

cinnamomea Z.

10. nem : **Bisigna** Toll

Feje előreborulóan és egészen simán szőrözött, szeme mérsékelt nagyságú, pontszeme nincsen. Hímjének csápján viszonylagosan hosszú pillák vannak, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz. A tapogató sarló alakú és a fej fölé görbül (60. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 közel van a tőhöz, az r_{4+5} nyélen ül, az m_3 és cu_1 nem egy pontból ered, a sejt kifelé szélesedik. Hátulsó szárnya megnyúlt tojásdad alakú. Erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered (60. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus hegyes, a tegumen hosszú, felül széles, a clavus hiányzik, a valva hosszú, oldalai párhuzamosak, a sacculus végigfut rajta, s a végén egy külön hosszú lebenye van, amely visszahajlik a valva lemezére, az anellus teljesen zárt kör alakú, a vinculum közepes hosszúságú, alja lekerekített, az aedeagus hosszú cső, a közepén igen hosszú cornutus van (50. ábra : I).

A nembe eddig csak 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. Gazdasági jelentősége nincsen. A lepke éjszaka repül.

— — Elülső szárnyának alapszíne élénk narancsszínű, csúcstere és a felső szegély kétharmadából a külső szögletig húzódó keskeny keresztsáv sötétbarna. A sáv a közepén kissé kiszélesedik (itt van a sejt külső határa), majd a külső szöglet felett a szegélytér felé kiugrik. A belső szegélyen (a tőnél, a szárny egynegyedében és felében) 3 ólom-ezüst színű és csupán a szárny közepéig érő rövid keresztsáv emelkedik, amelyeknek szegélyein feketés pikkelyek fekszenek. Rojtja világos narancsszínű. Hátulsó szárnya feketésszürke, rojtja sötétszürke. Vállfedői és tora narancsszínű, feje sötét ólomszürke, arca csillogó. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, második ízét rásimuló szőrözet vastagítja, narancsszínű, csúcsíze hegyes, vékony, sötétbarna (60. ábra : A). 9—14 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Csornán, Budapest környékén és az alföldi homokos területeken gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója akácon és egyéb lombfákon tenyésző zuzmókon él

procerella SCHIFF.

11. nem : **Telechrysis** TOLL

Feje előreborulóan és odasimulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csáptőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója másfélszer olyan hosszú, mint a feje, középső ízén rásimuló szőrözet van, csúcsíze hegyes. A tapogató sarló alakú (61. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 közel van a tőhöz, az r_{4+5} nyélen ül, a *cu* erek kissé íveltek, a

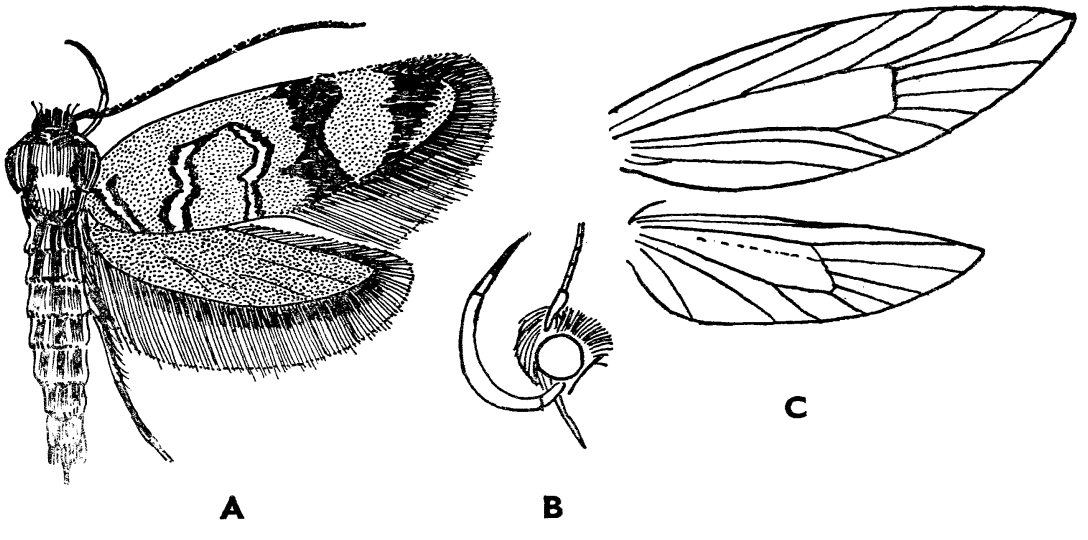

60. ábra. A : *Bisigna procerella* SCHIFF. — B : *Bisigna* feje és C : erezete (Eredeti)

sejt kiszélesedik. Hátulsó szárnya megnyúlt tojás alakú. Erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered (61. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus igen hosszú és vékony, hegyes, a tegumen viszonylagosan rövid és igen széles, a clavus hiányzik, a valva félhold alakú, oldalai párhuzamosak, a vége teljesen lekerekített, a sacculus hiányzik, a végén erős, hosszú, karszerű tövis van, az anellus patkó alakú, a vinculum hiányzik, az aedeagus vékony, hosszú (50. ábra : C).

A nembe az eddigi vizsgálatok szerint csaj 1 faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt felkeresi.

— — Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna. Mintázata csupán 3 nagy fehér foltból áll : 1 a felső szegély egyharmadában, 1 annak a kétharmadában és 1 (kettőjük között) a külső szegély fölött. Rojtja feketésbarna, a hegye fehér. Hátulsó szárnya és rojtja sötétszürke. Vállfedői és tora sötétszürkés, feje sárgásfehér, ajaktapogatója fehéres (61. ábra : A). 11—13 mm.

Európai és kisázsiai, inkább hegyvidéki faj. Hazánkban Budapesten, Száron és a Bükk hegységben gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

tripuncta HAW.

12. nem : **Schiffermülleria** HBN.

Feje előreborulóan és rendszerint rásimulóan vagy lazán szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csáptőízén a legtöbb fajnál erősebb-gyöngébb sertesor van. Hímjének csápján rövidebb-hosszabb pillázat látható. Ajaktapogatója rendszerint hosszú, csúcsíze olyan hosszú vagy hosszabb, mint a második íz, amelyet rásimuló szőrözet vastagít meg (62. ábra : A). Elülső szárnya viszonylagosan keskeny, egyenletesen kihegyesedő, rojtja kiszélesíti. Erezetében a sejt kiszélesedő, az r_1 közel van a tőhöz, az r_{4+5} nyélen ül, a *cu* erek rövidek, rendszerint meredeken a belső szegélyre vezetnek. Hátulsó szárnya megnyúlt tojásdad alakú, sejtje széles, az m_3 és cu_1 rendszerint egy pontból ered (63. ábra : E).

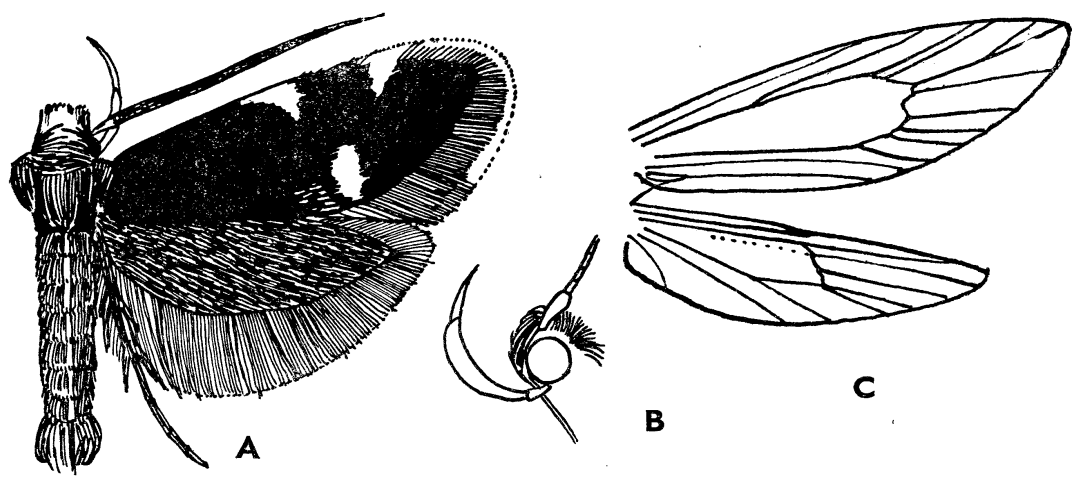

61. ábra. A : *Telechrysis tripuncta* HAW. — B : *Telechrysis* feje és C : erezete (Eredeti)

Hímjének ivarszervében az uncus hegyes, elég széles, a tegumen többnyire ugyanolyan hosszú, de szélesebb, a gnathos U-alakú, a valva rövid és kerek, lekerekített vagy tompán kihegyesedő, a clavus viszonylagosan nagy, hegyes, a sacculus erős, tövise nincsen, a vinculum gyengén fejlett, kerek, az aedeagus vékony cső (50. ábra : F).

A nembe sok faj tartozik és az egész Földön van képviselője. Hazánkból eddig 6 fajt mutattak ki.

Gazdasági jelentőségük nincsen. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Több hegyvidéki faj van közöttük.

1 (4) Elülső szárnyának alapszíne narancsszínű, uralkodó mintázati elemei hosszanti irányúak.

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne tompa narancsszínű, a feketésbarna színelem azonban annyira terjedelmes, hogy a narancsszín csupán a felső szegély alatt, a ráncban és a sejtben álló hosszanti sávban maradt meg. A sejtben fekvő sávot a szárny kétharmadában talapzatával a felső szegélyen nyugvó hosszú, fehér ék vágja ketté, amelynek csúcsa a külső szegély fölött végződik ; a narancsszínű sávnak a rajta túl fekvő része a csúcstérben három ágra oszlik. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya barnásfekete, rojtja világosabb. A narancsszínű sávok között helyenként ólomezüst színű vonalak fekszenek. Feje, vállfedői és tora csillogó rézszínű, ajaktapogatója sárgásfehér, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze. 12—15 mm.

Nyugat-európai hegyvidéki faj, hazánkhoz legközelebb Ausztriában és Romániában találták. Magyarországról eddig még nem mutatták ki. Repülési ideje VI. Hernyója különféle fenyők és a bükk beteg kérge alatt él

[**grandis** DESVIGN.]

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne narancsszínű, a barnásfekete mintázat kisebb terjedelmű, és a következő elemekből áll: a tőnél a felső szegély alatt 1 nagy folt van, a belső szegélyről majdnem a felsőig 1 keresztsáv nyúlik, utána a belső szegélyen 1 nagy petty következik, majd a sejtben 2 egymás fölött fekvő és párhuzamos hosszanti vonal, fölöttük a felső

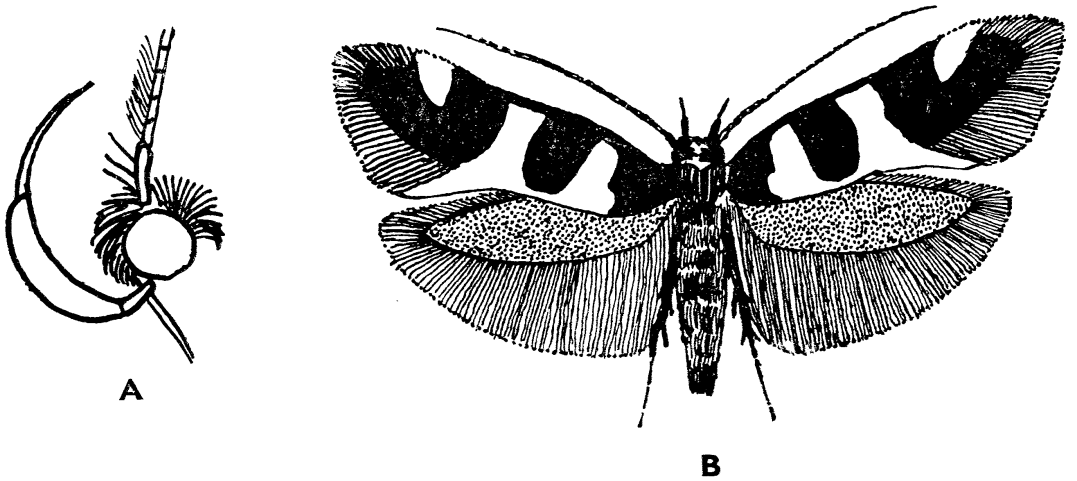

62. ábra. A : *Schiffermülleria* feje — B : *Sch. augustella* HBN. (Eredeti)

szegélyen egy harmadik, végül a 2 ellentett petty. Mindezek ólomszínűen csillognak és feketésbarna keretük van. A csúcstér teljes egészében feketésbarna ; ebbe a színbe az ellentett pettyek között a narancsszín csupán apró foltocskával nyúlik bele a sejt végén. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya sötétbarnás. Feje, vállfedői és tora rézszínű csillogású, ajaktapogatója sárgás, csúcsíze kissé hosszabb, mint a második íze (63. ábra : A). 13—15 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Kaposvárott, valamint Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója tölgy és fenyő kérge alatt él

Schaefferella L.

4 (1) Elülső szárnyának alapszíne nem narancsszínű, mintázatában nincsenek hosszanti irányú rajzelemek ; esetleg a rajzolat egészen elmosódott.

5 (10) Elülső szárnyának rajzolata foltokból áll, a foltok elmosódottak.

6 (7) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, mintázata 2 nagy, elmosódott és alig látszó szürkésfekete, sötét folt: az egyik a ránc egyharmadában, a másik a sejt végén van. A szárnyfelületen szabálytalanul elszórt piszkosfehér pikkelyek láthatók. Rojtja barnásszürke. Hátulsó szárnya szürke. Feje világosabb színű, mint az alapszín, tora és vállfedői sötétek. Ajaktapogatója másfélszer olyan hosszú, mint a fej, szürkésbarna, a második íz csúcsán világos gyűrű van. 14—16 mm.

Közép-európai, hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövényei fenyőfélék

[nubilosella HS.]

7 (6) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, az elmosódott foltok kénsárgák.

8 (9) Nagyobb faj, fesztávolsága 15—19 mm. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke. A tőből 1 halvány kénsárga, rövid, hosszanti sáv húzódik a sejtbe. A sejt közepén szintén van 1 nagyobb sárgás folt, amely határozatlan körvonalú nyúlványt bocsát a ráncon át a belső szegélyre és a külső szögletre. A felső szegélyen szintén van 1 nagy ék alakú és a szárny belseje felé irányuló kénsárgás folt, amelynek körvonalai igen elmosódottak. A csúcstérben sok a sárgás pikkely, ezért a szárnynak ez a része világos. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői szürkésbarnák, feje élénk okkersárga. Ajaktapogatója alig hosszabb a fejénél, világos barnássárga, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz.

Európai, hegyvidéki faj. Hazánkban Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei fenyőfélék

stipella L.

9 (8) Kisebb faj ; fesztávolsága 11—15 mm. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, mintázata hasonló az előző fajéhoz, de a kénsárga szín erősebb, a foltok kisebbek, körvonaluk bár élesebb, de még mindig

elmosódott. A ráncvégi folt nem a belső és a külső szegély felé bocsát nyúlványokat, hanem egy kisebb foltot a sejt vége felé. A felső szegély ékfoltja kisebb, a külső szögletnél a rojtban is van 1 igen apró folt. A csúcstér sárga behintése csupán néhány pikkelyből áll. Rojtja sötét, hegye sárgás. Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja világosabb. Vállfedői és tora sötét, feje tompasárga. Ajaktapogatója alig másfélszer hosszabb a fejénél, második íze belül sárga, közepén barna gyűrű van, kívül barna, csúcsíze sötétbarna (63. ábra : C).

Észak- és Közép-Európában, az Urálban és Belső-Ázsiában gyűjtötték. Hazánkban csak Sopronban fogták. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei fenyőfélék

similella HBN.

10 (5) Elülső szárnyának mintázata éles, határozott körvonalú pettyekből vagy keresztsávokból áll.

11 (12) Elülső szárnyának alapszíne élénk barnásvörös, töve és 1 külső keresztsáv élénk narancssárga. A barnásvörös és narancssárga mezőket vékony, hófehér keresztvonalak választják el egymástól. A felső szegélyen a rojt

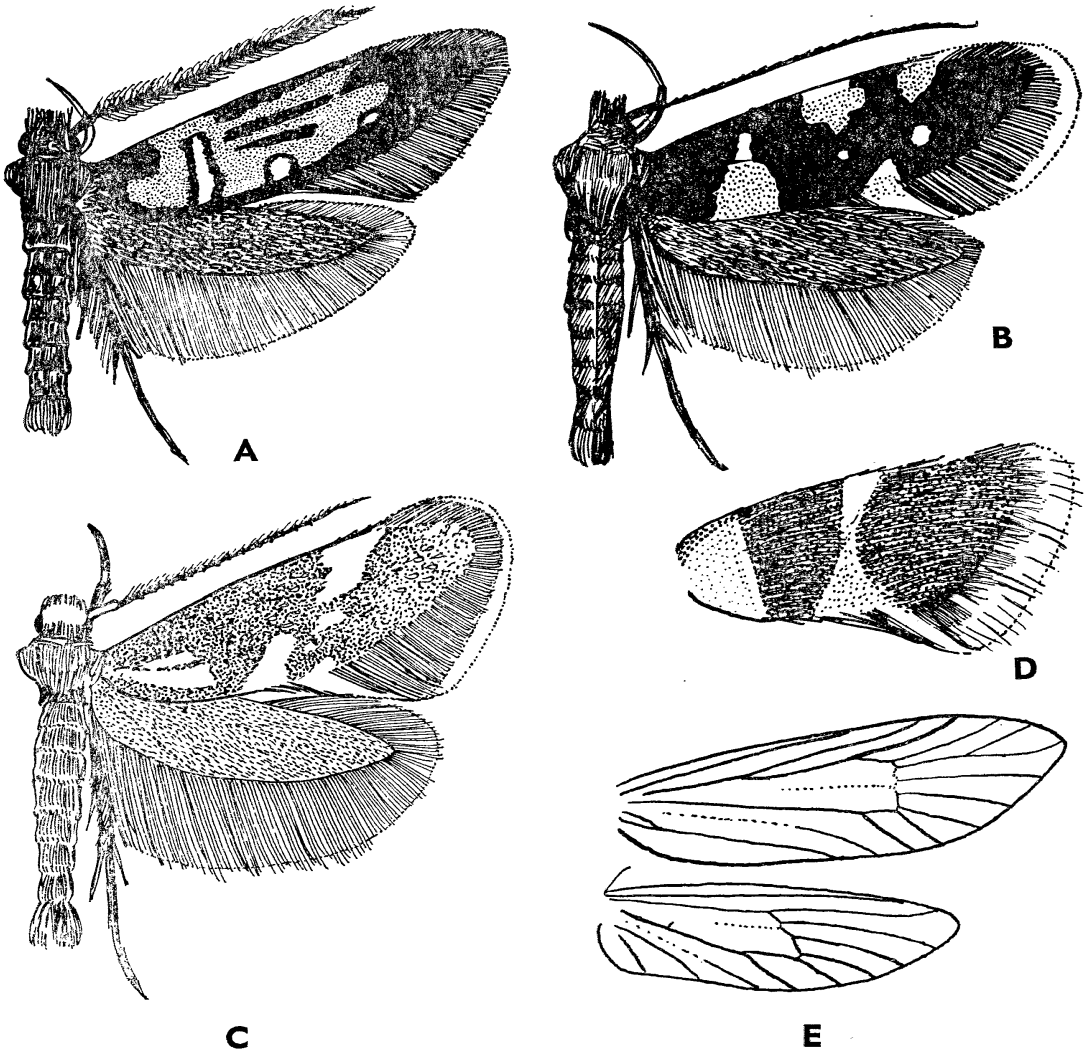

63. ábra. A : *Schiffermülleria Schaefferella* L. — B : *Sch. Stroemella* F. — C : *Sch. similella* HBN. — D : *Sch. Bruandella* RAG. elülső szárnya — E : *Sch. stipella* L. erezete (Eredeti)

előtt fehér ék nyúlik a sejt vége felé. Rojtja a külső szegélyen narancssárga, a külső szögletnél szürke. Hátulsó szárnya barnásszürke. Tora és vállfedői narancssárgák, feje tiszta sötétbarna, néhány fehér szőrrel. Ajaktapogatóján kívül és elöl 1—1 hosszanti fehér és barna csík húzódik végig, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze, a tapogató igen vékony, majdnem háromszor olyan hosszú, mint a fej (63. ábra : D). 12—16 mm.

Dél-Franciaországban és hazánkban Kaposvárott, Budapesten és Parádon gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

Bruandella RAG.

12 (11) Elülső szárnyának alapszíne sötét, többnyire feketés, rajzolata egyenes, világos keresztsávokból áll ; a keresztsávok egyes esetekben szakadozottak, pettyekre bomlanak szét.

13 (18) Elülső szárnyának világos mintázata 2 majdnem végig egyforma szélességű keresztsávból áll, az egyik a tőnél, a másik a szárny felezőpontjánál van ; a sávok nem szakadnak foltokra ; van azonkívül a felső szegélyen a rojt előtt vagy a csúcstéren 1 világos ék vagy más alakú folt is.

14 (15) A csúcstér foltja igen nagy, majdnem az egész csúcsteret kitölti. Alapszíne barnásfekete, a rajzolat kénsárga. A tőtér keresztsávja középen kissé kiszélesedik, de sem a felső, sem a belső szegélyt nem éri el ; a szárny közepén a belső szegélyen álló keresztsáv a felső szegély előtt véget ér, közepén mindkét oldalról kissé befűződik, a csúcstér foltja igen nagy. Rojtja sötét feketésszürke. Hátulsó szárnya feketésszürke, rojtja világosabb. Tora és vállfedői szintén feketések, feje világossárga, ajaktapogatója háromszor olyan hosszú, mint a fej, végig feketés. 15—17 mm.

Svájc, Karinthia és Görögország hegyvidékein fogták. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[rhaetica FREY**]**

15 (14) A csúcstéren nincsen folt, csak a felső szegély rojtja előtt álló világos ék nyúlik bele.

16 (17) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, a 2 keresztsáv oldalai párhuzamosak, mindkettő egyforma széles, a felső szegélyt nem érik el, a belső szegélyen összeköttetésben állanak egymással ; a rojt előtt álló ék széles, majdnem foltszerű. E rajzolati elemek élénk kénsárgák. Rojtja barnásfekete, a külső szöglet előtt sárgásfehér. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja világosabb. Feje, vállfedői és tora barnásfekete, egyes sárga pikkelyekkel. Arca és csáptőíze sárga, csápja sötét. Ajaktapogatója alig hosszabb a fejénél, második íze feketés, a végén sárgás gyűrű van, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze, feketés, hegye sárgásfehér (62. ábra : B). 12—13 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten, Simontornyán és Szigetcsépen gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója *Tilia*-, *Populus*-, *Pyrus*- és *Ulmus*-félék kérge alatt él

augustella HBN.

17 (16) Igen hasonlít az előző fajhoz, de keresztsávjai a felső szegélyig érnek, a belső szegélyen nem állnak összeköttetésben egymással, a külső szöglet rojtjában is van 1 apró ékecske. A rajzolati elemek hófehérek, csupán a belső szegély felé eső részükön keveredik beléjük gyenge sárga színezet. Rojtja sötétszürke, tövén sötét választóvonallal, hegye fehéres. Hátulsó szárnya és rojtja sötétszürke. Tora és vállfedőinek töve feketés, feje és vállfedőinek csúcsa sárga. Ajaktapogatója alig hosszabb a fejnél, második íze feketés, sok sárga pikkellyel, csúcsán sárga gyűrű van, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze, fekete, hegye fehér. 11—13 mm.

Közép- és délkelet-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója tölgy- és fenyőfélék kérge alatt él

[luctuosella DUP.**]**

18 (13) Elülső szárnyán a 2 keresztsáv közül csak az első folytonos, de az is elvékonyodik a felső szegély felé, és azt nem éri el. A második 2 ellentett (ék alakú) foltra szakadt, amelyek egymástól is eltávolodtak, a felső közelebb került a tőhöz. Csúcsaikon, továbbá közöttük és a rojt előtti ék csúcsán, valamint alatta apró, kékesfehér pettyek vannak. A rajzolati elemek színe sárga, hegyük felé fehér. Rojtja és a szárny alapszíne feketésbarna, a rojt hegye szélesen fehér. Hátulsó szárnya és rojtja barnásfekete. Vállfedői és tora feketés, feje sárga. Ajaktapogatója feketés, második íze belül világosabb, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz (63. ábra : B). 15—16 mm.

Észak- és közép-európai, hegyvidéki faj. Hazánkban Budapesten és a Mecsek hegységben gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövényei valószínűleg tölgy- és fenyőfélék

Stroemella F.

13. nem : **Decantha** BUSCK

Feje lazán, durván és előreborulóan szőrözött, szeme kicsi, pontszeme nincsen, csáptőízén sertesor van. Ajaktapogatója alig hosszabb, mint a fej, második íze gyengén szőrözött (64. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, erezetében az r_{4+5} egybeesik, a *cu* erek rövidek és a belső szegélyre futnak. Hátulsó szárnya megnyúlt tojásdad alakú, erezetében az *m* erek távol vannak az *rr* értől, a sejt alsó sarka visszahúzódott (64. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus hosszú, vékony, a gnathos U-alakú, a clavus hiányzik, a valva megnyúlt tojás alakú, a sacculus széles, felső szegélyén nagy, háromszögletű lebeny van, az anellus a végeivel egymásra fekvő patkóhoz hasonlít, a vinculum rövid, hegye tompa, az aedeagus közepes hosszúságú, töve lekerekített, a vesica tetején néhány tüske van (50. ábra : A).

Ebbe a nembe csak néhány amerikai és 1 európai faj tartozik, az utóbbi hazánkban is előfordul.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényre rászáll.

— — Elülső szárnyának alapszíne barnásvörös, ibolyásszürke behintéssel és 4 nagy, aranysárga folttal, amelyek a következőképpen helyezkednek el : az első a tőtéren van és a belső szegélyre terjed, a második a sejt közepén, ez érintkezik az előbbivel és a külső szögletben mögötte fekvő

harmadik folttal, a negyedik tulajdonképpen összefolyt kettős folt, amely a felső szegélytől a sejt vége alá nyúlik. Rojtja aranysárga. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb. Feje, valamint vállfedőinek és torának töve barnásvörös, a vállfedők vége és a tor hátulsó része aranysárga. Ajaktapogatójának csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze, mindkettő barnásvörös (64. ábra : A). 10—12 mm.

Közép-európai és észak-amerikai faj. Hazánkban Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII. Hernyója a *Pinus silvestris* kérge alatt él

Borkhauseni Z.

14. nem : **Fabiola** Busck

Feje előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Hímjének csápja erősen pillás, tőízén sertesor van. Ajaktapogatójának hossza több, mint kétszerese a fej hosszúságának, csúcsíze valamivel rövidebb, mint a második íze (65. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, de a külső szögletnél kissé kiugró. Erezetében az r_1 közel van a tőhöz, az r_{4+5} egybeolvadt, az m_3 és cu_1 a sejt alsó sarkából ered, a *cu* erek rövidek, a belső szegélyre vezetnek, a sejt kiszélesedik. Hátulsó szárnya kihegyesedő tojás alakú. Erezetében az m_3 és cu_1 a sejt alsó sarkából ered (65. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus hegyes, a gnathos U-alakú, a valva hegyes, durván háromszög alakú, a clavus sima, csupasz, igen hosszú és vékony, a vinculum vékony és hosszú, az aedeagus szintén vékony, hosszú cső, cornutus. nélkül (50. ábra : E).

A nembe 2 afrikai, 1 amerikai és 2 palearktikus faj tartozik. Hazánkban csak 1 fordul elő Gazdaságilag közömbös faj. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne csillogó sötét aranysárga, 3 párhuzamos és viszonylagosan széles, ezüstfehér (kékesfehér) keresztsávval. Ezek közül az első nem éri el a felső szegélyt, a külső ívben meghajlott. A sávokat

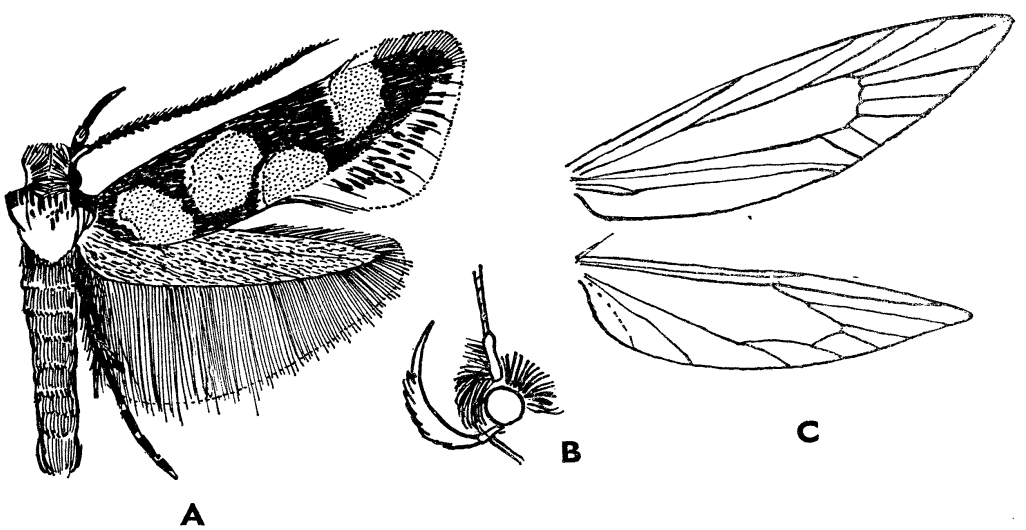

64. ábra. A : *Decantha Borkhauseni* Z. — B : *Decantha* feje — C : *D. Borkhauseni* Z. erezete (Eredeti)

fekete szín szegélyezi, és a felső szegély is hosszú csíkban elsötétedett. Rojtja agyagsárgás szürke. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb. Vállfedői és tora sárgás, feje fehéres. Ajaktapogatója egyszínű sötét barnásszürke (65. ábra : A). 11—12 mm.

Délkelet-európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten és Sárospatakon gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

Pokornyi NICK.

15. nem : **Promalactis** MEYR.

Feje lazán és előreborulóan szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. Hímjének csápja gyengén pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója erősen felgörbülő, hosszabb, mint a fej (66. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, viszonylag keskeny. Erezetében az r_{4+5} egybeesik, az m_3 és cu_1 együtt ered a sejt alsó sarkából, a *cu* erek meredeken a belső szegélyre vezetnek,

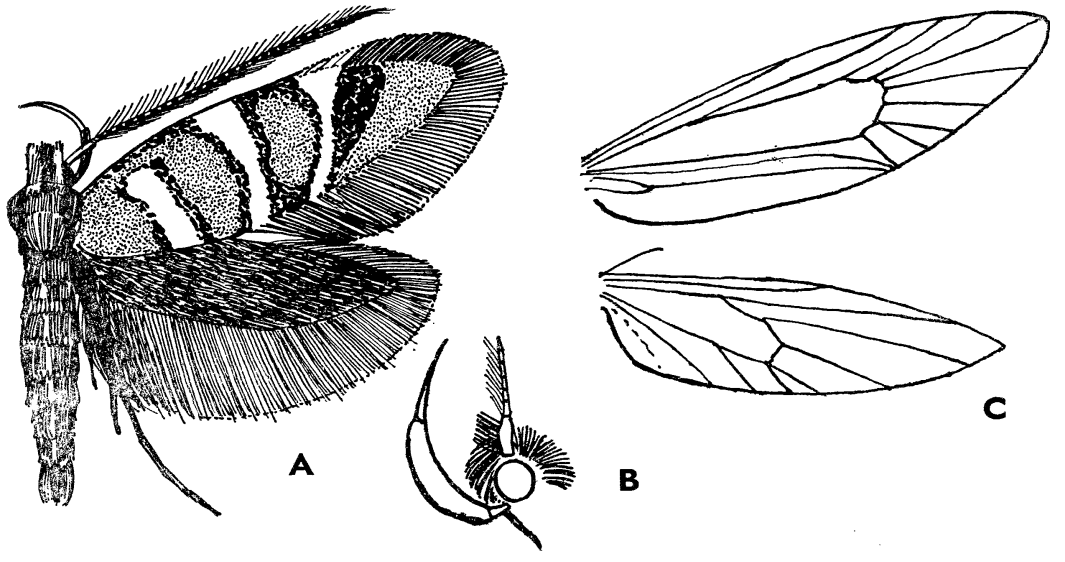

65. ábra. A : *Fabiola Pokornyi* NICK. — B : *Fabiola* feje — C : *F. Pokornyi* NICK. erezete (Eredeti)

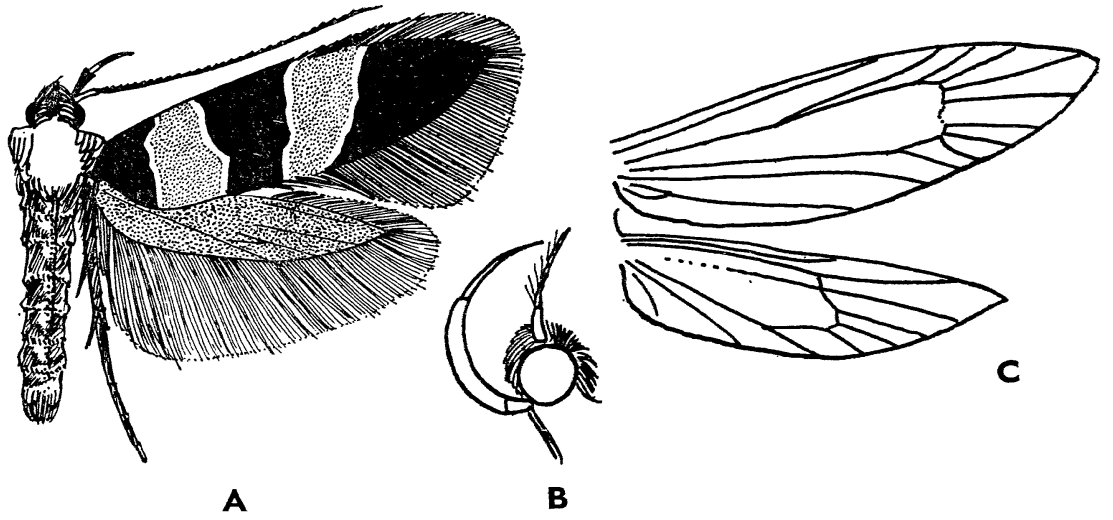

66. ábra. A : *Promalactis Jourdheuillella* RAG. — B : *Promalactis* feje és C : erezete (Eredeti)

a sejt kiszélesedő. Hátulsó szárnya lándzsa alakú, az *m* erek távol vannak az *rr* értől, a cu_1 a sejt kissé visszahúzódott sarkából ered (66. ábra : C).

A nembe sok dél-ázsiai és néhány palearktikus faj tartozik. Hazánkból még egyet sem mutattak ki.

Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos barnásfekete ; a szárny egyharmadában és kétharmadában 1—1 igen széles, aranysárga keresztsáv van, amelyeket vékony fehér vonalak szegélyeznek. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb. Feje, vállfedői és tora barna, arca fehéres. Ajaktapogatója fehér, sok barna pikkellyel, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze (66. ábra : A). 10—11 mm.

Németországban, Svájcban és Franciaországban gyűjtötték. Hazánkban még nem fogták. Repülési ideje VII. Hernyója fenyőfélék daganataiban él

[Jourdheuillella RAG.**]**

16. nem : **Esperia** HBN.

Feje előreborulóan és odasimulóan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme nincs. Hímjének csápja igen vastag, fokozatosan elvékonyodó, erősen pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója másfélszer olyan hosszú, mint a fej, felgörbülő (67. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 közel van a tőhöz, az r_{4+5} nyélen van, az m_3 a cu_1 érrel együtt származik a kiszélesedő sejt alsó sarkából, a *cu* erek rövidek és a belső szegélyen végződnek. Hátulsó szárnya megnyúlt, majdnem lándzsa alakú, de olyan széles, mint az elülső. Erezetében az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel (67. ábra : C).

A nembe az eddigi vizsgálatok szerint csak 1 európai faj tartozik, amelyet hazánkból még nem mutattak ki.

Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne fekete, sűrű sárga pikkelybehintéssel. A pikkelyek vékonyak és hosszúak. A felső szegélyen a rojt elején apró, sárga ék van, alatta a külső szögletnél, de a tőhöz közelebb 1 nagy sárga, szabályos háromszög alakú folt látható. A felső szegély, a ránc és a sejtet

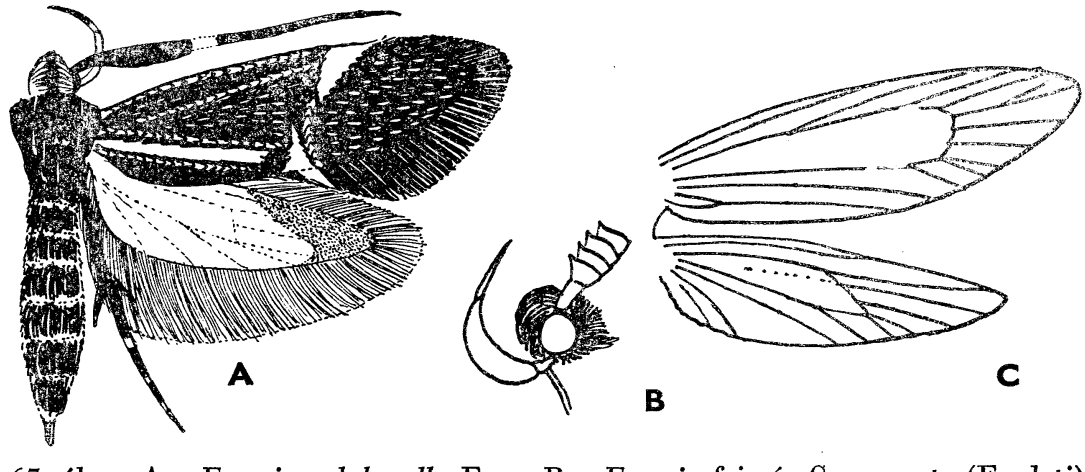

67. ábra. A : *Esperia sulphurella* F. — B : *Esperia* feje és C : erezete (Eredeti)

határoló erek erősen domborúak, sötét zöldesfeketék. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya élénk kénsárga, csak a csúcsa sötét, rojtja szürke. Feje, tora és vállfedői sötétek, csillogóak, szegélyük sárga. Ajaktapogatója és nyelve kénsárga, tapogatójának csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz, feketés (67. ábra : A). 14—15 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje IV. Hernyója akác és *Tamarix*-félék korhadt fájában él

[sulphurella F.]

17. nem : **Dasycera** STPH.

Feje előreborulóan és odasimulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Mindkét nem csápja erősen pillás, felül a közepéig sűrű pikkelyzet vastagítja meg, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, másfélszer olyan hosszú, mint a fej (68. ábra : B). Elülső szárnya megnyúlt tojás alakú, csúcsa alig hegyes, erősen lekerekített. Erezetében az r_{4+5} igen rövid nyélen van, a *cu* erek kissé íveltek, a sejt erősen kiszélesedik. Hátulsó szárnya lerekített trapezoid alakú, erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered vagy igen apró nyélen van (68. ábra : C).

A nembe az eddigi vizsgálatok szerint főleg kisázsiai és amerikai fajok tartoznak. Közülük egyet hazánkban is megtaláltak.
Gazdaságilag közömbös faj. A lepke többnyire nappal repül, a mesterséges fényt kerüli.

— — Elülső szárnyának alapszíne feketés olajbarna, igen sötét. Tőterénél a talapzatával a külső szegély felé forduló kénsárga háromszög fekszik, amelyet fémesen fénylő sötét ibolyáskék sáv határol. Ugyanilyen színű keresztsáv van a szárny egyharmadában, a szárny fele előtt 1 éles kénsárga keresztsáv látható, amelynek a felső szegélyt érintő része ibolyáskék. Ezt kívül és felülről ívben meghajlott rövid, szintén ibolyáskék keresztsáv követi. A szárny külső terét egyenletesen elszórt hosszú, sárga pikkelyek fedik. Rojtja olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. Hátulsó szárnya barnásfekete, rojtja világosabb. Feje, tora és

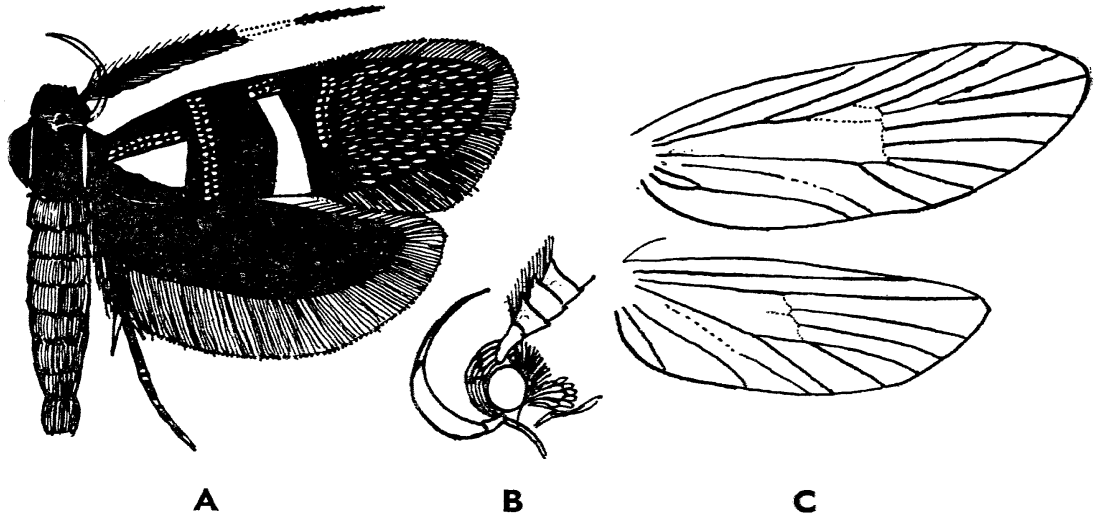

68. ábra. A : *Dasycera oliviella* F. — B : *Dasycera* feje és C : erezete (Eredeti)

vállfedői feketék, vállfedőinek belső szegélye vékony vonalban kénsárga. Ajaktapogatójának második íze és nyelve kénsárga, csúcsíze barna, olyan hosszú, mint a második íze (68. ábra : A). 13—17 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Simontornyán. Lovasberényben, Kaposvárott és Debrecenben gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII, Hernyója tölgy-, szil- és egyéb lombfák korhadó fájában él

oliviella F.

18. nem : **Oecophora** Latr.

Feje fölfelé, majd előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Mindkét nem csápja többé-kevésbé erősen pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója igen hosszú, néha ötször vagy hatszor olyan hosszú, mint a fej, második íze oldalról lapított, erősen szőrös, léc alakú (69. ábra : A—B). Elülső szárnya egyenletesen kiszélesedő, majd kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_3 és cu_1 rendszerint a sejt alsó sarkából ered, a sejt kiszélesedik. Hátulsó szárnya kissé megnyúlt tojás alakú, erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered (69. ábra : E).

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, amelyek közül hazánkban 2 fajt találtak meg. A hernyók korhadó fákban élnek, gazdasági jelentőségük nincsen. A lepkék elég közömbösek a fény iránt, olykor nappal repülnek.

1 (6) Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, sárga foltmintázattal.

2 (3) Elülső szárnyán a felső szegélyen, a rojt kezdeténél 1 nagy négyszögletes, citromsárga folt van. A szárny tőfelőli harmada élénk citromsárga, a felső szegélyen és a tő külső határán csillogó, acélkék szegéllyel. A sejt külső végében 1 acélkék petty van. Rojtja a csúcs körül a legsötétebb, a hegye hófehér, a külső szöglet felé egyre világosodó barnásszürke. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke, rojtja világosabb. Feje, tora és vállfedői citromsárgák. Ajaktapogatója belül citromsárga (második íz), kívül barna, erős szőrözet vastagítja meg, ez azonban rásimul, ezért az íz nem léc alakú. Csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz, barna, tövénél sárga gyűrűvel (69. ábra : C). 14—18 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Sopronban, Kaposvárott, Száron és Budapest környékén találták. Repülési ideje V. Hernyója valószínűleg korhadó fában él (tölgy, bükk)

bractella L.

3 (2) Elülső szárnyán a rojt előtt nem 1, hanem 2 (ellentett) folt van.

4 (5) Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, tőtere (a szárny egynegyede) fakósárga, külső határa élesen metszett, a sárga szín nem terjed ki a felső és alsó szegélyig. A szárny kétharmadában a rojt előtt fekvő 2 nagy sárga, ellentett folt majdnem szemben áll egymással, mindkettő háromszög alakú, csúcsuk hegyes. Rojtja végig sötét feketésbarna. Feje, tora és vállfedője sárga. Ajaktapogatója kb. négyszer vagy ötször olyan hosszú, mint a fej, inkább előremeredő és ívben fölfelé mutató, mint sarló alakú ; második ízét szőrözet vastagítja meg, de az rásimul az ízre

és fekete ; csúcsíze csupán egyharmad olyan hosszú, mint a második íze, sárga, fekete pikkelybehintéssel. 20—22 mm.

Délkelet-európai és kisázsiai faj. Hazánkból még nem mutatták ki. Magashegyi faj. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[Kindermanni HS.]

5 (4) Igen hasonlít az előző fajhoz, de a sárga tőtér külső határa a külső szegély felé domború, a 2 ellentett folt közül az alsó jóval közelebb áll a tőhöz, mint a felső, talapzatával a belső szegélyen nyugszik, trapéz alakú (69. ábra : F). Rojtja sötét, vége a csúcs körül szélesen hófehér. Hátulsó szárnya sötét, feketés. Feje és vállfedői sárgák, tora fekete. Ajaktapogatója olyan, mint az előző fajé, de csúcsíze egészen fekete. 22—24 mm.

Balkáni, magashegységi faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye valószínűleg a korhadó nyír

[superior RBL.]

6 (1) Elülső szárnyának belső fele sárga, külső fele sárgásbarna.

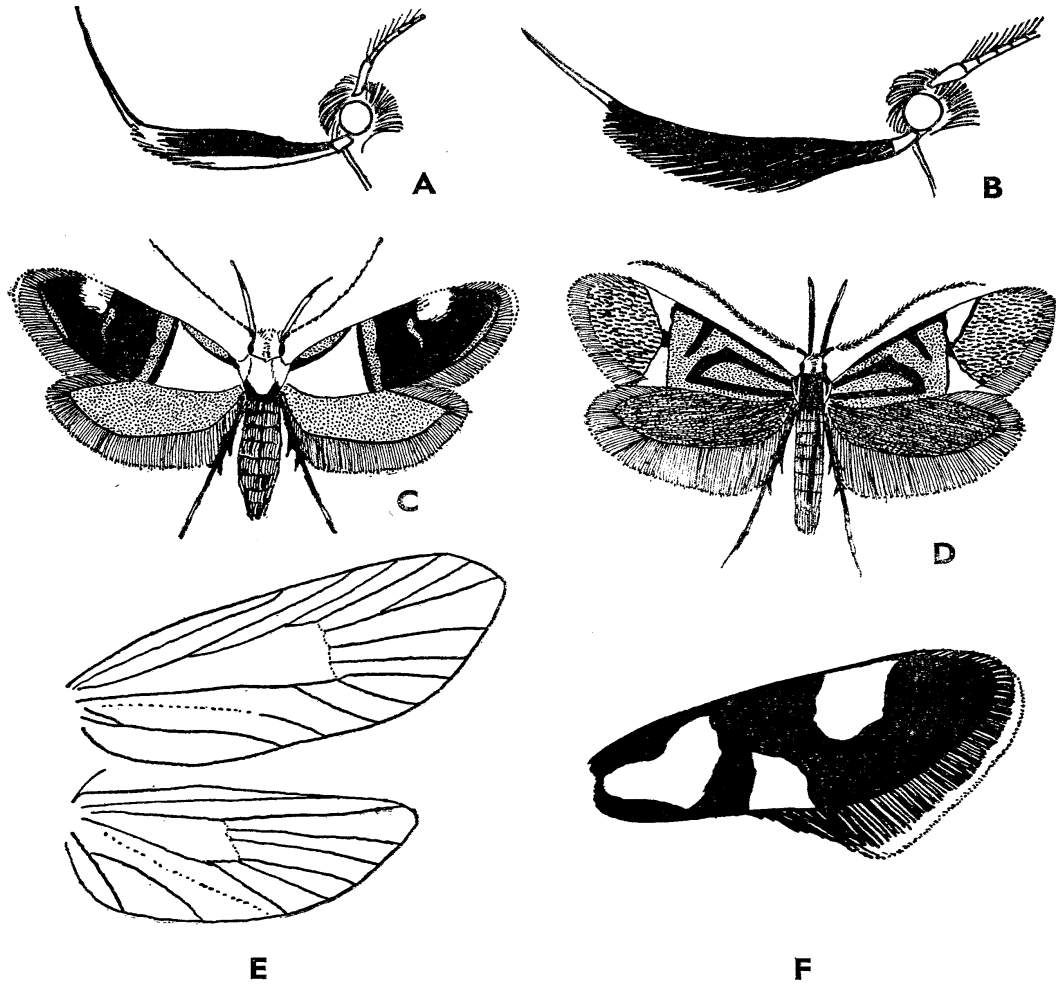

69. ábra. A : *Oecophora bractella* L. és B : *Oe. Staintoniella* Z. feje — C : *Oecophora bractella* L. — D : *Oe. Staintoniella* Z. — E : *Oe. bractella* L. erezete — F : *Oe. superior* RBL. elülső szárnya (Eredeti)

7 (8) Az elülső szárny csúcsterében az erek élénk sötétbarnák. A ránc alatt széles, hosszanti ólomszínű vonal húzódik, s ugyanilyen van a sejt felső szélén is, ez azonban az előzőnél rövidebb. A kettőt ívben meghajlott ólomszínű sáv köti össze. Az ólomszínű vonalakkal határolt térség eldőlt hárfához hasonlít. A felső szegély színe egyezik az alapszínnel, a közepéről barna folttal kezdődő rövid, ólomszínű keresztsáv húzódik a sejt közepére, és ott véget ér. Rojtja kezdeténél a felső és a belső szegélyen 1—1 nagy ellentett folt van, amelyek élénksárgák, hegyük egymás felé és a sejt vége felé irányul, belső szélükön ólomszínű pikkelyek vannak. Rojtja sötétbarna, külső fele sárgásfehér. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. Feje és tora középen barna, oldalt sárga. A vállfedők szintén sárgásak. Ajaktapogatója hatszor olyan hosszú, mint a fej, a második íz oldalról lapított, elálló szőrözete lécszerűvé teszi, sötétbarna, csúcsíze egyharmad olyan hosszú, mint a második íze, fehér. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója korhadó fában él

[Geoffroyella L.]

8 (7) Elülső szárnyán a csúcstér külső része sötétbarna, erei nem vagy csak nyomokban sötétek. Igen hasonlít az előző fajhoz, és attól a következő bélyegek révén határolható el: felső szegélye a tőtől a szárny közepéig ólomszínű, a 2 ellentett foltot középen is ólomszínű pikkelyek kötik össze. Ajaktapogatójának csúcsíze hosszabb, mint az előző fajé (69. ábra: D). 17—21 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

Staintoniella Z.

7. alcsalád: **Amphisbatinae**

Fejük röviden, fölfelé állóan szőrözött, pontszemük nincsen. Csáptőízükön sertesor van. Elülső szárnyuk erezetében az r_{4+5} nyélen van és a felső szegélyen végződik (e jellegzetesség, továbbá az ivarszerv szerkezete és a hernyó életmódja miatt távolították el az alábbi — később alcsalád rangjára emelt — nemet a Scythrididae családból), és ugyanezen a nyélen van az r_3 is. Hátulsó szárnyuk erezetében az *rr* és $m_{1,2}$ erek párhuzamosak, az m_3 és cu_1 hosszú nyélen ül.

Az alcsaládba csupán egyetlen nem és faj tartozik, amely Európában terjedt el, és hazánkban is előfordul.

1. nem: **Amphisbatis Z.**

Feje röviden, fölfelé meredően, arcánál kissé előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápján apró pillák vannak, tőízén sertesor látható. Ajaktapogatója alig hosszabb, mint a fej, második ízét gyengén elálló szőrözet vastagítja meg (70. ábra: B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 majdnem a sejt közepéből ered, az r_3 a hosszú nyélen ülő r_{4+5} nyeléből ered, az $m_{2,3}$ egy pontból, a cu_2 a sejt alsó sarkából (!). Hátulsó

szárnya megnyúlt, olyan széles mint az elülső. Erezetében az *rr* jóval a csúcs előtt a felső szegélyre vezet, az *m* erek tövi része jól látszik, a nyélen ülő $m_3 + cu_1$ a sejt kiugró alsó sarkából származik, utána a sejt visszahúzódik és alsó határát a cu_2 alkotja (70. ábra : C).

A nembe csak egy európai faj tartozik, amelyet hazánkban is megtaláltak. Gazdasági jelentősége nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne szürkésbarna, durván, néha kissé felállóan pikkelyezett, mintázata nincsen. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya sötétszürke, világosabb rojttal. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színűek, mint az elülső szárnya. Ajaktapogatójának csúcsíze kb. fele olyan hosszú, mint az elálló szőrözettel borított második íz, rövid, hegyes (70. ábra : A). 11—12 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje III., IV. Hernyója a *Hieracium pilosella* és a *Calluna vulgaris* levelein él, fűszárhoz hasonló zsákban

incongruella Stt.

8. alcsalád : **Deuterogoniinae**

Fejük finoman és rásimulóan szőrözött, csáptőízükön sertesor van. Elülső szárnyuk külső szöglete éles, csúcsa hegyes. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az r_5 a csúcs alatt a külső szegélyen végződik (!), tövi része messze az r_1 eredete előtt ágazik el, ami minden más Oecophorida és Gelechiida csoporttól élesen elkülöníti. Hátulsó szárnyuk csúcsa Gelechiida-szerűen kihúzott, de erezetében az *rr* a csúcsba tart és párhuzamos az $m_{1,2}$ érrel, ami viszont Oecophorida jellegzetesség. Az alcsalád egyike a legjelentősebb összekötő kapcsoknak a Gelechiidae és Oecophoridae családok között.

Egyetlen közép-európai nem tartozik ide. Hazánkban még nem figyelték meg.

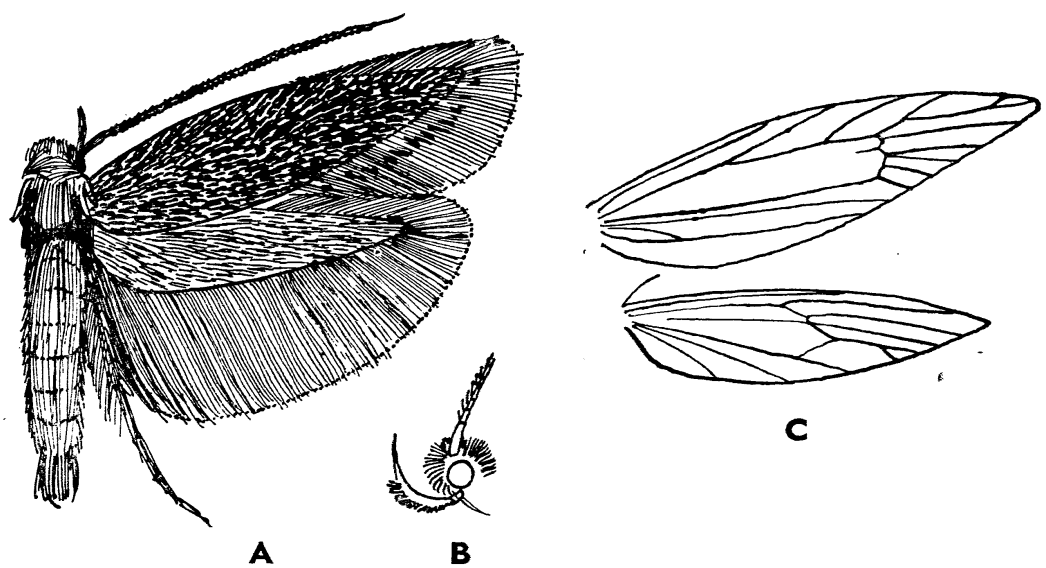

70. ábra. A : *Amphisbatis incongruella* Stt. — B : *Amphisbatis* feje és C : erezete (Eredeti)

1. nem : **Deuterogonia** Rbl.

Feje finoman és rásimulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja finoman pillás, tőízén sertesor van. Ajaktapogatója sarló alakban felgörbülő vagy előremeredő, második ízét a szőrözet kissé megvastagítja, csúcsíze fele olyan hosszú, mint a második íze, hegyes (71. ábra : B). Elülső szárnyának felső szegélye a közepe mögött lefelé hajlik, csúcsa éles, a rojttal együtt sarló alakúan begörbülőnek látszik, külső szöglete éles. Erezetében az *r* erek közel a sejt felső sarkához tömörülnek, az r_{4+5} csúcsölelő nyélen van, tövi része jóval az r_1 elágazása előtt ered (!), az *m* erek párhuzamosak, a sejt alsó sarka az m_3-nál van, a *cu* erek párhuzamosak, a belső szegélyre vezetnek. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső, trapéz alakú. Erezetében az *rr* a csúcsba fut, az $m_{1,2}$ vele párhuzamos, az m_3—cu_1 rövid nyélen van, és a sejt alsó sarkából ered (71. ábra : A).

Ebbe a nembe egyetlen faj tartozik, amelyet hazánkból még nem mutattak ki. Gazdasági jelentősége nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne olajbarna, amelyet rózsásvörös behintés fed. A szárnyat 4 keresztsáv metszi át, 1 keskeny a tőnél, 1—1 széles a szárny egyharmadánál, illetve kétharmadánál, azután ismét 1 keskeny a csúcstér előtt. Színük élénk olajbarna, a köztes terület rózsásvöröses. A felső szegély széles sávban sárga, töve szintén. A külső szegély mentén fekete pontsor van. Rojtja a szegély mentén barnás, feketésbarna választóvonala a csúcs alatt ívben behúzódik, mögötte élesen metszett, fehér, a felső szegélyen sárgásbarna. Hátulsó szárnya barnásszürke, csúcsa körül vöröses. Feje, tora, csápja és ajaktapogatója világossárga, csápja sötéten gyűrűzött (71. ábra : C). 14—16 mm.

Eddig csak Csehszlovákiában és Lengyelország déli részén találták. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[pudorina Wcke.]

40. család : TIMYRIDAE — INDIAI MOLYOK

Fejük rendszerint lazán és előreborulóan szőrözött, szemük közepes nagyságú, pontszemük van. Csápjuk sima és rendszerint vastag, igen hosszú, hosszabb, mint elülső szárnyuk ; tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatójuk többnyire sarló

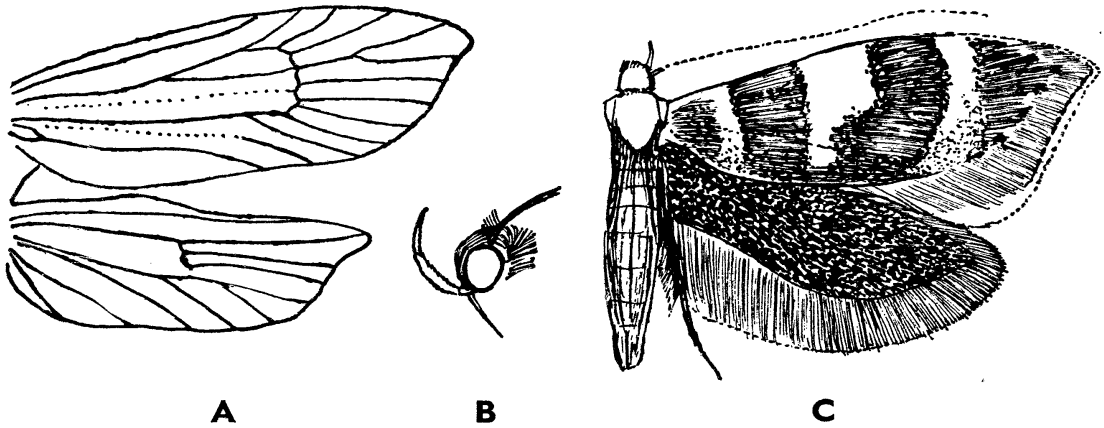

71. ábra. A : *Deuterogonia* erezete és B : feje — C : *D. pudorina* Wcke. (Eredeti)

alakú, és a fej fölé görbül. Elülső szárnyuk a csúcsa felé kissé kiszélesedik. Erezetében az r_{4+5} és a *cu* erek többnyire nyélen vannak. Hátulsó szárnyuk megnyúlt, a hosszú trapezoid alaktól az elkeskenyedett lándzsás alakig változik. Erezetében az $rr + m_1$ és az $m_3 + cu_1$ az esetek többségében nyélen van.

Mindezek a jellegzetességek megtalálhatók a Xyloryctidae és a Gelechiidae családok egyes nemeinél is; azoktól főleg a hím ivarszerv sajátos szerkezete különíti el. E család hímjeinek ivarszervébe ugyanis a gnathos előrehajló, csőrszerű képződmény, amely nem kampószerűen az uncus belsejéből emelkedik ki, hanem az uncus tetejére forradt, és a szerv belseje felé néz.

A viszonylagosan nagy fajszámú család elterjedésének súlypontja Indiára, Ceylonra és a szomszédos területekre esik; több faj képviseli Afrikában és néhány nem a Földközi-tenger környékén; Amerikából viszont hiányzik. Ausztráliában és Új Zélandban néhány nagy fajszámú nem képviseli. Hazánkból mindössze 1 nemét és 2 faját mutatták ki, amelyeket ivarszervi vizsgálat nélkül is könnyen elkülöníthetünk a Xyloryctidae és a Gelechiidae családoktól. A nembe tartozó két faj csápja ugyanis igen vastag, élénksárga, a fajok rajzolatlanok, színük sötétbarnás vagy szürkésfekete.

A hernyók tápnövénye a fajok zöménél ismeretlen. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1. nem: **Lecithocera** HS.
(= *Sarisophora* MEYR. partim)

Feje előreborulóan és lazán szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja sima, vastag, sárga színű, igen hosszú, hosszabb, mint az elülső szárny, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, felgörbülő, második íze kissé megvastagodott (72. ábra: B). Elülső szárnya kissé kiszélesedik, csúcsa alig hegyes, külső szöglete jól látható. Erezetében az r_{4+5} és a *cu* erek nyélen vannak. Hátulsó szárnya megnyúlt, hosszú trapezoid alakú. Erezetében az $rr + m_1$ és $m_3 + cu_1$ viszonylagosan hosszú nyélen ülnek (72. ábra: A).

Igen nagy fajszámú, főleg Indoausztráliában elterjedt nem, amelynek Európában csak néhány képviselője van. Ezek közül hazánkban eddig 2 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

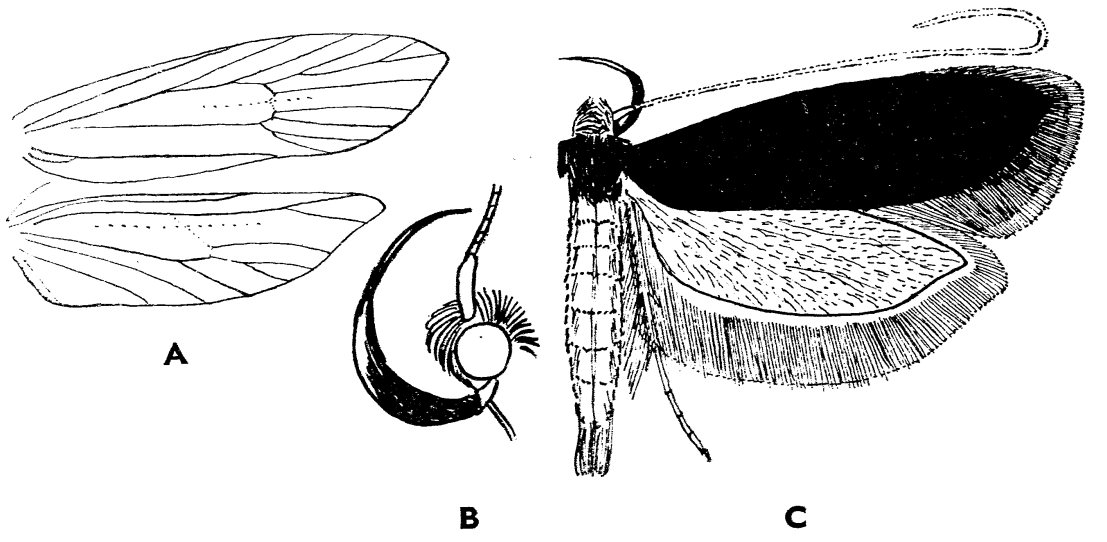

72. ábra. A: *Lecithocera Briantiella* TUR. erezete és B: feje — C: *L. Briantiella* TUR. (Eredeti)

1 (2) Nagyobb faj, fesztávolsága 17—19 mm. Feje, tora, vállfedői és elülső szárnya sötét barnásfekete, némi ibolyás csillogással. Rajzolata nincsen. Rojtjának vége szélesen fehéres. A szárny pikkelyei hamar elvesztik fényüket, gyorsan lekopnak, úgyhogy tiszta példányt nehéz a gyűjtött anyagban találni. Arca világos, csápja és ajaktapogatója élénk okkersárga, második íze kívül barnás (72. ábra : C). 17—19 mm.

Dél-európai, marokkói és kisázsiai faj. Hazánkban a Dunántúlon és Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

Briantiella TUR.

2 (1) Kisebb faj, fesztávolsága 10—12 mm. Külsőleg minden egyezik az előző fajjal, csupán elülső szárnyának alapszíne néha világosabb, több benne a szürkés színezeti elem. Csápja vastagabb.

Dél-Európa és a Földközi-tenger keleti környékének faja. Hazánkban a Dunántúlon és az Alföldön gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen (= ssp. *orsoviella* HEIN.)

nigrana DUP. ssp. **luticornella** Z.

41. család : GELECHIIDAE — SARLÓSAJKÚ MOLYOK

Fejük rendszerint simán pikkelyezett, szemük közepes nagyságú, csápjuk finoman pillás vagy sima, a tőízen általában nincsen sertesor. Ajaktapogatójuk hosszú, sarló alakú, a fej fölé görbül, általában a homloknál magasabbra ér (kivéve a Symmocinae alcsalád egyes nemeit). Elülső szárnyuk többnyire egyenletesen kihegyesedő, közepes szélességű. Erezetében az r_{4+5} nyélen van vagy egybeesik. Legjellegzetesebb a hátulsó szárny alakja. Rendszerint nem szélesebb az elülső szárnyánál, hozzávetőlegesen trapezoid alakú, felső csúcsa élesen kihúzott, hosszú, hegyes, alatta a külső szegély többé-kevésbé mélyen kikanyarított, a szárny szinte karélyos. A hátulsó szárnynak ez az alakja egyetlen más családnál, sőt rovarrendnél sem fordul elő! Egyes nemeknél (Symmocinae alcsalád) a hátulsó szárny tojásdad vagy kihegyesedő ovális alakú. Erezetében az m_3 és a cu_1 rendszerint egy pontból ered, az $rr + m_1$ nyélen van (csak ritkán külön), sohasem párhuzamosak egymással és az m_2 érrel. Ez a jellegzetesség, továbbá a hátulsó szárny kihúzott csúcsa biztosan elkülöníti a szintén hosszú és sarló alakú ajaktapogatóval rendelkező Oecophoridae családtól. Fontos az is, hogy a Gelechiidae család elülső szárnyán a belsőér nem éri el a belső szegélyt (legfeljebb alig kivehetően, vagy az ér csupán nyomokban van meg), míg az Oecophoridae családnál erőteljes és a külső szögletbe torkollik.

A család az egész Földön elterjedt, és a legtöbb fajt öleli föl (több, mint 5000 fajt írtak le eddig!), holott még hatalmas területek, főleg egyes trópusi vidékek molylepke-faunája nagyrészt ismeretlen. A trópusi vidékeken az Oecophoridae családdal együtt úgy látszik a főleg palearktikus elterjedtségű sodrómoly-féléket (Tortricoidea) helyettesíti, és ott a szintén igen nagy fajszámú Pyraloidea (fényilonca-félék) családsorozattal együtt a legmagasabb fejlettségű molylepkék.

Sok faj hernyóját még nem ismerjük. Különféle növényeken élnek, egyes nemek fajainak a többsége növényi hulladék- és törmelékanyaggal táplálkozik. Veszélyes kártevők a mi faunaterületünkön is akadnak közöttük, így a *Sitotroga cerealella* OLIVIER, *Recurvaria nanella* HBN., *Gnorimoschema ocellatellum* BOYD, *Anarsia lineatella* Z., míg másutt katasztrofális károkat okozhat a gyapottokmoly (*Platyedra gossypiella* SAUND.), a burgonyaaknázó-moly (*Gnorimoschema operculellum* Z.), a paradicsommoly (*Keiferia lycopersicella* BUSCK) stb.

A lepkék főleg éjszaka repülnek, a mesterséges fényt a legtöbb faj nagy számban keresi fel, ezért lámpával könnyen gyűjthetők. Megtaláljuk őket a magas hegységekben, síkságokon, száraz és nedves jellegű területeken, meleg és hűvös éghajlat alatt egyaránt. Rajzolatuk többnyire egyszerű, néhány jellegzetesen elhelyezett sötét pontból, keresztsávból vagy ellentett foltból áll, de akadnak közöttük díszesen rajzolt fajok is. Az egyszerűbb mintázatú fajoknál, sőt nemeknél gyakran visszatérő rajzolati elem 3 olyan sötét pont, amely a ráncban, továbbá a ránc fölött (a sejt elején vagy közepén) és a sejt végén helyezkedik el. Ezeket a leírások során 3 uralkodó pontnak vagy a 3 jellegzetes pontnak nevezzük. A kopott példányok határozása sok nehézséggel jár, amellett egyes nemek és fajok annyira közel állnak egymáshoz, hogy külső bélyegek alapján nem határozhatók meg, hanem ivarszervi vizsgálatokhoz kell folyamodnunk.

A nagy családot több alcsaládba osztjuk. A külső alaktani ismérvek egyike sem kizárólagos értékű, és rendszerint többet kell egyszerre figyelembe venni. Hazánkból eddig 7 alcsaládot, 62 nemet és 224 fajt mutattak ki.

Az alcsaládok határozókulcsa

1 (2) Hátulsó szárnyuk felső csúcsa annyira előreugrik, s alatta a külső szegély olyan mély karéjban kivágott, hogy a szárny külső része szinte 2 lebenyből áll (feszítetlen állapotban rendszerint összesodródnak, illetve egymásra fekszenek, s így a szárny lándzsa alakúnak látszik!). A szárny e sajátos szerkezete miatt az erezetben az m_1 és m_2 érnek csak nyomai vannak meg. Ajaktapogatójuk szintén erősen visszafejlődött, kicsi (145. ábra : A—B). 7. alcsalád : **Apatetrinae**

2 (1) Hátulsó szárnyuk nem annyira karéjosan kivágott, hogy a szárny 2 lebenyből állónak látszana ; erezetében az *m* erek rendszerint jól kivehetők. Ajaktapogatójuk jól fejlett (kivéve a Symmocinae alcsalád egyes nemeit, de azoknál a hátulsó szárny tojásdad vagy kihegyesedő tojás alakú).

3 (4) Hátulsó szárnyuk erezetében az m_3 és cu_1 erek egymástól mindig elég távol erednek, sohasem egy pontból ; a szárny felső csúcsa rendszerint erősen (csőrszerűen) megnyúlt, alatta a külső szegély karéjos vagy ívelt, a külső szöglet éles. Ajaktapogatójuk csúcsíze egyszínű vagy gyűrűzött (csak a *Xystophora atrella* HAW. fajé csíkos). Egyes nemeknél a második ízen az erős szőrözet mellett seprűszerűen elálló vagy bozontos pamacs van. Ezeknél a nemeknél a hátulsó szárny erezetében az *rr* és m_1 egymástól igen távol (esetleg egy pontból) ered ; ha a csúcsízen is van szőrpamacs (*Metzneria* Z.), úgy hátulsó szárnyuk erezetében az *rr* és m_1 ismét nem nyélen ülők, mint a Chelariinae alcsalád hasonló ajaktapogatójú nemeinél. Ha a második ízen nincsen elálló szőrözet, és ennyiben — valamint hátulsó szárnyuk alakja tekintetében is — egyezik a Gelechiinae alcsalád 17—20. sorszámú nemeivel, úgy az elválasztó bélyeg az, hogy az elülső szárny sejtje keskeny, és e körül egyenletesen elosztva erednek az erek. Hátulsó szárnyuk erezetében a legjellegzetesebb az, hogy az *rr* és m_1 egymástól távol, esetleg egy pontból erednek ; ha nyélen vannak (*Sitotroga* HEIN., *Uncustriodonta* AGENJO), úgy a Gelechiinae alcsalád hasonló erezetű nemeitől a keskeny és hosszú szárnyak különítik el ; ha egy pontból erednek, úgy ismét a keskeny szárny és az összeszorult erezet vagy az ajaktapogató erős szőrözete választja el más családok hasonló erezetű nemeitől

6. alcsalád : **Aristoteliinae**

4 (3) Összességükben nem ilyenek.

5 (6) Hátulsó szárnyuk többnyire igen széles, csúcsa nem annyira kiugró, mint az előző alcsaládnál, külső szegélye gyengén ívelt. Erezetében az m_3 és cu_1 rendszerint egy pontból ered, vagy nyélen ülnek. Ajaktapogatójuk második ízét erős szőrözet vagy pikkelyzet fedi, amelyben elöl többnyire vályúszerű mélyedés húzódik végig (kivéve a *Stenolechia* MEYR., *Parachronistis* MEYR., *Recurvaria* HAW. és *Exoteleia* WALLGR. nemeket; ezeket viszont az Aristoteliinae alcsalád egyes nemeitől elülső szárnyuknak széles sejtje választja el); a csúcsízen mindig van sötét-világos gyűrűzöttség (kivéve az *Epithectis* MEYR. nemet, amely az Anacampsinae alcsaládnak hozzá hasonló első négy nemétől abban különbözik, hogy erezetében az elülső szárnyon az r_4 az $r_5 + m_1$ közös nyelén van); rendszerint a második ízen is van 2 sötét vagy világos gyűrű. A *Nothris* HBN. nem ajaktapogatójának második ízén nagy, elálló szőrpamacs van, de elülső szárnyának erezetében a *cu* erek nincsenek nyélen, mint a hasonló ajaktapogatójú *Dichomeris* HBN. nemnél (Dichomerinae alcsalád) 5. alcsalád: **Gelechiinae**

6 (5) Összességükben nem ilyenek.

7 (8) Hátulsó szárnyuk rendszerint keskeny és csúcsa erősen kihegyezett, ilyenkor ajaktapogatójuk csúcsízén hosszanti irányú sötét és fehér csíkozás van, második íze sima (e jegyek összessége elválasztja az Aristoteliinae alcsaládtól). Ha hátulsó szárnyuk szélesebb a szokottnál, és csúcsa hegyes, de nem csőrszerűen előreugró, úgy ajaktapogatójuk második íze alig megvastagodott, szőr- vagy pikkelypamacsa nem elálló, nincsen benne elöl vályúszerű mélyedés (e jegyek összessége elválasztja a Gelechiinae alcsaládtól). Egyes nemeknél (*Sophronia* HBN. és *Anasphaltis* MEYR.) ezen az ízen is erős szőrpamacs van, de ilyenkor elülső szárnyuk erezetében a cu_1 és cu_2 egymástól távol ered és az m_1 nincsen az r_{4+5} közös nyelén, viszont hátulsó szárnyuk erezetében az rr—m_1 van nyélen (ez elkülöníti a Dichomerinae alcsaládtól) 4. alcsalád: **Anacampsinae**

8 (7) Összességükben nem ilyenek.

9 (10) Fő jellegzetességük, hogy az ajaktapogató csúcsízére felülről a második ízen hordott pamacshoz hasonló szőrpamacs simul. Kivétel az *Anarsia* Z. nem, amelyet az Aristoteliinae alcsaládba tartozó hasonló nemektől a hátulsó szárny mérsékelten előreugró csúcsa, a Gelechiinae alcsaládba tartozó hozzá hasonló nemektől pedig (*Nothris* HBN.) ajaktapogatójuk jóval rövidebb — a homlokon túl nem érő — csúcsíze, a következő két alcsaládba tartozó nemektől végül nem trapéz, hanem majdnem tojásdad alakú hátulsó szárnyuk, illetve ajaktapogatójuk második ízén hordott erős szőrpamacsuk különbözteti meg 3. alcsalád: **Chelariinae**

10 (9) Összességükben nem ilyenek.

11 (12) Ajaktapogatójuk második ízén nagy szőrpamacs van, a csúcsíz rendszerint igen hosszú, és jóval a feje fölé nyúlik (kivéve a *Mesophleps* HS. nemet, amelynek a csúcsíze teljesen a szőrpamacsban vész el). Hátulsó szárnyuk viszonylagosan igen széles, trapéz alakú
2. alcsalád : **Dichomerinae**

12 (11) Ajaktapogatójuk sima, vékony, soha sincsen rajta elálló szőrpamacs. Hátulsó szárnyuk megközelíti a trapezoid alakot, esetleg tojás alakú, illetve kihegyesedően ovális (az Oecophoridae család hasonló szárnyformájú nemeitől a sohasem párhuzamos *rr*, m_1 és m_2 erek révén különbözik). Elülső szárnyuk sohasem annyira kihegyezett, mint az Anacampsinae alcsaládnál 1. alcsalád : **Symmocinae***

1. alcsalád : Symmocinae

Fejük rendszerint lazán és előreborulóan szőrözött, szemük közepes nagyságú, ajaktapogatójuk többnyire sarló alakú és fölfelé görbül, egyes nemeknél azonban rövid és előre mered. Elülső szárnyuk megnyúlt, a külső szöglet gyakran lekerekített. Erezetében az r_4 és r_5 szerkezete ingadozik ; van olyan nem, ahol egybeesnek, többnyire azonban nyélen vannak ; néha a *cu* erek is nyélen ülnek vagy egybeesnek. Hátulsó szárnyuk a primitívebb fejlettségű nemeknél az Oecophoridae családra emlékeztető tojásdad vagy megnyúlt és kihegyesedő ellipszis alakú, a fejlettebb nemeknél viszont a szárny csúcsa már a családra jellemző, megnyúlt, kihúzott csúcsú alakot éri el. Erezetében az *rr* és az m_1 gyakran egy pontból ered, illetve nyélen ülnek.

Az alcsalád főleg Dél-Ázsiában, a Csendes-óceán térségében, valamint Ausztráliában terjedt el ; sok képviselője van Dél-Amerikában és Afrikában is. Hazánkból eddig 8 nemet és 18 fajt mutattak ki.

Több faj hernyója zuzmón, növényi hulladékanyagon él. Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék színezete egyszerű, rajzolatuk alig van, mintázatuk legfeljebb 1—2 pontból vagy foltból és sávból áll. A mesterséges fényt valamennyien felkeresik.

A nemek határozókulcsa

1 (6) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 szinte egy pontból ered, ha nyélen vannak, a nyél igen rövid.

2 (3) Elülső szárnyán az r_{4+5} nyélen van. A fajok alapszíne fehér vagy fehéresszürke, mintázatuk néhány fekete pontból áll (75. ábra : A)
3. nem : **Symmoca** HBN.

3 (2) Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} nincsen nyélen, egybeesnek.

4 (5) Elülső szárnyának éles külső szöglete van (73. ábra : C) (= *Cladodes* HEIN. partim) 1. nem : **Gomphocrates** MEYR.

* A határozókulcs azért látszik nehézkesnek, mert csupán külső alaktani bélyegeken alapul. Az ivarszervek alapján biztonsággal sorolhatók az egyes nemek a felsorolt alcsaládokba.

5 (4) Elülső szárnyának külső szöglete tompa, a szárny alakja megnyúlt tojásdad (74. ábra : C) (= *Depressaria* HAW. partim)
2. nem : **Deroxena** MEYR.

6 (1) Hátulsó szárnyának erezetében az $rr + m_1$ közepes hosszúságú vagy igen hosszú nyélen ül.

7 (14) Hátulsó szárnya megnyúlt tojásdad alakú, csúcsa nem hegyesen kihúzott, alatta a külső szegély nem ívelt, erezetében az m_3 és cu_1 nincsen nyélen (legfeljebb igen rövid nyélen). Elülső szárnyának erezetében a *cu* erek nincsenek nyélen.

8 (11) Sötét alapszínű fajok. Elülső szárnyuk erezetében az r_5 jóval a szárny csúcsa előtt a felső szegélyen végződik, az m_3 viszonylagosan távol van a cu_1 értől.

9 (10) Elülső szárnyának erezetében az m_1 is az r_{4+5} közös nyelén van (78. ábra : A) 6. nem : **Apatema** WLSGHM.

10 (9) Elülső szárnyának erezetében az m_1 viszonylagosan távol ered a közös nyélen ülő r_{4+5} értől (79. ábra : A) 7. nem : **Oegoconia** STT.

11 (8) Világos alapszínű fajok. Elülső szárnyuk erezetében az r_5 közvetlenül a szárny csúcsában végződik, az m_3 egy pontból ered az összeolvadt cu_{1+2} érrel.

12 (13) Elülső szárnyának alapszíne krétafehér. Erezetében a belsőér végződése az egybeolvadt *cu* erezetbe torkollik ; hátulsó szárnyának erezetében az m_2 hiányzik, az m_3 távol van a cu_1 értől (76. ábra : A)
4. nem : **Donaspastus** GOZM.

13 (12) Elülső szárnyának alapszíne sárgásbarna. Erezetében a belsőér a külső szögletben végződik. Hátulsó szárnyának erezetében az m_2 jelen van, az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel (77. ábra: C) (= *Pantacordis* GOZM.)
5. nem : **Eremica** WLSGHM.

14 (7) Hátulsó szárnyának csúcsa megnyúlt, kihegyesedő, a szárny alakja a trapézhez közeledik, erezetében a sejt rövid. Elülső szárnyának erezetében a *cu* erek nyélen vannak. A fajok többnyire világos alapszínűek (80. ábra : A) (= *Ceratophora* HEIN., *Cladodes* HEIN.)
8. nem : **Brachmia** HBN.

1. nem : **Gomphocrates** MEYR.

Feje előreborulóan és lazán szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincsen. Hímjének csápja alul finoman és röviden pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója nagy, kétszer olyan hosszú, mint a fej, előremeredő, második ízét és csúcsízét szőrözet vastagítja meg (73. ábra: B). Elülső szárnyának hosszanti

szegélyei majdnem párhuzamosak, külső szöglete éles, csúcsa hegyes, alul behúzott. Erezetében az r_4 és r_5 egybeolvadt, a *cu* erek hosszú nyélen ülnek, a belsőér végződése jól látható. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, legszélesebb a külső szögletnél, amely éles. Erezetében az *rr* és m_1 külön ered, az m_3 és cu_1 egy pontból (73. ábra : C).

A nembe csak 1 palearktikus és 1 trópusi faj tartozik.
Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke. A tőből a ráncba 1 barna, hosszanti sáv húzódik, fölötte 1 rövidebb és függélyesebb vonalban elhelyezkedő folt van, a sejt végén 1 sötétbarna petty, a körülötte fekvő részt sűrű sötétbarna behintés borítja, amelyből élesen válik ki a kétszer megtört hamuszürke keresztsáv. A külső szegély mentén szintén hamuszürke sáv fekszik. Rojtja szürke, 1 keskeny tövi, 1 széles középső és 1 keskeny külső választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke, rojtjában 1 halvány választóvonal látható. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze belül hamuszürke, kívül és csúcsíze barna (73. ábra : A). 13—14 mm.

Közép- és dél-európai faj, amelyet azonban Kelet-Szibériában is gyűjtöttek. Hazánkban Budapest környékéről és az Alföldről ismeretes. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

rasilella HS.

2. nem : **Deroxena** MEYR.

Feje közepes nagyságú, szeme igen nagy, pontszeme nincsen. A hím csápját köröskörül hosszú, sűrű, finom pillázat borítja, tőízén nincsen sertesor (ez a jellegzetesség választja el — többek között — a *Depressaria* s. l. csoporttól, ahová azelőtt sorolták). Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a feje, fölfelé görbül, második ízét rásimuló szőrözet fedi, elöl nincsen benne vályúszerű mélyedés, csúcsíze lándzsahegy alakú (74. ábra : B). Elülső szárnya viszonylagosan keskeny, csúcsa egészen lekerekített. Erezetében az r_{4+5} egybeesik, a cu_{1+2} nyélen van. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, főleg a tőtere *Depressaria-*

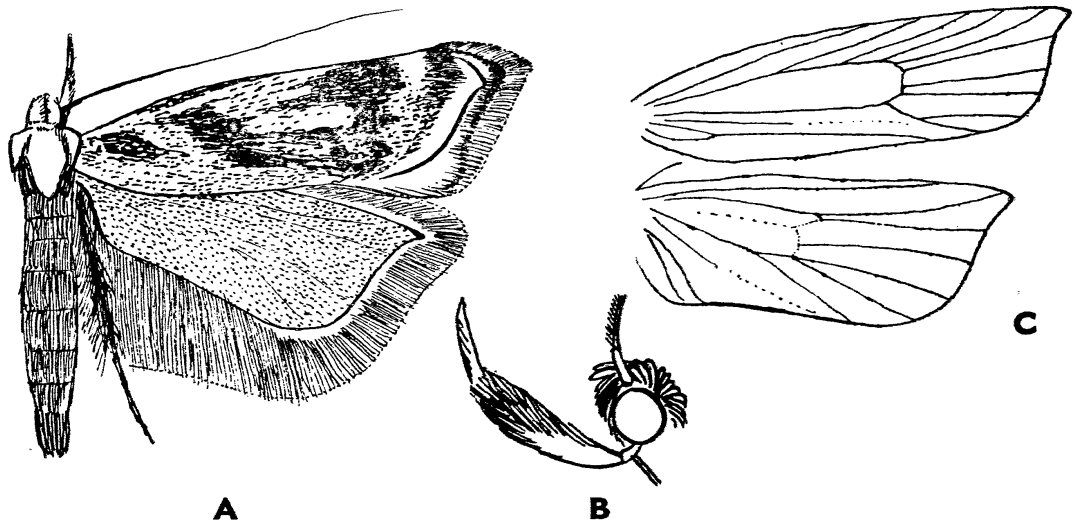

73. ábra. A *Gomphocrates rasilella* HS. — B : *Gomphocrates* feje és C : erezete (Eredeti)

szerűen fejlett. Erezetében az *rr* és m_1 külön erednek vagy nyélen vannak, az m_3 és cu_1 egy pontból ered vagy igen apró nyélen van (74. ábra : C).

A nembe 2 palearktikus faj tartozik, amelyek közül egyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne fakó csontsárga. Rajzolata a sejt végén fekvő sötét pontból áll. Néha még igen halvány, rövid vonal látszik a sejt elején, a tőhöz közel. Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya igen világos fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója alig sötétebb, mint az elülső szárny alapszíne, csápja valamivel még sötétebb (74. ábra : A). Hímje 18—22 mm, nőstény 25—28 mm.

Délkelet-európai, kisázsiai és belső-ázsiai faj. Hazánkban Pákozdon, Nadapon, Budapesten és Kecskemét környékén gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. Tápnövénye ismeretlen

venosulella MÖSCHL.

3. nem : Symmoca HBN.

Feje lazán és előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs. Csápja egyszerű, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, sarló alakban felgörbülő, második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz (75. ábra : B). Elülső szárnya igen megnyúlt tojásdad alakú, csúcsa lekerekített, külső szöglete teljesen tompa. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek egymáshoz igen közel, vagy egy pontból erednek. Hátulsó szárnya kb. olyan széles vagy legfeljebb valamivel szélesebb, mint az elülső, igen megnyúlt trapezoid, majdnem tojásdad. Erezetében az *rr* + m_1 igen apró nyélen van, a sejt alsó sarka előrehúzott, onnan ered egy pontból az m_3 és cu_1 (75. ábra : A).

A nembe főleg palearktikus fajok tartoznak, elterjedésének súlypontja az eddigi vizsgálatok szerint a Földközi-tenger környékén van. Hazánkból 3 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék többnyire fehér vagy hamuszürke színűek, elmosódott pontmintával. A mesterséges fényt kedvelik.

1 (4) Elülső szárnyának alapszíne fehér, szürke vagy barna behintéssel.

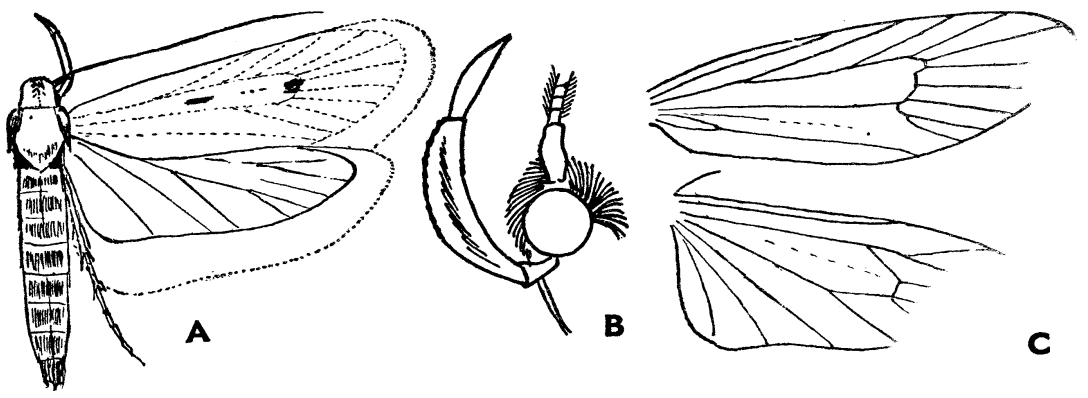

74. ábra. A : *Deroxena venosulella* MÖSCHL. — B : *Deroxena* feje és C : erezete (Eredeti)

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne hófehér, a barna beporzás gyenge, ritka; tora fehér. A felső szegélyen a tőnél apró sötétbarna folt van, s egy ugyanilyen van a rojt kezdeténél és alatta a külső szögletnél, míg kettőjük között a sejt végén 2 apró pont egyetlen nagy folttá folyt össze. Ennek és a sejt elején és a ránc közepén fekvő pontnak a színe feketésbarna, éles, határozott. Az erek végződésénél látható pontsor igen éles. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya szürke. Vállfedői, feje, ajaktapogatója hófehér, második íze kívül és belül barna. Nőstényének elülső szárnya valamivel kisebb és keskenyebb, mint a hímé (75. ábra : C). 16—19 mm.

Svájcban és Délkelet-Európában élő faj. Hazánkban Kalocsán gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

albicanella Z.

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne piszkosfehér, a barna beporzás erős, tora sárgás. Elülső szárnya nyúltabb, csúcsa hegyesebb, mint az előző fajé. Mintázata különben ugyanazokból az elemekből épül fel, de kiterjedtebb, elmosódottabb; a 3 uralkodó pont pettyszerűen erős, de csupán barna és nem feketés, a csúcstéren erős a barna behintés. Rojtja világosszürke. Hátulsó szárnya szürkésfehér. Nősténye csak fele akkora, mint a hím, sötétebb, rajzolata elmosódottabb. Hímje 20—28 mm, nősténye 13—15 mm.

Az Alpokban gyűjtötték, de Közép-Európa hegyeinek meleg részein valószínűleg több helyen előfordul. Hazánkban Budapesten találták (?). Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

signella Hbn.

4 (1) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, igen kevés fehérrel (nőstény), vagy agyagsárga.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, amelybe a hímnél alig keveredik fehér pikkely, barna beporzása viszont főleg a felső szegély mentén és a csúcstérben igen erős. Rajzolata a jellegzetes, igen ferde pontpárból (a sejt elején és a ránc közepén), valamint a sejtvégi kiterjedt pettyből áll. Rojtja világos, töve barnás. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója világos barnás-

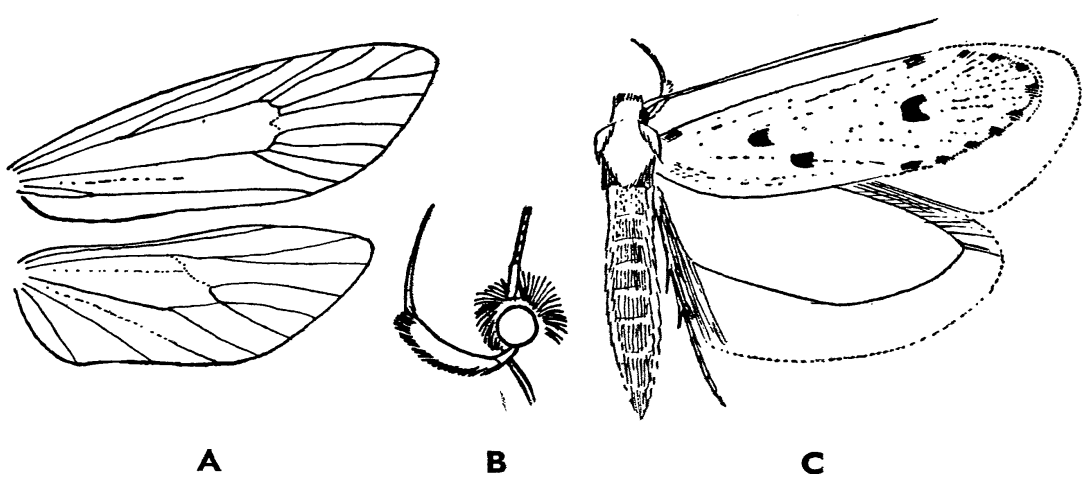

A B C

75. ábra. A : *Symmoca albicanella* Z. erezete — B : *Symmoca* feje — C : *S. albicanella* Z. (Eredeti)

szürke. Nősténynek elülső szárnyán az erősen elbarnult tereken kívül sok a fehér pikkely. E faj fő különbsége a 2 előző fajjal szemben az, hogy a rojt elején mind a felső, mind az alsó szegélyről hiányzik a sötét pont. 17—20 mm.

Tirolból leírt faj. Hazánkban Nagymaroson gyűjtötték (!). Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

caliginella Mn.

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne agyagsárga. Mintázata csupán 2 sötét pontból áll, amelyek a sejt végén és kissé kijjebb alatta foglalnak helyet, testének többi része is sárgás. 21 mm.

Egyetlen példány ismeretes, amelyet Fr. v. Röslerstamm gyűjtött több, mint száz évvel ezelőtt a Bánságban. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

[designella HS.]

4. nem : **Donaspastus** Gozm.

Feje előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs. Csápja rovátkolt, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója olyan hosszú, mint a feje, fölfelé görbülő, második íze gyengén szőrözött (76. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, csúcsa gyengén hegyes, külső szöglete lekerekített. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_3 a sejt alsó sarkából ered az összeolvadt *cu* erekkel, amelyekbe a belsőér vége torkollik (!). Hátulsó szárnya kihegyesedő tojásdad alakú, olyan széles, mint az elülső. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú csúcsölelő nyélen van, az m_2 hiányzik, a sejt alsó sarka előreugrik, az m_3 távol ered a cu_1 értől (76. ábra : A).

A nembe csak néhány Földközi-tenger környéki faj tartozik, amelyek közül egyet hazánkból írtak le.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne piszkos krétafehér, a felső és külső szegély, valamint a csúcstér körül erős barna behintés van. A sejt végén 2 feketés-

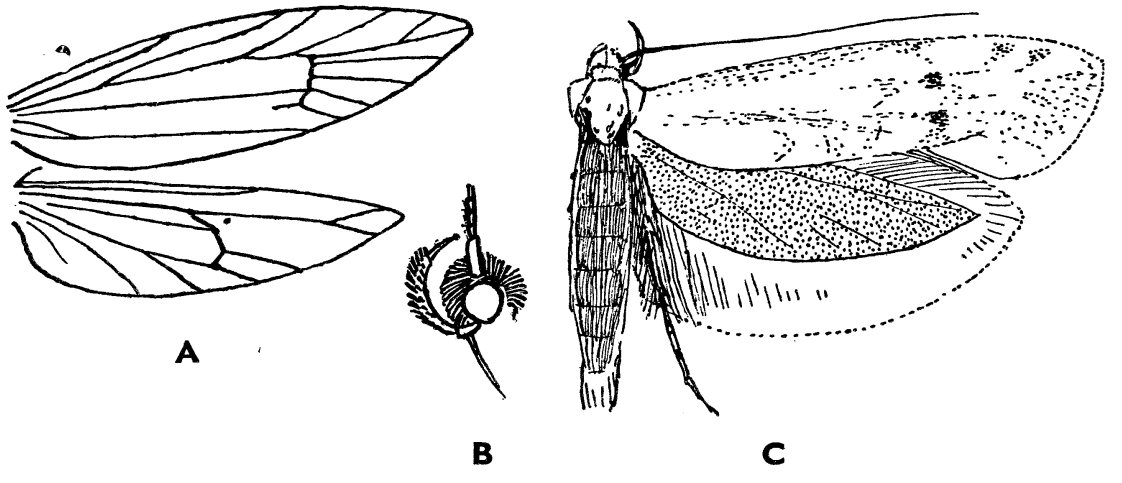

76. ábra. A : *Donaspastus* erezete — B : *D. pannonicus* Gozm. feje — C : *D. pannonicus* Gozm. (Eredeti)

barna pont van. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői barnával kevert sárgásfehérek, ajaktapogatója fehéres, erős barna behintéssel (76. ábra : C). 12—13 mm.

Magyarországról és Albániából ismeretes faj. Hazánkban a molyhostölgyes karsztbokorerdők jellegzetes és gyakori faja. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

pannonicus GOZM.

5. nem : **Eremica** WLSGHM.

Feje lazán és előreborulóan szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincs. Csápja erősen ízelt, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója éppen olyan hosszú, mint a fej, előremeredő, második íze kissé szőrös (77. ábra : B). Elülső szárnyának belső szegélye mérsékelten hajló ívben megy át az alig kihegyesedő csúcsba. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek egybeolvadtak (ha megvannak, akkor nyélen ülnek, vagy egy pontból származnak az m_3 érrel), a belsőér közvetlenül mögöttük végződik a belső szegélyen. Hátulsó szárnya kihegyesedő tojásdad alakú, olyan széles, mint az elülső. Erezetében az $rr + m_1$ igen hosszú nyélen van, a felső szegélyen végződnek (!), a sejt az m_2 és m_3 között előrehúzott, az m_3 annak alsó sarkából ered a cu_1 érrel együtt (77. ábra : C).

A nembe csak néhány Földközi-tenger környéki faj tartozik. Hazánkból eddig egyet mutattak ki.

Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

— — Elülső szárnyának alapszíne változó erősségű szalmasárgával kevert őzbarna. Rajzolata csupán a sejtvégi 2 apró pontból áll, de ezek is csak ritkán lépnek fel. Rojtja világosabb. Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke. Feje, tora és vállfedői valamivel sötétebbek az elülső szárnynál ; csápja és ajaktapogatója még sötétebb barna. Igen hasonlít a *Metalampra diminutella* RBL. fajhoz, de annak ajaktapogatója igen hosszú, felgörbülő, erezete egészen más (77. ábra : A). 12—14 mm.

Magyarországról és Dalmáciából ismert faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. A molyhostölgyes karsztbokorerdők jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

pales GOZM.

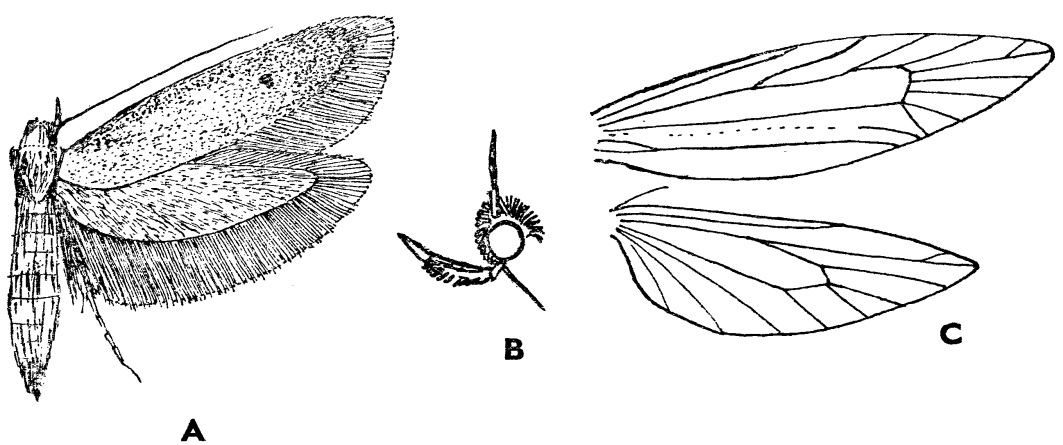

77. ábra. A : *Eremica pales* GOZM. — B : *E. pales* GOZM. feje és C : erezete (Eredeti)

6. nem : Apatema Wlsghm.

Feje lazán és előreborulóan szőrözött, arca sima, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója másfélszer hosszabb a fejnél, felgörbülő, gyengén szőrös (78. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő és keskeny. Erezetében az r_{4+5} nyélen ül, vele együtt az m_1 is. Hátulsó szárnya igen megnyúlt, hegyes. Erezetében az $rr + m_1$ csúcsölelő nyélen van, az m_2 közelebb van az egy pontból eredő vagy apró nyélen ülő $m_3 + cu_1$-hez, mint az $rr + m_1$-hez (78. ábra : A).

A nembe csupán néhány palearktikus faj tartozik, amelyekből egyet hazánkban is megtaláltak.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnya sötét feketésbarna, tőterén egy nagy folt van, a szárny felénél és kétharmadánál 2 keresztsáv. A sávok zegzugosak. A sejt végén fekvő nagy petty majdnem beleolvad a külső sávba. Ez a mintázat fehéressárga. A csúcs hegyén is van 1 fehéres petty. Rojtja sötét, vége szélesen fehéres. Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja szürke. Feje sárgás, tarkója, vállfedői és tora barnásfeketék. Ajaktapogatója sárgás, kívül néhány barna pikkellyel. Igen hasonlít a rokon *Oegoconia quadripuncta* Haw. fajhoz, amely azonban majdnem kétszer akkora (78. ábra: C). 11 mm.

A Földközi-tenger környékén elterjedt faj. Hazánkban a Velencei-hegységben és Budapest környékén gyűjtötték. A száraz tölgyesek jellegzetes faja, hőigénye nagy. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

fasciata Stt.

7. nem : Oegoconia Stt.

Feje simán és előreborulóan szőrözött, szeme nagy, pontszeme nincs. Csápja egyszerű, tőízén nincs sertesor. Ajaktapogatója másfélszer akkora, mint a feje, sarló alakú, felgörbülő, második ízét rásimuló pikkelyek vastagítják meg (79. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, belső szegélye egyenletesen ívelt, a felső kissé legörbül. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_3 és cu_1 egy pontból ered. Hátulsó szárnya megnyúlt, kihegyesedő elliptikus alakú. Erezetében az

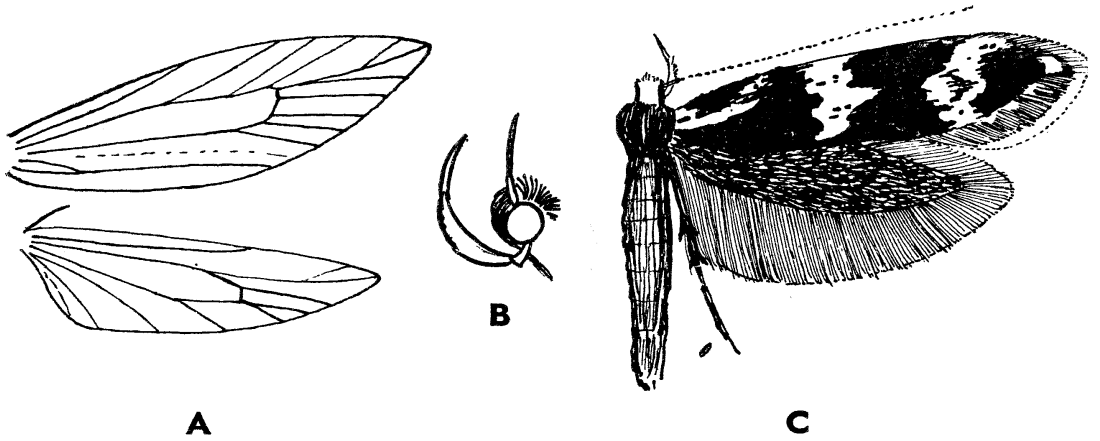

78. ábra. A : *Apatema fasciata* Stt. erezete — B : *Apatema* feje — C : *A. fasciata* Stt. (Eredeti)

$rr + m_1$ csúcsölelő nyélen van, a sejt külső határa az m_2 és m_3 között előreugrik, az m_3 egy pontból ered a cu_1 érrel (79. ábra : A).

A nembe csak néhány faj tartozik, de Amerikát kivéve mindenütt van képviselője. Gazdaságilag közömbös fajok. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt szívesen keresi fel.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna, sohasem feketés, mint a rokon *Apatema fasciata* STT. fajé, 2 keresztsávja és sejtvégi pettye azonban ugyanúgy helyezkedik el. A foltok erősen sárgák, szélesebbek, a belső szegélyt alig érik el. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya csillogó gyöngyszürke, rojtja tompa világosszürke. Feje, tora és vállfedői sárgásbarnák, arca világosabb, ajaktapogatója sárga, második ízének töve kívül barna (79. ábra : C). 16—20 mm.

Közép- és Dél-Európában, Észak-Afrikában, Nyugat-Ázsiában, Észak-Amerikában és Új Zélandban gyűjtötték. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg növényi hulladékon él

quadripuncta HAW.

8. nem : **Brachmia HBN.**

Feje előreborulóan, de rásimulóan pikkelyezett, pontszeme van. Csápja egyszerű, esetleg gyengén és röviden pillázott, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója kétszer hosszabb a fejnél, sarló alakú, felgörbülő, második ízét rásimuló szőrözet vastagítja meg (80. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, csúcsa hegyes, külső szöglete erős. Erezetében az r_{4+5}, olykor az r_3 is közös nyélen van ; a *cu* erek szintén nyélen ülnek. Hátulsó szárnyának csúcsa éles, kihúzott, alatta a külső szegély ívelt, külső szöglete erős, a szárny itt a legszélesebb. Erezetében az $rr + m_1$ és $m_3 + cu_1$ nyélen van, az m_2 tőlük távol ered, a sejt külső határa csak nyomokban látszik (80. ábra : A).

A nembe sok faj tartozik és az egész Földön vannak képviselői. Hazánkból 9 fajt mutattak ki, amelyek gazdaságilag közömbösek.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A fajok zöme nedves, mocsaras területeken él.

1 (4) Elülső szárnya teljesen rajzolatlan, alapszíne okkersárga, némi világosvöröses vagy barnás fénnyel.

2 (3) Kisebb faj, fesztávolsága 14—17 mm. Hímje világos, sárgás okkersárga, nősténye sötétebb, szárnya keskenyebb. A külső szegélytér néha kissé

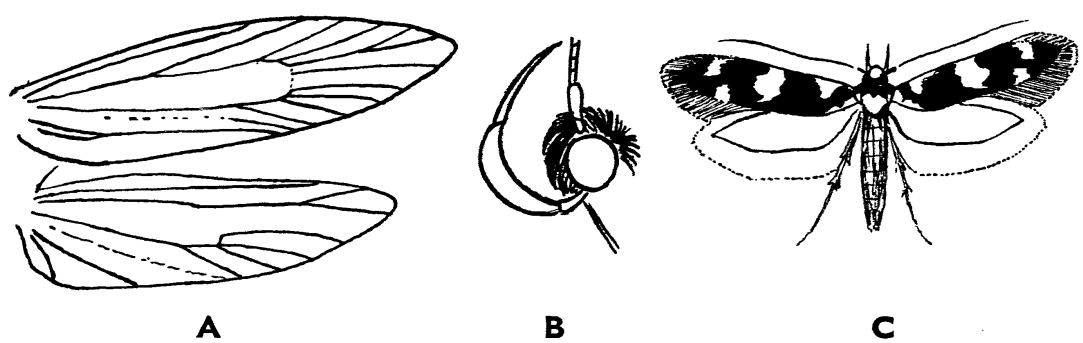

A B C

79. ábra. A : *Oegoconia* erezete és B : feje — C : *Oe. quadripuncta* HAW. (Eredeti)

elsötétedik, sőt igen ritka esetekben a sejt végén is látható 1 igen apró fekete pont. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, tora és ajaktapogatója ugyanolyan színű, mint az elülső szárny.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Ócsán és Nyírbátorban gyűjtötték. Mocsaras területek jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei mocsári fűfélék

rufescens HAW.

3 (2) Nagyobb faj, fesztávolsága 19 mm. Teste zömökebb, szárnyai szélesebbek, okkersárga alapszíne sötétebb, durvábban pikkelyezett. Hátulsó szárnya sötétszürke.

Egyetlen példánya ismeretes Jugoszláviából. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[robustella RBL.**]**

4 (1) Elülső szárnyán mindig van rajzolat, legalább 1—2 erős, sötét pont.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne igen élénk tojássárga, felső és külső szegélye, valamint belső szegélyén egy lapos, megnyúlt folt ibolyásbarna. A ránc közepén, továbbá fölötte, de kijjebb a sejtben és a sejt végén 1—1 apró, fekete pont van, amelyeket fehér pikkelyek vesznek körül. Rojtja sötét, éles barna választóvonallal. Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja világosabb. Feje fehéres, tora tojássárga, vállfedői ibolyásbarnák. Ajaktapogatója sárga, második ízének töve kívül barna (80. ábra: E). 10—11 mm.

Európában és Turkesztánban gyűjtötték. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII. Tápnövénye a *Peucedanum oreoselinum*

[dimidiella SCHIFF.

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne nem élénk tojássárga, hanem sokkal fakóbb, más színekkel kevert sárga, esetleg nem sárga.

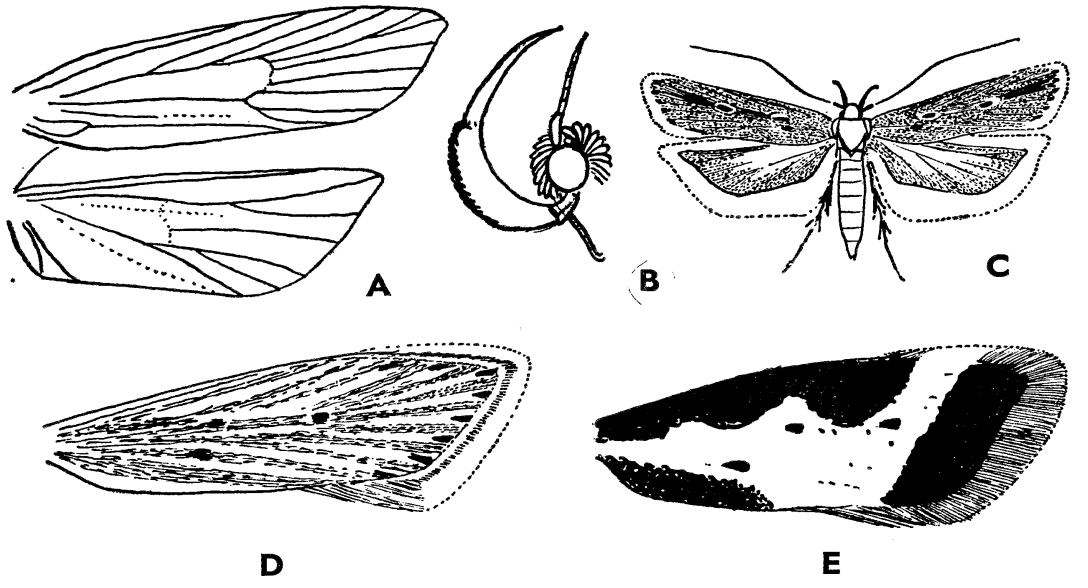

80. ábra. A: *Brachmia lutatella* HS. erezete — B: *Brachmia* feje — C: *B. triannulella* HS. — D: *B. lineolella* Z. és E: *B. dimidiella* SCHIFF. elülső szárnya (Eredeti)

7 (8) Elülső szárnyának uralkodó rajzolati eleme a sejtvégi sötét pont, amelyet széles, erős, világos gyűrű vesz körül. Többnyire a sejt elején elhelyezkedő pont is ilyen, míg alatta a ráncban fekvő pontnak csak ritkán van kerete. Alapszíne sötét fahéjbarna, a felső szegély alatt fekvő erek, néha a csúcstér erei is világosbarnák; ha az alapszín világosbarna, úgy az erek sötét fahéjszínűek. Gyakran egy megtört hátulsó keresztsáv is látható. Az erek végén sötét pontok fekszenek. Rojtjának vége fehéres. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje világos, tora és vállfedői olyanok, mint az alapszíne, ajaktapogatójának második íze belül világos, csúcsíze sötét (80. ábra : C). 18—19 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje júliustól tavaszig tart, áttelel. Tápnövénye a *Convolvulus arvensis* és a *Calystegia sepium*

triannulella HS.

8 (7) Elülső szárnyán a sejtvégi pontot nem keretezi széles, világos gyűrű; ha igen, úgy az alig látható, elmosódott.

9 (12) Elülső szárnyán a külső szegély széles sávban elsötétedett, esetleg a szárnyon ferde szalag fut keresztül, gyakran a felső szegély is sötét.

10 (11) Rajzolata hasonlít a *dimidiella* SCHIFF. rajzolatához : felső szegélye széles csíkban, belső szegélye a tőtértől a szegély feléig, valamint a külső szegély előtt húzódó keresztsáv ibolyásbarna, különben alapszíne vöröses okkersárga. A 3 jellegzetes pont közül (a sejt közepén, végén és a ránc közepén) a legnagyobb a ráncban van, a sejtvégi néha megkettőződött. Fehér pikkelyek veszik őket körül. A külső szegély vöröses. Rojtja sárgásfehér, éles sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje és tora sárgásfehér, vállfedői ibolyásbarnák. Ajaktapogatója sárgásfehér, második íze kívül barnás. 12—14 mm.

Ausztriában és Svájcban, hazánkban a Bükk hegységben (Bálvány) gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

procursella RBL.

11 (10) Elülső szárnyának alapszíne vöröses okkersárga, de ezt a színt a sötét. rajzolat nagyon kis területre szorítja. Felső szegélyének éle, belső szegélye a szegély közepéig, 1 ferde keresztsáv a felső szegély közepétől a külső szögletig és a külső szegély világos ibolyásbarna-barna. A jellegzetes 3 fekete pont csak gyengén látszik, a rajzolat körvonalai sem élesek. Rojtja fehéressárga, éles sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, rojtja fehéresszürke. Feje, tora és vállfedői világos vöröses okkersárgák. Ajaktapogatója fehéres, kívül barna pikkelyekkel. 12—14 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Kaposvárott, Ócsán, Nyíren és Bátorligeten gyűjtötték. A nedves területeket kedveli. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója állítólag madárfészkekben él

gerronella Z.

12 (9) Elülső szárnyán a külső szegély nem sötétedett el, legfeljebb a csúcstéren van némi sötét behintés (*inornatella* Dgl.).

13 (18) Elülső szárnyán az ereken (vagy az erek között) határozott, jól látszó, hosszanti irányú sötét vagy világos vonalminta látható.

14 (15) Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna és sárgásbarna pikkelyek keverékéből áll, amelyek hosszanti csíkokban helyezkednek el, közöttük 1—1 fehér vonal fekszik a felső szegély alatt, a sejtben végig, a ráncban és a belső szegélyen. A pikkelyek igen hosszúak, durván felállóak. A 3 jellegzetes pont fekete, a sejt elején és a ránc elején fekvő pontok egymás fölött helyezkednek el, homályosak, a sejtvégi pont éles. Rojtja ugyanolyan pikkelyekből (nem szőrökből !) áll, mint a szárnyfelület pikkelyei, bennük sötét választóvonal húzódik végig. Hátulsó szárnya szürke, tövénél gyéren pikkelyezett, áttetsző. Feje, tora és vállfedői szürkésbarnák, ajaktapogatója fehéresbarna. 14—15 mm.

Ausztriában, Olaszországban és az Urálban gyűjtötték. Hazánkban még nem. Repülési ideje IX. Tápnövénye a *Buphthalmum salicifolium*

[arulensis Rbl.]

15 (14) Elülső szárnyának mintázatában majdnem a teljes érrendszert világos (fehér vagy sárgás) vonalak jelzik, nem csupán 4 fehér vonal.

16 (17) Elülső szárnyának alapszíne sötét barnásvörös, az ereket mindenütt sárgás vagy sárgásvörös vonalak jelzik. A fekete pontok (1—1 a sejt közepén, illetve alatta a ráncban, és 2 a sejt végén) gyengék ; a külső szegélyen az erek végződésénél fekete vonalak láthatók, közöttük a rojtra világos foltok lépnek ki. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora és vállfedői barnásvörösek, ajaktapogatója kívül fehéresbarna, belül fehéressárga. 16—18 mm.

A Szovjetunió nyugati részéből leírt faj. Hazánkban Bátorligeten, Mohácson, Kaposvárott, Fonyódon és Balatonalmádiban gyűjtötték. Mocsaras, nádas területek jellemző faja. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

albinervis Geras.

17 (16) Elülső szárnyának alapszíne igen világos (majdnem sárgás) őzbarna, az erezetet fedő fehér szín azonban annyira kiterjedt, hogy a szárny szinte egyöntetű piszkosfehérnek tűnik. A 3 jellemző pont közül az első 2 egymás fölött áll, a sejtvégi a legerősebb. Külső szegélye igen ferde, az erek végénél sötétbarna pontok vannak. Rojtja világos, fakó őzbarna, 2 igen széles fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, tora, és vállfedői fehérek, csápja barnás (80. ábra : D). 19—24 mm.

Németországban és Kelet-Európában gyűjtötték. Hazánkban Vörsön és Szentesen találták. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Calamagrostis epigeios*, amelynek spirálisan összecsavart levelei között ősszel él

lineolella Z.

18 (13) Elülső szárnyán sem az erezeten, sem az erek között nincsen világos vagy sötét vonalakból álló mintázat.

19 (20) Hasonlít a *lineolella* Z. fajhoz, de alapszíne csontsárga, erős és egyenletes világos vörösesbarna behintéssel. A sötét behintés a csúcstéren vagy a külső szegély mentén néha igen sűrű. A fekete pontok ennél a fajnál a legerősebbek, a ránc pontja közel van a tőhöz, a sejtközépi tőle jóval távolabb. A sejt 2 pontját néha fehér pikkelyek veszik körül. A csúcstér előtt olykor alig látszó fehéres keresztsáv fut le, amelynek közepén egyes példányoknál szintén van egy apró fekete pont. Az erek vége a külső szegélyen sötét. Rojtjának töve szélesen fehér, kifelé világosbarnás. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői vörösesbarnák, ajaktapogatója fehéres. 14—16 mm.

Angliában, Németországban és Hollandiában gyűjtötték. Hazánkban Csornán, Vörsön, Keszthelyen, Ohaton és Bátorligeten találták. Lápvidéki faj. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a nád

inornatella DGL.

20 (19) Elülső szárnyának alapszíne kissé a szürkébe hajló élénk világos rozsdabarna. A 3 pont közül a két első egymás fölött van. Néha a gyenge, világos, felül kissé megtört külső keresztsáv is látszik; két oldalán néha sűrűbb a sötét rozsdabarna behintés. Az erek vége sötét. Rojtja világos rozsdaszínű. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedőinek színe egyezik az alapszínnel, ajaktapogatója belül világosabb. 15—16 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Simontornyán, Nadapon, Csepelen, Budapesten és Izsákon gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei a *Calamagrostis epigeios* és az *Agropyron repens*

lutatella HS

2. alcsalád : **Dichomerinae**

Fejük előreborulóan, odasimulóan pikkelyezett, csápjuk gyengén pillás, tőízén nincsen sertesor. Legjellegzetesebb az ajaktapogatójuk, amely többször olyan hosszú, mint a fej, második íze előremered, rajta igen erős, oldalnézetben többnyire téglalap alakú szőrpamacs van, amelyből a fonálvékonyságú csúcsíz meredeken a feje fölé emelkedik. Elülső szárnya egyenletesen keskeny, a rojt kiszélesíti. Erezetében az r_{4+5}, olykor a *cu* erek is nyélen vannak. Hátulsó szárnya trapezoid, csúcsa éles, kissé kihúzott, külső szöglete jól látható. Erezetében az $rr + m_1$ rendszerint nyélen van, vagy egy pontból ered.

A nagy alcsaládba főleg indoausztráliai és amerikai nemek tartoznak. Hazánkból eddig 3 nemet és 6 fajt mutattak ki.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Ajaktapogatójának második íze megvastagodott, szőrös, de nincs rajta elálló szőrpamacs (81. ábra : B) (= *Mesophleps* HS. partim)
[1. nem : **Cymotricha** MEYR.]

2 (1) Ajaktapogatójának második ízén nagy, oldalról tekintve téglalap, esetleg trapéz alakú szőrpamacs van.

3 (4) Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} nyélen foglal helyet, többnyire az m_1 is, a cu_1 távol ered a cu_2 értől, a szárny külső szöglete tompa (85. ábra : B) 5. nem : **Mesophleps** HS.

4 (3) Elülső szárnyának erezetében az m_1 nincsen az r_{4+5} nyelén.

5 (6) Elülső szárnyának erezetében a *cu* erek nincsenek nyélen, hátulsó szárnyának erezetében az m_3 és cu_1 egy pontból ered. (84. ábra: B) [4. nem : **Telephila** MEYR.]

6 (5) Elülső szárnyának erezetében a *cu* erek nyélen vannak, hátulsó szárnyának erezetében az $m_3 + cu_1$ apró nyélen van vagy egy pontból erednek.

7 (8) Ajaktapogatójának csúcsíze csupán olyan hosszú, mint a második íz szőrpamacsának legfelső szőrei ; hátulsó szárnya rojtjával együtt nem ér túl az elülső szárny külső szögleténél (82. ábra : B—C) (= *Ypsolophus* F. partim) 2. nem : **Gaesa** Wlk.

8 (7) Ajaktapogatójának csúcsíze hosszabb, mint a második íz szőrpamacsának legfelső szőrei ; olykor olyan hosszú vagy még hosszabb, mint a második íze ; hátulsó szárnya a rojtjával együtt túlér az elülső szárny külső szögletén (83. ábra : B—C) (= *Ypsolophus* F. partim) 3. nem : **Dichomeris** HBN.

1. nem : **Cymotricha** MEYR.

Feje előreborulóan és rásimulóan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme van. Csápja finoman pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója két és félszer olyan hosszú, mint a fej, második ízét rásimuló szőrözet vastagítja meg, csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz, rövid, hegyes (81. ábra : B). Elülső szárnya széles, kihegyesedő, külső szöglete éles. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek egymástól távol erednek. Hátulsó szárnya trapéz alakú, szélesebb mint az elülső szárnya, csúcsa éles. Erezetében az $rr + m_1$ rövid nyélen van, az m_3 és cu_1 egy pontból ered (81. ábra : C).

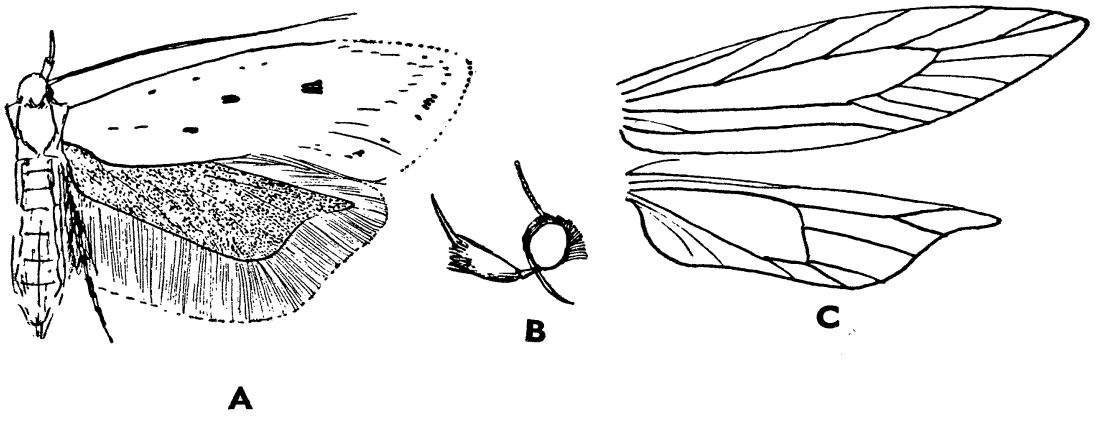

81. ábra. A : *Cymotricha pudicella* MN. — B : *Cymotricha* feje és C : erezete (Eredeti)

A nembe néhány ázsiai és ausztráliai, valamint 1 európai faj tartozik. Hazánkban még nem gyűjtötték.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a karsztos területek jellemző faja.

— — Elülső szárnyának alapszíne sárgás elefántcsontszínű. Mintázata csupán 3 sötét pontból áll, amelyek közül egy van a ránc közepén, 1—1 pedig tőle kifelé a sejt közepén és végén. Rojtja világos, fehéres, tövén 1—2 fekete pikkellyel. Hátulsó szárnya elég sötétszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéressárga, a második íz szőrözete kívül sötét (81. ábra : A). 12—13 mm.

Eddig csak Dalmáciában, Erdélyben (Mehádia) és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban még nem fogták. A Fauna Regni Hungariae budapesti adata egy kopott és apró *Mesophleps silacellus*-ra vonatkozik. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen.

[pudicella Mn.]

2. nem : **Gaesa** Wlk.

Feje előreborulóan és rásimulóan pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja finoman pillás, tőízén nincs sertesor. Ajaktapogatója több, mint háromszor hosszabb a fejnél, második ízén igen nagy, téglalap alakú szőrpamaccsal ; csúcsíze nem hosszabb, mint a felső szőrszálak, felmeredő, vékony (82. ábra : B). Elülső szárnya keskeny, hegyes, külső szöglete tompa. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek szintén. Hátulsó szárnya szélesebb, de rövidebb, mint elülső szárnyának belső szegélye (a rojttal együtt !), trapezoid alakú, csúcsa kihúzott. Erezetében az $rr + m_1$ egy pontból ered, az $m_3 + cu_1$ apró nyélen van (82. ábra : C).

Az egész Földön elterjedt nem, hazánkban 1 faját gyűjtötték.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza.

— — Ajaktapogatója, feje, tora, vállfedői és elülső szárnyának alapszíne hamuszürke ; elmosódott, szabálytalan és apró sötétszürke keresztvonalakkal, amelyek márványszerűvé teszik a szárnyfelületet (82. ábra : A). 18—19 mm.

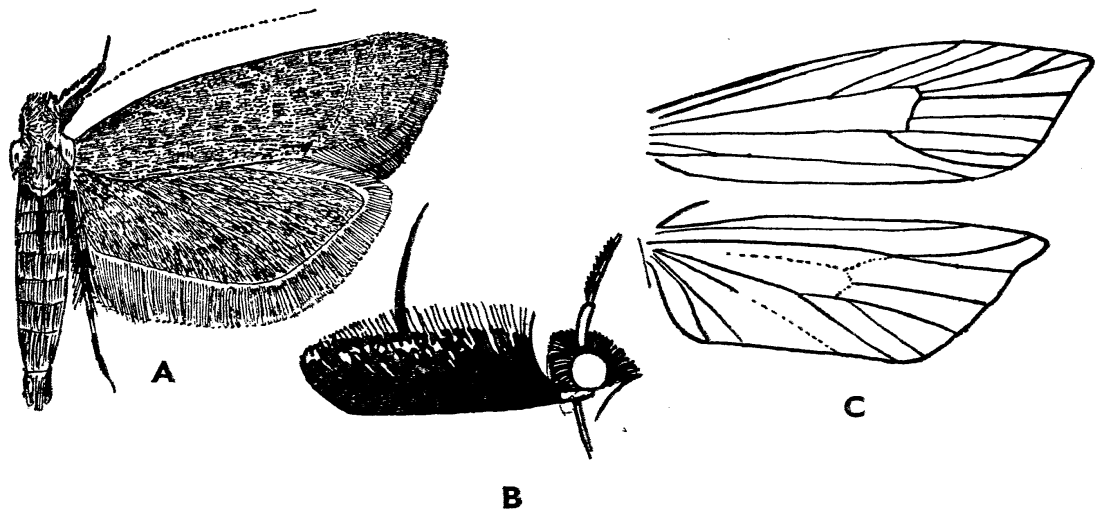

82. ábra. A : *Gaesa barbella* Z. — B : *Gaesa* feje — C : *G. barbella* Z. erezete (Eredeti)

Dél-Németországban, Ausztriában, Kis- és Közép-Ázsiában gyűjtötték. Hazánkban Budapesten, Törökbálinton, Szadán, Tihanyban és Balatonalmádiban került elő. Repülési ideje V. Tápnövénye ismeretlen

barbella Z.

3. nem : **Dichomeris** Hbn.

Feje előreborulóan és rásimulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja finoman pillás, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója háromszor vagy négyszer olyan hosszú, mint a feje, második ízén lapos, téglalap alakú (esetleg háromszögletes), elálló szőrpamaccsal. Csúcsíze sokkal hosszabb, mint a második íz vagy a pamacs szőrei, vékony, hegyes, felmeredő (83. ábra : B). Elülső szárnya széles, hosszú, kihegyesedő, külső szegélye erős. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek szintén, ezek ívben meghajlottak. Hátulsó szárnya alig szélesebb, mint az elülső, csúcsa erős, külső szöglete éles. Erezetében az *rr* + m_1 egy pontból ered, az m_3 + cu_1 rendszerint apró nyélen van (83. ábra : A).

Az igen nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt, Európában csak néhány képviselője van. Hazánkban eddig 4 faját gyűjtötték.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Elülső szárnyának felső és belső szegélyén élesen határolt, széles, hosszanti irányú, ezüstfehér csík van. A szárny alapszíne élénk aranybarna. Pontmintázata nincsen. Rojtja sötétszürke, éles sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje és tora sárgásfehér, vállfedői aranybarnák. Ajaktapogatója háromszor olyan hosszú, mint a feje, a szőrpamacs kívül aranybarna, felül sötétbarna, majd hófehér, csúcsíze fehér (83. ábra : C). 14—17 mm.

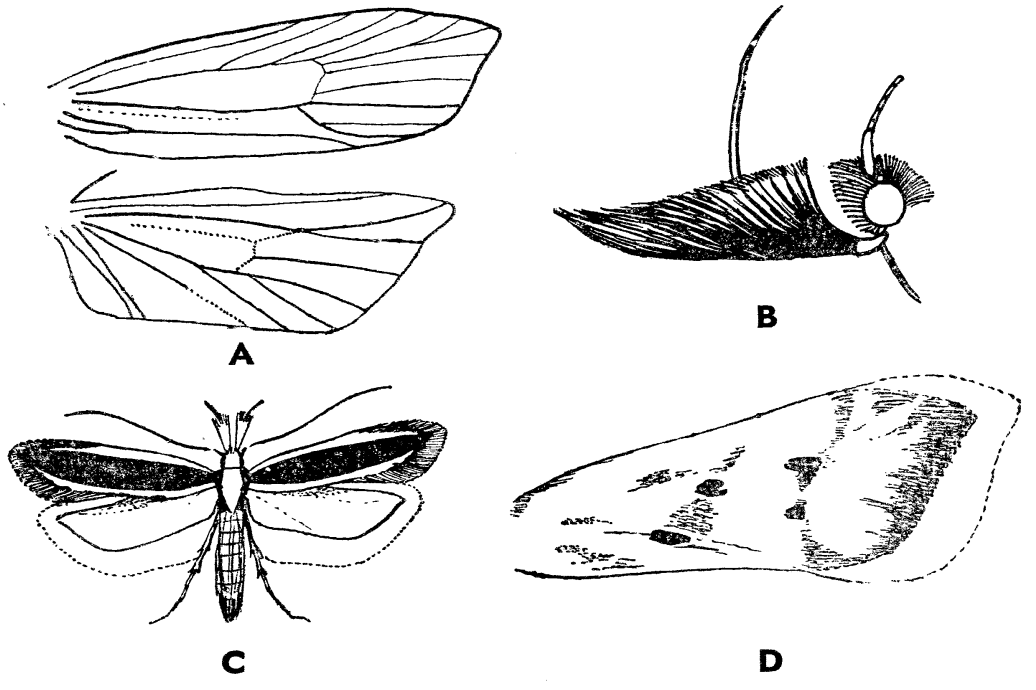

83. ábra. A : *Dichomeris fasciella* Hbn. erezete — B : *Dichomeris* feje — C : *D. marginella* F. — D : *D. limosella* Schläg. elülső szárnya (Eredeti)

Európai és szibériai faj. Hazánkban Simontornyán, Budapesten, Pótharasztpusztán, Peszéren és Ágasegyházán gyűjtötték. A borókás homokbuckások jellemző faja. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei borókafélék, amelyeknek összeszőtt tűlevelei között él

marginella F.

2 (1) Elülső szárnyának felső és belső szegélye nem világosabb, mint a szárny többi része, a szárnyon mindig van pontmintázat.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke. A ránc elején 1 igen gyenge, a közepén 1 erős és kihúzott vonal, felette kifelé a sejtben még 1 kihúzott vonal, a sejt végén pedig 1 nagy petty van. Ezek sötétek. A csúcs körül és a külső szegélyen az erek végződése mentén háromszögletes, fekete foltok láthatók. Rojtja világosszürke, a csúcsa körül 2 sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya és rojtja világosszürke. Vállfedői és tora hamuszürkék, feje és ajaktapogatója világosabb ; a tapogató háromszor olyan hosszú, mint a fej, kívül sötétszürke, felül és csúcsíze fehéresszürke. 18—20 mm.

Európai, kisázsiai és marokkói faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Hegyvidéki jellegű. Repülési ideje VI. Tápnövényei *Juniperus*-félék, amelyeknek összeszőtt tűlevelei között él

[juniperella L.]

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne vörösesbarna, rozsdasárga vagy okkersárga.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne vörösesbarna, sötét (a felső szegély alatt elszórt) agyagsárga pikkelyekkel, a pontmintázatból csak a sejt elején (a tőhöz közel) álló pont vehető ki, de ez is igen elmosódott. Nőstényének elülső szárnyán jóval terjedelmesebb az agyagsárga szín, majdnem a belső szegélyig ér. Rojtja a felső szegélyen okkeresvörös, a külsőn sárgás. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. Teste barnásvörös, ajaktapogatója több, mint négyszer olyan hosszú, mint a fej, szőrpamacsa felül hamuszürke, kívül vörösesbarna, csúcsíze kétszer olyan hosszú, mint a második íze, szürkés. 17—22 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Kaposvárott, Száron és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Betula*-, *Corylus*- és *Carpinus*-félék, amelyeknek összehúzott levelei között él tavaszig

ustulella F.

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne rozsdasárga vagy okkersárga, pontmintázata teljes egészében jól látszik.

7 (8) Elülső szárnyának külső szegélye széles sávban sötétbarna. Alapszíne tompa okkersárga. A sejt elején és a ráncban 1—1, a sejt közepén és végén 2—2 sötétbarna nagy pont van ; némelyik közülük összeolvadhat a mellette állóval, vagy hiányozhat is, de legalább 3 mindig megvan. A sejt mögött is gyakran lép fel sötétbarna, árnyékszerű színezet, ilyenkor a külső szegély sötét sávjával világos, keskeny keresztsávot fog közre

az alapszínből, amely a sejt elején egyízben megtörik. Rojtja világosabb okkersárga. Hátulsó szárnya szürke. Teste okkersárga, ajaktapogatója majdnem négyszer olyan hosszú, mint a fej, szőrpamacsa kívül és belül sötétbarna, felül és csúcsíze világosszürke (83. ábra : D). 18—23 mm.

Közép-európai, balkáni, kis- és hátsó-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye a *Trifolium pratense*, amelyen tavasszal él

limosella SCHLÄG.

8 (7) Elülső szárnyának külső szegélye nem sötétbarna, alapszíne rozsdasárga. Különben az előző fajhoz nagyon hasonlít, de két sötét keresztsávja van : a szárny egyharmadában és kétharmadában. Ezek igen elmosódottak és a szárny középső részét sötétítik el, míg a tőtér és a külső szegélytér világos marad. A sejt közepén elhelyezkedő pontok pettyszerűen nagyok, de elmosódottak. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnya szürkés. Teste rozsdasárga. Ajaktapogatója négyszer olyan hosszú, mint a fej, a szőrpamacs kívül rozsdabarna, felül és csúcsíze sárgás, a csúcsízen kívül sötétbarna hosszanti csík húzódik végig. 18—23 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kis- és közép-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Prunus*- és *Crataegus*-félék

fasciella HBN.

4. nem : **Telephila** MEYR.

Feje előreborulóan és odasimulóan pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja finoman pillás, tőízén nincs sertesor. Ajaktapogatója majdnem háromszor olyan hosszú, mint a fej, második ízén trapéz alakú, nagy szőrpamaccsal, csúcsíze vékony, hosszú, hegyes, felgörbülő (84. ábra : A). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, hegyes, külső szöglete éles. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, de a *cu* erek külön futnak. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, csúcsa

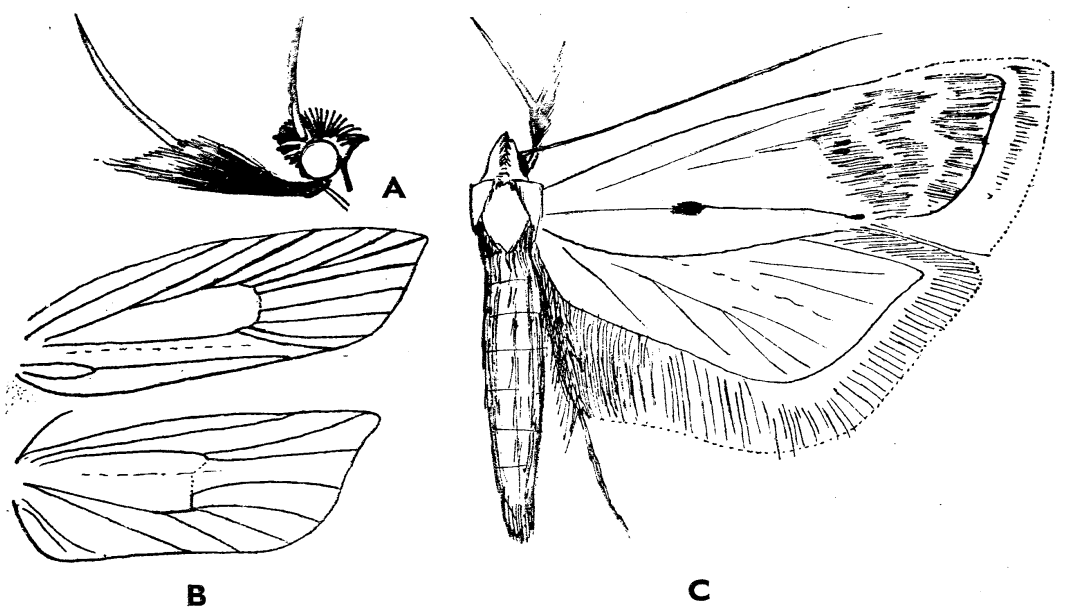

84. ábra. A : *Telephila* feje és B : erezete — C : *T. Schmidiella* HEYD. (Eredeti)

hegyes, külső szöglete erős, a szárny trapezoid alakú. Erezetében az $rr + m_1$ majdnem egy pontból ered, az m_3 és cu_1 egy pontból származik a sejt alsó sarkából (84. ábra : B).

A nem csak Afrikában nem fordul elő, egyébként 5, a Föld különböző pontjain élő faj tartozik bele.

Gazdaságilag közömbösek. A lepke éjszaka repül.

— — Elülső szárnyának alapszíne élénk okkersárga. A pontokból csak a ránc közepén fekvő erős, a többi elmosódott vagy egészen eltűnt. A külső szöglet előtt sötét foltocska van, a szárny külső része kissé elsötétedett, és ebben az alapszínnel egyező színű vékony keresztvonal húzódik, amely a csúcs előtt kissé megtörik. Ez azonban friss példányokon is alig kivehető. Rojtja sárgás, töve vékony vonalban sötétbarna. Hátulsó szárnya világosszürke. Teste sárga, ajaktapogatójának szőrpamacsa kívül barna, csúcsíze sárgásfehér (84. ábra : C). 13—14 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye az *Origanum vulgare*, amelynek összesodort leveleiben él

[**Schmidiella** HEYD.]

5. nem : **Mesophleps** HS.

Feje előreborulóan szőrözött, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs. Csápja egyszerű, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója nagy, előremeredő, második ízén erős, husáng alakú szőrpamacs van, csúcsíze alig látszik ki belőle (85. ábra : A). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, csúcsa alig hegyes, a szárny keskeny. Erezetében az m_1 olykor az r_{4+5} közös nyelén ül, a cu_2 igen messze van a cu_1 értől. Hátulsó szárnya másfélszer olyan széles, mint az elülső, csúcsa hegyes, külső szöglete majdnem derékszögű. Erezetében az $rr + m_1$ elég hosszú nyélen ül, az m_3 és cu_1 egy pontból ered, a cu_2 messze a tő felé csúszott (85. ábra : B).

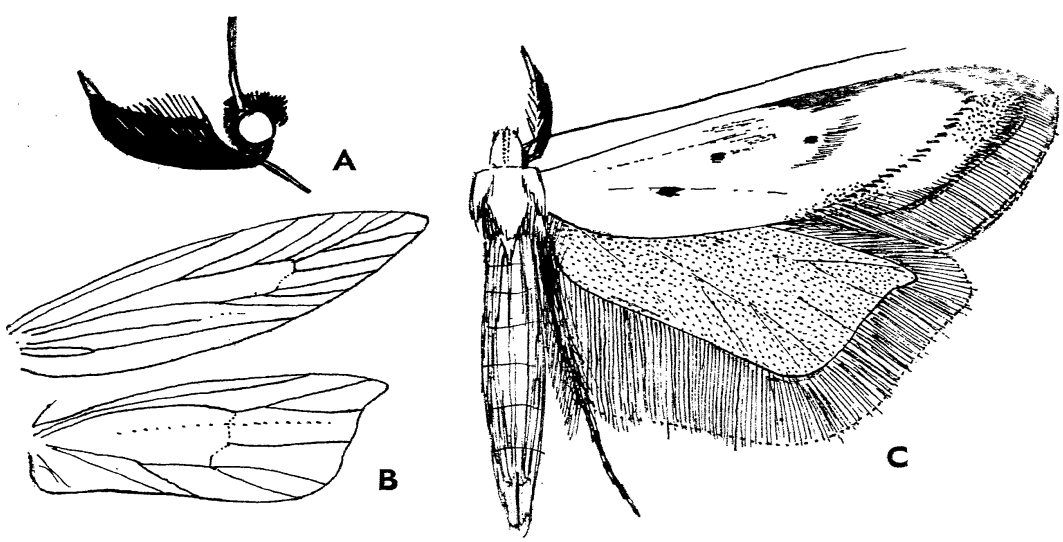

85. ábra. A : *Mesophleps silacellus* HBN. feje — B : *Mesophleps* erezete — C : *M. silacellus* HBN. (Eredeti)

A nembe csak 3 Földközi-tenger környéki faj tartozik, amelyek közül az egyik hazánkban is előfordul.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne élénk okkersárga, felső és külső szegélye mentén sötét behintéssel. A sejt végén 2, a ránc közepén 1 sötét pont van (némelyik néha hiányzik). Rojtja sötét barnássárga, közepén világos választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, rojtja sárgásszürke. Feje, tora, vállfedői és csáptőíze sárgásfehér, ajaktapogatójának szőrpamacsa felül sárgásfehér, kívül sötétbarna, csúcsa világossárga, alig látszik. Igen hasonlít a *Cymotricha pudicella*-ra, de annak ajaktapogatója eltérő szerkezetű (85. ábra : C). 13—16 mm.

Európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban Balatonarácson és Budapest környékén gyűjtötték. A száraz, meleg, *Helianthemum*-féléket tartalmazó rétek jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Helianthemum*-félék

silacellus Hbn.

3. alcsalád : **Chelariinae**

Fejük előreborulóan szőrözött, szemük közepes nagyságú, sertesoruk nincs. Ajaktapogatójuk második ízén nagy és elálló vagy fölfelé odasimuló seprőszerű szőrpamacs van ; rendszerint a csúcsízen is van szőrpamacs. Elülső szárnyuk viszonylagosan keskeny. Erezetében az r_{4+5} nyélen van. Hátulsó szárnyuk a kihegyesedő tojásdad alakútól a trapezoidig terjed, csúcsa alig kihúzott.

Az egész Földön, főleg Indoausztráliában és Afrikában elterjedt, de viszonylagosan csekély fajszámú alcsalád. Hazánkból 3 nemet és 4 fajt mutattak ki.

Gazdasági kártevő közöttük Európában az *Anarsia lineatella* Z., amely tavasszal *Prunus*-félék fiatal hajtásaiban él. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Elülső szárnyának erezetében a *cu* erek íveltek és kb. egy pontból erednek, a cu_1 egyenes, a cu_2 erősen meggörbült ; hátulsó szárnyának erezetében a sejt alakja igen sajátságos és egyedülálló : olyan, mint egy jellegzetes Gelechiida hátulsó szárnya, csúcsa messze és hegyesen kihúzott (86. ábra : C) 1. nem : **Holcophora** Stgr.

2 (1) Elülső szárnyának erezetében a *cu* erek egymástól távol erednek, hátulsó szárnyán a sejt csúcsa szabályos, nem hegyes.

3 (4) Elülső szárnyának erezetében az r_4 is az $r_5 + m_1$ közös nyelén ül, az $r_5 + m_1$ csúcsölelő. Hátulsó szárnyának erezetében az m_2 igen közel van a külön pontból eredő m_3 és cu_1 érhez (88. ábra : B) [3. nem : **Chelaria** Haw.]

4 (3) Elülső szárnyának erezetében csak az r_{4+5} van nyélen, a felső szegélyen végződnek. Hátulsó szárnyának erezetében az m_2 messze van az egy pontból eredő (vagy esetleg igen apró nyélen ülő) $m_3 + cu_1$ érpártól.

5 (6) Elülső szárnyának erezetében az m_3 és a cu_1 egy pontból ered, hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 nincsen nyélen (87. ábra : C)
2. nem : **Psoricoptera** STT.

6 (5) Elülső szárnyának erezetében az m_3 és cu_1 egymástól elváltan ered, hátulsó szárnyának erezetében az $rr + m_1$ viszonylagosan hosszú nyélen van (89. ábra : C) 4. nem : **Anarsia** Z.

1. nem : **Holcophora** STGR.

Feje borzasan és előreborulóan szőrözött, pontszeme van. Csápja végig finoman és sűrűn pillás. Ajaktapogatója többször olyan hosszú, mint a feje, szorosan a fej előtt felmeredő, sűrű, de odasimuló szőrpamaccsal (86. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek egy pontból erednek, a cu_1 egyenes, a cu_2 erősen meghajlott. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, majdnem tojásdad, kissé kihegyezett ; csúcsa nem ugrik előre. Erezetében a legsajátosabb és Európában szinte egyedülálló a sejt alakja, amely hasonlít egy Gelechiida hátulsó szárnyhoz. Ilyen még a *Dichomeris* csoportnál fordul elő. Csúcsa igen erősen kiugró, „külső szegélyének" közepéről ered az m_2, alsó sarkából az m_3 és cu_1 ; az *rr* és m_1 igen rövid nyélen ül, az erek hosszúak (86. ábra : C).

A nembe egyetlen faj tartozik, amelyet hazánkban is kimutattak.
Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehérrel kevert hamuszürke, amelybe a ráncban, a felső és a külső szegélyen (az erezet mentén) sötétbarna pikkelyek elegyednek, és ezeken a helyeken a szárny sötétebbé válik. Mintázata 4 elmosódott körvonalú pettyből áll : 2 a ráncban és 2 a sejtben van. Rojtja hamuszürke. Hátulsó szárnya kissé áttetsző világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának pamacsa szintén hamuszürke, a pamacs kívül barnás (86. ábra : A). 17—19 mm.

Eddig csak a Szovjetunió nyugati részén („Sarepta", „Uralsk") és hazánkban Mezőberényben és Ohaton gyűjtötték. Repülési ideje V. és VIII. (két nemzedékes ?). Tápnövénye ismeretlen

statices STGR.

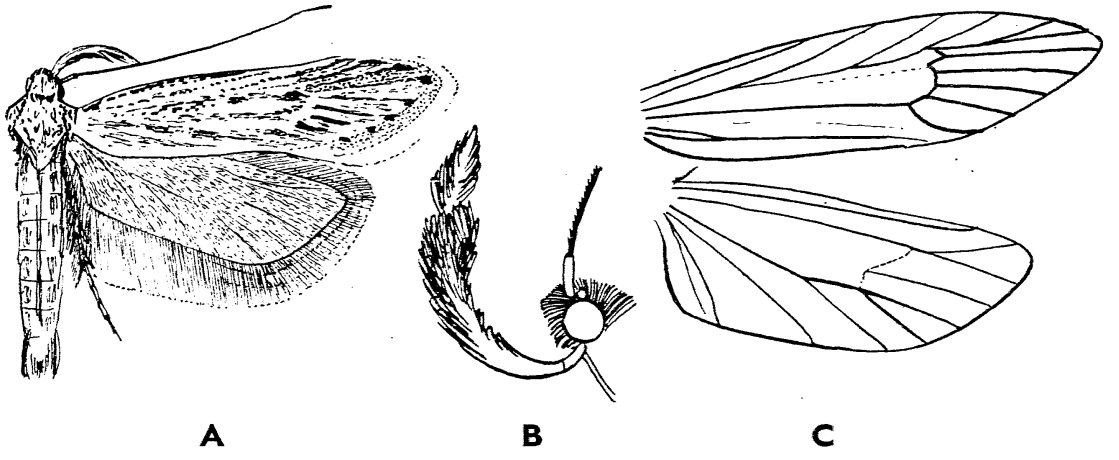

86. ábra. A : *Holcophora statices* STGR. — B : *Holcophora* feje és C : erezete (Eredeti)

2. nem : **Psoricoptera** Stt.

Feje simán pikkelyezett, csápja egyszerű, pontszeme nincs. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, felgörbülő, második ízén a *Gelechia* s. l. csoportra jellegzetes, elöl vályúszerűen bemélyedő pikkelypamacs, csúcsízén belül pedig szőrpamacs van (87. ábra : B). Elülső szárnya keskeny, felmeredő pikkelycsomókkal, csúcsa hegyes. Erezetében az r_{4+5} igen hosszú nyélen van, az m_3 és cu_1 egy pontból ered. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, csúcsa hegyes, külső szöglete éles, a szárny trapezoid alakú. Erezetében az *rr* és m_1 majdnem egy pontból ered (87. ábra : C).

A nem az egész Földön elterjedt, Európában csak 2 képviselője van, közülük egyet hazánkban is megtaláltak.

Gazdaságilag közömbös faj. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne világosbarna, amelyet feketésbarna mintázat díszít : egy folt van a tőnél, 1 ferde keresztsáv nyúlik a felső szegély egyharmadából a ráncig, ezt 1 nagy petty követi a sejtben (kerete fehéres), mögötte ismét 1 fél keresztsáv látható, s a csúcstér előtt húzódó és közepén megtört, hegyével a csúcs felé mutató fehér keresztsáv előtt és mögött is vannak feketésbarna pikkelyek. A belső szegély pirosas, fölötte egyforma magasságban 3 nagy, felálló pikkelycsomó foglal helyet. Rojtja szürkésbarna, csúcsa körül éles sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői szürkével és barnával kevertek, ajaktapogatójának második és csúcsíze kétszer sötéten gyűrűzött (87. ábra : A). 14—17 mm.

Európai faj. Hazánkban Fóton, Budapesten és Apajon gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Salix caprea* és *Quercus*-félék, amelyeknek összesodort levélszegélyében él

gibbosella Z.

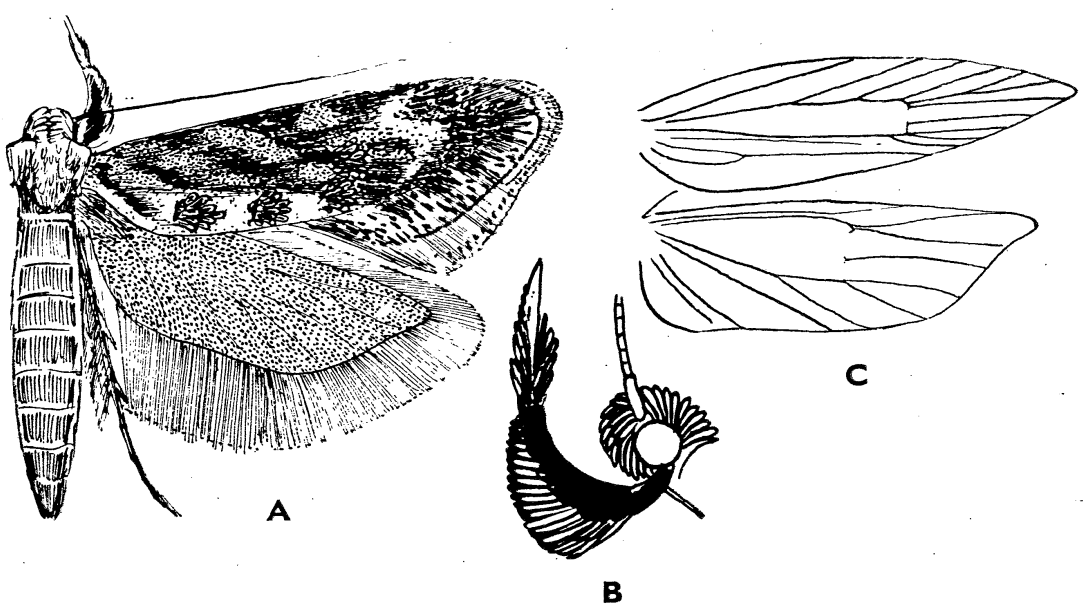

87. ábra. A : *Psoricoptera gibbosella* Z. — B : *Psoricoptera* feje és C : erezete (Eredeti)

3. nem : **Chelaria** HAW.

Feje simán szőrözött és pikkelyezett, csápja sima, pontszeme nincs. Ajaktapogatója többször olyan hosszú, mint a fej, második ízén nagy, elálló szőrözetű pamaccsal, csúcsízén szőrseprűvel (88. ábra : A). Elülső szárnya keskeny, egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az $r_5 + m_1$ nyélen ül az r_4-gyel, a *cu* erek egymástól távol erednek. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, kihegyesedő trapezoid alakú, csúcsa nem éles. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen ül, az m_3 és cu_1, valamint az m_2 egymáshoz közel, a sejt alsó sarka körül erednek (88. ábra : B).

A nem az egész Földön elterjedt, Európában 1 képviselője van ; ezt hazánkban eddig még nem találták meg.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne igen világos, fehérrel kevert hamuszürke. A felső szegély egyharmadánál vékony és rövid ferde vonal fekszik, mögötte igen nagy, lapos és háromszög alakú folt, utána ugyanilyen, de igen kis folt. A csúcsban erős, hosszanti irányú vonal, a sejt végén 1—2 apró pont van. Ezek az elemek élesek és sötét feketésbarnák. A sejtvégi pontok alól széles, sokszor alig kivehető világosbarnás árnyék húzódik a külső szögletig. Rojtja szürke, 3 vékony, fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői fehéresek. Ajaktapogatója fehéresszürke, második ízének pamacsa hátul sötétbarna, elöl sok apró, barna keresztvonallal, csúcsíze széles barna gyűrűvel (88. ábra : C). 17—19 mm.

Közép-európai, hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VIII—X. Tápnövényei *Betula*-, *Alnus*-, *Corylus*-félék és a *Populus tremula*, amelyeknek összehajtott levelei között él (= *Hübnerella* DON., *conscriptella* HBN.)

[rhomboidella L.]

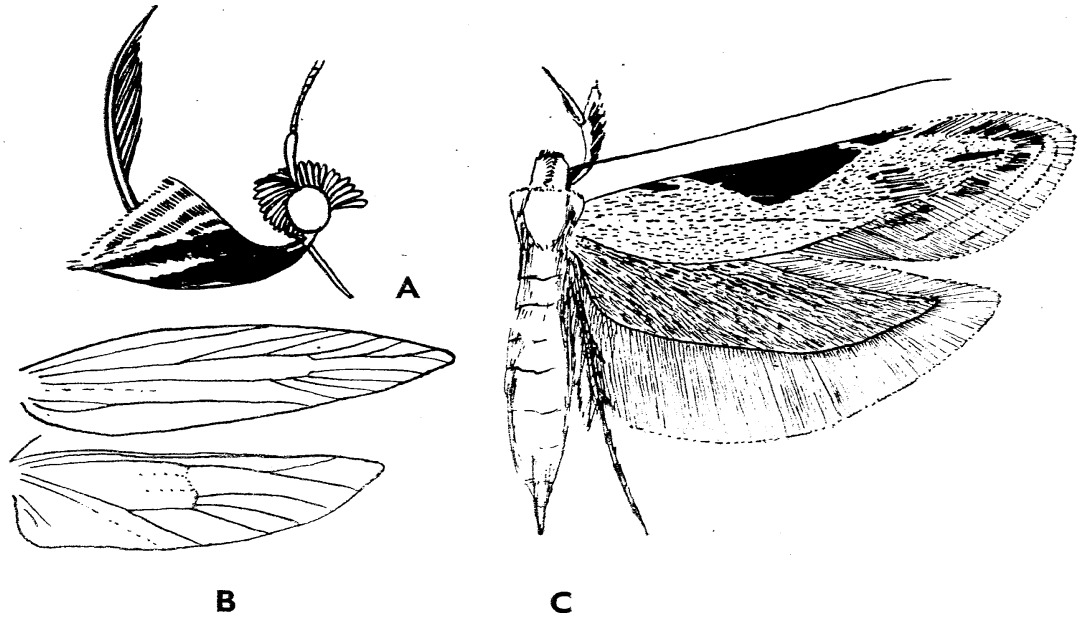

88. ábra. A : *Chelaria rhomboidella* L. feje — B : *Chelaria* erezete — C : *Ch. rhomboidella* L. (Eredeti)

4. nem : **Anarsia** Z.

Feje lazán, de odasimulóan szőrözött, csápja egyszerű, pontszeme nincs. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, második ízén téglalap alakú szőrpamacs van, csúcsízén nincsen szőrseprű (89. ábra : A—B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, keskeny, külső szöglete majdnem teljesen lekerekített. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a cu_2 távol a cu_1 értől. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa erős, külső szöglete ívelt. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van, az m_2 távol az egy pontból eredő vagy igen apró nyélen ülő $m_3 + cu_1$ pártól (89. ábra : C).

A nem az egész Földön elterjedt, de Amerikából nem ismeretes. Európában 2 faj képviseli, amelyek hazánkban is előfordulnak.

Az *A. lineatella* Z. *Prunus*-félék kártevője, mert hernyója a fák fiatal hajtásaiban, majd nyáron a termésekben él. Főleg az őszibarack és a szilva károsítója, de a kajszin is előfordul. Kertekben tavasszal a lekonyult (fertőzött) hajtások levágásával, nyáron és ősszel a hullott gyümölcs összeszedésével gyéríthetjük, illetve védekezhetünk ellene. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne barnával kevert hamuszürke. Rajzolata igen elmosódott, főleg a felső szegélyről ferdén a szárnytérbe belépő, de nagyon rövid keresztvonalkából áll, amelyek közül a szegély közepén lefutó a legerősebb. Rojtja hamuszürke, igen széles barna választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, barnás behintéssel. Feje, tora és vállfedői világos hamuszürkék. Ajaktapogatójának csúcsíze és a szőrpamacs teteje hamuszürke, a pamacs nagyobb része kívül élénk sötétbarna. 15—17 mm.

Közép- és Dél-Európában, az Urálban, Kisázsiában és Észak-Afrikában élő faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Sarothamnus*- és *Genista*-félék

spartiella Schrk.

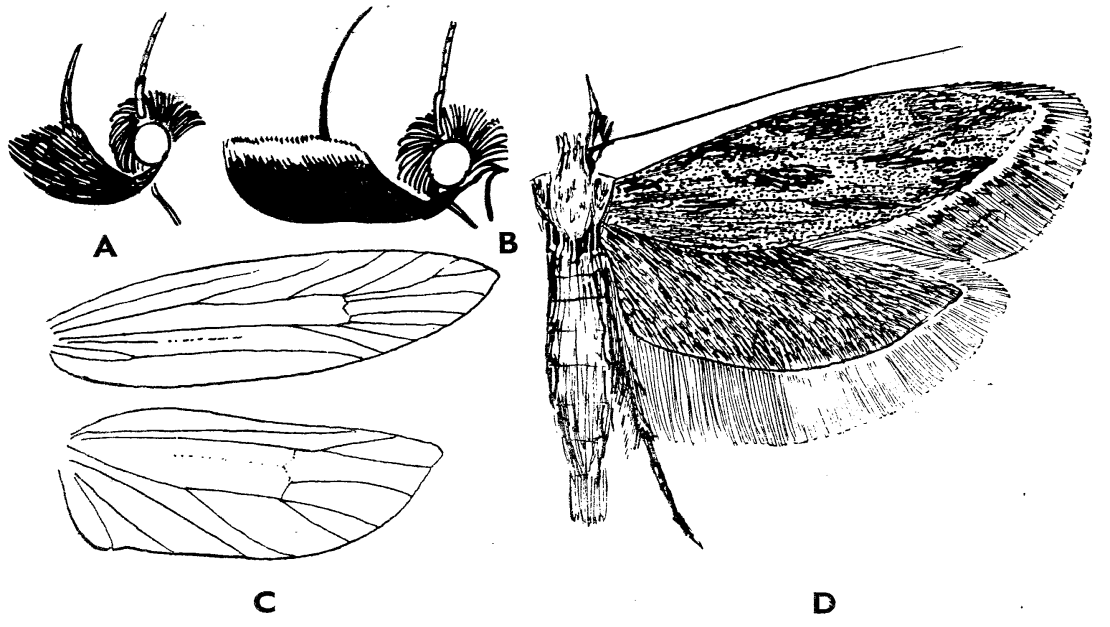

89. ábra. A : *Anarsia lineatella* Z. és B : *A. spartiella* Schrk. feje — C : *Anarsia* erezete — D : *A. lineatella* Z. (Eredeti)

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, erős barna behintéssel és több, hosszú, feketésbarna vonallal. A felső szegély közepén erős, sötétbarna, ék alakú folt van. Rojtja szürke, közepén és hegyén fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői szürkével kevert barnák. Ajaktapogatójának csúcsíze (2 barna gyűrűvel) és szőrpamacsának teteje hamuszürke, a pamacs nagyobb része élénk sötétbarna (89. ábra : D). 11—14 mm.

Közép- és dél-európai, nyugat-ázsiai és észak-afrikai faj ; Észak-Amerikába behurcolták. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje 2 nemzedékben májustól augusztusig tart. Tápnövényei *Prunus*-félék, amelyeknek fiatal hajtásaiban és gyümölcsében él — Barackmoly

lineatella Z.

4. alcsalád : **Anacampsinae**

Fejük többnyire előreborulóan és simán szőrözött, csáptőízükön nincsen sertesor. Az ajaktapogató második íze és a hátulsó szárny alakja alapján az alcsaládot 3 csoportba oszthatjuk. Ha az ajaktapogató második íze simán szőrözött, akkor a hátulsó szárny széles, alig hegyesedik ki ; ellenben ha az ajaktapogató csúcsízén hosszanti irányú sötét-világos csíkok vannak, akkor a hátulsó szárny keskeny, csúcsa igen élesen előreugrik ; ha pedig a második ízen erős szőrpamacs van, akkor az elülső szárny erezetében a *cu* erek nincsenek nyélen (ez az utóbbi jellegzetesség más alcsaládok hasonló ajaktapogatójú nemeitől különíti el a harmadik csoportot), a hátulsó szárny erezetében pedig az $rr + m_1$ nyélen ül. Az ajaktapogató hosszú, erősen felgörbülő. Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} nyélen van, a *cu* erek sohasem. Hátulsó szárnya vagy szélesebb az elülsőnél és ilyenkor csúcsa alig hegyesedik ki, vagy igen keskeny, és csúcsa erősen kiugrik.

A nagy alcsalád az egész Földön, de főleg Indoausztráliában és Dél-Amerikában terjedt el. Hazánkból 11 nemet és 33 fajt mutattak ki.

Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik, többnyire melegkedvelő, síkvidéki fajok.

A nemek határozókulcsa

1 (4) Ajaktapogatójának második ízén nagy, oldalnézetben téglalap alakú szőrpamacs van, amely erősen előreugrik.

2 (3) Elülső szárnya széles, külső szöglete éles ; hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 külön ágként fut le (99. ábra : C) (= *Ypsolophus* HS. partim) 9. nem : **Anasphaltis** Meyr.

3 (2) Elülső szárnya keskeny (a fonákról nézve, a széles rojtot figyelmen kívül hagyva !), külső szöglete teljesen ellapult, hátulsó szárnyának erezetében az $rr + m_1$ rövid nyélen van (100. ábra : A) 10. nem : **Sophronia** Hbn.

4 (1) Ajaktapogatójának második ízén nincsen szőrpamacs, az ízet csupán a rásimuló szőrözet vastagítja meg.

5 (6) Szárnyai igen keskenyek (az egyetlen ide tartozó faj első pillantásra *Coleophora unipunctella* Z. benyomását kelti), elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} összeolvadt, az m_1-el egy nyélen van, az m_3 és cu_1 szintén összeolvadt ; hátulsó szárnyának erezetében az m_2 közel van az $rr + m_1$ párhoz (101. ábra : A, C) (= *Ptocheuusa* STGR. partim)
11. nem : **Reuttia** HOFM.

6 (5) Szárnyai szélesebbek (a vizsgált faj jellegzetes Gelechiida), elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} mindig megvan, rendszerint nincsen nyélen az m_1 érrel ; hátulsó szárnyának erezetében az m_2 közelebb van az m_3 érhez, mint az m_1-hez.

7 (14) Ajaktapogatójának csúcsíze egyszínű, nincsenek rajta hosszanti irányú (fekete-fehér) csíkok ; hátulsó szárnya széles, trapezoid alakú, csúcsa kiugró, de nem csőrszerűen és hosszan kihúzott.

8 (9) Hátulsó szárnya csupán olyan széles, mint az elülső ; elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} igen apró nyélen van, rajzolatában éles sárgás keresztsáv van, amely a csúcs felé élesen megtörik (93. ábra : A, C)
3. nem : **Acanthophila** HEIN.

9 (8) Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső ; utóbbin pedig nincsen vagy csak igen halványan látható a világos külső keresztsáv ; ha van keresztsáv, akkor az fehér vagy sárgás ; utóbbi esetben azonban alig törik meg.

10 (11) Elülső szárnyának erezetében az $m_3 + cu_1$ nyélen van, a külső szöglet erősen tompa, hátulsó szárnyának erezetében az $rr + m_1$ elég hosszú nyélen van, a külső szegély homorú (a csúcs alatt ívelten behúzott), a sejt külső határa derékszöget alkot a felső és a belső szegéllyel (94. ábra: A) (= *Tachyptilia* HEIN. partim)
4. nem : **Compsolechia** MEYR.

11 (10) Elülső szárnyának erezetében az m_3 és cu_1 nincsen nyélen, a szárny külső szöglete eléggé éles ; hátulsó szárnyának erezetében az $rr + m_1$ igen rövid nyélen van vagy szabadon fut le ; a külső szegély nem ívelt, hanem egyenes, a sejt külső határa ferdén áll a felső szegélyre, majdnem párhuzamos a külső szegéllyel.

12 (13) Elülső szárnya a csúcstérig egyforma széles, csúcsa tompa, erezetében az r_2 és cu_2 erek a sejt külső egynegyedéből erednek ; hátulsó szárnyának erezetében az m_2 a sejt külső határának közepéből ered (92. ábra : C) (= *Tachyptilia* HEIN. partim) 2. nem : **Anacampsis** CURT.

13 (12) Elülső szárnya a csúcstérig egyenletesen szélesedik, csúcsa hegyes, erezetében az r_2 és cu_2 erek a többi érrel együtt a sejt külső határa köré csoportosultak ; hátulsó szárnyának erezetében az m_2 az m_3 érhez közel ered (91. ábra : C) (= *Rhinosia* TR. partim, *Brachycrossata* HEIN.)
1. nem : **Acompsia** HBN.

14 (7) Ajaktapogatójának csúcsízén végig hosszanti irányú csíkok vannak (vagy fehér alapon feketék vagy fordítva). Az alább következő nemek és fajok erezete sokszor a nemen, sőt a fajon belül is annyira ingadozik, hogy a határozókulcsban a nemek további elkülönítésére felhasználni nem lehet [az elülső szárnyon az r_{4+5} nyélen van (néha az m_1 is), az m és cu erek egymás közti távolsága változó; a hátulsó szárnyon az $rr + m_1$ rövidebb-hosszabb nyélen van, vagy az m_2 közel az m_3-hoz, míg ez utóbbi egy pontból ered a cu_1-el]. Emiatt a kulcsot az ivarszervekre kell alapozni. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy több fajnak a nősténye még ismeretlen, ezért csak a hím ivarszervek alapján adhatunk kulcsot. A fajok rajzolata alapján három kis csoportot különböztethetünk meg, amelyek alá egyelőre az ismert nőstényeket is besorolhatjuk : 1. rajzolat nélküli fajok, 2. fajok átellenes foltokkal, 3. fajok külső (fehér vagy sárga) keresztsávval.

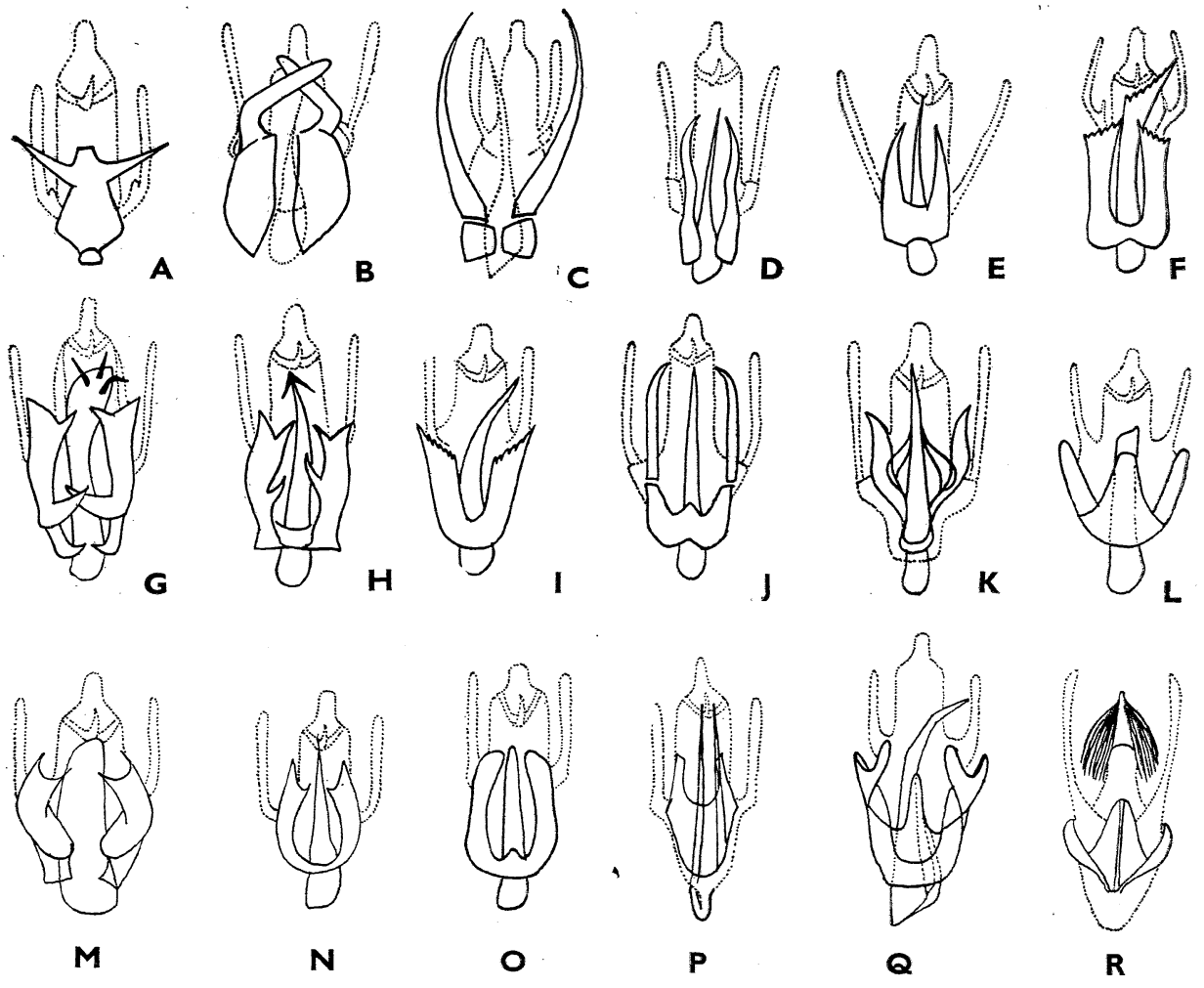

90. ábra. A *Lixodessa* — *Syncopacma* — *Aproaerema* — *Stomopteryx* csoport fajainak hím ivarszervei. A : *Lixodessa fulvistilella* RBL., B : *L. biguttella* HS., C : *L. ochrofasciella* TOLL, D : *L. Schönmanni* GOZM., E : *L. captivella* HS., F : *Syncopacma vorticella* SC., G : *S. taeniolella* Z., H : *S. montanata* GOZM., I : *S. patruella* MN., J : *S. azosterella* HS., K : *S. incognitana* GOZM., L : *S. albipalpella* HS., M : *S. coronilella* TR., N : *S. Larseniella* WOLFF, O : *S. Sangiella* STT., P : *Aproaerema anthyllidella* HBN., Q : *A. cincticulella* HS., R : *Stomopteryx hungaricella* GOZM. (Eredeti)

15 (16) Hímjének ivarszervében az aedeagus hosszú, „kettős" karral ízesül az anellus tövéhez (90. ábra : P, Q) (= *Schützeia* SPUL., *Stomopteryx* HEIN. partim, *Anacampsis* HS. partim) 7. nem : **Aproaerema** DURR.

16 (15) Hímjének ivarszervében az aedeagus egyszerű.

17 (18) Hímjének ivarszervében az uncus hosszú, lefelé álló és sűrű pamaccsá összeboruló szőrözettel borított ; az aedeagus az összehajló 2 sacculus belsejében rejtőzik (90. ábra : R) (= *Anacampsis* HS. partim) 8. nem : **Stomopteryx** HEIN.

18 (17) Hímjének ivarszervében csak az uncus tetején van néhány elálló szőrszál, az aedeagus szabadon látható.

19 (20) Hímjének ivarszervében az aedeagus-sacculus szorosan együttmozog, és könnyen elforgatható karokkal ízesül az uncus-tegumen-valva komplexumhoz (pl. 90. ábra : F—O) (= *Anacampsis* HS. partim, *Stomopteryx* HEIN. partim) 6. nem : **Syncopacma** MEYR.

20 (19) Hímjének ivarszervében az aedeagus-sacculus szorosan az uncus-tegumen-valva komplexumhoz simul, tőlük el nem forgatható (pl. 90. ábra : A—E) (= *Anacampsis* HS. partim, *Stomopteryx* HEIN. partim) 5. nem : **Lixodessa** GOZM.

1. nem : **Acompsia** HBN.

Feje előreborulóan és odasimulóan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme nincs, csápja finoman és sűrűn pillás, tőízén nincs sertesor. Ajaktapogatója kétszer vagy háromszor olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, fölfelé görbülő, második ízén odasimuló szőrözet van (91. ábra: A). Elülső szárnya a csúcs felé szélesedik, csúcsa éles, külső szegélye gyakran ívelten behúzott. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az erek a sejt külső határa köré csoportosultak. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid, csúcsa hegyes. Erezetében az $rr + m_1$ apró nyélen van vagy szabadon fut (91. ábra : C).

A nem Európában, Kisázsiában, Afrikában és Amerikában terjedt el, de csak néhány faja van. Hazánkból eddig 3 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (4) Elülső szárnyának alapszíne élénk, világos rozsdasárga.

2 (3) Elülső szárnyán a rozsdasárga elem van túlsúlyban : a szárny egyharmadában elmosódott, vörösessárga keresztsáv van, a csúcstér ugyanilyen színű, de benne nagykiterjedésű és igen ferdén elhelyezkedő 2 ellentett, világos rozsdasárga folt foglal helyet. Rojtja rozsdaszínű, töve sárga. Hátulsó szárnya szürke. Testének többi része sárga. Hasonlít a *Cryptolechia ferrugella* SCHIFF. (Oecophoridae) fajhoz, de annak hátulsó szárnyán az *rr* és $m_{1,2}$ párhuzamos. 16—17 mm.

Dél-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V. Tápnövénye ismeretlen

[flavella DUP.]

3 (2) Elülső szárnyán a rozsdasárga elem erősen a háttérbe szorult a sötét rozsdabarna mögött, és rajzolata csupán 2 határozatlan körvonalú (gyakran párhuzamos vonalakra szakadt) keresztsávból, valamint a csúcstér előtt látható 2 apró, de igen ferde vonalban elhelyezkedő ellentett foltból áll. Rojtja sárga, erős rozsdabarnás választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és ajaktapogatója világossárga, vállfedői rozsdabarnák (91. ábra : B). 13—15 mm.

Közép- és dél-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban Kaposvárott, Budapesten és Tihanyban gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

formosella HBN.

4 (1) Elülső szárnyának alapszíne szürke, gyenge agyagszínű vagy barnás árnyalattal.

5 (6) Elülső szárnyai rajztalanok, agyagszínnel kevert szürkék. Azonos színű a fej, az ajaktapogató, a tor és a vállfedők is. Hátulsó szárnya barnásszürke. 16—18 mm, a nőstény kisebb, mint a hím.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei erdei fák tövében tenyésző mohafélék

cinerella CL.

6 (5) Elülső szárnyán 3 fekete pontból álló mintázat van.

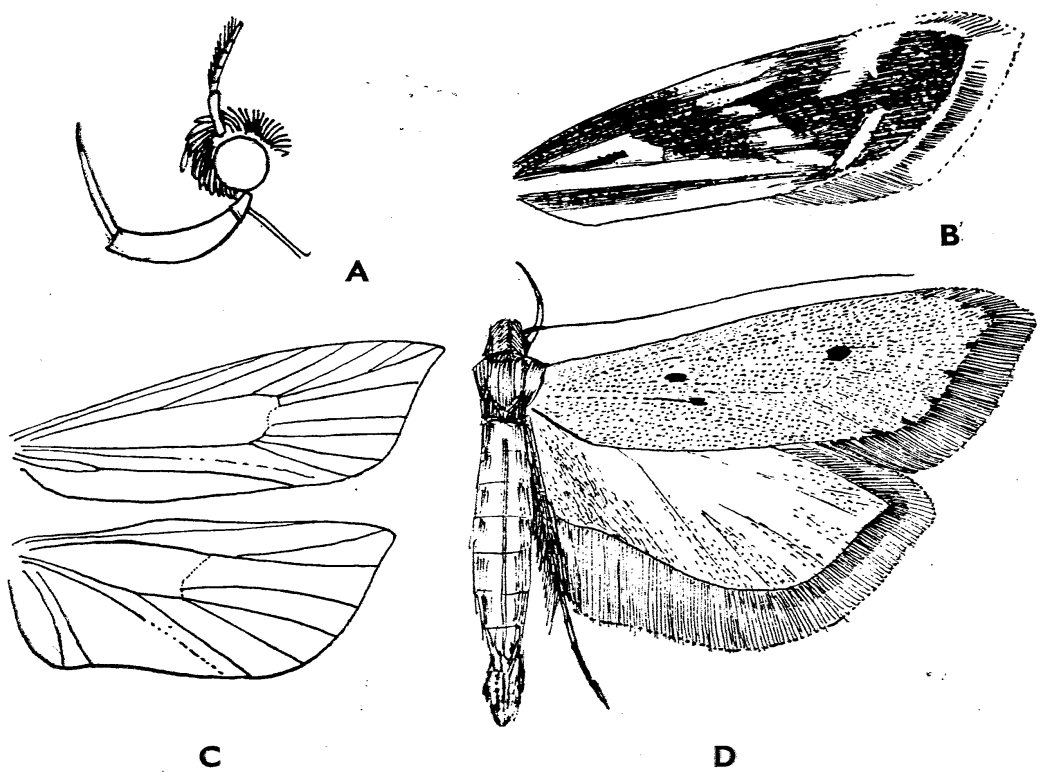

91. ábra. A : *Acompsia* feje — B : *A. formosella* HBN. elülső szárnya — C : *A. cinerella* CL. erezete — D : *A. tripunctella* SCHIFF. (Eredeti)

7 (8) Nagyobb faj, 17—22 mm. Elülső szárnyának alapszíne világos barnásszürke (hím) vagy sötét barnásszürke (nőstény). A sejt végén és közepén 1—1 sötét pont van, ez utóbbi alatt a ráncban, de kissé messzebb a tőtől van a harmadik. A nőstény pontjai sokkal elmosódottabbak, esetleg egyesek közülük hiányoznak. Hátulsó szárnya világosabb. Feje, tora, vállfedői, ajaktapogatója olyan színű, mint az alapszín (91. ábra: D).

Délnyugat-európai és észak-afrikai hegyvidéki faj. Hazánkban csak Kalocsán (?) gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Antirrhinum*-félék

tripunctella SCHIFF.

8 (7) Kisebb faj, 15 mm. Elülső szárnyának alapszíne sokkal szürkésebb barna, mint az előző fajé. Fekete pontjai igen erősek, élesek ; gyakran egy elmosódott körvonalú, világos külső keresztsáv is látszik rajta. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje világosabb szürke.

Ausztriában és Svájcban gyűjtötték. Előfordulása hazánkban a nyugati határszél hegyvidékein igen valószínű. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**minorella** RBL.]

2. nem : **Anacampsis** CURT.

Feje lapos, simán és előreborulóan pikkelyezett, szeme tojásdad, pontszeme van. Csápja egyszerű, tőízén nincsen sertesor. Ajaktapogatója kétszer hosszabb a fejnél, sarló alakú, felgörbülő, második ízét rásimuló szőrözet vastagítja meg (92. ábra : A). Elülső szárnya a csúcstérig egyforma széles, onnan hirtelen kihegyesedik, külső szegélye meredek, külső szöglete éles. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a többi ér szabadon fut le. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa hegyes, külső szegélye egyenes. Erezetében az $rr + m_1$ igen rövid nyélen vannak vagy szabadok (92. ábra : C).

A nem főleg Amerikában terjedt el, hazánkból eddig 3 fajt mutattak ki.
Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna, gyenge zöldesszürke csillogással. Rajzolata csupán 3 homályos, sötét pontból (a ferde pontpár a szárny egyharmadában és 1 pont a sejt végén), valamint 1 gyenge, sárgás, alig megtört (inkább kissé meghajlott) külső keresztsávból áll. Rojtja világosabb, gyenge fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői világosbarnák, ajaktapogatója sárgásbarna. Szeme feltűnő barnásvörös. Igen hasonlít a *Compsolechia scintilella* FR. rokon fajhoz, de annak erezetében az elülső szárnyon az $m_3 + cu_1$ érpár nyélen van, szeme nem barnásvörös, tápnövénye más. 15—17 mm.

Németországban, Franciaországban és hazánkban Kaposvárott, Simontornyán és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei tölgyfélék, amelyeknek összesodort leveleikben él

Disquéi MEESS

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne fehéresszürke, igen változatos feketés vagy barnás rajzolattal.

3 (4) Elülső szárnyán a szürke és sötét pikkelyek vannak túlsúlyban, felső szegélyének éle rendszerint sárgásfehér. A mintázat igen változó, a különféle sűrűséggel és terjedelemben fellépő sötét és világos pikkelyek miatt. A sejtben 3 nagy, feketés petty van, a két első között lent a ráncban van a negyedik petty. Világos külső keresztvonala a sejt felső sarkánál élesen megtörik, és a tő felé ugrik ki. Olykor a belső szegély egészen a ráncon túl a sejt fekete pettyéig elsötétedik. Rojtja szürkés, világos választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Testének többi része olyan világos, mint az elülső szárny felső része (92. ábra : D). 12—19 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei *Salix*- és *Populus*-félék, amelyeken 2 levélből összecsavart csőben él

populella Cl.

4 (3) Elülső szárnyán vagy a feketés vagy a fehér pikkelyek vannak túlsúlyban, a rajzolat igen kontrasztos, a felső szegély keskeny vagy széles csíkban hófehér. A rajzolati elemek ugyanazok, mint az előző fajnál, de a szárny felső része rendszerint tiszta fehér, igen kevés sötét pikkelyel, illetve a szárny alsó része feketésbarna, kevés világos pikkellyel. Ha a sötét és világos pikkelyek egyenletesen oszlanak el, a világos pikkelyek mindig élesen hófehérek. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, néhány sötét pikkellyel (92. ábra : B). 15—19 mm.

Eddig Európa néhány országából mutatták csak ki. Hazánkban Uzsapusztán gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei kizárólag *Betula*-félék

betulinella Vári

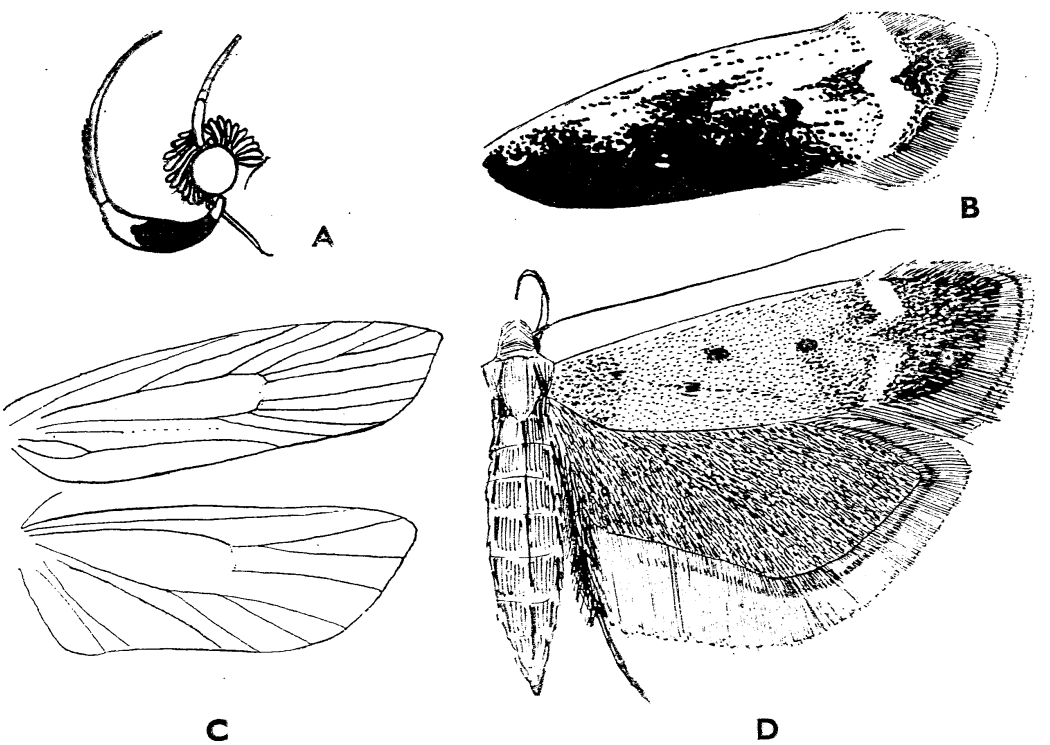

92. ábra. A : *Anacampsis* feje — B : *A. betulinella* Vári elülső szárnya — C : *A. populella* Cl. erezete — D : *A. populella* Cl. (Eredeti)

3. nem : **Acanthophila** HEIN.

Feje borzasabb, de pikkelyzete még odasimuló, pontszeme nincs, csápja egyszerű. Ajaktapogatója kétszer olyan hosszú, mint a fej, második ízét szőrözet vastagítja meg, sarló alakban felgörbülő (93. ábra : B). Elülső szárnya keskeny, külső szegélye ívelt, csúcsa kihegyesedő és kissé lefelé hajló. Erezetében az r_{4+5} igen apró nyélen van, az m_1 messze ered az m_2 értől. Hátulsó szárnya hosszú, csúcsa elég éles. Erezetében az *rr* és m_1, valamint az m_3 és cu_1 egy pontból ered (93. ábra : A).

A nembe csak 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is mindenütt előfordul. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt igen kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, 4 nagy, fekete pettyel : 1 van a ránc elején, 1—1 aráncban, illetve közvetlenül fölötte a sejtben, és 1 a sejt végén. Ezeket kívülről hófehér pikkelyek kísérik és emelik ki a sötét alapszínből. A felső szegélyen a rojt előtt nagy, sárgásfehér ékfolt van, amely kihúzódva és a csúcs irányában élesen megtörve keresztsávként húzódik a külső szöglethez. Rojtja sötét, az erek végződésénél fehér foltocskák fekszenek, a rojtban széles, sötét választóvonal van. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az alapszín (93. ábra : C). 13—14 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei tölgyfákon tenyésző zuzmók

alacella DUP.

4. nem : **Compsolechia** MEYR.

Feje simán és előreborulóan pikkelyezett, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója kétszer hosszabb a fejnél, sarló alakúan a feje fölé görbül, második ízét rásimuló szőrözet vastagítja meg (94. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, külső szöglete ellaposodik. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az $m_3 + cu_1$ rendszerint szintén nyélen ül (de vannak szabad erezetű példányok is). Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa élesen kihúzott, külső szegélye homorú (94. ábra : A).

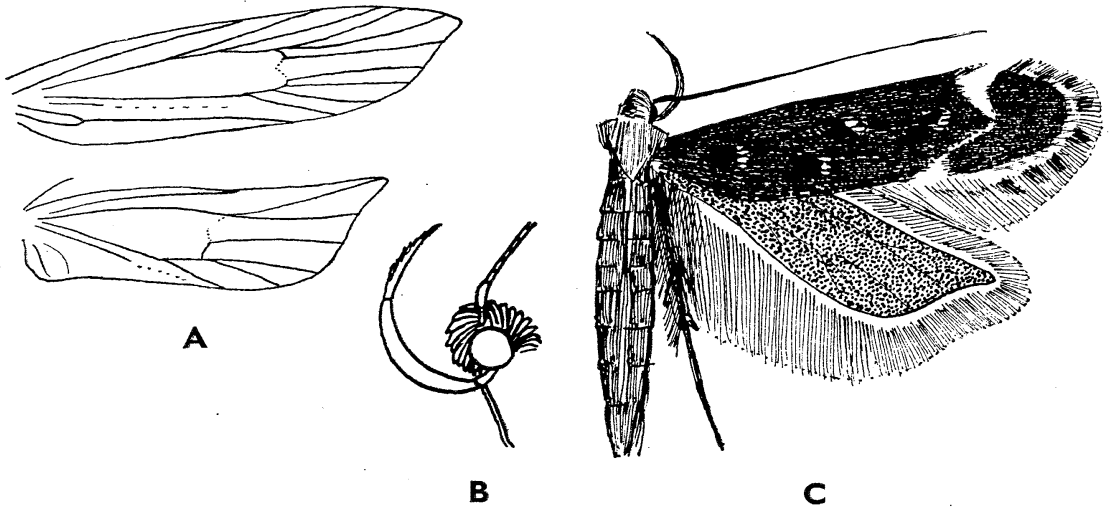

93. ábra. A : *Acanthophila* erezete és B : feje — C : *A. alacella* DUP. (Eredeti)

A nagy fajszámú nem főleg Amerikában terjedt el. Hazánkból 2 faját mutatták ki. Gazdaságilag közömbösek.

1 (4) Elülső szárnyának mintázatában meglehetősen homályos, világos külső keresztvonal van, amely a felső szegélyen kis folttá szélesedik ki.

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne a sötét barnássárga és barnásfekete között ingadozik. A 3 sötét pont (1—1 a tőtér végénél a ráncban, illetve a sejtben, 1 pedig a sejt végén) elég jól látszik, a külső keresztsáv vékony, sárgás, egyenes, közepén egy halvány negyedik pont szakítja meg. Testének színe egyezik a szárnyak alapszínével. Ajaktapogatója kissé világosabb. Szeme feketés. Igen hasonlít a rokon *Anacampsis Disquéi* Meess fajhoz. 14—17 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten, Simontornyán, Keszthelyen és Isaszegen gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Helianthemum nummularium*

scintilella FR.

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne sötét ibolyásbarna, a pontok alig kivehetők. A vékony külső keresztsáv sárgás, folttá kiszélesedett része a felső szegélyen sárgásfehér. Előtte (a tő felöl) széles feketésbarna keresztsáv húzódik, amely a szárny rajzolatának legszembeszökőbb eleme. Teste a szárny alapszínénél kissé világosabb (94. ábra : C). 14—16 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten és környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Prunus spinosa* és állítólag fűzfélék

subsequella Hbn.

4 (1) Elülső szárnyának alapszíne kékesfekete, a pontok alig látszanak, mindennemű világos keresztvonal vagy folt hiányzik róla. Egyebekben igen hasonlít a *subsequella* Hbn. fajhoz ; a sejt és a csúcstér között széles, keresztbe húzódó árnyék van. Szárnyai jóval keskenyebbek, mint a rokon fajokéi. Teste szürkéssárga. 11—14 mm.

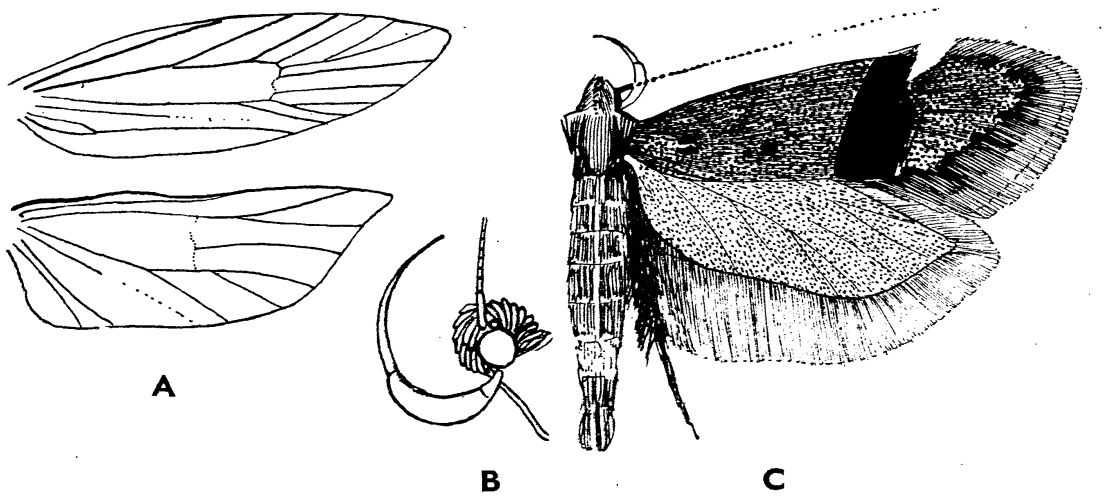

94. ábra. A : *Compsolechia scintilella* Fr. erezete — B : *Compsolechia* feje — C : *C. subsequella* Hbn. (Eredeti)

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei fűzfélék

[**temerella** Z.]

5. nem : **Lixodessa** GOZM.

Feje sima, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, vékony, sarló alakúan a feje fölé görbül, második íze alig vastagodott meg, csúcsízén hosszanti irányú sötét csíkok vannak (95. ábra : B). Elülső szárnya keskeny, egyenletesen kihegyesedő. Erezetének fő sajátságai : az r_1 és r_2 elég távol a sejt csúcsától ered, az r_{4+5} rendszerint közös nyélen ül az m_1 ér hosszú szárán, az r_3 velük egy pontból származik ; az m_2 — cu_2 kb. egyforma távolságban erednek, és majdnem párhuzamosak egymással. Hátulsó szárnyának keskeny csúcsa élesen és messzire kihúzott. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen ül, az m_2 közelebb van az egy pontból eredő m_3 és cu_1 érhez, mint az m_1-hez (95. ábra : A). Az erezet szerkezete némileg ingadozik.

A nemet a rokon *Syncopacma* MEYR. nemtől a hím ivarszerv szerkezete különíti el : az aedeagus-sacculus szorosan és elforgathatatlanul illeszkedik az uncus-tegumen-valva komplexumhoz. A fajokat a hím ivarszerv alapján határozzuk meg.

A nagy fajszámú *Stomopteryx* HEIN. nem, amelyből az *Aproaerema* DURR., *Syncopacma* MEYR. és *Lixodessa* GOZM. nemeket kiválasztották, az egész Földön elterjedt, de a *Lixodessa* nem elterjedéséről valamennyi számba jövő faj ivarszervének megvizsgálásáig nem tudunk véglegeset mondani. Hazánkból eddig 3 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (4) Hímjének ivarszervében a saccus kétkarú széles lemez, illetve két bumeráng alakúan meggörbült karja (sacculi) van (90. ábra : A—B). A lepkéknek 2 fehéres ellentett foltja van.

2 (3) Hímjének ivarszervében a saccus széles lemez, amelynek két hosszú, tövisszerű karja van. Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, a ráncban elmosódott sötét pont van, a 2 ellentett folt sárgás. Arca sárgás, többi része feketés (90. ábra : A). 12—15 mm.

Dél-európai faj, állítólag Ausztriában is gyűjtötték. Hazánkban még nem került elő. Repülési ideje IX. Tápnövénye ismeretlen

[**fulvistilella** RBL.]

3 (2) Hímjének ivarszervében a saccus 2 hosszú, tojásdad alakú lemez, karjai (sacculi) egymást keresztező, bumeráng alakú képződmények, az aedeagus, vékony, hosszú, töve kiszélesedő. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, a ránc fekete pontját 2—3 fehér pikkely határolja, a 2 ellentett folt apró, sárgás, az alsó néha hiányzik. Arca és ajaktapogatója fehéres (90. ábra : B). 8—10 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten és környékén gyűjtötték. Az irodalmi adatok kétesek. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei a *Genista tinctoria*, *Medicago sativa* és (?) *Lotus corniculatus* (= *Anacampsis biformella* SCHÜTZE partim, ? *A. vinella* BNKS.)

biguttella HS.

4 (1) Hímjének ivarszervében a saccus-sacculus 2 hosszú, egyenes vagy csak kissé meggörbült kar. A lepkéknek fehéres vagy sárgás külső keresztsávja van.

5 (6) Hímjének ivarszervében a 2 sacculus igen hosszú, egészen az uncus tetejéig érnek, az aedeagus szintén igen vékony és hosszú. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, a külső keresztsáv határozottan sárga, igen keskeny. Csak ajaktapogatója fehéres (90. ábra : C). 14—16 mm.

Lengyelországból és hazánkból (Isaszeg, Szár, Kaposvár) ismeretes faj. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

ochrofasciella Toll

6 (5) Hímjének ivarszervében a sacculus 2 karja nem ér fel az uncus tetejéig, csupán fele olyan hosszú, mint az egész ivarszerv. A lepkének külső keresztsávja fehéres.

7 (8) Hímjének ivarszervében a sacculi 2 karja egyenes, oldalai kissé hullámosak, az aedeagus vékony, hegyes. Elülső szárnyának alapszíne kissé fényes, sötét barnásfekete, fekete pontjai nincsenek, a külső keresztsáv viszonylagosan széles, a felső szegélyen kissé kiszélesedő. Arca és ajaktapogatója fehéres (90. ábra: D, 95. ábra: C). 10—11 mm.

Budapest környékéről és Dévényről ismeretes faj. Valószínűleg karsztbokros erdők jellegzetes faja. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

Schönmanni Gozm.

8 (7) Hímjének ivarszervében a sacculi 2 karja alul összenőtt, alapjuk széles, karjuk kihegyesedő, az aedeagus rövid, vékony, hegyes. A lepke alapszíne sárgás olajbarna, amely szín a tő felől a csúcsig egyre sötétedik. Felső szegélyének éle hófehér, a külső keresztsáv széles és fehér. Sötét pontjai nincsenek. Hátulsó szárnya fehéres. Arca, feje, tora és ajaktapogatója fehér, vállfedői sárgásbarnák. Ez a színezet és rajzolat az egész *Stomopteryx-Lixodessa* csoportban magában álló, más fajéval összetéveszteni nem lehet (90. ábra : E). 9—10 mm.

Jugoszláviai és romániai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg a *Sarothamnus scoparius*

[**captivella** HS.]

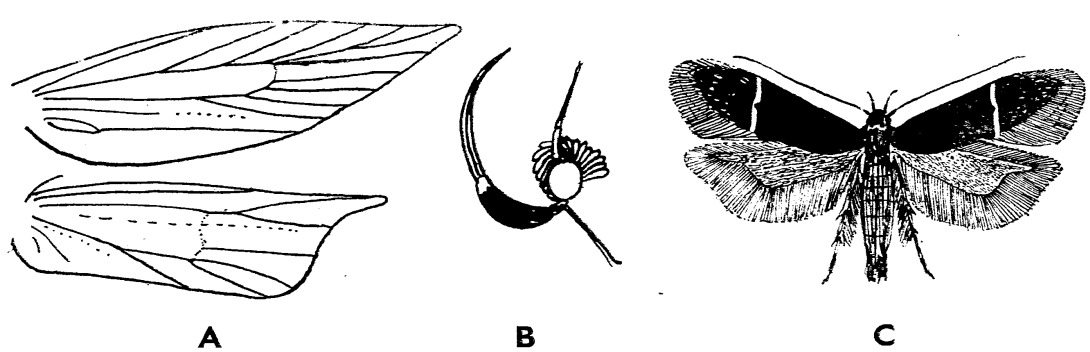

A B C

95. ábra. A : *Lixodessa* erezete és B : feje — C : *L. Schönmanni* Gozm. (Eredeti)

Változata:

1. Elülső szárnyának alapszíne végig olajbarna, töve alig világos, feje, tora és vállfedői sötétek, ajaktapogatója barnás. Hátulsó szárnya barnásszürke. 9—10 mm. — Az előző fajnak északi alfaja, hazánkban Fonyódon gyűjtötték
ssp. **sarothamneila** Z.

6. nem: Syncopacma Meyr.

Feje sima, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, sarló alakban a fej fölé görbül, második íze alig vastagodott meg, csúcsíze csíkos (96. ábra : D). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetének szerkezete ingadozó, az r_{4+5} nyélen van, az r_3 gyakran velük egy pontból ered, a cu_2 változó távolságban van a cu_1 értől. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa igen hegyes, erősen kihúzott. Erezetében az $rr + m_1$ változó hosszúságú nyélen van, az m_3 és cu_1 egy pontból ered, esetleg apró nyélen ül (96. ábra : A—B).

Hímjének ivarszervében a saccus-aedeagus-vinculum 2 hosszú kar révén könnyen elforgatható az uncus-tegumen-valva komplexumától, amely jellegzetesség elkülöníti a rokon *Lixodessa* Gozm. nemtől. Külső alaktani sajátságok tekintetében ennél a nemnél is két csoport különíthető el : az egyiknél az elülső szárnyon csak 2 világos ellentett folt van, a másiknál külső fehér keresztsáv.

Ennek a nemnek sem ismerjük teljes elterjedését mindaddig, amíg a *Stomopteryx* Hein. csoport valamennyi faját ivarszervi vizsgálatnak nem vetjük alá. Hazánkból eddig 6 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (6) Hímjének ivarszervében az aedeagus csúcsa különbözőképpen módosult ; erősen fűrészes, nyílvessző alakú, vagy tövisek vannak benne.

2 (3) Az aedeagus csúcsa kiszélesedik, erősen fűrészes, a sacculi 2 karja U-alakú, tetejük fűrészes. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, némi kékes fénnyel. A külső keresztsáv éles, fehér, kifelé kissé homorú.

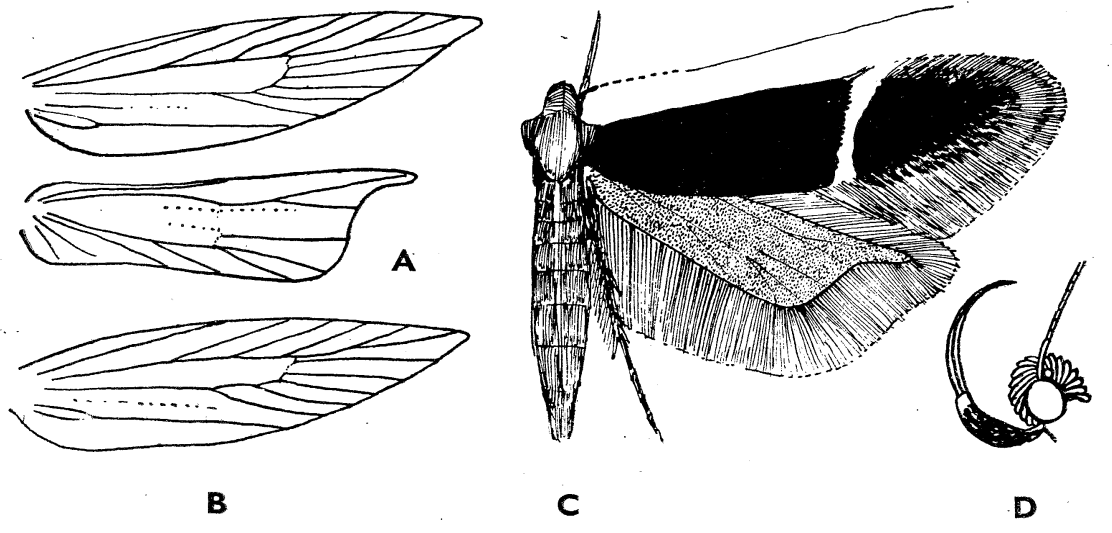

96. ábra. A : *Syncopacma vorticella* Sc. erezete — B. *S. patruella* Mn. elülső szárnyának erezete — C : *S. vorticella* Sc. — D : *Syncopacma* feje (Eredeti)

Arca kissé világosabb, mint testének többi része (90. ábra : F, 96. ábra : C). 12—16 mm.

Európai, kisázsiai (?) és észak-afrikai (?) faj. Hazánkban hegy- és dombvidéken gyűjthető. A többi irodalmi adat megbízhatatlan, minthogy a faj nagyon hasonlít a rokon fajokhoz. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Lotus corniculatus*

vorticella Sc.

3 (2) Az aedeagus csúcsában tüskék vannak, vagy nyílvessző hegyéhez hasonlít.

4 (5) Az aedeagus csúcsában 3—4 erős, meggörbült tüske van, a csúcs bunkó alakúan kiszélesedik, a sacculi 2 karja felül és alul is 2—2 rövid, hegyes ágra oszlik. A lepke alapszíne feketésbarna, némi kékes csillogással. Pontmintája kivehetetlen, külső keresztsávja fehéres és a fonákon is élesen kivehető. Ez a jellegzetesség minden más rokon *Stomopteryx*-fajtól elkülöníti. Arca fehéres (90. ábra : G). 12—13 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Pápán, Budapesten és Máriabesnyőn gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Lotus-*, *Trifolium-Medicago*-félék

taeniolella Z.

5 (4) Az aedeagus csúcsa elvékonyodik, rajta 2 visszafelé álló vékony, nyílvesszőre emlékeztető tüske van, a sacculi 2 karja U-alakú, oldalain tüskés kinövések vannak. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, némi sárgás csillogással, a rojt közepén és a sejt végén 1—1 sötét ponttal és 2 ellentett sárgásfehér folttal, amelyek igen ferdén állanak egymással szemben. Feje, tora és vállfedői szürkésbarnák (90. ábra : H). 12 mm.

A Retyezátból írták le. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje IX. Tápnövénye ismeretlen

[**montanata** Gozm.]

6 (1) Hímjének ivarszervében az aedeagus csúcsa vékony vagy széles, de nem fűrészes, sem egyéb módosító függelék nincsen rajta.

7 (8) Hímjének ivarszervében a 2 sacculus csúcsa széles, fűrészes, az aedeagus közepes vastagságú. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, némi kékes fénnyel. Pontmintázata igen elmosódott, a 2 ellentett folt pontszerűen apró, sárgásfehér, legtöbbször csak a felső látható. Arca kissé világosabb, mint testének többi része (90. ábra : I). 14—16 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Balatonarácson gyűjtötték. A többi irodalmi adat megbízhatatlan, mert nagyon hasonlít a *Stomopteryx hungaricella* Gozm. fajhoz. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

patruella Mn.

8 (7) A sacculi csúcsai nem fűrészesek.

9 (10) A 2 sacculus tövénél 1—1 kiugró rövid kar van, a saccus széles W-alakú, az aedeagus hegyes. Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, vörös

fénnyel. A külső keresztsáv éles, fehéres. Ennek a fajnak a szárnyai a legkeskenyebbek (90. ábra : J). 9—10 mm.

Ausztriában, Csehszlovákiában és Svájcban fordul elő. Hazánkban Isaszegen gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen (= *ignobiliella* HEIN.)

azosterella HS.

10 (9) A sacculi tövénél nincsen kiugró kar.

11 (12) A 2 sacculus széles ívben kifelé hajlik, a közepüknél 2 kiugró kar van, amelyek két oldalról a hosszú aedeagust támasztják meg. Elülső szárnyának alapszíne fekete, némi barnás fénnyel. A tőből a ráncba sötét vonal húzódik, amelynek a végén sötét pont van, ezt kívülről világosabb pikkelyek határolják. A sejt 2 sötét pontja vonallá húzódott ki, sőt sokszor hosszú csíkká folyik össze. A 2 ellentett folt igen apró, egyetlen pikkely szélességű világos keresztvonal köti össze őket. Mindezek a rajzolati elemek azonban igen elmosódottak. Arca és ajaktapogatója világosabb, barnás (90. ábra : K). 10—12 mm.

Ausztriában élő faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye az *Onobrychis viciaefolia*

[**incognitana** GOZM.]

12 (11) A 2 sacculus nem hajlik kifelé, közepükön sincsen kiugró kar.

13 (14) A saccus összeforrott a 2 sacculus-karral, együttesen széles, terjedelmes W-alakú szerkezetet alkotnak, az aedeagus vége tompa. Elülső szárnya feketésbarna, gyenge ibolyás fénnyel és mindössze a 2 ellentett, apró, fehér ponttal (90. ábra : L). 10 mm.

Németországi faj. Hazánkból még nem mutatták ki ; a világirodalom minden Németországon kívüli adata kétes. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**albipalpella** HS.]

14 (13) A saccus és a 2 sacculus nem alkot együttesen széles W-alakú szerkezetet.

15 (16) Az aedeagus széles, csúcsa tompa, a sacculi 2 karja rövid, meggörbült, csúcsa homorú, 2 sarka éles. Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna vagy barnásfekete, a ránc közepén fekvő pont nagy, erős, a sejt 2 pontja kisebb, de jól látható. A 2 ellentett folt erős, a felső megnyúlt, hosszú ; néha vékony vonal köti össze őket (90. ábra : M). 11—13 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Coronilla varia* (= *nigritella* Z.)

coronilella TR.

16 (15) Az aedeagus viszonylagosan keskeny, hegye hosszan kihúzott.

17 (18) A sacculi U-alakúak, hegyük homorú, 2 éles és hegyes sarokkal. Elülső szárnyának alapszíne igen sötétbarna, némi feketés fénnyel. Külső

keresztsávja igen széles, ferde, fehér, rajta kívül a csúcstér közepén nagy fekete petty van (90. ábra : N). 12 mm.

Angliában, Dániában és Németországban gyűjtötték. Hazánkban még nem. Repülési ideje VII. ? Tápnövénye ismeretlen

[**Larseniella** WOLFF]

18 (17) A sacculi U-alakúak, hegyük tompa. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, némi kékes fénnyel. A 2 ellentett folt igen apró, az alsó néha hiányzik, a szárny szélessége is változó. Nagyon hasonlít a *patruella* MN. rokon fajhoz (90. ábra : 0). 12—13 mm.

Nyugat-Európában, Svájcban és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban eddig csak Budapesten fogták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Lotus corniculatus*

Sangiella STT.

7. nem : **Aproaerema** DURR.

Feje sima, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, sarló alakban fölfelé görbül, második íze alig vastagodott meg, csúcsíze vékony, hegyes, csíkos (97. ábra : D). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezete ingadozó, rendszerint az r_3 és az m_1 is az r_{4+5} közös nyelén ül, az m_2 — cu_2 erek párhuzamosak. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa élesen kiugró. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen van (97. ábra : A).

A hím ivarszerve hasonlít a *Syncopacma-Lixodessa*-csoport ivarszervéhez, de az aedeagus igen hosszú karral ízesül a szervhez, és így kettőzöttnek látszik.

A nem teljes elterjedését nem ismerjük, Európában 4 fajt ölel föl, amelyek közül 2 hazánkban is előfordul.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Hímjének ivarszervében a saccus és a sacculi 2 karja igen széles U-alakú szerkezetet alkot, az aedeagus egyenes. Elülső szárnyának alapszíne feketés, a ráncban fekvő fekete pont előtt sárgásvörös pikkelyek gyűltek össze, a belőlük kialakult vöröses pont könnyen megkülönbözteti

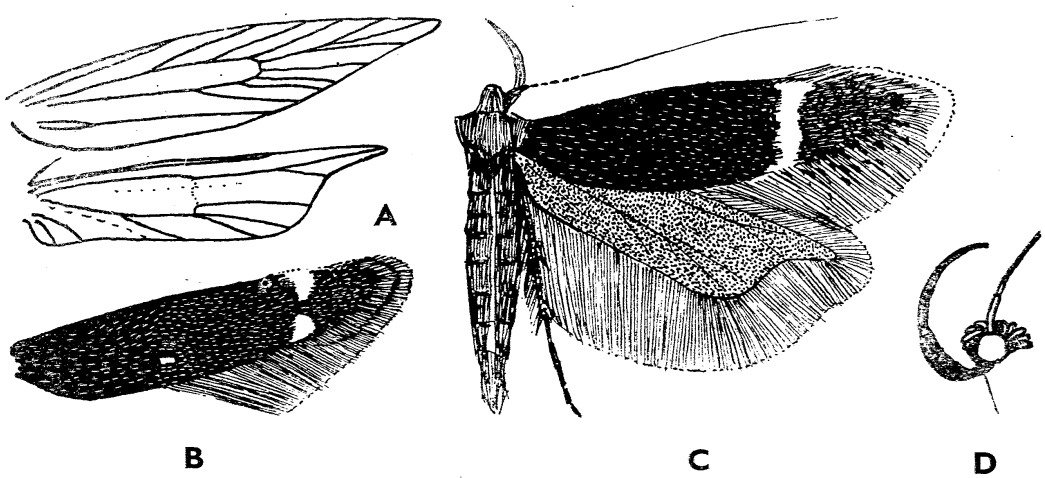

97. ábra. A : *Aproaerema anthyllidella* HBN. erezete és B : elülső szárnya — C : *A. cincticulella* HS. — D : *Aproaerema* feje (Eredeti)

minden más *Stomopteryx*-fajtól. Az ellentett pontok aprók, sárgásak. A szárny igen keskeny (90. ábra : P, 97. ábra : B). 10—12 mm.

Európából, Kisázsiából és Madeiráról ismert faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Két nemzedéke V., VI., illetve VIII. repül. Tápnövényei az *Anthyllis vulneraria*, *Ononis spinosa*, *Onobrychis viciaefolia* és a *Trifolium pratense*

anthyllidella HBN.

2 (1) Hímjének ivarszervében a 2 sacculus vége 2 lebenyre szakadt, megcsavarodtak, az aedeagus hosszú, kétszer megtört. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, pontmintázata nincsen, a külső keresztsáv széles és fehér. A szárny viszonylagosan széles (90. ábra : Q, 97. ábra : C). 10—13 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten és a Mátrában gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei a *Genista tinctoria* és az *Astragalus glycyphyllus* (— *Anacampsis biformella* SCHÜTZE partim)

cincticulella HS.

8. nem : **Stomopteryx** HEIN.

Feje sima, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója hosszú, sarló alakú, fölfelé görbül, második ízét pikkelyek vastagítják meg, csúcsíze csíkos, hegyes (98. ábra : B). Elülső szárnya viszonylagosan széles, kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_1 velük egy pontból ered, a többi ér majdnem párhuzamos. Hátulsó szárnyának csúcsa erősen kihúzott, hegyes. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen van, az m_2 és cu_1 igen rövid nyélen, vagy egy pontból erednek (98. ábra : C).

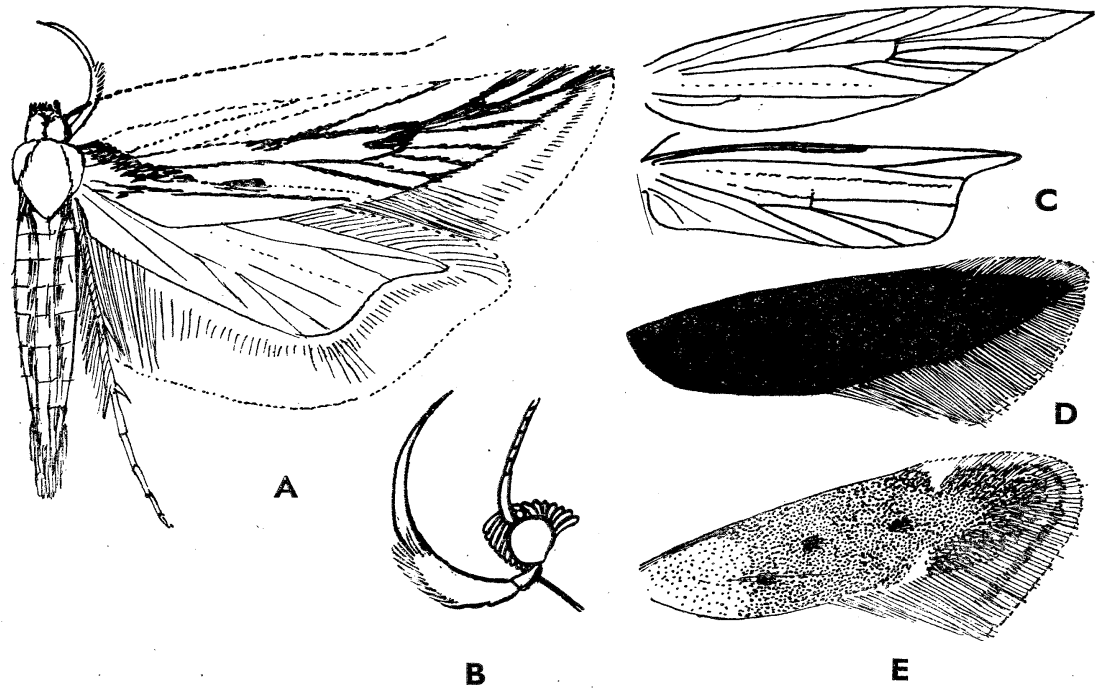

98. ábra. A : *Stomopteryx detersella* Z. — B : *St. detersella* Z. feje és C : erezete — D : *St. hungaricella* GOZM. és E : *St. remissella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

A nemen belül a fajok már külső alaktani bélyegek alapján is könnyen elhatárolhatók egymástól, ivarszervi vizsgálatot csak a fekete, majdnem teljesen rajztalan *hungaricella* GOZM. igényel, hogy biztosan elkülöníthessük a nagyon hasonló *Syncopacma patruella* MN.-tól és annak rokon fajaitól. E csoporton belül viszont a hím ivarszervek hasonlítanak nagyon egymáshoz: az uncus végig hosszú szőrökből álló és lefelé irányuló pamaccsal borított, az aedeagus rejtve van az összehajló sacculus-karok között (90. ábra : R).

A nem az egész Földön, főleg Afrikában terjedt el. Hazánkból eddig 3 faját mutatták ki. Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény nagyon vonzza őket. A száraz, meleg hegyoldalak, karsztbokorerdők jellegzetes fajai (mészkőn és dolomiton).*

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne fekete, gyenge, zsíros csillogással. Rajzolata majdnem teljesen hiányzik, csupán a 2 ellentett foltot jelzi néha 1—2 világosabb pikkely. Rojtja, valamint a hátulsó szárny szürke, arca világosabb, barnás, csápja fekete. Ajaktapogatója feketés, belül világos, hegyén fehéres gyűrűvel, csúcsízén 2 fekete csíkkal. Nagyon hasonlít — többek között — a *Syncopacma patruella* MN. fajhoz, amelytől (és rokonaitól) csak ivarszervi vizsgálat alapján különíthető el (98. ábra : D). 14—16 mm.

Eddig csak Magyarországról (Budapest környéke, Nadap), valamint Jugoszláviából (Zengg) ismeretes. Molyhostölgyes karsztbokorerdők jellegzetes faja. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

hungaricella GOZM.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne nem fekete, hanem világos szürkésbarna vagy fehéressárga.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, ibolyásan csillogó, tőtere néha szélesen agyagsárgás, vöröses ; a ráncban, továbbá fölötte a sejtben, valamint a sejt végén 1—1 fekete pont van. A 2 ellentett folt világos sárgásfehér, néha vékony keresztsávvá folyik össze, esetleg hiányzik. Rojtja szürke, csúcsa körül gyenge választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői sötét agyagsárgás barnák. Ajaktapogatója belül fehéres, kívül barna, csúcsíze csíkos (98. ábra : E). 9—11 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban mindenhol előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

remissella Z.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne igen világos sárgásfehér, a szárny külső részén az ereken barna vonalak fekszenek, a ránc közepén, valamint a sejt belsejében és végén 1—1 hosszú, feketés folt van, a tőtér felső részét a felső szegélyről kiinduló ferde keresztsáv határolja. Rojtja világos, csúcsa körül halványbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora és vállfedői szalmasárgák. Ajaktapogatója fehéressárga, második ízének felső fele barnás, csúcsíze világos, 2 barna csíkkal (98. ábra : A). 16—20 mm.

* A *Stomopteryx basalis* STGR. hazai előfordulását illető irodalmi adatok téves határozáson alapultak. Ez a faj csak Kisázsiában fordul elő.

Dél-európai, balkáni és kisázsiai faj. Hazánkban a Velencei-hegységben, Budapest környékén és Fóton gyűjtötték. A meleg karsztbokorerdők jellemző faja. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

detersella Z.

9. nem : **Anasphaltis** Meyr.

Feje borzasan és előreborulóan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme kicsi. Csápja sűrűn pillás. Ajaktapogatója több, mint kétszer olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, felgörbülő második ízén nagy, téglalap alakú szőrpamacs van, amely előre mutat, csúcsíze vékony (99. ábra : B). Elülső szárnya a csúcstérig szélesedik, csúcsa hegyes és kissé lefelé görbül, külső szegélye ívelt, szöglete erős. Erezetében az r_3 egy pontból ered a nyélen ülő r_{4+5} érpárral, közvetlenül mellettük ered az m_1 is, míg az m_2 és m_3 a sejt alsó sarkából származik. A *cu* erek visszahúzódtak. Hátulsó szárnya szélesedő, csúcsa erős, kihúzott, külső szöglete majdnem derékszögű. Erezetében az *rr* és m_1 érintkezik, az m_2 közel van az egy pontból eredő m_3 és cu_1 érhez (99. ábra : C). A szárnyak szélesek, zömökek.

A nembe csak 1 dél-európai faj tartozik, amelyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül.

— — Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a tőtéren és a csúcs előtt világosabb, a ránc közepén sötét folt van, fölötte, de kijjebb a sejtben 1 nagy, kerek, okkersárga folt fekszik, amelyet sötétbarna pikkelyek kereteznek, a sejt végén pedig egy igen nagy, vese alakú okkersárga folt, amelynek a kerete szintén sötétbarna. Élesen megtört külső keresztsávja és a csúcs eleje fehéressárga. Rojtja világos, tövénél éles és vékony feketésbarna, utána széles és fehéres választóvonallal, amely a csúcsot lekerekíti. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és tora fehéresszürke, ajaktapogatója fehéres, szőrpamacsa agyagsárga (99. ábra : A). 13—15 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Fóton gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Melissa officinalis*, amelynek szárában él

renigerellus Z.

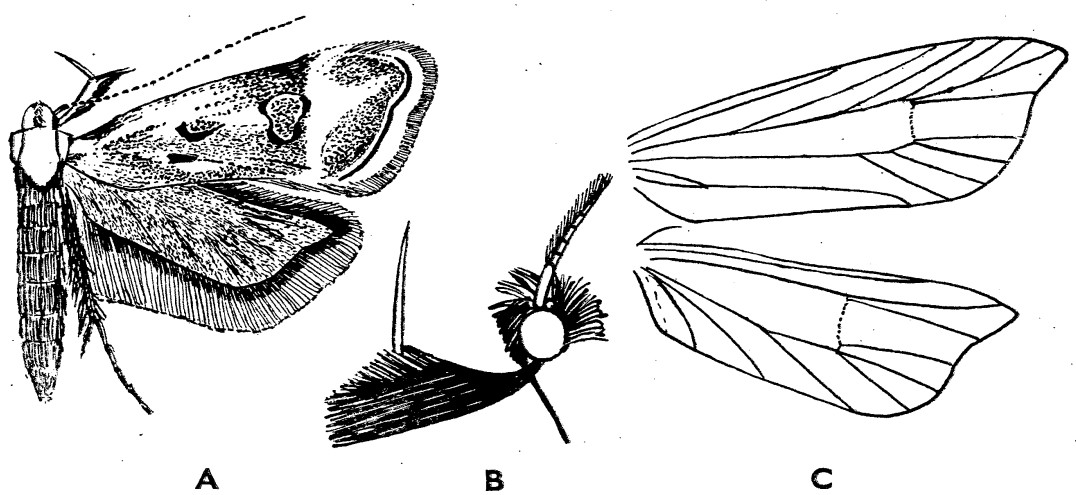

99. ábra. A : *Anasphaltis renigerellus* Z. — B : *Anasphaltis* feje és C : erezete (Eredeti)

10. nem : **Sophronia** Hbn.

Feje előreborulóan és elég lazán pikkelyezett, szeme kicsi, pontszeme van. Csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója kb. kétszer akkora, mint a fej, sarló alakú, felgörbülő, második ízén téglalap alakú, nagy szőrpamacs van, csúcsíze vékony, hegyes (100. ábra : B). Elülső szárnya viszonylagosan keskeny, de a rojt kiszélesíti, külső szöglete igen lapos, a külső szegély ívelt. Erezetében az r_3 és m_1 a sejt felső sarkából ered egy pontból a nyélen ülő r_{4+5} érpárral, a cu_1 a sejt alsó sarkából, néha kissé meghajlított. A szárny csúcsa egyes fajoknál kissé visszagörbül. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid, csúcsa gyengén vagy alig kihúzott. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van, az m_2 közelebb van az egy pontból eredő m_3 és cu_1 érhez, mint az m_1 érhez (100. ábra : A). A fajok mintázata igen egységes : sötét alapon hosszú és világos csíkok vannak, a csúcstérbe pedig apró világos horgok nyúlnak.

A nem Indoausztrália kivételével az egész Földön elterjedt, de csak néhány képviselője van. Hazánkból 8 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (10) Elülső szárnyának mintázatában nemcsak az a (néha hiányzó) fehéres vonal látható, amely a felső szegély külső egynegyedéből ered, és a csúcs felé irányul, hanem mögötte a csúcs elöl is indul 1—2 apróbb fehéres horog, amelyek az előzővel ellentétes irányban a külső szöglet, illetve a belső szegély vége felé mutatnak.

2 (7) Elülső szárnyának felső és belső szegélye hosszú csíkban fehéres.

3 (4) Kisebb faj, 11—13 mm, elülső szárnyának mintázatában a csúcsteret lezáró 2 fehéres vonal majdnem derékszögben érintkezik egymással. Alapszíne sötét barnásszürke, a csúcstéren szürke és fehér. A 2 meredek fehér vonal és a csúcs előtti fehér horgok belső oldalát, valamint a csúcsot rozsdabarna szín határolja, a 2 fehér vonal között és a csúcsban 1—1

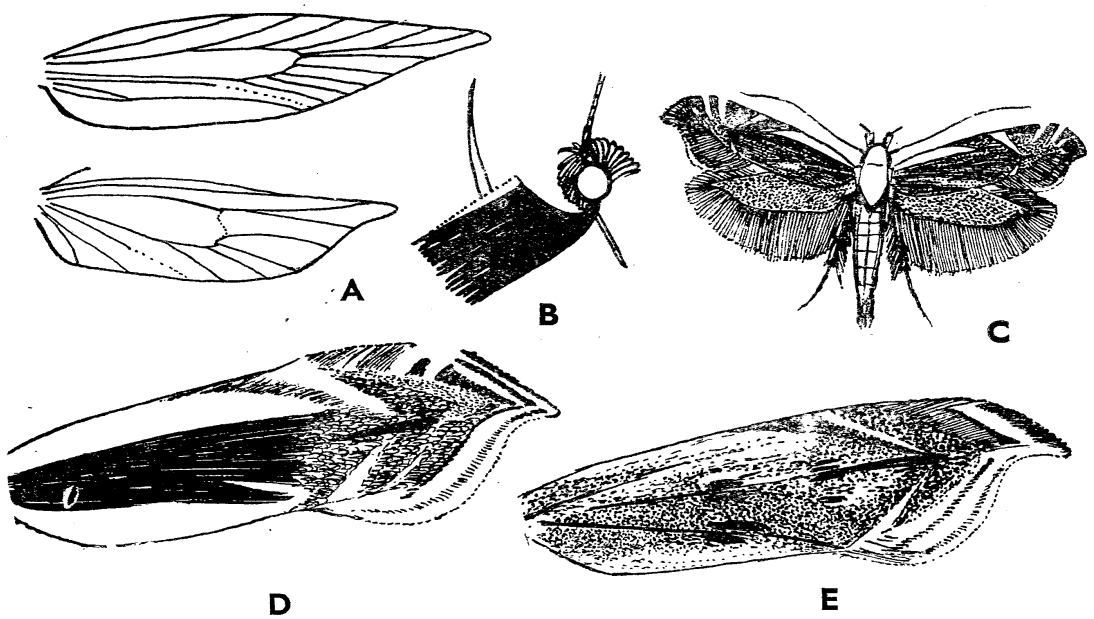

100. ábra. A : *Sophronia humerella* Schiff. erezete — B : *Sophronia* feje — C : *S. humerella* Schiff. — D : *S. chilonella* Tr. és E : *S. illustrella* Hbn. elülső szárnya (Eredeti)

hosszanti fekete vonal fekszik, a csúcs előtt 1 fekete pont. Csúcsa körül a rojt sarló alakú, fehér, vége a felső szegélyen sötétbarna, a külső szegélyen világosbarna választóvonal fut benne végig. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Ajaktapogatója, feje és tora fehéres, vállfedői fehéresbarnák. Csápja vékony (100. ábra : D).

Közép-Európában és Észak-Olaszországban él. Hazánkban Nyíren és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Artemisia campestris*, amelynek összeszőtt hajtáscsúcsaiban él

chilonella TR.

4 (3) Nagyobb fajok : 14—17 mm.

5 (6) Feje és tora barnásszürke. Alapszíne sötét barnásszürke, a csúcsteret lezáró fehér vonal igen hegyes szöget zár be ; többnyire csak 1 fehér horga van, a sejtvégi és a csúcstéri fekete vonal rendszerint egyetlen hosszú, barnásfekete vonallá olvadt össze, rojtjában mindkét szegélyen 2 erős sötétbarna választóvonal és 1—1 tővonal fut végig. Vállfedői barnák, csápja vastag.

Németországban, Ausztriában, Kisázsiában és Észak-Afrikában él. Azonkívül hazánkban Nyíren és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Artemisia campestris*, amelynek szövedékében él

consanguinella HS.

6 (5) Feje és tora fehér. Különben igen hasonlít az előző fajhoz, de rendszerint 2 fehér horga van, s rojtjában a külső választóvonal igen elmosódott, sokszor hiányzik, fekete tővonala a külső szegélyen elmosódott vagy hiányzik. Vállfedői sötétszürkék, alapszíne sötét szürkésbarna. Csápja vastag. 17 mm.

Lengyelországból leírt faj. Hazánkban Budapesten fogták. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

marginella TOLL

7 (2) Elülső szárnyának csak a felső szegélye fehér, belső szegélye nem, legfeljebb a ránc alatt található néhány világos pikkely.

8 (9) Elülső szárnyának tőteréből széles fehér csík fut a felső szegély kétharmadáig, ahol elválik tőle és csupán kissé nyúlik be a tőtérbe és ott véget ér ; a külső szögletnél (a ránc vége alatt) is van 1 fehér horog. Alapszíne sötét olajbarna, a 2 fehér vonal derékszögben találkozik, közöttük fekete vonal halad a csúcsba, mögöttük szürke pikkelyek vannak ; a 2 fehér ékfoltot alulról feketésbarna keretezi. A ráncban sötét vonal fekszik. Rojtja világos, 1 szürke és 1 barna választóvonallal, hegye a külső szegélytéren fehér. Ajaktapogatója, feje, tora és vállfedői szürkések (100. ábra : C). 9—11 mm.

Európai, kisázsiai és északafrikai faj. Hazánkban Csornán és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Thymus*-félék, továbbá az *Artemisia campestris* és az *Achillea millefolium*, amelyeknek összeszőtt levelei között él

humerella SCHIFF.

9 (8) Elülső szárnyának tőteréből vékony fehér csík fut a felső szegély közepéig, ahol elválik tőle és messze benyúlik a csúcstér felé. A csúcstér előtt

a 2 fehér vonal igen hegyes szöget alkot, közöttük a fekete vonal rövid, mögöttük a csúcstér szürke, a csúcs előtt álló 2 fehér horgocskát rozsdaszínű és nem sötétbarna pikkelyek határolják. A felső szegélyen a rojt barna, a külsőn fehér, elmosódott választóvonallal. Teste világos szürkésbarna. 11—13 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Artemisia campestris*

sicariella Z.

10 (1) Elülső szárnyának mintázatából hiányoznak a csúcs előtt a külső szöglet felé mutató fehér horgok.

11 (12) Elülső szárnyának felső szegélyén széles és éles világos csík fut végig. A csík sárgásfehér, vége felé elhajlik a szegélytől, és majdnem találkozik a csúcstér előtt összefutó, igen ferde szöget bezáró 2 fehéres keresztvonallal. Közöttük 2 világos és 1 sötét vonal van, mögöttük a csúcstér sötétszürkével behintett, a fehér kereszthorgok hiányoznak, a felső szegély rojtjának töve széles csíkban aranysárga, különben a rojt fehér, hegye barna. A szárny alapszíne sötét olajbarnás. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői olajbarnásak, feje és ajaktapogatója világosabb. 15—17 mm.

Magyarországról (Pásztó, Ócsa, Kaposvár, Fonyód) írták le, azóta Csehszlovákia déli részében is megtalálták. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

ascalis Gozm.

12 (11) Elülső szárnyának felső szegélye ugyanolyan színű, mint a szárny többi része, legfeljebb kissé világosabb árnyalatú, de ez a rész sem élesen határolt, amellett igen keskeny.

13 (14) Elülső szárnya majdnem teljesen rajzolatmentes, csupán a felső szegély mentén húzódik 1 vékony fehér csík. Alapszíne rozsdabarnával kevert szürke. A sejt végén 2 fekete pont van, a ráncban 1 alig látható fekete vonal, a csúcstérben az ereken szürke behintés fekszik. A csúcstér szegélyei aranysárgák. Rojtja fehér, 3 éles sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna. Feje, tora és ajaktapogatója hamuszürke, vállfedői barnásak. 16—19 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Marokkóban gyűjtötték. Hazánkban Tihanyban, Budapesten és Isaszegen fogták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

semicostella Hbn.

14 (13) Elülső szárnya igen tarka, alapszíne őzbarnával kevert hamuszürke. A világos szín főleg a felső és a belső szegély mentén, a barna a szárny közepén lép fel. A sejt végén 2 sötét folt van, belőlük hosszú, fekete vonal húzódik a 2 ferde keresztvonal között az erősen elszürkült csúcstérbe. Rojtjának töve aranysárga, rojtja fehér, 2 barna választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéres (100. ábra : E). 17—18 mm.

Ausztriában, Délkelet-Európában és Kisázsiában fordul elő. Hazánkban Kalocsán gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

illustrella HBN.

11. nem : **Reuttia** HOFM.

Feje sima, a pikkelyek a fej közepén borulnak össze, szeme nagy, csápja egyszerű. Ajaktapogatója olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, felgörbülő, vékony, alig szőrözött (101. ábra : B). Szárnyai keskenyek, elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} összeolvadt, tövéből (vagy igen apró nyélen) származik az r_3, ugyanezen a nyélen ül az m_1, az m_3 és cu_1 összeolvadt. Hátulsó szárnyának csúcsa kihúzott, a szárny hosszú és keskeny. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van, az m_2 hozzá közel (!). Az m_3 és cu_1 a sejt alsó sarkából ered (101. ábra : A).

A nembe csak 2 európai faj tartozik, amelyek közül egyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehéres, sok barna pikkely borítja, belső szegélye széles csíkban (a ránc végénél megszakadva) barnásszürke, a sejt végén 2 sötét, hosszanti vonal van. A rojt tövét 2 sötét vonal határolja, a szárnycsúcs hegyén fekete petty ül, a csúcs körül a rojtban 2 sötét, rövid választóvonal látható. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze fehér, csúcsíze elbarnult (101. ábra : C). 10—11 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Origanum vulgare*, amelynek virágján és termésén a hernyó virágdarabokból készített zsákban él ősszel

subocellea STPH.

5. alcsalád : **Gelechiinae**

Fejük rendszerint simán és összeborulóan pikkelyezett. Ajaktapogatójuk nagy, sarló alakú, a fej fölé görbül, második ízét rendszerint ív vagy félkör alakú sűrű pikkelyzet fedi, amelyben elöl mély vályú húzódik végig (kivéve a *Stenolechia* MEYR., *Parachronistis* MEYR., *Recurvaria* HAW. és *Exoteleia* WALLGR. nemeket),

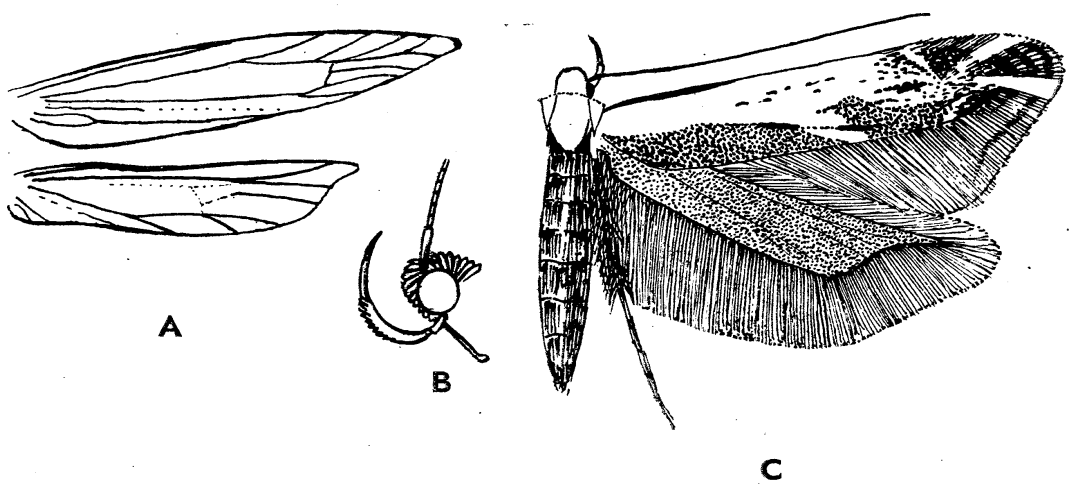

101. ábra. A : *Reuttia* erezete és B : feje — C : *R. subocellea* STPH. (Eredeti)

csúcsízén mindig sötét és világos gyűrűk váltakoznak (kivéve az *Epithectis* MEYR. nemet) ; rendszerint a második ízen is van 2 sötét vagy világos gyűrű. (A *Nothris* HBN. nem, valamint 2 *Gelechia*-faj ajaktapogatójának második ízén a Dichomerinae alcsaládra jellegzetes szőrpamacs is van, de náluk az elülső szárnyon a *cu* erek nincsenek nyélen, mint a Dichomerinae esetében; az ivarszerv szerkezete is egészen más.) Elülső szárnyuk többnyire egyenletesen kihegyesedik, a külső szöglet többnyire éles. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a felső szegélyen végződnek. Hátulsó szárnyuk többnyire igen széles, szélesebb, mint az elülső szárny, csúcsa alig ugrik ki, nem annyira kihúzott és csőrszerű, mint a következő (Aristoteliinae) vagy a megelőző (Anacampsinae) alcsaládnál, illetve azok egyes nemeinél ; külső szegélye gyengén ívelt. Erezetében az $rr + m_1$ gyakran nyélen van ; sokszor azonban egy pontból erednek, illetve megközelítik egymást, sőt előfordul, hogy távol vannak egymástól ; az m_3 és cu_1 rendszerint egy pontból ered.

Az igen nagy fajszámot felölelő *Gelechia* s. l., valamint *Gnorimoschema* BUSCK és *Caryocolum* GREG. & POV. nem revíziója folyamatban van. E nemeket ugyanis az ivarszervi szerkezet alapján több apróbb nemre kell felosztani. Erezetük elég ingadozó, s a külső alaktani bélyegek egyike, illetve együttese sem elegendő ahhoz, hogy a határozókulcsban a csoportok természetes elkülönítését elérhessük vele. Ezért e csoportokat a határozókulcsban az ivarszerv szerkezete alapján különítettük el.

A nagy alcsalád az egész Földön elterjedt. Hazánkból eddig 20 nemet és 104 fajt mutattak ki.

A fajok többnyire melegkedvelők és homokos területeken, réteken, sztyepp jellegű vidékeken, ritkás erdők tisztásain találják meg életfeltételeiket. Több faj hegyi, illetve magashegyvidéki. Hernyóik többnyire alacsony növényeken élnek, csupaszok. Gazdaságilag a legtöbbje közömbös, de veszélyes kártevők is akadnak közöttük. Ilyen a *Recurvaria nanella* HBN. és *R. leucatella* Z., valamint a *Gnorimoschema ocellatella* BOYD, a répaaknázó-moly. Hírhedt kártevő még a *Gnorimoschema operculella* Z., a burgonyaaknázó-moly, amely még paradicsomon, dohányon és a Solanaceae családba tartozó egyéb növényeken károsít ; továbbá a *Platyedra gossypiella* SAUND., a gyapottokmoly, amely a gyapottermésnek az egész Földön elterjedt veszedelmes kártevője. E két utóbbi faj hazánkban nem fordul elő.

A lepkék többnyire egyszerű színezetűek és rajzolatúak, néhány jellegzetesen elhelyezett ponttal, illetve külső keresztsávval ; esetleg rajzolatlanok. Éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Ajaktapogatójának második ízén nagy, elálló és háromszögletes szőrpamacs van. Elülső szárnyának erezetében az r_5 a felső szegélyen majdnem a csúcsban végződik, az r_3 viszonylagosan távol ered az r_{4+5} tövétől. (A nem egyik faja agyagsárgás szürke, 3 sötét ponttal ; a másik feketés, fehér felső szegéllyel.) Átmeneti nem a Dichomerinae alcsalád, illetve az Anacampsinae alcsalád egyes nemei felé (105. ábra : A—F)

1. nem : **Nothris** HBN.

2 (1) Ajaktapogatójának második ízén nincsen ilyen szerkezetű szőrpamacs. (Ha van, úgy 2, a *Gelechia* Z. nembe tartozó sajátságos fajjal állunk szemben, amelyek sötétek, szürkések, világos hosszanti csíkkal. Elülső szárnyuk erezetében az r_5 a felső szegélyen, távol a csúcstól végződik, az r_3 közel vagy egy pontból ered az r_{4+5} közös nyelével.).

3 (4) Elülső szárnyának erezetéből hiányzik az m_2 ér (126. ábra : C) (= *Poecilia* HEIN. partim) 20. nem : **Stenolechia** MEYR.

4 (3) Elülső szárnyának erezetében az m_2 ér jelen van.

5 (8) Elülső szárnyának erezetében az m_1 ugyanazon a nyélen foglal helyet, mint az r_{4+5}.

6 (7) Elülső szárnyának erezetében az $m_{2,3}$ és cu_1 szinte egy pontból ered. Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered (124. ábra : A) 18. nem : **Recurvaria** HAW.

7 (6) Elülső szárnyának erezetében az $m_{2,3}$ és cu_1 egymástól távol ered. Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* + m_1 hosszú nyélen van (122. ábra : D) (= *Brachmia* HEIN. partim) 16. nem : **Epithectis** MEYR.

8 (5) Elülső szárnyának erezetében az m_1 külön ág, nincsen nyélen az r_{4+5} érrel.

9 (12) Elülső szárnyának erezetében az $m_{2,3}$ és cu_1 egy pontból erednek, majd erősen elhajlanak egymástól.

10 (11) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 egy pontból ered (125. ábra : A) (= *Poecilia* HEIN. partim) 19. nem : **Parachronistis** MEYR.

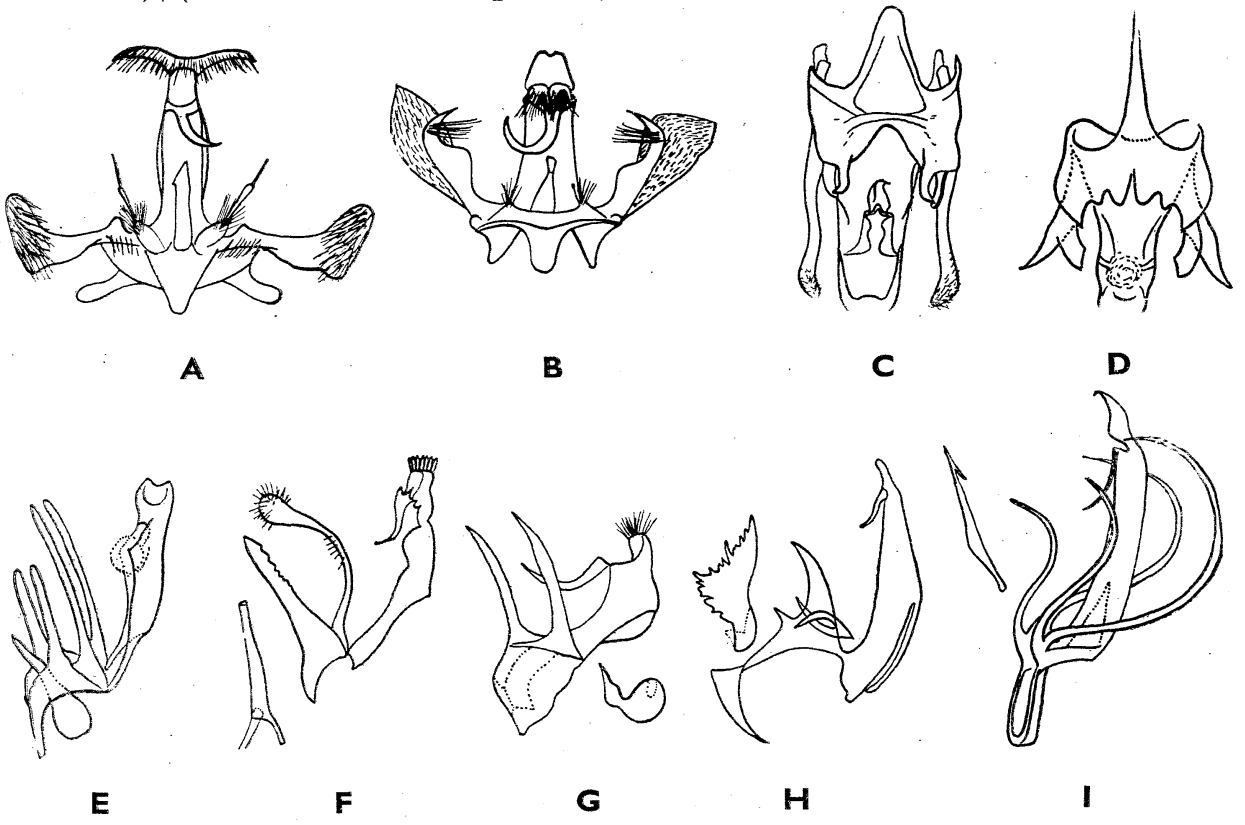

102. ábra. A *Gelechia* s. l. csoport tipikus hím ivarszervei. A : *Platyedra malvella* HBN., B : *P. vilella* F., C: *Caryocolum cauligenellum* SCHMID, D : *Gnorimoschema instabilellum* DGL., E : *Gelechia basiguttella* HEIN., F : *Lita longicornis* CURT., G : *Friseria vepretella* Z., H : *Filatima tephriditella* DUP. és I : *Chionodes oppletella* HS. (Eredeti)

11 (10) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 egymástól igen távol ered (123. ábra : A) (= *Teleia* HEIN. partim) 17. nem: **Exoteleia** WALLGR.

12 (9) Elülső szárnyának erezetében az $m_{2,3}$ és cu_1 nem egy pontból ered, hanem egymástól többé-kevésbé távol ; az erek majdnem párhuzamosak.

13 (16) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* az m_1 értől igen távol ered (elülső szárnyának erezetében csak az r_{4+5} van nyélen).

14 (15) Elülső szárnyának színezetében mindig elég nagy teret foglal el a sötét (fekete vagy sötétbarnás) színelem ; a mintázat többnyire keresztirányú. Hímjének ivarszervében a valva 2 apró ágra szakadt, amelyek nem hosszabbak, mint a tegumen ; nőstényének ivarszervében a signum szarv alakú (102. ábra : C, 104. ábra : D, F) (= *Lita* auct. partim, *Phthorimaea* MEYR. partim, *Gnorimoschema* BUSCK partim)
2. nem : **Caryocolum** GREG. & POV.

15 (14) Elülső szárnyának színe világos, többnyire sárgás vagy vöröses, sohasem túlnyomóan feketés ; a mintázat többnyire hosszanti irányú. Hímjének ivarszervében a valva egyetlen hosszú nyúlvány, rendszerint kétszer hosszabb a tegumennél, nőstényének ivarszervében a signum szarv alakú, de rendszerint erősen fogazott (102. ábra : D, 104. ábra : E, G) (= *Lita* auct. partim, *Phthorimaea* MEYR. partim)
3. nem : **Gnorimoschema** BUSCK

16 (13) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* hosszú nyélen van az m_1 érrel, vagy egy pontból erednek.

17 (20) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* + m_1 hosszú nyélen van ; a szárny csúcsa élesen kiugrik (majdnem csőrszerű), alatta a külső szegély erősen ívelt.

18 (19) Elülső szárnyának erezetében az m_1 és m_2 között a távolság akkora, mint az m_2 és cu_1 között ; a fajok mintázatában rendszerint felálló sötét pikkelycsomók foglalnak helyet (121. ábra : A, C) (= *Teleia* HEIN., *Telphusa* CHAMB., *Gelechia* Z. partim) 15. nem : **Adrasteia** CHAMB.

19 (18) Elülső szárnyának erezetében az m_1 és m_2 között a távolság akkora, mint az m_2 és m_3 vagy az m_3 és cu_1 között, azaz ezek az erek egymástól egyforma távolságban erednek; a fajok mintázatában nincsenek felálló, sötét pikkelycsomók (120. ábra : A) (= *Gelechia* Z. partim)
14. nem : **Bryotropha** HEIN.

20 (17) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 rendszerint egy pontból ered ; ha nyélen vannak, úgy a szárny csúcsa alig ugrik ki, hegyes, de a külső szegély igen gyenge ívben megy át a csúcsból a belső szegélybe.

21 (46) H í m e k. (Az alább következő nemek külső alaktani bélyegei még együttesükben sem nyújtanak olyan képet, hogy a természetes csoporto-

kat elkülöníthessük. Ezért a továbbiakban az egyeséges szerkezetű ivarszerv vizsgálata alapján járunk el.).

22 (23) Az uncus (kiterítetlen állapotban) összehajtott gallérhoz hasonlít (102. ábra : A), vagy olyan csuklyához, amelynek két oldalsó, billentyűszerű ága van (102. ábra : B) (= *Gelechia* Z. partim)
12. nem : **Platyedra** Meyr.

23 (22) Az uncus szerkezete más.

24 (41) Az uncus csuklya alakú, néha bemetszett, de sosem egyenes és háromszögletes szerv, vagy hegyes tövis.

25 (30) A gnathos töve puha, párnaszerű, csak nagyon gyengén kitinizált.

26 (29) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 erek egymástól távol haladnak (106. ábra : A).

27 (28) A valva két apró ágra szakadt (pl. 102. ábra : C) (lásd : 14. sorszám alatt) 2. nem : **Caryocolum** Greg. & Pov.

28 (27) A valva egyetlen hosszú nyúlvány (pl. 102. ábra : D) (lásd : 15. sorszám alatt) 3. nem : **Gnorimoschema** Busck

29 (26) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* + m_1 ér nyélen van, vagy egy pontból ered (109. ábra : D) 4. nem : **Gelechia** Z.

30 (25) A gnathos jól fejlett horog, töve erős, kemény.

31 (40) Az aedeagus nem az összeforrt vinculum csövében van, nincsen mellette hosszú, vékony, csáklyaszerű szerv.

32 (35) Az uncus igen rövid, teteje levágott, rajta egy sorban erős tüskék állanak.

33 (34) Az aedeagus egyenes, a penis bevezető csöve alatt még hosszú szár van rajta (102. ábra : F) (= *Gelechia* Z. partim) 5. nem : **Lita** Tr.

34 (33) Az aedeagus ívelt vagy meghajlott, töve puffadt (102. ábra : G) (= *Gelechia* Z. partim) 10. nem : **Friseria** Busck

35 (32) Az uncus nagy, teljes egészében jól fejlett.

36 (39) Az aedeagus csövén a penis bejárati nyílása alatt nincsen hosszú szár.

37 (38) Az aedeagus rövid, zömök, rajta kinövések, tüskék, lebenyek vannak, vagy a szegélye fűrészes (pl. : 102. ábra : H) (= *Gelechia* Z. partim)
11. nem : **Filatima** Busck

38 (37) Az aedeagus hosszú, karcsú, csúcsa ostorszerű, töve puffadt (lásd : 19. sorszám alatt) 14. nem : **Bryotropha** HEIN.

39 (36) Az aedeagus csövén a penis bejárati nyílása alatt még hosszú szár is van (102. ábra : I) (= *Gelechia* Z. partim) 8. nem : **Chionodes** HBN.

40 (31) Az aedeagus a vinculum összeforrt csövében van, mellette még egy hosszú, csáklyaszerű nyúlvány látható (103. ábra : A) (= *Gelechia* Z. partim) 6. nem : **Mirificarma** GOZM.

41 (24) Az uncus egyenes, hegyes, legfeljebb a teteje hajlik meg ívben, vagy háromszög alakú lemez.

42 (43) Az uncus háromszögletes, egyenes, a gnathos hiányzik (103. ábra : B) (= *Gelechia* Z. partim) 9. nem : **Ornativalva** GOZM.

43 (42) Az uncus hegyes, hosszú.

44 (45) A gnathos nagy, jól fejlett (103. ábra : C) (= *Gelechia* Z. partim) 7. nem : **Neofaculta** GOZM.

45 (44) A gnathos hiányzik (103. ábra : D) (= *Gelechia* Z. partim) 13. nem : **Aroga** BUSCK

46 (21) Nőstények.

47 (50) A signum megkettőzött szerv.

48 (49) A signum 2 hosszú lemezből áll, amelyeken igen hosszú tüskék vannak (104. ábra : A) (= *Gelechia* Z. partim) 5. nem : **Lita** TR.

49 (48) A signum 2 rövid lemezből áll, sima (*vilella* Z.) vagy rövid tüskék vannak rajta (*malvella* HBN.) (104. ábra : B—C) (= *Gelechia* Z. partim) 12. nem : **Platyedra** MEYR.

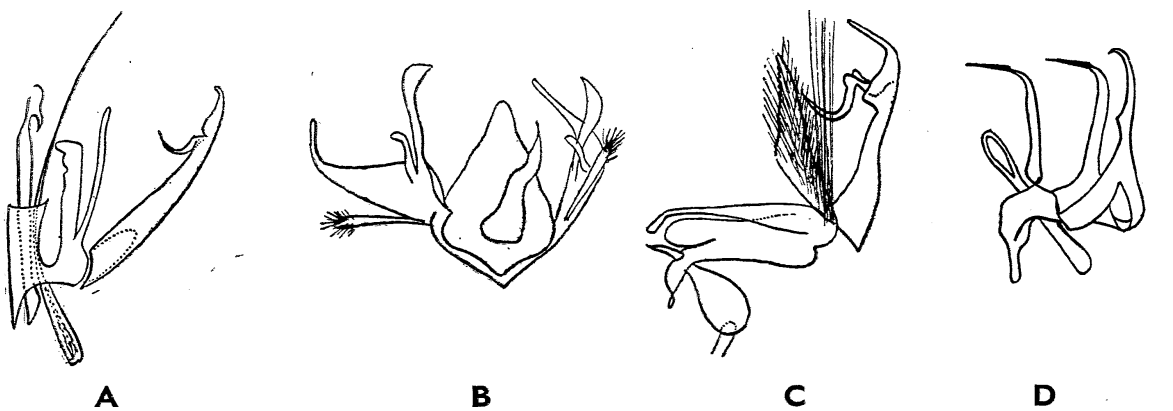

103. ábra. A *Gelechia* s. l. csoport tipikus hím ivarszervei. A : *Mirificarma maculatella* HBN., B : *Ornativalva plutelliformis* STGR., C : *Neofaculta infernalis* HS. és D : *Aroga velocella* DUP. (Eredeti)

50 (47) A signum egyetlen darabból álló szerv.

51 (56) A signum egyetlen tövis vagy tüske.

52 (55) A signum hosszú, görbe, tövénél fog van.

53 (54) A signum oldala rendszerint fogazott, a subgenitalis lemez erősen skulpturált (104. ábra : G) (lásd : 15. sorszám alatt)
3. nem : **Gnorimoschema** BUSCK

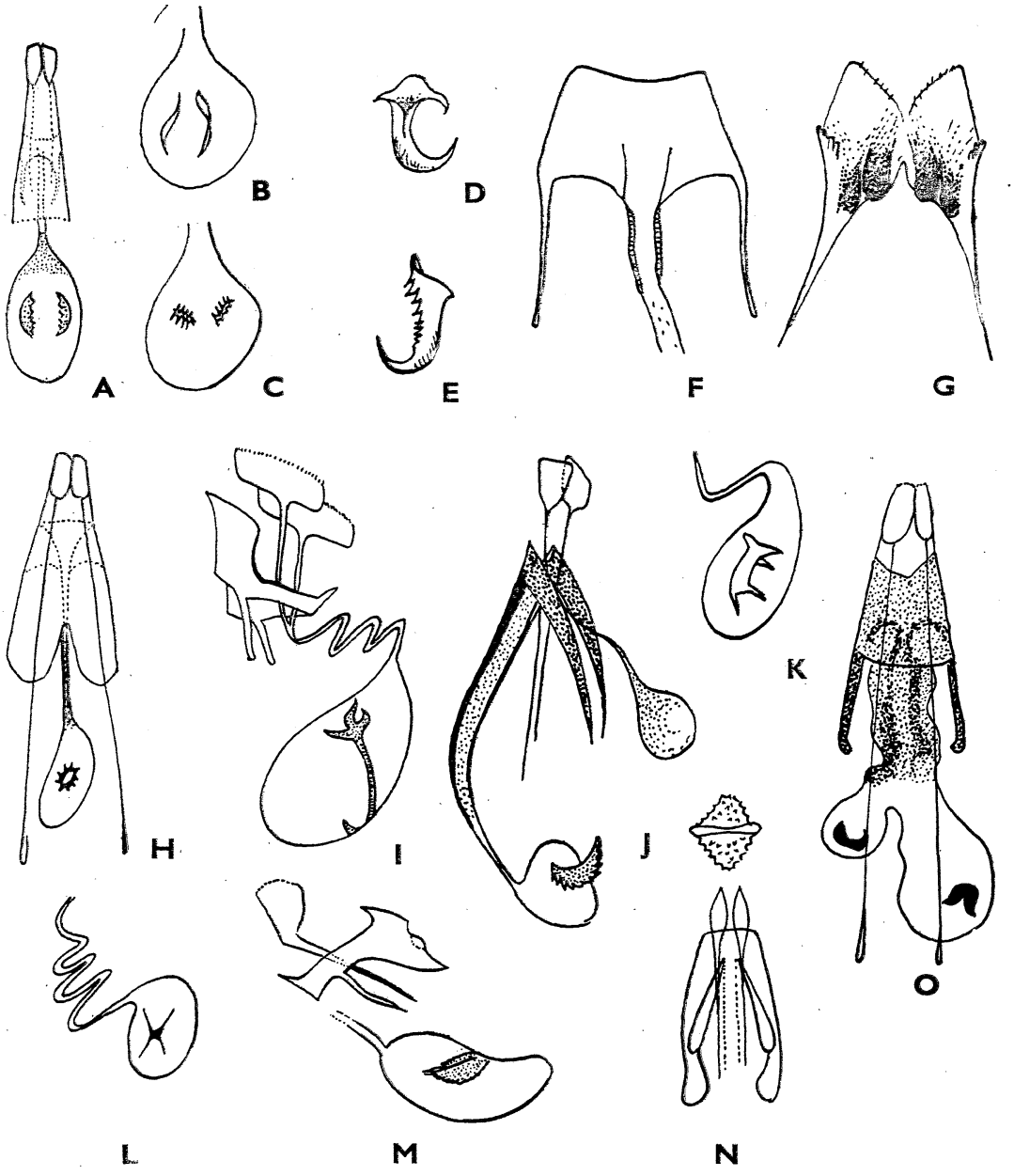

104. ábra. A *Gelechia* s. l. csoport tipikus nőstény ivarszervei. A : *Lita longicornis* CURT., B : *Platyedra vilella* Z. és C : *P. malvella* HBN. (signum a bursa copulatrix tömlőjében) — D : *Caryocolum viscariellum* STT. és E : *Gnorimoschema obsoletellum* FR. (signum) — F : *Caryocolum cauligenellum* SCHMID és G : *Gnorimoschema ocellatellum* BOYD (a subgenitalis lemezek skulptúrája) — H : *Chionodes oppletella* HS., I : *Ornativalva plutelliformis* STGR., J : *Mirificarma maculatella* HBN., K : *Aroga velocella* DUP., L : *Friseria vepretella* Z., M : *Neofaculta infernalis* HS., N : *Gelechia nigra* HAW. és O : *Filatima tephriditella* DUP. (Eredeti)

54 (53) A signum oldala sima, a subgenitalis lemez egyszerű (104. ábra : F) (lásd : 14. sorszám alatt) 2. nem : **Caryocolum** GREG. & POV.

55 (52) A signum rövid, egyenes, alapja kör alakú (104. ábra : L) (= *Gelechia* Z. partim) 10. nem : **Friseria** BUSCK

56 (51) A signum nem egyetlen tövis vagy tüske.

57 (64) A signum kétszárnyú tüskés lemez.

58 (63) A signum kicsi, tojásdad alakú, szélei fogazottak, az ostialis lemezeken nincsenek oldalsó lebenyek.

59 (62) A ductus bursae nem az ostialis lemezekbe nyílik.

60 (61) A bursa felső részét apró és sűrűn álló tüskék borítják (104. ábra : H) (= *Gelechia* Z. partim) 8. nem : **Chionodes** HBN.

61 (60) A bursa felső része sima, üvegesen átlátszó (104. ábra : J) (= *Gelechia* Z. partim) 6. nem : **Mirificarma** GOZM.

62 (59) A ductus bursae az ostialis lemezekbe nyílik, a bursa nem tüskés (104. ábra : M) (= *Gelechia* Z. partim) 7. nem : **Neofaculta** GOZM.

63 (58) A signum nagy, szögletes, apró tüskékkel, az ostialis lemezeken oldalsó lebenyek vannak (104. ábra : N) 4. nem : **Gelechia** Z.

64 (57) A signum nem kétszárnyú tüskés lemez.

65 (68) A bursa fala nem tüskés, hanem üvegesen átlátszó.

66 (67) A signum kicsi, síkban meggörbült négyszögletes lemez, amelynek mindegyik sarkán erős tövis foglal helyet (104. ábra : K) (= *Gelechia* Z. partim) 13. nem : **Aroga** BUSCK

67 (66) A signum tüskés lemez, 2 keresztben álló párhuzamos és kiemelkedő gerinccel (119. ábra : A, B) (lásd : 19. sorszám alatt) 14. nem : **Bryotropha** HEIN.

68 (65) A bursa falán apró tüskék vannak.

69 (70) A ductus bursae rövid, egyenes (104. ábra : O) (= *Gelechia* Z. partim) 11. nem : **Filatima** BUSCK

70 (69) A ductus bursae hosszú, felcsavarodott (104. ábra : I) (= *Gelechia* Z. partim) 9. nem : **Ornativalva** GOZM.

1. nem : **Nothris** HBN.

Feje előreborulóan és meglehetősen odasimulóan pikkelyezett, pontszeme nincs, csápja egyszerű. Ajaktapogatója majdnem háromszor olyan hosszú, mint a feje, sarló alakú, felgörbülő, második ízén nagy, előre mutató és háromszögletes szőrpamacs van, csúcsíze vékony, hegyes (105. ábra : A—B). Elülső szárnya megnyúlt tojásdad alakú, külső szöglete az egyik fajnál teljesen ellapul, csúcsa erősen lekerekített. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az r_5 közvetlenül a csúcs előtt végződik, a többi ér szabad. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid, külső szöglete, sőt csúcsa is eléggé lekerekített. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van vagy egy pontból ered, az $m_3 + cu_1$ apró nyélen ül (105. ábra : E—F).

A nem az egész Földön elterjedt, de kevés faj tartozik bele. Hazánkból eddig 2 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne igen sötét ibolyás kékesfekete. A sejt végén fekvő fekete petty alig látható. Rajzolata így csupán a felső szegély közepéig a tőből végigvonuló sárgásfehér csíkból áll. Hátulsó szárnya szürke. Tarkója, vállfedőinek vége és tora fekete, arca és vállfedőinek töve fehéressárga. Ajaktapogatójának csúcsíze, a második íz szőrpamacsa belül és az eleje kívül sárgásfehér, különben fekete (105. ábra : C). 18—22 mm.

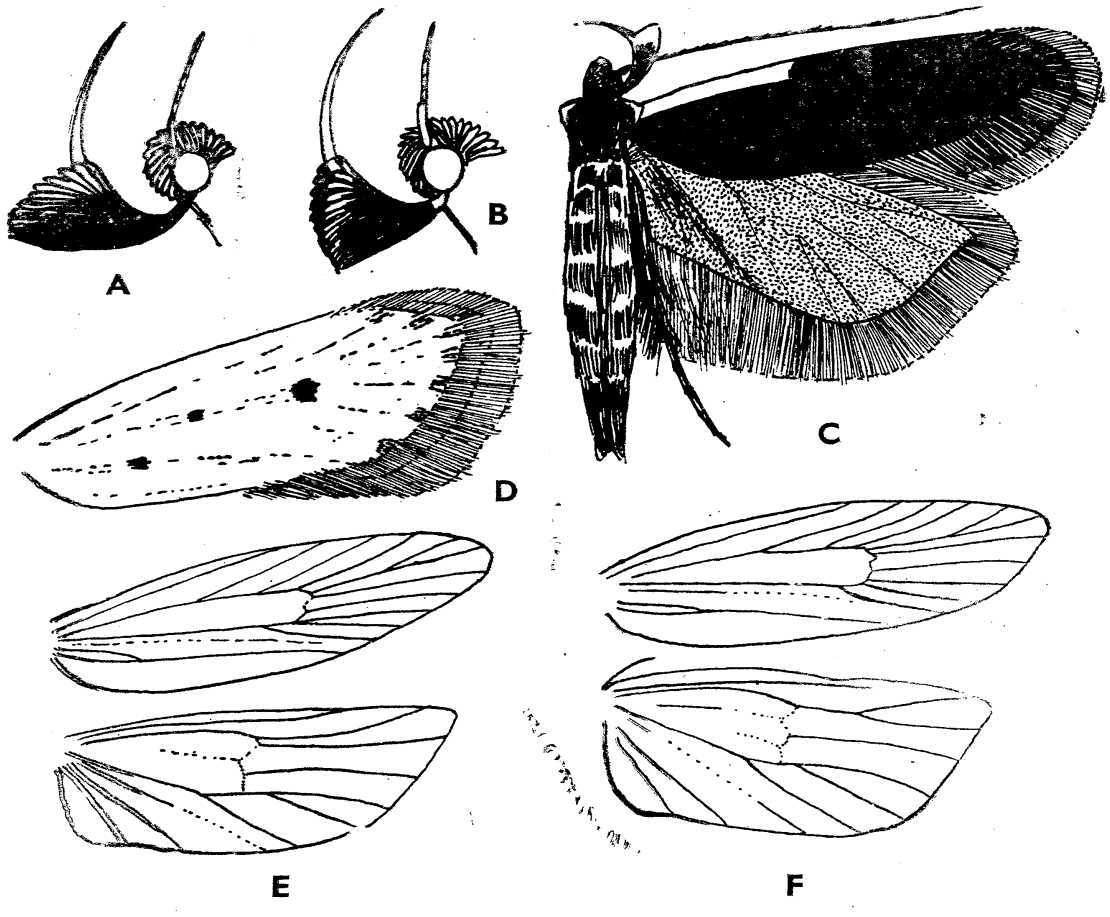

105. ábra. A : *Nothris verbascella* HBN. és B : *N. lemniscella* Z. feje — C : *N. lemniscella* Z. — D : *N. verbascella* HBN. elülső szárnya — E : *N. lemniscella* Z. és F : *N. verbascella* HBN. erezete. (Eredeti)

Németországban, Ausztriában és Magyarországon (Fót, Budapest) élő faj. Repülési ideje VIII. Tápnövénye a *Globularia aphyllanthes*

lemniscella Z.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne tompa világos okkersárga, elszórt, gyér, sötét pikkelyekkel. Rajzolata 3 fekete pontból áll, amelyek viszonylagosan nagyok és a ránc egyharmadában, a sejt közepén és végén foglalnak helyet. Az erek végződésénél sötét pontok fekszenek. Rojtja világossárgás, tövénél sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Testének többi része olyan színű, mint az alapszín, ajaktapogatójának szőrpamacsa kívül feketésbarna (105. ábra : D). 17—21 mm.

Európai, marokkói és kisázsiai faj, hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Verbascum*-félék, amelynek összeszőtt levelei között él

verbascella HBN.

2. nem : **Caryocolum** GREG. & POV.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincs, csápja egyszerű. Ajaktapogatója kb. másfélszer olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, fölfelé görbül ; második ízén ívelt szőrpamacs, illetve pikkelypamacs van, amelynek elülső vályúja olyan mély és széles, hogy a pamacs két oldala kétfelé áll. Ez a jellegzetesség könnyen elkülöníti a *Gelechia* s. l. csoporttól. Csúcsíze hegyes. Az ízek többnyire sötét színűek, feketék, a pamacs tetején fehér gyűrű van ; de akadnak fehér ajaktapogatójú (fekete gyűrűvel) és fejű fajok is (106. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, külső szöglete teljesen ellapul, rojtja kiszélesíti a szárnyat. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a többi ér párhuzamos. Hátulsó szárnya trapezoid, csúcsa elég erősen kihúzott, alatta a külső szegély erősen ívelt. Erezetében az *rr* és m_1 ér mindig távol van egymástól, szinte párhuzamosak (ez a bélyeg is elkülöníti a *Gelechia* s. l. csoporttól), az m_2 erősen meghajlított, az m_3 és a cu_1 igen apró nyélen van, vagy egy pontból erednek (106. ábra : A).

Rajzolatuk viszonylagosan egységes csoportba foglalja őket össze. Alapszínük többnyire igen sötét, a mintázati elemek keresztirányúak, sohasem hosszantiak. A szárny egyharmadánál rendszerint nagy, feketés folt van, amelyet a tő felől rövid, világosabb színű keresztsáv határol, a sejtvégi nagy, fekete pettytől pedig rendszerint világosabb mező választja el ; utána következik a világos külső keresztsáv, amelyből gyakran csak a megnyúlt ellentett foltok maradtak meg. A legtöbb fajnál a mintázat színe fehér vagy fehéressárga.

Hímjének ivarszervében a gnathos két rövid karja előrenyúlik, de az őket összekötő horog (a gnathos tulajdonképpeni feje) hiányzik ; a valva 2 hosszabbrövidebb ágra szakadt, a sacculus egyszerű. Nőstényének ivarszervében a subgenitalis lemez (a nyolcadik sternit) egyszerű (104. ábra : F).

Az egész Földön elterjedt, igen nagy fajszámú nem, amelynek legtöbb képviselője Közép-Európában, a Földközi-tenger környékén és Észak-Amerikában van. Hazánkból eddig 20 fajt mutattak ki.

Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. A hernyók legtöbbje a Caryophyllaceae család fajain él ; némelyikük a szár belsejében rág és szembetűnő duzzanatokat okoz.

1 (10) Elülső szárnyán a külső keresztsáv, illetve annak ellentett foltokká szakadt részei pirosassárgák vagy világos barnásfehérek, sohasem hó-

fehérek vagy sárgásfehérek ; a szárny alapszíne sohasem fehér árnyalatú ; feje, tora és ajaktapogatója nem fehér, arca csillogó sárgásbarna.

2 (5) Elülső szárnyán nincsen rozsdabarna színezet.

3 (4) Elülső szárnyán a tőhöz közel ferde, feketés keresztsáv van, mögötte a ráncban, illetve a sejtben 1—1 feketés pont, a felső szegélyen a tőnél apró, háromszög alakú, fekete folt látható. Alapszíne sárgásszürke. A külső keresztsáv világos sárgásszürke, mögötte a csúcstérben, valamint a belső szegélyen erős fekete behintés van. Rojtja szürke, világos választóvonallal. Hátulsó szárnya ólomszürke. Feje, tora és ajaktapogatója sárgásszürke. 14—15 mm.

Bulgáriából leírt faj. Hazánkban állítólag Újpesten gyűjtötték a századfordulón, de a bizonyító példányt nem láttuk. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[tachyptilellum RBL.]

4 (3) Elülső szárnyán a széles fekete keresztsáv a külső világos keresztsáv mögött van, a tőhöz közel álló 2 apró fekete pont helyett a csoportra jellemző nagy, fekete folt látható. A ránc elején is van egy apró, sötét pont. A külső keresztsáv sárgásbarna, közepén megtört, a törés hegye a csúcstér felé néz. Alapszíne barnás, erős fekete behintéssel. Rojtja világos, erős fekete pikkelybehintéssel. Feje világosszürke, tora barna, ajaktapogatója feketés, csúcsízének hegye világossárga. Igen hasonlít a rokon *Petryi* HOFM. fajhoz, de annak a tő felől eső fekete foltja a felső szegélyig terjed. 13 mm.

Jugoszláviából leírt faj. Hazánkban az Alföldön gyűjtötték („Pest megyei síkság, ROTHSCHILD"). Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

lakatense RBL.

5 (2) Elülső szárnyán, főleg a ráncban, a sejtben, vagy a világosabb rajzolati elemeket alkotó pikkelyek csúcsán rozsdabarna színezet van.

6 (7) Elülső szárnyán a tőfelőli fekete foltot és a sejtvégi fekete pettyet élénk világos sárgásbarna udvar veszi körül, illetve választja el őket egymástól. A fekete folt a felső szegélyig ér, a világos keresztsáv meredek. Rojtja világos, a csúcs körül széles feketés választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, tora és vállfedői barnák, ajaktapogatójának második íze kívül barna, belül sárgás, csúcsíze barnával kevert sárga (106. ábra : C). 14 mm.

Európában szórványosan elterjedt faj. Hazánkban Nyíren (Kecskemét mellett) és Fóton gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövényei a *Gypsophila fastigiata* és *paniculata*

Petryi HOFM.

7 (6) Elülső szárnyán a tőtér fekete foltját és a sejtvégi fekete pettyet sötétbarna szín veszi körül, ezért a mintázat sokkal sötétebb és elmosódottabb mint az előző fajon.

8 (9) Ajaktapogatójának csúcsíze köröskörül teljesen fekete. Egyébként mindenben megegyezik az előző fajjal, de a sejt közepén még egy kisebb fekete petty van, a külső világos keresztsáv majdnem egyenes, hegye néha a csúcs felé néz. Rojtjának hegye a csúcs körül szélesen sárgás. 12—13 mm.

Angliában, Franciaországban és Svájcban gyűjtötték. Hazánkban pedig Budapesten került elő. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Lychnis*-félék

viscariellum STT.

9 (8) Ajaktapogatójának csúcsíze belül és felül sárgásbarna, kívül és elöl feketével kevert. Rajzolata egyezik az előző fajéval, de színezetében több a rozsdásbarna elem, a világos keresztsáv elmosódottabb, rojtja a csúcs körül sárgásbarna. 14—15 mm.

Franciaország, Svájc és Ausztria hegyvidékein gyűjtötték. Hazánkban még nem fogták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Silene inflata*

[**behenellum** CONST.]

10 (1) Elülső szárnyán a külső keresztsáv (vagy annak 2 ellentett folttá szakadt része) és a rendszerint a tő mögött húzódó ferde félsáv hófehér vagy sárgásfehér, sohasem pirosassárga vagy világos barnásfehér; néha a szárny alapszíne fehér; fehér lehet a feje, tora és ajaktapogatója is, de lehet közülük valamelyik sötét is.

11 (12) Elülső szárnyán a sejt végén erős, teljesen kerek fehér petty van, a tőnél a felső szegélyről kiindulva hosszú fehér horog nyúlik a sejtbe, a külső fehér keresztsávból csak a felső szegélyen maradt meg 1 nagy, ék alakú folt. Alapszíne sötétbarna, a fehér mintázati elemek között hosszanti irányban feketés. Rojtja világos, a csúcsa körül sötét választóvonallal, hegye fehéres. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje, tora és

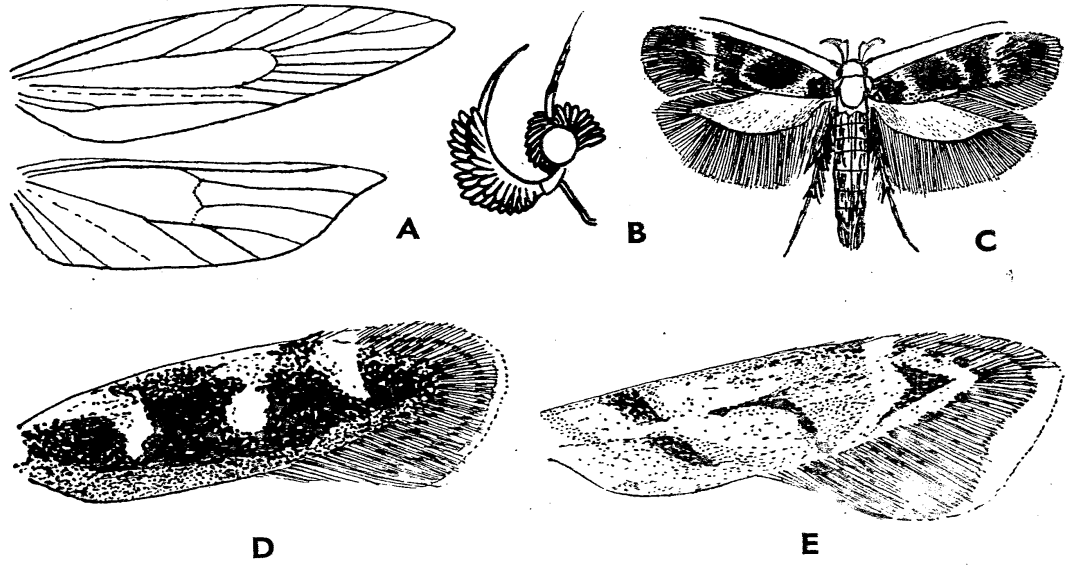

106. ábra. A: *Caryocolum Tischeriellum* Z. erezete — B: *Caryocolum* feje — C: *C. Petryi* HOFM. — D: *C. sestertiellum* HS. és E: *C. Hübneri* HAW. elülső szárnya (Eredeti)

vállfedői fehéresbarnák, ajaktapogatójának második íze fekete, csúcsíze fehér (106. ábra : D). 11—13 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten és Kalocsán gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Acer platanoides* és *campestre*

sestertiellum HS.

12 (11) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen szabályos kerek, fehér petty ; egyéb rajzolati elemei is mások, mint az előző fajnál.

13 (24) Elülső szárnyának alapszíne fehér, a sötét rajzolati elemek a háttérbe szorulnak, esetleg a fehér alapszín és mintázat terjedelme egyensúlyban áll a szürke vagy barna rajzolati elemek terjedelmével.

14 (17) Elülső szárnyának alapszíne fehér, a sötét mintázat a háttérbe szorul.

15 (16) Kisebb faj, fesztávolsága 9 mm. A rajzolat világosbarnával kevert sötétbarna, és a következő elemekből áll : 2—3 sötét pont van a tőtéren, 1 széles ferde félsáv fut a felső szegély egynegyedéből a ráncig, a sejt közepén 1, a végén 2 feketés pont van, a fehér és megtört keresztsávot a sejt és a csúcstér felől gyenge világosbarnás szín határolja. A rajzolat igen elmosódott. Rojtja fehéresszürke. Hátulsó szárnya gyöngyszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, csúcsíze barnás.

Nyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[**blandulellum** TUTT]

16 (15) Nagyobb faj, fesztávolsága 12—13 mm. Rajzolata megegyezik az előző fajéval, de a tőhöz közel álló ferde keresztsáv igen széles és koromfekete, a mintázat uralkodó tényezője. A barna színező elem világos őzbarna. Rojtja fehér, benne erős választóvonal, az erek végénél sötét pontok vannak. Hátulsó szárnya gyöngyszürke. Tora és vállfedői gyenge barnával befuttatott fehérek, feje hófehér, ajaktapogatója fehér, csúcsíze piszkosfehér.

Európai faj. Hazánkban Kaposvárott, Budapesten és Simontornyán gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Stellaria holostea*

maculeum HAW.

17 (14) Elülső szárnyának alapszíne fehér, de a sötét színezet annyira kiterjedt, hogy egyensúlyban áll a fehér részek terjedelmével.

18 (21) Elülső szárnyán a sejtvégi pontból hosszú fekete vonal vagy ék alakú folt húzódik a külső szögletig.

19 (20) Elülső szárnyán a tő közepén apró fekete petty van, a ránc közepén még egy, utána fehér petty következik, majd egy nagy fekete petty, amely beleolvad a felső szegélyről ferdén lefutó széles barnásszürke keresztsáv aljába. A sejt közepe fölött még egy további fekete pont van. A sejtvégi pontból lefelé kanyarodva és talapzatával a külső szög-

leten elhelyezkedve nagy feketés ék látható. A külső keresztsáv fehér, hegye a csúcs felé néz. Rojtja világos, sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Feje és tora világosszürke, arca fehéres. Ajaktapogatójának második íze kívül fekete, belül fehéres, csúcsíze sötét, hegye fehér. 12—14 mm.

Ausztriában élő faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VI. Tápnövényei a *Moehringia muscosa* és *Malyi*

[**moehringiae** KLIM.]

20 (19) Elülső szárnyán a tő közepéről hiányzik a fekete petty, a ferde fekete sáv két részre szakított, az ék alakú külső rajzolati elem mélyen benyúlik a sejtbe, és végig igen keskeny, alig érinti a külső szögletet. A színező elemek világos őzbarnák és feketék. Rojtja fehéres, széles, sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora és vállfedői őzbarnával kevert fehérek. Ajaktapogatójának második íze fehérrel kevert világosbarna, csúcsíze feketés, hegye fehér (106. ábra : E). 13—15 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója a *Stellaria holostea* és *uliginosa* hajtásain él

Hübneri HAW.

21 (18) Elülső szárnyán a sejtvégi pont alig nyúlt meg, sohasem húzódik belőle hosszú fekete vonal vagy ék alakú folt a külső szögletig.

22 (23) Elülső szárnyán a tőtér szürke, a felső szegély tövén fekete foltocska fekszik ; a tőteret elmosódott fehér keresztsáv zárja le. Előtte a felső szegélyen újabb fekete, megnyúlt folt van, amelyet szürke árnyék köt össze a ránc megnyúlt fekete foltjával. Mögötte a szárny közepe fehér, benne fekszik a sejt fekete, kerek pontja. A külső keresztsáv fehér, élesen megtört, a tő felől őzbarnával kevert szürkésbarna mező határolja, a csúcstér feketésbarna. Rojtja világos, feketés választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői szürkék. Ajaktapogatója fehér, csúcsíze szürkés, tövénél fekete gyűrűvel, kívül a hegye alatt fekete folttal. 13 mm.

Lengyelországból leírt faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**albifasciellum** TOLL]

23 (22) Mintázata megegyezik az előző fajéval, de a sötét rajzolat kiterjedtebb, több benne az őzbarna színezet, a tőtéren 3—4 fekete pont van. Rojtja sötétebb, tövénél az erek mentén sötét pontok fekszenek. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és tora piszkosfehér, szürkével keverve, arca fehér. Ajaktapogatójának második íze belül fehér, kívül sötétszürke, csúcsíze fekete, hegye fehér. 11—12 mm.

Ausztriából leírt faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[**petrophilon** PREISS.]

24 (13) Elülső szárnyának alapszíne sötét, a fehéres színezet csak a tőtéri ferde keresztsávra, esetleg a sejt belsejére és a külső (gyakran csupán ellentett foltok alakjában fellelhető) keresztsávra korlátozódik.

25 (38) Feje, tora és vállfedői közül valamelyik vagy mindegyik fehér vagy élénk világos sárgásfehér; arca mindenkor fehér vagy sárgásfehér, nem csupán csillogó világos sárgásbarna.

26 (29) Feje, tora és vállfedői fehérek.

27 (28) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a tőfolt és a sejtvégi folt sötétebb, a belső szegély és a köztes területe világosabb, a külső keresztsáv fehéressárga, a csúcstér barnásszürke. Rojtja világos, széles, sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Ajaktapogatója fehéres, második ízének töve kívül barna. 12—14 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Silene nutans*, amelynek szárában duzzanatot okoz

cauligenellum SCHMID

28 (27) Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna, a tőből széles fehér sáv indul ki, amely a felső szögletre kanyarodik, majd lefelé tart, és a sejt első egyharmadában véget ér. A közepén fekete vonallal kettészakított külső keresztsáv mögött a belső szegélyről hosszú fehér sáv nyúlik a sejt közepébe. E rajzolati elemek hófehérek. Rojtja világos, választóvonala nincsen. Hátulsó szárnya szürke. Ajaktapogatója szintén hófehér, második ízén kívül és belül fekete folt van, csúcsízének közepén fekete gyűrű. 11—12 mm.

Ausztriában és Olaszországban gyűjtötték. Hazánkban Kaposvárott és a Budakeszi mellett fekvő Hársbokorhegy karsztbokorerdős fennsíkján gyakori. Szárazságkedvelő. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg *Silene*-félék

leucothoracellum KLIM.

29 (26) Feje, illetve csupán arca fehér vagy világos fehéressárga, tora és vállfedői sötétek.

30 (31) Elülső szárnyának felső és belső szegélye széles csíkban világos pirosasszürke. A tőtér felső és alsó része, továbbá a sejt elején és végén elhelyezkedő 2 hatalmas folt koromfekete; a külső fehér keresztsávot középen a csúcsig érő fekete vonal szakítja ketté. Rojtja fehéres, széles sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői barnával kevert pirosasszürkék. Ajaktapogatója fekete, második ízének hegyén fehér gyűrű van. Arca hófehér (107. ábra : A). 11—12 mm.

Közép-európai faj, hazánkban Soroksáron és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Saponaria officinalis*

Fischerellum TR.

31 (30) Elülső szárnyának felső és belső szegélye nem világos pirosasszürke.

32 (35) Arca és csáptőíze elöl hófehér vagy piszkosfehér.

33 (34) Arca és csáptőíze elöl hófehér, mintázata igen élesen körvonalazott és szintén hófehér. Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna. A tőteret lezáró fehér keresztsáv a ráncig ér, közvetlenül utána a ráncban apró fehér pont van, a sejt közepén széles fehér folt helyezkedik el, a külső keresztsáv ferde, közepén befűződött. Rojtja sötét, hegye fehéres. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői őzbarnák, feje felül fekete. Ajaktapogatója fekete, második ízének hegyén fehér gyűrű van. 10—12 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Silene nutans*

[Tischeriellum Z.]

34 (33) Arca és csáptőíze elöl fehér, némi sárgás árnyalattal, mintázata elmosódott. Elülső szárnyának alapszíne fehérrel kevert szürke és őzbarna. A tőtéren 2 fekete pont van, a teret lezáró fekete keresztsáv ferde, körvonalai elmosódottak, előtte és mögötte sok a fehér szín. A sejtben 2 fekete pont van, a sejtvégi pont megnyúlt és erős vonalként lefelé görbül, de a külső szögletet nem éri el, mögötte a megtört fehér keresztsávig a színezet őzbarna, a csúcstér sötét. Rojtja világos, erős választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze barnával kevert fehér, csúcsíze fekete, hegye sárgás. 10—11 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban is előfordul (KLIMESCH szerint). Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Stellaria holostea*

Knaggsiellum STT.

35 (32) Arca sárga vagy sárgásfehér.

36 (37) Arca és csáptőíze elöl vékony vonalban sárga. Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésszürke, a tőteret lezáró ferde keresztsáv, a szárny közepének 2 széles fekete foltját elválasztó tér és a ferde, közepén megszakított keresztsáv fehér; de mivel sok a fekete pikkely, ez a rajzolat

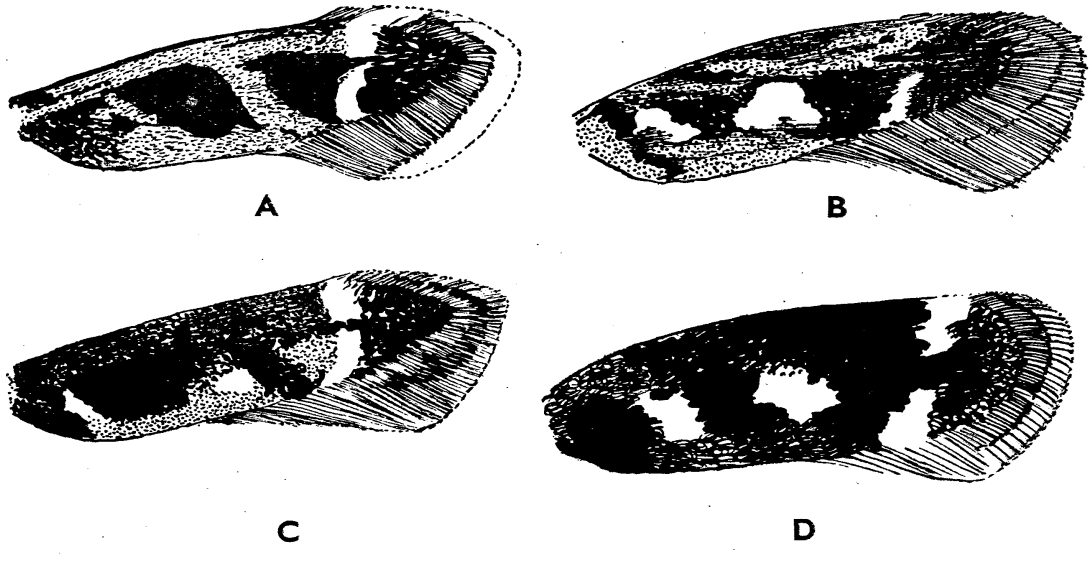

107. ábra. A: *Caryocolum Fischerellum* TR., B: *C. marmoreum* HAW., C: *C. inflatellum* CHRÉT. és D: *C. leucomelanellum* Z. elülső szárnya (D: KLIMESCH nyomán, a többi eredeti)

eléggé elmosódott. Rojtja fehéressárga, széles fekete választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői feketésszürkével kevert piszkosfehérek, ajaktapogatója belül sárgásfehér, kívül fekete, csúcsízének hegye sárgás. 11—13 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Egerben gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

Kiningerellum HS.

37 (36) Arca sárgásfehér. Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna. A feketés tőteret lezáró fehér keresztsáv a belső szegélyen barnás behintéssel fedve tovább folytatódik, míg a ránc végét el nem éri. Fölötte a szárny közepe feketés, a felső szegély felé gyengén kivilágosodó. A külső fehér keresztsávot fekete vonal vágja ketté. Néha a világos színezet kiterjedtebb, a sötét feketés szín barnásabb (= *vicinellum* DGL.). Rojtja világos, sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői feketék, ajaktapogatójának második íze felül világos, különben az egész tapogató fekete (107. ábra : C). 13—15 mm.

Európai faj. Hazánkban Budapesten és Pécelen gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei a *Silene nutans*, *alpina*, *maritima*, *inflata*, *Tunica saxifraga* és *Cerastium*-félék (= *vicinellum* DGL.)

inflatellum CHRÉT.

38 (25) Feje, tora és vállfedői közül egyik sem fehér vagy sárgásfehér, arca rendszerint sötét, vagy csillogó sárgásbarna.

39 (48) Elülső szárnyának mintázatában élénk rozsdavörös vagy rozsdabarna, esetleg vörösesbarna színelem is van.

40 (41) Elülső szárnyán a rozsdás vörösesbarna színezet a ránc alatt, a belső szegély mentén helyezkedik el, és teljesen kitölti ezt a teret. Ilyen szín már csak a sejtvégi fekete petty és a ferde fehér külső keresztsáv között látható, s ez utóbbinak a közepébe is belelép. Alapszíne különben sötét feketésbarna, a tőteret lezáró ferde keresztsáv és a sejt belseje (elmosódottan) hófehér. Rojtja sötét, hegye szélesen fehér. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői feketésbarnával kevert rozsdaszínűek, arca sárgásbarna, csillogó, ajaktapogatója feketés, második íze belül világos. 12—14 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban Simontornyán, Kaposvárott és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Stellaria holostea*

tricolorellum HAW.

41 (40) Elülső szárnyán a rozsdás vörösesbarna színezet nem csupán a belső szegélyen (vagy ott egyáltalán nem), hanem a sejt környékén is fellép.

42 (43) Elülső szárnyán a belső szegély közepe fölött nagy fehér folt van, amely elválasztja a rozsdabarnás színű tőteret lezáró keskeny, fekete, ferde keresztsávot a sejtvégi sötét folttól. A fehér folt fölött vékony

fekete vonal köti össze az előző két fekete rajzolati elemet. Fölötte és a külső fehér keresztsáv környékén is sok a rozsdabarnás szín. A belső szegély a ránc alatt világos pirosasbarna. Rojtja világos, széles sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői vöröses-barnák, feje szürkésbarna, arca csillogóan sárgásbarna, ajaktapogatója sötét, második íze belül fehéressárga (107. ábra : B). 11—12 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Ágasegyházán gyűjtötték. Repülési ideje V—IX. Tápnövénye a *Cerastium vulgare*

marmoreum HAW.

43 (42) Elülső szárnyán a belső szegély közepe fölött nincsen nagy fehér folt.

44 (45) Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze rozsdavörös. Elülső szárnyának rozsdavörös az alapszíne, a tőteret lezáró sötét sáv csak nagy petty alakjában van jelen a ránc felett, a sejtvégi szintén apró, a külső keresztsáv fehéres, a csúcstér sötét rozsdabarnával kevert fekete. Rojtja világos. Hátulsó szárnya szürke. 11—13 mm.

Nyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei a *Stellaria graminea*, *holostea* és a *Cerastium triviale*

[**fraternellum** DGL.]

45 (44) Feje, tora és vállfedői barnásszürkék.

46 (47) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a tőteret lezáró ferde keresztsáv és a sejtvégi folt fekete, közöttük és kijjebb a fehér keresztsávig sok a rozsdapiros behintés. Rojtja világos, sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Ajaktapogatójának második íze világos barnásszürke, csúcsíze fekete, hegye világos. 10—11 mm.

Európai faj. Hazánkban Fonyódon, Kaposvárott, Simontornyán és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei a *Stellaria media* és a *Cerastium triviale*

maculiferellum DGL.

47 (46) Elülső szárnyának alapszíne fehéresszürke, sötét pikkelybehintéssel; felső és belső szegélye vékony vonalban sötétbarnás szürke. A rajzolati elemek különben ugyanazok, mint az előző fajnál, de a rozsdavörös behintés főleg a sejtvégi fekete petty és a világos külső keresztsáv közti térre korlátozódik. Rojtja világos, sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Ajaktapogatója olyan, mint az előző fajé. 11—13 mm.

Európai faj. Hazánkban Simontornyán gyűjtötték. Repülési ideje júliustól áprilisig tart, áttelel (!). Tápnövénye valószínűleg egy mocsári *Stellaria*-féle

junctellum DGL.

48 (39) Elülső szárnyának mintázatában nincsen élénk rozsdavörös vagy pirosas-barna színezet.

49 (50) Nagyobb faj : 14—19 mm. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a ránc környékén és a sejt közepén kevés pirosas árnyalattal. A tő, a ránc elején 1 nagy petty, a tőteret lezáró széles keresztsáv, a szárny közepére kiterjedő nagy sejtvégi folt és a csúcstér sötét feketésbarna. A külső világos keresztsáv egyenes és sárgásfehér színű. Rojtja világos, széles sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői sötét feketések, ajaktapogatója világos sárgásbarna, csúcsízének hegye fekete.

Eddig csak hazánkból ismeretes (Pécs, Budapest, Fót), a karsztbokorerdők jellemző faja. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Silene inflata* (= *census* GOZM.)

inflativorellum KLIM.

50 (49) Kisebb fajok : 9—12 mm.

51 (52) Elülső szárnyának alapszíne szürkésbarna, a fehér mintázat csupán a külső keresztsávra korlátozódott, egyébként a tőtér előtt álló világos keresztsávnak és a sejt közepének világosabb színe az alapszínnek csupán világosabb, fehéresszürke árnyalata. A tőtéren ferdén egymás fölött 2 fekete petty foglal helyet, a teret lezáró ferde keresztsáv szintén fekete, akárcsak a sejtvégi petty és a csúcstér. Rojtja szürkés, hegye fehér. Hátulsó szárnya gyöngyszürke. Feje, tora és vállfedői sötét szürkésbarnák. Ajaktapogatójának második íze feketésszürke, csúcsíze koromfekete. 9—11 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Pécsett és Budakeszi mellett a Hárshokorhegyen gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Cerastium semidecandrum*

alsinellum Z.

52 (51) Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, a fehér mintázat nem csupán a külső keresztsávra szorítkozik, hanem a tőnél és a sejt közepén is van fehér színelem.

53 (54) Elülső szárnyának belső szegélye szürkés, ajaktapogatójának csúcsíze fekete. A tőtéren nagy barna folt van (a hozzá igen hasonló *inflatellum* CHRÉT. fajnál ez mindig fekete), közte és a teret lezáró széles, ferde és fekete keresztsáv között elég széles, ferde fehér folt van ; ugyanilyen, de kerekebb fehér folt van a sejt közepén ; a külső keresztsáv 2 részre szakadt. Rojtja sötétszürke, hegye világosabb. Hátulsó szárnya szürke. Feje feketésbarna, arca tompa sárgásbarna, tora és vállfedői barnák (107. ábra : D). 10—13 mm.

Európai faj. Hazánkban a Budakeszi melletti Hárshokorhegy karsztbokorerdős területén gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Dianthus carthusianorum* és esetleg még más szegfűfélék

leucomelanellum Z.

54 (53) Elülső szárnyának belső szegélye nem szürke, ajaktapogatójának csúcsíze a hegyén sárga. Különben mindenben igen hasonlít az előző fajhoz. Rojtja sötétszürke, töve sárgás, hegye világosabb. Hátulsó szárnya

világosszürke, gyenge sárgás fénnyel (ez az előző fajnál mindig hiányzik). Feje és tora feketésbarna, arca fénylő világosbarna. Ajaktapogatójának második íze sötétszürkével behintett fekete, belül fehéres, csúcsíze fekete, hegye mindig sárga. 10—11 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban Pécsett gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Viscaria vulgaris*

amaurellum HER. ssp. **viscariae** SCHTZE.

3. nem : **Gnorimoschema** BUSCK

Minden tekintetben a *Caryocolum* GREG. & POV. nemhez hasonlít, s attól csupán az ivarszerv szerkezetében, valamint mintázatának elrendezésében tér el. (Erezetét lásd 108. ábra : A). Hímjének ivarszervében a gnathos teljes egészében megvan, a feje erős kampó, a valva egyszerű nyúlvány, ellenben a sacculus 2 ágra oszlik. Nőstényének ivarszervében a subgenitalis lemezen (a nyolcadik sternit) különféle skulptura látható (102. ábra : D, 104. ábra : G).

Mintázatuk akárcsak az előző nemé, igen egységes szerkezetű, azzal ellentétben azonban főleg hosszirányú. Az alapszín rendszerint sárgás vagy vöröses, hosszanti vonalmintával és apró fekete pontokkal. Vannak közöttük szürkés vagy halvány barnásfekete alapszínű fajok is, de ezeket a színeket mindig sok fehér pikkely tarkítja ; egyöntetűen homogén sötét vagy feketésbarna alapszínű faj — egynek a kivételével (*Moritzellum* HBN.) — nem fordul elő közöttük.

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt, főleg azonban a Földközi-tenger környékén és Észak-Amerikában. Hazánkból eddig 19 fajt mutattak ki. Az *ingloriella* HEIN. faji önállósága, sőt nemi hovátartozása is kétes.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Hernyói nem szegfűféléken, hanem fészkesvirágzatú növényeken élnek.

Gazdasági kártevők is vannak közöttük, így a répaaknázó-moly *(G. ocellatellum* BOYD) és a burgonyaaknázó-moly *(G. operculellum* Z.). Ez utóbbit hazánkban még nem figyelték meg. A répaaknázó-moly kártevőként századunk ötvenes éveiben lépett fel nálunk először. Ez a faj régebben főleg Európa partvidékén fordult elő, ma már azonban egész Közép-Európára kiterjed. Hernyója a répafélék, főleg a cukor- és takarmányrépa gyökerét aknázza, s az ilyen módon összefurkált répa száraz években a raktárban, veremben rothadni kezd, és megfertőzve az egészségeseket is, az egész tárolt mennyiség pusztulását okozhatja. A prizmában tárolt fertőzött dugványrépával áttelel, és a következő évi termést is veszélyezteti. A kártétel egyes megyékben igen erős volt, a déli országrészekben megközelítette egyes helyeken a termés 60—80%-át. A fiatal hernyó ellen permetezéssel védekezünk, minthogy az először a levelekben aknázik, vagy kívülről a szívleveleket támadja meg, amelyeket összeszövögetve rágja. Védekezőszerül parathion (Ecatox 20) tartalmú 0,2%-os permetlét alkalmazunk, kéthetenként ismételve (száraz időben). Prizmázás előtt a dugványrépát Ecatox-porral vagy idegméreg porozószerrel fertőtlenítjük. A szabadföldi védekezés a szántóföldön maradt növényhulladékok megsemmisítéséből és mélyszántásból áll.

1 (2) Elülső szárnyának felső szegélye széles csíkban rozsdasárga, alatta a belső szegélyig barnásfekete. A sejt közepén és végén álló 2 fekete petty félig belenyúlik a sárgás színezetbe. Csúcstere feketésbarna. Rojtja kívül sárgás, belül feketés. Hátulsó szárnya barnásszürke. Tarkója, tora és vállfedői feketék, feje és arca sárgásbarna, ajaktapogatójának második íze sárgásbarna, csúcsíze fekete (108. ábra : D). 13—15 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Gyenesdiáson, Egerben, Budapesten, Pécelen és Kalocsán gyűjtötték. Két nemzedéke VI. és VIII., IX. repül. Tápnövénye a *Melandrium album*, amelynek magján és virágán él

Moritzellum HBN.

2 (1) Elülső szárnyának belső szegélye nem barnásfekete.

3 (4) Elülső szárnyának felső szegélyéről széles talapzatú, háromszöghöz hasonló folt nyúlik le a ráncig. A szárny alapszíne világos, vörhenyes sárgásbarna, a külső szegély mentén homályos feketésbarna, egymásba olvadó pettyekkel. Rojtja világos, 3 sötétebb választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze vörhenyes sárgásbarna, csúcsíze fehér, 2 fekete gyűrűvel. 12—14 mm.

Angliában, Hollandiában és Romániában gyűjtötték. Hazánkban még nem fogták. Repülési ideje VIII. végétől októberig tart. Tápnövénye a *Solanum dulcamara*

[costellum WESTW.]

4 (3) Elülső szárnyának felső szegélyén nincsen nagy, háromszög alakú feketésbarna folt.

5 (14) Elülső szárnyának rajzolati elemei között soha sincsenek élénk rozsdasárga vagy rozsdavörös csíkok vagy vonalak, de még határozott rajzolati elemet alkotó pikkelyfelhalmozódások sem (legfeljebb egyes kirívó példányoknál fordulhat elő néhány ilyen színű pikkely).

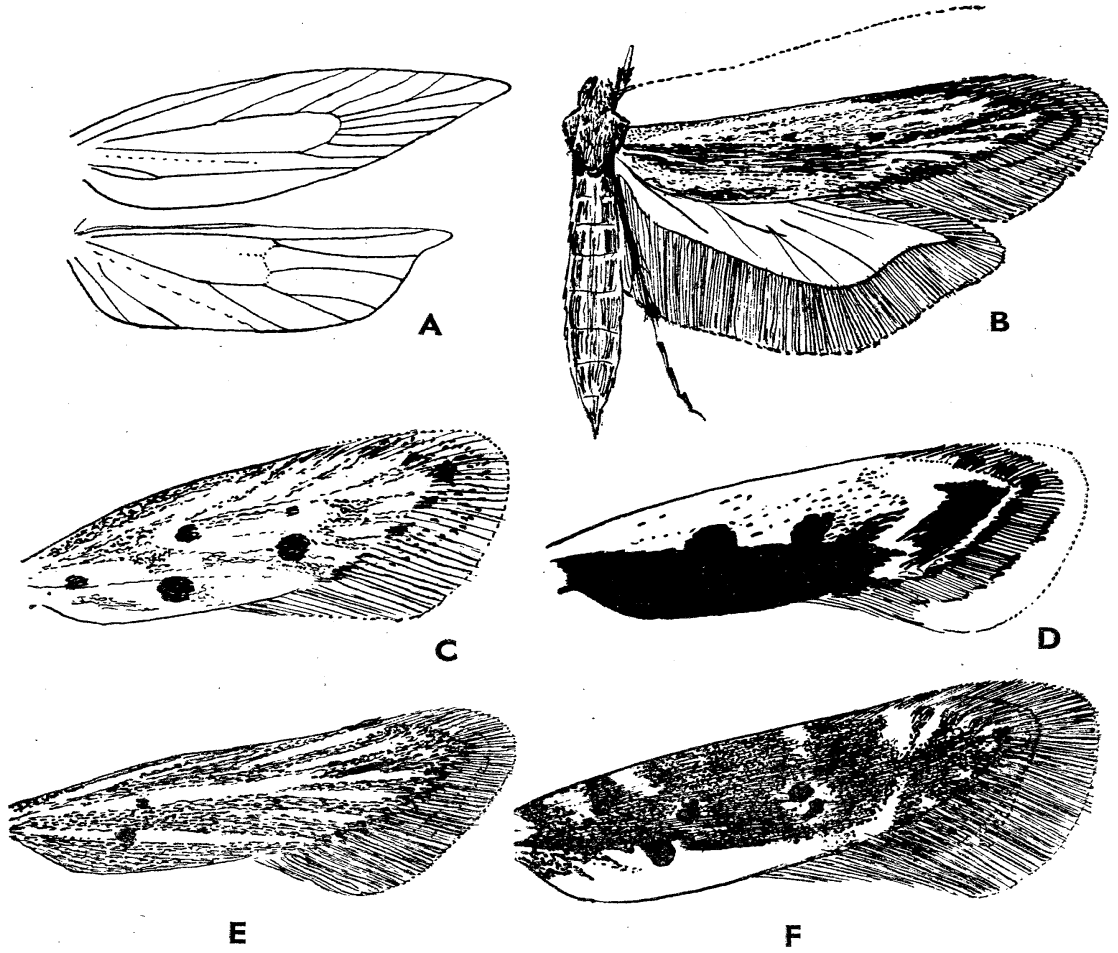

108. ábra. A : *Gnorimoschema artemisiellum* TR. erezete — B : *G. psilellum* HS., — C : *G. diminutellum* RBL., D : *G. Moritzellum* HBN., E : *G. artemisiellum* TR. és F : *G. ocellatellum* ssp. *orientale* GREG. & POV. elülső szárnya (F : GREGOR és POVOLNY nyomán, a többi eredeti)

6 (7) Elülső szárnya teljesen egyszínű sötét feketésszürke, a 3 jellemző pont teljesen az alapszínbe olvad vagy alig látszik. A külső világos keresztsávnak csak nyomai vehetők ki, a sávot alkotó pikkelyek szürkésfeketék. Rojtja sötétszürke, világos választóvonallal, a rojt hegye fehér. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői szintén feketésszürkék, ajaktapogatója belül világosabb. 14—19 mm.

Eddig csak Magyarországon fogták (Budapest, Tihany), azonkívül Svájcban is találtak egy példányt. Repülési ideje IV., V. Tápnövénye ismeretlen

hungariae STGR.

7 (6) Elülső szárnyának alapszíne nem ilyen egyszínű sötét, feketésszürke mintázata jól látszik.

8 (11) Elülső szárnyán a világos és sötét színű pikkelyekből határozatlan körvonalú keresztsáv vagy esetleg pontmintázat alakul ki, a világos külső keresztsáv megvan vagy legalább nyomai jól látszanak.

9 (10) Elülső szárnyának alapszíne fehéres hamuszürke, rajta sötét rozsdabarna (nem rozsdavörös!) mintázat van. A felső szegély egyharmadából határozatlan körvonalú ferde keresztsáv húzódik a ráncig, a külső fehéres keresztsáv mögött a sejt vége szintén elsötétült, és mind a felső szegélyen, mind a belső szegélyen 1—1 nagy foltot alkot. A csúcstér szintén sötétes. A mintázat igen határozatlan, a sötét pikkelybehintés erős. Rojtja szürke, választóvonala barnás. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora és ajaktapogatójának második íze sárgás fehéresszürke, csúcsíze fekete, tövénél és hegyén fehér gyűrűvel. Igen hasonlít a rokon *Strelitziellum* HS. csoport tagjaihoz, azoknál azonban a határozott körvonalú fekete foltocskákat és pontokat rozsdasárgás vagy rozsdavöröses udvar veszi körül. 14 mm.

Csehszlovákiából írták le (Trencsén). Hazánkban a Budakeszi mellett fekvő Hársbokorhegy karsztbokorerdős fennsíkján gyűjtötték. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

Pazsiczkyi RBL.

10 (9) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a külső világos keresztsáv alig látszik. Felső szegélyén a tőnél és egyharmadnál 1—1 feketés pont van, a ráncban egymás után 4, de ezek nyúltabbak. A csúcstéren gyakran látható egy rövid keresztvonal is. Rojtja világos, 3 sötétebb választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója éppen olyan világos barnásszürke, mint az elülső szárny. 15—17 mm.

Kozmopolita faj, amelyet Észak-Amerikából írtak le. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje két nemzedékben V., VI. és VIII., IX. Solanaceae-féléken él, a dohány és a burgonya kártevője (= *solanella* B.) — Burgonyaaknázó moly

[operculellum Z.]

11 (8) Elülső szárnya majdnem rajzolatmentes, külső keresztsávnak nyoma sincsen.

12 (13) Elülső szárnyán a pikkelyek töve fehéresszürke, hegyük sötétbarna, ezért a szárny liszttel behintettnek látszik. A 3 sötét pont a ránc elején, azután fölötte, de kissé kijjebb a sejtben, majd a sejt végén a pikkelyek összesűrűsödéséből áll elő. Rojtja szürkés, barna választóvonallal, hegye fehér. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója ugyanolyan színű, mint az elülső szárny. 12—14 mm.

Németországi faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. Hernyója a *Chrysanthemum leucanthemum* és *corymbosum* tőleveleiben aknázik

[chrysanthemellum Hofm.]

13 (12) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, gyenge szürke csillogással. Rajzolata csak a ránc közepén és a sejt végén álló fekete pontból áll. Rojtja és hátulsó szárnya szürke. Teste olyan színű, mint az elülső szárny. 14—16 mm.

Dániától Ausztriáig terjedő faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

opificellum Mn.

14 (5) Elülső szárnyának rajzolati elemei között mindig vannak rozsdasárga vagy rozsdavörös csíkok, vonalak vagy foltok, esetleg a fekete pontoknak van ilyen színű udvara. Ez a szín néha nem határozott rajzolati elemként jelentkezik, hanem elszórt pikkelyek alakjában lép fel a felső szegély alatt vagy a ránchan, esetleg a sejtben.

15 (16) Elülső szárnyának mintázatában nincsenek határozottan kivehető fekete pontok. Mintázata rozsdásvörös és bíborpiros, határozatlan körvonalú hosszanti csíkokból áll; a bíborpiros szín inkább a felső szegélyen és a csúcstérben, valamint a sejt belsejében lép fel, a rozsdavörös a belső szegélyen, a sejt határain és az erek mentén. Rojtja szürke, 2 fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya gyöngyszürke. Feje, tora és vállfedői bíborpirosak, éppúgy, mint az elülső szárnya, ajaktapogatója belül fehéres, második íze kívül barnáspiros, csúcsízén 2 feketés gyűrű van. 11—12 mm.

Németországban és Franciaországban fordul elő. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje két nemzedékben VI., VII. és VIII., IX. Hólyagaknája a *Jurinea pollichii* levelein van, hazánkban talán a *J. mollis* fajon található

[brahmiellum Heyd.]

16 (15) Elülső szárnyán mindig vannak fekete pontok, amelyeknek elhelyezkedése a nemre jellegzetes (az egész család egyik jellemző bélyege ez): 1 pont van a ránc elején, 1 fölötte a sejtben és 1 a sejt végén. Természetesen ezek közül némelyik hiányozhat, vagy több is fordulhat elő.

17 (28) Elülső szárnyán a világos külső keresztsáv rendszerint jól kivehető, vagy legalább nyomai élesek.

18 (19) Elülső szárnyának mintázatában a rozsdás színező elem csupán a fekete pontok udvaraként szerepel, hosszanti mintát (csíkok, vonalak) nem alkot. Alapszíne feketésszürke, a fehér pikkelyek felhalmozódása a tőtér mögött, a sejt közepén és a csúcstér előtt a belső és külső keresztsávot hozza létre. A 3 fekete pont nagy, udvaruk rozsdavörös ; ilyen színű pikkelyek a közvetlen tőtéren és a csúcstéren is fellépnek, de mintát nem alkotnak. A fekete pontok kivételével a rajzolat igen elmosódott. Nagyon hasonlít a rokon *Pazsiczkyi* Rbl. fajhoz, de annak színezetében nincsen rozsdás színelem. Rojtja szürkés, sok feketés pikkellyel és fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, tora és vállfedői szürkésfehérek, ajaktapogatója fehéres, csúcsízén 2 fekete gyűrű van. 13—14 mm.

Nyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[Strelitziellum HS.]

19 (18) Elülső szárnyának mintázatában a rozsdás színű színezeti elem hosszanti csíkok vagy vonalak alakjában is fellép.

20 (23) Ajaktapogatójának csúcsíze világos, viszonylagosan élesen rajzolt 2 feketés gyűrűvel.

21 (22) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, a ránc alatt fekvő tér rozsdás vörösesbarna, majd ez a szín egyre világosabb lesz, s a belső szegélyen már tompa okkersárgás. Ilyen színű a külső keresztsáv is. A ránc közepén álló fekete pont igen erős, rendszerint erős világos udvar veszi körül. Rojtja szürke, erős fekete választóvonallal. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója világos és tompa okkersárgás (108. ábra : F). 12—14 mm.

A Duna-medence sajátságos faja, illetve alfaja. Hazánkban mindenütt előfordul. Évente 2—3 nemzedéke van. Tápnövényei *Beta*-félék, főleg a cukorrépa — Répaaknázó-moly

ocellatellum Boyd. ssp. **orientale** Greg. & Pov.

22 (21) Igen hasonlít az előző fajhoz, de alapszíne sokkal szürkébb, a feketés behintés teljesen hiányzik, a fekete pontokat erős rozsdabarna szín keretezi, a sejt pontjai rendszerint megkettőződtek. A rozsdás szín még a ráncban, az *sc* éren és a csúcstér erein jelenik meg vékony vonalak alakjában. Rojtja szürkés, elmosódott, fehéres választóvonalakkal. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója világos szürkésbarna, a csúcsíz gyűrűi halványak, de jól láthatók. 13—14 mm.

Angliai és valószínűleg nyugat-európai faj. Hazánkban a nyugati országrészben gyűjtötték (aknája *Atriplex*-félén). Az adat kétes. Repülési ideje VII. Tápnövénye a *Plantago maritima*, amelynek levelein aknázik

[instabilellum Dgl.]

23 (20) Ajaktapogatójának csúcsíze sötét, csak ritkán vehető ki rajta egyetlen elmosódott, világos gyűrű.

24 (25) Elülső szárnyán a sötét pontok elmosódottak, inkább foltszerűen kiterjednek ; a felső szegély és a sejt felső részén barnásvörös színezet van, a szárny többi részét igen kiterjedt rozsdavörös szín fedi, amelybe fehéres elemek vegyülnek (főleg a sejt közepén és az erek végződései mentén, de fehéres a külső keresztsáv is). Rojtja szürke, elmosódott világos választóvonallal. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Feje, tora és vállfedői pirosasbarnák. Ajaktapogatójának második íze világos. 11—14 mm.

Nyugat-európai faj. Hazánkban Egerben gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Salicornia europaea*

salicorniae HER.

25 (24) Elülső szárnyán a sötét pontok kicsik, élesen rajzoltak.

26 (27) Elülső szárnyának alapszíne világos sárgásszürke, a sejtvégi fekete pont rendszerint megkettőződött, és kis horoggá folyt össze. Az alapszín igen világos és legtöbbször határozatlan körvonalú, gyenge rozsdasárgás színű széles csíkok borítják. Külső keresztvonala halvány és elmosódott. Rojtja szürke, világos választóvonallal. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze ugyanolyan világos színű, mint az alapszíne. 12—14 mm.

Közép-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban Budapesten, Simontornyán, Izsákon, Soltvadkerten és Nádudvaron gyűjtötték. Repülési ideje VI. közepétől IX. közepéig tart. Tápnövényei *Atriplex-* és *Chenopodium*-félék, amelyeknek szárában él

obsoletellum FR

27 (26) Elülső szárnyának alapszíne gyenge fehéres behintésű sötétszürke. A jellegzetes pontokból 3—3 van a ráncban és a sejtben, közülük némelyik azonban hiányozhat. A rozsdavörös színezet határozatlan körvonalú vonalak alakjában lép fel, főleg a ráncban, a sejt tetején és a csúcstérben. Rojtja szürkés, 2—3 sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, tora és vállfedői szürkések. Ajaktapogatójának második íze belül világos, kívül sötétebb, csúcsíze feketés. 10—14 mm.

Közép-európai és belső-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Két nemzedéke V. és VII., VIII. repül. Tápnövényei *Chenopodium-* és *Atriplex*-félék

atriplicellum FR.

28 (17) Elülső szárnyán a világos külső keresztsávnak még a nyomai sem látszanak.

29 (38) Elülső szárnyának mintázatában a sötét, rendszerint feketés pikkelyek oly módon halmozódtak fel a ránc és a sejt hossztengelye között, hogy széles, hosszanti, a tőtől a csúcsig érő csíkot alkotnak ; a felső és belső szegély jóval világosabb marad.

30 (31) Elülső szárnyának mintázatában a sejt pontjai megkettőződtek, a ránc fekete pontja hosszú és erős folttá nyúlt meg. Alapszíne sárgásszürke,

a belső szegély még világosabb, mint a felső, a rozsdasárgás színezet főleg a felső szegély alatt, a sejt tövénél, a ráncban és a belső szegélyen, esetleg a csúcstér előtt lép fel. A hosszanti sötét csíkot sötét barnásvöröses szürke pikkelyek alkotják. A ránc megnyúlt foltja fölött az *sc* éren, de a tőhöz közel egy hatodik megnyúlt folt is kivehető. Rojtja és hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze kívülről világos szürkés (lisztes), csúcsíze piszkosfehér, 2 sötét gyűrűvel. 16 mm.

Elsősorban nyugat-európai faj, de hazánkban (Apajon) is gyűjtötték. Repülési ideje VI. Valószínűleg a szikesek jellemző faja

plantaginellum Stt.

31 (30) Elülső szárnyának mintázatában a sejt pontjai nem kettőződtek meg, a ránc pontja sohasem hosszúra megnyúlt folt.

32 (33) Elülső szárnyán a sötét, hosszanti csík fekete. A szárny alapszíne igen világos sárgásszürke ; ez a szín azonban csak a felső és a belső szegélyen látszik. A fekete pontok homályosak, eléggé beleolvadnak a sötét környezetbe, kiváltképpen a ránc pontjai. Ritka esetekben a sejt pontjai megkettőződtek. A fekete behintés meggyérülve a szegélyek felé is kiterjed. A rozsdasárga vonalak az *sc* éren, az r_1 kivételével a többi ereken, a sejt közepén és a ráncban fekszenek. Rojtja világos, elmosódott választóvonalakkal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának külső része fehérrel kevert szürke, csúcsízén nincsen mintázat. 13 mm.

Ausztriából írták le. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**Rebeli** Preiss.]

33 (32) Elülső szárnyán a hosszanti csík nem fekete, hanem sötétebb vagy világosabb barna.

34 (35) Elülső szárnyának mintázatában a sötét hosszanti csík legerősebben rajzolt része a sejt végétől a csúcsig ér ; ajaktapogatójának csúcsíze feketés, közepén elmosódott fehér gyűrűvel. A szárny alapszíne világos sárgásszürke, de ez csak a felső és a belső szegélyen látszik. A sötét pontok jól látszanak, s a rozsdasárga színű hosszanti vonalakban helyezkednek el. Ezek a vonalak meglehetősen szélesek, főleg az *sc* éren, a sejtben és a ráncban. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatójának második íze sárgásszürke. 14—15 mm.

Észak-európai faj. Hazánkban a bócsai szikes és homokbuckás területen gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

saltenellum Schöyen

35 (34) Elülső szárnyának mintázatában a csík egységes, nincs élesebben rajzolt részlete ; ajaktapogatójának csúcsíze világos, 2 feketés gyűrűvel.

36 (37) Hátulsó szárnya, hozzáértve a rojtot is, megnyúlt trapéz alakú. Elülső szárnyának alapszíne a felső és belső szegélyen fehéresszürke, a sötét hosszanti csík sötétbarna, és a szegélyek mentén is vannak sötétbarna pikkelyek. A sejtben fekvő 2 pont kicsi és igen éles, a sötét csík felső szélén nyugszanak. A rojtok tövét sötétbarna pikkelyek jelzik. Az ereken rozsdasárga vonalak fekszenek. A szárny igen keskeny, rojtja szürkés, 3 fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya selymesszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze barnával kevert fehér (mintha liszttel hintették volna be) (108. ábra : B). 11—13 mm.

Igen szórványosan fellépő faj. Németországban, Lengyelország déli részében, Spanyolországban és az Urálban gyűjtötték. Hazánkban Dunakeszin találták. Repülési ideje két nemzedékében IV., V. és VII., VIII. Hernyója az *Artemisia campestris* és a *Helichrysum arenarium* virágjaiban és leveleiben aknázik

psilellum HS.

37 (36) Hátulsó szárnya (a rojtot figyelembe véve !) háromszög alakú. Különben igen hasonlít az előző fajhoz és bizonyos mértékben az *artemisiellum* Tr. fajhoz is. 11—13 mm.

Csehszlovákiából írták le, valószínűleg délebbre és így hazánkban is előfordul. Repülési ideje V. Tápnövénye a *Centaurea maculosa*

[**paniculatellum** Novickij]

38 (29) Elülső szárnyának közepén nincsen elsötétedett, hosszú, a tőből a csúcsig érő csík.

39 (46) Ajaktapogatója és főleg csúcsíze, gyakran pedig arca is hófehér : a csúcsízen többnyire sötét gyűrű van.

40 (43) Feje és ajaktapogatója hófehér, elülső szárnyának mintázatában a pontok igen nagyok, felmeredő pikkelyekből állanak, és széles rozsdasárga udvarban foglalnak helyet.

41 (42) Elülső szárnyának mintázatában 4 nagy fekete pont van : 1—1 a ránc egyharmadában, illetve kétharmadában, 1—1 a sejt közepén, illetve vége alatt (!). Alapszíne fehér, gyenge szürkés behintéssel, a rozsdasárga szín azonban olyan terjedelmes, hogy egyensúlyban van a fehér színezettel ; az *r* és *m* erek mentén is van sárga szín. Rojtja fehér, erős fekete választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéres. Tora és vállfedői szürkével kevert fehérek. Ajaktapogatójának második ízén kívül sötét folt van, csúcsízén 2 fekete gyűrű (108. ábra : C). 7—9 mm.

Dél-európai és észak-afrikai faj. Hazánkban Gyónon gyűjtötték. Repülési ideje (valószínűleg 2 nemzedékben) V—VII. és IX. Tápnövénye ismeretlen

diminutellum Rbl.

42 (41) Elülső szárnyának mintázatában csak 3 fekete pont van, a ránc tőfelőli pontja hiányzik. A sötétszürke behintés erősebb, a sárga szín terjedelme kisebb. Különben mindenben hasonlít az előző fajhoz, de hátulsó szárnya sötétszürke. 10—11 mm.

Németországban és hazánkban gyűjtötték. Hazai lelőhelyei: Nyír (Kecskemét mellett), Ágasegyháza és Budapest; azonkívül a Deliblátról is előkerült. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

inustellum HS.

43 (40) Csupán ajaktapogatója fehér, feje rendszerint szürkés, elülső szárnyának mintázatában a fekete pontok aprók, és pikkelyeik nem emelkednek ki a szárny síkjából.

44 (45) Elülső szárnyának alapszíne fehéresszürke, a 3 fekete pont apró, keskeny, rozsdasárga gyűrűben foglal helyet; a sárga szín gyéren jelentkezik a ránc, az *sc* ér és a csúcstér erein. Rojtja szürke, erős fekete és néhány fehéres választóvonallal. Testének többi része fehéresszürke. 12—13 mm.

Németországból és Svájcból ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[**insulellum** HEIN.]

45 (44) Elülső szárnyának alapszíne szürkésbarna, 5—6 fekete ponttal; a rozsdavörös színezet erős és hosszú vonalak alakjában van jelen. Rojtja szürke, a szárnyról kilépő erős fekete pikkelyekkel. Hátulsó szárnya sötétszürke. Tora és vállfedői sötét szürkésbarnák, feje világosabb, arca olykor fehéres. Ajaktapogatója fehéres, második ízén kívül sötét folt van, csúcsízén 2 fekete gyűrű. 9—12 mm.

Eddig csak Magyarországon gyűjtötték (Budapest, Kaposvár, Kecel, Dinnyés, Ágasegyháza és Budaörs). Repülési ideje IX. Tápnövénye ismeretlen

xanthorhabda GOZM.

46 (39) Ajaktapogatójának csúcsíze nem hófehér, hanem egészen sötét (feketés vagy barnásszürke), esetleg világosabb (sötét gyűrűvel) vagy piszkos szürkésfehér, 2 sötét gyűrűvel. Arca többnyire sötét.

47 (48) Ajaktapogatójának csúcsíze piszkosfehér (szürkésfehér), 2 sötét gyűrűvel, arca szürke. Igen hasonlít a *plantaginellum* STT. fajhoz, de szárnyának közepén rendszerint nincsen sötét csík, a rajzolat eléggé változatos. 16 mm.

Csehszlovákia déli, szikes területeiről leírt faj, amely a Fertő tónál is előfordul. Két nemzedéke VI., VII. és VIII., IX. repül. Hazánkban még nem gyűjtötték. Tápnövénye a *Plantago maritima*

[**Mariae** ZIMM.]

48 (47) Ajaktapogatójának csúcsíze nem piszkosfehér, hanem sötétebb.

49 (52) Ajaktapogatójának második íze világos sárgásszürke, csúcsíze világos, 2 sötét, de rendszerint elmosódott gyűrűvel.

50 (51) Elülső szárnyának alapszíne világos sárgásszürke, a sejt 2 fekete pontja erősen megnyúlt, a csúcstér közepén hosszú fekete vonal van. A rozsdasárgás színezet elszórtan lép fel, főleg a sötét foltokat keretezi. A szár-

nyon gyér feketés pikkelybehintés fekszik. Rojtja világos, feketés választóvonallal. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Potrohának első 3 szelvénye felül bőrsárga. Feje, tora vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az alapszín. 11—13 mm.

Németországban, Svédországban és Izraelben gyűjtött faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Chenopodium*- és *Atriplex*-félék

[nitentellum FUCHS]

51 (50) Elülső szárnyának alapszíne sötétszürkés agyagsárga, a pontok aprók, elmosódottak, az erek mentén és a ráncban a szárny tompa rozsdavörös. A sötét behintés erős. Rojtja világos, gyenge választóvonallal. Hátulsó szárnya gyöngyszürke. Potroha sárgásszürke. Feje, tora és vállfedői szintén szürkéssárgák. Arca és ajaktapogatójának második íze világos agyagsárgás, csúcsíze világos, két gyenge, sötét gyűrűvel. 12—14 mm.

Európai faj. A Fauna Regni Hungariae adata szerint hazánkban is előfordul. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Tussilago farfara*

tussilaginellum HEIN.

52 (49) Ajaktapogatójának második íze sötét szürkésbarna, csúcsíze is egészen sötét, világosabb gyűrűnek legfeljebb a nyoma látszik.

53 (54) Elülső szárnyának mintázatában a rozsdavörös, majdnem rozsdabarna vonalak az erezet mentén és a ráncban igen erősek, élesek és jól kivehetők. Alapszíne barna, a belső és külső szegély mentén a csúcs felé egyre több, de a csúcson már csak gyér fehér pikkelybehintéssel; a feketés pontok többnyire jól láthatók, néha megnyúltak. A sejt végéről a csúcsba gyakran jól kivehető sötét árnyékvonal húzódik, ez azonban olykor hiányzik. Rojtja szürke, néhány világos választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke, sohasem világos selymesszürke. Feje, tora és vállfedői barnák, arca és ajaktapogatójának második íze belül kissé világosabb, sárgás (108. ábra : E). 10—13 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje IV—VI. Tápnövényei az *Artemisia campestris* és a *Thymus serpyllum*

artemisiellum TR.

54 (53) Elülső szárnyának mintázatában a rozsdavörös vagy sárgás pikkelyzet igen gyenge, sokszor alig kivehető, sohasem éles.

55 (56) Elülső szárnyának alapszíne barnás hamuszürke, sötét. Mintázata alig látszik, a 3 pontból a sejtvégi rendszerint eltünt, a pontok igen aprók, a rozsdavörös színezet igen gyenge, alig látható, többnyire csak a ránc elején maradt meg. Rojtja világos, gyenge barnás választóvonallal. Hátulsó szárnya világos selyemszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. 10—12 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban Ócsán gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. Tápnövénye ismeretlen

murinellum HS.

56 (55) Elülső szárnyának mintázata élesebb, a pontok jól láthatók, a ránc pontja rendszerint vonallá húzódott ki, a rozsdaszínű behintés sűrűbb.

57 (58) Ajaktapogatójának csúcsíze teljes egészében sötét barnásszürke. Elülső szárnyának alapszíne sötéttel behintett és agyagsárgával kevert porszürke, a rozsdasárgás színezet főleg a ráncban lép fel, de a csúcstéren is található. A 3 pont jól látható. Rojtja sárgásszürke, 3 finom választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Testének többi része olyan színű, mint az alapszín. 12—15 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V. Tápnövénye az *Artemisia absynthium* és *campestris*

[halonellum HS.]

58 (57) Ajaktapogatójának csúcsízén felül gyűrűszerű elsötétedés van, amelyet a legjobban úgy láthatunk, ha a példányt felülről, a tor felől nézzük.

59 (60) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a pontok feketék, néha megnyúltak, sötét rozsdavörös keretük van, a rozsdás színezet nem terjedelmes, rendszerint rövid vonalakból áll. Rojtja világos barnásszürke, tövén sötét választóvonallal, kijjebb néhány világosabb vonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Testének többi része olyan, mint az alapszíne. Átlagosan nagyobb, mint a következő faj : 13—14 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Fonyódon és Simontornyán gyűjtötték. Repülési ideje két nemzedékben IV., V. és VIII. Tápnövényei *Cirsium-*, *Centaurea-* és *Serratula*-félék

acuminatellum SIRCOM

60 (59) Igen hasonlít az előző fajhoz, de alapszíne tisztább szürke, rajzolata élesebb, hátulsó szárnya fehéresebb, átlagban kisebb : 10—12 mm.

Nyugat- és közép-európai faj. Hazánkban a Kisbalatonnál és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje IV. és VII. Tápnövénye az *Artemisia absynthium*

proclivellum FUCHS

4. nem : **Gelechia** Z.

Feje előreborulóan és többnyire odasimulóan pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme kicsi. Csápja gyengén és sűrűn pillás. Ajaktapogatója hosszabb, mint a feje, sarló alakú, felgörbülő, második ízén kifelé ívelt szőrilletve pikkelypamacs van, amelyben elöl mély vályú húzódik, de ez nem olyan széles, hogy a pamacs két oldalát szétfeszítse, mint pl. a *Caryocolum-Gnorimoschema* nemeknél ; csúcsíze hegyes (109. ábra: A—C). Elülső szárnya megnyúlt, keskeny, külső szöglete rendszerint lekerekített, csúcsa alig hegyes. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_1 hozzájuk közel, az m_2—cu_1 igen szorosan a sejt alsó sarka körül ered. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid, csúcsa felé megnyúlik, de az nem erősen kiugró, hegyes. Erezetében az $rr + m_1$ erős nyélen van, az m_2 kissé meghajlott, közelebb van az m_3, mint az m_1 érhez (109. ábra : D).

Hímjének ivarszervében az uncus puha, párnaszerű, a gnathos kicsi, a valva különféle, rendszerint kétujjú, az aedeagus rövid és többnyire függeléke van. Nőstényének ivarszervére jellemző az ostialis lemezek két oldalsó nyúlványa ; a signum különféle szerkezetű, ritkán hiányzik (pl. a *rhombella* SCHIFF. esetében), de sohasem tövis alakú (102. ábra : E, 104. ábra : N).

Az igen nagy fajszámot felölelő nem az egész Földön elterjedt, de az ivarszervi vizsgálatok elvégzéséig pontos elterjedési területét nem tudjuk kijelölni. Ebbe a nembe sorolták egészen a legújabb időkig mindazokat a fajokat, amelyek többé-kevésbé hasonló rajzolatúak, méretűek és erezetűek voltak. De kitűnt, hogy ez nem természetes csoportosítás, és azt csak az ivarszervi szerkezet alapján lehet elérni. Hazánkból eddig 8 fajt mutattak ki.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

A határozókulcsba nem vettük fel a *praeclarella* HS. fajt, amely alpesi állat. A budapesti előfordulását említő irodalmi adat valószínűleg téves határozáson (*Gnorimoschema hungariae* STGR.) alapszik.

1 (4) Ajaktapogatójának második ízén nagy szőrpamacs van, amely háromszög alakú és lefelé áll el az íztől.

2 (3) Ajaktapogatójának szőrpamacsa igen nagy, majdnem négyszögletes, felerészben sötétbarna, fele fehéres. Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, feketés beporzással. Felső szegélyét a tőnél sötét folt díszíti, a sejt közepén hosszanti irányú sötét árnyék vonul végig, amelyet 2 világos petty szakít meg. A rojt körül az erek végződése mentén elmosódott pontok láthatók. A rajzolat ereje és élénksége igen változó, de mindig elmosódott, a sötét pikkelyek sötétbarnák. Testének többi része is hamuszürkés. 16—21 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövényei *Juniperus*-félék, amelyeken tavasszal él

sabinella Z.

3 (2) Ajaktapogatójának szőrpamacsa fele akkora, mint az előző fajé, határozottan háromszög alakú, csak a pamacs teteje fehér. Elülső szárnyának alapszíne pirosas hamuszürke, a sejtben ugyancsak sötét árnyék húzódik végig, amelyet 2 fehéres petty szakít meg. Ennél a fajnál már jobban kivehető a 2 ferdén egymás felett álló pont a ráncban és a sejt közepén, valamint 1 a végén. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Testének többi része élénk fehéres hamuszürke (109. ábra : F). 17—19 mm.

Észak- és közép-európai faj, de Romániában és Korzikán is megtalálták. Hazánkban a Sátorhegységben gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Salix*-félék összeszőtt hajtáscsúcsaiban él

asinella HBN.

4 (1) Ajaktapogatójának második ízén nincsen nagy, elálló szőrpamacs, csupán az ívelten kifelé domborodó pikkelypamacs, amelyen mély barázda húzódik végig.

5 (12) Elülső szárnyán a felső szegély tövénél határozott és erős sötét folt, az ún. vállfolt van. Ez kissé megnyúlik a felső szegély mentén, de a tőtérre már nem nyúlik le.

6 (9) Elülső szárnyának alapszíne igen világos sárgás hamuszürke.

7 (8) Elülső szárnyának mintázatában a sejt közepén álló pont alatt van a ránc pontja. Alapszíne világos sárgásbarna vagy hamvasbarna, a sejt 2 sötét pontja messze eltolódott egymástól, a külső keresztsáv gyengén látható, az erek itt sötéten behintettek. Néha a sejt 2 sötét pontja

között csíkszerű sötét behintés is látható. Testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. Ajaktapogatójának második ízén a pikkelypamacs kívül barna, közepén nagy világos folttal. 15—18 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Hernyója tavasszal *Salix*-félék rügyeiben él

[basiguttella HEIN.]

8 (7) Elülső szárnyának mintázatában a tőfelőli pont messzebb van a tőtértől, mint a ránc pontja. Alapszíne sárgásszürke, finom barnás behintéssel, a sejt 2 pontja viszonylagosan közelebb fekszik egymáshoz, a külső keresztsáv élesebb. Esetenként a hosszanti irányú sötét behintés (a sejtben) ennél a fajnál is fellép. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín; ajaktapogatójának második ízén a pamacs kívül egyöntetű barna, nincsen benne fehér folt. 17—20 mm.

Közép-európában és Angliában élő faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója nyár elején a *Hippophaë rhamnoides* hajtásainak összefont levelei között él

[hippophaëlla SCHRK.]

9 (6) Elülső szárnyának alapszíne sötét sárgásszürke, erős feketés behintéssel.

10 (11) Elülső szárnyán a sejtben 2 nagy fekete pont van. A külső pont néha keresztirányban kiszélesedik, illetve megkettőződik. A külső világos keresztsáv vékony, megtörik: kezdeténél a felső szegélyen sötét folt van. Rojtja világos, széles és elmosódott sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora és vállfedői szürkéssárgák. Ajaktapogatója feketés, második ízének hegyén fehér gyűrű van (109. ábra : H). 14—16 mm.

Közép- és kelet-európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Pyrus*-félék összeszőtt levelei között él. Kártételéről nem tudunk

rhombella SCHIFF.

11 (10) Elülső szárnyán a sejt 2 pontja hosszában kihúzódott; 1 ugyanilyen pont van a ránc elején is. A sejt külső pontja rendszerint kiszélesedik, ilyenkor a folt bunkó alakú. A világos külső keresztsáv teljesen elmosódott, mögötte a csúcstér elsötétedett, amelybe a felső szegély fekete pontja belefut. Rojtja világos, széles és elmosódott sötét árnyékkal, a hegye hófehér. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín. Ajaktapogatójának második íze belül és alul fehéres, kívül sötét barnásfekete, csúcsa igen széles sávban fehéres, csúcsíze fehérrel kevert barna. 16—19 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Hernyója *Populus*-féléken él

rhombelliformis STGR.

12 (5) Elülső szárnyának tövénél a felső szegélyen nincsen jól kivehető éles vállfolt.

13 (18) Elülső szárnyának tőterén a láncig érő kis fekete folt van (a vállfolt látszólag a tőtérre csúszott).

14 (17) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, fehér behintése igen gyenge vagy teljesen hiányzik.

15 (16) Nagyobb faj, 19—22 mm. Ajaktapogatójának második ízén igen erős a pikkelypamacs, csúcsíze csupán olyan hosszú, mint a második íz. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a világos mintázat világosszürke pikkelyekből áll, de igen elmosódott. A ráncban 2 sötét pont van, a külső fölött van a sejt első pontja, a sejt közepén a második, amely kissé megnyúlt, a sejtvégi nagy és erős. A felső szegély közepén és végén is van 1—1 feketés folt. A külső keresztsáv világos, megtört. Hátulsó szárnya szürke. Fejtetője világos, feje különben barnásszürke (109. ábra : E).

Európai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje VI., VII. Hernyója a *Populus nigra* és *italica* csőszerűen összesodort levelei között él

pinguinella Tr.

16 (15) Kisebb faj, 15—18 mm. Ajaktapogatójának második ízén a pikkelypamacs kicsi, csúcsíze másfélszer olyan hosszú, mint a második íz. Alapszíne barnás, hamuszürkével keverve. Rajzolata igen hasonlít az előzőéhez, de a sejt közepén fekvő pont hosszú vonallá húzódott ki, a pontok általában hosszabbak, a külső keresztsáv élesebben megtört. Feje sötét.

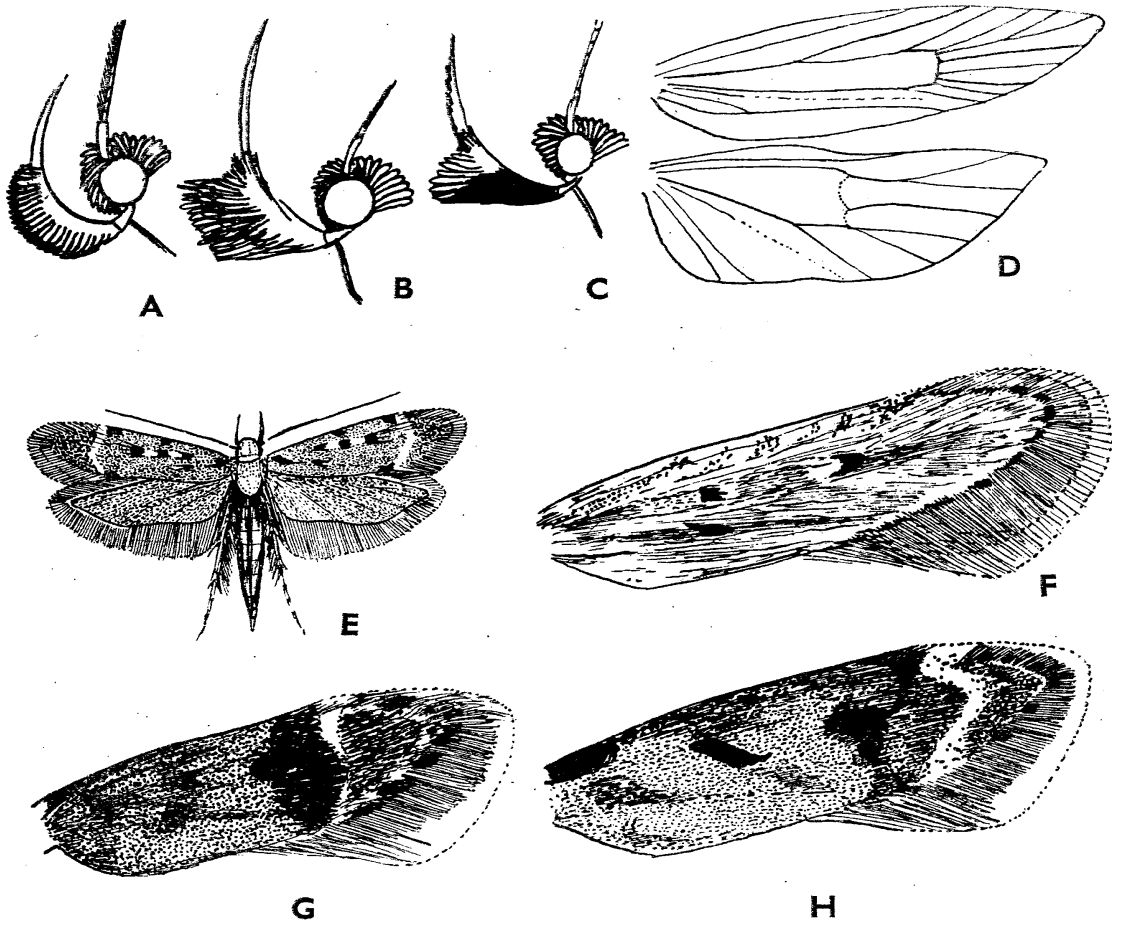

109. ábra. A : *Gelechia pinguinella* Tr., B : *G. sabinella* Z. és C : *G. asinella* Hbn. feje — D : *Gelechia* erezete — E : *G. pinguinella* Tr. — F : *G. asinella* Hbn., G : *G. scotinella* HS. és H : *G. rhombella* Schiff. elülső szárnya (Eredeti)

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Bátorligeten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója tavasszal a *Salix caprea* barkáiban él

muscosella Z.

17 (14) Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, erős fehér behintéssel. Rajzolata megegyezik a *muscosella* Z. rajzolatával, de sokkal erősebb, élénkebb. Rojtjában 2 sötét választóvonal fut végig, hegye fehér. Ajaktapogatójának második ízén olyan erős a pikkelypamacs, mint a *pinguinella* Tr. fajnál, csúcsíze is csupán olyan hosszú, mint a második íze. 15—19 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje VI., VII. Hernyója lapjukkal egymáshoz szőtt nyárfalevelek között él

nigra Haw.

18 (13) Elülső szárnyának tőterén nincsen tőfolt.

19 (20) Elülső szárnyának alapszíne igen világos fehéresbarna (csontszínű), a szárny ívben fölfelé hajló, szinte kolbász alakú (a rojt nélkül !). Rajzolata a 3 jellegzetes pontból áll, a ránc elején fekvő és a sejt közepén álló erős vonallá húzódott ki, a sejt végén található folt vége lefelé hajlik (a tőtér felé néző V-alakú folt). A külső keresztsáv hiányzik, a mögötte fekvő csúcstér világosabb színű. Az erek végződése mentén fekete pontok fekszenek, és igen hegyes ívben kanyarítják körül a csúcsteret. Hátulsó szárnya fehéres. Feje, tora és vállfedői csontszínűek, ajaktapogatója fehér. 14—16 mm.

Eddig csak a Pireneusokból és a Kárpátokból ismeretes. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen (= *melaleucella* Const.)

[pyrenaica Petry]*

20 (19) Elülső szárnyának alapszíne sötét, a szárny alakja rendes.

21 (22) Kisebb faj, fesztávolsága 13—14 mm. Elülső szárnyának alapszíne sárgás ibolyásszürke, erős sötétbarna behintéssel. A ránc pontja kicsi, a sejt 2 pontja nagy folttá növekedett meg, a sejt vége és a világos, megtört külső keresztsáv között széles sötét árnyék húzódik keresztbe a szárnyon. A keresztsáv sárgás. Rojtja világos, igen széles barnásszürke választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke, a szegélyek mentén sötét, barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója barnásszürkék (109. ábra : G).

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója a *Prunus spinosa* virágjain él

scotinella HS.

22 (21) Nagyobb fajok, fesztávolságuk 15—18 mm. A mintázat pontjai kihúzottak, illetve erős fehér pikkelybehintés keretezi őket.

* A rokon *Dzyeduszyckii* Now. faj csak a Pireneusokban és a Svájcban fordul elő, az irodalom (Fauna Regni Hungariae : *Doryphora Dzyeduszyckii* Now.) tátrai adatai a *pyrenaica* Petry fajra vonatkoznak.

23 (24) Elülső szárnyának alapszíne világos barnásszürke, a csúcstéren szürkés. A pontok 6 fekete vonallá nyúltak meg (2 a sejtben, 2 a ráncban és 2 a felső szegély alatt a tőnél, illetve a szárny közepénél), az alapszínben fekszenek, s legfeljebb a sejtben állók között van fehér színezet (nem keret !). A külső keresztsáv fehér, élesen megtört, jól kivehető. Rojtjában 2 elmosódott sötétbarna választóvonal van, hegye fehéres. Egyes példányoknak feketés vállfoltja is van, de ez igen apró. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze igen világos barnásszürke, csúcsíze feketés. 15—18 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei állítólag *Salix*-félék

[cuneatella DGL.]

24 (23) Elülső szárnyának alapszíne igen sötét (feketés) barnásszürke. A ránc sötét és megnyúlt foltját elöl és hátul fehér pikkelyek határolják, a sejt közepén fekvőt erős hófehér gyűrű veszi körül, a sejtvégi foltot rendszerint csak néhány fehér pikkely. A külső keresztsáv igen éles, fehér, hegyesszögben megtört. Világos rojtjában széles sötét választóvonal fut le. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői sötét barnásszürkék, ajaktapogatója feketés, sok fehér pikkellyel. 15—18 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Quercus-*, *Salix-* és *Sorbus*-félék levelein él

[sororculella HBN.]*

* Az újabb időkben hazánkhoz közel eső területekről több olyan fajt írtak le, amelyek Magyarországon is előfordulhatnak. A régebbi fajok között is akadhatnak olyanok, amelyek hazánkban is élnek. Mindeme fajok ivarszervi vizsgálata azonban még nem történhetett meg, és ezért bizonyosan azt sem tudjuk, vajon a *Gelechia* Z. vagy az újonnan felállított rokon nemek egyikébe tartoznak-e. Ezek a fajok a következők :

G. aplasticella RBL. — A faj leírását nem tették közzé, így nomen nudum. Erdélyben és a Balkánon gyűjtötték.

G. Aristotelis MILL. — Feje sárgásfehér, elülső szárnya sötétszürke, csúcsa feketés. Külső keresztsávja fehéres, a ráncban és a sejtben is 2—2 fekete pont van. 17—18 mm. Déleurópai, balkáni faj. Hernyója *Astragalus*-féléken él.

G. ciliatella HS. — Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a tőnél 1 ferde keresztsáv eléri aráncot (!), a csúcs előtt a felső szegélyen háromszögletű fehér folt van. A ráncban 1 fekete folt fekszik, a sejtben 2 megnyúlt fekete folt egymás alatt. A ferde keresztsáv okkersárga. 13 mm. Németország, Ausztria ?, Románia.

G. Dellabeffai RBL. — Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, 1 ferde keresztsávval a ráncig és 1 kanyargós keresztsávval a külső szegélytéren. Ezek mind fehérek. Valószínűleg a *Chionodes lugubrella* F. csoportba tartozik, és igen hasonlít a *Schiffermülleria stipella* L. fajhoz. Az Alpokban repül.

G. Klosi RBL. Igen hasonlít a *Caryocolum vicinella* DGL. fajhoz és valószínűleg abba a csoportba is tartozik. Ausztria.

G. limitanella RBL. — Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, vékony, hosszanti, sötét sávval, amelynek közepén (a sejt végén) világos körfolt fekszik. 12 mm. Jugoszlávia.

G. Rebeli PREISS. — Elülső szárnyának alapszíne világosszürke, a tőből a csúcsig húzódó széles sötétszürke sáv alsó határa elmosódott, a fekete pontok benne foglalnak helyet. Igen hasonlít a *Chionodes mulinella* Z. fajhoz. 13 mm. Ausztria.

G. Rebeliella HAUDER. — Igen hasonlít egy apró *Lita solutella* Z. példányhoz. A budapesti (irodalmi) adat téves határozáson alapul. Ausztria.

G. oribatella RBL. — Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, 3 elmosódott körvonalú keresztsávval, amelyek közül az első csak a ráncig ér. Valószínűleg a *Chionodes perpetuella-continuella* csoportba tartozik. 12—14 mm. Bulgária, Karinthia.

5. nem : **Lita** Tr.

Feje előreborulóan és kissé borzasan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója másfélszer vagy kétszer olyan hosszú, mint a fej, második íze végig egyforma szélesen szőrözött, elöl sekély vályúval; csúcsíze hegyes, a tapogatók hamuszürkés fehérek (110. ábra : B). Elülső szárnya megnyúlt, egyenletesen kihegyesedő, külső szöglete eltűnt. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az r_3 vele egy pontból ered, a *cu* erek messze távolodtak egymástól. Hátulsó szárnya széles, csúcsa elég élesen kihúzott. Erezetében az *rr* és m_1 közel egymáshoz, de nem egy pontból ered (110. ábra : A).

Hímjének ivarszervében az uncus rövid, teteje keresztben lemetszett, rajta végig erős serték sorakoznak, a gnathos erőteljes, a valva kétágú : a felső ág hosszú, az alsó fűrészes és rövidebb, az aedeagus egyenes, a penis bejárati nyílása alatt hosszú szára van. Nőstényének ivarszervében a signum 2 különálló és fogazott lemezből áll (102. ábra : F, 104. ábra : A).

Észak-amerikai nem, amelybe az eddigi vizsgálatok szerint 3 európai faj tartozik. Ezek közül kettőt hazánkban is megtaláltak.

Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne sötét fehéres hamuszürke, mintázata csupán a sejt végén fekvő fekete pontból áll. A külső szegélytéren az erek végén néha sötét beporzás látható. A hamuszürke alapszín néha piszkos krétafehérbe megy át. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői szürkésfehérek, feje sárgásbarna, csápja fekete-fehéren gyűrűzött. Ajaktapogatója szürkésfehér. 19 mm.

Eddig csak Bécsben és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. Tápnövénye ismeretlen

albicans Hein.

2 (1) Elülső szárnyának rajzolata nem csupán egyetlen fekete pontból áll.

3 (4) Elülső szárnyának élénk fehéres mintázata erős gesztenyebarna vagy sötét feketésbarna alapszínen fekszik. A tőhöz közel 1 fehér keresztsáv húzódik majdnem a belső szegélyig, a szárny közepe előtt a másik, jóval szélesebb és a szegélyekig érő sáv, majd a csúcstér előtt az igen hegyes

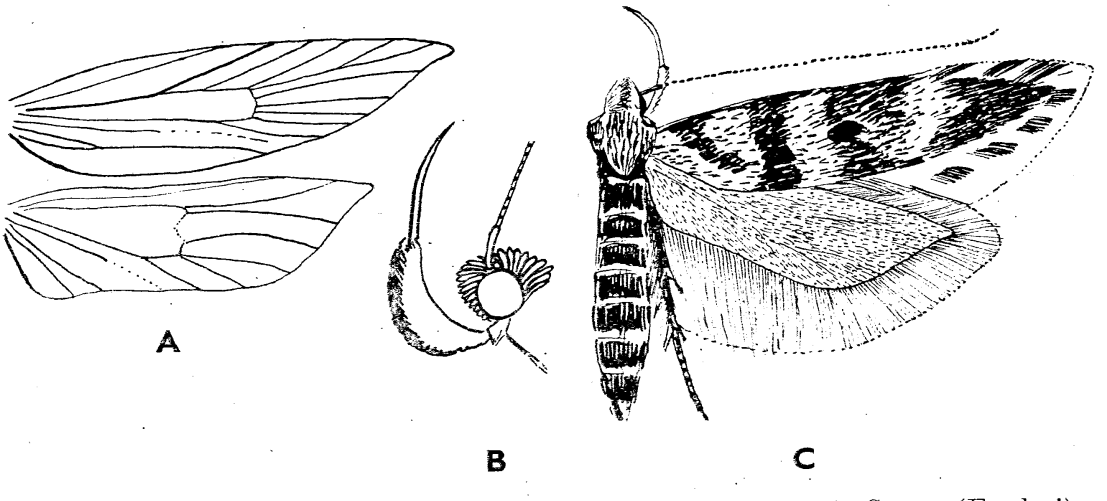

110. ábra. A : *Lita* erezete és B : feje — C : *L. longicornis* Curt. (Eredeti)

szögben megtört éles fehér keresztsáv, amely a sejtvégi fekete petty felé is fehér pikkelyeket bocsát ki magából, s a csúcs felé is kinyúlik. Olykor a fehér szín annyira kiterjed, hogy a sötét szín alkotja a rajzolati elemeket. A ránc elején, közepén és fölötte a sejt sötét színében 1—1 megnyúlt, fekete petty van. A külső szegély fehér, mögötte a rojt tövénél fekete és fehér foltok váltogatják egymást az erek végénél. Rojtjának vége fehér. A nőstény kisebb, szárnya keskenyebb. Hátulsó szárnya szürke. Tarkója sárgásbarna, különben többi testrésze sötétszürkével kevert fehér (110. ábra : C). 18—19 mm.

Közép-európai, hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Calluna vulgaris* (= *virgella* THNBG.)

[longicornis CURT.]

4 (3) Elülső szárnyán legfeljebb a külső keresztsáv nyomát őrző kis folt fehér a felső szegélyen, különben alapszíne barna vagy barnásszürke, kevés hamuszürke behintéssel a keresztsáv környékén. A pontok jól láthatók. Néha a külső keresztsáv megvan, de szélessége csak 1 pikkelysorból áll, sárgásszürke, hegyesen megtört, a benne keresztülfutó erek többnyire sötétek, közeik világosak. Rojtjában sötét választóvonal fut végig, hegye sohasem fehér. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az elülső szárny változó erősségű alapszíne ; ajaktapogatója hamuszürkével kevert fehér és barna. 17—20 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje V., VI. Hernyója nyáron homokos szövedékcsőben él *Genista*- és *Sarothamnus*-féléken

solutella Z.

Változata:

1. Elülső szárnyának alapszíne nagyon sötét, rajta kékesfehér behintés fekszik, amely főleg a felső szegély mentén és a sejt végén világosabbá teszi a szárnyat ; a külső keresztvonal széles, hófehér, sávszerű var. **Pribitzeri** RBL.

6. nem : **Mirificarma** GOZM.

Feje előreborulóan és tetején kissé lazán pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme van, csápja sűrűn, de röviden és finoman pillázott. Ajaktapogatója másfélszer olyan hosszú, mint a fej, második ízének szőrözete odasimuló, elöl a vályú majdnem teljesen kitöltött ; csúcsíze olyan hosszú, mint a második íz (111. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen hegyesedő, külső szöglete alig kivehető. Erezetében az r_1 a sejt egyharmadánál ered, a többi sugárér egyre csökkenő távolságban fut le a nyélen ülő r_{4+5}-ig, az m_2 közel van az egy pontból eredő (vagy egymástól eltávolodott) m_3 és cu_1 érhez, a cu_2 igen hátul ered. Hátulsó szárnya széles, trapezoid, csúcsa alig kihúzott, éles. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van vagy egymáshoz közel ered, az m_2 viszonylagosan távol származik az egy pontból eredő m_3 és cu_1 érpártól (111. ábra : A).

Hímjének ivarszervében az uncus csuklyaszerű, a gnathos nagy, a valva fonalszerűen vékony, a sacculus rövid és erőteljesebb, legjellegzetesebb azonban a vinculum hosszú csövében mozgó aedeagus, amelyhez egy rendszerint még hosszabb és fonálszerűen vékony, keményen kitinizált rúd járul. Nőstényének

varszervében a ductus bursae üvegesen átlátszó, a signum tüskés, kicsiny (103. ábra : A, 104. ábra : J).

Az eddig csupán európai fajokat felölelő nembe 5 faj tartozik ; ezek közül hármat hazánkban is megtaláltak.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, homokos területek, rétek jellegzetes fajai. Melegkedvelők.

1 (4) Mintázata hosszanti irányú vonalakból, csíkokból áll.

2 (3) Feje és tora csontszínű. Elülső szárnyának alapszíne pirosas csontszínű, a tőből a csúcsig végigvonuló hosszanti, sötétbarna sávval. Ennek alsó szegélye elmosódott, és a külső szöglet felé is kiterjed. A külső szegélyen apró fekete pontok sorakoznak az erek végződése mentén. Rojtja világos, vékony barna választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Vállfedője barna, ajaktapogatója csontszínű, csúcsízének hegye barna (111. ábra : E). 14—16 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. Tápnövényei *Sarothamnus-* és *Genista*-félék, amelyeknek összeszőtt levelei között a hernyó ősszel táplálkozik

[interruptella HBN.]

3 (2) Feje és tora vörhenyes okkersárga. Elülső szárnyának alapszíne igen változatos : az okkersárgától a világos sárgásbarnáig terjed. Jellemző bélyege az *sc* ér mentén a felső szegély alatt végifutó hosszanti okkersárga vonal. A tőből a csúcsig határozatlan körvonalú sötét csík húzódik, de ez a sötét pikkelyek nagyobb mérvű kiterjedése esetén teljesen eltünhet. A sejt végén fekvő fekete petty kivételével a pontok eltűntek,

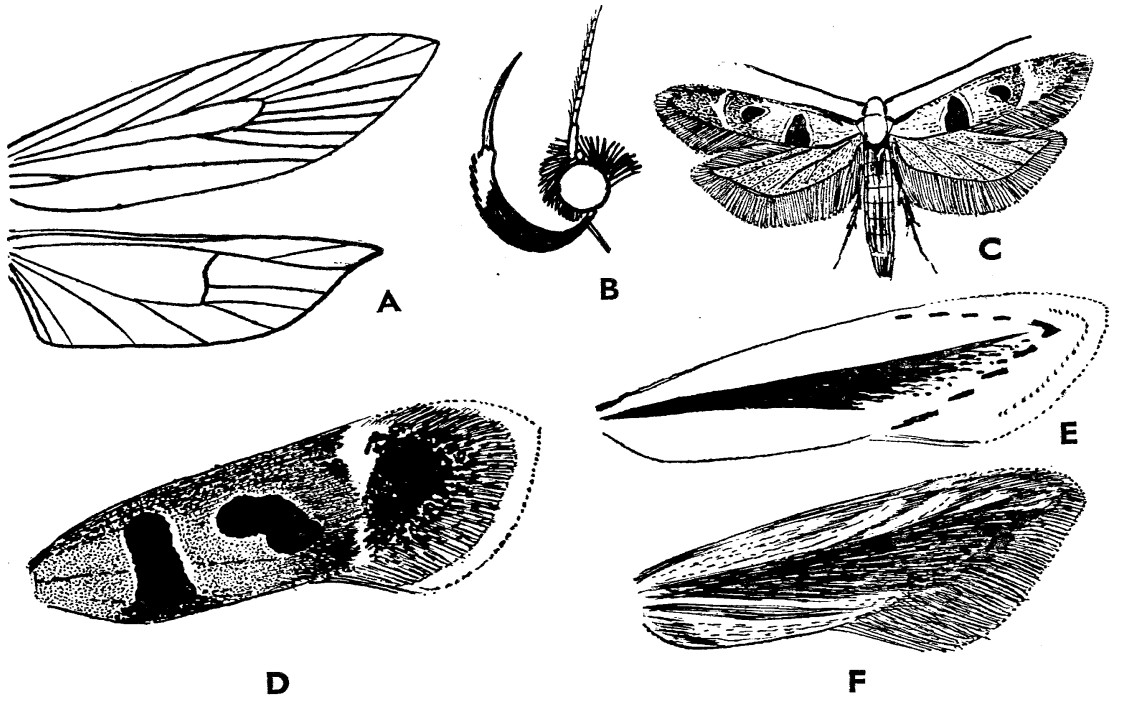

111. ábra. A : *Mirificarma* erezete és B : feje — C · *M. cytisella* TR. — D : *M. maculatella* HBN., E : *M. interruptella* HBN. és F : *M. mulinella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

a mintázat hosszanti irányú csíkokból áll. Világos rojtjában sötét választóvonal fut végig. Hátulsó szárnya világosszürke. Ajaktapogatója vörhenyes, néha tompa okkersárgás (111. ábra : F). 11—16 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója *Sarothamnus*-félék virágjában él

[mulinella Z.]

4 (1) Mintázatában nincsenek hosszanti irányú csíkok, hanem kisebb-nagyobb sötét foltok vagy apró pontok.

5 (6) Mintázatának apró fekete pontjait vörösessárga gyűrű veszi körül. Elülső szárnyának alapszíne vörösen csillogó feketésbarna. Esetenként a fekete pontok teljesen eltűntek, s helyüket teljesen kitölti a vörösessárga szín. A külső keresztsávból megmaradt világos folt a felső szegélyen bíbor színű. Rojtjában 2 sötét választóvonal fut végig. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői és tora olyan, mint az alapszín. Ajaktapogatójának második íze sötétbarnával kevert vörös, csúcsíze tisztább vörös. 15—16 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban eddig csak Kaposvárott és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Genista*-félék, amelyeknek összeszőtt hajtáscsúcsait fogyasztja

lentiginosella STGR.

6 (5) Elülső szárnyának mintázatában nincsenek apró fekete pontok, amelyeket vörösessárga gyűrű vesz körül, hanem nagykiterjedésű sötét foltok.

7 (8) Elülső szárnya igen világos szürkésvörös, belső szegélyén 1 nagy, keskeny, fekete folt van, a sejt végén 1 kerek folt ; a világos keresztsáv igen elmosódott, tompa szögben megtört, az erek végződésénél a külső szegélyen apró pontok sorakoznak. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedőinek hegye fehér, töve barna. Ajaktapogatójának második íze barna, hegye fehér, csúcsíze fehér (111. ábra : C). 13—15 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban homokos vidékeken gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. eleje. Tápnövénye a *Cytisus nigricans*, amelynek összehúzott levelei között él

cytisella TR.

8 (7) Elülső szárnyának alapszíne sötét ibolyásvörös, amelyet nagyrészben elfed a sötét, feketésbarna rajzolat ; a belső szegélyen nagy, keskeny folt van, a sejtvégi folt megnövekedett és kiterjed a külső szöglet felé; e foltoknak okkervörös kerete van. Az egész csúcstér sötétbarna, a világos külső keresztsávból megmaradt 2 ellentett fehér folt határolja. Rojtjában széles barna választóvonal van. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója ibolyásbarna (111. ábra : D). 14—17 mm.

Európai faj. Hazánkban homokos területeken és réteken repül. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Coronilla varia*

maculatella HBN.

7. nem : **Neofaculta** Gozm.

Feje kissé borzasan pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja kissé pillás. Ajaktapogatója majdnem kétszer olyan hosszú, mint a fej, második íze erősen szőrös, csúcsíze hosszabb, mint a második íz (112. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 a szárny egynegyedénél ered, a többi sugárér az m_1 érig egymástól egyenlő távolságban ered, az r_{4+5} hosszú nyélen van, az $m_{2,3}$ és cu_1 egyforma térközökben fut le, kb. párhuzamosan. Hátulsó szárnya széles, trapezoid, csúcsa alig kihúzott. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen van (112. ábra : A).

Hímjének ivarszervében az uncus nagy, hegyes, a gnathos erős, a valva kétágú, az aedeagus a 2 sacculus és a vinculum összeforrt hosszú csövében mozog. Nőstényének ivarszervében a ductus bursae az ostialis lemezeken nyílik, a signum tüskés, kicsi (103. ábra : C, 104. ábra : M).

A nembe eddig csak 2 európai faj tartozik, közülük egyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 [(2) Ajaktapogatójának második ízén a szőrözet gyér, az ízhez simul, csúcsíze világos, a tövénél sötét gyűrűvel. Elülső szárnyának alapszíne sötét ibolyásbarna vagy kissé kékesen csillogó ibolyásfekete, a mintázat egészen eltűnt. A pontok esetleg egyes példányokon kivehetők. Külső szegélye mentén az erek végénél néha sötét pontok vannak, amelyeket világosabb pikkelyek választanak el egymástól. Feje, tora és vállfedői ugyanolyan színűek, mint az elülső szárny. 16—20 mm.

Európai, hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Vaccinium myrtillus*, a *Ledum palustre* és *Betula*-félék

[infernalis HS.]

2 (1) Ajaktapogatójának második ízén igen erős, ecsetszerűen szétbomló szőrözet van, csúcsíze világos, közepén széles fekete gyűrűvel. Elülső szárnyának alapszíne sötétszürke vagy kékesen csillogó feketésszürke (a pikkelyek hegye fehéres, töve sötét, ezért a szárny liszttel behintettnek látszik). A 3 fekete pont igen éles, apró és mindig jól kivehető. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői hamvasszürkék (112. ábra : C). 15—18 mm.

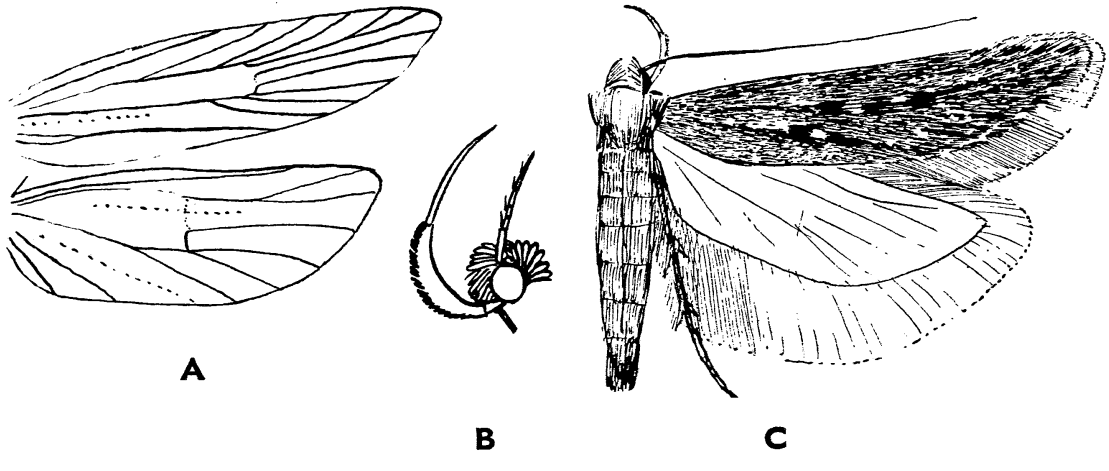

112. ábra. A : *Neofaculta* erezete és B : feje — C : *N. ericetella* Hbn. (Eredeti)

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Uzsán gyűjtötték. A simontornyai adat téves meghatározáson alapul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Erica*- és *Calluna*-félék

ericetella HBN.

8. nem : **Chionodes** HBN.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja egyszerű vagy finoman és sűrűn pillás. Ajaktapogatója felgörbül, sarló alakú, második íze szőrös, vastag, elöl sekély vályúval (113. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, rendszerint megnyúlt és keskeny. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_2—cu_2 erek egymástól egyforma távolságban erednek. Hátulsó szárnya széles, megnyúlt trapezoid, csúcsa alig kihúzott. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van vagy egy pontból ered (113. ábra : A).

Hímjének ivarszervében az uncus nagy, a gnathos erős, a valva még a fajon belül is változó, rendszerint karcsú és hosszú (néha részaránytalan vagy csökevényes !), az aedeagus csövén a penis bejárati nyílása alatt hosszú nyél van. Nőstényének ivarszervében a ductus falai szemcsések, a bursa felső része tüskés, a signum tojásdad, szélei fogazottak (102. ábra : I, 104. ábra : H).

A nem főleg az északi félgömbön terjedt el és elsősorban hegyvidéki fajokat ölel fel. Hazánkból eddig 8 faját ismerjük. A *Chionodes ignorantella* HS. hazánkban nem fordulhat elő, skandináviai faj.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt érzékenyek.

1 (16) Elülső szárnyának alapszíne sötét, rajta jól kivehető, gyakran igen éles fehér keresztsávok vannak.

2 (11) Az alapszín igen sötét, fekete vagy feketésbarna.

3 (6) Elülső szárnya fekete, 2 fehér keresztsávval.

4 (5) Arca és ajaktapogatója okkersárga. Elülső szárnyán az első keresztsáv a felső szegély egyharmadából a ráncig ér, a másik meredek, ívben kívül meghajlott, a csúcstér előtt a belső szegélyre vezet. A sejtvégi fekete petty alig kivehető. Rojtja a külső szegélyen fehér, széles feketés választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői feketék, ajaktapogatójának csúcsízén néhány fekete pikkely van (113. ábra : E). 15—16 mm.

Észak-európai (és kamcsatkai ?) faj. Hazánkban Uzsán gyűjtötték. Magashegyi faj. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Betula*-félék

lugubrella F.

5 (4) Arca és ajaktapogatója szürke. Különben teljesen megegyezik az előző fajjal, de kisebb. 12—13 mm.

Svájcban és Felső-Ausztriában élő faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[feralella Z.]

6 (3) Elülső szárnya fekete, 3 fehér keresztsávval. A középső rendszerint kicsi vagy foltszerű.

7 (8) Elülső szárnyán a külső keresztsáv középen megszakad, arca csillogó rezesbarna, ajaktapogatójának második íze okkersárga, csúcsíze feketés. Az első keresztsáv ferde, a ránc alatt véget ér, a második csak a sejt közepéig ér, a harmadik majdnem párhuzamos a külső szegéllyel, a rojt vége szélesen fehér. Hátulsó szárnya szürke. 15—17 mm.

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. A bizonyító példányt nem láttuk. Repülési ideje VII. Tápnövénye valószínűleg a boróka

viduella F.

8 (7) Elülső szárnyán a külső keresztsáv nem szakad meg, feje vagy ajaktapogatója sárgás vagy fehér.

9 (10) Elülső szárnyán a külső keresztsáv a tő felé domború, kívülről kissé kikanyarított, feje és tora fehér, ajaktapogatójának második íze sárga, csúcsíze feketés. Az első keresztsáv ferde, a ránc alatt végződik, a második ék alakú, majdnem a ráncig ér, a külső párhuzamos a külső szegéllyel ; ennek rojtja szélesen fehér. Hátulsó szárnya szürke, a külső szegély mentén gyakran fehér pikkelybehintés fekszik. Vállfedői feketék (113. ábra : F). 14—15 mm.

Karinthiából leírt faj, a Harz-hegységben is gyűjtötték. Hazánkban a Sátorhegységben találták. Magashegyi faj. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

Trauniella Z.

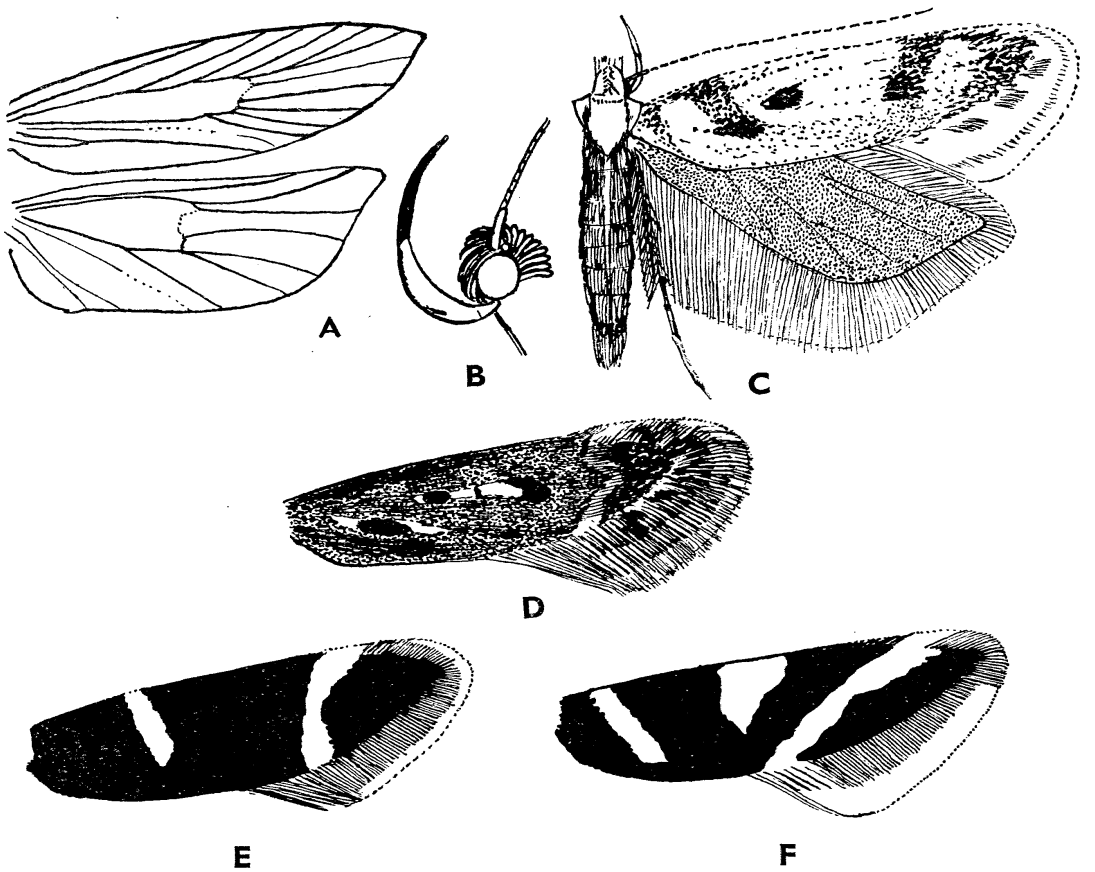

113. ábra. A : *Chionodes distinctella* Z. erezete — B : *Chionodes* feje — C : *Ch. electella* Z. — D : *Ch. oppletella* HS., E : *Ch. lugubrella* F. és F : *Ch. Trauniella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

10 (9) Elülső szárnyán a külső keresztsáv a tő felé homorú, feje sárgás, tora és vállfedői feketék, ajaktapogatója sárga, csúcsízén néhány fekete pikkelylyel. Az első keresztsáv ferde, a ránc alatt végződik ; a második egyenletesen széles, a ráncig ér, a sejtben középen befűződik; a külső egyenes, de felső és alsó vége a tő felé hajlik, ezért homorúnak látszik. Rojtja szürke, hegye nem fehér (!). Hátulsó szárnya szürke.

Észak-Európában, Németországban és az Alpokban élő hegyvidéki faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

luctuella HBN.

11 (2) Elülső szárnyának alapszíne barnás vagy szürkés (kopott példányokon a fehér keresztsávok határai elmosódottak, a külsőnek a körvonalai igen bizonytalanok, esetleg foltokra szakadtak). 17—21 mm fesztávolságú fajok.

12 (15) Kisebb fajok, fesztávolságuk 17—19 mm.

13 (14) Feje fehéressárga. Elülső szárnyának alapszíne barnás- (feketés-)szürke. A 3 jellemző keresztsávot csak gyér fehér pikkelyek jelzik : a tőhöz legközelebb álló csak a szárny közepén látható, a második a sejtben felhalmozódott pikkelyekből áll, a külső középen megszakadt, és 2 nagy ellentett foltra emlékeztet. A külső szegély mentén apró fehér foltocskák vannak. Rojtja és hátulsó szárnya világosszürke. Tora és vállfedői olyanok, mint az alapszín. Ajaktapogatójának második íze belül sárgás, kívül, valamint csúcsíze szürkésfekete. 16—19 mm.

Észak-európai, magashegyi faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövényei valószínűleg zuzmófélék

[continuella Z.]

14 (13) Feje barnásszürke, különben teljesen egyezik az előző fajjal, csupán rojtja világosabb, ajaktapogatóján kevesebb a sötét pikkely. Méretei általában nagyobbak. 17—19 mm.

Közép-európai, hegyvidéki (Alpok, Kárpátok) faj. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[perpetuella HS.]

15 (12) Nagyobb faj, 20—21 mm. Elülső szárnyának alapszíne meglehetősen világos barnásfekete. Nagyon hasonlít a *continuella* Z. fajhoz, rojtja azonban fehéres, széles sötét választóvonallal. Feje hófehér, ajaktapogatójának második íze belül fehér, kívül, valamint csúcsíze fehérrel kevert fekete.

Dél- és közép-európai hegyvidéki faj (Alpesek, Isztria). Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövényei valószínűleg zuzmófélék

[nebulosella HEIN.**]**

16 (1) Elülső szárnyának alapszíne nem sötét (feketésbarna vagy szürke), hanem fehéres, szürkés vagy barnás, fekete árnyalat nélkül.

17 (18) Elülső szárnyának alapszíne fehér. A felső szegély egyharmadából ferde keresztsáv húzódik a ráncig, ahol nagy, feketés pettyben végződik. Hasonló petty van a sejt közepén és végén is. Ez utóbbin sötét keresztsáv halad át, amely a felső szegélyről a külső szögletig húzódik. A csúcstér sötét szürkésbarna. Rojtja fehér, szürke választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatójának második íze fehér, ez utóbbi kívül sötét, csúcsíze feketével kevert fehér (113. ábra : C). 12—14 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban eddig csak Vörsön és Simontornyán gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Juniperus*- és fenyőfélék, amelyeken hernyója duzzanatokat okoz

electella Z.

18 (17) Elülső szárnyának alapszíne nem fehér, hanem szürkés vagy barnás.

19 (20) Ajaktapogatója élénk okkersárga. Elülső szárnyának alapszíne barnássárga, mintázata csak a határozatlan körvonalú sárgásfehér külső keresztsáv ; utóbbi egyes példányokon megszakad és csupán 2 ellentett folt marad meg belőle. Arca fehéres. 18 mm.

Közép-európai, magashegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[**ochripalpella** FREY]

20 (19) Ajaktapogatója nem élénk okkersárga, hanem sötétebb (vöröses, barnás, szürkés) színárnyalatú.

21 (22) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, erős világosszürke behintéssel. A pontok a sejtben és a ráncban hosszanti irányú vonalakká nyúltak meg, az ereken a külső szegélytéren feketés behintés van. Hátulsó szárnya szürke. Feje és tora szürkés, ajaktapogatója hamuszürkés. 19—21 mm.

Közép-európai, hegyvidéki faj. Hazánkban eddig csak Budapesten találták. Repülési ideje VII. Tápnövénye a *Larix decidua*, amelynek gallyain szövedékben él és a tűleveleket fogyasztja

tragicella HEYD.

22 (21) Elülső szárnyának alapszínében vagy rajzolatában nincsen hamuszürke elem ; barna vagy szürke, illetve e színeknek sárgás, vöröses vagy feketés árnyalata.

23 (24) Keskeny elülső szárnyának alapszíne barnásszürke vagy feketésszürke, nem csillog. A jellemző pontokat elölről és hátulról hófehér pikkelyek határolják. A külső keresztsáv eleje és vége fehér, közepén vörösesbarna, tompaszögben megtört, jól kivehető. Az erek végződésénél fellépő sötét pontokat fehér foltok határolják el egymástól. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az alapszín, arca fehéres (113. ábra : D). 13—16 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje V—VIII. Hernyója mohán él

oppletella HS.

24 (23) Széles elülső szárnyának alapszíne igen változatos : rozsdabarna, barnás-szürke, szürkésbarna vagy sárgásszürke, de mindig rezesen vagy ibolyásan csillogó. A sötét pontok körül csak ritkán láthatunk fehéres pikkelyeket. A külső keresztsáv csak nehezen vehető ki. Hátulsó szárnya sötét. Feje, vállfedői, tora és ajaktapogatója olyan színű, mint az alapszín. Nagyon hasonlít a rokon *Bryotropha terrella* HBN. fajhoz, amelytől külső alaktani bélyegei közül csak hátulsó szárának tompa csúcsa határolja el, míg ez a *terrella* HBN. esetében élesen kihúzott. 15—19 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye az *Artemisia campestris*, amelynek tőlevelein szövedékcsőben él

distinctella Z.

9. nem : **Ornativalva** GOZM.

Fejszőrözete borzasan előreboruló, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja finoman pillás. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízén nagy pikkelypamacs van, elöl mély vályúval, csúcsíze hegyes (114. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_1 a szárny egyötödénél, közel a tőhöz ered, a többi ér egymástól egyforma távolságban van, az r_{4+5} hosszú nyélen ül, a sejt az m_1 és m_3 között végződik. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, csúcsa elég éles. Erezetében az *rr* és m_1 egymáshoz közel ered, az m_1 és m_3 között a sejt nyitott, az m_2 közel ered az m_3—cu_1 érpárhoz, amelyek egy pontból származnak (114. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus háromszögletes, nagy, átlátszó, a gnathos hiányzik, a valva 4 keskeny ágra szakadt, az aedeagus hegyes, töve puffadt. Nőstényének ivarszervében a ductus bursae hosszú, feltekercselt, a signum igen nagy, az egész bursa zsákját átöleli, ívben meggörbült, végén 2 hegyes tövis van (103. ábra : B, 104. ábra : I).

A nembe eddig 3 fajt soroltak, amelyek a Földközi-tenger környékén terjedtek el, hazánkban 1 található.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

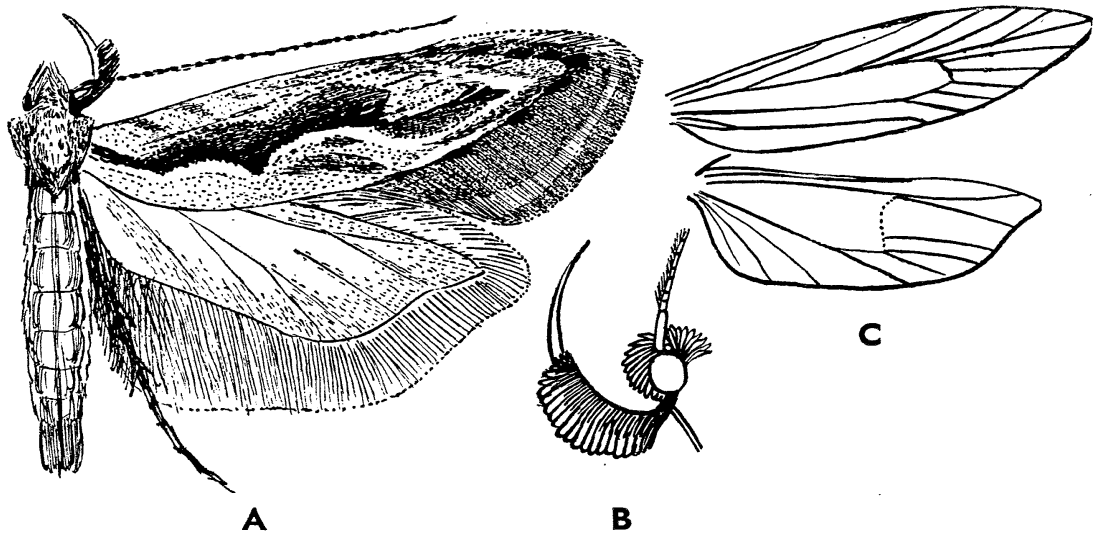

114. ábra. A : *Ornativalva plutelliformis* STGR. — B: *Ornativalva* feje — C : *O. plutelliformis* STGR. erezete (Eredeti)

— — Elülső szárnyának alapszíne rózsaszínnel kevert vörösesszürke. Felső szegélyét sötét pontok díszítik, belső szegélye fölött kétszer ívelt széles fekete csík van, amelyet felül és a végét alul vörösesbarna szín határol. Belső szegélye sárgás. Rojtja sárgásfehér, tövénél éles fekete választóvonallal. Nagyon hasonlít a *Plutella maculipennis* CURT. csoport fajaihoz, de hátulsó szárnyának jellegzetes Gelechiida formája rögtön elhatárolja tőlük (114. ábra : A). 15—17 mm.

A Földközi-tenger környékén elterjedt faj. Hazánkban a szegedi Fehér-tónál és az ágasegyházi buckásban gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei *Tamarix*-félék

plutelliformis STGR.

10. nem : **Friseria** BUSCK

Feje sima, pikkelyzete középen borul össze, pontszeme van. Ajaktapogatója ívben meghajlott, másfélszer olyan hosszú, mint a feje, második ízén erős szőrözet van, sőt csúcsíze is erősen szőrözött és dárdahegy alakú (115. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezete olyan, mint a *Filatima* BUSCK nemé. Néha az m_1 is az r_{4+5} nyelén ül ! Hátulsó szárnya megnyúlt trapezoid, csak olyan széles mint az elülső. Erezetében az *rr* és m_1 nyélen ül vagy egy pontból ered, az m_3 és cu_1 egymáshoz közel a sejt alsó sarkából (115. ábra : A).

A hím ivarszerv legjellegzetesebb bélyege a nagyon rövid és lemetszett tetejű uncus, amelynek felső szegélyén erős, merev serték sorakoznak, a gnathos jelen van, a valva 3—3 részre hasadt, az aedeagus karcsú, görbe, töve puffadt. A nőstény ivarszervében a ductus bursae hosszú, felcsavart, a signum széles lemez, 2 tövissel vagy minden sarkán 1—1 tüskével (102. ábra : G, 104. ábra : L.)

Csupán néhány fajt felölelő, főleg észak-amerikai nem ; Európában eddig csak 1 faját mutatták ki. Ez hazánkban is előfordul.

Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötétszürke, gyenge lilásbarna fénnyel, a pontok elmosódottak, a külső keresztsáv világos és rendszerint 2 részre szakadt. A pikkelyek töve világosszürke, közepük sötétszürke, hegyük ismét fehéresszürke, ezért a szárnyfelület liszttel behintettnek tűnik. Rojtjában sötét választóvonal fut végig. Hátulsó szárnya szürke.

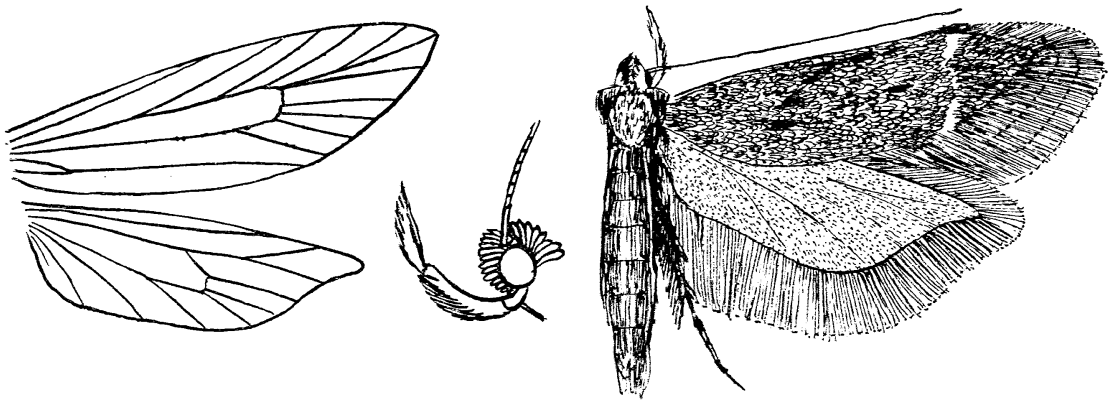

A B C

115. ábra. A : *Friseria vepretella* Z. erezete — B : *Friseria* feje — C : *F. vepretella* Z. (Eredeti)

Fejét, torát, ajaktapogatóját és vállfedőit ugyanolyan pikkelyek borítják, mint az elülső szárnyat (115. ábra : C). 11—13 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban a Velencei-hegységben, Simontornyán és Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Prunus spinosa* és *Cotoneaster*-félék

vepretella Z.

11. nem : **Filatima** Busck

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, kb. kétszer olyan hosszú, mint a feje, második ízén erős, ívelt pikkelypamacs van, elöl mély vályúval, csúcsíze hegyes (116. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az m_2 és cu_1 elég közel erednek egymáshoz, az m_1 és cu_2 tőlük távol van. Hátulsó szárnya jóval szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa elég tompa. Erezetében az $rr + m_1$ nyélen van vagy egy pontból ered, akárcsak az m_3—cu_1 (116. ábra : D).

Hímjének ivarszervében a legjellegzetesebb az aedeagus szerkezete. Rövid, zömök, és éles oldalsó kiugrások, valamint fűrészes lebenyek borítják. Nőstényének ivarszervében a ductus bursae igen rövid, tüskés, a bursa kettős, a signum 1 vagy 2 erősen fűrészes tövisből áll, amelynek különböző alakú töve van (a signum néha hiányzik) (102. ábra : H, 104. ábra : O).

Főleg az északi félgömbön elterjedt nem. Hazánkból 3 képviselőjét ismerjük. Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, fényérzékenységük jó.

1 (4) Elülső szárnyának mintázatában a csúcstér előtt húzódó fehér keresztsávból csak ellentett foltok maradtak meg.

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, a ráncban a tőhöz közel 1 sötét petty van, majd kijjebb 1 további és 1—1 a sejtben a közepén és a végén. Az utóbbi három fekete pettyet fehér pikkelyek veszik körül, és így élesen kiválnak az alapszínből. A ránc közepén és a sejt elején

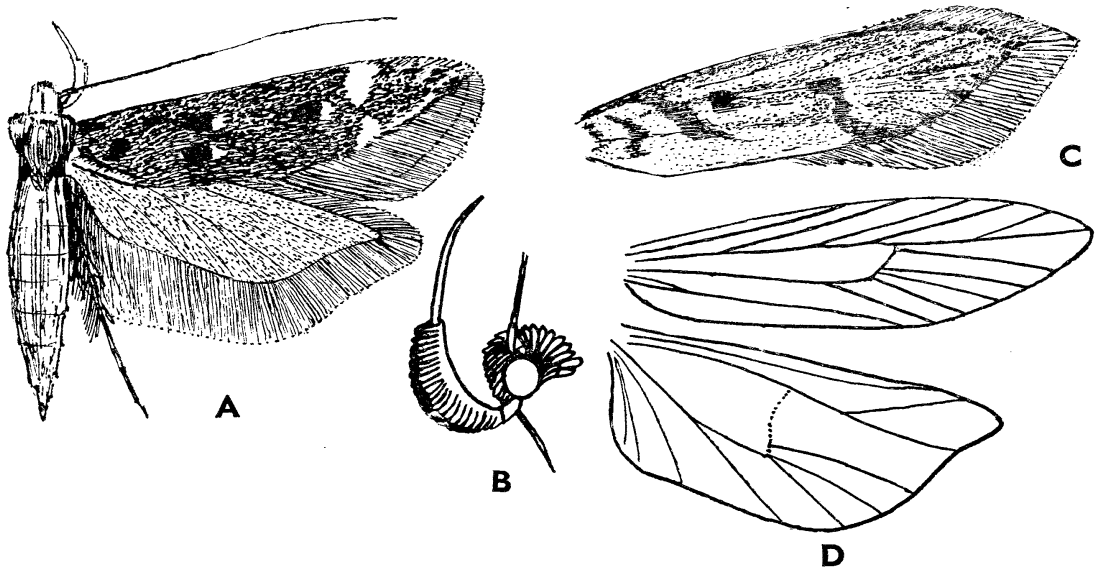

116. ábra. A : *Filatima suppeliella* Wlsghm. — B : *Filatima* feje — C : *F. tephriditella* Dup. elülső szárnya és D · erezete (Eredeti)

álló petty nem pontosan egymás felett van, hanem ferde vonalban fekszenek. A 2 ellentett folt pontosan egymással szemközt foglal helyet. Rojtja sötét, feketés választóvonallal, hegye a csúcs körül fehéres. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín. Ajaktapogatójának második íze kívül feketésszürke, belül világos, a csúcsíz feketés. 13—14 mm.

Európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója tavasszal a *Rumex acetosella* szárának alsó részében él

[peliella Tr.]

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne sárgásszürkével kevert fekete. Rajzolata ugyanazokból az elemekből áll, mint az előző fajé, de a ránc középső pontja pontosan a sejt elülső pontja alatt fekszik, a 2 ellentett folt közül viszont a felső a tő felé tolódott el. Ajaktapogatójának második íze belül fehéres, kívül fehérrel kevert sötétszürke, csúcsíze feketés (116. ábra : A). 15 mm.

Észak-európai faj. Hazánkban eddig csak Budapesten, Izsákon és Vacspusztán gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Hernyója selymes szövedékcsőben moha között él

suppeliella Wlsghm.

4 (1) Elülső szárnyán a csúcstér előtt húzódó fehér keresztsáv alig látszik vagy egészen hiányzik.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne igen sötét barnásszürke, majdnem fekete, mintázata csupán a 3 fekete pontból áll ; ezek közül az első kettő ferde vonalban helyezkedik el, és valamennyit sötét rozsdaszínű pikkelyek veszik körül. Rojtjában sötét választóvonal van. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, tora és vállfedői sötét barnásszürkék. Ajaktapogatójának második íze belül világos, kívül sötétbarna, csúcsíze sárgás. 16—18 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten és a Velencei-hegységben gyűjtötték. Repülési ideje IV—VI. Hernyója *Prunus spinosa* és *Crataegus oxyacantha* mohával benőtt idős hajtásain található

spurcella HS.

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne világos hamuszürke, felső szegélyének éle rendszerint vörösesszürke. A 3 jellegzetes pont jól látható, nagyok, a sejtvégi pont összeolvadt 1 további apró ponttal, amely a sejt alsó sarkánál helyezkedett el, és így e folt balta alakú. Rendszerint a ránc elején is van még egy pontpár, sőt közöttük és a sejt első pontja között is egy sötét, árnyékszerű folt. E rajzolati elemeket vörösesszürke pikkelyek veszik körül. Rojtjának tövénél az erek végződése mentén fekete pontok vannak, amelyek a csúcsban igen hegyes szöget zárnak be. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója hamuszürke, gyenge vöröses árnyalattal (116. ábra : C). 17—20 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje IV., V. Tápnövénye ismeretlen

tephriditella Dup.

12. nem : **Platyedra** Meyr.

Feje előreborulóan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme van. Csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója nagy, felgörbülő, sarló alakú, második íze gyengén szőrös (117. ábra : B). Elülső szárnya gyengén kihegyesedő, csúcsa tompa. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az $m_{2,3}$ és cu_1 a sejt alsó sarka köré csoportosult, a cu_2 tőlük messze ered. Hátulsó szárnya majdnem kétszer olyan széles, mint az elülső, trapezoid alakú, alig hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 majdnem egy pontból ered, az $m_3 + cu_1$ esetleg igen apró nyélen van (117. ábra : A).

A kevés fajt magában foglaló nem az egész Földön elterjedt. Ide tartozik az egyik legveszedelmesebb mezőgazdasági kártevő, a gyapottokmoly (*P. gossypiella* Saund.), amely az összes gyapottermő területen kártevőként lép fel. Hazánkban ez még nem jelent meg, csupán a nemnek 2 gazdaságilag közömbös faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne tompa agyagsárga, a sötét pontok nagy és elmosódott körvonalú pettyekké nőttek meg, a külső keresztsáv világos, elmosódott, mindkét oldalán széles, sötét árnyék határolja. Rojtja világos, 2 sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója agyagsárga, második íze kívül sötétebb, csúcsízének közepén sötét gyűrű van (117. ábra : C). 17—20 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt megtalálható. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Malva*- és *Althaea*-félék

malvella Hbn.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne igen világos, tompa sárgásszürke, a sötét pontok csupán néhány feketés pikkelyből állnak, körülöttük az alapszín igen világos és gyűrűszerű udvarként veszi körül őket. A külső keresztsáv eltűnt. Rojtja világos. Hátulsó szárnya világos fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatói világos sárgásszürkék, az ízek kívül sötétebbek. 14—21 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

vilella Z.

13. nem : **Aroga** Busck

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme van. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízén nagy, ívelt pikkelycsomó látható, csúcsíze hegyes, vékony (118. ábra : B). Elülső szár-

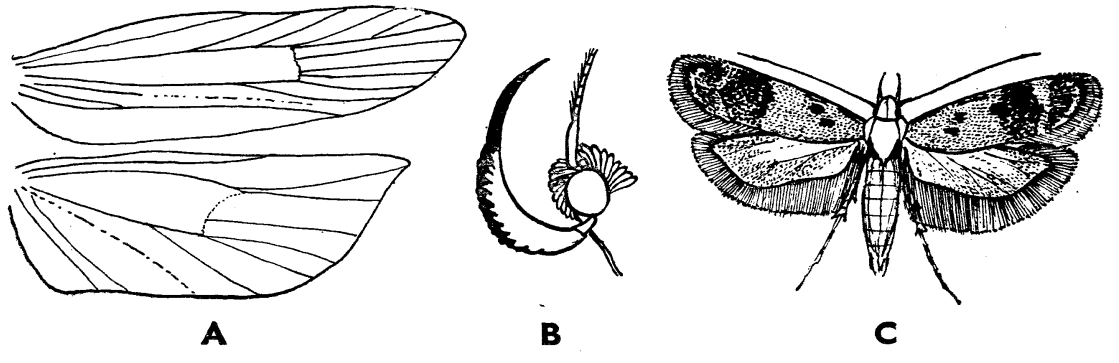

A B C

117. ábra A : *Platyedra vilella* F. erezete — B : *Platyedra* feje — C : *P. malvella* Hbn. (Eredeti)

nya egyenletesen kihegyesedő, keskeny, csúcsa hegyes. Erezetében az $m_{1,2}$ és a *cu* erek egymástól kb. egyforma távolságban erednek. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa elég hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 külön ágakként fut le, az m_2 közel van az egy pontból eredő m_3—cu_1 érpárhoz (118. ábra : C).

Hímjének ivarszervében az uncus igen hosszú, ívben meghajlott, hatalmas tövishez hasonlít, a gnathos hiányzik, a valva egyszerű, karcsú és éles tövisben végződik. A nőstény ivarszervében a signum síkban meggörbült négyszögletes lemez, minden sarkán 1—1 hegyes tüskével (103. ábra : D, 104. ábra : K).

A nem főleg észak-amerikai elterjedésű. Hazánkban az európai fajokból kettőt mutattak ki. Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt érzékenyek.

1 (2) Ajaktapogatója, feje és tora sárgásfehér. Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna, a csúcstér előtt álló, megtört keresztsáv csak gyengén kivehető, a ránc 1 és a sejt 2 fekete pontja apró és alig látszik. Rojtjában elmosódott választóvonal van. Hátulsó szárnya sötétszürke. Vállfedői feketések (118. ábra : A). 13—18 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Prunus spinosa* ; száraz levelei között a hernyó tavaszig táplálkozik

flavicomella Z.

2 (1) Ajaktapogatója sárgásbarna, feje, tora és vállfedői sötét barnásfeketék Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésbarna vagy sötétbarna, a jellegzetes pontokat rendszerint rozsdás szín öleli körül, a külső szegélytéren az ereken sötét behintés látható, az éles szögben megtört keresztsáv sárgás ; ahol az erek keresztülfutnak benne, ott a sárga szín hosszanti. vonalakká bomlik, s így a sáv lefutása cikcakkosnak tűnik. Rojtjában sötét választóvonal van. Hátulsó szárnya sötét szürkésbarna. 14—17 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt található. Két nemzedéke V., VI. és VIII. repül. Hernyója szövedékcsőben a *Rumex acetosella* alatt található

velocella Dup.

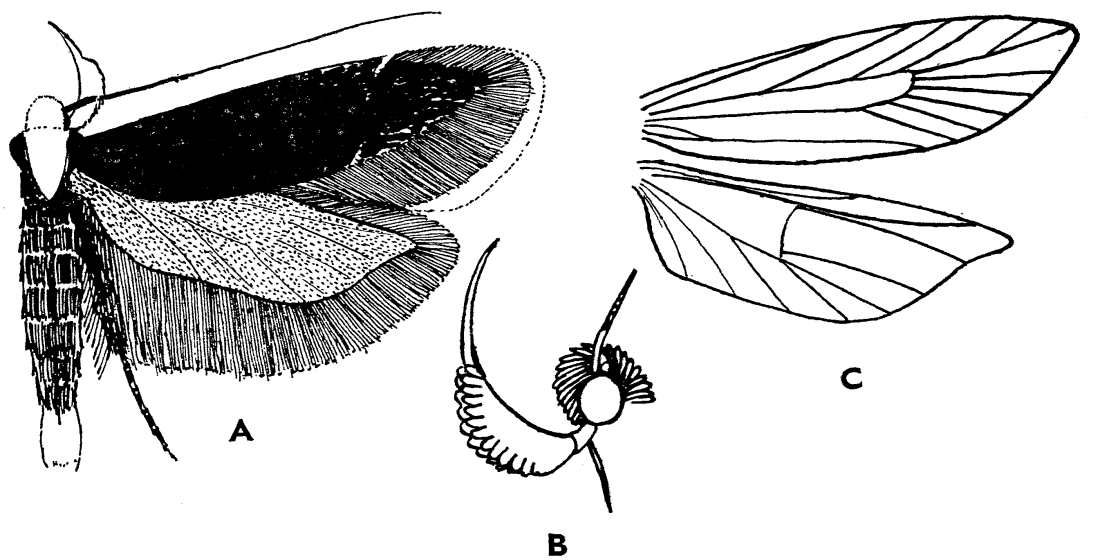

118. ábra. A : *Aroga flavicomella* Z. — B : *Aroga* feje és C : erezete (Eredeti)

14. nem : **Bryotropha** Hein.

Feje előreborulóan és lesimítottan pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme van. Csápja egyszerű, tőízén a sertesorból egyetlen szál maradt meg. Ajaktapogatója majdnem kétszer olyan hosszú, mint a fej, sarló alakú, felgörbülő, második ízén erős pikkelypamaccsal, amelyben elöl vályú van ; csúcsíze hosszú, vékony, hegyes (120. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen és hirtelen kihegyesedő, külső szöglete teljesen lesimított. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_1—cu_1 erek egymástól kb. egyforma távolságra erednek. Hátulsó szárnya olyan széles vagy alig szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa erősen kihúzott, hegyes. Ez a jellegzetesség könnyen elhatárolja az egyéb külső alaktani ismérvek tekintetében igen közel álló *Gelechia* s. l. nemektől, amelyeknek csúcsa alig ugrik előre. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen van, az m_2 nagyon közel ered az egy pontból származó m_3 és cu_1 érpárhoz (120. ábra : A).

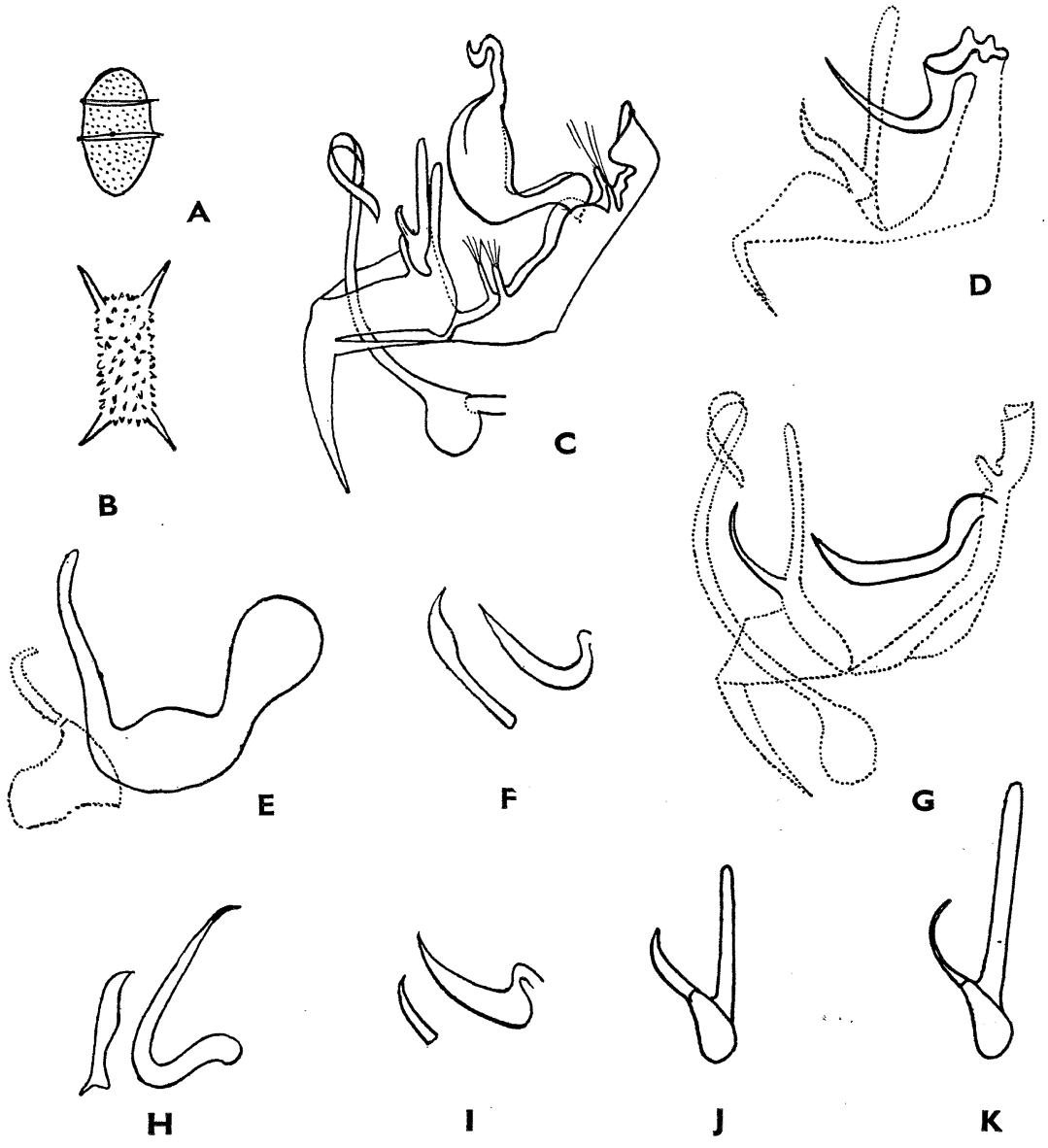

119. ábra. A : a *Bryotropha* s. str. és a B : *Adelphotropha* Gozm. alnemek nőstény ivarszervének signum formái. — A *Bryotropha* nembe tartozó fajok him ivarszervei, illetve azok részletei : C : *B. terrella* Hbn., D : *B. plebejella* Z., E : *B. dryadella* Z. és F : *B. basaltinella* Z. gnathos és valva — G : *B. mundella* Dgl., H : *B. cinerosella* Tngstr., I : *B. senectella* Z., J : *B. similis* Stt. és K : *B. umbrosella* Z. gnathos és valva, illetve valva és sacculus (Eredeti)

A nemet az ivarszerv egységes szerkezete igen jól elhatárolja a rokon nemektől. Az aedeagus alakja és a signum felépítése azonban kétféle, s így ezek a bélyegek 2 alnem felállításához vezettek. 1. alnem : *Bryotropha* s. str. (a következő fajokkal: *domestica* HAW., *terrella* HBN. és *desertella* DGL.). A gnathos igen nagyra megnőtt, felpuffadt, merítőkanál alakú, hegyén meggörbült tövis van ; a nőstény ivarszervében a signum tojásdad alakú lemez, amelyen 2 kiemelkedő és egymással párhuzamos gerinc fut végig (119. ábra : A, C). 2. alnem : *Adelphotropha* GOZM. (a következő fajokkal : *affinis* DGL., *dryadella* Z., *plebejella* Z., *basaltinella* Z., *mundella* DGL., *cinerosella* TNGSTR., *senectella* Z., *umbrosella* Z., *similis* STT. és *galbanella* Z.). A gnathos csupán közepes nagyságú, de jól fejlett, egyszerű és karcsú horog ; a signum többé-kevésbé kerek vagy négyszögletes lemez, amelynek mindegyik sarkán 1—1 tüske van (119. ábra : B, D—F). Mintázatuk egyszerű, főleg a 3 jellegzetes pontból áll (1 a ráncban és 2 fölötte a sejtben) ; a kopott példányok határozása igen nehéz.

A nem főleg az északi félgömbön terjedt el, hazánkban eddig 8 faját mutatták ki. Gazdaságilag közömbösek, tápnövényeik főleg mohafélék. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (6) A 3 első helyen tárgyalt faj a *Bryotropha* s. str. alnembe tartozik.

2 (3) A legerősebben rajzolt faj : elülső szárnyának alapszíne kissé világos és élénk okkersárga, a rajzolat fekete. A felső szegélyen a tőnél erős vállfolt, a ránc elején, közepén és végén 1—1 erős fekete petty fekszik ; a középső és az utolsó gyakran összefolyik a fölöttük álló ugyancsak erős sejtközépi és sejtvégi pettyekkel. A külső keresztsáv és a pettyek között fekvő szárnyrészek élénk világos okkersárgák, különben sok az elszórt feketésbarna pikkely. A keresztsáv két oldala egészen elsötétült, annyira, hogy a csúcstér sötét színezetének közepe fekete pettyé sűrűsödik. Rojtja világos, tövénél nagy fekete pikkelyekkel. Hátulsó szárnya világosszürke. Vállfedői és tora olyan, mint az alapszín, sok feketés pikkellyel. Feje és ajaktapogatója tiszta okkersárga, a második ízen kívül barna pikkelyekkel (120. ábra : E). 11—13 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban eddig csak Budapest környékén találták. Dolomit vagy mészkő aljzatú száraz, meleg tölgyerdők és erdei rétek jellegzetes faja. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója tavasszal mohán él

domestica HAW.

3 (2) Gyengébben rajzolt fajok ; a fekete pontok igen aprók, néha alig láthatók vagy egészen hiányzanak. Elülső szárnyának alapszíne szürkéssárga, szürkésbarna vagy rézbarna. Nagyon hasonlítanak a *Chionodes distinctella* Z. fajhoz, amelytől külső alaktani ismérvek alapján csupán élesebben kihúzott hátulsó szárnycsúcsukkal különíthetők el.

4 (5) Hímjének ivarszervében a gnathos végén meggörbült horog látható ; nőstényének ivarszervében a signum 2 gerince közel van egymáshoz, a ductus bursae majdnem olyan széles, mint maga a potroh. Elülső szárnyának alapszíne igen változó, a sárgásszürkétől a sötét rézbarnáig terjed. Fekete pontjai gyakran jól kivehetők, igen aprók. A világos keresztsáv többnyire jól látható. Külső alaktani ismérvek alapján azonban a következő fajtól nem különíthető el (119. ábra : C, 120. ábra : C). 13—16 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt közönséges. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei fűfélék, moha, növényi törmelék (= *decrepidella* HS.)

terrella HBN.

5 (4) Hímjének ivarszervében a gnathos hegyes, nem végződik meggörbült horogban; nőstényének ivarszervében a ductus bursae igen vékony, a signum 2 gerince egymástól távol van. Elülső szárnyának alapszíne rendszerint sötét barnásszürke, rajzolata elmosódott. 12—14 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban főleg homokos területeken található. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

desertella DGL.

6 (1) Az alább következő fajok a 2. alnembe: *Adelphotropha* GOZM. tartoznak.

7 (8) Elülső szárnya igen sötét feketésbarna, a csúcstér előtt álló keresztsávból csak 2 éles, hófehér ellentett folt maradt meg, a 3 pont apró, fekete, a ráncban fekvőt a mögötte elhelyezkedő sárgásfehér pikkelyek teszik szembeszökővé. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín, arca fehéres, ajaktapogatója belül világos, kívül sötét, csúcsíze feketés. A *Stomopteryx-Syncopacma-Lixodessa* csoport hasonló fajaitól egyszínű (nem csíkozott) csúcsíze, a *Xystophora* HEIN. nem hasonló fajaitól az ajaktapogató második ízének pikkely-

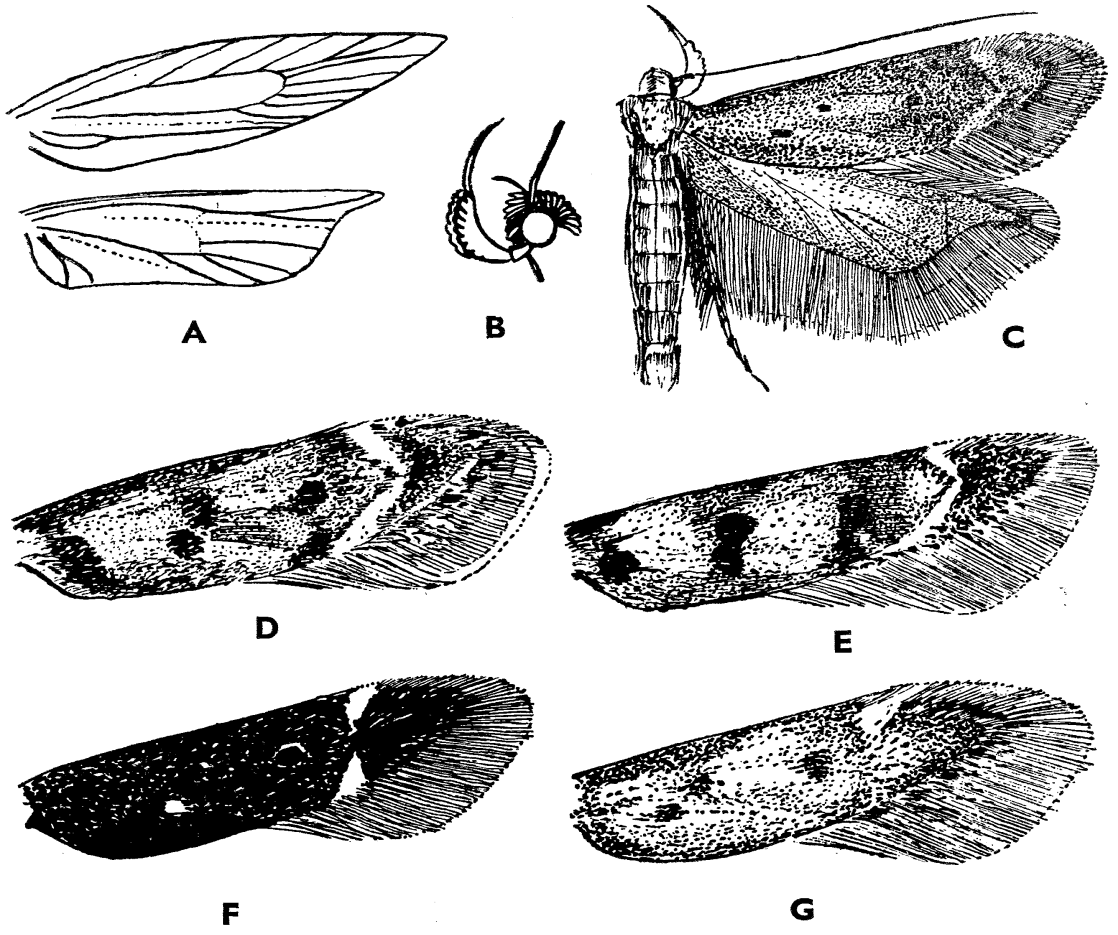

120. ábra. A: *Bryotropha* erezete és B: feje — C: *B. terrella* HBN. — D: *B. dryadella* Z., E: *B. domestica* HAW., F: *B. affinis* DGL. és G: *B. senectella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

pamacsa és hátulsó szárnyának erezetében a nyélen ülő $rr + m_1$ különbözteti meg (120. ábra : F). 9—10 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánk homokos területein gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója tavasszal mohán él

affinis Dgl.

8 (7) Elülső szárnyának alapszíne nem sötét feketésbarna, az ellentett foltok hiányzanak vagy nem ütnek el élesen az alapszíntől, és sohasem fehérek.

9 (18) Elülső szárnyán a fekete pontok igen nagyok és erőteljesek, élesen elütnek az alapszíntől és a mintázattól.

10 (11) Elülső szárnyának csúcsterét a rojt nagyon szélessé teszi. A sárgás külső keresztsáv tompaszögben törik meg. Alapszíne agyagsárgás szürke, a 2 első pont kissé megnyúlt, a sejtvégi pont kerek és erős. Az erek végei mentén fekete pontok vannak, amelyek egészen a keresztsáv végéig terjednek. Rojtja világos. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői sárgásszürkék, ajaktapogatója sárga, második íze kívül sötét. Hímjének ivarszervében az uncus nem csuklyaszerű, hanem 2 apró fogban végződik. Ilyen szerkezet csak a *plebejella* Z. fajnál fordul elő, annak rajzolata azonban egészen más. Nagyon hasonlít még az *Epithectis pruinosella* Z. fajhoz is, de annak erezetében az r_4 az $r_5 + m_1$ közös nyelén ül. 14—16 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei mohafélék

[galbanella Z.]

11 (10) Elülső szárnya keskeny, még a rojttal együtt sem széles, a világos külső keresztsáv hegyesszögben törik meg, esetleg egyenes vagy teljesen hiányzik, alig látszik ; rajzolata éles.

12 (15) Nagyobb fajok, fesztávolságuk 13—15 mm.

13 (14) Arca és ajaktapogatója sárga, elülső szárnyán a ránc közepén és a sejt közepén fekvő pont nem meredeken egymás fölött áll, a ránc elején található pont meglehetősen apró, alig ér túl a ráncon. Alapszíne agyagsárga, a mintázat sötét barnásszürke, a keresztsáv derékszögben megtört, sárgás, a csúcstér elsötétedett. Rojtja világos. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői sárgásak, sötét pikkelyekkel. Hímjének ivarszervében az uncus nem csuklyaszerű, a gnathos közepes nagyságú horog (119. ábra : D). 13—15 mm.

Közép-európai, észak-afrikai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[plebejella Z.]

14 (13) Arca és ajaktapogatója sárgásszürke ; elülső szárnyán a ránc és a sejt közepén fekvő pont meredek vonalban helyezkedik el, a ránc elején található pont terjedelmes folttá nőtt meg, és majdnem a belső szegélyig

ér. Alapszíne agyagsárgával kevert barnásszürke. A keresztsáv éles, derékszögben megtört. Rojtja sötét, sárgás választóvonallal, hegye szintén sárga. Hátulsó szárnya szürkés. Tora és vállfedői sötét barnásszürkék. Hímjének ivarszervében a gnathos igen nagy, U-alakú (119. ábra : E, 120. ábra : D). 12—16 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj. Hazánkban homokos területeinken található. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

dryadella Z.

15 (12) Kisebb fajok, fesztávolságuk 10—12 mm.

16 (17) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, az agyagsárga szín a nagy pettyekké összefolyt fekete pontok között (a ráncban és a sejtben), valamint az egyenes, meredek, csak a közepén V-alakú foltban megtört keresztvonalban lép fel. Rojtja szürkés, vége sárga. Hátulsó szárnya áttetszően fehéres. Feje, tora és vállfedői barnásszürkék, arca és ajaktapogatójának második íze belül sárga, kívül barnás, csúcsíze sötét. Hímjének ivarszervében a sacculus a hegye alatt megvastagodott (ez minden más fajtól megkülönbözteti), a gnathos egyenletesen vékony horog (119. ábra : F). 10—12 mm.

Közép-Európában és Dél-Franciaországban él. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Hernyója mohán él

[basaltinella Z.]

17 (16) Elülső szárnya sárgás- vagy fehéresszürke, a felső szegélyen világos csontszínű. A pontok igen közel kerültek egymáshoz. Rojtja világos, tövénél nagy, feketés pikkelyekkel. Hátulsó szárnya áttetszően fehér. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az elülső szárny felső szegélye, arca és ajaktapogatója sárgásfehér. Hímjének ivarszervében a sacculus egyenletes ívben meghajlott tövis, a gnathos középen megvastagodott lapos horog (119. ábra : G). 9—10 mm.

Nyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[mundella Dgl.]

18 (9) Elülső szárnyán a sötét pontok aprók, alig kivehetők, nagyon beleolvadnak az alapszínbe vagy a mintázatba.

19 (20) Nagyobb faj, fesztávolsága 13—14 mm. Elülső szárnyának alapszíne sárgásan csillogó barnásszürke, a sötét pontok közül csak a sejtvégi látható jól. Hátulsó szárnya szürke. Tarkója, vállfedői és tora barnásszürke, feje és arca valamint ajaktapogatója élénksárga. Hímjének ivarszervében a gnathos erősen meggörbült, végén apró karom van, a sacculus késmarkolathoz hasonlít (119. ábra : H).

Észak-európai faj. Hazánkban Újszászon és Izsákon gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

cinerosella Tngstr.

20 (19) Kisebb fajok, fesztávolságuk 9—12 mm.

21 (22) Arca és ajaktapogatója belül világos sárgásfehér vagy okkersárgás. Elülső szárnyának alapszíne agyagsárgás, erős barnásszürke, a sárga színt néha teljesen elfedő behintéssel. A 3 sötét pont nagyon elmosódott, a keresztsáv alig kivehető, rendszerint csak a felső szegélyen maradt belőle egy apró folt. Hátulsó szárnya szürke. Tarkója, tora és vállfedői barnásszürkék. Hímjének ivarszervében a gnathos egyenletesen kihegyesedő vakolókanál alakú, jóval rövidebb, mint a rokon fajoké (119. ábra : I, 120. ábra : G). 10—12 mm.

Észak- és közép-európai faj. Hazánkban Simontornyán, a Velencei-hegységben és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója májusig mohán él

senectella Z.

22 (21) Arca és ajaktapogatója sötét, legfeljebb fémesen csillogó.

23 (24) Hímjének ivarszervében a valva másfélszer olyan hosszú, mint a sacculus, igen vékony ; nősténynének ivarszervében a signum téglalap alakú, sima, sarkain 1—1 hosszú tüskével. Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, ibolyásan csillogó ; fekete pontjai nehezen kivehetők, keresztsávja alig vagy egyáltalán nem látható. (119. ábra : K). 9—11 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban eddig csak Bátorligeten találták. Repülési ideje V—VII. Hernyója májusig mohán él

umbrosella Z.

24 (23) Hímjének ivarszervében a valva alig hosszabb, mint a sacculus, vastag ; nősténynének ivarszervében a signum hosszú, téglalap alakú, apró tüskékkel borított, sarkain 1—1 rövid tüskével. Elülső szárnyának alapszíne feketésszürke, gyenge szürkés behintéssel, a pontok nehezen kivehetők, a keresztsáv maradék foltja a felső szegélyen néha jól látható (119. ábra : J). 12 mm.

Angliából és Hollandiából ismert faj ; de Bukovinában is megtalálták. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[**similis** Stt.]

15. nem : **Adrasteia** Chamb.

Feje előreborulóan pikkelyezett, pontszeme nincs, csápja igen finoman pillás. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízén a pikkelypamacs viszonylagosan kicsi, elöl vályú van benne, tőíze hegyes (121. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, külső szöglete teljesen eltűnt. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_2—cu_1 erek egymástól egyforma távolságban erednek, a cu_2 is közel van hozzájuk. Hátulsó szárnya olyan széles vagy alig szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa erősen kihúzott (annyira mint a *Bryotropha* Hein. nemnél, és korántsem olyan tompa, mint a *Gelechia* s. l. csoportnál). Erezetében az $rr + m_1$ apró nyélen van vagy egy pontból erednek, az m_3 a sejt alsó elágazásnál van, a cu_1 rendszerint hátrább ered (121. ábra : A). Elülső szárnyuk

mintázatában a legtöbb fajnál jellegzetes bélyeg a felálló pikkelyekből alkotott pikkelycsomó.*

Főleg az északi félgömbön elterjedt nem, amelynek hazánkból eddig 15 faját ismerjük. Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt érzékenyek. A hernyók lombfák leveleit fogyasztják, a levéllemez visszahajtott és összeszőt széle alatt táplálkoznak.

1 (10) Elülső szárnyának alapszíne fehér, piszkosfehér, vagy mintázatában erős és élesen körvonalazott nagy fehér foltjai vannak.

2 (7) Alapszíne fehér, erős feketésbarna vagy feketésszürke mintázattal.

3 (4) Nagyobb faj, 16—18 mm. Elülső szárnyának alapszíne fehér, finom rózsásszínű borítással. A széles tőtér, a szárny közepén a felső szegélyről ferdén a külső szögletbe húzódó széles keresztsáv, és a közvetlen csúcstér feketésszürke. A sejt közepén (a sötét keresztsávban) erős fekete petty van. Rojtja világos. Hátulső szárnya fehéresszürke. Vállfedői és tora feketésszürke, arca fehéres. Ajaktapogatójának második íze rózsásfehér, csúcsíze fehér, 2 széles, feketés gyűrűvel.

Nyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[rosalbella FOLOGNE]

4 (3) Kisebb fajok, fesztávolságuk 11—14 mm.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne fehér, 3 fekete keresztsávval, amelyek közül csak a tőtér határán lefutó teljes, a második csak a sejt közepéig ér, ék alakú; a szárny csúcsa alatt a ráncban fekete pont van, a harmadik 2 ellentett fekete foltra bomlott, s közöttük 1 további fekete pont van. A közvetlen csúcstér szintén fekete, az erek végződése mentén fekete pontok ülnek, amelyeket fehér foltok választanak el egymástól. Rojtja világos, rózsásbarna választóvonallal. Hátulső szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója hófehér, a második íz kívül feketés pikkelyekkel behintett, csúcsíze fehér, közepén fekete gyűrűvel, hegye fekete (121. ábra : E). 11—14 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban a Középhegységből ismerjük. Repülési ideje IV—VI. és IX. Ezt a fajt az ivarszerv szerkezete alapján kellett a *Gelechia* Z. nemből ide helyezni, bár tápnövénye nem lombfák, hanem moha

scalella SC.

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne kissé sárgás árnyalatú fehér, de ezt a színt az éles barnásfekete rajzolat annyira elfedi, hogy csupán 3 élesen körülhatárolt folt maradt meg a felső szegélyen, valamint 1 háromszögletes folt a külső szögletnél. Rojtja a külső szegélyen fehér, a csúcs előtt feketésbarna. Hátulső szárnya feketésbarna. Feje, vállfedői, tora és a minden rajzolat nélküli ajaktapogatója hófehér (121. ábra : D). 12—14 mm.

* A *Sorhagenia rhamniella* Z. (Cosmopterygidae) hasonlít egyes *Adrasteia*-fajokhoz, de lándzsa alakú hátulsó szárnya van.

Közép-európai faj. Hazánkban eddig csak Keszthelyen, Budapest környékén és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye a *Berberis vulgaris*

tessella HBN.

7 (2) Elülső szárnyának alapszíne fehér, rajzolata sárgás vagy szürkés, elmosódott, és csak gyengén kivehető.

8 (9) Elülső szárnyán 3 elmosódott világossárga keresztsáv van, amelyek közül az első kettő igen ferde, a második csak a sejt aljáig ér, ahol a sejtvégi fekete pettyben végződik, a harmadik meredek, a felső szegélyen barnásfekete pikkelyekkel kezdődik, és a külső szögletnél felálló sárga pikkelycsomóval végződik. A sejtvégi fekete pont pikkelyei is felmerednek a szárny síkjából. A közvetlen csúcstér szintén sárgás, a szegély mentén elszórt fekete pikkelyekkel. Rojtja fehér, 2 világos rózsásbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója hófehér, csúcsízén 2 fekete gyűrűvel. 10—14 mm.

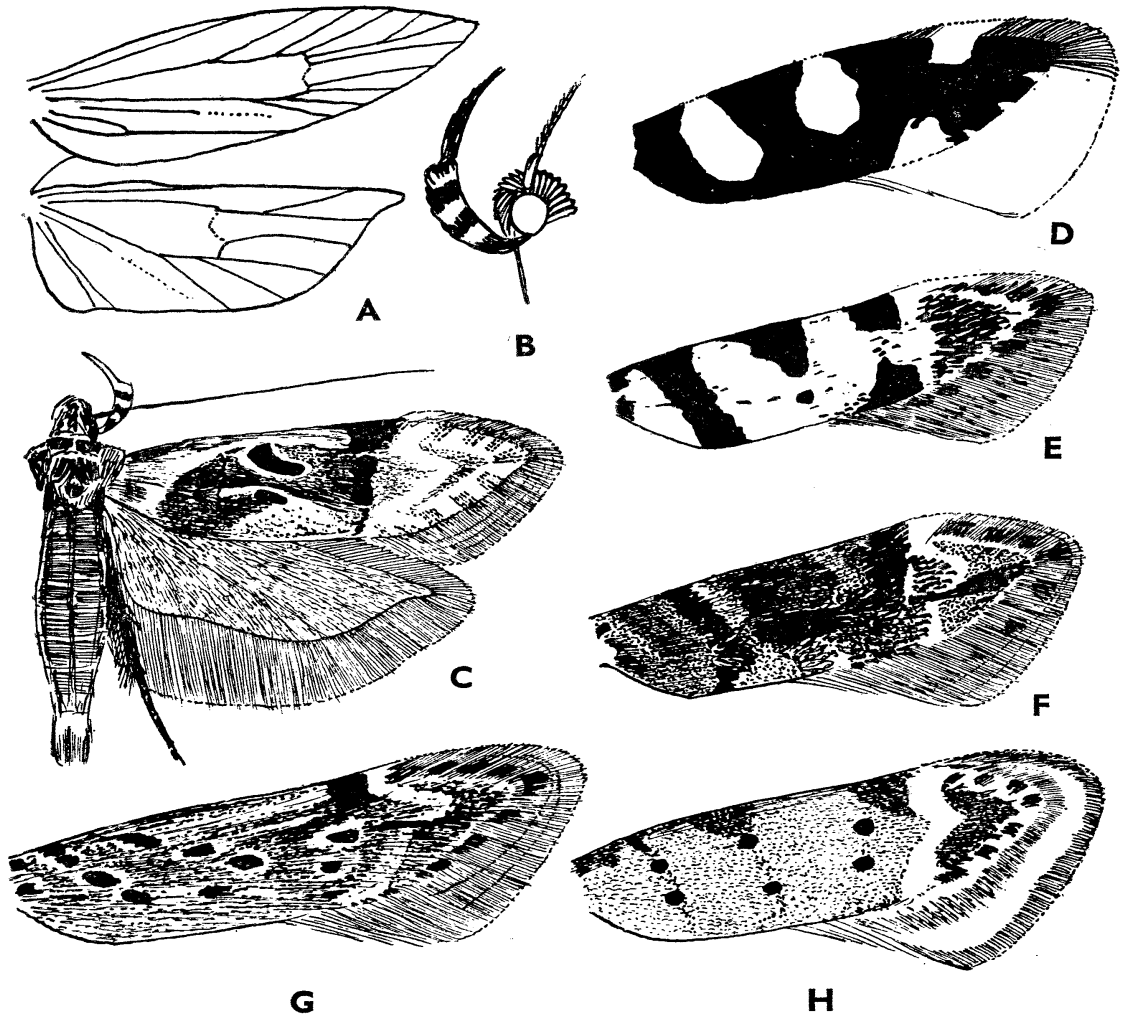

121. ábra. A : *Adrasteia* erezete és B : feje — C : *A. scriptella* HBN. — D : *A. tessella* HBN., E : *A. scalella* SC., F : *A. sequax* HAW., G : *A. proximella* HBN. és H : *A. triparella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

Eddig csak a Szovjetunió délnyugati részéből és a Libanonból ismerjük. HERRICH-SCHÄFFER szerint hazánkban is előfordul, a bizonyító példányt azonban nem láttuk. Repülési ideje V. Tápnövénye ismeretlen

anguinella HS.

9 (8) Elülső szárnyának alapszíne piszkosfehér. A felső szegély kétharmadánál barnás folt fekszik. A ránc alatt, a szárny egyharmadában van az első nagykiterjedésű, sárgás pikkelyekből álló és felmeredő pikkelycsomó, majd 3 apró ilyen csomó következik a sejt közepén, azután 2 a sejt végén. A csomókkal határolt területen sok az olyan fehér pikkely, amelynek a hegye barna, s ez a sejtet és a ránc egy részét kissé liszttel behintettnek tünteti fel. Ugyanilyen színezet fekszik a csúcstérben is. Rojtja fehér, hegye piszkosfehér. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, a csúcsízen 2 fekete gyűrű van. 13—15 mm.

Közép-európai faj, amelyet Mongóliában is megtaláltak. Hazánkban Peszéren és Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a nyír

alburnella DUP.

10 (1) Elülső szárnyának alapszíne nem fehér, hanem sárga, szürke, barna vagy feketés.

11 (14) Elülső szár nyának alapszíne okkersárga, illetve a mintázatban van erős sárga szín.

12 (13) Elülső szárnyának alapszíne kissé barnáspirossal árnyalt élénk okkersárga. A 3 ferde keresztvonal helyét a felső szegély sötét foltjai,valamint a sejtben elhelyezett 3 pontpár jelöli. Ezek a pikkelyek felmerednek a szárny síkjából. A csúcstér előtt álló világos, fehéres keresztsáv tompaszögben megtört. Az erek végződésénél fekete pontok és fehér foltok váltakoznak. Rojtja sárgásbarna, tövénél sok a fehér pikkely, kívül 2 barnás választóvonal fut végig, hegye fehéres. Hátulsó szárnya csillogó gyöngyszürke. Feje, tora és vállfedői okkersárgával kevert barnák. Ajaktapogatójának második ízén kívül 2 nagy barna folt van, csúcsíze fehér, 2 fekete gyűrűvel. Ha a tápnövénye *Salix caprea* vagy *Hippophaë rhamnoides*, úgy elülső szárnyának alapszíne szürkésbarna, fehéresszürke behintéssel (*wagae* NOW.), de ilyen példányok tölgyet fogyasztó hernyókból is fejlődnek (var. *griseella* PREISS.). A két alak azonossága kétségtelen (121. ábra : H). 12—14 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul, de főleg a száraz és meleg tölgyerdők jellegzetes faja. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a tölgy, a *wagae* NOW. tápnövénye a *Salix caprea* és a *Hippophaë rhamnoides*, de jellegzetes *wagae*-példányokat a Hársbokorhegy (Budakeszi mellett) karsztbokorerdős fennsíkján is gyűjtöttek, ahol e két utóbbi tápnövény nem fordul elő. A hernyó összehúzott levelek között szövedékcsőben él (= *wagae* NOW., var. *griseella* PREISS.)

triparella Z.

13 (12) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, a sejtben U-alakú okkersárga mintával. A külső világos keresztsávból csak 2 fehér ellentett folt maradt meg, amelyek közül az alsó legtöbbször hiányzik, mögöttük a csúcstér szürkésfehér. Rojtja szürke, fehér behintéssel. Hátulsó szárnya barnás-

szürke. Tora és vállfedői barnásszürkék, feketével keverve, feje fehér, feketésbarna pikkelyekkel, ajaktapogatója fehér, kívül és alul fekete, csúcsíze fehér, 2 fekete gyűrűvel. 12—14 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a tölgy és a nyír

luculella HBN.

14 (11) Elülső szárnyán nincsen határozottan sárga rajzolati elem.

15 (16) Elülső szárnya igen keskeny, hátulsó szárnya majdnem kétszer olyan széles. Színezete igen változatos, többnyire világosszürkés, s csak néha sötétedik el sötétszürkére. Felső szegélyén a tőnél vékony sötétszürke vonal fekszik, amelynek folytatása a ránc felét kitöltő sötét vonal. A sejt közepén és végén (a külső szögletre lenyúlóan) szintén van egy sötét vonal. A 3 pontpár pikkelyei felállnak. Olykor az egész rajzolatot elfedi a sötét színezet; néha a szárny felső része világos, az alsó sötét. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői mindig olyan színűek, mint az alapszín. Ajaktapogatója belül fehéres, kívül sötét, csúcsízén 2 fekete gyűrű van. 12—14 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban eddig csak Budapest környékén találták. Repülési ideje augusztustól májusig tart, áttelel. Tápnövényei tölgy- és somfélék

humeralis Z.

16 (15) Elülső szárnya olyan széles vagy alig keskenyebb, mint a hátulsó.

17 (24) Elülső szárnyán a sejt végén fekvő pontpárból erős, rövid keresztsáv alakult ki, amelynek pikkelyei felállnak és elhatárolják a világos csúcsteret.

18 (23) Csúcstere határozottan világosabb színű, mint a szárny többi része.

19 (22) Elülső szárnyán a rajzolat kontrasztos, a feketés pikkelyek erősek, az alapszín barnásszürke, csúcstere fehéres világosszürke.

20 (21) A csúcstér közepén erős, hosszanti, fekete vonal fekszik. A csúcstér világosbarnával kevert fehér és szürke, a szárny egyharmadánál a fekete határú tőteret bizonytalan körvonalú fehéresszürke és ferde keresztsáv zárja le ; közte és a csúcstér között a sejt és a ránc felső része sötétbarna. A ráncban is van 2 nagy felálló pikkelycsomó. A rojt sötét, 2 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Tora és vállfedői világosbarnák, feje és ajaktapogatója barnával kevert fehér, fehér csúcsízének közepén fekete gyűrű van, hegye feketés (121. ábra : F). 11—14 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Sopronban és Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója nem lombfán él, hanem a *Helianthemum ovatum* összeszőtt hajtásai között

sequax HAW.

21 (20) A csúcstér közepén nincsen hosszanti fekete vonal, a tér hamuszürke, a felső szegély alatt és a ránc elején vékony okkersárga vonal fut végig, különben az alapszín hamuszürke, a ránc külső felében, a sejt végén és a felső szegély kétharmadánál és közepén 1—1 barna folt, illetve hosszanti sáv fekszik. A ránc közepén és a sejt végén álló 2—2 összefolyó pontpár pikkelyei erősen felállnak. Rojtja hamuszürke, 3 világos választóvonallal. Hátulsó szárnya gyöngyszürke. Feje, vállfedői és tora hamuszürke. Ajaktapogatója fehér, második ízén kívül 2 feketés folt, csúcsízén 2 fekete gyűrű van (121. ábra : C). 12—14 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Acer campestre*

scriptella HBN.

22 (19) Elülső szárnyának rajzolata elmosódott, a fekete pikkelycsomók alig állnak fel, a pontok finomak, aprók, a ránc pontjai rendszerint összefolynak, és a külső szögletig érnek. Alapszíne barnával kevert hamuszürke, csúcstere világosabb. Szürkés rojtjában 2 fehér választóvonal van. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői barnával kevert hamuszürkék, ajaktapogatója fehér, második ízén kívül 2 barnás folt, csúcsízén 2 barnás gyűrű van. 12—13 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Ulmus-*, *Acer-*, *Fraxinus-* és *Corylus*-félék

fugitivella Z.

23 (18) Elülső szárnyának csúcstere nem világosabb, mint a szárny többi része, de a sejtvégi kettős fekete pont erős keresztvonallá folyt össze ; pikkelyei erősen felállnak. Alapszíne barnásszürke, a csúcs előtt álló világos keresztsáv hegyesszögben megtörik. Az első ferde keresztsáv (a tőteret zárja le) és a felső szegélyen a második sötét keresztsáv kezdetét jelző folt sötétbarna. Rojtja szürkés, 2 világos választóvonallal. Hátulsó szárnya *barnásszürke. Feje, tora és vállfedői világosabb szürkésbarnák, akár az* elülső szárny alapszíne. Ajaktapogatója belül világos, második íze kívül barnás, hegye világos, csúcsízének közepén széles barna gyűrű van. 11—14 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Crataegus-* és *Cornus*-félék

vulgella HAW.

24 (17) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen felálló pikkelyekből alakult rövid keresztsáv, illetve az nem élesebb és határozottabb rajzolati elem, mint a mintázat többi része.

25 (30) Elülső szárnyának alapszíne barna vagy barnásszürke, de a szürke szín nincsen túlsúlyban.

26 (29) Kisebb fajok, fesztávolságuk 12—14 mm.

27 (28) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, rajzolata egészen elmosódott, de a világosbarna pikkelycsomók erősen felállnak. A sötét pontok kör-

vonala bizonytalan, csak a felső szegély tövéből a ráncig nyúló vékony fekete vonal határozott. Rojtja barnásszürke, hegyénél 3 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehérrel kevert világos barnásszürke, a második íz kívül világosbarna, 2 sötétbarna folttal, csúcsíze sötétszürke, közepén feketésszürke, hegye feketés. 12—14 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Hernyója szilen él

fugacella Z.

28 (27) Elülső szárnyának alapszíne világos (néha vörhenyes) barnásszürke rajzolata elmosódott, a sötét pikkelyei nem állnak fel, de a pontok erősek és apró vonalakká húzódtak ki. Leghatározottabb rajzolati eleme a ráncban és a sejt végén fekvő fekete vonal. A felső szegély első fele és kétharmadában egy lapos folt sötétbarna. Rojtja világos, 3 barnás választóvonallal. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín. Ajaktapogatója fehéresbarna, második ízén kívül 2 barna folttal, csúcsízén 2 feketésbarna gyűrűvel. 12—14 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei fűzfélék

notatella Hbn.

29 (26) Nagyobb faj, fesztávolsága 16—20 mm. Elülső szárnyának alapszíne kevés hamuszürkével kevert barnásszürke. A tőteret sötétbarna keresztvonal határolja. A ránc elején, a sejt közepén és a sejt végén álló kettős pontpár felálló rozsdabarna pikkelyekből áll. A külső világos keresztsáv V-alakban megtört. Az erek végén sötét és fehér foltok váltogatják egymást. Legsötétebb a közvetlen csúcstér és a világos keresztsáv előtt (!) a tőtér felöl álló 2 ellentett folt. Rojtja barnás, 3 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya csillogó barnásszürke. Tora és vállfedői barnásszürkék, feje világosabb barna. Ajaktapogatója fehéres, második ízén kívül 2 barna folt, csúcsízén 2 feketés gyűrű van.

Közép-európai faj. Hazánkban Budapesten és Izsákon gyűjtötték. Két nemzedéke V—VI. és VII—VIII. repül. Tápnövénye a *Rumex acetosella*

diffinis Haw.

30 (25) Elülső szárnyának alapszíne szürke vagy szürkésbarna, de a barna szín soha sincsen túlsúlyban.

31 (34) Elülső szárnyának alapszíne szürkésbarna, a pontok rendszerint nem folynak össze és aprók.

32 (33) Kisebb faj, fesztávolsága 11—14 mm. A 3 pontpár (a szárny egynegyedében, felében és háromnegyedében) apró, éles és fekete, a pikkelyek nem állnak fel. A külső keresztvonal alig látható, az alapszín mögötte a legsötétebb, a csúcstéren a legvilágosabb. A hamuszürkés beporzás olykor igen erős. 11—14 mm.

Közép-Európából ismeretes faj. Hazánkban a Hárshokorhegyen (Budakeszi) gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Salix caprea* és a *Hippophaë rhamnoides*, esetenként azonban a tölgy (lásd a 12. sorszámot) (=*wagae* Now.)

triparella Z.

33 (32) Nagyobb faj, 13—16 mm. Elülső szárnyának alapszíne igen élénk, fehéres hamuszürkével kevert szürkésbarna; a második keresztsáv helyén álló pontpár 3 pontból áll, és ezek hosszanti irányú vonalakká nyúltak meg. A tőtéren is a szokásosnál több fekete pont van, a csúcstérben az m_2 éren hosszú fekete vonal fekszik. A külső keresztsáv fehér és éles. A fekete pikkelyek nem állnak fel. A közvetlen tőtér barnásszürke. Rojtja fehéres, 3 barna választóvonallal. Hátulsó szárnya csillogó világos barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéres hamuszürke, a második ízen kívül 2 folttal, csúcsízén 2 sötét gyűrűvel (121. ábra : G).

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban eddig csak Izsákon és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei éger- és nyírfélék

proximella Hbn.

34 (31) Elülső szárnyának alapszíne világos- (fehéres-) szürke, a pontpárok hosszanti vonalakká húzódtak ki, barnák. Csupán a sejtvégi petty kerek. Fehéresszürke behintése igen erős, a sötét pikkelyek nem állnak fel. Rojtja világosbarna, 3 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. Feje, vállfedői és tora fehéres- (hamvas-) szürke, ajaktapogatója fehér, második íze kívül végig barna, csak a hegyén van fehér, csúcsízének közepén pedig feketés gyűrű. 14—18 mm.

Közép-európai, hegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövényei *Pinus*-félék és a *Larix decidua*

[saltuum Z.]

16. nem : **Epithectis** Meyr.

Feje előreborulóan és elég lazán szőrözött, pontszeme van, csápja finoman pillás. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízét szőrözet vastagítja meg, csúcsíze hegyes (122. ábra : C). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_4 az r_5 + m_1-el közös nyélen van, az m_2—cu_1 egymástól egyenlő távolságban ered. Hátulsó szárnya trapezoid alakú, csúcsa hegyes. Erezetében az rr+m_1 hosszú nyélen van, az m_2 közelebb van az egy pontból eredő m_3—cu_1 érpárhoz (122. ábra : D).

A nem az egész Földön eltèrjedt, de Európában csupán néhány faja fordul elő. Hazánkban eddig 3 fajt gyűjtöttek.

Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

1 (4) 12 mm fesztávolságnál nagyobb fajok.

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne rózsavöröses szürke, a ferde pontpár a ránc közepén és fölötte kijjebb a sejt közepén foglal helyet, a sejtvégi pont megkettőzött. A pontok feketék. Halványan kivehető a megtört, világos színű külső keresztsáv is. Rojtja világos. Hátulsó szárnya barnásszürke.

Ajaktapogatója vörösesfehér. Igen hasonlít a *Bryotropha galbanella* Z. fajhoz, de annak elülső szárnyán az m_1 ér nincsen az r_{4+5} közös nyelén. 18—20 mm.

Észak- és közép-európai, magashegyvidéki faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei áfonyafélék

[pruinosella Z.]

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne sötét hamuszürke. A ferde pontpár előtt az *sc* ér tövénél és a sejt elején még 1—1 pont van, a sejtvégi pont megkettőzött, de a felső jóval közelebb került a csúcshoz. A pontok élesek, koromfeketék. A külső szegélynél az erek végződését barnásfekete pontok jelzik. Rojtja világosszürke, 2 halvány, piszkosfehér választóvonallal. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői kissé pirosasszürkések. Ajaktapogatója belül világos, kívül végig barnásszürke, hegye világos, csúcsíze piszkos sárgásfehér, széles sötétbarna gyűrűvel (122. ábra : A). 16—18 mm.

Európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. Hernyója tavasszal *Lonicera*-félék összeszőtt levelei között él

Mouffetella SCHIFF.

4 (1) 12 mm fesztávolságnál kisebb fajok.

5 (6) Elülső szárnyának alapszíne feketésszürke. A sejt közepén és végén 1—1 igen elmosódott fekete pont díszíti, a csúcstér előtt 2 ellentett fehér folt van. A ránc pontja sokszor hiányzik. Rojtja sötétszürke. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és tora világosszürke. Ajaktapogatójának második íze kívül szürke, belül világosabb, csúcsíze szürke, széles, sötét gyűrűvel. 11 mm.

Németországban és Franciaországban kimutatott faj. Hazánkban eddig csak a Velencei-hegységben találták. Repülési ideje VIII. Tápnövénye valószínűleg a *Frangula alnus*

triatomea MHLG.

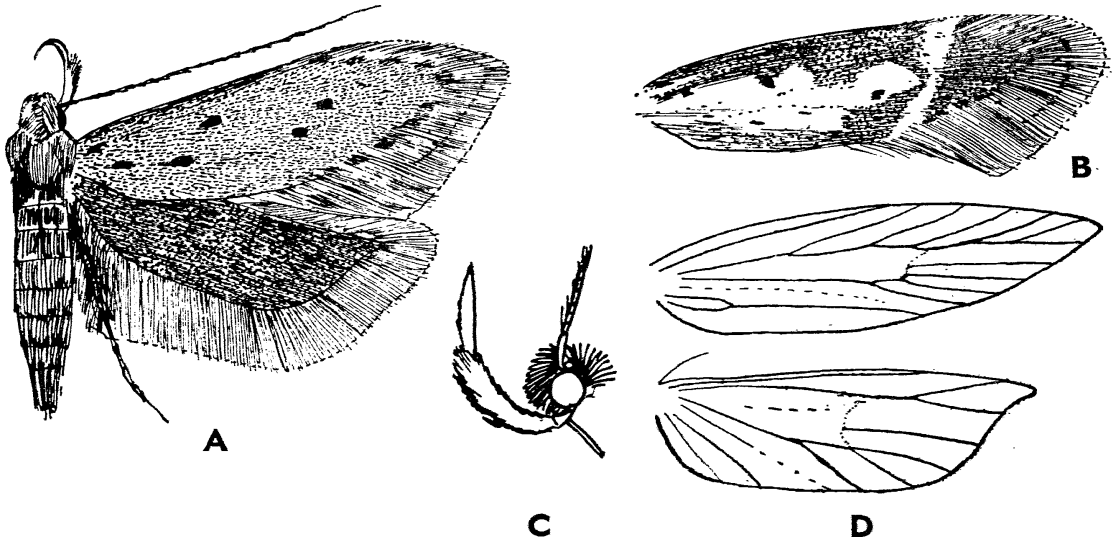

122. ábra. A : *Epithectis Mouffetella* SCHIFF. — B: *E. nigricostella* DUP. elülső szárnya — C *Epithectis* feje — D : *E. Mouffetella* SCHIFF. erezete (Eredeti)

6 (5) Elülső szárnyának alapszíne okkersárga, de ezt a sűrűbb vagy ritkább vörösesszürke színezet annyira elnyomja, hogy csupán a következő rajzolati elemekként maradt meg : a ránc, az *sc* ér töve, a sejt 2 pontjának széles udvara és a külső keresztsáv. A pontok erősek, feketék. A csúcstér hamvasan behintettnek látszik. Rojtja világos, csúcsa körül sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői világos vöröses szürkésbarnák ; ajaktapogatója fehéres, mindkét ízén 2—2 széles sötétbarna gyűrűvel (122. ábra : B). 8—9 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban homokos területeken található. Két nemzedéke IV—V. és VII. repül. Hernyója a *Medicago sativa* összefont levelei között él

nigricostella Dup.

17. nem : **Exoteleia** Wallgr.

Feje simán és előreborulóan pikkelyezett, szeme közepes nagyságú, pontszeme nincsen. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízét alig burkolja szőrözet, csúcsíze hegyes (123. ábra: B). Elülső szárnyának felső szegélye egyenes, belső szegélye lapos ívben megy át a csúcsba. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_1 hozzá igen közel ered, az $m_{2,3}$ és cu_1 viszont a sejt alsó sarkából származik, a cu_2 hátrább tolódott. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső, trapezoid alakú, a legszélesebb a külső szögletnél. Erezetében az m_1 messze van az *rr* ágától (az *Exoteleia* és a következő nemek e jellegzetessége már átvezet az Aristoteliinae alcsaládhoz !), az m_2 közel ered az egy pontból származó m_3 és cu_1 érpárhoz (123. ábra : A).

A nem Euráziában és Észak-Amerikában terjedt el, de csak néhány fajt ölel fel. Európából 2 faja ismeretes, amelyek közül az egyiket hazánkban is megtalálták.

Hernyója fenyőfélék hajtásaiban él, és különösen fiatal ültetvényekben kárt tehet. A lepke éjszaka repül, de a mesterséges fényt valószínűleg kerüli.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehérrel kevert vörösesszürke (a pikkelyek töve és hegye fehér, különben sötét). A közvetlen tőtéren, a ránc egyharmadánál és kétharmadánál, valamint ez utóbbi fölött a sejtben és a sejt végén 2—2 fekete pont van, amelyeket kívülről fehér pikkelyek határolnak. A fekete pikkelyek felállnak. A külső keresztsáv fehér, Z-alakban

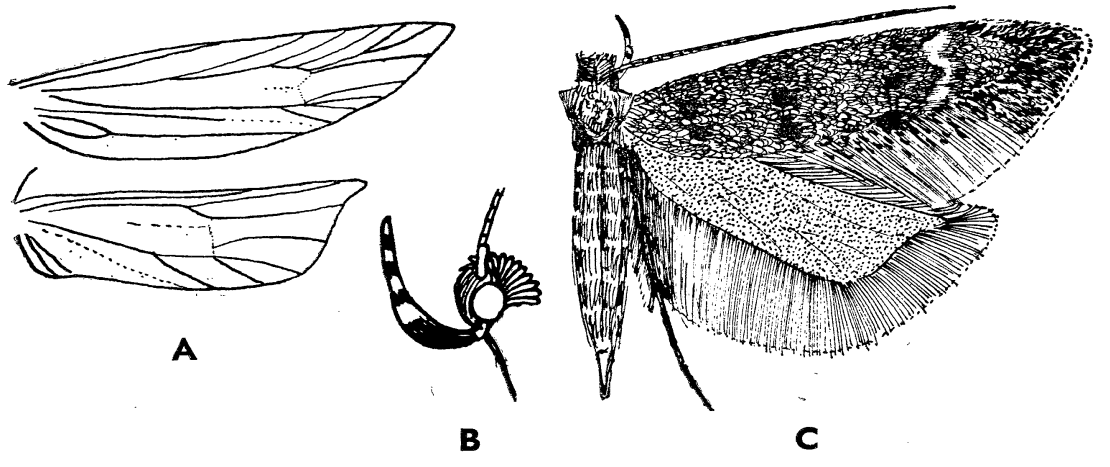

123. ábra. A : *Exoteleia* erezete és B : feje — C : *E. dodecella* L. (Eredeti)

kétszer megtört. Rojtja szürkés, 3 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői vöröses hamuszürkék, ajaktapogatója és arca fehér, az ajaktapogató második ízén kívül 2 széles, a csúcsízen 2 keskeny barna gyűrűvel (123. ábra : C). 12—14 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban a Bakonyban (Fenyőfő, Ugod) gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei fenyőfélék

dodecella L.

18. nem : **Recurvaria** Haw.

Feje simán és előreborulóan pikkelyezett, pontszeme nincs. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, alig hosszabb a fejnél, második ízén erős szőrözettel, csúcsíze hegyes (124. ábra : D). Elülső szárnya kihegyesedő, külső szöglete jól látható. Erezetében az r_4 és r_5 az m_1 ágából ered, az r_3 velük egy pontból. A többi ér a cu_2 kivételével a sejt alsó sarkából származik. Hátulsó szárnya trapezoid alakú, csúcsa hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered, az $m_{2,3}$ és cu_1 majdnem egy pontból, a sejt alsó sarkából. E nem szintén átvezető jellegű az Aristoteliinae alcsalád felé (124. ábra : A).

A nemnek Amerikában mintegy 70 képviselője van, a paleartktikumban azonban csak 5. Ezek közül hazánkban kettőt találtak meg.

Mindkettő a gyümölcsfák kártevője. Hernyóik kora tavasszal a rügyekben élnek, később pedig összesodort hajtásokban, s esetenként számottevő kárt okozhatnak. Rejtett életük miatt alig lehet ellenük védekezni. Esetleg sárgamérges (2%-os dinitroorthocresol) permetlével védekezhetünk rügypattanáskor. A hernyók ősszel a leveleken aknáznak (ez kártételt nem jelent), télen a koronába húzódnak telelni. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete. A szárny egyharmadában a belső szegély felé egyre szélesedő ferde és fehér keresztsáv húzódik, a külső keresztsáv már keskeny ellentett foltokra szakadt. A ránc egyharmadánál és háromnegyedénél, valamint fölötte a sejtben (a fehér

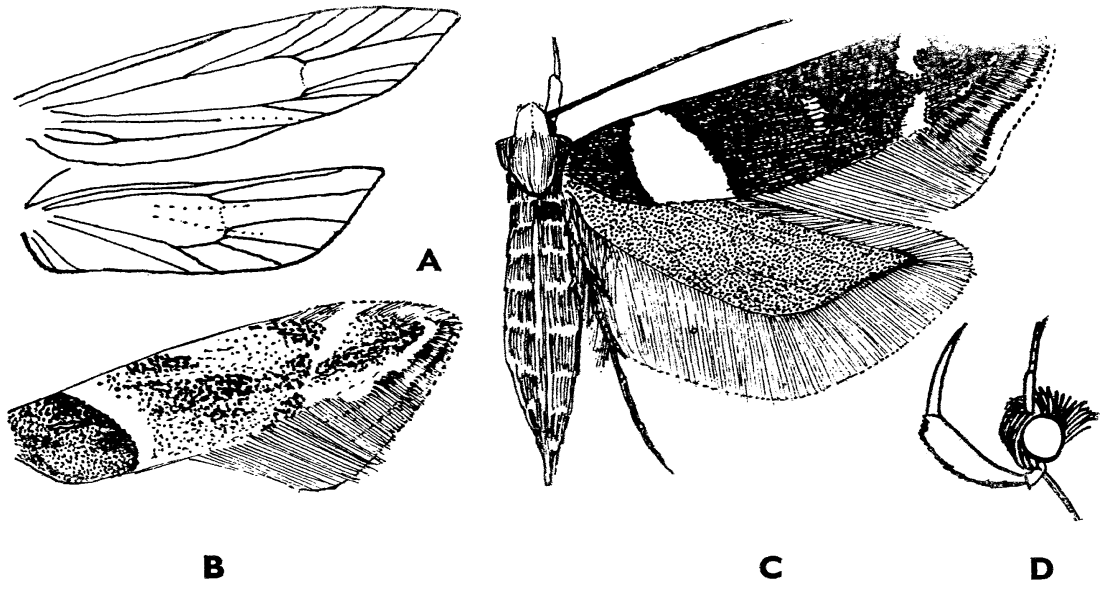

124. ábra. A : *Recurvaria* erezete — B : *R. nanella* Hbn. elülső szárnya — C : *R. leucatella* Cl. — D : *Recurvaria* feje (Eredeti)

keresztsáv határai mentén) 1—1 fekete petty van, amelyeknek pikkelyei felállnak; egy ugyanilyen pontpár van a sejt végén is, amelyet a tő felől fehér pikkelyek határolnak, míg a közepükből fekete vonal halad a csúcs felé. Rojtja barnásszürke, 2 fekete választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Tora és vállfedői feketésbarnák, feje és ajaktapogatója fehér, második ízének tövén kívül fekete folttal, csúcsíze fekete heggyel (124. ábra : C). 13—15 mm.

Európai faj, de Kisázsiában is gyűjtötték. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Pyrus-*, *Prunus-*, *Sorbus-* és *Crataegus*-félék összeszőtt levelei között él. Esetenként kárt tehet — Nagy vörös rügysodró-moly

leucatella CL.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne fehéresszürke. A fekete mintázat a tőteret határoló ferde keresztsávból, a felső szegély 2 fekete foltjából és a sejt közepéből a csúcsig haladó hosszanti csíkból áll. Ezeket a csúcs felől fehér pikkelyek határolják. A külső fehér keresztsáv nagyon elmosódott. Rojtja fehéres, 2 szürke választóvonallal. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. Feje, tora és vállfedői fehérrel kevert szürkék. Ajaktapogatója fehér, második íze kívül 2 fekete folttal, csúcsíze 2 fekete gyűrűvel (124. ábra : B). 11—12 mm.

Európai, kanadai és pennsylvániai faj. Hazánkban is mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Hernyója gyümölcsfák *(Pyrus-* és *Prunus*-félék) rügyeiben él, vagy a gyümölcsöt károsítja — Kis vörös rügysodró-moly

nanella HBN.

19. nem : **Parachronistis** MEYR.

Feje előreborulóan és odasimítottan pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme nincs. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második íze alig szőrözött, csúcsíze hosszú (125. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, külső szöglete igen lapos. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az r_3 és m_1 hozzájuk közel ered, az $m_{2,3}$ és cu_1 a sejt alsó sarkából származik. Hátulsó szárnya megnyúlt trapéz alakú, csúcsa hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered, a sejt alsó sarka az m_3-nál van, a *cu* erek hátrább vonultak (125. ábra : A).

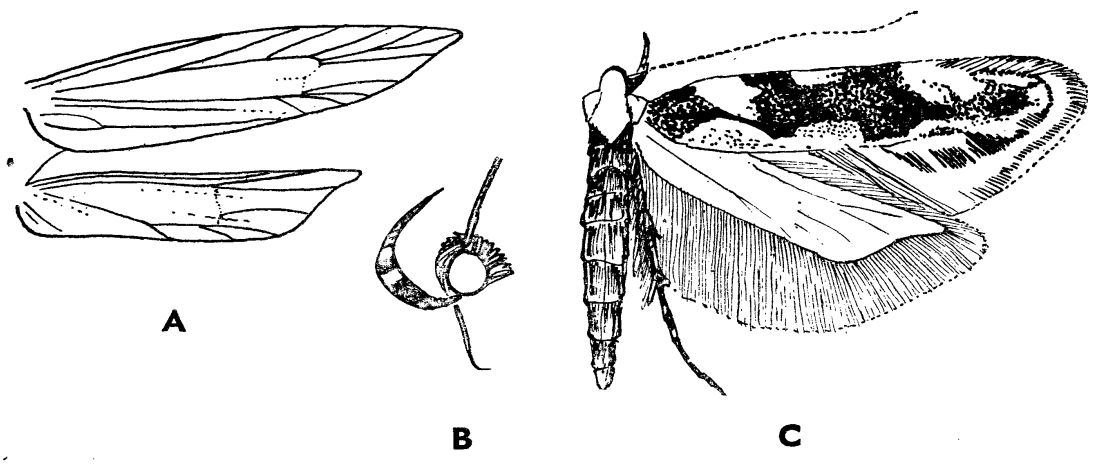

125. ábra. A : *Parachronistis* erezete és B : feje — C : *P. albiceps* Z. (Eredeti)

A nembe csupán egyetlen faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
Gazdaságilag közömbös. A mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehér, de ezt a színt a barnásfekete színező elem annyira elnyomja, hogy csak a következő helyeken maradt meg: a szárny egyharmadánál 1 keresztsáv, amely a ránc alatt tovább terjedve a külső szegélyig ér, 1 nagy lapos folt a felső szegély közepén, valamint 2 ellentett folt. Rojtja fehér, sötétbarna választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, második íze és a csúcsíze 2—2 fekete gyűrűvel (125. ábra : C). 10—11 mm.

Közép- és dél-európai faj, amelyet az Altaj hegységben is megtaláltak. Hazánkban eddig Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója májusig a mogyoró rügyeiben él

albiceps Z.

20. nem : **Stenolechia** MEYR.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme apró, csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, második ízét szőrözet vastagítja meg (126. ábra: B). Elülső szárnya kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_2—cu_1 erek a sejt alsó sarkából erednek. Hátulsó szárnya hosszú, keskeny, trapezoid alakú, csúcsa élesen kihúzott. Erezetében a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a cu_1 is messze hátra vonult (126. ábra : C).

A palearktikumban és Dél-Ázsiában elterjedt, kevés fajt felölelő nem. Hazánkból 2 faját mutatták ki.
Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának mintázatában soha sincsen sárga színező elem, legfeljebb a sejtben van némi barnás vagy sárgásszürke árnyékolás. Alapszíne fehér. A felső szegély tövénél, egyharmadánál és kétharmadánál 1—1 feketésbarna folt van ; az utóbbiból visszafelé, a ránc közepéig éles fekete, a szegély alatt világosbarna színnel megszakított keresztsáv húzódik. A ránc tövénél és végénél, valamint a csúcstér közepén és hegyén is van 1—1 fekete folt. Rojtja fehér, 3 választóvonallal ; ezek közül a belső sötétbarna, a 2 külső világosszürke, valamennyien a szárnycsúcs alatt ívben meghajlanak. Hátulsó szárnya világosszürke. Tora világosbarna, vállfedői, feje és ajaktapogatója fehér, a második íz kívül sötétbarna, hegye fehér, csúcsízén 2 fekete gyűrűvel (126. ábra : A). 9—10 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban a Velencei-hegységben, Budapesten és a Nyírségben gyűjtötték. Két nemzedéke IV—V. és VIII. repül. Hernyója a tölgy hajtásaiban él

gemmella L.

2 (1) Elülső szárnyának mintázatában sárga szín lép fel a sejtben és a tőtérben. Alapszíne fehér, a foltok feketésbarnák ; a szárny egyharmadában 3 folt alkot egy ferde keresztsávot, amely a ránc egyharmadáig ér, utána a felső szegélyen egy kerek folt következik, majd a felső szegély kétharmadából ismét egy 3 foltból összetett keresztsáv indul ki az előzővel ellentétes irányban, és a ránc fölött ér véget. A sejt végén és a külső

szögletben 1—1 fekete petty van. A szárny belsejében levő fekete foltok és pettyek pikkelyei felállnak. A sárga színezet nem alkot kivehető mintát. Rojtja fehér, 1 barna és 2 szürke választóvonallal, lefutásuk egyenes. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, a második íz színe kívül barnával kevert, a csúcsízen 2 fekete gyűrű van (126. ábra : D). 12 mm.

Délkelet-európai, kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten és Törökbálinton gyűjtötték. Repülési ideje VI. Hernyója állítólag a szőlőn él, kártételéről nem tudunk

nigrinotella Z.

6. alcsalád : **Aristoteliinae**

Fejük előreborulóan és gyakran lazán szőrözött, csápjuk egyszerű. Ajaktapogatójuk sarló alakú, felgörbülő vagy egyenesen előremeredő, második ízén rendszerint erős szőrözet van, amely seprűszerűen eláll, vagy bozontos pamacshoz hasonlít, csúcsíze hegyes, vékony. Ha ez is elállóan szőrözött (*Metzneria* Z.), akkor hátulsó szárnyuk erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered, és nem nyélen ülnek, mint a Chelariinae alcsalád azon nemeinél, amelyeknek ajaktapogatója hasonló szerkezetű. Ha az ajaktapogató második ízén nincsen elálló szőrözet és ha a hátulsó szárny alakja is egyezik a Gelechiinae alcsalád 17—20. sorszámú nemeivel, akkor az ide tartozó állatokat az elülső szárny igen keskeny sejtjéről ismerhetjük fel, amely körül egyenletesen elosztva erednek az erek, nem úgy, mint a másik csoportban, ahol a sejt egyre szélesedik, és az erek a sejt két sarka köré csoportosulnak.* Elülső szárnyuk rendszerint hosszú és keskeny, ezért az erezet is több fajnál összébb szorult, az r_{4+5} nyelén gyakran egyéb erek is helyet foglalnak. Hátulsó szárnyuk szintén hosszú és keskeny, csúcsa erősen kiugró, hegyes vagy csőrszerű. Erezetében a legjellegzetesebb az, hogy az *rr* és m_1 egymástól rendszerint távol ered, ami a családon belül más alcsaládnál nem fordul elő ! Ha ezek az erek nyélen vannak (*Sitotroga* Hein. és *Uncustriodonta* Agenjo), úgy a Gelechiinae alcsalád hasonló erezetű nemeitől a keskeny és

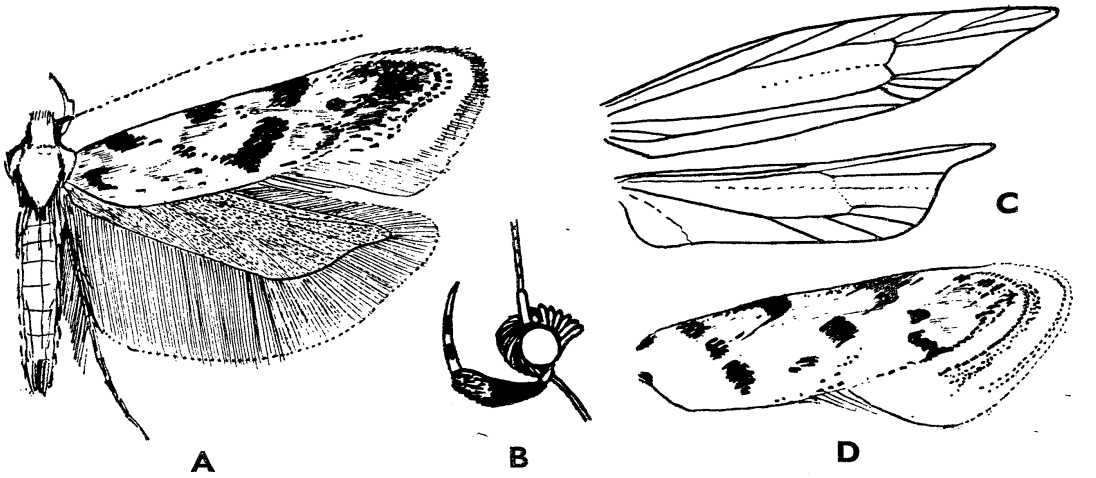

126. ábra. A : *Stenolechia gemmella* L. — B : *Stenolechia* feje és C : erezete — D : *St. nigrinotella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

* Az ajaktapogató csúcsíze rendszerint egyszínű, esetleg gyűrűzött, csak a *Xystophora atrella* Haw. fajnál csíkozott.

hosszú szárnyak tekintetében különbözik ; ha pedig egy pontból erednek (*Argyritis* HEIN., *Psammathocrita* MEYR., *Isophrictis* MEYR. és *Chilopselaphus* MN.), akkor az igen keskeny szárny és összeszorult erezet, vagy az ajaktapogató erős szőrözete révén választhatjuk el e nemeket a hasonló erezetű, de más alcsaládokba tartozó nemektől.

A nagy alcsalád az egész Földön elterjedt, és igen sok fajt ölel föl. Hazánkból eddig 16 nemet és 58 fajt mutattak ki.

Gazdasági kártevő hazánkban csak a mezei gabonamoly (*Sitotroga cerealella* OLIVIER), amely főleg a csöves vagy morzsolt kukoricán él a raktárakban, de más szárított és tárolt készletekben is kárt tehet. Sok faj hernyóját még nem ismerjük. A lepkék néha igen élénken színezettek, többnyire azonban kevés vagy semmitmondó a rajzolatuk.

A nemek határozókulcsa

1 (12) Ajaktapogatójának második íze majdnem olyan vékony, mint a csúcsíze, szőrözete csekély, ha van is, teljesen az ízhez simul, csúcsíze vékony, hegyes, szőrtelen.

2 (7) Elülső szárnyának erezetében csak az r_{4+5} ér van nyélen.

3 (4) Hátulsó szárnyának csúcsa csőrszerűen kiugrik, de hegye letompított, kerek ; elülső szárnya viszonylagosan széles (133. ábra : A) (= *Nannodia* HEIN., *Chrysopora* CLEM.) 7. nem : **Microsetia** STPH.

4 (3) Hátulsó szárnyának csúcsa hosszan kihúzott, igen hegyes, elülső szárnya keskeny.

5 (6) Hátulsó szárnyának erezetében a sejt felső sarka kiugrik, a sejt igen hosszú, eléri a szárny háromnegyed hosszát, elülső szárnyának mintázatában nincsenek ezüstfehér pettyek (135. ábra : B) (= *Lamprotes* HEIN., *Monochroa* HEIN., *Ptocheuusa* HEIN. partim) 9. nem : **Xystophora** HEIN.

6 (5) Hátulsó szárnyának erezetében a sejt felső sarka ívben lekerekített, a sejt csupán a szárny kétharmad hosszát éri el ; elülső szárnyának mintázatában ezüstfehér pettyek vannak (132. ábra : A—B) (= *Xystophora* HEIN. partim, *Aristotelia* HBN. partim) 6. nem : **Argolamprotes** BEN.

7 (2) Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} nyelén egyéb erek is vannak.

8 (9) Hátulsó szárnyának erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen van (136. ábra : A) 10. nem : **Sitotroga** HEIN.

9 (8) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 nincsen nyélen (egy pontból vagy egymástól távol erednek).

10 (11) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és cu_1 erek között az érközök kb. egyforma nagyok (130. ábra : A) 4. nem : **Apodia** HEIN.

11 (10) Hátulsó szárnyának erezetében az m_2 és m_3 ér közötti távolság kétszer vagy háromszor akkora, mint bármely más két ér térköze (134. ábra : A) 8. nem : **Ptocheuusa** HEIN.

12 (1) Ajaktapogatójának második ízét erős szőrözet vastagítja meg. Ez a szőrözet sokszor igen nagy, elálló pamacsot vagy seprűt alkot, vagy annyira megvastagítja az ízet, hogy viszonylagosan sokkal vastagabbá válik, mint a csúcsíz.

13 (14) Igen kis fajokat felölelő nem, a fesztávolság legfeljebb 10 mm. A fajok rajzolatmentesek, vagy rajzolatuk csupán néhány apró, fekete pontból áll (128. ábra : C) [2. nem : **Psammathocrita** MEYR.]

14 (13) Nagyobb fajok, határozott, nem egyszer bonyolult mintázattal.

15 (16) Ajaktapogatójának szőrpamacsa igen hosszú, egyenesen előre meredő, akkora, mint a hátulsó szárny fél hossza (144. ábra : A, C) 17. nem : **Chilopselaphus** MN.

16 (15) Ajaktapogatójának szőrpamacsa jóval rövidebb.

17 (22) Elülső szárnyának erezetében csak az r_{4+5} van nyélen.

18 (19) Hátulsó szárnyának csúcsa alig kihúzott, a külső szegély igen gyenge ívben megy át a csúcsba (139. ábra : C) 12. nem : **Catabrachmia** RBL.

19 (18) Hátulsó szárnyának csúcsa élesen, hegyesen kiugrik, a külső szegély erősen ívelt, annyira, hogy a külső szöglet majdnem derékszögű.

20 (21) Ajaktapogatójának második ízén vastag, de nem seprőszerűen elálló szőrözet van (ilyen csak 1 fajnál fordul elő, de annak hátulsó szárnya majdnem olyan széles, mint az elülső) (131. ábra : A, C) (= *Ergatis* HEIN.) 5. nem : **Aristotelia** HBN.

21 (20) Ajaktapogatójának második ízén seprűszerűen elálló szőrözet van, a hátulsó szárny jóval keskenyebb, mint az elülső (141. ábra : B—C) 14. nem : **Paltodora** MEYR.

22 (17) Elülső szárnyának erezetében az r_{4+5} nyelén még más erek is ülnek.

23 (24) Ajaktapogatójának második ízét erős szőrözet vastagítja meg, de ez nem alkot nagy és elálló szőrpamacsot. Elülső szárnyának mintázatát ezüstfehér, csillogó sávok alkotják (129. ábra : B—C) (= *Aristotelia* HBN. partim) 3. nem : **Argyritis** HEIN.

24 (23) Ajaktapogatójának második ízén nagy, elálló szőrpamacs, vagy seprűszerű szőrözet van.

25 (28) Ajaktapogatójának második ízén a szőrözet pamacsszerűen szétnyílva párhuzamos az ízzel, amely a pamacs közepén foglal helyet ; rendszerint a csúcsíz is erősen szőrös.

26 (27) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 ér egymástól messze ered (137. ábra : A) (= *Parasia* DUP.) 11. nem : **Metzneria** Z.

27 (26) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* + m_1 hosszú nyélen van (127. ábra : A) (= *Mesophleps* HS. partim, *Aristotelia* HBN. partim) 1. nem : **Uncustriodonta** AGENJO

28 (25) Ajaktapogatójának második ízén a szőrözet erősen elálló, seprűszerű.

29 (30) Elülső szárnyának erezetében az m_{2+3} vagy az m_3 + cu_1 összeolvadt, hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1, valamint a *cu* erek egymástól távol erednek (143. ábra : D) 16. nem : **Megacraspedus** Z.

30 (29) Elülső szárnyának erezetében a teljes *m* rendszer megvan, hátulsó szárnyán az *rr* és m_1 egymáshoz közel vagy egy pontból erednek.

31 (32) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 nem egy pontból ered, a cu_1 és cu_2 között a távolság több, mint kétszerese az m_3 és cu_1 közötti távolságnak (140. ábra : A) 13. nem : **Pycnostola** MEYR.

32 (31) Hátulsó szárnyának erezetében az *rr* és m_1 egy pontból ered, a cu_1 és m_3 közti távolság kétszerese a *cu* erek közötti távolságnak (142. ábra : C) (= *Cleodora* CURT.) 15. nem : **Isophrictis** MEYR.

1. nem : **Uncustriodonta** AGENJO

Feje előresimítottan, szőrözött, szeme nagy, ovális, pontszeme nincs. Ajaktapogatója ívelten fölfelé meredő, második íze erősen és pamacsszerűen szőrözött, csúcsíze apró, hegyes (127. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő,

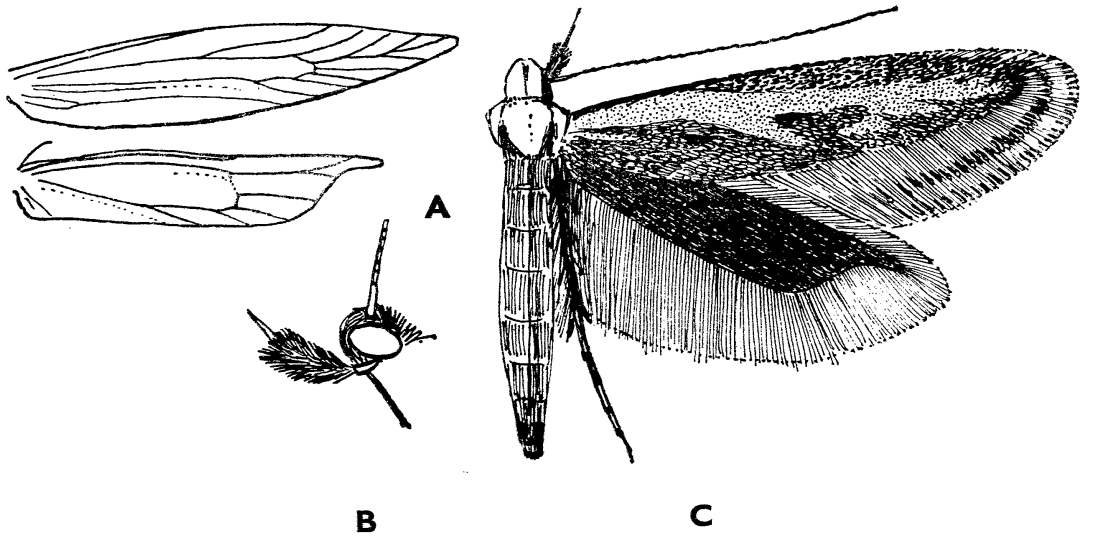

127. ábra. A : *Uncustriodonta* erezete és B : feje — C : *U. trinotella* HS. (Eredeti)

felső szegélye a közepénél megtört. Erezetében az m_1 ágán van az r_3 is, és külön nyélen az r_{4-5}. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa hegyes. Erezetében az $rr+m_1$ hosszú nyélen van, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél (127. ábra : A).

A nembe csak 1 dél-európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
Gazdaságilag közömbös. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli.

— — Elülső szárnyának felső szegélye a közepétől kezdve, majd a külső és belső szegély, valamint egy folt a külső szögletben ólomszürke, alapszíne tompa okkersárgás. A ránc közepén és a sejt végénél finom, de rövid hosszanti vonal fekszik. Rojtja szürke, 2 fehéres vagy hamuszürke választóvonallal. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Ajaktapogatójának pamacsa hamuszürke (127. ábra : C). 9—11 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban homokos területeken (Fót, Ágasegyháza, Nyír, Tompa) találták. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye az *Erysimum durum* és *hieraciifolium*, valamint a *Cheiranthus cheiri* (= *Xystophora aurantiella* RBL.)

trinotella HS.

2. nem : **Psammathocrita** MEYR.

Feje előreborulóan szőrözött, pontszeme van. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója ívben felfelé mutató, második íze alig szőrös (128. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő. Erezetében az $r_{4+5} + m_1$ nyelére illeszkedik még az m_2 is. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa kihúzott. Erezetében az m_2 hiányzik, sejtje nyitott (128. ábra : A).

A Földközi-tenger környékén elterjedt nem, amelybe 4 faj tartozik. Hazánkból még egyet sem mutattak ki.
Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehéres okkersárga, rajzolata 6 apró, sötétbarnás pontból áll. Hátulsó szárnya szürkés. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéressárga (128. ábra : C). 10 mm.

Közép- és dél-európai, valamint észak-afrikai faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**osseella** STT.]

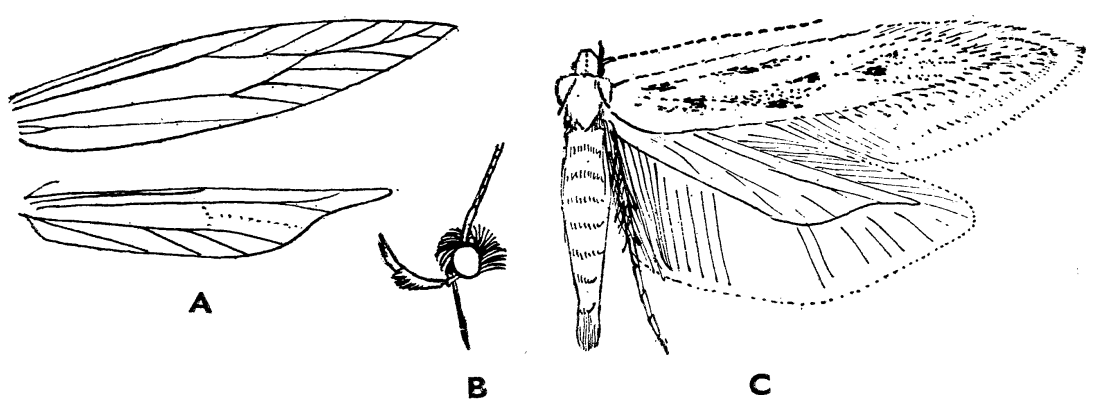

128. ábra. A : *Psammathocrita* erezete és B : feje — C : *Ps. osseella* STT. (Eredeti)

3. nem : **Argyritis** HEIN.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, másfélszer hosszabb a fejnél, második ízén gyenge, az ízhez simuló szőrözet van, amelyben elöl vályú látható ; csúcsíze vékony, hegyes (129. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyelén ül az m_1 is. Hátulsó szárnya keskeny, hosszú, hegye erősen kihúzott, éles. Erezetében az *rr* és az alig kivehető m_1 egy pontból ered, a sejt hátulsó sarka az m_3 eredeténél van (129. ábra : A). A *Stagmatophora Rebeli* KRONE, *tririvella* STGR., *albiapicella* HS. és *serratella* TR. fajok (Cosmopterygidae) hasonlítanak e nem fajaihoz, de hátulsó szárnyuk lándzsa alakú. Mintázatuk ezüstös keresztsávokból áll.

A nembe csupán néhány palearktikus faj tartozik. Hazánkból eddig 2 fajt mutattak ki. Gazdaságilag közömbös fajok tartoznak ide. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete, 3 ezüstös keresztsávval ; ezek közül a középső meredeken a belső szegély felé tart, a két szélső pedig ferdén feléje hajlik. A két első csak a ráncig ér, a külső kissé megszakad, és majdnem érintkező ellentett foltokhoz hasonlít. A csúcstér hegyén szintén van egy ezüstös petty. Rojtja szürkés, csúcsa körül elmosódott feketés választóvonallal, a rojt hegye fehér. Hátulsó szárnya világosszürke. Tora és vállfedői barnásfeketék, feje és ajaktapogatója fehér, csúcsízének hegye feketés (129. ábra : C). Csápostorának külső egyharmada fehér. 10—12 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Cerastium vulgatum* gyökerében és szárában él

pictella Z.

2 (1) Igen hasonlít az előző fajhoz, de elülső szárnyának csúcsterében több ezüstös pont van ; a külső keresztsáv teljesen kettészakadt, csápostora végig halványan feketével és fehérrel gyűrűzött, a vége fehérbe megy át. 6—7 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai és észak-afrikai faj. Hazánkban eddig csak Budapesten és környékén gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója ősszel a *Thymus serpyllum* szárában él

superbella Z.

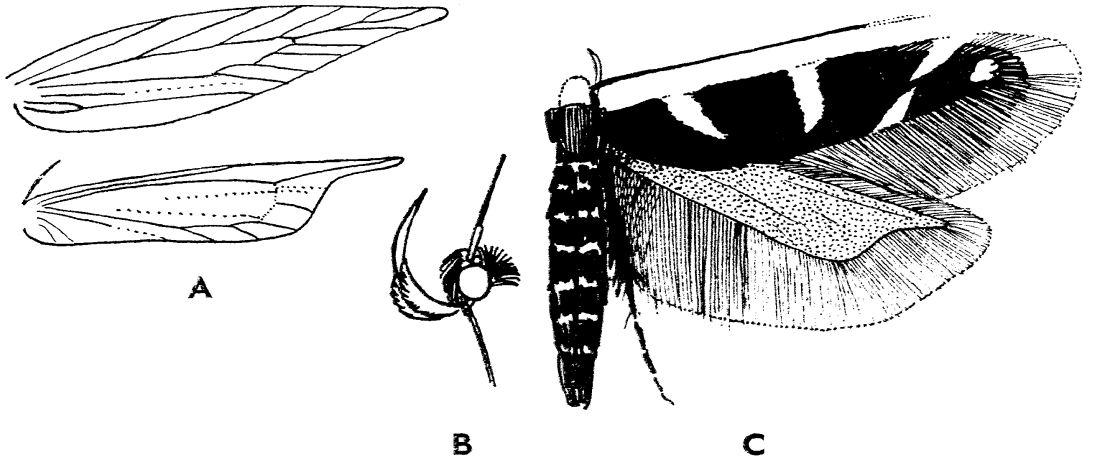

129. ábra. A : *Argyritis* erezete és B : feje — C : *A. pictella* Z. (Eredeti)

4. nem : **Apodia** HEIN.

Feje előreborulóan és lazán pikkelyezett, szeme kicsi, pontszeme van. Csápja viszonylagosan vastag, egyszerű. Ajaktapogatója rövid, sarló alakú, felgörbülő, második ízén rásimuló szőrözettel (130. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az $r_5 + m_1$ nyelén van az r_4 is. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól messze ered (130. ábra : A).

A nembe csak 3 palearktikus faj tartozik, amelyek közül hazánkban eddig csak egyet gyűjtöttek.

Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Elülső szárnyának rajzolata sárga színű, hasonlít a *Metzneria aprilella* HS. fajhoz, azaz ránctere, töve és külső szegélye mentén 1—1 széles sárga csík van. Alapszíne sötétbarnás. Rojtjából hiányzik a választóvonal.

Eddig csak a Szovjetunió délnyugati homokbuckás területein és a Delibláton találták. Repülési ideje május. Tápnövénye ismeretlen

[artificella HS.]

2 (1) Elülső szárnyának rajzolatában nincsen kiterjedt sárga színelem, alapszíne barnásszürke vagy barnásfekete, rozsdaszínű rajzolattal.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne sötét barnásszürke, a ránc vékony vonalban rozsdaszínű, közepén alig kivehető nagy fekete petty van. A csúcstér előtt nagy sárgás rozsdaszínű folt látható, amelyet a külső szöglet előtt álló apró rozsdabarna folttal vékony rozsdaszínű vonal köt össze. Rojtja sötét, a külső szegélyen világosabb, 2 feketés választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és torának eleje narancsszínű, torának vége és vállfedői barnásszürkék. Ajaktapogatója egyszínű narancssárga (130. *ábra : C*). *9—11 mm.*

Európai faj. Hazánkban Balatonvilágoson és Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Inula*-félék, amelyeknek magházaiban él

bifractella HS.

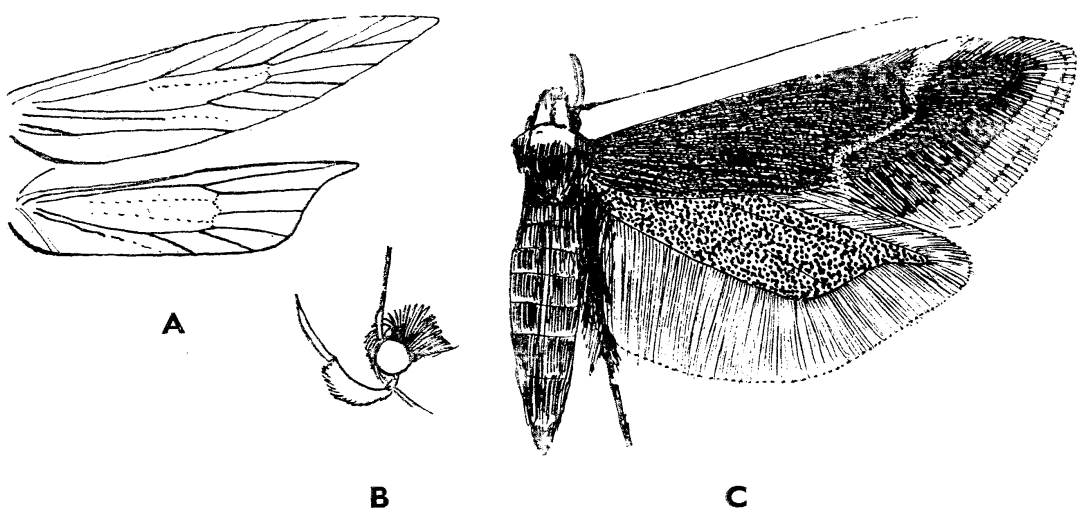

130. ábra. A : *Apodia* erezete és B : feje — C : *A. bifractella* HS. (Eredeti)

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete; rozsdaszínű pikkely alig van benne, csak a felső szegély foltocskája vehető ki. Feje kissé sötétebb, mint az előző fajé. Tőle csak a repülési idő határolja el biztosan. 12—13 mm.

Thüringiából írták le, azóta csak Erdélyben találták (Borosjenő). Repülési ideje V., VI. eleje. Tápnövényei szintén *Inula*-félék

[**Martinii** PETRY]

5. nem: **Aristotelia** HBN.

Feje előreborulóan és kissé lazán pikkelyezett, pontszeme van. Csápja egyszerű, vékony. Ajaktapogatója nagy, sarló alakú, felgörbülő, második ízén odasimuló szőrözet van (kivéve 2 fajt, amelyeknél a szőrözet pamacs-, illetve seprűszerűen elálló), csúcsíze hegyes (131. ábra: A, C). Elülső szárnyának felső szegélye ívben meghajlott, belső szegélye simán ívelt, csúcsa hegyes. Erezetében az r_{4+5} nyélen van. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa hosszú és hegyes, külső szöglete majdnem derékszögű. Erezetében a sejt felső szöglete lekerekített, az *rr* távol ered az m_1-től, a sejt alsó szöglete az m_3 eredeténél van (131. ábra: B). A lepkék színesek, mintázatuk főleg csillogó keresztsávokból áll.

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt; hazánkból eddig 3 fajt mutattak ki. Gazdasági kártevő nincsen közöttük. Éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Melegkedvelők, főleg réteken repülnek.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne okkersárga, mintázata csupán 2 fehér keresztsávból áll, amelyek közül az első a felső szegély elejéről ferdén a ráncig fut, a külső a csúcs elől a ránc végéig húzódva éles szögben megtörik, és visszafut a külső szögletig. A tőtér vörös. Rojtja szürke, tövénél éles fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői vörösek, ajaktapogatója világosabb. 18—19 mm.

Eddig csak az Urálban, Bulgáriában és Dalmáciában találták. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**cervinella** HS.]

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne sötét, barnás vagy rozsdás (sohasem tiszta okkersárga); mintázata jóval több elemből áll.

3 (10) Ajaktapogatójának második íze rásimulóan pikkelyezett, a pikkelyek és szőrök az íz tengelyét követik, s alig vastagítják meg.

4 (9) Elülső szárnyának alapszínében nincsen sárga színező elem (legfeljebb a ráncban és a sejtben), a szárny sötét (barnás vagy barnásszürke), 3—4 keresztsávval.

5 (8) Elülső szárnyának belső szegélyén piszkossárga hosszanti csík van.

6 (7) Elülső szárnyán a ránc és a sejt tompa okkersárgás, a sejtben hosszanti fekete vonal fut végig, a külső világos keresztsáv 2 ellentett foltra szakadt, amelyek tompaszögben találkoznak. Alapszíne rozsdás, felső szegélye mentén erős szürke behintés húzódik. A szárnyat 4 keresztsáv

szeli át, amelyek a felső szegélyben fehérek, a szárny belseje felé ólomszínűek. A csúcstérben is van egy rövid fekete vonal. Rojtja világos, töve feketés, kijjebb fehéres választóvonallal, amelyet 6—7 fehér folt szakít meg. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői rozsdasárgák, arca világos. Ajaktapogatójának második íze fehér, 2 barna gyűrűvel, csúcsíze fekete, 2 keskeny fehér gyűrűvel, kívül vékony fehér csíkkal. 12—13 mm.

Ausztriában, Dél-Európában, Kis- és Belső-Ázsiában él. Hazánkban több helyről ismeretes (Sopron, Nadap, Kaposvár, Budapest környéke). Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

subericinella HS.

7 (6) Elülső szárnyán a ránc és a sejt rozsdavörös, a ráncban hosszanti fekete vonal fut végig, a külső világos keresztsáv ép és egyenes. Alapszíne rozsdás, a 4 keresztsáv a felső szegélyen fehéres, a szárny belseje felé ólomszínűen csillogó ; a ránc alá nyúlnak és meg-megszakítják a ránc fekete csíkját. Rojtja világos, tövénél széles fekete vonallal, amelyet fehér foltok szakítanak meg. Kifelé még egy további sötét választóvonal fut benne végig. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői barnásszürkék. Ajaktapogatója olyan, mint az előző fajé, csak a csúcsíze másfélszer olyan hosszú és fekete (131. ábra : D). 11—15 mm.

Közép-Európában és Dél-Franciaországban él. Hazánkban Uzsán gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Calluna*

ericinella DUP.

8 (5) Elülső szárnyának belső szegélyén rozsdabarna csík van, amelyet felül vékony fekete vonal választ el a szárny sötét felső részétől. Ugyanilyen rozsdabarna folt van a sejt végén is. A csúcstér előtt 2 ellentett fehér folt fekszik ; ezek közül a felső messzebb van a tőtértől, mint az alsó. Mintázata nem éles, a rajzolati elemek körvonala elmosódott. Rojtja piszkosfehér, a felső szegélyen sötét, a külsőn a tövénél széles fekete, kifelé 2 fehéres választóvonal van. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői és tora barnásszürke. Ajaktapogatójának második íze kívül barnásfekete, 2 fehéres gyűrűvel, csúcsíze fehér, 2 fekete gyűrűvel. 12—13 mm.

Nyugat-, közép- és délkelet-európai faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója a *Lythrum salicaria* hajtásaiban él

[subdecurtella STT.]

9 (4) Elülső szárnyának alapszíne szürkés agyagsárga, 4 keskeny, elmosódott és megszakadt ezüstösfehér keresztsávval. Felső szegélye szürkésbarna. A ránc közepén és végén, valamint a sejt végén 1—1 apró, de éles fekete pont van, amely minden más fajtól megkülönbözteti. Rojtja világos, tövénél feketés, kijjebb 2 fehéres választóvonallal, amelyet fehér foltok szakítanak meg. Hátulsó szárnya szürke. Tora és vállfedői sárgásak, feje barnásszürke. Ajaktapogatója fehér, mindkét ízén 2—2 fekete gyűrűvel (131. ábra : F). 10—11 mm.

Európai és észak-afrikai faj. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje V—IX. Hernyója (IX—V.) az *Armeria elongata* száraz magvaiban él

[brizella TR.]

10 (3) Ajaktapogatójának második ízén erős pikkelypamacs vagy szőrökből képzett elálló seprű van.

11 (12) Ajaktapogatójának második ízén a *Gelechia* Z. nemre emlékeztető szélesen ívelt pikkelypamacs van. Elülső szárnyának alapszíne (főleg a felső szegélyen) sötét barnásfekete, a ráncban és a sejtben rozsdasárga csíkokkal. A 4 keresztsávba a felső szegélyen sok fehér és hamuszürke pikkely vegyül, beljebb ólomszürkék. A sejtben és a ráncban 1—2 hosszanti fekete vonal van. Rojtja világos, de majdnem teljesen elfedi a 2 széles, feketés választóvonal, közéjük a szárnyról kilépő 3—4 világos folt hamuszürke. Hátulsó szárnya barnásszürke. Tora, vállfedői és főleg feje sárgával kevert barnásszürke. Ajaktapogatója világos sárgásbarna, második ízén 2 sötétbarna, csúcsízén 2 fekete gyűrűvel. 13—15 mm.

Ausztriában élő faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**Leonhardi** KRONE]

12 (11) Ajaktapogatójának második ízén hosszú, szétálló, seprűszerű szőrözet van. Elülső szárnyának alapszíne rozsdabarna, belső szegélye és sejtje okkersárga. 4 keresztsávja a felső szegélyen fehér, beljebb ólomszínű. Csúcstere sötétbarna. Rojtja sötét, 2 éles fehér választóvonallal, amelyet 4 fehéres folt szakít meg. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői barnásszürkék. Ajaktapogatójának második íze világosbarnával

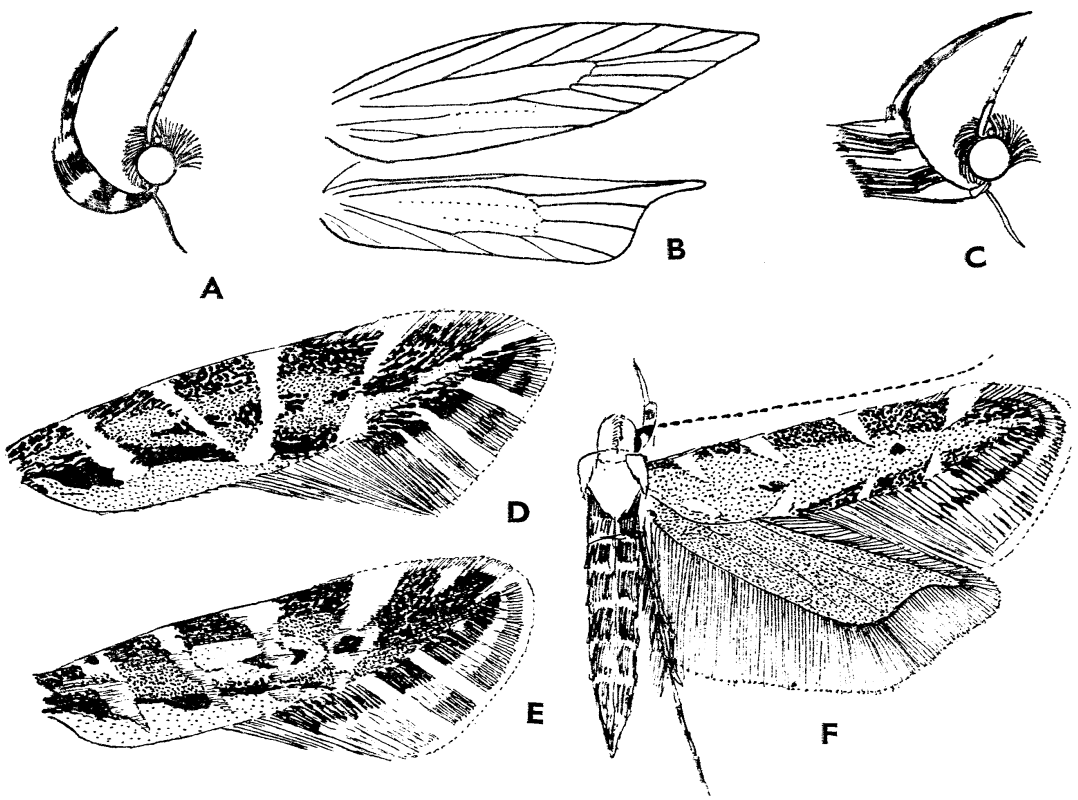

131. ábra. A : *Aristotelia* feje és B : erezete — C : *A. decurtella* HBN. feje — D : *A. ericinella* DUP. és E : *A. decurtella* HBN. elülső szárnya — F : *A. brizella* TR. (Eredeti)

kevert fehér, csúcsíze fehér, 2 igen széles fekete gyűrűvel, az íz igen hosszú, hegyes (131. ábra : E). 15—18 mm.

Közép- és dél-európai, kis- és nyugat-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

decurtella HBN.

6. nem : **Argolamprotes** BEN.

Feje előreborulóan és lesimítottan pikkelyezett, pontszeme nincs. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, sarló alakú, felgörbülő, második íze sima, a szőrözet alig vastagítja meg (132. ábra : C). Elülső szárnya kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van. Hátulsó szárnya keskeny, csúcsa hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered, a többi ér kb. egyforma távolságban (132. ábra : B).

A nembe csak 1 európai faj tartozik, amelyet hazánkban is megtaláltak. Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne csillogó sötét aranybarna, a szegélyek mentén sötétebb. Mintázata ezüstösfehér, némi kékes fénnyel, és a következő elemekből áll : a szárny egynegyedében ferde keresztsáv húzódik a ráncig, 1 pont van a ránc közepén, 1—1 fölötte a sejtben, a sejt közepén és kétharmadában, valamint 1 a végén a 2 ellentett folt között. Az erek végeit szintén ezüstfehér pontok jelzik. Rojtja feketés. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői rezes fénnyel csillogó barnák. Ajaktapogatójának második íze sötét okkersárga, csúcsíze barnássárga (132. ábra : A).

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj. Hazánkban Kőszegen gyűjtötték. Repülési ideje VII. Hernyója nyáron a *Rubus idaeus* hajtásaiban él

micella SCHIFF.

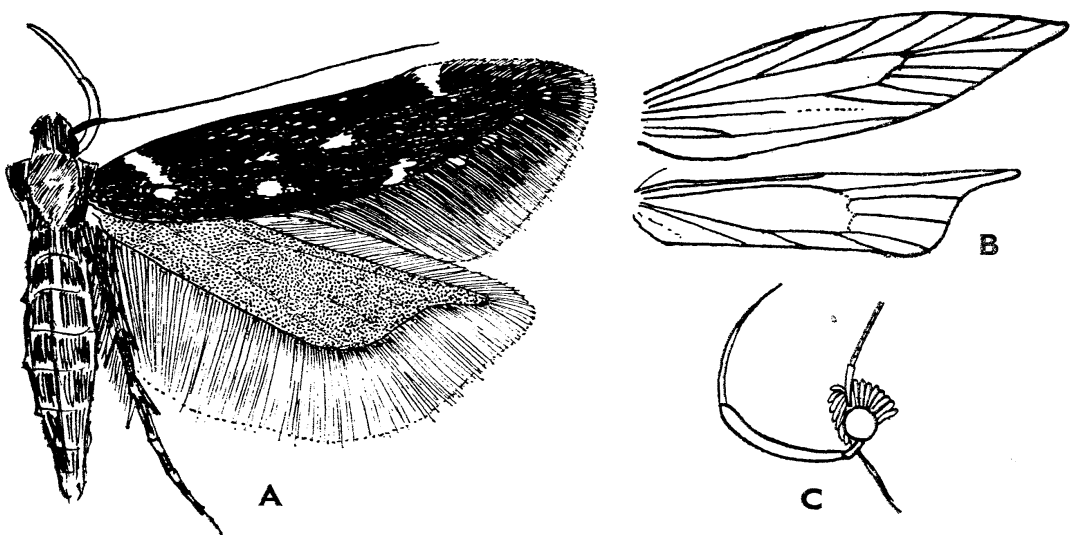

132. ábra. A : *Argolamprotes micella* SCHIFF. — B : *Argolamprotes* erezete és C : feje (Eredeti)

7. nem : **Microsetia** STPH.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, pontszeme van, szeme kicsi. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója igen kicsi, előrenyúló vagy lecsüngő, második íze gyengén szőrözött (133. ábra : B). Elülső szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a többi ér egymástól egyforma távolságban ered. Hátulsó szárnya keskenyebb, csúcsa széles és előreugró, hegye lekerekített. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól igen messze van, az m_1 és m_2 néha csak nyomokban van meg, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a *cu* erek hátravonultak (133. ábra : A).

A nembe csak néhány euráziai faj tartozik, amelyek közül hazánkban kettőt találtak meg. Gazdaságilag közömbösek. A lepkék élénken színezettek, éjszaka repülnek.

1 (2) Elülső szárnya narancssszínű. A mintázat ezüstszínű: 2 petty a tőtérben, 1 meredek keresztsáv a szárny egynegyedében, 1 hosszanti folt a felső szegély közepén, 1 másik igen hosszú a sejtben, amely (összeköttetésben állva a csúcs előtti ferde folttal) majdnem a csúcsig ér, 1 pont a ránc végén és 1 folt a külső szögletben. Ezeket feketésbarna pikkelyek kísérik. A külső szegély mentén szintén ezüstös pikkelyek fekszenek. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya barnásfekete. Feje, tora és vállfedői zöldesvörös fémfénnyel csillognak. Ajaktapogatói fehéresek. Igen hasonlít a *Pancalia* STPH, valamint egyes Cosmopterygida (*Chrysoclista* STPH., *Mompha terminella* WESTW.) fajokra, de hátulsó szárnyának tipikus Gelechiida alakja nyomban elkülöníti tőlük (133. ábra : C).

Euro-pontusi faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Két nemzedéke VI. és VIII. repül. Hernyója *Atriplex*- és *Chenopodium*-féléken nagy, zöld, később kifehéredő foltaknában él

Herrmannella F.

2 (1) Elülső szárnyának mintázatában kerek, narancs- vagy aranysárga foltok vannak ; alapszíne barnásfekete, fémesen csillogó pikkelyekkel.

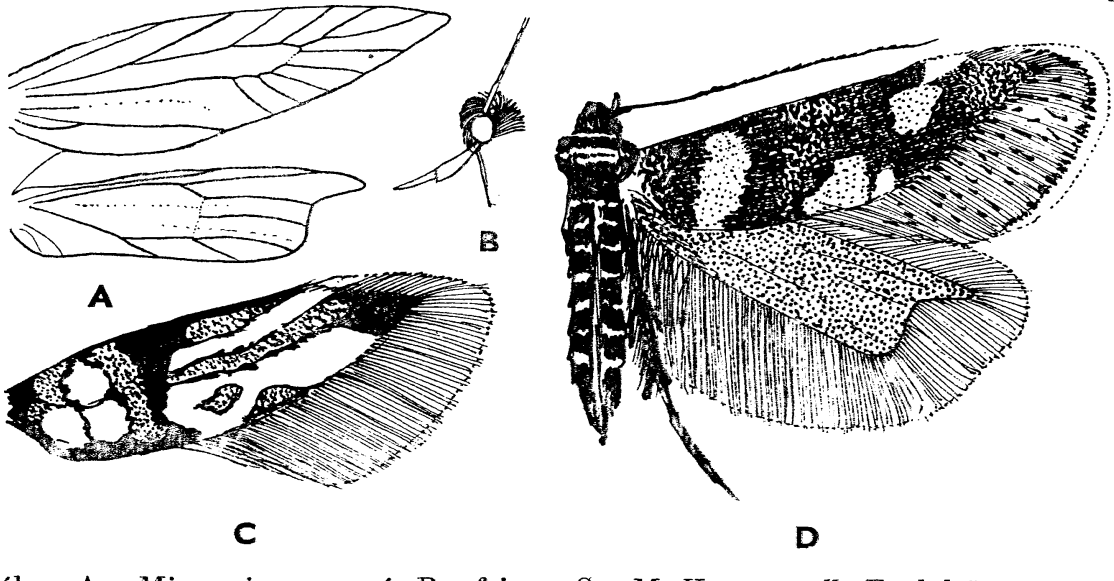

133. ábra. A : *Microsetia* erezete és B : feje — C : *M. Herrmannella* F. elülső szárnya — D : *M. sexguttella* THNBG. (Eredeti)

3 (4) Elülső szárnyának mintázatában 3 narancssárga folt van; közülük a külső viszonylagosan kicsi és a 2 ellentett fehéres folt között foglal helyet. A tőtérben fekvő narancsszínű folt nagy, harántirányban megnyúlt, a belső szegélyen fekvő trapéz alakú, hegye a külső felé mutat. Rojtja szürke, erős fekete pikkelybehintéssel, hegye a külső szegélyen fehér. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora és vállfedői barnásszürkék, arca fémesen csillog. Ajaktapogatója piszkosfehér, sötét gyűrűkkel (133. ábra : D). 8—9 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban mindenütt található. Két nemzedéke V. és VII—VIII. repül. Hernyója nyáron és ősszel nagy fehér foltaknát készít *Atriplex*- és *Chenopodium*-féléken (= *stipella* HBN.)

sexguttella THNBG.

4 (3) Elülső szárnyának 3 aranysárga foltja közül a külső igen nagy, beleolvad az ellentett foltok közül a felsőbe, az alsó eltűnt, a sárga foltokat ólomezüst fénnyel csillogó keresztsávok választják el egymástól. A tőtéren fekvő folt teljes, széles keresztsávvá nyúlt meg. Rojtjának hegye szélesebben fehér, mint az előző fajnál, különben ahhoz mindenben hasonlít, de kisebb : 6—8 mm.

Eddig csak Németországban, Lengyelországban és a Szovjetunió délnyugati részében találták. Hazánkban még nem gyűjtötték. Szintén 2 nemzedéke van. Hernyója nagy foltaknáit a *Silene nutans* és *inflata* levelein készíti

[Eppelsheimi STGR.]

8. nem : **Ptocheuusa** HEIN.

Feje előreborulóan és kissé lazán szőrözött, arca sima, pontszeme nincsen, csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, néha azonban csak ívben meghajlott és előrenyúló vagy felgörbülő, második ízén gyenge szőrözet van, csúcsíze hegyes (134. ábra : D). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, keskeny. Erezetében az r_{4+5} nyelén van az m_1, sőt legtöbbször az r_3 is. Hátulsó szárnya hegyes,

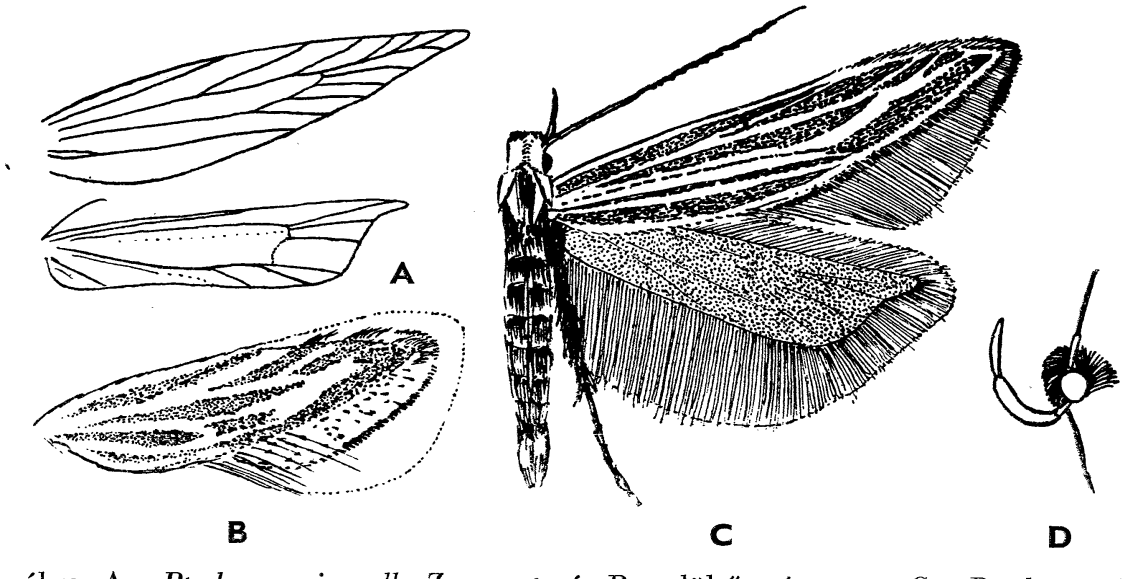

134. ábra. A : *Ptocheuusa inopella* Z. erezete és B : elülső szárnya — C : *P. abnormella* HS. — D : *Ptocheuusa* feje (Eredeti)

hosszú. Erezetében az *rr* és m_1 majdnem egy pontból ered, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a *cu* erek egymástól távol erednek (134. ábra : A).

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, amelyek közül hazánkban eddig 3 fajt mutattak ki. A *campicolella* MN. faj csak a Földközi-tenger partvidékén fordul elő. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne sárgásszürke, mintázata hosszanti irányú fehér vonalakból áll. Ilyen van az *sc* éren, a sejt felső és alsó határán, az *r* ereken és a ráncban, amely a külső szegélyen továbbhaladva a csúcsig ér. Rojtja világos, a külső szegélyen erős fekete választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, vállfedői és tora fehéres, a tor közepén barna csík van. Ajaktapogatója fehér, második íze kívül barnás. Igen hasonlít a *Coleophora silenella* HS. csoport egyik fajához, de hátulsó szárnyának tipikus Gelechiida alakja rögtön elhatárolja tőle (134. ábra : C). 12—13 mm.

Németországból, Ausztriából, Magyarországról és Szicíliából ismeretes. Hazánkban Nadapon, Budapesten és Pásztón gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a dolomitjelző *Inula ensifolia*, amelynek virágfejében él

abnormella HS.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne fehéres, hosszanti csíkokból álló mintája rozsdabarnás vagy sárga.

3 (4) Feje, tora, vállfedői, ajaktapogatója és elülső szárnyának alapszíne fehér, a rozsdabarnás szín hosszanti irányú csíkokban fekszik az *sc* éren, a sejt felső és alsó határán, valamint a sejt közepében, továbbá a ráncban és a külső szegélyen. Rojtja fehér, a csúcsnál barna, a külső szegélyen fekete választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke (134. ábra : B). 8—9 mm.

Közép- és délkelet-európai, valamint marokkói faj. Hazánkban Fonyódon, Isaszegen és Nyíren (Kecskemét mellett) gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója a *Helichrysum arenarium* virágjában él

inopella Z.

4 (3) Igen hasonlít az előző fajhoz, de csíkokból álló mintája kissé szélesebb és élénk, tiszta tojássárga színű, a minta közötti területen néhány feketés pikkellyel, amely azonban gyérebb, mint az előző fajnál. Hátulsó szárnya csillogó gyöngyszürke. 10—13 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj. Hazánkban eddig csak Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VII—IX. Hernyója ősszel a *Pulicaria dysenterica* virágjaiban él

paupella Z.

9. nem : **Xystophora** HEIN.

Feje simán és előreborulóan pikkelyezett, arca gyakran csillogó, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, felgörbülő, egyes esetekben ívben előrehajló, második íze szőrözött, de sima, csúcsíze hegyes (135. ábra : A). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az *m*

hozzá közel ered. Hátulsó szárnya hosszú, keskeny, csúcsa erősen kihúzott, hegyes. szegélye meredek, szöglete majdnem derékszögű. Erezetében a sejt igen hosszú, háromnegyed olyan hosszú, mint a szárnya, az *rr* és m_1 egymástól messze ered (ez a jellegzetesség rögtön elkülöníti a *Syncopacma-Lixodessa-Aproaerema* csoportokba tartozó hasonló fajoktól, minthogy ezeknél az *rr* + m_1 nyélen ül), a sejt sarka az m_3 eredeténél van (135. ábra : B). Rajzolatuk igénytelen, néhány pontból vagy foltból áll. A kopott példányokat nehéz meghatározni.

A nagy fajszámú nem főleg az északi félgömbön (a palearktikumban) terjedt el. Hazánkból 23 fajt mutattak ki.

A fajok főleg lápvidékeken élnek, gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.

A nem valószínűleg még heterogén elemekből épül fel, revíziója nagyon kívánatos.

1 (8) Hátulsó szárnyának külső szegélye egyenletesen görbülő ívben megy át a kihúzott szárnycsúcsba ; elülső szárnyának erezetében a sejt csak a szárny kétharmadáig ér. Szélesebb szárnyú fajok, mint a többiek.

2 (5) 15 mm-nél kisebb fesztávolságú fajok.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne agyagsárga, sötétbarna pikkelybeporzással. A sejt végén és néha a ránc elején is 1—1 sötét pont van. Rojtja a tövénél sárgás, hegye szürke. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója világos okkersárga. 11—12 mm.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban a Mátrában (Bagolyirtás) gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója ősszel *Vicia*-féléken él

charchariella Z.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne tompa, sötét agyagsárga, egészen finom sötét pikkelybeporzással. Mintázata nincsen. Rojtja világosszürke. Hátulsó szárnya szürkés. Feje sötét okkersárga, ajaktapogatója agyagsárga, második íze kívül a tövénél barna. 11—12 mm.

Közép- és délkelet-európai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Két nemzedéke IV—V. és VII. repül. Hernyója szövedékben a *Coronilla varia*, *Medicago sativa* és *Lotus corniculatus* levelein él

pulveratella HS.

5 (2) 15 mm-nél nagyobb fesztávolságú fajok.

6 (7) Elülső szárnyának alapszíne világos elefántcsontsárga, néha barnás beporzással a sugárerek között, a külső csúcstérben, a sejtben és a ránc-ban, ahol még 1—1 éles fekete pont van. A beporzás mértéke változik, de a pontok mindig szembeszökőek. Rojtja világos sárgásszürke, a külső szegélyen sötét. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója elefántcsontsárgás, második íze kívül és belül barnás (135. ábra : G). 15—17 mm.

Eddig csak Magyarországon találták, ahol a láprétek jellemző faja (Kisbalaton, Fonyód, Ócsa, Izsák). Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

lepidolampra GOZM.

7 (6) Elülső szárnyának alapszíne csillogó vörösesbarna. Rajzolata nincsen, csak néha látható a ránc közepén 1 apró fekete pont. Rojtja világos okkerbarnás. Hátulsó szárnya sötét ólomszürke. Feje és tora vörösesbarna. Ajaktapogatója okkerbarnás, második íze kívül szürkés. 16 mm.

Eddig csak a Balkánról ismeretes. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

[**scordiscella** RBL.]

8 (1) Hátulsó szárnyának külső szegélye igen rövid, meredek és éles szögben megy át a külső szögletbe és a csúcsba; elülső szárnyának erezetében a sejt a szárny háromnegyed részéig ér. Keskenyebb szárnyú fajok, mint az előzőek.

9 (20) 15 mm-nél nagyobb fesztávolságú fajok.

10 (15) Elülső szárnyának alapszíne a sárgásfehértől az okkersárgán át a barnáig terjed, a sejt végén 1 vagy 2 éles pont van. A ránc rendszerint nem tartalmaz rajzolati elemeket.

11 (12) Feje és ajaktapogatója hamuszürke, elülső szárnyának alapszíne világos sárgásfehér vagy sárgásszürke, a ráncban nincsen rajzolati elem, a sejt végén sárgával gyűrűzött fekete pont van, a sejten túl feketésszürke

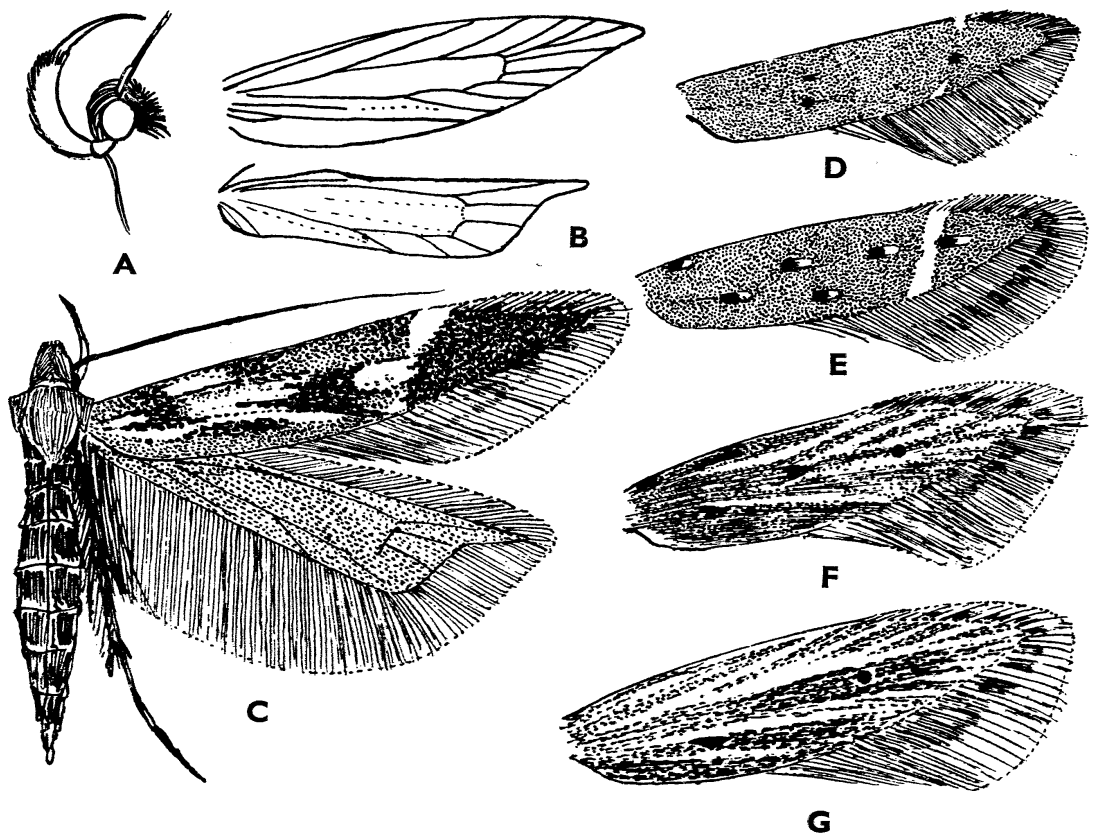

135. ábra. A: *Xystophora* feje és B: erezete — C: *X. lucidella* STPH. — D: *X. rumicetella* HOFM., E: *X. balcanica* RBL., F: *X. niphognatha* GOZM. és G: *X. lepidolampra* GOZM. elülső szárnya (Eredeti)

sugarak fekszenek az ereken. Ajaktapogatójának második ízén erős a pikkelyzet, csúcsíze sötét. 18 mm.

Angliában és Hollandiában élő faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Valószínűleg a bátorligeti vagy fonyódi lápból fog előkerülni. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[palustrella DGL.]

12 (11) Feje és ajaktapogatója barnás, elülső szárnyának rajzolatában nincsenek sugaras vonalak.

13 (14) Ajaktapogatója végig egyforma sötétbarna ; rojtja a csúcs körül és a külső szegélyen sötétszínű, nem foltos. Alapszíne az okkeresbarnától a sötétbarnáig terjed, a minta csupán 1 apró, feketés pontból áll a sejt végén, de néha 1 gyenge pont van a ránc közepén is. Hátulsó szárnya sárgásan (rezes fénnyel) csillogó szürkés. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín. 16—18 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Kaposvárott és az ócsai turjánban találták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

lutulentella Z.

14 (13) Ajaktapogatói belül világosak ; a rojtban a csúcs körül és a külső szegélyen világos (sárgás) foltok vannak az erek végződései mentén. Különben teljesen egyezik az előző fajjal. 16 mm.

Ausztriából és „Galíciából" ismeretes. Hazánkban a bátorligeti lápban és a Kisbalatonnál gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

Brunnicki RBL.

15 (10) Elülső szárnyának alapszíne olajbarna, sárgás vagy porszürke. A ráncban is van rajzolati elem, éspedig fekete vonal vagy sárgás folt.

16 (17) Elülső szárnyának alapszíne olajbarna, a ráncban a tőnél és a sejtben hosszanti irányú sárga foltok vannak, a sejt végén finom fekete pont. Rojtja világos, az erek végződésénél sárgás pettyek foglalnak helyet. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és ajaktapogatója olajbarnás, csillogó, második íze kívül sötétbarna (135. ábra : C). 15—17 mm.

Észak-, közép- és délkelet-európai faj. Hazánkban nádas területekről és láprétekről ismeretes. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

lucidella STPH.

17 (16) Elülső szárnyának alapszíne sárgás vagy porszürke, a ráncban rövid fekete vonal van.

18 (19) Elülső szárnyának alapszíne sárgás, a belső szegély felé kissé elbarnul. A felső szegély tövénél egy igen apró pont van, a ránc közepén 1 rövid fekete vonal, a sejt végén 1 nagyobb fekete pont. Hátulsó szárnya szürkés. Feje, tora és ajaktapogatója sárgás. 15 mm.

Angliából ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték, de ősi eredetű lápjainkban előfordulhat. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[divisella DGL.]

19 (18) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, az erek mentén elmosódott fehéres vonalakkal. A ráncban hosszú fekete vonal van, fölötte a sejtben egy rövidebb és a sejt végén egy sötét pont. Hátulsó szárnya csillogó gyöngyszürke. Feje, tora és vállfedői hamuszürkék, ajaktapogatójának második íze barna, csúcsíze szürke. 15—17 mm.

Dél-európai, észak-afrikai és kisázsiai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[**helotella** STGR.]

20 (9) 14 mm-nél nem nagyobb fesztávolságú fajok.

21 (26) Elülső szárnya teljesen rajztalan, még pontok sincsenek rajta.

22 (23) Elülső szárnya sötét, feketés ibolyaszürke. A *latiuscula* HEIN. rajzolat nélküli példánya. Lásd: 45. sorszám alatt.

23 (22) Elülső szárnyának alapszíne rezesen csillogó sötétzöld vagy ibolyásan csillogó sötétbarna.

24 (25) Ajaktapogatójának csúcsíze egyharmaddal rövidebb, mint a második íze. Alapszíne rezesen csillogó sötétzöld, alig van valamelyes ibolyás fénye; a nőstény csápostorának vége fehér. Rojtja sötétszürke. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és tora sötétebb, acélkékes csillogással, ajaktapogatója feketés. 10—12 mm.

Európai faj. Hazánkban eddig csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója ősztől májusig a *Rumex acetosella* szárában és gyökerében él

tenebrella HBN.

25 (24) Ajaktapogatójának csúcsíze olyan hosszú, mint a második íze. Elülső szárnyának alapszíne tompa szürkészöld vagy barnászöld, ibolyás fénnyel, minden rajzolat nélkül. Rojtja és hátulsó szárnya szürke. Feje többé-kevésbé fényes bíborarany színű, erősen csillogó. Ajaktapogatója feketés, csúcsíze belül világosabb, csápja egyszínű. 11—13 mm.

Közép-európai és spanyolországi faj. Hazánkban Budapesten, Peszéren és Vörsön gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

unicolorella DUP.

26 (21) Elülső szárnyán vannak rajzolati elemek, még ha azok csak 1—2 fekete pontból állnak is.

27 (30) A rajzolat csupán 1 pontból áll a sejt végén.

28 (29) Elülső szárnyának alapszíne világos ólomszürke, amely szín sárgába megy át. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora olyan színű, mint az alapszín, feje kissé fémesen csillogó. Ajaktapogatója világosszürke. 12—13 mm.

Eddig Krajnából, Dalmáciából és Spanyolországból ismert faj. Hazánkban a bátorligeti lápban fogták. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

nomadella Z.

29 (28) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, a sejt végén fekete ponttal. A *parvulata* Gozm. olyan példányai, amelyeken a ránc és a sejt közepének pontjai hiányzanak, valamint a 2 világos, ellentett folt alig kivehető. Lásd : 59. sorszám alatt.

30 (27) Elülső szárnyának rajzolata egyéb elemekből is áll, nem csupán 1 fekete pontból.

31 (36) Elülső szárnyán a rajzolat 2 fekete pontból áll.

32 (33) Elülső szárnyán a rajzolat 2 pontja a sejt végén és fölötte a felső szegélyen foglal helyet. Alapszíne csontsárga, a csúcs felé barnás pikkelybehintéssel. Rojtja világosbarna, a külső szögleten fehéres. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora és ajaktapogatója fehér, második íze kívül szürke, csúcsízének hegye sötét. 9—11 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei valószínűleg mocsári fűfélék

[**suffusella** Dgl.]

33 (32) A rajzolat külső pontja nem a felső szegélyen helyezkedik el.

34 (35) A rajzolat 2 pontja közül az egyik a sejt közepén van, a másik a sejt végén. Alapszíne poros agyagsárga. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya világosszürke. 13 mm.

Kisázsiai és dalmáciai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V. Tápnövénye ismeretlen

[**tenuiella** Mn.]

35 (34) A rajzolat 2 pontja közül az egyik a sejt közepén van, a másik a ráncban. Ez a pont többnyire vonalszerű, s a *griseella* Hein. jellegzetessége. Lásd : 77. sorszám alatt.

36 (31) Elülső szárnyán a rajzolat nem csupán 2 pontból áll, hanem további elemeket is magában foglal, esetleg a 2 pont valamelyike vonallá húzódott ki.

37 (48) A rajzolat csupán 3 pontból áll, az egyes pontok esetleg rövid vonallá húzódtak ki.

38 (47) Csápjának végén nincsen éles fehér gyűrűzés.

39 (46) Feje és arca sötét (sohasem fehér, legfeljebb ólmosan vagy fémesen csillogó).

40 (43) Hátulsó lábszárán okkersárga szőrözet van.

41 (42) Hátulsó szárnya igen keskeny, csupán kétharmad olyan széles, mint az elülső, sötét barnásszürke. Elülső szárnyának alapszíne feketés, tompa ibolyásszínű csillogással, helyenként elszórt fehér pikkelyekkel. A ránc, a sejt közepének és végének fekete pontjai egy egyenlő oldalú háromszög 3 sarkát alkotják, azaz egymástól egyforma távolságban vannak. Rojtja sötétszürke, az erek végénél sötétebb és világosabb foltok váltogatják egymást. Feje barnásszürke, arca alig világosabb, ajaktapogatója feketés, belül és csúcsíze kissé ezüstszürkés. 12—13 mm.

Észak- és közép-európai, valamint albániai faj. Hazánkban Kalocsán és a bátorligeti lápban fogták. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Lysimachia vulgaris*

morosa MHLG.

42 (41) Hátulsó szárnya szélesebb, mint az előző fajé, háromnegyed olyan széles, mint az elülső szárnya, világosszürke. Elülső szárnyának mintázata teljesen megegyezik az előző fajéval, de rojtja világosabb, alapszíne barnásabb. 12 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban a hortobágyi és alföldi lápokban, valamint a hansági láperdőkben gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

questionella STT.

43 (40) Hátulsó lábszárán sötétszürke szőrök vannak.

44 (45) Elülső szárnyának alapszíne feketésszürke, a pontok elmosódottak, egymástól egyforma távolságban vannak. Rojtja sötétszürke. Feje világosabb, arca ólmosan csillogó. Ajaktapogatójának csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íz. Hátulsó szárnya világosszürke. 11 mm.

A Baltikumból („Litvánia") és Portugáliából ismert faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója tavasszal a *Primula farinosa* összehajtott leveleiben él

farinosae STT.

45 (44) Elülső szárnyának alapszíne csillogó, feketés ibolyaszürke, a sejt 2 pontja közelebb van egymáshoz, mint az előző fajnál, s a sejtvégi világosabb térben fekszik. Rojtja világos. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora feketésszürke, arca kissé világosabb. Ajaktapogatójának csúcsíze csupán kétharmad olyan hosszú, mint a második íz. 12—13 mm.

Észak-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**latiuscula** HEIN.]

46 (39) Feje világosszürke, arca majdnem teljesen fehér. Elülső szárnyának alapszíne világos barnásszürke, gyenge ibolyás fénnyel. A 3 pont közül a ráncban fekvő majdnem vonalszerűen kihúzott, a másik kettő a sejt közepén, illetve végén helyezkedik el ; a sejt itt kissé világosabb udvart alkot. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya világosszürke. Ajaktapogatója világosszürke. 12—13 mm.

Európai és kisázsiai faj. Hazánkban Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

servella Z.

47 (38) Csápostora sötét, végén 2 fehér gyűrű van. Elülső szárnyának alapszíne barnásfekete. A 3 jellemző pont elhelyezkedése olyan, mint az előző fajnál. Nagyon ritkán még 2 világos ellentett folt is látható a a szárny kétharmadában. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és tora sötét barnásszürke. Ajaktapogatója fekete, csúcsíze a közepén fehéres. 11—12 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban Kaposvárott, Simontornyán és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

conspersella HS.

48 (37) A rajzolat még további elemekből épül fel, vagy kevesebb, de más rajzolati elemből áll, mint az előző fajoké.

49 (50) A rajzolat 5 pontból áll, rajtuk kívül nincsen a szárnyon sem világos színű keresztsáv, sem ellentett folt. Alapszíne sárgás hamuszürke, az 5 pont közül 2 a felső szegélyen (a tőnél és a szárny egyharmadánál), 1 a ráncban és 1—1 a sejt közepén és végén helyezkedik el. A külső szárnytérben, főleg az ereken sötétbarnás beporzás van. Rojtja sárgásszürke, az erek végein fehéres foltok vannak. Hátulsó szárnya igen világos barnásszürke. Feje és tora fehéresbarna. Ajaktapogatója hófehér, második íze kívül barnás, csúcsízének hegyén barna gyűrű van (135. ábra : F). 12—14 mm.

Eddig csak a bátorligeti lápból ismeretes. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

niphognatha Gozm.

50 (49) A rajzolat nem csupán pontokból, hanem rajtuk kívül világos színű ellentett foltokból, illetve keresztsávból is áll ; esetleg a foltokon kívül nincsenek sötét pontok, vagy a mintázatban apró vonalakká kihúzott fekete pontok szerepelnek.

51 (54) A rajzolat 4—6 fekete pontból és egy egyenes, világos színű külső keresztsávból áll.

52 (53) A rajzolat 4 pontból és 1 egyenes fehér keresztsávból áll. Elülső szárnya keskeny, alapszíne barnásszürke, sárgás pikkelybehintéssel. A sejtvégi fekete pont a fehér keresztsáv belsejében foglal helyet. Rojtja szürke, csúcsa körül éles választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje világosszürke. Ajaktapogatójának második íze fehéres, végén szürke, csúcsíze barna, hegye világos. 8—9 mm.

Németországból és Ausztriából ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[sepicolella HS.]

53 (52) A rajzolat 6 fekete pontból (1 a felső szegély tövénél, 2 a sejtben, 2 a ráncban és 1 a csúcstér előtt) és 1 sárgás keresztsávból áll. A legkülső pont a keresztsávon kívül a csúcstér előtt helyezkedik el. Rojtja szürkés, éles választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői olyan színűek, mint az alapszín, arca rezesen vagy sárgásan csillogó. Ajaktapogatója végig barnás, második ízének hegyén fehér gyűrű van. (135. ábra : E.) 8—10 mm.

Bulgáriából, Herkulesfürdőről, Kaposvárról, Budapestről és Egerből ismerjük. A meleg molyhostölgyes karsztbokorerdők jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

balcanica RBL.

54 (51) A rajzolat 3 fekete pontból és 1 világos keresztsávból áll, vagy a rajzolat más.

55 (60) A rajzolat 3 fekete pontból és 1 világos külső keresztsávból áll.

56 (57) A világos külső keresztsáv éles szögben megtört. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke. A 2 első pontot a tő felől fehér pikkelyek határolják és teszik szembeszökővé (akárcsak a rokon *balcanica* RBL. fajon). A keresztsáv voltaképpen 2 ellentett folt összefolyásából jön létre. Rojtja sárgásszürke, a külső szögletnél sárgás, tövénél 5 világosabb folttal, amelyek az erek végződését jelzik. Választóvonala éles. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje világosszürke, kissé vöröses, arca fehéres. Ajaktapogatójának második íze kívül sárgásszürke, belül és csúcsíze sárgásfehér. 11 mm.

Németországból ismert. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**acutangulella** HEIN.]

57 (56) A világos külső keresztsáv egyenes.

58 (59) Elülső szárnyának alapszíne szürkésbarna, sárgásan csillogó. A ráncban 2 fekete pont van, amelyet a tő felől fehér pikkelyek határolnak, a sejtben csupán a szárny egyharmadában látható a harmadik. A keresztsáv sárgásfehér. Rojtja a tőnél sárgás, elmosódott választóvonallal, hegye szürke. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői szürkésbarnák, arca és ajaktapogatója belül sárgásfehér, kívül sötét. 9 mm.

Németországból ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Calystegia sepium*

[**rhenanella** HEYD.]

59 (58) Elülső szárnyának alapszíne fehérrel kevert szürkésbarna, liszttel behintettnek látszik. A 3 fekete pont közül 1 van a ránc kétharmadában, 1 fölötte a sejtben és 1 sejt végén. A külső keresztsáv világos, gyakran csupán ellentett foltok alakjában van jelen. Rojtja sötétbarna. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői feketésszürkék. Ajaktapogatója sötét szürkésbarna, második ízének hegyén fehéres gyűrű van. A legkisebb *Xystophora*-fajunk. 6—7 mm.

Eddig csak hazánkból, a Budakeszi melletti Hárshokorhegyről ismeretes. Valószínűleg a meleg molyhostölgyes karsztbokorerdők jellemző faja. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

parvulata GOZM.

60 (55) A rajzolatot felépítő elemek mások.

61 (62) A rajzolat csupán 2 világos ellentett foltból áll, fekete pontok nincsenek. Elülső szárnyának alapszíne olajbarna, a 2 folt agyagsárga, az alsó jóval közelebb van a tőhöz, mint a felső. Rojtja sötétszürke. Hátulsó szárnya barnásszürke. Ajaktapogatója élénk és feltűnő okkersárga színű, csúcsíze kissé sötétebb. 12—13 mm.

Európai faj. Hazánkban Kaposvárott, Budapesten és Nadapon gyűjtötték. Repülési ideje VII. Hernyója júniusig a *Hypericum perforatum* gyökerében és szárában él

atrella HAW.

62 (61) A rajzolat — egyéb elemek mellett — világos színű ellentett foltokból áll, amelyek közül néha csak a felső szegély foltja maradt meg, vagy nincsenek ellentett foltok, hanem csak fekete pontok, amelyek közül egyesek apró vonalakká húzódhatnak ki.

63 (66) A rajzolatban az ellentett világos foltok mellett hosszanti sötét vonalak vagy pontok vannak.

64 (65) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, a ráncban és a sejtben 2—2 hosszanti sötét vonal van, valamint egy fekete pont a 2 ellentett fehér folt között. Olykor a felső szegély tövénél és kétharmadánál is van 1—1 sötét vonal, de ezek igen elmosódottak. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje és tora barnásszürke, arca fémesen csillogó, ajaktapogatója barna, az ízek hegyén fehér gyűrűvel. 14 mm.

Németországban, Magyarországon és Angliában él. Hazánkban Kaposvárott, Nadapon, valamint az ócsai és bátorligeti lápban gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

elongella HEIN.

65 (64) Elülső szárnyának alapszíne barnás, a sejt közepén hosszanti fekete vonal van. Az ellentett foltból csak a felső szegély fehér éke maradt meg. A tőnél mind a felső, mind a belső szegélyen 1—1 barna folt fekszik, a ráncban egy nagyobb és a belső szegély közepe fölött 1 még nagyobb, amely 2 hosszanti irányú foltból tevődik össze. A fehér foltot sötétbarna pikkelyek határolják. Rojtja sárgásszürke, elmosódott választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Ajaktapogatója fehéres, második íze kívül barnás, csúcsízének hegye feketés. 10—12 mm.

Nyugat-európai faj. Hazánkban a bátorligeti lápban gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója a *Carex riparia* levelein aknázik

arundinetella STT.

66 (63) A rajzolatban rendszerint nincsenek hosszanti irányú sötét vonalak, csak ellentett foltok és pontok, vagy az ellentett foltok hiányzanak.

67 (76) A rajzolat csak sötét pontokból és világos színű ellentett foltokból áll.

68 (71) Az ellentett foltok fehérek.

69 (70) Elülső szárnyának alapszíne sötétszürke. A ráncban és fölötte a sejtben 1—1, majd a sejt végén az éles fehér ellentett foltok között 1 fekete pont foglal helyet. Rojtja sötétszürke. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje és tora sötét feketésszürke, arca alig világosabb. Ajaktapogatója szürke, második ízének hegyén fehér gyűrűvel (135. ábra : D). 8—9 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban az ócsai láperdőben gyűjtötték. Repülési ideje V. és VII., VIII. Hernyója a *Rumex acetosella* leveleiben aknázik

rumicetella HOFM.

70 (69) Elülső szárnya jóval sötétebb és barnásabb, mint az előző fajé. A pontok elmosódottak, alig láthatók, különben az előző fajhoz nagyon hasonló, de nagyobb. 9—12 mm.

Ausztriában és Csehszlovákiában, valamint hazánkban (Kaposvárott és Simontornyán) gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Hernyója a *Polygonium aviculare* szárában él

Hornigii STT.

71 (68) Az ellentett foltok sárgásbarnák vagy piszkos fehéresbarnák, de sohasem tiszta fehérek.

72 (73) A csápostor hegyén 2 fehér gyűrű van, ajaktapogatójának csúcsíze sötét, közepén fehér gyűrű van. Ezek a *conspersella* HS. olyan példányai, amelyeknek jól látható ellentett foltjai vannak. Lásd : 47. sorszám alatt.

73 (72) A csápostor végén nincsenek fehér gyűrűk, ajaktapogatójának csúcsíze egyszínű sötét.

74 (75) Nagyobb faj ; a ráncban 2 sötét pont van, az ellentett foltok élesek. Alapszíne barnásszürke ; a sejtben is van 2 pont. Rojtja sötétszürke, a csúcs körül éles választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke. Feje és tora rezesbarna. Arca világosabb. Ajaktapogatója barnás. 10—11 mm.

Eddig csak Magyarországról ismeretes, ahol Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje IV. Tápnövénye ismeretlen

agasta GOZM.

75 (74) Kisebb faj, a legkisebb hazai *Xystophora* faj ; a ráncban csak 1 pont van, az ellentett foltok elmosódottak, sokszor keresztsávszerűen összeérnek. A *parvulata* GOZM. elmosódott rajzolatú példányai. 6—7 mm. Lásd : 59. sorszámot.

76 (67) A rajzolatban nincsenek világos színű ellentett foltok, csak sötét vonalak vagy pontok.

77 (78) A ráncban 1 sötét vonal van, a sejt végén 1 fekete pont. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, gyenge sárgás fénnyel. Rojtja világosszürke. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora és vállfedői barnásszürkék. Ajaktapogatója barnás, második ízének hegye és csúcsízének töve fehéres. 11 mm.

Németországból ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

[**griseella** HEIN.]

78 (77) A ráncban 2 sötét vonal van, a sejt végén 1 fekete pont. Elülső szárnyának alapszíne a szegélyek mentén szélesen sötétszürke, belül világos porszürke. A sejtvégi és a felső szegély egyharmada alatt fekvő negyedik pont is megnyúlt. Rojtja szürke, tövénél széles, sötétszürke választóvonallal. Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje és tora szürkés, arca és ajaktapogatója világos sárgásszürke, második íze kívül barnás, csúcsízének hegye feketés. 11—12 mm.

Nyugat-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**tetragonella** STT.]

10. nem : **Sitotroga** HEIN.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, pontszeme van, csápja egyszerű, de tőízén sertesor van (!). Ajaktapogatója nagy, sarló alakú, felgörbülő, második ízének szőrözete rásimuló, csúcsíze vékony, hegyes (136. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, csúcsa kissé ívelt és visszafelé hajlik. Erezetében az $r_{4+5} + m_1$ nyélen van. Hátulsó szárnya keskeny, hosszú. Csúcsa erősen előreugrik. Erezetében az $rr + m_1$ hosszú nyélen ül, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van (136. ábra : A).

A nem 4 fajt ölel föl, amelyek közül az egyik az egész Földön elterjedt és nálunk is élő kártevő. Ez a mezei gabonamoly (*cerealella* OLIVIER).

A nőstény lepke a petéket (mitegy 150 db) a kukorica, búza, rozs, árpa magjaira helyezi el. A hernyók a magokba fúrják magukat ; egy magban 1, a kukoricában gyakran több hernyó

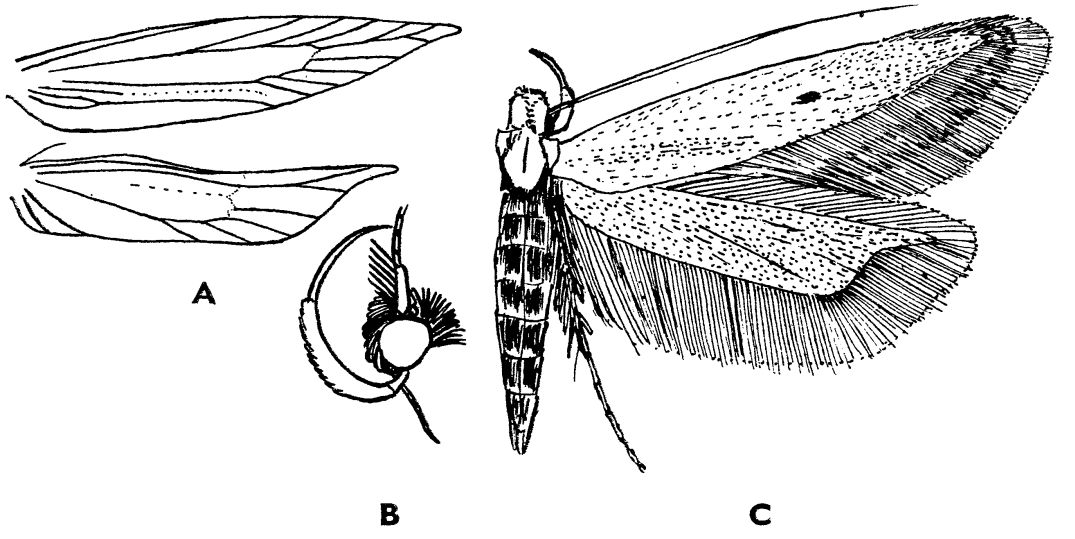

136. ábra. A : *Sitotroga* erezete és B : feje — C : *S. cerealella* OLIVIER (Eredeti)

fejlődik. Fejlődési ideje 3 hét. A megtámadott magból csak a maghéj marad meg. A bábozódás a megmaradt maghéjon belül gubóban történik. Meleg magtárakban a molynak évente 8 nemzedéke is kifejlődhet. Ha a magtárakból kirajzanak, a szabad földön is meg tudnak élni (meleg országrészeken) a gabonafélék magvaiban (itt néha évi 2 nemzedéke van). A magtárak gondos (évenként legalább háromszoros) átvizsgálása szükséges a megelőző védekezéshez. A fertőzött magtárakat meg kell tisztítani a hulladékanyagoktól, utána fertőtleníteni (rendszerint vegyi védekezéssel). Használhatunk gázos és permetezéses védekezést a következő anyagokkal: DDT, HCH, klórpikrin, diklóretán, szénkéneg stb. Étkezési vagy takarmányozási célokra szolgáló gabonát, kukoricát csak gázos fertőtlenítéssel szabad fertőtleníteni. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény erősen vonzza.

— — Alapszíne változó erősségű piszkos agyagsárga. A ráncban és a csúcstéren feketés behintés lép fel, a sejt végén gyakran egy nagy, sötét pont van. Rojtja világos, erős sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója szintén agyagsárga (136. ábra : C). 13—20 mm.

Az egész Földön elterjedt faj. Magtárakban évente kb. 8, a szabadban 2 nemzedéke van. Hazánkban mindenütt előfordul. Tápnövényei gabonafélék — M e z e i g a b o n a m o l y

cerealella Oli vier

11. nem : **Metzneria** Z.

Feje előreborulóan és kissé lazán szőrözött és pikkelyezett, szeme nagy, pontszeme kicsi. Csápja egyszerű, de vastag, ízei elállók. Ajaktapogatója nagy, ívben fölfelé görbülő, második íze erősen szőrös, a szőrözet követi az íz hajlását ; csúcsíze rendszerint szintén szőrös (137. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, csúcsa ívben lefelé hajlik. Erezetében az $r_{4+5} + m_1$ nyélen van. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, trapezoid alakú, csúcsa erősen kihúzott, de hegye kissé letompított. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól elég távol ered, hozzájuk közel az m_2, utána a sejt visszahúzódik és az m_3 a felső erektől igen messze, a sejt alsó sarkából származik (137. ábra : A). Mintázatuk hosszanti irányú csíkokból és fekete pontokból áll, színük sárgás és vöröses, amelyet barna vagy ólomszürke beporzás díszít. Egyes fajok alapszíne fehér. A kopott példányok határozása nehéz, mert a sötét színezet könnyen letörlődik.

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt, csupán Indoausztráliából hiányzik. Hazánkban 12 fajt gyűjtöttek.

Gazdaságilag közömbösek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Főleg száraz, meleg sík vidékek lakói.

1 (8) Elülső szárnyának mintázatában nincsenek jól kivehető, határozott sötét pontok (a sötét színezeti elemek helyi összesűrűsödését nem számítjuk sötét pontnak vagy foltnak).

2 (7) Elülső szárnyának mintázatában sok a sötét, barnás színelem, amely nem csupán az erekre korlátozódik.

3 (6) Elülső szárnyán az okkersárga szín a rozsdabarna mellett nagyon a háttérbe szorul, ez ereken erős ólomszürkés színezet van, de a felső szegélyen nincsen fehéres csík.

4 (5) Nagyobb faj, 15—20 mm. Az okkersárga szín csupán apró foltokban maradt meg a ránc elején és alatta, a belső szegély tövénél, azonkívül 1 igen keskeny ferde okkersárga horog a felső szegély egynegyedénél, 2 egymás felett álló elnyúlt foltocska a ránc egyharmadánál (ezeket a ránc vörös csíkja választja el egymástól), 1 szintén apró folt a ránc végénél és végül 1 ívben meggörbült folt, amely a csúcstér elején a sejt végét kanyarítja körül. A mintázat színe egyébként rozsdás árnyalatú pirosasbarna, míg a felső szegély mentén, a sejt felső és alsó határán, valamint 2 sugáréren ólomszürke bevonat látható. Rojtja sárgásbarna, elmosódott választóvonallal, a külső szögletnél szürke. Feje, tora és ajaktapogatójának második íze belül okkersárga, vállfedői és ajaktapogatója vöröses-barna.

Eddig csak a Szovjetunióban gyűjtötték, valamint hazánkban Budapesten (Hűvösvölgy) és Nyíren (Kecskemét mellett). Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

igneella TNGSTR.

5 (4) Kisebb faj, 11—14 mm. Csupán 3 hosszanti csíkja okkersárga : a ránc fölé és alá terjedő széles csík, valamint a belső szegély tövénél és a külső szegély mentén fekvő csíkok. A mintázat színe pirossal kevert rozsdabarna, az ólomszínű behintés pedig a felső szegélyen, a sugárereken, a sejt felső és alsó határán, valamint a külső és belső szegélyen sokkal szélesebb és kiterjedtebb, mint az előző fajnál. Különben megegyezik azzal (138. ábra : A).

Svájcban, Délkelet-Európában és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban az Alföldön és a Mátrában találták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

aprilella HS.

6 (3) Elülső szárnyának mintázatában a világos okkersárga és a pirosasbarna szín kb. egyforma arányban van jelen ; felső szegélye mentén vékony fehér csík húzódik. A sárga szín a ránc felett fekvő résztől a belső szegélyig és a külső szegély előtt húzódó széles csíkban helyezkedik el. A pirosasbarna szín az ólomszürkével keverten hosszú és keskeny csíkokban a sejt környékét, a felső szegély alsó részét, a csúcsteret és a külső szegélyt tölti meg. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői világos okkersárgák. Ajaktapogatója belül és alul vékony csíkban okkersárga, különben pirosasbarna. 12—15 mm.

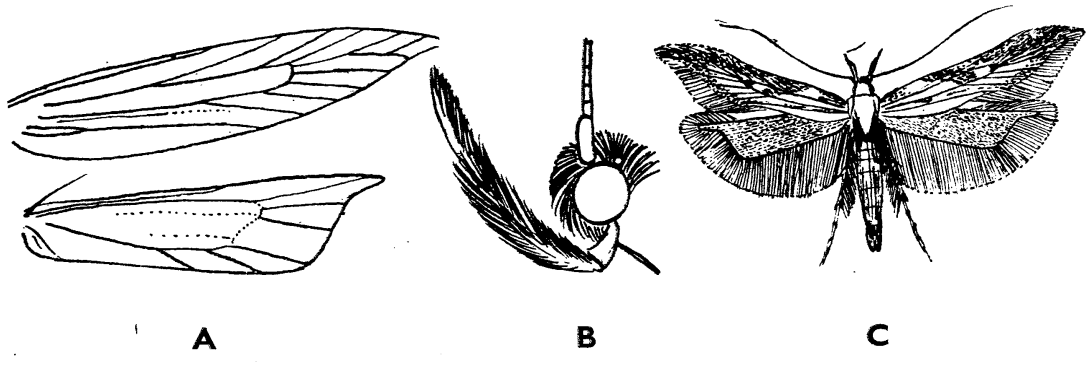

137. ábra. A: *Metzneria* erezete és B : feje — C : *M. neuropterella* TNGSTR. (Eredeti)

Közép- és dél-európai, valamint észak-afrikai faj. Hazánkban az Alföldről és egyéb homokos területeinkről ismeretes. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Carlina vulgaris* virágjában él

carlinella STT.

7 (2) Elülső szárnyának alapszíne világos okkersárga; ez a szín hosszanti foltok alakjában jelenik meg az éles, sötét ólomszürke erek között. A sötét színelem az egész erezetre kiterjed. A pirosasbarna szín a sötét erek mentén jelentkezik, de ilyen színű a 2 ferde és rövid keresztsáv (a szárny egynegyedénél és kétharmadánál), valamint az $r_{4+5} + m_1$ erek közeit kitöltő foltok is. Rojtja sárgásbarna, elmosódott választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői okkersárgák, ezeknek oldalsó szegélyei pirosasbarnák. Ajaktapogatójának második íze fönt sárga, különben az egész tapogató rozsdabarnával kevert vörös (137. ábra : C). 12—26 mm.

Észak-Afrikától Észak-Európáig elterjedt faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója a *Carlina*-félék virágfejében él

neuropterella TNGSTR.

8 (1) Az elülső szárny mintázatában határozott és éles fekete pontok vannak.

9 (30) Az elülső szárny mintázatában nem csupán 2, hanem több fekete pont van.

10 (21) Elülső szárnyának mintázatában 4 fekete pont van (többnyire a ráncban, a felső szegély alatt és a sejtben).

11 (20) Elülső szárnyának alapszíne nem fehér, hanem szürke, vörösesbarna vagy barnásszürke.

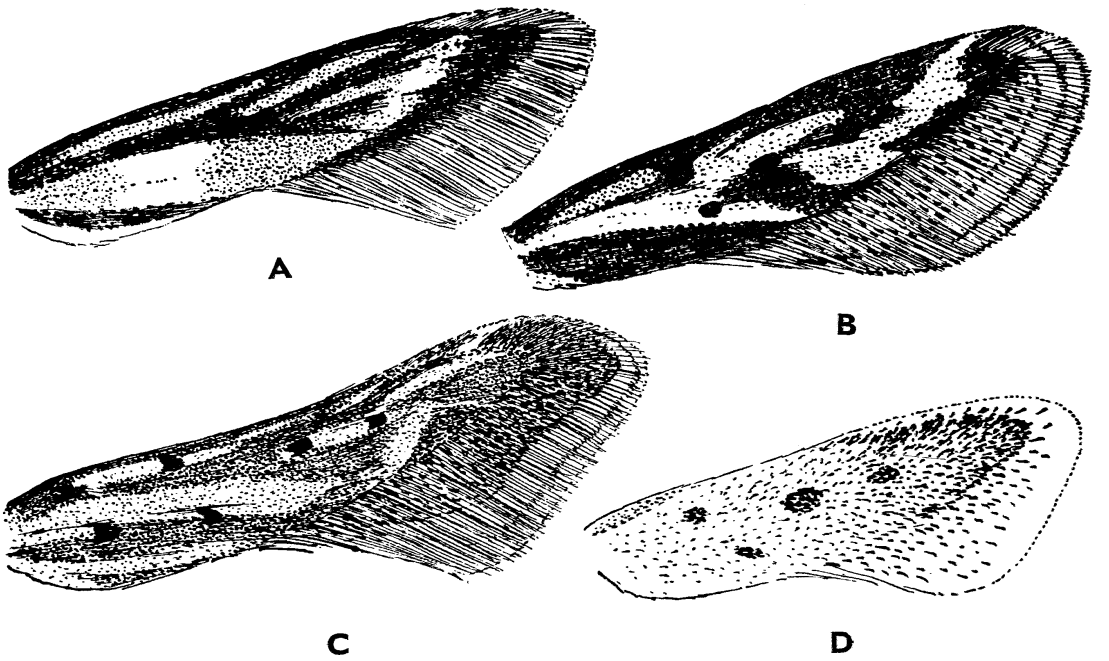

138. ábra. A : *Metzneria aprilella* HS., B : *M. pannonicella* RBL., C : *M. paucipunctella* Z. és D : *M. cryptoxena* GOZM. elülső szárnya (Eredeti)

12 (13) Elülső szárnyának alapszíne sötétszürke, gyenge fehér pikkelybeporzással. A külső szegély mentén gyenge fehér keresztsáv fekszik. A mintázat 4 sárga csíkból áll : 1 az *sc* éren van (ennek közepén fekszik az első fekete pont), 1 a sejt egyharmadából a csúcsig vezet a sejt felső határán, a harmadik a ráncban vonul végig, de a közepe előtt (a második fekete pontnál) kettéválik, s a felső ága a sejt alsó határán megy a csúcstérbe (keresztülhaladva az utolsó 2 fekete ponton), alsó része a ráncban fut tovább, a negyedik a belső szegélyen halad a külső szögletig. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői agyagsárgák. Ajaktapogatója szürke, második íze belül és felül agyagsárga. 8—11 mm.

Eddig csak Csehszlovákiából ismeretes. Hazánkban még nem találták. Repülési ideje VII. Tápnövénye a *Centaurea rhenana*

[Zimmermanni HER.]

13 (12) Elülső szárnyának alapszíne vörösesbarna vagy barnásszürke.

14 (17) Elülső szárnyán a sötétebb szín háttérbe szorítja a világosabb színt. Ez nem világos okkersárga, hanem sötét vöröses okkersárga.

15 (16) A sejt közepén fekvő fekete pont felett alig kivehető sárgás foltocska van. A sárga szín különben csupán 2 hosszú csíkban jelentkezik : a ráncban és a külső szegély mentén. Különben a szárnyat egyöntetű ólomszürke fekete beporzás fedi. A 4 fekete pont a ránc közepén és fölötte a felső szegélyen, a sejt közepén és a sejt végén látható. Néha a ránc elején és a felső szegély tövénél is van 1—1 fekete pont, de ezek rendszerint nagyon elmosódottak vagy hiányzanak. Rojtja sárgásszürke, hátulsó szárnya szürke. Torának közepe és feje sárgás, különben sötétszürkés. Ajaktapogatója szintén szürke. 12—16 mm.

Spanyolországban felfedezett faj. Hazánkban a Budai hegyekben és Szadán találták (!). Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

tristella RBL.

16 (15) A sejt közepén fekvő fekete pont felett a sejt egész felső határán végig sárgáspiros csík húzódik. Különben mindenben egyezik az előző fajjal, de a sárga színelemek szélesebbek. Rojtja fehéres, 2 fekete választóvonallal ; a rojtra sok fekete pikkely lép ki. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői okkersárgák. Ajaktapogatója végig egyszínű okkersárga, második íze alul kissé pirosas (138. ábra : B). 16—18 mm.

Spanyolországban, Romániában és Kisázsiában is megtalálták ezt a hazánkból leírt fajt. Nálunk Nyíren (Kecskemét mellett) gyűjtötték. Repülési ideje VI—IX (!). Tápnövénye ismeretlen

pannonicella RBL.

17 (14) Elülső szárnyának mintázatában a sötét szín egyensúlyban van a világos okkersárga színezettel.

18 (19) Nagyobb faj: 19—22 mm. Ajaktapogatójának csúcsízén a szőrözet odasimuló, az íz vastag és hegyes. Elülső szárnyának alapszíne világos okkersárga, a rozsdabarnás mintázat a szárny középterére és a sejtből

kilépő erek mentére szorult, de ilyen színű a külső szegély is. A 4 pont a ránc elején és közepén, valamint a sejt külső kétharmadában és végén jelenik meg. Rojtja sárgás, csúcsa körül elmosódott sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya sötétszürke. Feje, tora és vállfedői okkersárgásak. Ajaktapogatója belül világos okkersárga, kívül pirosasbarna.

Európai, nyugat-ázsiai, kanadai és kelet-amerikai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Hernyója az *Arctium lappa* magvaiban él

lappella L.

19 (18) Kisebb faj: 15—17 mm. Ajaktapogatójának csúcsízén végig érő és kissé elálló szőrpamacs van. Különben mindenben hasonlít az előző fajhoz, de szürke beporzása erősebb.

Közép-európai és kisázsiai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VI.. VII. Hernyója *Centaurea*-félék magvain él tavaszig

Metzneriella STT.

20 (11) Elülső szárnyának alapszíne fehéres, a csúcstér felé egyre sűrűsödő kávébarna beporzással. A 4 feketés pont jól látható és a mintázat uralkodó tényezője. Egy-egy pont van a szárny egyharmadában a felső szegély alatt és a ráncban, a másik kettő a sejt közepén és végén helyezkedik el. Rojtja fehér, amely színre elszórt sötét pikkelyek lépnek ki. Hátulsó szárnya majdnem fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, második íze kívül és alul barna (138. ábra : D). 14—15 mm. Szinte szakasztott mása a *Megacraspedus imparellus* FR. fajnak, de attól az *imparellus* ajaktapogatójának hatalmas szőrpamacsa révén rögtön elkülöníthető.

Eddig csak hazánkból, a Budai hegyekből ismeretes. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

cryptoxena GOZM.

21 (10) Elülső szárnyának mintázatában négynél több fekete pont van (rendszerint 6).

22 (25) Elülső szárnyának alapszíne sötét fehéresbarna (mintha lisztes lenne), nagyon erős barna beporzással, hosszanti okkerpiros csíkokkal.

23 (24) Ajaktapogatójának csúcsíze csak fele olyan hosszú, mint a második íz. A fehéresbarna alapszínt okkersárgás piros csíkokból álló minta díszíti, amely az *sc* éren, a sugárereken, a csúcstérben, a sejtben, a ráncban és a belső szegélyen húzódik végig. A 6 fekete pont közül 2 a felső szegély alatt (a szárny egynegyedében és egyharmadában), továbbá ezek alatt 2 a ráncban és 1—1 a sejt közepén és végén helyezkedik el. Rojtja fehéres, sötét pikkelybehintéssel és 2 elmosódott választóvonallal. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora és vállfedői okkersárgásak. Ajaktapogatója felül okkersárga, különben pirosasbarna. Hasonlít a *Pycnostola bohemiella* NICK. fajhoz, de annak ajaktapogatója és erezete egészen más (138. ábra : C). 12—16 mm.

Európai, kis- és nyugat-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója *Anthemis-* és *Centaurea*-félék magvain él

paucipunctella Z.

24 (23) Ajaktapogatójának csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a második íze. Egyébként megegyezik az előző fajjal. 12—15 mm.

Finnországból írták le ; előfordul Csehszlovákiában is. Hazánkból 1 budapesti példány ismeretes. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

consimilella HACKM.

25 (22) Elülső szárnyának alapszíne egyöntetű sötét ólomszürke, 3 sárgás folttal, illetve csíkkal, vagy alapszíne tiszta fehér.

26 (27) Elülső szárnyának alapszíne sötét ólomszürke, 3 sárgás folttal, illetve csíkkal a ráncban, a sejtben és a külső szegély mentén. A *tristella* RBL. olyan példányai, amelyeknek 6 fekete pontja van. Lásd: 15. sorszám alatt.

27 (26) Elülső szárnyának alapszíne tiszta fehér.

28 (29) Elülső szányának mintázata 2 hosszanti irányú sárga csík, közülük az egyik a sejtből a csúcsba vezet, a másik a ráncban fut végig. A 6 fekete pont elhelyezkedése ugyanolyan, mint a rokon *paucipunctella* Z. fajnál. Rojtja világos, hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéres, sötét behintéssel, ami az elülső szárnyon is megfigyelhető, főleg a felső szegély mentén és a csúcstérben. Ajaktapogatója alig hosszabb, mint a feje. 11—12 mm.

Angliából, Ausztriából, Dél-Európából és Észak-Afrikából ismert faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

[**littorella** DGL.]

29 (28) Elülső szárnyán mindenütt egyforma erős a barna beporzás, a sárga hosszanti csíkok majdnem a teljes erezetre kiterjednek. A 6 fekete pont elhelyezkedése ugyanaz, mint az előző fajnál. Rojtja világos, 2 sötét választóvonallal, amelyek a csúcs alatt ívelten futnak le. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora és vállfedői sárgásak. Ajaktapogatója több, mint kétszer olyan hosszú, mint a fej, belül világos, kívül sötétbarna. 12—13 mm.

Dél- és kelet-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[**intestinella** MN.]

30 (9) Elülső szárnyának mintázatában csak 2 fekete pont van: a sejt közepén és végén. Különben nagyon hasonlít a rokon *lappella* L. fajhoz, de sárgás színezete kiterjedtebb, a rozsdabarnás színező elemek erősen a háttérbe szorulnak. 16—17 mm.

Eddig csak hazánkban találták (Ágasegyháza, homokbuckák). Repülési ideje X (!). Tápnövénye ismeretlen

Éhikeella GOZM.

12. nem : **Catabrachmia** RBL.

Feje előreborulóan és simán pikkelyezett, pontszeme nincs. Csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója sarló alakú, nagy, felgörbülő, második ízén gyengén elálló szőrpamacs van, csúcsíze vékony, hegyes (139. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, a többi ér párhuzamos és többé-kevésbé egymástól egyforma távolságban ered. Hátulsó szárnya olyan széles, mint az elülső, külső szegélye gyengén ívelt, csúcsa alig kiugró. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered, az m_2 hozzájuk közel van, az m_3 tőlük messze, a sejt alsó sarkából származik (139. ábra : C).

A nemnek eddig 2 faja ismeretes, egyik közülük hazai endemizmus.
Gazdasági kártevő nincsen közöttük. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik.*

— — Elülső szárnyának alapszíne száraz nádszínű (világos barnássárga), sötétbarnás mintázattal ; ez a sejt kétharmadában és végében világos udvarban helyet foglaló 2 nagy fekete pontból, és az erek közötti sötét behintésből áll. A ránc szélesen feketés. Igen sötét a sejt alsó és felső határa is, amely utóbbi egészen a csúcs alá kihúzódik. Rojtja sárgás, száraz nádszínű. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna. Feje, tora és vállfedői barnával kevert feketések. Ajaktapogatója fehéres nádszínű, második íze kívül feketésbarna (139. ábra : A). 19—23 mm.

Eddig csak Magyarországról ismeretes, ahol lápvidékeink és nádasaink jellemző faja (Csorna, Pákozd, Vörs, Pilisvörösvár). Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen (= *csornaensis* RBL.)

Rozsikaella RBL.

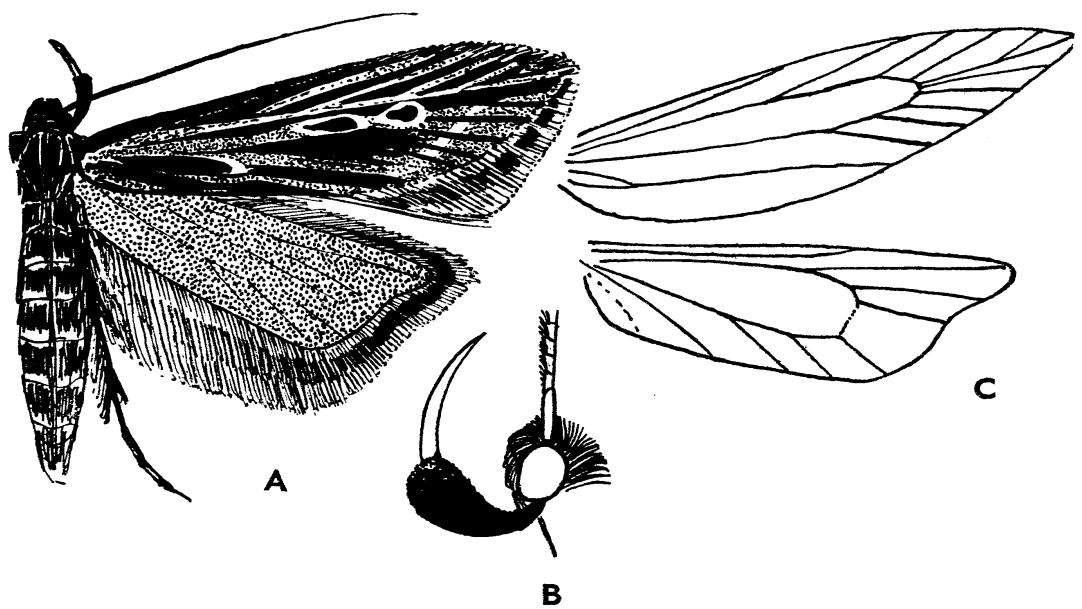

139. ábra. A : *Catabrachmia Rozsikaella* RBL. — B : *Catabrachmia* feje és C : erezete (Eredeti)

* Ezt a nemet a Symmocinae alcsaládból ki kellett emelni, mert ezzel a csoporttal semmi közös vonása nem volt. Ezzel szemben teljesen beilleszkedik az *Isophrictis—Paltodora—Pycnostola* csoportok közé.

13. nem : **Pycnostola** Meyr.

Feje előreborulóan szőrözött, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, sarló alakú, felgörbülő, második ízén nagy, előreugró, laza szőrpamacs van, csúcsíze vékony, hegyes (140. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, belső szegélye erős ívben megy át a külső szegélybe, csúcsa kissé visszahajlik. Erezetében az m_1 ágán ül az r_4 és r_5. Hátulsó szárnya majdnem téglalap alakú, csúcsa erősen kihúzott. Erezetében az *rr*, m_1 és m_2 majdnem egyforma távolságban ered, az m_3 a sejt alsó sarkából (140. ábra : A).

A nem főleg Afrikában terjedt el, Indiában 3, Európában 1 képviselője van. Utóbbit hazánkban is megtalálták.

Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne agyagsárga, erezete barnával színezett. Hat fekete pontja közül 2 van a ráncban, 2 a felső szegély alatt, 1—1 kifelé a sejt közepén és a végén. Egyes példányokon a felső és belső szegélyen a rojt kezdete előtt is fellép 1—1 elmosódott pont. Rojtja sárgásszürke, 2 szürke választóvonallal. Hátulsó szárnya igen világos sárgásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója világosak, majdnem szalmasárgák. Igen hasonlít a *Metzneria paucipunctella — intestinella* csoport tagjaihoz, de azokon hiányzik az ajaktapogató nagy szőrpamacsa (140. ábra : C). 16—18 mm.

Csehszlovákiában, a Szovjetunió délnyugati részében, Dalmáciában és Spanyolországban gyűjtötték. Hazánkban Budapesten találták. Repülési ideje V., VI. A magyarországi adat második nemzedékről tesz tanúságot, mert ez augusztusból származik. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg fűfélék (= *Jablonkayi* Gozm.)

bohemiella Nick.

14. nem : **Paltodora** Meyr.

Feje előreborulóan és lesimítottan szőrözött, pontszeme van. Csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, sarló alakú, felgörbülő, második ízén lazán szétálló, durva szőrpamacs van ; csúcsíze hegyes, vékony, hosszú (141. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, felső szegélye a közepétől ívben lefelé hajlik. Erezetében az r_{4+5} nyélen van. Hátulsó szárnya téglalap alakú, csúcsa erősen kihúzott. Erezetében az *rr* és m_1 egymástól távol ered, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van (141. ábra : C).

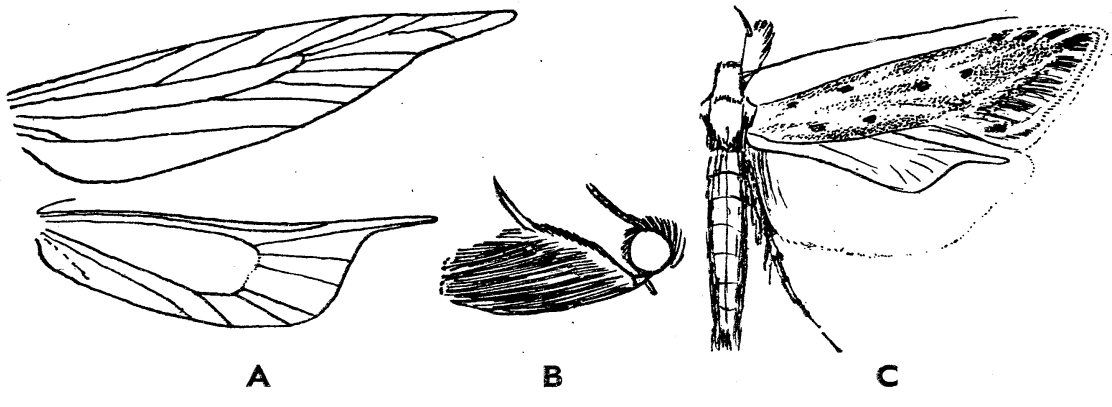

140. ábra. A : *Pycnostola* erezete és B : feje — C : *P. bohemiella* Nick. (Eredeti)

A nembe csak 1 faj tartozik, amely Európában, Kelet-Ázsiában és Assam tartományban terjedt el. Hazánkból is kimutatták.
Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötét agyagsárgás barna, legsötétebb a felső szegély mentén és a csúcstérben, legvilágosabb a belső szegélyen. Mintázata a felső szegélyen a rojt kezdete előtt a külső szöglet felé ferdén húzódó egyenes, vékony vonalból, valamint előtte, a rojt alján fellépő 3 apró, fehér foltocskából áll. Ez utóbbiak azonban gyakran hiányzanak. Rojtja barnásszürke, 3 sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke. Vállfedői és tora sárgás, feje fehéres. Ajaktapogatója fehéressárga, második ízének szőrpamacsa elöl néhány szál barna szőrrel (141. ábra : A). 10—12 mm.

Európai és ázsiai faj. Hazánkban Kőszegen gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Pteridium aquilinum*

cytisella CURT.

15. nem : **Isophrictis** MEYR.

Feje előreborulóan szőrözött, pontszeme van, csápja egyszerű. Ajaktapogatója sarló alakú, nagy és felfelé görbülő, második ízén seprőszerűen szétálló nagy szőrpamacs van, csúcsíze vékony, hegyes (142. ábra : B). Elülső szárnya kihegyesedő, felső szegélye a közepe után lefelé hajlik. Erezetében az r_{4+5} az m_1 nyelén ül. Hátulsó szárnya téglalap alakú, csúcsa éles és hegyes. Erezetében az *rr* és m_1 egy pontból ered (142. ábra : C).

A nem az egész Földön elterjedt, de Indoausztráliából hiányzik. Hazánkban 1 faját gyűjtötték.
Gazdaságilag közömbös fajok. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt kedveli. A hernyók fészkes virágzatú növények virágfejében élnek.

— — Elülső szárnyának alapszíne a sárgásszürkétől az olajbarnáig terjed, mintázata fehér vonalakból áll. A ránc vékony vonalban végig fehér, a sejt közepe vékony vonalban szintén fehér ; ez a szín a sejt végén fekvő,

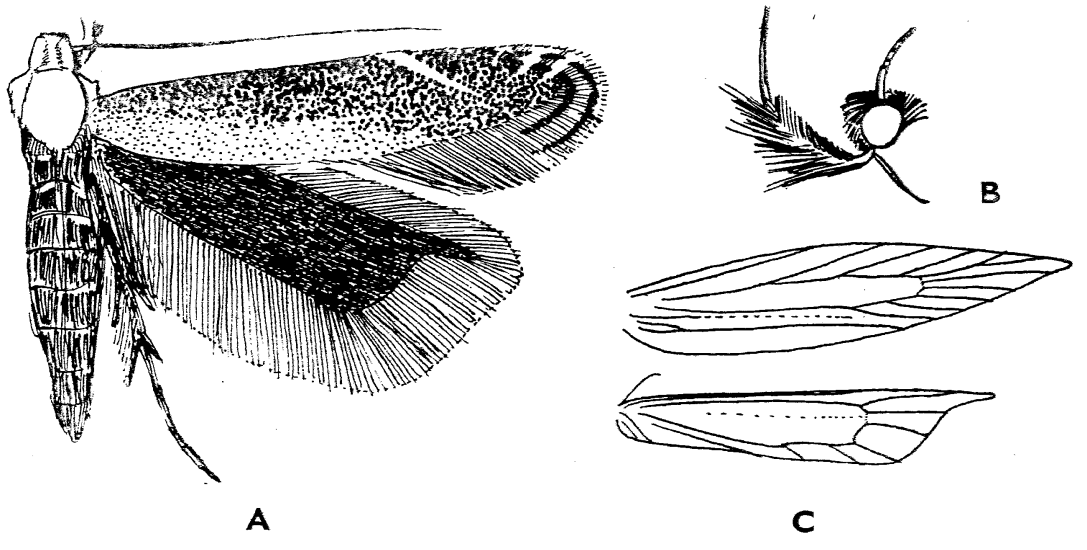

141. ábra. A : *Paltodora cytisella* CURT. — B : *Paltodora* feje és C : erezete (Eredeti)

kis fehér udvarban elhelyezkedő fekete pontig tart. A felső szegélyen a rojt elejéről fehér vonal húzódik a külső szöglet fölé, és a rojtban folytatódik. A csúcs előtt 2 fehér ékecske van, s a külső szegély mentén is egy vékony fehér vonal. A csúcs körül a rojt tövén fekete vonal húzódik. Rojtja a csúcs körül fehér, 1 éles fekete és 2 barna választóvonallal, különben szürkés. Hátulsó szárnya barnásszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéres (142. ábra : A). 11—15 mm.

Európai, kisázsiai és kaliforniai faj. Hazánkban mindenütt található. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Chrysanthemum vulgare*

striatella Hbn.

Változata:

1. Szürkésebb, hernyója a *Chrysanthemum corymbosum* és az *Anthemis tinctoria* virágfejében él ssp. physiol. **anthemidella** Wcke.

16. nem : **Megacraspedus** Z.

Feje előreborulóan és lesimítottan pikkelyezett és szőrözött, pontszeme kicsi, csápja egyszerű. Ajaktapogatója felfelé görbülő, inkább megtört, mint sarló alakban meghajlított, második ízén nagy, előre mutató és zárt szőrpamacs van, csúcsíze viszonylagosan rövid, vékony, hegyes (143. ábra: B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő, felső szegélye ívelt. Erezetében az r_{4+5} nyelén van az m_1 is, az egyik m ér hiányzik. Hátulsó szárnya téglalap alakú, csúcsa hegyes. Erezetében az rr távol ered az m_1 értől, a sejt igen hosszú, de külső határa hiányzik, az m_1 alig kivehető, az m_2 közte és az m_3 között van (143. ábra : D). Mintázatuk, színezetük igénytelen.

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt. Hazánkból eddig 4 fajt mutattak ki. Gazdaságilag közömbös fajok. A lepkék éjszaka, de nappal is repülnek, a mesterséges fényt nem kedvelik, a fűből könnyen felzavarhatók.

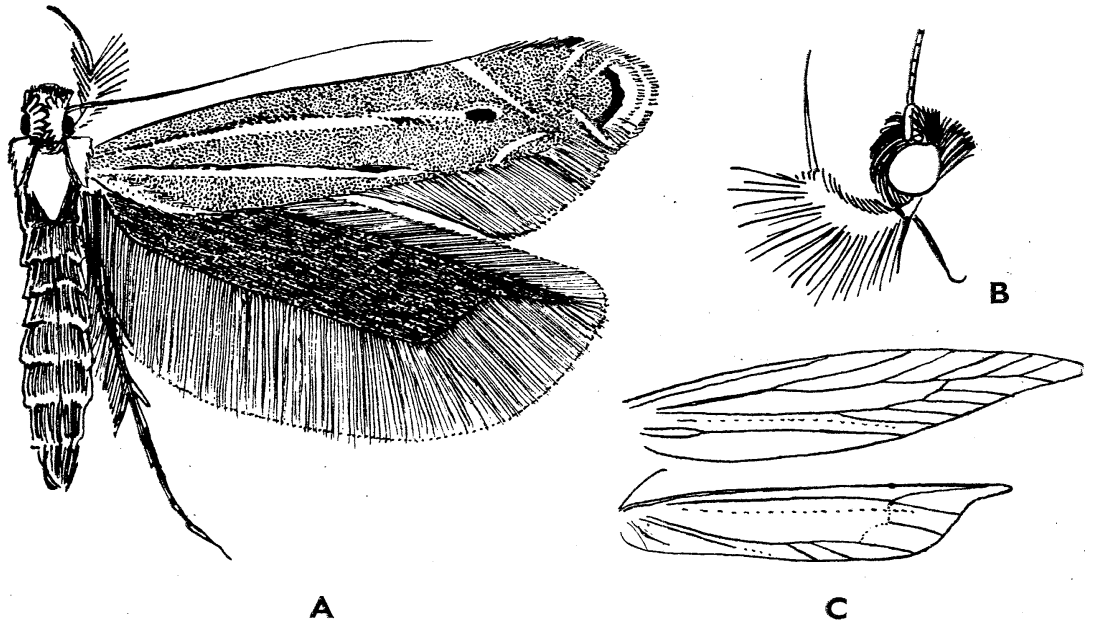

142. ábra. A : *Isophrictis striatella* Hbn. — B : *Isophrictis* feje és C : erezete (Eredeti)

1 (8) Elülső szárnyán nincsen határozott minta, csupán sötét pikkelyekből álló behintés, többnyire az erek között vagy azok mentén.

2 (7) Elülső szárnyának alapszíne nem okkersárgás, felső szegélye fehér.

3 (6) Alapszíne selymesen fénylő világos szalmaszínű, az erek fehéresek és kiemelkednek az alapszínből. A szárnyon gyenge, világos sárgásbarna pikkelybehintés van.

4 (5) Nagyobb faj, 13—14 mm. Alapszíne selymesen csillogó szalmasárgás, az erezet halványfehéres, felső szegélye csontszínű. Rojtja világos. Hátulsó szárnya fehéres gyöngyszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az alapszín. Nőstényének hátulsó szárnya vékony, tűszerűvé csökevényesedett (143. ábra : A).

Ausztriában és Dél-Európában ismert faj. Hazánkban Kaposvárott, Simontornyán, Kiskunhalason és Budapesten találták. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg fűfélék

dolosellus Z.

5 (4) Kisebb faj, 11 mm. Különben teljesen megegyezik az előző fajjal, de nőstényének hátulsó szárnya apró, billérszerű csökevény.

Ausztriából, Dél-Európából és Kisázsiából ismert faj. Hazánkban eddig csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

separatellus FR.

6 (3) Elülső szárnyának alapszíne nem selyemfényű, hanem durván pikkelyezett világos szürkésbarna. Erei gyengén világosabb színűek, felső szegélye elég széles vonalban fehéres. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója némi barnával árnyalt sárgásfehér. 12—13 mm. Nősténye ismeretlen.

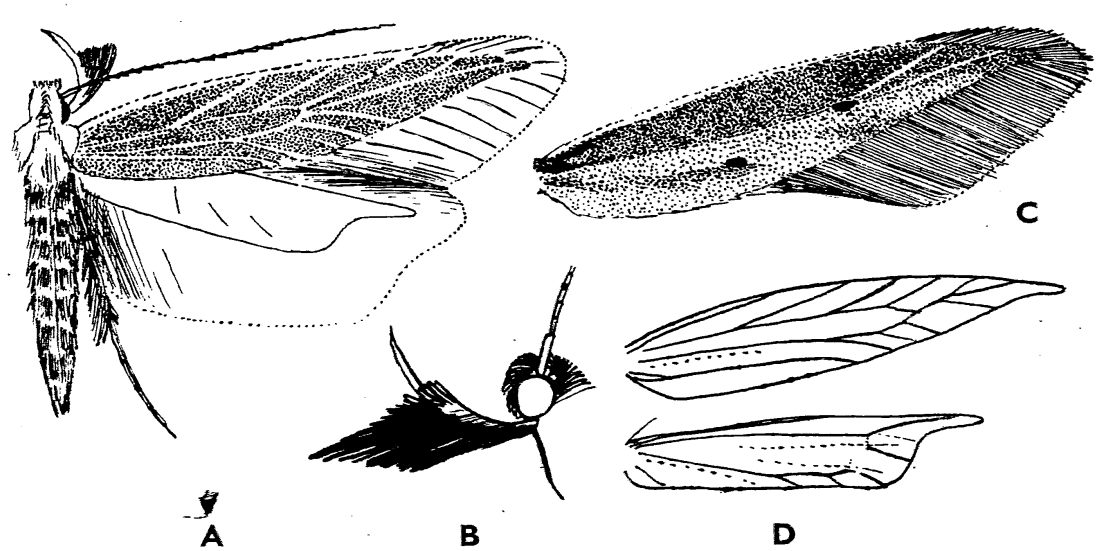

143. ábra. A : *Megacraspedus dolosellus* Z. — B : *Megacraspedus* feje — C : *M. binotellus* FR. elülső szárnya — D : *Megacraspedus* erezete (Eredeti)

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövényei valószínűleg fűfélék

[lanceolellus Z.]

7 (2) Feje, tora, vállfedői, ajaktapogatója és elülső szárnya minden rajzolat nélkül, okkersárga, felső szegélye vékony vonalban fehéres. Hátulsó szárnya szürke. 16—18 mm.

A Szovjetunió délnyugati részéből írták le. Hazai bizonyító példányát (Budapest) nem láttuk. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

[lagopellus HS.]

8 (1) Elülső szárnyán sötét pontokból és éles csíkokból álló határozott minta van.

9 (12) Elülső szárnyán a minta csak 2 erőteljes fekete pontból áll a ránc két-harmadában és a sejt végén.

10 (11) Elülső szárnyának alapszíne agyagsárga, a felső szegélyen barnás beporzással, a pontok igen élesek. Színezetében soha sincsen szürke színelem. Rojtja világos. Hátulsó szárnya világos gyöngyszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. Nőstényének hátulsó szárnya vékony, tűszerű csökevény (143. ábra : C). Hímje 14—15 mm, nősténye 12—13 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei valószínűleg fűfélék

binotellus FR.

11 (10) Elülső szárnya szürkével behintett selyemfényű, a felső szegély éle fehér, a 2 fekete pont alig látható. A *lanceolellus* Z. pontokkal díszített alakja. Lásd 6. sorszám alatt.

12 (9) Elülső szárnyának mintázatában nemcsak 2 fekete pont van, hanem több is. Alapszíne majdnem hófehér, gyér szürke pikkelybehintéssel. A felső szegély egynegyedénél és alatta a ráncban 1—1 fekete pont van, 1—1 pont a sejt közepén és végén helyezkedik el. Rojtja világos, a szárny sötét pikkelyei nem lépnek ki rá, mint a hozzá megtévesztésig hasonló *Metzneria cryptoxena* GOZM. fajnál ; ez utóbbi könnyen megkülönböztethető tőle azáltal is, hogy ajaktapogatójának második ízén nincsen szőrpamacs. Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres gyöngyszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehéres, szürkés behintéssel. Hímje 15 mm, nősténye 12 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj. Hazánkban Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

imparellus FR.

17. nem : **Chilopselaphus** MN.

Feje előreborulóan és lazán szőrözött, pontszeme van. Csápja igen finoman pillás, tőízén hosszú sertékből álló sertesor van (!). Ajaktapogatója nagyon hosszú, egyenesen előremeredő, második ízét végig igen erős és elálló szőrözet

borítja, oldalról tekintve léc alakúnak látszik, csúcsíze elrejtett (144. ábra : A). Elülső szárnya kihegyesedő, keskeny, felső szegélye lefelé ível, csúcsa kissé visszahajló. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, az m_1 hozzá igen közel, vele párhuzamosan fut. Hátulsó szárnya igen hosszú, keskeny, téglalap alakú, csúcsa kihúzott. Erezetében az *rr* és m_1, valamint az m_3 és cu_1 egy pontból ered (144. ábra: B).

A nem palearktikus elterjedésű, és csupán 5—6 fajt ölel föl. Hazánkban közülük egyet találtak.

Gazdaságilag közömbös, ritka fajok.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehér, szürke pikkelybehintéssel. Mintázata több hosszanti irányú sárga csík, amelyek az erezet mentén, valamint a sejtben és a ráncban helyezkednek el. Ajaktapogatója minden hasonló rajzolatú rokon fajtól (*Metzneria intestinella-paucipunctella* csoport, *Pycnostola bohemiella* Nick.) rögtön elkülöníti. Rojtja és hátulsó szárnya világos fehéresszürke. Feje, tora és vállfedői fehéresek. Ajaktapogatója fehér, kívül szürkés (144. ábra : C). 20—22 mm.

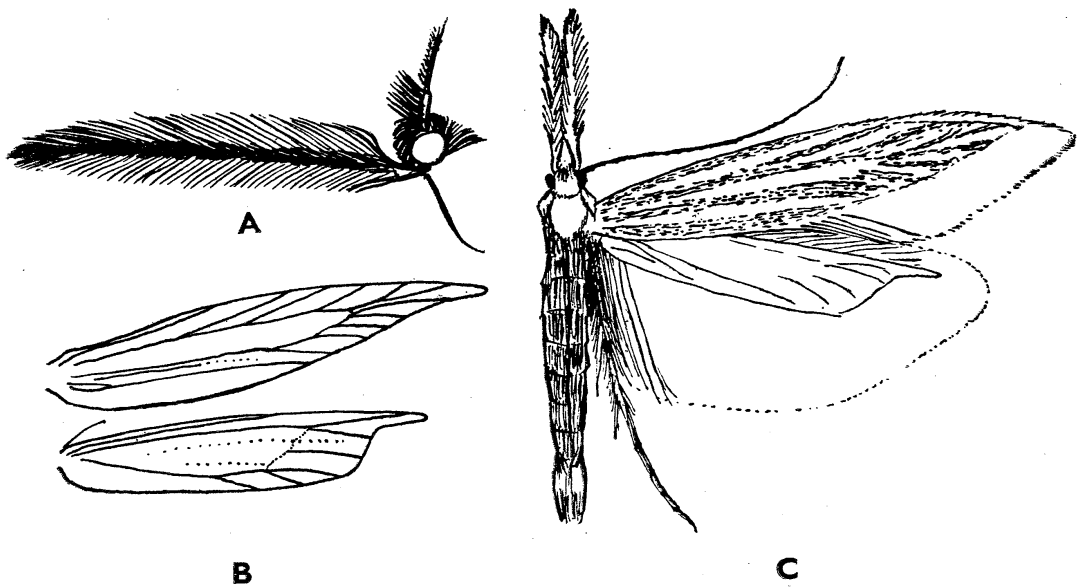

144. ábra. A : *Chilopselaphus* feje és B : erezete — C : *Ch. fallax* Mn. (Eredeti)

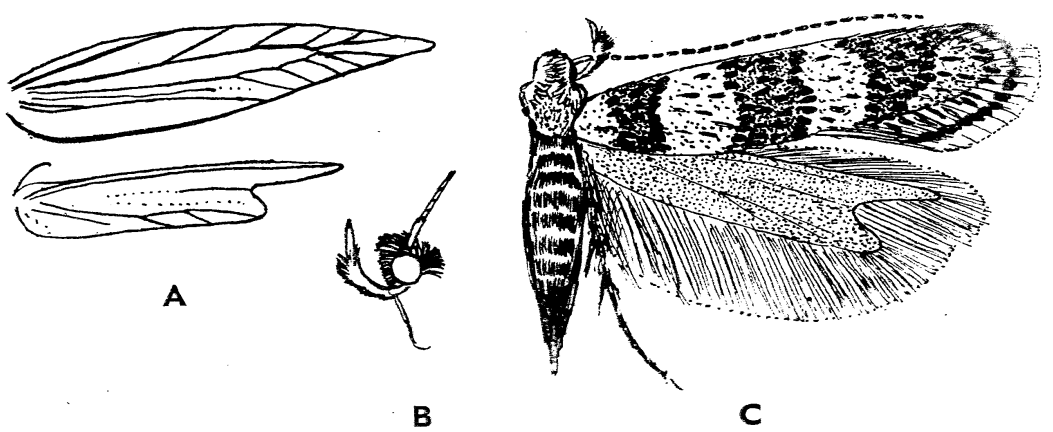

145. ábra. A : *Apatetris* erezete és B : feje — C : *A. trivittella* Rbl. (Eredeti)

Egy a budai hegyekben gyűjtött példány alapján írták le, ez ma a bécsi múzeumban van. Azóta megtalálták a Szovjetunió délnyugati részének sztyeppjein („Indersk, Kuldsa, Uralsk"), valamint Lengyelországban is. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

fallax Mn.

7. alcsalád : **Apatetrinae**

Fejük előresimított szőrözettel díszített. Ajaktapogatójuk rendszerint apró és lecsüngő. Általában apró termetű molyok. Elülső szárnyuk kihegyesedő, de a sejt elég széles, ezért az erek rövidek és meredeken a szegélyekre futnak. Az r_1 és a *cu* erek igen messze hátra húzódtak, közel vannak a tőhöz, az r_{4+5} rendszerint nyélen ül. Hátulsó szárnyuk a Gelechiidák szárnymetszetének végletét mutatja, amennyiben az igen erősen előreugró szárnycsúcs alatt a belső szegély annyira mélyen bevágott, hogy a szárny könnyen összesodródik, és lándzsás szárnynak tűnik.

Az alcsaládba csupán néhány nem tartozik, amelyek az egész Földön, de főleg Indoausztráliában terjedtek el. Hazánkból eddig 1 nemet és 1 fajt mutattak ki.

1. nem : **Apatetris** Stgr.
(= *Catatinagma* Rbl.)

Feje előreborulóan szőrözött, pontszeme nincs. Csápja egyszerű, tőízén hosszú sertékből álló sertesor van (!). Ajaktapogatója kicsi, fölfelé görbülő, második ízén elálló pikkelyek vannak, csúcsíze rövid, zömök (145. ábra : B). Elülső szárnya egyenletesen kihegyesedő. Erezetében az r_{4+5} nyélen van, ugyanezen a nyélen van az m_1 is (?), az $m_{2,3}$ egy pontból ered a sejt alsó sarkából (?), a *cu* erek hátrább húzódtak. Hátulsó szárnya rövid, csúcsa igen erősen kihúzott, a külső szegély erősen S-alakban ívelt, külső szöglete éles. Erezetében az $m_{1,2}$ alig látható, vagy hiányzik (145. ábra : A).

A nembe igen sok, főleg indoausztráliai faj tartozik. Európában csak néhány képviselője fordul elő. Hazánkban 1 faját gyűjtötték.
Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehér, 3 elmosódott körvonalú széles, sötétszürke keresztsávval. Az egész szárnyfelületen sötét pikkelybehintés látható. Csúcs körüli rojtjában széles fekete választóvonal van. Hátulsó szárnya fehéresszürke. Feje, tora, vállfedői és ajaktapogatója fehér, erős szürke behintéssel. Igen hasonlít a szürke mintázatú *Elachista* vagy *Tinagma*, esetleg *Douglasia* fajokhoz, de hátulsó szárnyának tipikus Gelechiida metszése nyomban elkülöníti tőlük (145. ábra : C). 6,5—9 mm.

Eddig csak hazánkban gyűjtötték Rákospalotán és Csepelen. Két példánya a bécsi múzeumban, kettő Budapesten van. Repülési ideje valószínűleg a tavasz. Tápnövénye valószínűleg valamelyik homoki fűféle

trivittella Rbl.